KELLY RIMMER

Cuvinte nerostite

LITERA

Blue MOON

KELLY RIMMER

Cuvinte nerostite

LITERA

blue MOON

KELLY RIMMER

Cuvinte nerostite

LITERA

blue MOON

KELLY RIMMER

Cuvinte nerostite

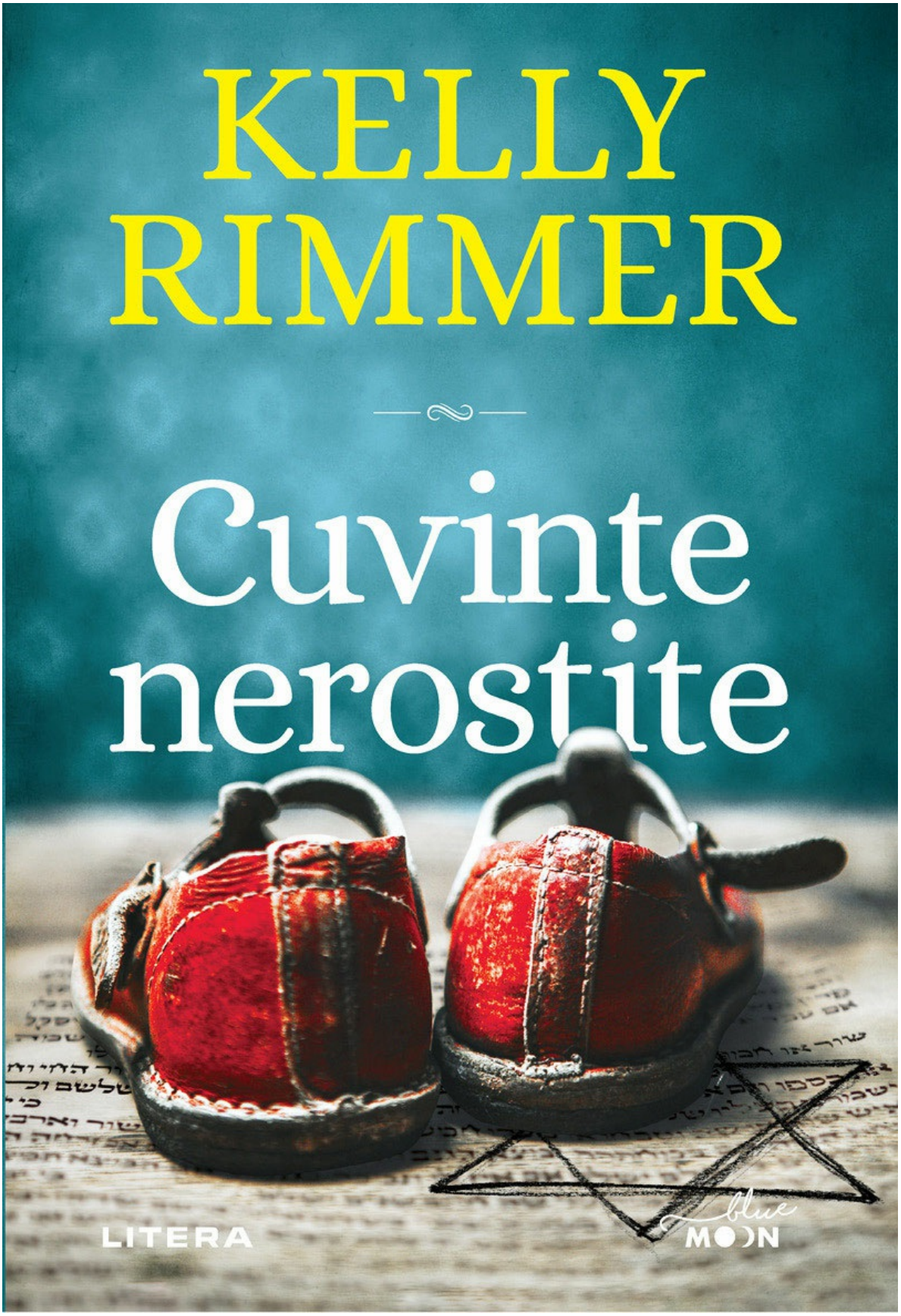

LITERA

blue MOON

blue
MOON

KELLY
RIMMER

Cuvinte nerostite

Traducere din limba engleză și note
MĂDĂLINA IONESCU

LITERA
București

The Things We Cannot Say

Kelly Rimmer

Copyright © 2019 by Lantana Management Pty Ltd

Toate drepturile rezervate

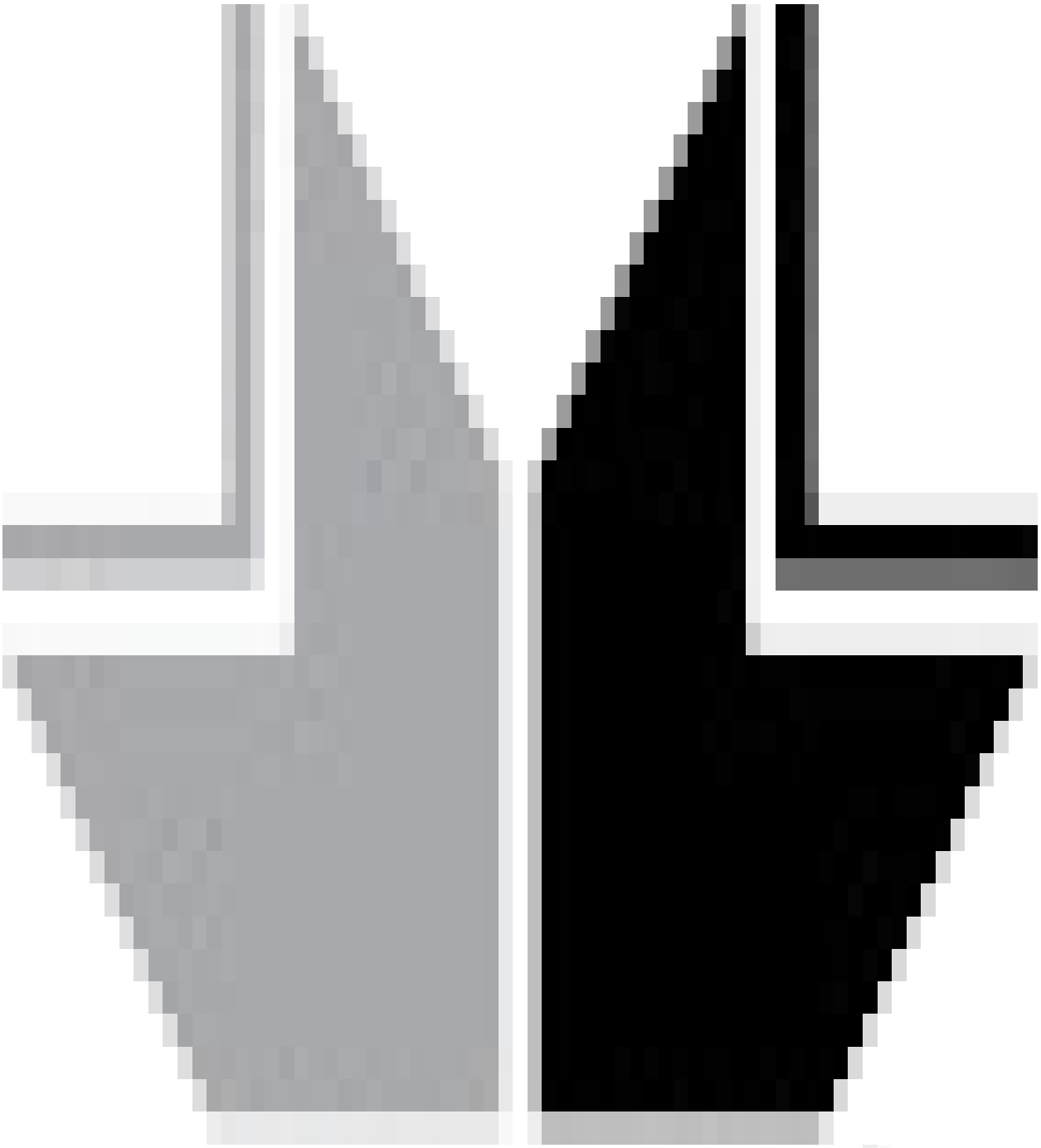

LITERA

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Cuvinte nerostite

Kelly Rimmer

Copyright © 2021 Grup Media Litera

pentru versiunea în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Laura Runcanu

Corector: Raluca Chiriac

Copertă: Bell Studio

Tehnoredactare și prepress: Laura Carîp

Seria de ficțiune a Editurii Litera este coordonată

de Cristina Vidrașcu Sturza.

ISBN 978-606-33-8223-9

ISBN EPUB 978-606-33-8219-2

Pentru Daniel, care are întotdeauna cele mai bune idei

Prolog

Uniunea Sovietică – 1942

Preotul care ne-a oficiat căsătoria era pe jumătate înfometat, pe jumătate înghețat, îmbrăcat în zdrențe, dar era descurcăreț. Binecuvântase o bucată de pâine mucegăită de la micul dejun pentru a servi drept ostie de împărtășanie.

– Repetați jurămintele după mine.

A zâmbit. Mi s-a înceţoşat privirea, dar am rostit tradiţionalele jurăminte cu buzele amorţite de frig.

– Te iau pe tine, Tomasz Slaski, să-mi fii soţ şi jur să te iubesc, să te preţuiesc şi să te respect, să-ţi fiu credincioasă şi să-ţi rămân alături până când moartea ne va despărţi, în legea lui Dumnezeu, Unul în Sfânta Treime şi între toţi Sfinţii.

Pentru mine, căsătoria cu Tomasz era precum o lumină călăuzitoare, așa cum marinarul aflat pe marea învolburată își aţintește privirea asupra farului de pe ţărmul îndepărtat. Vreme de foarte mulţi ani, dragostea noastră a fost motivul meu de a trăi şi de a continua să lupt, dar ziua nunţii trebuia să fie o graţiere de scurtă durată de la toate greutăţile şi suferinţele. Realitatea acelei zile a fost atât de diferită, încât dezamăgirea resimţită de mine atunci mi s-a părut mai mare decât însăşi lumea.

Trebuia să ne căsătorim în biserica regală din oraşul nostru natal – nu în acel loc, dincolo de oraşul alcătuit din corturile refugiaţilor Buzuluk şi de tabăra militară, suficient de departe de acestea doar cât duhoarea sordidă a celor optzeci de mii de suflete disperate să se simtă mai puţin pregnant în aer. Faptul că am fost cruţaţi de mulţime şi de miros a avut preţul său; eram afară,

adăpostiţi doar de crengile unui brad firav. Era o zi de toamnă neobişnuit de rece, iar din când în când fulgi dolofani de zăpadă cădeau din cerul cenuşiu şi apăsător, topindu-ni-se în păr ori pe haine sau făcând şi mai mult noroi pe pământul de sub picioarele noastre.

Pe „prietenii“ mei din mulţimea de binevoitori adunată acolo îi cunoşteam de numai câteva săptămâni. Orice altă persoană care odinioară fusese importantă în viaţa mea fie se afla într-o tabără de concentrare, fie era moartă sau, pur şi simplu, dispărută. Mirele meu a refuzat stânjenit să ia împărtăşanie – gest care l-a tulburat pe bietul şi bunul preot, dar care pe mine nu m-a surprins deloc. Chiar şi în calitatea mea de mireasă, am purtat singurul rând de haine pe care îl aveam, iar, pe atunci, obiceiurile ce fuseseră odată o simplă rutină, precum spălatul, deveniseră un lux de mult uitat. Invazia de păduchi care se revărsase peste tabără nu ne-a ocolit nici pe mine, nici pe mirele meu, nici pe preot – nici măcar pe un singur individ din mulţimea de binevoitori. Întreaga noastră adunare se mişca şi tresărea constant, disperată să-şi potolească mâncărimea nesfârşită.

Eram apatică de la şocul avut, ceea ce a fost mai degrabă o binecuvântare, căci a fost, probabil, ceea ce m-a împiedicat să lăcrimez pe toată durata ceremoniei.

Doamna Konczal era o altă nouă prietenă de-ale mele, dar devenea iute una dragă mie. Se ocupa de orfani, iar eu, încă de când am ajuns în tabără, am îndeplinit alături de ea sarcinile de muncă obligatorii. Când s-a terminat ceremonia, a poftit un grup de copii să iasă din mica mulţime de spectatori şi mi-a aruncat un zâmbet luminos. Apoi şi-a ridicat braţele pentru a dirija, iar ea şi corul improvizat au început să cânte împreună Serdecnza Matka – un imn către Iubita Maică. Orfanii aceia erau murdari, slăbănogi şi singuri, la fel ca mine, dar nu erau deloc trişti în acele clipe. În schimb, privirile lor pline de speranţă erau pironite asupra mea, nerăbdători să mă vadă mulţumită. Nu-mi doream decât să mă complac în oribilul situaţiei mele, dar speranţa din acei ochi nevinovaţi a primat în faţa autocompătimirii. M-am străduit să le ofer tuturor un zâmbet radios, mândru, după care mi-am făcut mie însemi o promisiune. Că din acea zi nu voi mai vărsa lacrimi. Dacă acei orfani puteau fi dârji şi generoşi în situaţia lor, atunci puteam fi şi eu ca ei.

Apoi m-am concentrat numai asupra muzicii şi a sunetului vocii magnifice a

doamnei Konczal, cum se înălța deasupra și împrejurul nostru într-un solo măreț. Avea un ton dulce și sincer și intona melodia de parcă ar fi fost un joc, aducându-mi în suflet ceva apropiat de bucurie într-un moment care ar fi trebuit să fie vesel, aducându-mi pace într-un moment care ar fi trebuit să fie calm, trăgându-mă încă o dată spre o credință pe care îmi tot doream să o pot pierde.

Și, pe măsură ce cântecul curgea, am închis ochii și mi-am alungat frica și îndoiala, până într-atât încât să cred că cioburile sparte ale vieții mele se vor așeza la locul lor într-o zi.

Războiul îmi răpise aproape totul, dar refuzam să îl las să îmi zdruncine încrederea în bărbatul iubit.

Capitolul 1

Alice

Am o zi foarte proastă, dar, oricât de rău m-aş simţi în acest moment, ştiu că fiul meu se simte şi mai rău. Suntem la băcănie, la câteva străzi distanţă de casa noastră din Winter Park, Florida. Eddie este pe podea, cu picioarele în sus şi urlă din toţi rărunchii. Se ciupeşte compulsiv de partea superioară a braţelor, unde deja încep să se formeze vânătăi urâte, purpurii şi roşii. Eddie este plin de iaurt, căci, atunci când a început totul, în urmă cu douăzeci de minute, a golit rafturile frigiderului pe podea, iar acum sunt înşirate pachete de diverse forme şi mărimi pe gresia din jurul lui – o platformă de aterizare care devine din ce în ce mai mizerabilă, pe măsură ce membrele i se zbat. Pielea feţei i s-a împestriţat din cauza efortului, iar pe frunte îi curg broboane de sudoare.

Medicamentele luate de Eddie l-au făcut să se îngraşe mult în ultimii ani, iar acum cântăreşte treizeci şi unu de kilograme – adică mai mult de jumătate din greutatea mea. Nu pot să-l iau în braţe şi să-l duc în maşină, aşa cum făceam în primii săi ani de viaţă. Nici la momentul respectiv nu mi se părea uşor, dar astfel de căderi nervoase în public erau mai simplu de gestionat pe atunci, fiindcă puteam să plecăm imediat.

Dezastrul de astăzi s-a produs când Eddie a ajuns la raionul de iaurturi. Spre deosebire de colegii lui de la şcoala specială unde merge, el are un mare apetit pentru iaurt – Eddie va mânca cel puţin Go-Gurt cu aromă de vanilie şi de căpşuni. Nu se poate face o înlocuire de marcă sau de recipient, nici nu are vreun rost să încerci să umpli tuburile vechi, pentru că Eddie îşi dă seama pe dată.

Trebuie să fie Go-Gurt. Trebuie să fie cu aromă de căpşuni sau de vanilie. Trebuie să fie în tub.

La un moment dat, recent, cineva de la Go-Gurt a decis să perfecţioneze designul grafic de pe tuburi – a fost schimbată sigla, iar culorile sunt mai vibrante. Sunt convinsă că nimeni dintre cei de la Go-Gurt nu a realizat însă că o schimbare atât de măruntă ar putea face ca, într-o zi, un băieţel de şapte ani să spargă un raion de supermarket într-o furie oarbă.

Pentru Eddie, Go-Gurt trebuie să aibă vechea etichetă, iar aceasta nouă nu înseamnă decât că Eddie nu mai recunoaşte Go-Gurt ca fiind mâncarea pe care el o poate tolera. El ştia că mergem la magazin să cumpărăm iaurt, dar apoi, când am ajuns acolo, Eddie s-a uitat la raionul lung de iaurturi şi a văzut o grămadă de lucruri, pe care le identifică acum drept „nu-iaurt“.

Încerc să evit acest gen de incidente, aşa că acasă, în frigider, avem întotdeauna un raft plin cu Go-Gurt. Dacă nu se întâmpla ca bunica să fie internată de curând, aş fi făcut drumul acesta ieri, singură, pe când Eddie era la şcoală, înainte de a fi mâncat ultimele două tuburi de iaurt şi înainte ca „o să rămânem în pană de iaurt şi supă“ să devină „la naiba, ultimul lucru care ne-a mai rămas în casă şi pe care Eddie îl poate mânca este o conservă de supă, iar el nu vrea să mănânce supă la micul dejun“.

De fapt, nu ştiu ce am să fac acum în această privinţă. Tot ce ştiu este că, dacă cei de la Campbell vor modifica vreodată eticheta conservelor de supă de dovleac, mă voi ghemui până voi deveni o mingiuţă şi voi refuza să mai trăiesc.

Poate că semăn cu Eddie mai mult decât îmi dau seama, căci trebuşoara asta minoră de astăzi m-a făcut să simt că am să mă topesc. În afară de Eddie şi de sora lui, Pascale, bunica Hanna este cea mai importantă persoană din universul meu. Soţul meu, Wade, şi mama, Julia, probabil că fac acum excepţie de la această afirmaţie, dar amândoi mă frustrează, aşa că este pur şi simplu ceea ce simt acum. Bunica mea, sau Babcia, aşa cum îi spun eu mereu, este la spital în momentul de faţă, fiindcă acum două zile, în timp ce stătea la masa de la căminul de bătrâni, a avut ceea ce ştim că a fost un atac cerebral minor. Şi astăzi am petrecut întreaga dimineaţă grăbindu-mă – grăbindu-mă prin casă, grăbindu-mă în maşină, grăbindu-mă la raionul de

iaurturi – toate astea pentru ca eu și Eddie să ajungem la Babcia și să petrecem timp cu ea. Nici măcar nu vreau să recunosc față de mine însămi că mă grăbesc chiar mai mult decât de obicei pentru că încerc să profit din plin de timpul pe care îl mai avem alături de ea. Pe fundalul acestei grabe, sunt însă tot mai conștientă că timpul ei se scurge.

Eddie nu are practic nici un limbaj expresiv – în principiu, nu poate vorbi. Aude foarte bine, dar abilitățile sale de limbaj receptiv sunt și ele slabe. Așadar, pentru a-l atenționa că astăzi nu urma să mergem la gară și să privim trenurile, așa cum facem de obicei joia, a trebuit să inventez un simbol vizual pe care el să îl înțeleagă. M-am trezit la ora cinci dimineața. Am imprimat câteva fotografii pe care le-am făcut ieri la spital, după care le-am decupat și le-am lipit pe orarul lui, imediat după simbolurile pentru mâncare, pentru Publix și pentru iaurt. Am scris o poveste socială[1] care explica faptul că astăzi trebuie să mergem la spital și să o vedem pe Babcia, doar că ea va sta întinsă în pat și că nu va putea vorbi cu noi, dar că Babcia este bine, că Eddie este bine și că totul va fi bine.

Sunt conștientă că multe dintre încurajările din acea poveste sunt o minciună. Nu sunt naivă – Babcia are nouăzeci și cinci de ani, iar șansele ca ea să iasă din spital pe picioarele ei sunt mici de această dată, probabil că nu e deloc bine. Dar Eddie avea nevoie să audă asta, așa că asta i-am spus. L-am așezat, dându-i orarul și povestea, și le-am parcurs pe amândouă împreună cu el, până când Eddie a deschis iPad-ul și programul de comunicare pe care îl folosește – o aplicație pentru comunicarea augmentativă și alternativă, pe scurt, CAA; este un concept simplu, dar care îți schimbă viața – fiecare ecran afișează o serie de imagini ce reprezintă cuvinte pe care Eddie nu le poate rosti. Apăsând pe acele imagini, Eddie îți poate găsi o voce. În această dimineață, s-a uitat la ecran pentru un moment, după care a apăsat pe butonul Da, astfel am știut că el a înțeles ce a citit, cel puțin într-o anumită măsură.

Totul mergea bine până când am ajuns aici, iar ambalajul se schimbase. În timpul care s-a scurs de atunci, a fost un du-te-vino al personalului și al cumpărătorilor îngrijorați.

– Vă ajutăm cu ceva, doamnă, m-au întrebat ei la început, iar eu am clătinat din cap, explicându-le că a fost diagnosticat cu autism, și i-am lăsat să-și vadă în voie de drum.

Apoi, ofertele de ajutor au devenit mai insistente.

– Putem să îl ducem noi în maşina dumneavoastră, doamnă?

Atunci le-am explicat că nu prea îi place să fie atins nici în vremurile sale bune, iar dacă o grămadă de străini l-ar atinge acum, situaţia s-ar înrăutăţi. Mi-am dat seama din expresia de pe feţele lor că se îndoiau că lucrurile ar putea deveni şi mai rele, dar nu într-atât încât să îndrăznească să rişte.

Apoi, a trecut pe lângă noi o femeie cu un cărucior de cumpărături în care stăteau în picioare doi copii îmbrăcaţi identic şi cu un comportament perfect, copii neurotipici, fără îndoială. Cum manevra ea căruciorul pe lângă fiul meu scăpat de sub control, l-am auzit pe unul dintre copii întrebând-o ce era în neregulă cu el, iar ea a mormăit:

– Îi trebuie numai o chelfăneală zdravănă, dragă.

Bineînţeles, m-am gândit eu. Îi trebuie numai o chelfăneală. Asta îl va învăţa cum să facă faţă supraîncărcării senzoriale şi să vorbească. Poate că dacă îl plesnesc, va folosi toaleta în mod spontan şi voi putea renunţa la rutina obsesiv împământenită la care apelez pentru a-i preveni incontinenţa. O soluţie atât de simplă... De ce nu m-am gândit eu să îl plesnesc încă de acum şapte ani?! Dar tocmai când eram pe punctul de a izbucni, s-a uitat la mine şi i-am surprins privirea înainte de a se uita în altă parte. Am observat o urmă de milă în ochii ei, iar frica nu putea fi confundată. Femeia s-a înroşit la faţă, şi-a ferit privirea, iar acel drum liniştit cu copiii ei din cărucior s-a transformat într-un veritabil sprint înspre următorul raion.

Oamenii spun astfel de lucruri pentru că îi face să se simtă mai bine în mijlocul a ceea ce este, cu siguranţă, o situaţie foarte ciudată. Nu o învinovăţesc pe ea – o cam invidiez. Mi-ar fi plăcut să fiu la fel de arogantă, dar cei şapte ani în care l-am crescut pe Edison Michaels nu m-au învăţat nimic altceva în afară de modestie. Dau tot ce am mai bun, dar, în general, nu este îndeajuns de bun. Managerul a trecut pe aici acum câteva minute.

– Doamnă, trebuie să facem ceva. Mi-a făcut pagube în valoare de sute de dolari în stoc, iar acum ceilalţi cumpărători se supără.

– Sunt numai urechi, am spus eu ridicând din umeri. Ce propuneți?

– Putem să chemăm paramedicii? Este o criză medicală, nu-i așa?

– Ce credeți că vor face ei? Îl vor seda?

Ochii i s-au luminat:

– Pot să o facă?

M-am încruntat la el, iar apoi i-a picat fața. Am rămas în tăcere vreme de câteva secunde, după care am răsuflat de parcă mă convinsese:

– Atunci, poți chema paramedicii, i-am spus, dar zâmbetul complice pe care i l-am oferit trebuie să îl fi speriat puțin, căci s-a îndepărtat de mine. Hai să vedem cum reacționează Eddie la venirea paramedicilor. Sunt sigură că atât sirenele zgomotoase, uniformele, cât și mai mulți străini nu vor înrăutăți prea mult lucrurile.

M-am oprit, iar apoi l-am privit inocent:

– Nu-i așa?

Managerul a plecat mormăind în sinea lui, dar trebuie să se fi gândit de două ori cu privire la chemarea paramedicilor, căci încă nu aud sirenele. În schimb, vânzători vizibil stânjeniți stau la ambele capete ale raionului, explicându-le încet clienților situația și oferindu-se să le aducă orice produse doreau pentru a nu fi ei nevoiți să treacă pe lângă fiul meu gălăgios și ciudat.

În ceea ce mă privește, acum stau pe podea, lângă el. Vreau să fiu stoică și vreau să fiu calmă, dar plâng intermitent, fiindcă, indiferent de câte ori se întâmplă acest lucru, este de-a dreptul umilitor. Încerc din răsputeri să detensionez situația, dar fiecare încercare a mea eșuează. Se va termina numai când Eddie va obosi. Serios, ar fi trebuit să știu mai bine și să nu risc să îl aduc astăzi într-un magazin. Nu cred că înțelege pe deplin ce înseamnă această vizită la spital, dar știe că ceva se întâmplă. Nu e prima dată când îmi doresc ca el să poată face față unui program normal la școală, în locul celui de două zile pe săptămână cu care a trebuit să ne mulțumim. De l-aș fi dus

astăzi la şcoală şi de aş fi venit aici singură, sau de l-aş fi convins măcar pe soţul meu, Wade, să rămână acasă cu Eddie!

Wade avea nişte şedinţe. El întotdeauna are şedinţe, mai ales atunci când a nu avea şedinţe înseamnă că trebuie să rămână singur cu Eddie.

– Scuzaţi-mă.

Îmi ridic privirea istovită, aşteptându-mă să dau de un alt membru al personalului care a venit să îmi ofere „asistenţă“. În schimb, este o femeie în vârstă – o femeie măruntă, cu ochi cenuşii, blânzi, şi cu o nuanţă surprinzătoare de albastru în păr. Lăsând la o parte poleiala de albastru, seamănă foarte mult cu Babcia a mea – scundă şi slăbănoagă, dar dichisită în mod voit. Această femeie poartă o poşetă ostentativă şi este îmbrăcată din cap până-n picioare în imprimeuri florale explozive, incluzând până şi pantofii Mary Janes din pânză, cu model de gerbera. Şi Babcia ar purta aceşti pantofi. Chiar şi acum, trecută bine de nouăzeci de ani, Babcia se îmbracă în general în haine cu flori nebuneşti sau cu dantelă extravagantă. Am sentimentul că, dacă aceste două femei s-ar întâlni, s-ar împrieteni imediat. Dându-mi seama de asta, am simţit o înţepătură în piept şi am fost cuprinsă de nerăbdare.

Grăbeşte-te, Eddie. Trebuie să ne grăbim. Babcia e bolnavă şi trebuie să mergem la spital.

Femeia îmi zâmbeşte amabil şi deschide poşeta cu un aer conspirativ.

– Crezi că ceva de aici ar putea fi de ajutor?

Scoate din geantă o mulţime de mărunţişuri – un balon roşu, o acadea albastră, o păpuşică de lemn şi un dreidel[2] – un titirez mic de lemn. Femeia se ghemuieşte lângă mine, iar apoi le aruncă pe toate pe podea.

Am încercat deja să îl distrag, aşa că ştiu că nu va da roade, dar bunătatea din privirea femeii aproape că mă face să plâng. Când o privesc în ochi, văd empatie şi înţelegere – şi nici măcar o urmă de milă. Este un lucru frumos şi incredibil de rar ca cineva să îmi înţeleagă situaţia şi nu să o judece.

Murmur o falsă apreciere şi privesc printre femeie şi Edison, încercând să îmi

dau seama dacă va înrăutăţi lucrurile. Măcar a mai coborât puţin vocea şi, cu ochii umflaţi de plâns, o priveşte pe femeie prudent. O iubeşte atât de mult pe Babcia. Poate că şi el observă asemănarea dintre ele.

Îi fac semn din cap că da, iar ea ridică mingea. Eddie nu reacţionează. Ridică păpuşa, dar expresia lui tot neschimbată rămâne. Apoi acadeaua, însă acelaşi rezultat. Când ridică titirezul, îmi pierdusem deja speranţa, aşa că sunt surprinsă când urletul lui Eddie şovăie puţin.

Pe fiecare latură sunt gravate caractere ebraice colorate, iar femeia îşi trece degetele peste unul dintre ele, după care pune titirezul pe podea şi face o mişcare elegantă din încheietură. Pe măsură ce titirezul se învârte, culorile se amestecă hipnotic într-o ceaţă strălucitoare.

– Şi nepotul meu are tulburări de spectru autist, îmi spune ea liniştită. Am măcar o idee despre cât de greu îţi este. Titirezul este şi preferatul lui Braden...

Eddie se uită atent la titirezul care se învârte. Plânsul i s-a oprit. Tot ce a mai rămas în urmă sunt nişte suspine uşoare, tremurânde.

– Ştii ce este scris în ebraică? mă întreabă femeia cu blândeţe.

Clatin din cap, iar femeia citeşte încetişor:

– Este un acronim – înseamnă aici s-a întâmplat un mare miracol.

Îmi doresc să îi spun femeii că eu nu mai cred în miracole, dar nu sunt sigură că este adevărat, căci unul părea să se desfăşoare chiar în faţa ochilor mei. În afară de câte un răcnet ocazional sau un scâncet cu ecou, Eddie este acum aproape tăcut. Titirezul se învârte până se clatină, după care se răstoarnă într-o parte. Îi aud respiraţia ascuţită.

– Dragul meu băiat, ştii ce este asta? întreabă femeia încet.

– Nu vorbeşte, încerc eu să îi explic, însă Eddie alege momentul perfect în care să scormone în sacul lui de şiretlicuri stânjenitoare ale autismului şi, întorcându-şi privirea spre mine, spune răguşit:

– Te iubesc, Eddie.

Femeia se uită la mine, iar eu încerc să îi explic:

– Asta e... se numește ecolalie... el poate rosti cuvinte, dar fără ca ele să aibă vreun sens. El doar repetă ceea ce mă aude pe mine spunându-i – nu știe ce înseamnă. Este modul lui de a spune mami.

Acum, femeia îmi oferă un alt zâmbet amabil și așază titirezul pe jos, chiar lângă Eddie, după care începe să îl învârtă din nou și așteaptă. El privește mirat, în tăcere, iar în momentul în care titirezul cade pentru a doua oară într-o parte, este complet calm. Scotocesc după iPad-ul său, încarc aplicația CAA, după care apăs pe butoanele Terminare și mașină înainte să întorc ecranul înspre Eddie. El se așază în fund, după care se ridică în picioare și se uită la mine cu nerăbdare.

– Așa, scumpule, spune femeia cu blândețe.

Se apleacă și ia titirezul, iar apoi i-l dă lui Eddie, murmurând:

– Ce băiat isteț, să te calmezi așa, dintr-odată. Mămica ta trebuie să fie tare mândră de tine.

– Mulțumesc, îi spun eu femeii.

Dă din cap, iar apoi mă atinge scurt pe antebraț:

– Faci o treabă bună, mămico. Să nu uiți asta niciodată.

La început, cuvintele ei par simple platitudini. Îl scot pe Eddie afară din magazin, fără să fi luat nimic, în afară de comoara neașteptată din partea străinei. Îl poziționez în scaunul lui făcut pe comandă, care, în ciuda dimensiunilor sale, este o necesitate, căci el nu stă îndeajuns de liniștit pentru o centură obișnuită. Mă strecor pe scaunul meu și mă uit la el în oglinda retrovizoare. Se holbează la titirez, calm și nemișcat, dar, ca de obicei, este la un milion de kilometri distanță, iar eu sunt obosită. Întotdeauna sunt obosită.

Faci o treabă bună, mămico. Să nu uiți asta niciodată.

Nu mă plâng prea mult de Eddie. Îl iubesc. Am grijă de el. Niciodată nu îmi dau voie să mă compătimesc. Sunt ca un alcoolic ce nu mai acceptă nici măcar o picătură de băutură. Știu că, odată ce deschid porțile sentimentului de milă față de mine însămi, îi voi prinde gustul și mă va distruge.

Dar astăzi, bunica mea este în spital, iar femeia cumsecade, cu pantofi cu model de gerbera, a fost ca un înger care m-a vizitat la nevoie. Dar dacă Babcia a trimis-o, dacă este ultimul dar pe care mi-l oferă bunica mea, care e pe cale să se stingă?

E rândul meu să mă topesc. Eddie, jucându-se cu titirezul său, îl ține ridicat chiar în fața ochilor lui și îl rotește ușor în aer, de parcă încearcă să își dea seama cum funcționează. Suspin. Îmi acord luxul de a plânge timp de opt minute, pentru că așa s-ar face ora 10.00 dimineața, adică exact cu o oră mai târziu decât speram eu să fie.

Când ceasul mașinii trece de ora respectivă, decid să nu mă mai complac, iar apoi o fac: așa, pur și simplu, opresc compătimirea. Îmi șterg nasul cu un Kleenex, îmi dreg glasul și pornesc mașina. De îndată ce pornesc motorul, telefonul mi se conectează la mașină, iar pe ecranul tactil de lângă volan îmi apar mesajele ratate de la mama.

„Unde ești?“

„Ai spus că ajungi aici pe la 09.00. Mai vii?“

„Alice. Sună-mă, te rog, ce se întâmplă?“

„Babcia s-a trezit, dar vino repede, nu știu cât va mai dura până va simți nevoia să ațipească din nou.“

Și, în cele din urmă, unul de la Wade.

„Scuze că nu mi-am putut lua liber azi, draga mea. Te-ai supărat?“

Nici măcar nu am ajuns încă la spital. Va fi o zi lungă.

Poveștile sociale (social scripts) reprezintă scurte descrieri ale unei situații noi, cuprinzând informații specifice despre cum urmează să se desfășoare aceasta și de ce. Ele sunt realizate pe baza tehnicilor de povestire, într-un limbaj cât mai simplu și cu ajutorul imaginilor, fiind menite să vină în sprijinul persoanelor diagnosticate cu tulburări de spectru autist.

Cuvânt preluat din idiș, desemnând un titirez cu patru laturi, folosit pe parcursul sărbătorii evreiești Hanuka. Conform etimologiei populare, literele gravate pe laturile sale reprezintă expresia: „Aici s-a întâmplat un miracol mare“, o referire la miracolul petrecut după eliberarea Templului din Ierusalim, în timpul revoltei macabeilor. Atunci a fost găsit un ulcior cu ulei pur, care ar fi fost suficient să alimenteze o lampă pentru o zi, însă care a ținut opt zile încheiate. (n.red.)

Capitolul 2

Alina

Tomasz Slaski era hotărât să devină doctor, la fel ca tatăl lui, dar întotdeauna am fost de părere că el s-a născut pentru a spune poveşti. Atunci când mi-a spus o poveste complicată despre cum a salvat o prinţesă sirenă din lac în vreme ce tot oraşul era cufundat în somn, am decis că, într-o bună zi, mă voi mărita cu el. Eu aveam nouă ani, iar Tomasz doisprezece, dar eram deja buni prieteni, iar în acea zi am hotărât că el era al meu. Într-un fel sau altul, de-a lungul anilor care au trecut, a ajuns şi el să mă vadă ca fiind a lui şi, când am terminat clasa a şaptea, iar familia mea nu şi-a mai permis să mă trimită la şcoală, Tomasz avea un obicei bine înrădăcinat de a trece pe la mine pe acasă.

La fel ca cei mai mulţi dintre copiii pe care îi cunoşteam, m-am lăsat de şcoală şi m-am apucat să lucrez pământul împreună cu părinţii mei – totuşi, spre deosebire de cei mai mulţi dintre copiii pe care îi ştiam, eu niciodată n-am muncit din greu. Eram cea mai mică dintre ei şi, chiar şi odată cu pubertatea şi depăşirea ei, eram fragilă şi de numai un metru şi jumătate. Toţi ceilalţi din familia mea erau înalţi şi puternici şi, în ciuda faptului că gemenii erau cu doar paisprezece luni mai mari decât mine, ei nu au încetat niciodată cu adevărat să mă trateze ca pe un copil. Nu mă deranja deloc asta, atât timp cât însemna că gemenii făceau munca grea la fermă.

Tomasz era dintr-o familie mai înstărită, de mult fiindu-i sortit să meargă la universitate, aşa că a rămas la liceu mai mult timp decât majoritatea celor din districtul nostru din sudul Poloniei. Chiar şi când drumurile noastre s-au despărţit, el trecea cu regularitate dealul dintre casele noastre pentru a petrece timp cu mine, iar de fiecare dată când mă vizita, îi încânta pe toţi ai casei cu

poveștile lui revoltătoare din cursul săptămânii.

Încă de pe când era copil și adolescent, Tomasz avea un fel de a vorbi care te făcea să crezi că orice se poate întâmpla. Asta e ceea ce mi-a plăcut la început la el – îmi deschidea lumea către posibilități infinite și, făcând astfel, o umplea de magie. Dacă nu ar fi fost Tomasz, nici nu m-aș fi întrebat vreodată despre lumea de dincolo de satul meu, însă odată ce m-am îndrăgostit de el, nu mă mai gândeam decât că o vom explora împreună.

Mi-am dorit atât de mult să ne căsătorim înainte ca el să înceapă școala medicală tocmai pentru a putea merge cu el în oraș. În principal, nu suportam gândul că noi doi ne despărțeam, dar o parte din această disperare își avea rădăcinile în nerăbdarea mea de a părăsi ferma familiei. Casa mea se afla chiar după ce treceai de periferia localității rurale Trzebinia, unde Aleksy, tatăl lui Tomasz, era doctor, iar mama lui, Julita, fusese învățătoare până în clipa în care a murit, la nașterea surorii lui mai mici. Eram convinsă că viața mea se afla dincolo de lumea mică în care sălășluiam, dar nu aveam cum să evadez din ea fără să mă căsătoresc, însă eram puțin cam mică pentru asta – aveam doar cincisprezece ani pe atunci. Cel mai bun lucru la care puteam spera era ca Tomasz să se întoarcă după mine.

La sfârșitul primăverii lui 1938, a sosit weekendul dinaintea plecării lui Tomasz. Timpul are un fel al lui de a dilua modul în care ne amintim lucruri, dar unele amintiri sunt prea pure chiar și pentru ravagiile făcute de trecerea anilor, iar duminica aceea mi-a rămas la fel de vie în amintire ca atunci când m-am trezit în următoarea dimineață. Poate că e doar un efect secundar al faptului că, de-a lungul anilor, am ținut această amintire atât de aproape de sufletul meu, derulând-o în mintea mea la nesfârșit, de parcă ar fi fost filmul meu preferat. Chiar și acum, când mă chinui să îmi amintesc uneori unde sunt sau ce zi este, sunt sigură că îmi amintesc totul din acea zi – fiecare moment, fiecare atingere, fiecare miros și fiecare sunet. Întreaga zi, fuseseră nori gri și apăsători pe cer. În zilele precedente plouase atât de mult, încât cizmele mele erau înglodate și nu știam cât de mult era de la animale și cât de mult era de la noroi. Vremea era mohorâtă de câteva zile, dar, în seara acelei duminici, a început să bată un vânt aprig, care a făcut-o și mai cruntă.

Frații mei, Filipe și Stanislaw, munciseră toată ziua prin frig, în vreme ce eu stăteam de vorbă cu Tomasz, așa că părinții mei au insistat să mă ocup de o

ultimă sarcină înainte de cină și să mă îngrijesc de animale. M-am împotrivit cu înverșunare până în momentul când Tomasz m-a luat de mână și m-a condus.

– Ești atât de răsfățată, a râs el ușor.

– Vorbești ca părinții mei, am murmurat eu.

– Ei bine, poate că e adevărat.

S-a uitat din nou la mine, trăgându-mă în continuare de mână, însă adorația din privirea lui era de netăgăduit.

– Nu-ți face griji, Răsfățată Alina. Te iubesc oricum.

Când a spus asta, am simțit o explozie de mândrie și de plăcere, încât orice altceva a devenit irelevant.

– Și eu te iubesc, am spus eu, iar el m-a tras puțin mai departe și un pic mai repede, astfel încât aproape că m-am izbit de el, iar apoi, în ultima secundă, m-a sărutat pe furiș.

– Ești curajos să faci asta când tatăl meu este atât de aproape.

Am zâmbit.

– Poate că sunt curajos, a spus el. Sau poate că dragostea m-a tâmpit.

Spunând asta, a aruncat o privire ușor agitată spre casă doar pentru a se asigura că tata nu ne văzuse și, când am izbucnit în râs, m-a sărutat din nou.

– Gata cu distracția și jocurile, a spus el. Hai să terminăm odată cu asta.

Am terminat destul de repede și, în sfârșit, a venit timpul să intrăm în casă și să scăpăm de vremea îngrozitoare. Am dat să mă îndrept spre casă, dar Tomasz m-a apucat de cot și mi-a spus încet:

– Hai să mergem pe deal.

– Ce? am șuierat eu, cu dinții clănțănindu-mi în gură.

El a zâmbit, iar eu am râs de el.

– Tomasz! Poate că eu sunt un pic răsfățată, dar tu ești nebun de-a binelea.

– Alina, moje wszystko, mi-a spus el, iar asta m-a vrăjit – întotdeauna mă vrăjea, căci numele de alint pe care mi l-a dat el însemna „universul meu“, iar de fiecare dată când îmi spunea așa, mi se înmuiau genunchii.

Privirea i-a devenit foarte serioasă și mi-a spus:

– Pentru o vreme, aceasta rămâne ultima noastră seară împreună și vreau să am parte de un moment cu tine înainte de a sta cu părinții tăi. Te rog!

Dealul era o culme împădurită, chiar capătul unei fâșii înguste de pădure deasă, lăsată neatinsă din simplul motiv că pământul era atât de stâncos, iar creasta atât de abruptă, încât nu servea nici unui scop agricol util. Dealul acela adăpostea casa și pământurile fermei noastre, reprezentând o barieră între viața noastră liniștită și viața de la oraș, din Trzebinia. Din vârful dealului nostru și până la clădirea care îi adăpostea atât pe cei din familia lui Tomasz, cât și cabinetul medical al tatălui său, era o plimbare în ritm alert de un sfert de oră sau, uneori, atunci când încă din capul locului el nu trebuia să fie acolo cu mine, era un sprint de opt minute.

De când mă știu, dealul a fost mereu locul nostru – locul în care ne puteam bucura atât de peisaj, cât și unul de celălalt, după cum a fost cazul în ultimii ani. Era un loc în care aveam intimitate dacă ne ascundeam în luminișurile dintre copaci. Dacă ne așezam lângă bolovanul lunguieț și plat din vârf, aveam suficientă vizibilitate pentru a surprinde orice membru al familiei care venea după noi, în special pe sora mai mică a lui Tomasz, Emilia, care părea să aibă instinctul de a ne căuta ori de câte ori pasiunea noastră ar fi putut scăpa de sub control.

În acea seară, am urcat panta ajungând în vârf, iar pe atunci dispăruse și puțina lumină a zilei care mai rămăsese, însă luminile terne ale caselor din Trzebinia străluceau în fața noastră. Când ne-am așezat pe bolovan, Tomasz și-a pus brațele în jurul meu și m-a tras tare la pieptul lui. Și el tremura și, la

început, am crezut că era din cauza frigului.

– Ridicol, am râs eu ușor, întorcându-mi capul spre el. O să ne îmbolnăvim, Tomasz!

Brațele lui s-au strâns în jurul meu doar puțin, după care a tras adânc aer în piept.

– Alina, a spus el, tatăl tău ne-a dat încuviințarea și binecuvântarea sa pentru căsătorie, dar trebuie să mai așteptăm câțiva ani... iar la acea vreme voi câștiga oricum bani pentru a te întreține. Vom avea timp să ne gândim mai târziu la detalii... doar să știi că voi găsi o cale să te duc în orice locuri visezi să ajungi, Alina Dziak. Putem avea o viață bună.

Vocea i-a devenit aspră și și-a dres glasul înainte să șoptească:

– Eu îți voi oferi o viață bună.

Am fost surprinsă și încântată de propunere, dar imediat m-am simțit nesigură:

– Dar cum poți ști că vei mai vrea să fii cu mine după ce vei vedea cum este viața din marele oraș?

El s-a mișcat atunci, ajustându-mi poziția pentru a putea sta față în față, și mi-a luat fața în mâini.

– Tot ce știu este că, de fiecare dată când nu suntem împreună, îmi este mereu dor de tine și știu că și tu simți la fel. Asta nu se va schimba niciodată, indiferent de ceea ce vine odată cu facultatea. Noi doi am fost făcuți unul pentru celălalt – așa că, fie că vei veni tu la mine pentru a fi împreună, fie că mă voi întoarce eu acasă pentru a fi cu tine – noi întotdeauna vom găsi drumul înapoi unul spre celălalt. Asta este doar o mică pauză, dar ai să vezi. Timpul cât vom fi despărțiți nu va schimba nimic.

Asta era încă o poveste uimitoare pe care o spunea Tomasz – doar că, de data asta, era povestea viitorului nostru și promisiunea că, în cele din urmă, vom avea unul. Se desfășura în mintea mea de parcă se întâmplase deja – în acel

moment, am ştiut că ne vom căsători, că vom avea copii şi că vom îmbătrâni împreună. Eram uluită de dragostea pe care i-o purtam lui Tomasz şi a fost ca un miracol atunci când am văzut oglindită în ochii lui aceeaşi dragoste disperată.

Eram cea mai norocoasă fată din Polonia – cea mai norocoasă fată de pe pământ – pentru că am găsit un bărbat minunat, care mă mai şi iubea la fel de profund cum îl iubeam eu pe el. Era inteligent şi atât de bun şi de chipeş – Tomasz Slaski avea cei mai uimitori ochi. Aveau o nuanţă surprinzătoare de verde, întotdeauna scânteiau puţin, de parcă se bucura în taină de un secret răutăcios. L-am tras mai aproape de mine şi mi-am îngropat faţa în gâtul lui.

– Tomasz, am şoptit eu printre lacrimile de fericire. Aveam de gând să te aştept mereu. Încă dinainte de a-mi cere tu asta.

A doua zi de dimineaţă, tata m-a dus la oraş pentru a-mi lua rămas-bun de la Tomasz înainte să plece spre Varşovia. Acum eram logodiţi, iar asta era o piatră de hotar pe care adulţii din viaţa noastră o respectau, aşa că, pentru prima dată, ne-am îmbrăţişat în faţa taţilor noştri. Aleksy îi căra valiza lui Tomasz, pe când el ţinea strâns în mână biletul de tren. În ciuda plânsetului ei zgomotos, aşa cum era ea îmbrăcată, într-una dintre rochiile ei frumoase, cu motive florale, Emilia arăta încântător. M-am preocupat de el cât timp am stat pe peron, jucându-mă cu reverul paltonului său şi netezindu-i părul des, nisipiu.

– Îţi voi scrie, mi-a promis Tomasz. Şi voi veni acasă cât de mult pot.

– Ştiu, am spus.

Avea o expresie sobră, însă ochii îi erau uscaţi, iar eu, la rândul meu, eram hotărâtă să fiu curajoasă până când aveam să îl pierd din vedere. M-a sărutat pe obraz, după care i-a strâns mâna tatei. După ce şi-a luat la revedere de la tatăl şi de la sora sa, Tomasz a apucat valiza şi a urcat în vagon. Când a scos capul pe geam pentru a ne face cu mâna, privirea lui era aţintită asupra mea. M-am sforţat să zâmbesc până când trenul l-a purtat în afara ariei mele vizuale. Aleksy m-a îmbrăţişat scurt şi mi-a spus sec:

– Vei fi o fiică bună într-o zi, Alina.

– Va fi o soră bună, tată, a protestat Emilia.

A fost zguduită de plâns pentru ultima dată, a pufăit dramatic, după care m-a luat de mână, trăgându-mă din îmbrățișarea lui Aleksy. Nu eram prea experimentată într-ale copiilor, dar slăbiciunea pe care o aveam pentru Emilia a crescut exponențial în acel moment, când m-a privit cu ochii aceia luminoși, de un verde strălucitor. Am sărutat-o pe creștet și am îmbrățișat-o strâns.

– Nu-ți face griji, micuțo. Voi fi sora ta chiar și cât timp așteptăm.

– Știu că nu a vrut să plece de lângă tine, Alina, și știu că îți este greu, a murmurat Aleksy. Dar Tomasz și-a dorit să se facă doctor încă dinainte de a învăța să citească, iar noi trebuia să îi dăm drumul să plece.

A rămas în tăcere pentru o clipă, după care și-a dres glasul și a întrebat:

– Vei mai trece pe la noi cât Tomasz este plecat, nu-i așa?

– Desigur, i-am promis.

În privirea lui Aleksy era o tristețe stăruitoare, iar el și Tomasz semănau atât de mult – aceiași ochi verzi, același păr nisipiu, chiar și aceeași constituție. Să îl văd pe Aleksy trist era ca și cum l-aș fi văzut pe Tomasz trist într-un viitor îndepărtat, iar eu detestam acest gând, așa că i-am mai oferit încă o îmbrățișare caldă.

– Ești deja familia mea, Aleksy, i-am spus.

Mi-a zâmbit chiar în momentul în care Emilia și-a dres glasul cu subînțeles.

– La fel și tu, micuță Emilia. Promit că vă voi vizita cât de des pot până când Tomasz se va întoarce la noi.

Tata a luat un aer solemn pe drumul de întoarcere spre fermă, în vreme ce mama, în stilul ei stoic obișnuit, era grăbită să îmi suporte jalea din acea seară. Când m-am suit în pat pentru a mă culca devreme, a apărut și ea în pragul dintre dormitorul meu și camera de zi.

– Sunt curajoasă, mamă, am minţit eu, ştergându-mă la ochi pentru a evita ca ea să mă mustre pentru lacrimile mele.

A ezitat, după care a intrat în cameră şi mi-a întins mâna. Cuibărită în siguranţă în palma ei bătătorită stătea verigheta sa, o verighetă din aur, simplă, dar groasă, pe care a purtat-o de când mă ştiu.

– Când va veni vremea, vom avea o nuntă la biserica din comună, iar Tomasz îţi va putea pune pe deget acest inel. Nu avem multe să-ţi oferim ca zestre, dar acest inel a fost al mamei mele şi ne-a însoţit pe mine şi pe tatăl tău prin douăzeci şi nouă de ani de căsnicie. Că au fost vremuri bune, că au fost vremuri rele – inelul ne-a ţinut neclintiţi. Ţi-l dăruiesc ţie, ca să-ţi aducă noroc în viitor, dar vreau să îl păstrezi chiar şi acum, astfel încât, în timp ce aştepţi, să-ţi aminteşti de viaţa care ţi se aşterne în faţă.

De îndată ce a încheiat discursul, s-a răsucit pe călcâie şi a închis uşa în urma ei, de parcă ar fi ştiut că aveam să mai plâng, iar ea nu ar fi suportat să mă vadă aşa. Apoi, am ţinut inelul ascuns în sertarul cu haine, sub un teanc de şosete de lână. În fiecare seară, înainte de culcare, luam inelul acela mic în mână şi mergeam la fereastră.

Priveam spre dealul care a stat martor atâtor clipe de linişte petrecute alături de Tomasz şi strângeam tare inelul la pieptul meu, rugându-mă la Fecioara Maria să îl aibă în paza ei pe Tomasz până când avea să se întoarcă înapoi la mine.

Capitolul 3

Alice

Intrând în secţia de geriatrie, Eddie o zăreşte pe Babcia şi, desprinzându-se imediat din strânsoarea mea, fuge în camera ei.

– Eddie, strigă el alergând. Eddie, dragule, vrei să mănânci ceva?

Uneori, ecolalia este blestemul vieţii mele. Babcia îi oferă constant lui Eddie – şi tuturor celorlalţi – mâncare, iar acum, când o vede, el o imită. Este un lucru inocent atunci când suntem singuri. Când suntem însă în public, iar el îşi ia acel fals accent polonez, sună de parcă îşi bate joc de ea. Asistenta care îi verifică perfuzia bunicii se încruntă la el, eu vreau să îi explic ce se întâmplă, dar sunt prea afectată de imaginea Babciei. Stă rezemată şi are ochii deschişi. Asta ar trebui să mi se pară o îmbunătăţire faţă de starea de semiconştienţă în care se afla aseară, cu excepţia faptului că este încă vizibil slăbită – s-a afundat adânc în perne.

– Bună, Edison.

O aud pe mama oftând în timp ce îl prind din urmă pe Eddie, intrând şi eu în salon. Eddie se uită la mama, după care murmură ca pentru el:

– Nu mai face asta, Eddie.

Mama rămâne tăcută, dar dezaprobarea ei este sesizabilă, aşa cum se întâmplă de fiecare dată când ecolalia lui Eddie ne aminteşte tuturor că fraza pe care el o asociază de cele mai multe ori cu ea este o mustrare. Acum îşi întoarce privirea spre mine şi îmi spune:

– Alice, ai întârziat incredibil de mult.

Mă simt îndreptățită să ignor salutul mamei, având în vedere că este, în mod egal, politețe socială și critică, adică procentul exact la care se rezumă fiecare conversație cu ea. Julita Slaski-Davis este de toate: maratonistă de o viață întreagă, judecător districtual onorific, anarhistă militantă civilă, ecologistă împătimită; o femeie de șaptezeci și șase de ani, ce nu are de gând să se pensioneze prea curând. Oamenii îmi spun dintotdeauna că este o sursă de inspirație și le înțeleg punctul de vedere, căci este o femeie impresionantă. Un singur lucru nu este – o bunică drăgăstoasă, adică exact motivul pentru care eu și Eddie avem o relație mai bună cu Babcia.

Iau loc la căpătâiul bunicii, lângă Eddie, și îmi înfășor mâna în jurul mâinii ei. Pielea îmbătrânită de vreme de pe degetele ei este rece, așa că îmi trec și cealaltă mână în jurul ei și încerc să o încălzesc puțin.

– Babcia, murmur eu. Cum te simți?

Babcia scoate un sunet care aduce mai degrabă a mormăit decât a cuvânt, iar suferința i se citește în ochi în vreme ce îmi caută privirea. Mama oftează nervoasă:

– Dacă ai fi venit mai devreme, ai ști deja că s-o fi trezit ea, însă nu cred că te aude. Asistentele astea nu știu nimic. Aștept să vină doctorul și să îmi spună ce dracului se întâmplă.

Asistenta de lângă mama își arcuiește sprâncenele, dar nu se uită nici la mama și nici la mine. Dacă s-ar uita la mine, i-aș arunca o privire în semn de regret, însă asistenta este, în mod evident, determinată să-și termine treaba și să părăsească salonul cât poate de repede. Apasă un ultim buton pe regulatorul de debit al perfuziei, după care îi atinge brațul bunicii pentru a o face atentă. Babcia se întoarce cu fața spre ea.

– Bine, Hanna, spune asistenta cu blândețe. Rămâi acum cu familia ta. Dacă ai nevoie de mine, sună.

De îndată ce asistenta pleacă, Eddie mă dă la o parte și caută să apuce mâna lui Babcia. Când îl las să o ia, se liniștește pe dată. Mă uit din nou la Babcia

și văd zâmbetul pe care îl afișează pentru el. Întotdeauna am fost de părere că relația mea cu bunica este unică. Ea m-a crescut de-a lungul mai multor etape ale copilăriei mele, cariera mamei fiind mereu pe primul loc. Dar, oricât de specială ar fi ea, relația noastră nici nu se compară cu legătura pe care o are ea cu Eddie. Într-o lume care nu îl înțelege pe fiul meu, el a avut-o dintotdeauna pe Babcia, căreia nu îi pasă dacă îl înțelege sau nu – pur și simplu, îl adoră așa cum este el.

O studiez atent, analizând-o, de parcă aș putea să o scanez cu privirea și să îmi dau seama de gradul în care îi este afectată mintea.

– Babcia, mă auzi? spun eu, iar ea se întoarce înspre mine, încruntându-se însă crâncen, concentrându-se. Singurul ei răspuns sunt lacrimile care îi umplu ochii. Mă uit la mama, care stă în picioare, rigidă, cu maxilarul încordat.

– Cred că ne aude, îi spun mamei, care ezită, iar apoi spune:

– Atunci... poate că nu ne recunoaște?

– Eddie, spune Eddie. Eddie, dragule, vrei să mănânci ceva?

Babcia se întoarce spre el și îi oferă un zâmbet istovit, dar luminos, care atrage imediat un zâmbet asemănător din partea fiului meu. Dă drumul la mâna Babciei, își aruncă iPad-ul pe pat, lângă picioarele ei, și dă să încerce să se cațăre pe balustrada acestuia.

– Eddie, spune mama impacientată. Nu face asta. Babcia nu se simte bine. Alice, trebuie să îl oprești. Ăsta nu este un loc de joacă.

Dar Babcia încearcă să se ridice în șezut, deschizându-și larg brațele către Eddie, și până și mama tace văzând asta. Trag balustrada patului în jos și dau la o parte diverse cabluri din drum, în timp ce fiul meu foarte solid se urcă în pat, ajungând la căpătâiul străbunicii lui extrem de slăbite. Babcia se mișcă încet și cu grijă, făcându-i voit loc alături de ea. El se ghemuiește lângă ea și închide ochii, iar când ea se cufundă din nou în pernă, își lipește obrazul de părul blond al lui Eddie. Apoi, închide și Babcia ochii, inspirându-i mirosul, de parcă ar fi un nou-născut.

– Cu siguranță pare să-l recunoască pe Eddie, spun eu încet.

Mama oftează nerăbdătoare și își trece mâna prin smocurile țepene de păr, încărunțite de-a binelea. Mă așez pe scaunul de lângă pat și îmi caut telefonul în geantă. Pe ecran apare încă un mesaj de la Wade.

„Ally, chiar îmi pare rău. Te rog să îmi răspunzi și să îmi spui că ești bine.“

Știu că nu joc cinstit, dar sunt încă foarte dezamăgită de faptul că nu m-a ajutat astăzi. Mă încrunt și mă gândesc să îmi închid telefonul, dar cedez în ultima secundă și îi răspund.

„Am o zi foarte proastă, dar sunt bine.“

Mult mai târziu, suntem abordate de o femeie de vârstă mijlocie, într-un halat alb, care ne face semn să mergem la ea, în biroul asistentelor. Eddie ține din nou titirezul ridicat în dreptul feței sale și nu reacționează nicicum atunci când eu îmi întorc privirea de la pat, așa că îl las în pace.

– Sunt doctor Chang, medicul Hannei. Voiam să vă pun la curent cu starea ei de sănătate.

Babcia este stabilă azi, dar, dată fiind zona accidentului vascular cerebral, doctorii ei cred că i-au fost afectați centrii vorbirii. Cu siguranță aude, dar nu reacționează la solicitări sau la instrucțiuni, fiind necesare investigații suplimentare. În spatele nostru, aud iPad-ul lui Eddie, vocea robotică a aplicației CAA anunțând: Dreidel.

Nu sunt prea atentă la Eddie, doar într-atât încât să fiu surprinsă că a reușit să își dea seama cum se numește noua lui comoară. Aplicația lui pentru limbajul vizual conține mii de imagini pe care el le poate utiliza pentru a descoperi

concepte de care ar putea avea nevoie în comunicare, dar e puțin probabil ca dreidel să se afle în secțiunea „cel mai des folosite“ din meniu. Printre panica provocată de veștile proaste date de doamna doctor Chang, vești ce par să nu se mai termine, mă bucur de o clipă sau două de mândrie de mamă. Ar putea fi permanent, fiind necesare mai multe investigații, radiografii, astfel de situații nu sunt cu totul nemaiîntâlnite, însă, din păcate, sunt mari șanse să apară și alte evenimente. Planuri de sfârșit de viață?

Îmi place dreidelul, spune iPad-ul lui Eddie. Rândul tău.

Tresar și mă întorc să mă uit spre pat, unde Eddie întoarce iPad-ul spre bunica. Stă în fund acum, cu spatele lipit de balustradă. Nu știu ce mă aștept să văd, însă sunt surprinsă să o văd pe Babcia ridicându-și încet mâna și atingând ecranul.

Îmi... place...

O întrerup pe doctoriță apucând-o de braț, iar ea tresare și pășește mai departe de mine.

– Scuze, spun eu. Doar că... uite.

Doctorița și mama se întorc exact la timp pentru a o vedea pe Babcia atingând următorul buton. Mama trage brusc aer în piept.

... și mie... dreidelul.

Babcia apasă încet și cu evidentă dificultate pe fiecare tastă, dar, în cele din urmă, se exprimă foarte bine.

Babcia doare? întreabă acum Eddie.

Babcia speriată, tastează Babcia.

Eddie speriat, tastează Eddie.

Eddie... este... bine, apasă încet Babcia. Babcia... este... bine.

Eddie dă din cap și se întinde din nou în pat, odihnindu-și capul pe umărul

Babciei.

– Este autist? întreabă doctorița.

– Da, are o tulburare de spectru autist, o corectez eu.

Terminologia folosită nu este importantă, nu cu adevărat, dar pentru mine contează, căci fiul meu este mai mult decât o etichetă. Să spui că este autist ar fi incorect – nu autismul îl definește pe el, ci este o parte din el. Pentru cineva care nu trăiește cu această boală zi de zi, asta este o chestiune de semantică, iar doctorița mă privește cu indiferență, de parcă nici măcar nu poate auzi distincția. Simt fierbințeală în obraji.

– Comunică nonverbal. Folosește aplicația pentru Comunicare Augmentativă și Alternativă ca să vorbească. Babcia e obișnuită să comunice în acest fel, cu toate că, de obicei, este mult mai rapidă...

– Problema asta e de la mână, mă întrerupe mama, după care se uită din nou la doctoriță. V-am spus că întâmpină dificultăți în a-și mișca partea dreaptă a corpului.

– Îmi amintesc și ne ocupăm de asta, spune medicul, după care se oprește o clipă. Nu avem tendința să folosim tehnologia în cazul pacienților vârstnici aflați în această situație – majoritatea nu au idee nici de unde să înceapă. Așa că, oricât de greu ar fi, măcar ea are avantajul familiarității cu acest concept. Voi vorbi cu un logoped. Asta e bine.

– Ba nu e bine, spune mama, iritată. Nu e bine că mama mea trebuie să vorbească prin intermediul unei afurisite de aplicații de pe iPad, este și așa îndeajuns de frustrant că trebuie să folosim blestemăția aia pentru Eddie. Cât timp va dura? Cum aveți de gând să o faceți bine?

– Julita, în aceste...

– Sunt doamna judecător Slaski-Davis.

Mama o corectează, iar eu oftez un pic și îmi întorc privirea spre pat. Babcia îmi atrage atenția, făcându-mi semn din cap către iPad, și, încetișor, o las pe

doctoriță să se descurce cu mama mea de coşmar. Babcia apasă butonul rândul tău, iar eu îi iau iPad-ul din mâini.

Te doare? o întreb eu. Ea ia iPad-ul și frunzărește printre imagini până când le găsește pe cele potrivite. Apoi comunică încet, cu grijă.

Babcia e bine. Vreau ajutor.

Îmi dă pe dată iPad-ul, fiind, în mod evident, nerăbdătoare să îmi vadă răspunsul, dar habar n-am ce să îi spun, nici măcar cum să îi cer mai multe informații despre ceea ce are nevoie. Îmi ridic ochii din ecranul iPad-ului şi mă uit la ea, iar ochii ei albaştri, din rugători, devin nerăbdători. Îmi face semn să îi dau din nou iPad-ul şi o fac, după care derulează printre ecrane. Găsește pictograma lupă și apasă pe ea, iar iPad-ul afișează găsește, dar apoi derulează din nou. Mijește ochii. Strânge din buze. Pe fruntea brăzdată de riduri îi apar broboane de sudoare, după care se scurge şi mai mult timp până când, treptat, i se prelinge o roșeață în obraji. Apasă din nou şi din nou butonul de căutare, după care mârâie şi împinge iPad-ul înspre mine.

Frustrarea sa este vizibilă, dar eu nu știu ce să fac. Mama şi doctorița încă se mai ceartă, iar Eddie este în continuare ghemuit lângă Babcia, rostogolind acum titirezul pe cearşaf, de parcă ar fi un trenuleț de jucărie. Mă uit neputincioasă la Babcia, iar ea îşi ridică mâinile ca şi cum ar vrea să spună nici eu nu știu. Pentru o clipă, derulez ecranele care conțin pictogramele cel mai des utilizate ale lui Eddie, oprindu-mă de fiecare dată pentru ca ea să poată vedea dacă se află printre ele cea de care are nevoie. După aproximativ un minut, îmi vine o altă idee. Deschid aplicația la pagina pictogramă nouă şi, de îndată ce o fac, Babcia îmi smulge dispozitivul nerăbdătoare. Găsește o imagine cu un tânăr, după care începe să tasteze încet, cu grijă. Nu își folosește degetul arătător – se folosește de partea laterală a degetului mic şi de degetul inelar. E ciudat şi îi trebuie mai multe încercări ca să tasteze corect cuvântul, dar apoi reuşește, apasă pe butonul de salvare şi mi-l arată cu mândrie.

Tomasz.

– Cum se simte? mă întreabă mama din uşă.

Îmi ridic privirea spre ea şi observ că doctorița plecase, probabil în căutarea unui pahar de tărie.

– Lentă, dar folosește dispozitivul. Tocmai ce mi-a cerut să...

Îmi dau seama de ceea ce îmi cere Babcia, de fapt, şi mă doare inima.

– O, nu, Babcia, şoptesc eu, dar cuvintele sunt în zadar – dacă accidentul vascular cerebral i-a afectat limbajul receptiv, atunci se află cam în aceeaşi situație ca Eddie; cuvintele rostite nu au nici un sens pentru ea în acest moment.

Îi întâlnesc din nou privirea, iar ochii îi strălucesc de lacrimi. Mă uit la ea, iar apoi la iPad, însă nu am nici cea mai vagă idee cum aş putea să îi spun că soțul ei a murit în urmă cu aproximativ un an. Pa a fost un chirurg pediatru briliant până la șaptezeci de ani, după care a predat la Universitatea din Florida până la optzeci de ani, dar imediat ce s-a pensionat s-a îmbolnăvit de demență şi, după un îndelungat şi mizerabil declin, a murit anul trecut.

– Babcia... el... el... hmm...

Clatină din cap cu înverşunare şi apasă din nou butoanele.

Găsește Tomasz.

Derulează din nou, după care:

Nevoie ajutor.

Urgență.

Găsește Tomasz.

Apoi, în vreme ce eu mă chinui să îmi dau seama cum să gestionez situația aceasta, ea selectează o altă serie de pictograme, iar dispozitivul îmi citește un mesaj lipsit de sens.

Babcia foc Tomasz.

Îi tremură mâinile. Faţa îi este aprig încruntată, însă în privire i se citeşte hotărârea. Îmi pun uşor mâna pe antebraţul ei şi, când se uită la mine, clatin uşor din cap, însă ochii ei reflectă doar confuzie şi frustrare. Şi eu sunt confuză şi frustrată, dar, brusc, sunt furioasă, căci este brutal de nedrept să o văd pe această femeie mândră atât de confuză.

– Babcia..., şoptesc eu, iar ea oftează nervoasă şi îmi dă la o parte mâna de pe braţul ei.

Bunica are o empatie de o profunzime nesfârşită şi iubeşte fără preget, dar este cea mai dură femeie pe care o cunosc şi pare complet descurajată de incapacitatea mea de a comunica acum cu ea. Revine la frunzăritul paginilor de pictograme de pe ecranul iPad-ului, până când observ că i se luminează faţa. Repetă procesul acesta din nou şi din nou, formând cu greu o propoziţie. Peste câteva minute, mama pleacă să îşi ia o cafea, iar eu o privesc pe Babcia încercând să îmblânzească această metodă stângace de comunicare. Acum îi este mai uşor, căci toate pictogramele se regăsesc pe pagina „utilizate recent“, iar în curând nu face decât să apese la nesfârşit acelaşi buton.

Nevoie ajutor. Găseşte... cutia... mergi acasă. Vreau acasă.

Îmi stăpânesc oftatul, iau iPad-ul şi îi spun:

Babcia acum în spital. Apoi merge acasă mai târziu.

Aceasta este structura lingvistică pe care trebuie să o folosesc cu fiul meu şi e una care, în cazul meu, a devenit automată – acum asta, apoi aia – explicându-i secvenţele evenimentelor şi timpul, căci el, în afara orientării date de instrucţiuni şi de orare, nu are nici un astfel de concept. Comunicarea prin intermediul CAA este al naibii de restrictivă. Cu Eddie sunt obişnuită cu aceste limitări, fiindcă este tot ceea ce am avut vreodată – şi este cu mult mai bine decât nimic. Până când el nu a învăţat să utilizeze CAA, toată viaţa noastră a fost o serie de căderi nervoase provocate de copleşitoarea sa frustrare de a fi blocat în el însuşi, incapabil să comunice.

Acum, problema este că, în cazul Babciei, sunt obişnuită cu libertatea infinită a comunicării orale şi, nevoită fiind să mă orientez către această aplicaţie CAA, mi se pare brusc că aceasta e un substitut slab.

Babcia ia înapoi iPad-ul și își reia solicitările.

Nevoie ajutor.

Găsește Tomasz.

Acasă.

Cutie.

Acum.

Ajutor.

Aparat foto.

Hârtie.

Babcia foc Tomasz.

Mama intră în salon. Îmi dă o cafea, după care se așază la capătul patului.

– Despre ce e vorba, mă întreabă ea.

– Nu știu, recunosc eu.

Acum, Babcia ne aruncă amândurora o privire impacientată, repetând comenzile și, fiindcă noi tot nu reacționăm, dă volumul la maximum și apasă din nou butonul repetare. Acesta este un truc pe care l-a învățat de la fiul meu, care procedează exact la fel atunci când nu i se face pe plac.

Ajutor.

Găsește Tomasz.

Cutie.

Aparat foto. Hârtie. Cutie.

Acum. Acum. Urgență. Acum.

Găsește Tomasz. Acum.

Babcia foc Tomasz.

– Iisuse. Chiar a uitat că tata a murit, șoptește mama, iar eu mă uit la ea.

Mama nu e cunoscută ca fiind vulnerabilă, dar, în acest moment, expresia ei este una crispată și cred că văd lacrimi în ochii ei. Clatin încet din cap. Babcia pare destul de hotărâtă că nu e nevoie ca eu să îi amintesc că bunicul a murit, așa că pur și simplu nu cred că despre asta e vorba.

Găsește Tomasz.

Găsește cutia.

Cutia. Găsește. Acum. Nevoie ajutor.

– Ah! oftează mama deodată. Are cutia aia cu amintiri. N-am mai văzut-o de ani întregi, cel puțin de când i-am dus la azilul de bătrâni, după ce Pa s-a îmbolnăvit. Este fie în depozit, fie în camera ei de acolo. Poate că asta vrea, se poate să vrea o fotografie cu tata? Asta are sens, nu-i așa?

– A, da, spun eu.

Un val de ușurare îmi relaxează mușchii pe care nici măcar nu știam că îi aveam încordați.

– Bine gândit, mamă.

– Dacă rămâi tu cu ea, pot merge să încerc să o caut.

– Da, te rog, spun eu și iau iPad-ul.

Apăs pe fotografia mamei, iar iPad-ul citește buni, așa că tresar și încep să editez eticheta de pe imagine, dar Babcia îmi dă mâna la o parte cu nerăbdare. Privirile ni se întâlnesc, iar ea îmi oferă un zâmbet crispat, de parcă mi-ar spune: sunt bolnavă, puștoaico, dar nu și proastă. Mă liniștește atât de mult

acel zâmbet, încât mă aplec şi o sărut pe frunte, după care mai apăs şi alte butoane.

Buni caută cutia acum.

Babcia răsuflă fericită şi apasă butonul da, după care îşi pune mâna pe antebraţul meu şi strânge. Acum nu poate vorbi, dar cum mi-a fost ca o lumină călăuzitoare toată viaţa mea, îi aud oricum vocea în minte.

Fată bună, Alice. Mulţumesc.

Capitolul 4

Alina

Pe vremea aceea, informaţiile nu erau atât de uşor de obţinut, aşa că ceea ce ştiam despre pregătirile de război era, în cel mai bun caz, dispersat, dar Trzebinia se afla destul de aproape de graniţa cu Germania, iar oraşul meu nu rămăsese imun la ideologia care se răspândea în naţiunea învecinată. Ura era precum o bestie din altă lume, sădită în mici acte de violenţă şi opresiune împotriva cetăţenilor noştri evrei, devenind tot mai puternică, pe măsură ce aceia însetaţi de putere o alimentau prin discursuri şi propagandă.

Abia acum, când privesc în urmă cu înţelepciunea dobândită odată cu vârsta, observ că, încă de pe atunci, viaţa noastră simplă era presărată cu semnale de alarmă. Îmi amintesc de primele dăţi în care am auzit că prietenii noştri evrei din Trzebinia fuseseră jefuiţi sau agresaţi ori că le fuseseră vandalizate proprietăţile. Părinţii mei erau consternaţi de această turnură a evenimentelor, iar la acea vreme, tata ne îndoctrinase de-a binelea pe noi, copiii, cu opiniile sale referitoare la relaţiile dintre comunităţile evreieşti şi catolice din Trzebinia. Un polonez este un polonez, ne spunea el adesea, căci, pentru tatăl meu, moştenirea şi religia unui om erau irelevante – pe tata îl interesau doar caracterul acestuia şi etica muncii. Aceasta însă nu era o viziune împărtăşită de întreaga noastră comunitate, iar acele tendinţe urâte de antisemitism îl înfuriau pe tatăl meu, de altfel un om bun şi manierat.

În vara lui 1939, eu şi tata am făcut o călătorie în oraş. Mama copsese în plus încă o pâine cu seminţe de mac, iar eu am aşezat-o în coş, alături de câteva ouă, pentru Aleksy şi Emilia. Acest lucru devenise o parte obişnuită a rutinei mele – o dată pe săptămână luam masa de prânz la ei şi, în schimb, mama îmi

spunea mereu să le duc ceva de mâncare. Mie acesta mi se părea un aranjament ciudat, având în vedere că Aleksy era bogat, iar noi eram săraci, dar mama era de modă veche şi păruse întotdeauna uimită că un bărbat era în stare să asigure mâncarea pentru el şi pentru fiica lui.

În acea zi, eu şi tata am mers cu căruţa la oraş, la magazinul de provizii. El a intrat înăuntru pentru a-şi rezolva treburile, iar eu am mers pe jos cele trei străzi până la clinica medicală, pentru a-i lăsa secretarei lui Aleksy coşul cu mâncare. Ştiam că tata avea să întârzie puţin, aşa că m-am întors la magazin.

Mergând eu aşa, visam cu ochii deschişi la Tomasz. În anul în care a fost plecat în Varşovia, ne creaserăm o rutină temeinică de a ne scrie pe rând scrisori, iar în timpul vacanţei de la jumătatea anului a venit acasă pentru două săptămâni delicioase. Chiar în acea zi, era rândul meu să îi scriu, şi mă gândeam la ce i-aş putea spune, fiind atât de pierdută în gândurile mele, încât am fost surprinsă când m-am apropiat, în cele din urmă, de magazin şi l-am auzit pe tata strigând dinăuntru. Oarecum neliniştită, am aruncat o privire pe uşă şi am văzut că era prins într-o discuţie aprinsă cu Jan Golaszewski, vecinul nostru de la nord-est, tatăl iubitei lui Filipe, Justyna. Ea m-a privit cu ochi mari, după care m-a îmbrăţişat.

– Ce se întâmplă aici? am întrebat-o eu, însă cuvintele s-au rostogolit într-un oftat, căci bănuiam deja răspunsul.

– Ah, tatăl meu îi învinuieşte pe evrei pentru tot ce se întâmplă, iar tatăl tău le ia apărarea.

Şi Justyna a suspinat obosită, iar apoi a ridicat din umeri:

– Aceeaşi veche discuţie pe care o au ei mereu, doar că astăzi este mai încinsă din cauza pregătirilor.

– A pregătirilor? am repetat eu confuză.

Justyna m-a cercetat cu privirea, după care m-a apucat de cot şi m-a tras mai aproape de ea.

– Pregătirile de la graniţă, a şoptit ea, de parcă am fi împărtăşit vreo bârfă

scandaloasă. Chiar nu știi? De asta își face toată lumea provizii.

– Nu am idee despre ce vorbești, am recunoscut eu, iar Justyna, înainte ca tatăl meu să se întoarcă, mi-a șoptit grăbit că armata lui Hitler venea după noi; invazia părea acum inevitabilă.

– Nu-mi vine să cred că părinții tăi nu te-au avertizat, a șoptit ea.

– Mă tratează ca pe un copil, am mormăit eu, scuturând din cap. Cred că trebuie să își protejeze floricica fragilă de lucruri care s-ar putea să o supere.

Știam destule despre situația cu regimul nazist încât să fiu stresată, dar vestea dată de Justyna mă lăsase confuză. Veneau după noi? Ce ar fi putut vrea de la noi? Justyna mi-a sugerat un răspuns înainte ca eu să pun măcar întrebarea.

– Tata spune că e din cauza evreilor. Zice că, dacă nu ar fi atât de mulți evrei la noi în țară, Hitler ne-ar lăsa în pace. Știi cum e el, Alina. Tata dă vina pe evrei pentru toate. Și știi cum e tatăl tău...

– Polonezul e polonez, am șoptit eu fără vlagă, repetând cuvintele în mod automat înainte de a-mi concentra din nou atenția asupra prietenei mele. Dar, Justyna, ești sigură de asta? Chiar suntem în prag de război?

– Oh, nu-ți face griji, mi-a spus Justyna, oferindu-mi un zâmbet plin de încredere. Toată lumea zice că naziștii nu prea au muniție și că armata poloneză îi va învinge rapid. Tata este destul de sigur că totul se va termina în câteva săptămâni.

Totuși, de acolo de unde eram, vedeam totul altfel – am înțeles pentru prima dată recenta activitate frenetică a părinților și a fraților mei și, în cele din urmă, insistența lor deconcertantă de a conserva mâncare aflată într-o stare perfectă înainte chiar de a fi măcar necesar să o facă. Și, în vreme ce tata mâna căruța înapoi spre casă, mi-am dat seama că străzile neobișnuit de aglomerate nu erau un semn că orășenii profitau din plin de vremea caldă – mai degrabă, se vânzoleau. Fiecare acționa într-un anumit fel, fiecare se grăbea undeva. Unii se îndreptau spre Varșovia sau Cracovia, de parcă un oraș mai mare le-ar fi oferit adăpost. Alții își pregăteau casele pentru a-și primi rudele care veneau din Varșovia sau din Cracovia, căci o mulțime de

orășeni hotărâseră că și-ar găsi un refugiu la țară. Nimeni nu părea să știe ce să facă, dar nu stătea în firea noastră națională să stăm pe loc și să așteptăm catastrofa, așa că, în schimb, oamenii au continuat să rămână activi. Privindu-i cu ochi iluminați, mi se părea că oamenii din orașul meu se agitau precum furnicile înaintea furtunii.

– E adevărat? În legătură cu invazia?

– Nu ai de ce să-ți faci griji în privința asta, mi-a spus tata posac. Când va trebui să te îngrijorezi, mama și cu mine te vom anunța.

În acea seară, m-am așezat și i-am scris lui Tomasz o scrisoare foarte diferită față de cea pe care o plănuisem. Pe tot parcursul textului de pe o pagină întreagă, pur și simplu l-am implorat să se întoarcă acasă.

„Nu face pe viteazul, Tomasz. Nu aștepta pericolul. Vino acasă și fii în siguranță.“

Acum nu prea știu de ce am crezut eu vreo clipă că „acasă“ era un loc sigur pentru noi, dată fiind proximitatea sa față de graniță, dar, în orice caz, Tomasz nu s-a întors acasă. De fapt, lucrurile s-au destrămat atât de iute, încât, dacă mi-a trimis un răspuns la acea scrisoare, acesta nu a ajuns vreodată. A fost de parcă viața pe care o știam a dispărut peste noapte.

La 1 septembrie 1939, am fost trezită din profunzimea somnului de zgomotul ferestrei de la dormitorul meu, care zăngănea în ramă. La început nu am recunoscut sunetul avioanelor care se apropiau. Nici măcar nu mi-am dat seama că eram în pericol până când nu l-am auzit pe tata urlând din camera de alături:

– Trezirea! Trebuie să ajungem la hambar, a spus tata cu vocea îngroșată de somn.

– Ce se întâmplă? am strigat eu, dând pătura la o parte și coborând din pat.

Tocmai deschisesem uşa dormitorului, când prima dintr-un şir de multe explozii a răsunat în depărtare, iar ferestrele au zăngănit din nou, însă violent de această dată. În micuţa noastră casă era întuneric, dar când mama a deschis uşa de la intrare, lumina lunii s-a revărsat înăuntru şi i-am văzut pe fraţii mei alergând spre ea. Ştiam că trebuia să alerg, însă picioarele nu mi se urneau din loc – poate că încă eram pe jumătate adormită sau poate că acele clipe îmi părea atât de mult a fi un coşmar oribil, încât nu îmi puteam convinge trupul să acţioneze. Filipe a ajuns până la uşa din faţă, când m-a văzut şi a traversat mica sufragerie pentru a mă lua de mână.

– Ce se întâmplă? l-am întrebat eu în timp ce mă trăgea după el spre hambar.

– Naziştii aruncă bombe din avioane, mi-a spus Filipe sumbru. Noi suntem pregătiţi pentru asta şi avem un plan, Alina. Fă cum spune tata şi vom fi bine.

M-a împins în hambar după Stanislaw, tata şi mama şi, de cum am intrat, tata a tras uşa grea şi a închis-o în urma noastră. Sângele a început să-mi vâjâie prin corp din pricina întunericului brusc, dar apoi am auzit scârţâitul balamalelor în momentul în care zăvorul din podea a fost deschis.

– Nu în pivniţă, am protestat eu. Te rog, mamă...

Braţul lui Filipe a coborât pe umerii mei şi m-a împins înspre deschizătură, după care mama m-a prins de încheieturi şi m-a tras în jos. Degetele ei erau înfipte în pielea braţului meu, iar eu m-am smuls cu sălbăticie din strânsoare, încercând să mă dau înapoi.

– Nu, m-am opus eu. Mamă, Filipe, doar ştiţi că nu pot intra acolo...

– Alina, a spus Filipe insistent. Ce este mai înfricoşător? Întunericul sau o bombă care să-ţi cadă în cap?

I-am lăsat să mă tragă în jos, în bezna sufocantă. Afundându-mă în spaţiul îngust, bătăile inimii mele păreau nefiresc de zgomotoase. M-am târât pe podeaua de pământ pentru a ajunge într-un ungher, iar apoi mi-am încolăcit braţele în jurul genunchilor. Când a început să se audă cea de-a doua rundă de bubuituri asurzitoare, ţipam involuntar odată cu fiecare dintre ele. Curând, mă aflam pe podea, culcată în poziţie fetală, acoperindu-mi urechile cu mâinile.

O explozie deosebit de puternică a zguduit întreaga pivniță și, în vreme ce ploua cu praf peste noi, eu m-am trezit plângând de frică.

– Asta a fost casa noastră? am întrebat eu înecându-mă, creând un moment de tăcere.

– Nu, a spus tata pe un ton ușor mustrător. Vom ști dacă va fi distrusă casa.

Se aude din Trzebinia, probabil că țintesc liniile de cale ferată... poate chiar clădirile industriale. Nu au nici un motiv să ne distrugă locuințele. Probabil că noi suntem în siguranță, dar vom sta ascunși aici până când se oprește, ca să fim siguri.

Filipe și Stanislaw s-au așezat de o parte și de alta a mea, după care pivnița s-a cufundat din nou într-o tăcere apăsătoare, în timp ce noi așteptam următoarea explozie. În schimb, am fost surprinși de un zgomot mult mai plăcut.

– E cineva? a strigat o voce îndepărtată, înăbușită. Mamă? Tată?

Mama a țipat încântată și a deschis trapa, apoi a urcat pentru a-i ajuta pe sora mea, Truda, și pe soțul ei, Mateusz, să intre în pivniță. Spre imensa mea ușurare, tata a aprins o lampă cu ulei pentru a-i ajuta să vadă drumul. Aflați din nou în pivniță, la adăpost, mama și Truda s-au îmbrățișat.

– Ce facem acum? am întrebat eu cu sufletul la gură.

S-au întors cu toții să se uite la mine.

– Așteptăm, a murmurat mama. Și ne rugăm.

Ne-am petrecut cea mai mare parte a primei zile îngrămădiți laolaltă, ascunși în pivnița de sub hambar. Avioanele veneau, plecau și se întorceau din nou. Mai târziu aveam să aflăm că, pe durata acelor ore pe care noi le-am petrecut ascunzându-ne, în regiunea noastră au fost aruncate câteva sute de bombe. Bombardamentele au fost sporadice, imprevizibile și feroce. De unde mă aflam eu în pivniță, exploziile de peste tot din jurul nostru, din apropiere sau

din depărtare, sunau de parcă sfârşitul lumii avea loc chiar în afara hambarului nostru.

Majoritatea oamenilor habar n-au cum se simte cu adevărat teroarea îndelungată. Eu, cu siguranţă, nu am ştiut până în acea zi. În acea terifiantă obscuritate, am transpirat timp de ore întregi, în care am avut certitudinea că, în orice secundă, o bombă va cădea asupra noastră, că, în orice secundă, pivnița se va prăbuși, că, în orice secundă, un bărbat înarmat avea să se ivească în uşă pentru a-mi lua viața. Nici în cele mai bune momente ale mele nu mă simțeam confortabil în spațiile închise, dar, în acea zi, am simţit profunzimea unei frici de care nici măcar nu eram conştientă că era posibilă. În ziua aceea mi-am trăit moartea din nou şi din nou în minte. O astfel de anxietate extremă nu se supune legilor obişnuite ale emoțiilor; nu oboseşte, nu se estompează, nu ajungi niciodată să te obişnuieşti cu ea. Timp de opt ore cât au durat acele atacuri aeriene, am fost la fel de îngrozită ca atunci când au început, până când am devenit pe deplin convinsă că singurul sfârşit al fricii ar fi sfârşitul vieții înseşi.

După-amiaza devreme, bombardamentele au luat o pauză prelungită. La început nu am îndrăznit să răsuflăm uşuraţi, fiindcă mai fuseseră pauze mai devreme, în cursul zilei. De această dată, s-au scurs minute întregi şi, după o vreme, chiar şi zgomotele motoarelor de avion s-au stins, făcând loc unei binecuvântate liniști.

Filipe era disperat să fugă în vecini pentru a vedea ce fac Justyna şi familia ei. Era vorba despre numai câteva sute de metri – ne-a asigurat că avea să se ascundă în linia de copaci aflată la marginea pădurii şi că urma să se întoarcă în mai puțin de jumătate de oră. Mama şi tata au bombănit, dar, în cele din urmă, i-au dat voie să plece şi, cum era de aşteptat, de îndată ce i s-a acordat permisiunea, Stanislaw a decis să plece şi el.

Noi, ceilalți, ne-am urcat în uşa hambarului pentru a lua puţin aer proaspăt şi, cum cerul era încă senin, am rămas acolo până aveau să se întoarcă gemenii. Tata şi Mateusz stăteau în prag, iar mama, Truda şi cu mine stăteam în spatele lor. Aşteptând, mama şi Truda vorbeau încetişor, dar eu am rămas în tăcere, având gura prea uscată pentru pălăvrăgeală.

Aşa cum au promis, fraţii mei au lipsit mai puțin de o jumătate de oră, dar s-

au întors vizibil bulversaţi, iar la început m-am gândit că dăduseră peste ce era mai rău. Au venit lână noi în hambar, rezemându-se de tocul uşii, stând de o parte şi de alta a tatei şi a lui Mateusz. Aveau nişte veşti bune – familia Golaszewski era bine şi, la fel ca noi, era nevătămată fizic. Dar Jan călătorise până în Trzebinia în timpul ultimei scurte pauze de bombardament. Văzuse localnici mergând pe străzi şi deplângând moartea familiilor lor, copii cu răni atât de serioase, încât Filipe nu mai suporta să repete detaliile, dar şi zeci de case arzând.

În timpul orelor petrecute în pivniţă, fusesem atât de măcinată de anxietate, încât grija propriei mele siguranţe îmi monopolizase gândurile, dar, pe când fratele meu relata cele văzute de Jan, am fost cuprinsă de o altă teamă. Procesam iute implicaţiile a ceea ce ar putea însemna o Trzebinia grav avariată şi riscul la care erau expuşi Aleksy şi Emilia. Clinica medicală se afla chiar lângă piaţa oraşului, exact acolo unde casele erau mai dese. Iar dacă muriseră, asta însemna că într-o zi nu foarte îndepărtată, Tomasz urma să se întoarcă şi să nu mai aibă o familie care să îl aştepte. Deodată, toate drumurile au dus la impactul acestei posibile evoluţii a evenimentelor asupra lui Tomasz.

– Aleksy, am îngăimat eu.

Cu toţii s-au întors spre mine şi le-am văzut tristeţea din priviri.

– Aleksy şi Emilia trebuie să fie bine. Trebuie.

– Dacă Aleksy este bine, va avea grijă de răniţi..., a murmurat mama.

Îmi puteam imagina asta – Aleksy ascunzându-se în timpul bombardamentului, iar apoi ieşind pentru a-i ajuta pe răniţi. Dar dacă asta era adevărat, cine o consola şi o proteja pe Emilia? Am rezistat raidurilor aeriene fiind înconjurată de întreaga mea familie, însă tot a fost cea mai înfiorătoare experienţă din viaţa mea. Avea şapte ani şi, cum Tomasz era plecat, îl avea numai pe tatăl ei, aşa că, dacă el era ocupat sau chiar rănit...

– Trebuie să o luăm pe Emilia! am spus, iar Filipe a oftat impacientat.

– Cum? Cine ştie când se vor întoarce avioanele?

– Dar dacă Aleksy este ocupat ajutând oameni, cu ea cine va sta? S-ar putea să fie singură. Te rog, tată. Te rog, mamă, trebuie să facem ceva.

– Nu avem ce face, Alina, a spus tata cu blândețe. Îmi pare rău. Ce-o fi o fi.

– Ne vom ruga, a anunțat mama. E tot ce putem face.

– Nu, am spus eu scuturând din cap cu înverșunare. Trebuie să te duci și să o iei, tată. Trebuie. Este doar un copil și e singură pe lume. Și ea este familia mea! Te rog.

– Alina, a gemut Truda. Tu ceri imposibilul. Nu e sigur pentru nimeni să meargă în oraș.

Nu am putut renunța la idee nici măcar atunci când rugăminţile părinţilor mei de a face liniște s-au preschimbat într-o cerinţă vehementă de a o lăsa baltă. Când m-am pus pe plâns și am amenințat că voi merge chiar eu după ea, Filipe s-a ridicat de pe jos și și-a scuturat pantalonii de praf. Mama a oftat:

– Nu fi prost, Filipe! Ți-ai mai forțat o dată norocul...

– Alina are dreptate, mamă. Oare nu suntem mai răi decât naziștii dacă noi o lăsăm pe fetița aceea să se descurce de una singură, în timp ce tatăl ei se chinuie să salveze vieți?

– Dacă mai este măcar în viață, Filipe. S-ar putea să ajungi în oraș și să realizezi că sunt deja morți, a spus tata în barbă.

– Tată! Nu spune așa ceva! am icnit eu.

– Am să merg și eu, a oftat Stani.

– Cred că ar trebui să merg și eu, a spus Mateusz încet.

A fost rândul Trudei să ofteze indignată, până când el a adăugat cu blândețe:

– Am să verific și casa noastră în drum spre clinică. Eu și băieții ne vom mișca repede și vom fi atenți. Dacă auzim că revin avioanele, ne putem întoarce imediat; știi și tu că ieri ne-a luat doar zece minute să ajungem aici.

Mama a blestemat furioasă, ridicându-şi braţele în aer.

– Băieţi, voi încercaţi să mă omorâţi! Deja v-aţi ispitit soarta o dată şi aţi supravieţuit. Iar acum nu încercaţi decât să-mi faceţi inima să-mi stea în loc de frică.

– Mamă, nu facem decât ce ne-ai învăţat să facem, a spus Filipe rigid. Încercăm să facem ceea ce trebuie.

– Dar dacă încep din nou bombardamentele...

– Faustina, a spus Mateusz mai convins de această dată. Ai auzit şi tu exploziile, la fel ca mine. Răsună de peste tot, chiar şi dinspre vest, unde nu sunt decât ferme; avioanele nu ţintesc doar oraşul. Nu suntem aici mai în siguranţă decât vom fi în oraș.

Spunând asta, nu au mai fost împotriviri, iar ei au plecat la scurt timp după aceea, cu toate că tata i-a instruit să fugă pe deal şi să se ascundă în pădure preţ de câteva minute pentru a se asigura că, înainte de a se expune în luminişul de pe cealaltă parte, nu se mai întrevăd avioane la orizont. De îndată ce tinerii bărbaţi au plecat, sora şi părinţii mei m-au fixat cu priviri acuzatoare, iar eu am simţit că mă înroşesc la faţă.

Brusc, cu întârziere, mi-am dat seama că îmi convinsesem fraţii şi cumnatul să îşi rişte viaţa, totul în speranţa că aş fi putut să îl feresc pe Tomasz de suferinţă. Dar îi iubeam pe Emilia şi pe Aleksy, temându-mă sincer pentru siguranţa lor. Nu regretam că mi-am trimis fraţii să vadă ce s-a întâmplat cu ei – eram doar teribil de speriată că am manipulat totul spre o pierdere de neînchipuit. Am încercat să le explic membrilor familiei rămaşi acolo.

– Eu doar...

– E mai bine să nu spui nimic până nu se întorc, m-a întrerupt categoric Truda. Stai acolo, Alina Dziak, şi concentrează-ţi energiile în rugăciuni pentru a nu-i fi ucis pe fraţii noştri şi pe soţul meu.

Exact asta am făcut. Prima dată când fraţii mei au părăsit pivniţa, minutele se scurgeau încet, însă acesta a fost un cu totul alt nivel de tortură. În cele din

urmă, liniștea a fost întreruptă de un sunet diferit – sunetul unui plânset de copil. Am ieșit cu toții în fugă din hambar și i-am văzut pe gemeni coborând unul lângă altul dealul, dar și pe Mateusz care îi urma îndeaproape, cu Emilia în brațe. Ea plângea tare și fără alinare.

– Oh, babisu! a țipat sora mea și a fugit din hambar să-l întâmpine pe soțul ei. El a așezat-o pe Emilia în brațele deschise ale Trudei, care a început imediat să o consoleze pe fetiță.

– Șșșt, este în regulă, micuțo. Vei fi bine acum.

Odată aflați la adăpostul hambarului, mama s-a dus lângă Truda și și-a trecut o mână blândă peste obrazul Emiliei, după care și-a ridicat privirea spre mine. În mod evident, mama era foarte tristă, dar și gânditoare, după cum mă pironea cu privirea.

Suspinele neîncetate ale Emiliei mi-au abătut iute gândul de la privirea mamei. Mi-am îndreptat atenția asupra fraților mei, iar Filipe a scuturat grăbit din cap.

– Aleksy e bine. În afară de câteva geamuri sparte, și clinica e în regulă.

– Dar acasă la Aleksy sunt oameni răniți... și mai rău de atât, oamenii stau la coadă pe stradă și așteaptă ajutor.

Mateusz s-a apropiat de mine și mi-a vorbit atent, cu o voce joasă și blândă.

– Emilia l-a văzut rănit pe unul dintre prietenii ei de la școală... A fugit și s-a ascuns într-un dulap. Aleksy ne-a spus că, încă de când a început bombardamentul, au tot venit oameni acasă la ei și nu a avut timp să o consoleze. Ne-a fost foarte recunoscător. A întrebat dacă am putea să o ținem aici până când lucrurile vor fi mai sigure. S-ar putea să mai dureze câteva zile.

– Sigur că putem, a murmurat mama încetișor.

A luat-o pe Emilia din brațele Trudei și a ținut-o un moment în îmbrățișarea ei, după care mi-a dat mie fetița. Truda și Mateusz s-au îmbrățișat, iar mama

a început să le acopere faţa fraţilor mei cu sărutări.

– Sunteţi tare curajoşi, e spre binele vostru.

Emilia şi-a încolăcit braţele în jurul grumazului meu, apoi şi-a lipit chipul plin de lacrimi de umărul meu. Tot trupul îi tremura şi răsufla zgomotos printre suspine.

– Alina, zgomotul era atât de puternic... A căzut o bombă peste magazinul domnului Erikson, iar casa noastră s-a zguduit şi toate geamurile s-au spart...

– Ştiu...

– Şi Maja de la şcoală dormea, iar mama ei urla şi tata nu a putut-o trezi, iar eu nu înţeleg de ce avea atâta sânge pe faţă. De ce era atâta sânge?

– Linişteşte-te acum, a şoptit mama.

Truda a venit lângă mine, cu privirea ei îngrijorată aţintită asupra Emiliei. Şi-a trecut braţul peste umerii mei şi m-a tras uşor la pământ, ghemuindu-se lângă mine. Am aşezat-o pe Emilia pe genunchii noştri şi, pe când eu o mângâiam pe spate, Truda a început să-i cânte. Mama s-a aşezat în faţa noastră, privindu-ne cu atenţie.

– Odihneşte-te, micuţo, a spus mama cu blândeţe. Eşti în siguranţă acum.

– Dar cum rămâne cu Tomasz? a rostit ea, vocea fiindu-i slabă şi inegală. Este singur în Varşovia. Ce se va alege de fratele meu?

Nimeni nu a spus nimic, iar eu am devenit încordată, după care m-am grăbit să o consolez. Sau poate că încercam să mă consolez pe mine însămi.

– Varşovia este atât de departe, am spus eu sigură pe mine. Probabil că avioanele nici nu pot zbura până acolo. Este mai bine că el nu e aici, Emilia. Categoric va fi mai în siguranţă acolo.

În zilele care au urmat, ne-am înghesuit pe rând în jurul radioului tatei pentru

a asculta ştirile actualizate. Aparatul lui era unul cu cristale de galenă, pe care gemenii îl construiseră în urmă cu câţiva ani, ceea ce însemna că doar câte o persoană pe rând putea asculta la căştile de tinichea. Mă îmbrânceam la fel ca ceilalţi pentru rândul meu, dar regretam întotdeauna momentele petrecute la radio, căci ştirile nu erau niciodată îmbucurătoare. Cu toate că oraşe întregi erau distruse, poveştile mărunte dureau cel mai tare. Ascultam necontenit poveşti despre ţăranii împuşcaţi pe câmpuri de mitralierele avioanelor, chiar şi o poveste oribilă despre un bunic care îşi culegea ultimele legume, când un pilot a lansat o bombă chiar asupra lui. Povestea aceea mi-a spus multe despre puterea invadatorilor şi despre cât de depăşită era ţara noastră din punct de vedere militar – eram nişte simpli ţărani, care stăteau printre noroaie, complet lipsiţi de apărare în faţa bombelor de mare putere aruncate din maşinile de război aeriene de către piloţi cuprinşi de o ură inexplicabilă.

La câteva zile după bombardament, în districtul nostru erau staţionate trupe naziste, căci trupele de apărare ale armatei locale fuseseră rapid înfrânte. După aceea, bombardamentele au încetat, dar tot mai erau multe avioane, doar că acum zburau pe deasupra noastră, însă nu făceau cale întoarsă şi, într-un fel, asta era chiar mai rău. Curând, au început să vină camioanele care huruiau prin oraş, fără a se opri încă, dar promiţând, doar prin simpla lor prezenţă, că, într-o zi nu foarte îndepărtată, tot ce a rămas intact după bombardamente avea să fie oricum distrus. Bărbaţii familiei mele au mai făcut un drum în oraş, întorcându-se din nou posomorâţi.

– Sunt anunţuri atârnate peste tot, a murmurat tata.

– Mâine, la prânz, are loc o întrunire orăşenească la care trebuie să fim cu toţii prezenţi.

Mateusz şi-a îndreptat privirea spre Truda.

– Trebuie să ne întoarcem acasă în seara asta, dragostea mea. Poate că vom putea proteja casa dacă vom fi acolo.

– Să o protejăm de naziști? a întrebat ea oarecum neîncrezătoare. Cu ce? Cu mâinile goale?

– Truda, orice casă goală din oraş este vulnerabilă, a spus el. În plus, naziștii

au trecut frontiera națională. Ai impresia că îi va opri deluşorul ăla? Acum, că s-au oprit bombardamentele, nu suntem mai în siguranţă aici decât vom fi acolo.

– L-aţi văzut pe tata? a întrebat Emilia.

Vocea ei era foarte stinsă. În ciuda atenţiei sporite primite din partea mea, a surorii şi a mamei mele, ea părea că se micşora cu fiecare oră care trecea. Atât Mateusz, cât şi tata au clătinat din cap.

– Tatăl tău încă este foarte ocupat să îi ajute pe oameni, dar e bine, a spus mama brusc. Alina, fă copila să râdă. Lasă-i pe adulţi să discute.

Ne-am retras în dormitorul meu şi ne-am aşezat pe canapea, iar eu am încercat să joc cu ea unul dintre jocurile de numărat pe care Emilia le îndrăgea atât de mult, străduindu-mă, în acelaşi timp, să trag cu urechea la conversaţia din partea principală a casei.

– Totul va fi bine, nu-i aşa, Alina? m-a întrebat deodată Emilia.

Părea îngrozită, cu ochii aceia verzi şi mari încadraţi de chipul ei palid. M-am forţat să zâmbesc.

– Bineînţeles, surioară. Totul va fi bine.

*

După o noapte nedormită, ne-am îndreptat pe jos spre piaţa oraşului. În loc să o luăm prin pădure şi peste deal, am mers pe drum. Drumul însemna o călătorie mai lungă, dar părea că nici unul din noi nu se grăbea să ajungă la destinaţie.

Când am ajuns noi, în piaţă era deja adunată o mulţime de oameni ce aştepta într-o tăcere încremenită şi stranie. Alăturându-ne lor, m-am înghesuit între părinţii mei, ca şi cum ei m-ar fi putut proteja de gravitatea situaţiei.

Stanislaw a plecat de lângă noi pentru a sta lângă Irene, fata căreia îi făcea curte. Filipe plecase în căutarea Justynei. Truda și Mateusz erau și ei acolo, dar, spre surprinderea mea, aleseseră să stea alături de soția primarului și de copiii ei. Mi-am plimbat privirea asupra mulțimii adunate, identificând fiecare cuplu, moment în care am simțit atât ghimpele geloziei, cât și pe cel al fricii. Îmi doream atât de mult ca Tomasz să fi fost aici cu mine. Eram sigură că totul ar fi fost mai puțin bulversant dacă mâna mea ar fi stat măcar în mâna lui. În schimb, am ținut-o de mână pe sora lui mai mică și am scrutat cu privirea mulțimea, în căutarea lui Aleksy. Era înalt, la fel ca Tomasz, așa că eram convinsă că aveam să îl găsesc mai devreme sau mai târziu, iar atunci i l-aș fi putut arăta Emiliei pentru a o liniști.

Mă simțeam detașată de tot – într-un loc despre care știam bine că ar fi trebuit să fie frumos într-o zi atât de însorită, doar că nimic nu părea frumos – nimic nu mai părea familiar măcar. Printre noi erau străini și, cumva, ei erau acum la conducere, și tocmai acest fapt deforma complet peisajul pe care îl cunoscusem ca fiind acasă. Îmbrăcați în uniformele lor rigide, impecabil călcate, cu pata aceea de roșu de pe banderolă și svastica pe care o purtau cu mândrie, oamenii aceia arătau ca niște statui. M-am gândit că uniforma nazistă le știrbea cumva din umanitate, că îi golea de unicitate, îi transforma într-o forță unitară de solidaritate, asemenea un zid solid care ne invada spațiul. Aceștia nici măcar nu mai erau oameni, erau componente individuale ale unei mașinării venite să distrugă.

Prin piață, comandantul striga la noi numai în germană. La început, i-am ascultat doar tonul vocii – disprețul, agresivitatea, autoritatea – dar fiecare cuvânt întărea strânsoarea de menghină a fricii din jurul inimii mele. Pur și simplu, nu suportam să nu știu ce spunea sau să nu înțeleg de ce nu a avut amabilitatea de a ne vorbi în limba noastră maternă. După un timp, m-am întors spre mama și i-am șoptit:

– Ce spune?

Răspunsul mamei a venit ca o poruncă aprigă de a tăcea din gură, însă, la scurt timp după aceea, am văzut-o făcând ochii mari și, pentru prima dată, i-am văzut chipul brăzdat de frică. I-am urmărit privirea până la colțul pieței, unde și mai mulți soldați îmbrânceau doi „prizonieri“ cu mâinile legate la spate, făcându-i să înainteze în mijlocul nostru. Le-am privit fețele, iar șocul

m-a lovit ca un pumn atunci când i-am recunoscut – primarul era în spate, dar chiar în față, privind fără teamă sau ezitare mulțimea, stătea Aleksy.

Uitându-mă acum în urmă, bănuiesc că un om inteligent ca Aleksy se poate să fi înțeles care urma să îi fie soarta, dar a intrat în piață cu capul sus. După ce a cercetat mulțimea, privirea i-a poposit asupra Emiliei și i-a zâmbit acesteia ca și cum ar fi vrut să o liniștească. Am tras-o să stea în fața mea și am cuprins-o în brațe de la spate. Rămăsese încremenită în brațele mele, cu siguranță la fel de confuză ca mine. De ce are Aleksy necazuri? El nu a greșit cu nimic toată viața lui. Aleksy și-a ridicat capul și mi-a zâmbit, iar când privirile ni s-au intersectat, a dat o dată din cap. Părea calm, aproape senin. De aceea am crezut preț de câteva clipe că totul avea să fie bine, căci Aleksy era cel mai înțelept om din oraș, așa că, dacă el nu era îngrijorat, eu de ce aș fi fost?

Apoi comandantul l-a apucat pe Aleksy de braț și l-a împins cu putere la pământ, dar brațele lui Aleksy erau legate la spate, așa că fața i s-a izbit neprotejată de pavajul din granit care mărginea piața. Înainte de a putea măcar să-și revină, un alt soldat și-a înfipt mâna în părul lui și l-a tras în sus până când a ajuns în genunchi. La aceasta, Aleksy nu și-a putut stăpâni un strigăt de durere, iar eu am făcut tot ce mi-a stat în putință să nu urlu în semn de protest.

Mama m-a apucat de braț, iar când m-am întors spre ea, avea privirea ațintită asupra Emiliei.

– Acoperă-i ochii, a spus ea categoric.

– Dar ce..., am spus eu ducându-mi mâinile spre fața Emiliei. Am auzit clicul pistolului care era armat și mi-am ridicat privirea.

Cumva, moartea lui Aleksy a fost prea simplă și prea rapidă ca să fie reală. O singură împușcătură în ceafă și a fost mort. Am vrut să protestez – chiar se putea ca o viață atât de măreață să se sfârșească așa, fără demnitate, fără rost sau onoare? Dar soldații i-au dat trupul la o parte de parcă nu ar fi fost mare lucru, după care l-au executat și pe primar în același fel. Mă simțeam ametită de șocul resimțit, fiind prea multe de procesat din mers. Cu siguranță că propriii ochi mă mințeau, căci ceea ce vedeam era complet ilogic.

Aleksy Slaski a fost un om bun, dar ceea ce îl făcea atât de important pentru comuna noastră – inteligența, pregătirea, capacitatea sa înnăscută de a conduce – l-a făcut, de asemenea, și o țintă imediată. Nu e deloc greu să destabilizezi un grup de oameni, nu și dacă ești dispus să fii îndeajuns de crud. Dărâmi pur și simplu fundația, iar o consecință firească a acestui fapt este că restul începe să se clatine. Naziștii știau asta, și, de aceea, una dintre primele tactici utilizate de ei în Polonia a fost executarea sau întemnițarea celor care ar fi putut conduce orice revoltă împotriva lor. Aleksy și primarul nostru au fost primii dintre cei aproape o sută de mii de lideri și academicieni polonezi care aveau să fie executați în primele zile ale invaziei, în cadrul programului Intelligenzaktion[3].

Șocul resimțit de Emilia a dispărut prea curând și a început să țipe din toți rărunchii. Un soldat aflat în apropierea noastră și-a îndreptat arma spre ea, iar eu am făcut cel mai curajos și mai prostesc lucru din viața mea, cel puțin până în acel moment. M-am pus în fața ei și l-am implorat pe soldat:

– Vă rog, domnule, vă rog. Sora mea este tulburată. Vă rog, o voi liniști eu.

Și m-am întors imediat cu spatele, fără să aștept măcar să răspundă. M-am încordat, așteptând să simt durerea usturătoare a unui glonț în spatele meu, dar chiar și făcând asta, mi-am intersectat privirea cu a Emiliei și mi-am apăsat cu putere palma de gura ei. Ochii îi erau înnebuniți de șoc și de durere, dar am apăsat atât de tare, încât se chinuia să respire pe nas, care acum era înfundat. Lacrimile îi curgeau șiroaie pe fețișoara ei și, când mi-am dat seama că nu eram pe cale de a fi împușcată și când ea s-a liniștit într-un final, m-am aplecat și i-am șoptit:

– Poți să faci liniște, surioară? Este foarte important.

Ochișorii ei erau încă împăienjeniți. A dat din cap, o mișcare abia perceptibilă, dar pe care eu am observat-o, însă în care nu am avut totală încredere. Totuși, am slăbit strânsoarea mâinii mele de pe gura ei, iar ea a tras aer în piept fără a mai țipa. Mulțimea a început să se împrăștie, dar Emilia a rămas inertă – privirea îi era pironită asupra cadavrului tatălui ei, prăvălit pe piatra din cealaltă parte a pieței. Am luat-o de după umeri și am obligat-o să se întoarcă spre părinții mei.

– Nu o putem lua la noi, nu permanent, mi-a șoptit mama cu furie. Noi suntem prea bătrâni și săraci, iar tu ești prea tânără și pe cont propriu. Va fi greu sub ocupație, iar noi chiar nu știm...

Cu vocea întretăiată, privirea mamei a alunecat către chipul Emiliei, iar apoi s-a uitat din nou la mine, vizibil afectată pentru o clipă. Dar și-a ridicat bărbia, iar privirea i s-a înăsprit spunând:

– Îmi pare rău, Alina. Dar, pur și simplu, trebuie să găsești pe altcineva.

– Știu, am spus eu cu greutate.

– Apoi, vino direct acasă. Asta nu-i vreme de umblat singură prin oraș, auzi tu?

Ca să fiu sinceră, nu-mi venea să cred că mă lăsau singură în oraș după ceea ce tocmai văzusem, așa că m-am opus șocată.

– Dar, mamă, cu siguranță tu sau tata veți rămâne să mă ajutați...

– Avem treabă de făcut acasă. Nu poate să mai aștepte, a spus ea.

Nu am îndrăznit să continui să mă opun, căci era, în mod evident, hotărâtă.

M-am uitat în jur după frații mei, dar plecaseră deja amândoi cu iubitele lor, iar apoi a plecat și mama, trăgându-l după ea pe tata, care era vizibil reticent.

Am privit lung mulțimea care se risipea, aflând pentru prima dată cum e să faci din bunăstarea cuiva o prioritate mai mare decât propriul tău instinct de a fi în siguranță. Voiam să mă prăbușesc la pământ și să plâng sau, și mai bine, să fug la părinții mei ca un copil speriat, așa cum știau ei că sunt. În schimb, mi-am trecut brațul peste umerii Emiliei și am început să mergem.

– Alina, a spus Emilia cu o voce groasă în momentul în care ne-am aflat la o oarecare distanță de piață.

– Da, surioară?

– Tata, a spus ea, iar dinții au început să îi clănțăne. Tata nu mai e. Omul i-a

pus pistolul la ceafă și...

– El nu mai e, dar tu, scumpa mea fată, tu eşti încă aici, am întrerupt-o eu.

Și nu trebuie să îți fie frică, Emilia. Fiindcă eu voi găsi o cale de a te ține în siguranță până când se va întoarce Tomasz.

Intelligenzaktion se referă la operațiunea de ucidere în masă a intelectualilor polonezi, operațiune condusă de Germania nazistă la începutul celui de-al Doilea Război Mondial, cu scopul de a-i elimina pe posibilii lideri civici ai comunităților poloneze și de a realiza germanizarea teritoriilor poloneze aflate sub ocupație.

Capitolul 5

Alina

Pe când eu și Emilia plecam din piață, mi-am dat seama, cu inima strânsă, că, dacă mama nu era dispusă să o ia pe fetiță, mai rămânea o singură opțiune. Mai erau și alte familii în oraș care ar fi putut-o găzdui, dar în nici una nu aveam încredere că putea să aibă grijă de ea așa cum merita.

Truda semăna mult cu mama – bună la suflet, chiar dacă uneori era cam aspră – dar Mateusz era mai blând, destul de vesel și jovial, iar el moștenise o fabrică de textile de la tatăl său, așa că îi asigura surorii mele un trai comod la oraș. Locuiau într-o casă mare de pe cea mai bună stradă din oraș, având până și lumină electrică, lucru pe care eu îl invidiam foarte mult, fiindcă noi, acasă, încă ne descurcam cu lămpi pe ulei. Știam că Truda și Mateusz își doreau să aibă copii, dar chiar și după ani de căsnicie, ea tot nu rămăsese însărcinată. Ei aveau resursele și spațiul necesar pentru a-i oferi Emiliei o familie gata întemeiată, dar eu aveam mari emoții să le cer asta. Truda era cu opt ani mai mare decât mine și nu eram prea apropiate.

Oricât de mult mi-aș fi bătut capul, pur și simplu nu mai aveam alternative, așa că, din piață, am mers pe jos cele câteva străzi distanță până la casa Trudei, trăgând-o după mine pe Emilia, cuprinsă de plâns. Am intrat pe strada ei frumoasă – o alee pietruită îngustă, străjuită de castani dulci, bătrâni. Cartierul era înțesat de case cu două etaje, cu petice de flori înflorite de-a lungul trotuarului. Erau parcate mașini în dreptul multor case de pe strada ei, lucru care era pe atunci încă o noutate pentru mine, și fusese cea dintâi stradă din oraș care beneficiase de curent electric. Poate că, date fiind casele acelea atât de mari și aleea atât de mică, strada ar fi putut părea înghesuită, însă

capătul ei dădea într-un parc imens. Parcul era un paradis de iarbă verde şi moale, cu încă şi mai mulţi castani, un spaţiu în centrul căruia se afla un iaz uriaş, în care se bălăceau raţele, iar copiii se jucau pe timp de vară.

Am crezut că sora mea avea să se întoarcă repede din piaţă, dar timpul trecea şi am început să îmi fac griji că se întorsese în cele din urmă acasă, la părinţii mei. Eu şi Emilia ne-am aşezat pe treptele casei şi am privit cum o mulţime de oameni au început să se strângă în faţa unei case aflate peste drum. Atunci mi-am dat seama de ce stătuseră Truda şi Mateusz în piaţă lângă soţia primarului – erau vecini. Sora mea se afla cu siguranţă în acea casă, consolându-i pe văduva îndurerată şi pe numeroşii ei copii. N-aş fi îndrăznit să mă duc acolo, aşa că nu mi-a mai rămas decât să stau cu Emilia şi să aştept. Ea plângea necontenit şi, uneori, tremura atât de tare, încât trebuia să o strâng la pieptul meu ca să o ţin nemişcată.

– Fii curajoasă, Emilia, am spus eu prima dată, căci mi-am închipuit că asta i-ar fi spus mama sau Truda dacă ar fi fost acolo, dar mi s-a părut că era o rugăminte atât de nemiloasă. După aceea nu am mai spus nimic; în schimb, am plâns cu ea până când mânecile rochiei mele au fost îmbibate de lacrimile amândurora.

Când Truda a venit, în sfârşit, pe trotuar, s-a oprit în loc şi a privit spectacolul din faţa ei. Am tras adânc aer în piept şi m-am pregătit să scot pe gură discursul de prezentare pe care mi-l plănuisem în minte, dar Truda şi-a reluat iute drumul spre verandă. Paşii ei cădeau mai repede acum, iar bărbia îi era ridicată, cu privirea hotărâtă. Preţ de o clipă, am crezut că avea să ne întoarcă spatele, mai ales când a păşit pe lângă noi şi a deschis uşa de la intrare.

– Haide atunci, micuţo, a zis ea din prag. Haide să-ţi facem patul.

– O luaţi voi? m-am blocat eu.

– Desigur că o vom lua noi, a spus Truda ferm. Acum, Emilia este fiica noastră. Nu-i aşa, Mateusz?

Mateusz s-a aplecat pur şi simplu, a luat-o pe Emilia şi a legănat-o în braţele lui ca pe un copil mic, aşa cum făcuse când o salvase din oraş cu două zile în urmă. Era mult prea mare pentru a fi purtată în braţe în felul acela, dar ea s-a

cuibărit oricum la pieptul lui.

– Vrei să te duc acasă, Alina? m-a întrebat el. Pot, dar va trebui să aştepţi până când se instalează Emilia. Sau poți pleca acum și vei ajunge acasă înainte de lăsarea întunericului.

Emilia și-a lipit acum fața de umărul lui Mateusz și și-a încolăcit brațele în jurul grumazului său, iar eu m-am simțit deodată ca o intrusă în cele dintâi momente ale acestei familii nou-nouțe, la a cărei creare, cumva, contribuisem. Am clătinat din cap și m-am mai uitat o dată la sora mea.

– Mulțumesc, am șoptit eu, și am fost complet copleșită de recunoștință și de ușurare.

De pe buzele mele a alunecat un plânset și am spus-o din nou:

– Mulțumesc.

Truda se simțea, de obicei, stânjenită de manifestarea fățișă a emoțiilor mele.

Mi-a făcut semn impacientată să încetez cu mulțumirile, dar ochii ei se înfruptau cu lăcomie din imaginea Emiliei, care se afla în brațele soțului ei.

– Du-te acasă, a spus Truda încetișor. Și fii cu băgare de seamă, te rog, Alina. Este ultima dată când vreau să te mai văd rătăcind de una singură prin oraș. Nu mai este sigur.

M-am întors în fugă spre casă, am suit cărarea care trecea prin pădure și peste dealuri, iar apoi am coborât direct acasă. Când am ajuns, se lăsa întunericul și eram absolut epuizată. Frații mei duceau animalele în hambar și ne-am privit în ochi când am intrat pe poartă. Filipe avea ochii roșii, ca și cum ar fi plâns toată după-amiaza.

Când am deschis ușa casei, mama și tata erau amândoi în picioare lângă masa din sufragerie, cu mâinile încleștate sub ea, de parcă erau pe cale să o mute. Asta nu avea nici un sens – de când mă știam, mobila noastră era exact în aceeași poziție. M-am scuturat, ca și cum aveam halucinații în legătură cu încă o întâmplare lipsită de sens dintr-o zi care fusese de o irealitate infernală,

însă imaginea nu a dispărut.

– Ce faceți? am rostit eu.

Mama m-a privit cu ochii mijiți:

– Nu-i treaba ta, copilă. Unde ai dus-o?

Avea un ton aspru, însă privirea îi era îngrijorată.

– La Truda, am spus eu, iar mama a dat mulțumită din cap, după care s-a îndepărtat de lângă masă și s-a întors spre soba pântecoasă, unde fierbea o oală cu supă.

– Ar fi trebuit să îți spun să faci asta, dar am fost prea panicată, nu m-am gândit. Ce fată cuminte!

– Ce a spus comandantul astăzi? am întrebat-o eu, iar blândețea i s-a scurs cu totul din privire, aruncându-mi o privire încruntată.

– El nu e comandant, a spus ea categoric. Să nu mai pomenești niciodată de animalele alea ca și cum ar fi oameni. Nu le da puterea sau prestigiul unor titluri onorante. Porcii sunt invadatori, nimic mai mult.

– Ce... ce a spus invadatorul? am întrebat eu timid, iar mama mi-a evitat privirea.

– Ai nevoie de supă. Trebuie să mănânci și să rămâi puternică. Până vom găsi o cale de a-i învinge, aceste luni vor fi grele.

– Mamă, am implorat-o eu. Trebuie să știu.

– Tot ce trebuie să știi este ceea ce ai văzut astăzi, Alina, a spus tata cu o voce aspră. Nu au rostit mare lucru în afară de o serie de intimidări și de avertismente că ne-ar lua producția și că, în cele din urmă, plănuiesc să ne ia fermele și să le dea coloniștilor germani. Nu e nimic la care eu și mama ta să nu ne fi așteptat. Suntem un popor dur, vom trece și peste asta și vom spera la ce e mai bine.

– Să ne ia ferma? am icnit eu.

– Planurile lor sunt măreţe... irealizabile. Strămutarea nu va avea loc peste noapte şi, atât timp cât ferma rămâne productivă, poate că vom fi cruţaţi.

– Dar ce se va întâmpla cu noi dacă ne vor lua ferma? am întrebat eu aproape înecându-mă.

Mama a plescăit dezaprobator şi a făcut semn cu mâna spre masă şi scaune:

– Ajunge, Alina. Nu avem cum să ştim ce va urma, nici măcar când. Tot ce putem face este să ne străduim să ţinem capul plecat.

Nu am vrut supă. Nu am vrut ceaiul fierbinte pe care mi l-a pregătit mama. Nu am vrut nici măcar votca pe care tata mi-a pus-o în mâini şi pe care, în cele din urmă, m-a obligat să o beau. Voiam să mă simt din nou în siguranţă, dar casa noastră fusese prădată, iar Aleksy fusese ucis cu sânge rece chiar în faţa ochilor mei şi, de fiecare dată când îi închideam, vedeam cum se întâmplă din nou şi din nou.

În noaptea aceea, am stat întinsă în patul meu şi m-am uitat pe geam. Nori răzleţi atârnau deasupra casei noastre, iar eu priveam curbura uşoară a lunii care se întrevedea printre ei. Băusem cu ezitare votca, dar, odată ce arsura din gât a trecut, am simţit cum mi se destind membrele şi mintea şi, în cele din urmă, am încetat să mai tremur şi m-am relaxat în pat. În cele din urmă, mi-am lăsat gândurile să zboare înspre Tomasz, întrebându-mă cum va primi vestea despre moartea lui Aleksy. Mai funcţiona poşta? Puteam să îi trimit o scrisoare? Ar trebui să îi trimit o scrisoare?

Şi apoi, într-un final, din ceaţa produsă de şoc în mintea mea, cel mai înfiorător gând dintre toate s-a ridicat treptat, auzindu-se tot mai tare, până când m-a consumat pe de-a-ntregul.

Tomasz era în Varşovia şi studia la universitate pentru a deveni doctor, la fel cum făcuse şi tatăl său înainte.

Aleksy tocmai ce a fost ucis pentru că era doctor.

Dacă Tomasz era și el deja mort?

Inima a început să-mi bată ca nebuna și m-a luat din nou tremuratul. M-am ridicat în șezut și am deschis sertarul de sus, după care am scotocit după inelul din fundul acestuia. L-am strâns bine în palmă – atât de bine, încât mi-a lăsat o urmă adâncă în carne, adică exact ceea ce îmi doream.

Aveam nevoie ca speranțele mele să mă însemneze și ca visurile să-mi devină parte din trup, ceva tangibil, care să nu poată fi pierdut sau luat.

După cruzimea generalizată din primele zile ale ocupației, obiectul atenției naziștilor a devenit curând mai restrâns. În Trzebinia era o comunitate înfloritoare de evrei și, pe măsură ce săptămânile s-au transformat în luni, ei au fost cei care au suportat greul violenței. Violența împotriva evreilor și jafurile la care au fost supuși s-au răspândit, fiind exercitate atât de naziști, dar mai târziu, spre groaza tatălui meu, și de grupări de localnici oportuniști, care acționau pe față, la lumina zilei – misiunea lor era, cel puțin într-o măsură, să își arate solidaritatea față de forțele de ocupație.

De îndată ce am aflat că Jan Golaszewski făcuse parte dintr-o astfel de grupare, tata ne-a spus mie și lui Filipe că nu mai aveam voie să ne vedem cu Justyna. Eram prea speriată ca să nu îi dau ascultare, dar Filipe a început să se furișeze noaptea afară pentru a se întâlni cu ea pe câmp. Naziștii au decretat stare de asediu, iar nouă nu ni se mai permitea să părăsim domiciliul după lăsarea întunericului. Așadar, atunci când Filipe a refuzat să înceteze cu plimbările sale din miez de noapte pentru a-și vedea iubita, tata a fost nevoit să cedeze.

– Justyna poate veni pe aici în timpul zilei sau vă puteți întâlni cu ea la limita dintre ferme. Nu-i vina ei că tatăl său e cine e, dar nu am să le permit copiilor mei să pună piciorul în casa nemernicului ăluia.

Situația din Trzebinia a continuat să se înrăutățească. Au fost confiscate cu totul mai întâi întreprinderile evreiești, iar apoi casele, după care familii întregi au fost forțate să se mute într-o „zonă evreiască“ și trimise să muncească pentru invadatori. S-au impus restricții cu privire la călătorii și

căsătorii, după care am auzit primele zvonuri cum că prieteni din oraș fuseseră împușcați, uneori pentru că încercaseră să fugă, însă, cel mai adesea, fără un motiv întemeiat. Opresiunea a venit în valuri, fiecare mai hotărât decât precedentul, trasând o nouă linie de referință a „normalității“ pentru evreii uluiți din oraș și pentru noi, cei care priveam de aproape.

Familia mea romano-catolică a trăit dintotdeauna alături de evreii din Trzebinia – am fost la școală cu copiii lor, le-am vândut produsele noastre și ne-am bazat pe bunurile din magazinele lor. Așadar, în vreme ce lațul a început să se strângă mai tare în jurul gâtului comunității „noastre“ evreiești, sentimentul de pură neputință încercat de restul dintre noi ne-a afectat pe toți în diferite moduri. Mama și tata îi blestemau pe invadatori, dar reacționau aproape violent la orice sugestie cum că nu am fi altceva decât niște spectatori neajutorați la tragedia care se desfășura în fața ochilor noștri. Erau convinși că, dacă țineam capul plecat, am fi putut trece neobservați și am fi putut rămâne în siguranță. Dar Stanislaw și Filipe erau niște băieți de optsprezece ani, ajunși în pragul maturității, plini de testosteron și de convingerea optimistă că se putea face dreptate. Așteptau până când mama și tata nu îi mai puteau auzi, după care purtau discuții intense cu privire la zvonurile tot mai puternice despre o mișcare de rezistență. Gemenii schimbau între ei semne de speranță, stimulându-se reciproc, până când am ajuns să fiu îngrozită de gândul că unul din ei sau amândoi vor dispărea în noapte și că vor fi uciși.

– Nu face nimic necugetat, îl imploram eu pe Filipe, ori de câte ori puteam.

El era cel mai sensibil dintre gemeni. Uneori, mama spunea despre Stanislaw că se născuse un bătrân călit. Dar Filipe era mai moale, mult mai puțin arogant și știam că, dacă îl puteam convinge pe el să fie prudent, probabil că l-ar fi urmat și Stanislaw.

– Mama și tata cred că, dacă ținem capul plecat, naziștii ne vor lăsa în pace, mi-a spus Filipe într-o dimineață, pe când strângeam ouăle din curtea găinilor.

– E chiar atât de prostesc? l-am întrebat eu, iar el a râs cu amărăciune.

– În viață nu e chiar așa, Alina. Ura se răspândește, nu se stinge odată cu

trecerea timpului. Cineva trebuie să se opună și să o oprească. Ai să vezi, surioară; când vor termina cu evreii, ne va veni și nouă rândul. În plus, chiar dacă vom putea trece prin război cu capul plecat și chiar dacă vom sta cu mâinile în sân în timp ce naziștii ne vor ucide toți prietenii evrei, după plecarea lor de aici, ce fel de Polonie va mai putea fi reconstruită? Pentru țara asta, oamenii aceia sunt la fel de importanți ca noi. Mai bine să murim onorabil decât să stăm cu brațele încrucișate și să ne privim compatrioții suferind, a spus el.

– Tatăl iubitei tale nu ar fi de acord cu nimic din ceea ce ai spus, am mormăit eu, iar Filipe a oftat din greu.

– Jan e un porc fanatic, Alina. Îmi e destul de greu să mă comport civilizat cu omul ăla chiar și în zilele mele bune. Nu îmi rămâne decât să mă forțez să fiu politicos cu el, căci, dacă nu aș fi, aș pierde-o pe Justyna, iar eu o iubesc. Dar nu vezi?! Tocmai din cauza celor ca Jan trebuie ca noi să găsim o modalitate de a ne ridica – le-o datorăm surorilor și fraților noștri.

Furia lui Filipe s-a intensificat numai după ce am avut prima noastră întâlnire directă cu persecuția nazistă. Într-o zi, pe când se îndreptau spre fabrică pentru a-l vizita pe Mateusz, un grup de ofițeri SS le-a oprit pe Truda și pe Emilia pe stradă, în fața casei lor.

– Nu am înțeles ce se întâmplă, ne-a șoptit Truda mie și mamei, în timp ce o priveam pe Emilia stând mohorâtă într-un colț.

Filipe și Stani încercau să o facă să râdă, însă ea era prea șocată ca să reacționeze măcar la isprăvile lor.

– Unul dintre ofițeri a măsurat-o și a spus că este înaltă pentru vârsta ei, că are ochii verzi, așa că este destul de apropiată de rasa ariană, și că trebuie să o ia cu ei.

– Unde să o ia? am întrebat eu cu ezitare.

– Nu știu, a recunoscut Truda ridicând din umeri. Dar Emilia cea isteață m-a strigat mama, iar părul meu este negru. S-au uitat la mine și au spus că și părul ei se va închide la culoare odată cu înaintarea în vârstă, după care ne-au

lăsat să plecăm.

– Ieri au luat-o pe fiica Nadiei Nowak, a murmurat Filipe de pe podea, de unde stătea el.

A ridicat privirea spre noi, furia clocotindu-i în ochi. Nadia era mătușa Justynei, sora mamei sale, Ola, iar eu o cunoscusem pe fiica Nadiei, Paulina. Era o fetiță de numai trei sau patru ani, cu un nimb de bucle blonde și cu ochi albaștri, luminoși.

– Se numește programul Lebensborn. SS-ul evaluează fiecare copil din comună pentru a vedea dacă este potrivit pentru a fi luat din sânul familiei sale și „germanizat“. Soldații i-au spus Nadiei că Paulina va fi încredințată unei familii adoptive germane și că i se va da un nume nou, astfel încât să aibă șansa de a ajunge să fie de rasă pură. Nadia a refuzat să îi dea drumul Paulinei, așa că soldații au smuls-o din brațele ei. Ola și Justyna sunt acolo cu ea, încercând să o consoleze. Nadia este distrusă.

– Vai, biata de ea, a icnit mama, împreunându-și mâinile în fața pieptului. Și soțul ei a fost omorât în timpul bombardamentelor. A îndurat deja prea multe.

– Ți-am spus eu, nu-i așa? a zis Filipe uitându-se direct la mine.

Nările i s-au umflat, iar umerii îi erau încordați.

– Ți-am spus că era doar o chestiune de timp până când aveau să vină și după noi. Asta e pedeapsa noastră pentru că am stat degeaba și le-am permis să îi tortureze pe evrei, adică pe frații și pe surorile noastre, Alina. Au început să ne fure copiii, iar acum, că e departe de familia ei, Dumnezeu știe ce se va alege de micuța aceea.

Emilia asculta toate acestea cu ochii tot mai mari și cu gura căscată.

– Filipe, i-am răspuns, aruncându-i o privire neliniștită. Te rog, nu acum.

Stanislaw a rupt tensiunea – a sărit jucăuș la Filipe, care a țipat surprins. În momentul în care a vrut să-l dea pe Stani la o parte, Filipe s-a uitat la Emilia. Un zâmbet mirat i se ivise pe chip, iar corpul i se relaxă. În mod evident,

Stani se aşteptase la un meci de wrestling şi nu părea să ştie ce ar putea face cu Filipe acum, când îl imobilizase, aşa că am sărit repede prin cameră pentru a mă alătura încurcăturii de trupuri de pe podea. I-am zâmbit Emiliei şi mi-am strâns degetele ca nişte gheare, după care i-am gâdilat pe fraţii mei cei voinici. S-au uitat amândoi la mine fără să înţeleagă, dar apoi, când Emilia a izbucnit în hohote de râs, s-au prins şi ei în joc.

Când a venit vremea ca Truda şi Emilia să plece, Filipe şi Stani au insistat să le însoţească. Privind cum cei patru urcau spre pădure pentru a trece dealul şi a ajunge în oraş, mama a clătinat din cap.

– Băiatul acela mă îngrijorează, a murmurat ea.

Am ştiut exact la care băiat se referea.

De atunci înainte, am devenit umbra lui Filipe. La vremea aceea, ne aflam deja de luni întregi sub ocupaţie, iar eu nu primisem nici o veste despre Tomasz, aşa că nu prea aveam cu ce să îmi ocup mintea, în afară de teama pentru el şi de groaza că fratele meu era pe cale să fie ucis, dar nu puteam controla decât unul dintre aceste lucruri. Am fost ocupată să îl urmăresc pe Filipe prin fermă, aşteptând orice ocazie pentru a-l convinge să rămână în siguranţă.

Eram conştientă că cel mai mare risc la care s-ar fi putut expune era tentaţia de a se alătura mişcării de rezistenţă, însă Filipe n-a avut ocazia să meargă în căutarea primejdiei, căci, în curând, ne-a găsit ea pe noi. Într-o dimineaţă, am fost luată prin surprindere de huruitul unui camion, care trecea pe drumul de lângă proprietatea noastră, pe când mă aflam cu mama pe câmp, la cules de cartofi. Soldatul de pe locul pasagerului s-a uitat fix la noi, iar un sunet, aproape ca un urlet, mi-a ieşit pe gură.

– Mamă...

– Rămâi calmă, mi-a spus mama încetişor. Orice-ai face, Alina, nu intra în panică.

Sângele îmi pulsa prin tot; mâinile îmi tremurau atât de tare, încât a trebuit să le sprijin de pământ pentru a le ține nemișcate. În cele din urmă, m-am lăsat pe călcâie și am privit cu groază cum camionul s-a oprit chiar la poarta fermei noastre. Patru soldați au coborât din camion și s-au apropiat de hambarul unde lucra tata.

Nu am auzit ce vorbeau – pur și simplu, eram prea departe. A fost o vizită foarte scurtă – soldații i-au dat tatei o bucată de hârtie și au plecat, așa că mi-am spus că totul era în regulă. Am privit cum camionul și-a continuat drumul înspre casa familiei Golaszewski. Mama s-a ridicat brusc și a luat-o la fugă spre casă, iar eu am lăsat coșul deoparte pentru a o urma. Când am ajuns la tata, l-am găsit citind înștiințarea, sprijinindu-se de pragul ușii de la hambar. Tata părea stupefiat. Clipea încet, iar culoarea din obraji îi pierise cu totul.

– Ce este? a întrebat mama și i-a smuls hârtia din mână.

Citind-o, a scos un mic zgomot din fundul gâtului.

– Mamă, tată..., am mormăit eu. Ce s-a întâmplat?

– Du-te și adu-i pe frații tăi de pe celălalt câmp, a spus tata monoton. Avem de discutat.

Ne-am așezat în jurul mesei, iar fiecăruia dintre noi i-a venit rândul să ia hârtia. Era o convocare: toate familiile din districtul nostru, care aveau copii cu vârsta de peste doisprezece ani, erau solicitate să îi trimită pe aceștia pentru a le fi atribuite sarcini de muncă. Eram prea supărată ca să o citesc pe toată; de fapt, de fiecare dată când încercam, ochii mi se împăienjeneau de lacrimi. Eram totuși hotărâtă să țin cu dinții de un soi de optimism sau, și mai bine, să găsesc o portiță de scăpare.

– Trebuie să mai existe o cale, le-am spus eu celorlalți.

Frații mei m-au privit nervoși, dar i-am ignorat și am insistat că vom găsi o soluție pentru a ieși din bucluc.

– Nu ne pot forța să ne părăsim familiile și casele. Nu pot...

– Alina, mi-a tăiat-o scurt Filipe, ăştia sunt aceiaşi oameni care i-au împuşcat pe Aleksy şi pe primar în faţa întreg oraşului. Ăştia sunt aceiaşi soldaţi care îi obligă pe copiii evrei din oraş să muncească de la răsărit până la apus, aceiaşi porci care nu au nimic împotrivă atunci când este vorba să le bată pe femei şi pe copii până la moarte dacă nu respectă ordinele. Aceiaşi oameni care au luat-o pe micuţa Paulina Nowak doar pentru că avea părul blond. Chiar crezi că vor ezita vreun pic să ia o mână de adolescenţi doar pentru că ni s-ar face dor de casă?

În acea seară, m-am dus la culcare devreme, închizând uşa care separa dormitorul meu de restul casei, şi m-am uitat de jur-împrejurul cămăruţei mele – mica mea lume. Părinţii mei împărţiseră casa noastră micuţă în trei încăperi, deşi, după standardele din ziua de azi, două dintre camere erau ridicol de mici, nu mai mari decât un dulap. Eram fermieri – ţărani, în dialectul neaoş – oameni care produceau de pe urma pământului doar cât să se întreţină şi, în timpul anilor secetoşi, nu exista nici un mănunchi de grâu de care să nu avem nevoie cu disperare.

De când a plecat Tomasz, mi-am dorit din toate puterile şi de atâtea ori să plec din acea casă şi să fug în Varşovia ca să fiu cu el. Dar asta a fost atunci când credeam că îmi abandonam familia pentru a ajunge în braţele deschise ale lui Tomasz, un scenariu complet distinct faţă de acesta, în care eram smulsă şi trimisă la nişte străini ostili, dintr-un ţinut ostil. Îmi duceam existenţa aici, la fermă, într-o lume destrămată, zi de zi sculându-mă din pat doar pentru că fiecare răsărit de soare avea măcar potenţialul de a-mi aduce veşti că Tomasz se afla în siguranţă. Dacă naziştii aveau să mă ia, cum mă mai găsea el? Cum aş mai fi putut şti vreodată ce s-a întâmplat cu el? Lunile care au trecut de când mi-a trimis ultima scrisoare au fost de nesuportat. Cum puteam supravieţui dacă a nu şti devenea o stare permanentă?

M-am întins în pat, mi-am încolăcit braţele în jurul meu şi am încercat din răsputeri să fiu curajoasă, dar îmi tot imaginam că eram foarte departe de familia mea, izolată într-un loc a cărui limbă nu o vorbeam şi în care nu aş mai fi fost copilul cel mai mic, iubit şi oarecum protejat, ci o tânără vulnerabilă şi singură. Am închis ochii într-un final şi am căzut într-un somn istovitor, dar m-am trezit ceva mai târziu, la auzul şoaptelor din sufragerie ale părinţilor mei. Nu prea înţelegeam ce spuneau, aşa că m-am dat jos din pat

pentru a sta la ușă.

Dar Stanislaw este cel mai puternic. Pe el trebuie să îl oprim – nu putem ține ferma fără el. Să-l păstrăm măcar pe Filipe – el nu are bun-simț și va vorbi vrute și nevrute dacă renunțăm la el...

Nu! Alina e micuță, slabă și prea frumoasă. Este doar un copil! Dacă o trimitem pe Alina, nu va supraviețui. Trebuie să o ținem aici.

Dar dacă o oprim pe ea, ferma nu va rezista!

Am deschis ușa, iar părinții mei au tresărit pe scaune. Tata s-a uitat în altă parte, dar mama s-a întors spre mine și a spus iritată:

– Înapoi în pat.

– Despre ce vorbiți, am întrebat-o eu.

– Nimic. Nu te privește pe tine.

Am simțit speranța înflorindu-mi în piept. Era o senzație atât de ispititoare, încât a trebuit să insist puțin mai mult, cu toate că știam că probabil aveam să fiu certată pentru asta.

– Ați găsit o cale ca noi să rămânem aici?

– Înapoi în pat! a spus mama și, după cum mă așteptam, tonul ei nu a mai lăsat loc de discuții.

Nu am mai putut dormi după aceea, iar mai târziu, când i-am auzit pe părinții mei trăgând canapeaua care le servea drept pat, am așteptat o vreme, până când au tăcut, după care m-am furișat pe lângă ei, ajungând în cămăruța băieților, aflată în celălalt capăt al casei. Frații mei erau treji de-a binelea, stând întinși pe canapeau pe care o împărțeau, unul cu picioarele în dreptul capului celuilalt. Când am intrat în cameră, Filipe s-a ridicat în șezut și și-a deschis brațele spre mine.

– Ce se întâmplă? Până la urmă, putem sau nu să rămânem?

Mi-a dat drumul şi m-a privit cu neîncredere.

– Tu nu ai citit înştiinţarea?

– În cea mai mare parte..., am minţit eu, iar el a oftat din greu.

– Unuia dintre noi i se va da permisiunea să rămână aici şi să ajute la administrarea fermei. Mama şi tata trebuie să aleagă, mi-a spus Filipe cu blândeţe.

Mi-a dat părul la o parte de pe faţă, după care a adăugat:

– Dar să le ceară lor să aleagă între cei trei copii pe care îi au este de o cruzime pe care nu o vom tolera. Vom pleca eu şi Stani. Tu va trebui să munceşti din greu, Alina, iar tu eşti leneşă, aşa că nu-ţi va fi uşor. Dar este mai sigur pentru tine să rămâi aici.

– Dar curând mă voi mărita cu Tomasz şi mă voi muta în Varşovia, i-am răspuns eu cu încăpăţânare.

– Alina, a şoptit Stanislaw uşor impacientat. Nu a mai rămas nici o universitate în Varşovia. Am auzit că toţi profesorii au fost închişi sau executaţi, iar cei mai mulţi dintre studenţi s-au alăturat Wehrmachtului[4]. Tomasz fie este la închisoare, fie lucrează cu monştrii ăia, dar nici măcar nu contează care e varianta adevărată. Tu nu te muţi.

M-am simţit indignată numai la ideea că Tomasz s-ar fi putut alătura vreodată trupelor naziste.

– Cum îndrăzneşti...

– Taci, Alina, a spus Filipe ostenit. Nimeni nu ştie unde este Tomasz, cel puţin nu sigur, aşa că nu te supăra.

Apoi s-a uitat la mine şi a adăugat lent:

– Dar dacă rămâi aici, există posibilitatea să te găsească în cazul în care reuşeşte să iasă din oraş şi să se întoarcă acasă.

Și eu m-am gândit la același lucru. Pentru o clipă, m-am agățat cu lăcomie de această idee, dar apoi mi-am amintit care era compromisul. Am încercat să-mi imaginez viața fără gemeni, dar numai gândul la asta mă umplea de singurătate.

– Dar nu vreau să plecați nici voi, am șoptit cu lacrimi în ochi, iar Stanislaw a suspinat.

– Așadar, Alina, vrei, în schimb, să mergi tu la fermă să muncești în locul nostru? La sute de kilometri distanță de mama și de tata, singură?

În cele din urmă, băieții nu s-au lăsat înduplecați. Când a venit ziua în care trebuiau să plece, mama, tata și cu mine i-am însoțit până la gară, în Trzebinia. Mateusz, Truda și Emilia ne-au întâmpinat acolo, iar când m-a văzut Emilia, a venit lângă mine și mi-a zâmbit cu tristețe.

– Este exact ca atunci când ne-am luat rămas-bun de la Tomasz, a șoptit ea.

Am dat din cap, dar eram distrasă, asimilând scena șocantă din fața ochilor mei. Era o zi înnorată, la fel ca la plecarea lui Tomasz, și ne aflam din nou în gară, însă Emilia se înșelase amarnic, căci am fost imediat conștientă că acest moment era unul cu totul nou.

De data aceasta, nimeni nu mai aștepta pe peron pentru a-i trimite pe cei dragi lor într-o aventură palpitantă. Nici unul dintre acești copii nu părăsea Trzebinia pentru a merge la studii sau pentru a explora lumea – pe ei ni-i furau. Pentru invadatori, ei nu erau nimic mai mult decât o resursă care trebuia exploatată, dar noi, cei rămași în urmă, știam că, odată cu ei, era smulsă o parte din sufletul regiunii noastre. Până și Nadia Nowak, care își pierduse deja soțul în timpul bombardamentelor și a cărei prețioase fiice, Paulina, fusese luată pentru a fi germanizată, a stat pe acel peron și a jelit în timp ce își lua rămas-bun de la cei trei copii mai mari ai săi. Nadia s-a alăturat unei mulțimi de mame care plângeau cu aceeași durere și groază și unei puzderii de tați care își dregeau compulsiv vocile și care își tamponau frenetic ochii pentru a ascunde orice urmă de lacrimi.

În cea mai mare parte, tinerii stăteau în picioare, înlemniți. Unii dintre cei mai mici plângeau, dar nu era vorba despre emoția nestăvilită pe care am văzut-o

la mamele lor – erau lacrimi de șoc și de neîncredere. Am avut sentimentul că acelor tineri avea să le ia săptămâni întregi să accepte realitatea situației lor, chiar și după ce trenul urma să ajungă la ferme.

Dacă nu ar fi fost fraţii mei, așa aș fi fost și eu.

De când se luase decizia că eu urma să rămân acasă, m-am simţit ușurată, însă, când am avut de înfruntat consecințele faptului că acceptasem atât de ușor noblețea fraților mei, am fost cuprinsă de un val de suferință care amenința să mă îngenuncheze.

Emilia m-a tras brusc de mână, iar eu m-am uitat în jos la ea și am constatat că mă privea intens.

– Crezi că Tomasz mai este în viață? m-a întrebat ea.

Am clipit, surprinsă fiind atât de întrebare, cât și de tonul resemnat pe care vorbise. M-am scuturat mental și m-am forțat să mă concentrez, căci ceva nu era deloc în regulă cu tonul atât de matur și de pesimist care venea din partea micuței și scumpei Emilia. I-am ciufulit părul și i-am spus categoric:

– Bineînțeles că da. Este în viață, este bine și face tot ce poate ca să se întoarcă la noi.

– Cum poți fi atât de sigură?

– Mi-a promis, prostuțo. Iar Tomasz nu m-ar minți niciodată.

Ochii săi verzi și intenși nu s-au desprins dintr-ai mei și mi-a trebuit toată puterea pe care o aveam ca să nu mă uit în altă parte. Nu am vrut să cedez, fiindcă mă temeam că, dacă aș fi făcut-o, ea ar fi văzut prin mine. Eram atât de sigură de toate astea? Nu, deloc. Dar, pentru toată disperarea prezentă în viețile noastre în acea zi, am vrut să o scutesc pe Emilia de trauma de a se îndoi de dragul ei frate mai mare.

A dat brusc din cap, în grabă, și s-a întors să se holbeze la mulțimea adunată în jurul nostru. Mult prea curând, s-au auzit anunțurile că era timpul ca tinerii să se îndrepte spre tren. Filipe a făcut un pas spre mine și m-a cuprins într-o

îmbrățișare de urs.

– Ai grijă de mama și de tata, Alina. Muncește din greu.

– Îmi doresc să poți rămâne, am șoptit.

În acel moment, sentimentul meu de vină era atât de vizibil, încât nici măcar nu m-am putut forța să-l privesc în ochi.

– Nu puteam să rămân. Nicidecum, când alternativa era ca tu să pleci, a spus el cu blândețe.

Apoi m-a sărutat pe frunte și mi-a șoptit în păr:

– Fii curajoasă, surioară. Ești mult mai mult decât crezi.

Stani s-a apropiat de mine în timp ce ochii mi se umpleau de lacrimi. M-a sărutat și el pe obraz, dar a rămas tăcut, chiar și când i-a îmbrățișat pe părinții noștri. Tata stătea încremenit, cu mușchii blocați, cu dinții încleștați tare. Mama plângea încet. Truda îl strângea atât de tare pe Mateusz de braț, încât degetele îi deveniseră albe, însă expresia ei era una solemnă.

Băieții au dat simultan din cap și s-au îndepărtat pentru a sta la coadă și a se urca în tren. Au ținut bărbia ridicată și amândoi au reușit să zâmbească și să ne facă un semn cu mâna chiar înainte de a dispărea din fața ochilor noștri.

Eram uluită de curajul lor, dar și uimită că nici măcar acel moment nu părea să-i tulbure câtuși de puțin. Desigur, trebuie să fi fost îngroziți, erau doar niște băiețandri, și toate lucrurile care mă speriaseră pe mine în legătură cu planul de muncă forțată ar fi fost la fel de copleșitoare și pentru ei. Nici unul dintre ei nu vorbea prea multă germană, nici unul nu mai trăise vreodată în afara casei.

Știam că însuși actul de a-și ascunde frica era un act de sacrificiu, la fel ca decizia de a merge în locul meu. Erau oameni buni – cei mai buni oameni.

Încă mă mai gândesc la frații mei mai mari. Mă întreb uneori dacă aș fi făcut ceva în mod diferit atunci, de-aș fi știut măcar că, în decurs de un an, amândoi aveau să fie morți și că acele momente de liniște din gară aveau să

fie ultimele când îi mai vedeam vreodată.

Wehrmacht este denumirea dată forțelor armate ale Germaniei naziste.

Capitolul 6

Alice

Mama a întors cu susul în jos camera în care stătea Babcia la azilul de bătrâni, dar tot nu a găsit cutia. Acum se îndreaptă spre casă; are la păstrare câteva dintre lucrurile Babciei şi ale lui Pa. Au trecut deja câteva ore şi va mai întârzia o vreme, însă Eddie apasă butonul prânz de pe iPad-ul lui de zeci de ori pe minut, ceea ce ne scoate din sărite pe mine, pe Babcia şi pe asistentă. Am dat volumul mai încet, dar Eddie l-a dat imediat mai tare, la fel cum a făcut Babcia mai devreme. Una dintre asistente m-a întrebat destul de amabil dacă nu aş putea să îi iau iPad-ul din mână, dar am refuzat, căci acesta reprezintă vocea şi urechile lui.

De fapt, suntem chiar norocoase, căci acum, că e ora prânzului, el mănâncă supă sau iaurt, dar suntem totuşi şi total ghinioniste fiindcă, dat fiind haosul creat de dimineaţă la magazin, nu am nimic la îndemână. Eddie are pur şi simplu nevoie de o conservă de supă sau, chiar mai bine, de câteva tuburi de iaurt Go-Gurt, asta dacă găsim câteva cu ambalajul potrivit. Trebuie să îl sun pe Wade. Trebuie să îl conving să vină de la serviciu şi, în drum spre noi, să treacă pe la un magazin şi să îi aducă lui Eddie ceva ce poate mânca ori, şi mai bine, să vină şi să îl ia pe Eddie acasă. Motivul pentru care nu vreau să o fac este că ştiu deja cum urmează să se desfăşoare această conversaţie.

„Este urgent“, îi voi spune eu. „Nu ţi-aş fi cerut asta dacă aş fi avut o alternativă, dar nu o pot lăsa singură pe Babcia. Este şi aşa destul de afectată. Şi nu ştiu cât mai întârzie mama, iar Eddie are nevoie disperată să mănânce.“

Wade îmi va spune tot ce am nevoie să aud, dar apoi va veni cu un motiv

impresionant pentru care nu poate să mă ajute. Mi-a spus că avea nişte şedinţe, aşa că îmi închipui că va apela din nou la scuza asta falsă.

Iau în considerare să suport în continuare interminabilele rugăminţi robotice de a lua prânzul, prânzul, prânzul şi să aştept, dar Eddie pare atât de supărat – de parcă e pe punctul de a exploda, de fapt – şi acum, că mă gândesc mai bine, este un veritabil miracol faptul că am ajuns astăzi, până în acest punct, cu doar o singură criză. Oftez şi îl sun pe Wade.

– Scumpo, răspunde el după primul ton. Mi-am făcut atâtea griji. Cum merge?

– Groaznic, recunosc eu. Babcia nu poate vorbi şi nu cred că ne înţelege. A folosit iPad-ul lui Eddie şi ne-a spus că are nevoie de o cutie cu fotografii de acasă, dar mama nu dă de ea. Iar Eddie nu şi-a mâncat iaurtul de dimineaţă pentru că Go-Gurt care se vinde la Publix are o nouă etichetă, şi de aceea a avut o criză, iar acum e mort de foame, aşa că mai urmează una, iar eu nu sunt în stare să mă ocup de asta astăzi. Am nevoie de ajutorul tău. Ştiu că ai zis că eşti ocupat...

– Îmi pare rău, scumpo. Am şedinţele astea...

– Nu mai am pe cine altcineva să sun, Wade.

Am ridicat vocea şi atât Eddie, cât şi Babcia s-au uitat surprinşi la mine. Chiar dacă ei nu înţeleg cuvintele, se pare că volumul vocii mele vorbeşte de la sine. Tresar şi ridic din umeri în semn de părere de rău, după care trag adânc aer în piept pentru a mă calma puţin.

– Nu îl pot duce acasă, Alice, spune soţul meu pe un ton oarecum rigid. Am prea mult...

– Nu-ţi face griji, Wade. Nu-ţi cer nimic imposibil, cum ar fi să petreci o după-amiază singur cu fiul tău, spun eu, după care îl aud inspirând profund şi îmi dau seama că urmează să ne certăm. Din nou. Probabil pentru că el este un idiot şi pentru că remarca pe care tocmai am făcut-o s-ar putea încadra undeva între „răutăcioasă“ şi „meschină“, aşa că el va ocupa în mod cert o poziţie defensivă.

Închid ochii şi intenţionez să adopt un ton mai conciliant, spunând:

– Nu te rog decât să mergi să cumperi nişte conserve de supă sau câteva iaurturi Go-Gurt, în cazul în care le găseşti pe cele cu vechea etichetă. Am să mă ocup eu de restul.

Tonul vocii mi se schimbă, iar acum îl implor:

– Te rog, Wade. Te rog.

Oftează, iar eu mi-l şi închipui în biroul său, vorbind la telefon. Stă ţeapăn, fiindcă îl enervez eu, şi numaidecât îşi răvăşeşte părul, căci este supărat pe mine pentru felul în care i-am vorbit. Chiar şi acum, în tăcerea asta cumplită în care îl aştept să vorbească, ştiu că îşi trece mâna prin păr în mod repetat şi, atunci când este copleşit de exasperare, îşi odihneşte mâna pe ceafă şi se cufundă în scaun.

Dar la fel cum, după atâţia ani petrecuţi alături de Wade, îmi pot imagina asta cu perfectă claritate, ştiu şi că va face ceea ce l-am rugat, altfel mi-ar fi dat vreo replică până acum, iar convorbirea asta s-ar fi sfârşit cu unul din noi închizând furios telefonul.

– Vin acum.

– Dacă mergi la magazinul de lângă biroul tău, s-ar putea să mai aibă în stoc iaurt Go-Gurt cu vechiul ambalaj.

Ezit, după care întreb cu prudenţă:

– Ştii cum arată acela, nu-i aşa? Îţi trimit eu o poză. La fel e şi cu supa.

Trebuie să iei supa corectă.

– Nu sunt idiot, Alice, spune el nervos, iar eu aud foşnet de mişcare la celălalt capăt al firului. Plec acum.

Wade este un tată excepţional, cu toate că ai bănui exact opusul dacă i-ai observa atitudinea numai prin prisma interacţiunilor sale cu Eddie. Rareori se ocupă de el, fiind în mod constant reticent la terapiile care îl ajută pe Eddie să

supraviețuiască în această lume, are o atitudine dispreţuitoare, este lipsit de răbdare şi nu îl susține.

Dar când vine vorba despre fiica noastră, Pascale – sau Callie, după cum îi spunem noi în mod normal –, Wade este un tată model. Chiar este ocupat cu jobul său, dar găsește o modalitate de a fi prezent la toate evenimentele-cheie din viața ei – întâlnirile clubului de dezbateri, recitalurile de balet, ședințele cu părinții, programările la doctor. Callie şi Wade fac adesea temele ei împreună, deşi rar se întâmplă ca ea să aibă nevoie de ajutorul lui. Au ajuns la cel de-al doisprezecelea capitol din ultimul volum Harry Potter, fiindcă de trei ani, fără oprire, citesc în fiecare seară, pe rând, cu voce tare, câteva pagini. S-a îndrăgostit pentru prima dată anul trecut, dar i-a spus lui Wade despre micul Tyler Wilson înainte chiar de a-mi spune mie.

Nici nu-mi mai amintesc când a fost ultima dată în care Wade şi Eddie au petrecut timp împreună.

Wade era de părere că aveam un fiu perfect normal, până când a împlinit optsprezece luni şi l-am dus la doctor, care i-a pus o etichetă băiatului nostru, iar eticheta aceea a compromis totul. Wade mi-a spus că am fost atât de convinsă că ceva nu era în regulă cu fiul nostru, încât a devenit un fel de autoprofeție care s-a îndeplinit, după care m-am străduit atât de mult timp să îl „repar“, încât l-am stricat.

Şi cam are dreptate în legătură cu paranoia, fiindcă, din momentul în care mi-am dat seama că eram însărcinată, am ştiut că ceva era diferit. Nici măcar eu nu înțeleg cum de am ştiut, aşa că mă pot gândi la faptul că lui Wade i s-ar fi putut părea că eu am făcut cumva ca toate astea să se întâmple, cel puţin la început. Poate că această teorie ar fi putut fi valabilă inclusiv până în momentul când Eddie a împlinit doi ani, iar pediatrul a rostit cuvintele tulburare de spectru autist. Încă nu înțelegeam cât de grav avea să fie, dar acel diagnostic a fost, cu siguranță, un semn clar că nu aveam nici pe departe situația sub control.

Mă depăşeşte ideea că genialul meu soţ, un om cu un doctorat şi care conduce un întreg program de cercetare, nu poate să înțeleagă cât de neajutorată sunt când vine vorba despre fiul nostru. Sunt doar o marionetă controlată de profesioniști din domeniul medical şi de terapeuți. Ei îmi spun toate lucrurile

pe care trebuie să le fac pentru a interacționa cu Eddie. Unele dintre aceste lucruri, cum ar fi CAA-ul de pe iPad, mă ajută să ajung la el, dar majoritatea terapiilor lor nu ajung deloc la el – acestea ne permit doar să supraviețuim. Nici una dintre aceste terapii nu l-a făcut diferit – Eddie este pur și simplu diferit. Acesta este punctul în care opinia mea diferă de cea a lui Wade.

Wade ar spune că toate eforturile mele îl transformă într-un băiețel răsfățat, băiețel ce ar putea fi mai aproape de normal dacă l-am împinge mai mult de la spate, în loc să îl menajăm. Wade vorbește cu Eddie, căci nu poate accepta că limbajul lui este într-adevăr atât de limitat pe cât știu eu că este.

Wade privește ecolalia lui Eddie ca pe o joacă – un mod de a ne insulta și de a ne lua peste picior – pentru a-mi demonstra că, dacă ar vrea, băiatul ar putea utiliza limbajul verbal pentru a comunica. Nu ajută la nimic nici faptul că, atunci când Eddie îl vede pe Wade, el repetă deseori cuvintele nu acum, Edison, deși nici nu prea știu de ce acestea au mai persistat măcar, deoarece Eddie nu mai încearcă deloc să interacționeze cu tatăl său.

Ceea ce Wade adoră să uite este că, inițial, el a fost în favoarea intervențiilor medicale. Părea să aibă ideea asta cum că diagnosticul lui Eddie însemna automat că fiul nostru va fi un savant, iar Wade a fost oarecum de acord cu întreaga situație până când psihologul ne-a spus că IQ-ul lui Eddie era puțin sub medie, așa că era puțin probabil ca el să posede abilități ciudate, dar geniale. Soțul meu este el însuși un geniu excentric – ar fi putut suporta să aibă un copil genial, dar ciudat; de fapt, un astfel de copil este Callie, iar el este cel mai bun prieten al ei din întreaga lume. Wade nu a putut face față denumirii „sub medie“, autismul în sine fiind doar picătura care a umplut paharul.

Atunci a început jocul de-a vina, dar nu-l judec pe Wade pentru asta, căci și eu îl joc. De-a lungul anilor, soțul meu și, mai important decât el, sperma lui, au petrecut îngrozitor de mult timp în preajma unor substanțe chimice industriale puternice, iar la locul de muncă, el a fost expus de mai multe ori la radiații. Și, Doamne, să-l bat cu propriile lui arme?! Dieta lui Wade este îngrozitoare. Ne învinovățim unul pe altul pentru chinul prin care trece Eddie – singura diferență este că Wade are, din când în când, curajul de a-și exprima cu voce tare gândurile în această privință. Poate că asta îl face pe el să fie un om mai bun, pentru că cel puțin este sincer. Eu port resentimentele

față de Wade ca pe o piatră de moară agățată în jurul gâtului, iar în unele zile știu că, mai devreme sau mai târziu, ceva se va rupe.

Ajunge după douăzeci și două de minute de la apelul nostru și, așa cum mă așteptam, este agitat. Wade poartă costum la serviciu, căci acum este director executiv. Când pleacă dimineața de acasă, cravata îi stă întotdeauna impresionant de dreaptă. În momentul de față, ea se află într-un unghi oarecum nebunesc, iar părul lui blond este ciufulit tot. Pare rușinat când intră în salon, având mâinile prinse printre mânerele întinse la maximum ale celor două sacoșe de iută mult prea pline.

– Bună, le spune el, fără nici un rost, Babciei și lui Eddie, care stau pe pat, după care îmi face semn din cap și ridică sacoșa din mâna stângă.

– Am luat un bax întreg de supă, este în mașină. Mai aveau pe stoc, din belșug, și iaurt cu vechea etichetă, așa că l-am cumpărat pe tot. Aici e jumătate din ceea ce am luat.

Ridică puțin mai sus cealaltă pungă și face un semn din cap spre ea.

– Și am luat și grămezi de iaurturi cu noua etichetă...

Văzând privirea mea inexpresivă, spune cu ezitare:

– Păi... știi tu, ca să se poată obișnui cu ea.

Eddie nu se va obișnui cu eticheta. Încă nu știu cum vom reuși să ne descurcăm acum, dar dacă Wade crede că va fi atât de simplu, asta este o dovadă flagrantă a cât de puțin îl înțelege.

– Mulțumesc.

Mă aștept ca Wade să-mi dea sacoșele, să mă sărute politicos și să plece întorcându-se pe călcâie, dar, în schimb, lasă plasele pe podea și mă cuprinde într-o îmbrățișare. Acest gest mă surprinde, dar și mai surprinsă sunt când mă sărută blând pe păr.

– Îmi pare rău, Ally. Sincer, îmi pare foarte rău. Știu că ești foarte stresată în acest moment, iar eu nu sunt de mare ajutor.

Oftez şi mă înclin spre el, după care îmi încolăcesc braţele în jurul lui şi accept să fiu consolată de căldura îmbrăţişării sale. Mulţumesc. Mulţumesc. Mulţumesc. Rarele străfulgerări ale bărbatului despre care ştiu că este soţul meu sunt cele care au susţinut căsnicia noastră. În aceste momente sporadice, întrezăresc o urmă de speranţă la orizont. O sclipire din asta, din când în când, este tot ce am nevoie pentru a continua să muncesc, să lupt şi să încerc. De această dată, a venit exact când aveam nevoie de ea.

– Din punct de vedere emoţional, sunt cu nervii la pământ, şoptesc eu. Şi mie îmi pare foarte rău... pentru mai devreme.

– Ar ajuta cumva dacă aş rămâne în după-amiaza asta?

Nu se oferă să-l ducă pe Eddie acasă, dar mai mult de atât nu am cum să obţin, aşa că apreciez oferta.

– De fapt, spun eu, Callie are cursul de balet la ora patru. Dacă ai putea să o iei de la şcoală, să o duci la balet, apoi să te duci acasă şi să pregăteşti cina...

– Desigur, spune Wade cu entuziasm, sau poate că e uşurare. Desigur, pot face asta. Orice ai nevoie.

Îşi atinge uşor buzele de ale mele şi se uită din nou înspre pat.

– Ce mai faci, Babcia?

– Nu te poate înţelege, îi reamintesc eu. Acum foloseşte CAA – dacă vrei să vorbeşti cu ea, va trebui să apelezi la asta.

Wade devine încordat, iar apoi face un semn vag din mână către pat şi se uită la ceas.

– Ar trebui să mă întorc la birou şi să le spun că voi pleca mai devreme. Ne vedem diseară acasă. Să mă anunţi dacă mai ai nevoie de ceva!

– Bine, spun eu.

Prânzul, spune atunci iPad-ul lui Eddie, prânzul, prânzul, prânzul, prânzul,

prânzul, prânzul...

– Bine, bine, oftez eu şi mă aplec să iau un pachet de iaurt. Este atât de entuziasmat, încât se ridică în picioare şi începe să dea din mâini în toate direcţiile.

Mai târziu, după şase tuburi de iaurt, Eddie se află în pat, uitându-se din nou la videoclipuri cu trenuri pe YouTube. Apoi, mama dă buzna în salon, cu o cutie de arhivă în mână, iar Babcia se luminează la faţă, până când ajunge să fie ea cea care dă nerăbdătoare din mâini.

Capitolul 7

Alice

Mama aşază cutia pe măsuţa pliantă, în timp ce eu îl mut pe Eddie pe scaunul de lângă pat. Babcia devine nerăbdătoare şi se pune singură, fără ajutorul nostru, în poziţie şezând, aşa că trebuie să ne grăbim să îi ajustăm unghiul patului şi să-i aranjăm pernele. Ne face semn să ne îndepărtăm de pat şi se întinde după cutie, cu mâinile tremurânde. E veneraţie în privirea ei şi, din când în când, aruncă spre mama o privire debordând de recunoştinţă şi uşurare. Trebuie să o ajut pe Babcia să ridice capacul de pe cutie în momentul când devine evident că nu-şi poate coordona mâna dreaptă pentru a face acest lucru, dar, odată ce o fac, trage capacul înspre ea şi îl îmbrăţişează într-un mod ciudat, cu antebraţele.

– Unde era? o întreb pe mama încetişor.

– Sub patul ei de la azilul de bătrâni, am ratat-o prima dată când am fost acolo, murmură mama dând din cap. Nu mi-am dat seama cât de aproape de ea o ţine, dar probabil că ar fi trebuit să o fac. A fost dintotdeauna foarte sentimentală.

Face această ultimă afirmaţie ca şi cum asta ar fi o trăsătură de caracter absolut deconcertantă, ceea ce mă amuză pe moment.

– Şi tu eşti la fel, mamă, râd uşor, iar ea se încruntă la mine. Uiţi de data trecută când v-am ajutat pe tine şi pe tata să vă mutaţi? Ştiu că podul tău este practic Muzeul Familiei Slaski-Davis.

A păstrat lucrările mele de artă şi rapoartele mele şcolare încă de când eram

la grădiniță, dar și cotoarele biletelor cumpărate la primele ei întâlniri cu tata și, pentru că este o maniacă a literei de lege, a păstrat documente cu valoare sentimentală din timpul vizitelor ei la bancă, însă a redactat de una singură detaliile de identificare acolo unde acest lucru ar fi putut deveni problematic din punct de vedere al confidențialității. Atunci când s-au mutat, am încercat să mai restrâng puțin cutiile cu amintiri, dar mama s-a încăpățânat să păstreze până la ultima bucată din istoria noastră, iar când i-am subliniat cât de inutile par a fi dosarele redactate de ea, mi-a spus că fiecare pagină declanșează o amintire a unui caz care a însemnat ceva pentru ea. Bănuiesc că mama se teme că, într-o zi, va suferi de demență, așa cum s-a întâmplat cu bunicul. Poate că acele fragmente din trecutul nostru sunt importante în cazul în care, într-o zi, va trebui să-i servească drept hartă care să o ghideze înapoi la amintirile pe care le prețuiește.

Între timp, este oarecum amuzant că deasupra casei mamei mele, decorată în stil minimalist industrial, se află un pod plin de cutii cu lucrări de artă din macaroane, scrisori și fotografii nesortate. Mama oftează acum, dar îmi aruncă un zâmbet mâhnit.

– Presupun că ea m-a învățat că unele lucruri sunt de neînlocuit, murmură mama, iar amândouă ne întoarcem spre Babcia, care își șterge stângaci lacrimile de pe chip și se uită fix în cutie. Niciodată nu a spus așa ceva, adaugă mama, dar am presupus mereu că aceste lucruri mărunte au ajuns să însemne atât de mult pentru ea fiindcă a trebuit să se dezrădăcineze de întreaga ei viață de acolo, din Polonia.

Babcia arată nerăbdătoare înspre iPad-ul lui Eddie, iar el este la jumătatea unui filmuleț cu trenuri, așa că mă aștept să se împotrivească și poate chiar să mârâie ca un copil mic, în timp ce trage dispozitivul spre el. În schimb, se uită la ea, clipește, apoi dă înapoi pe CAA și i-l întinde. Babcia îi zâmbește, apoi atinge pictograma de mulțumesc și i-o arată mamei, care dă din cap în timp ce se cufundă în scaunul de pe cealaltă parte a patului. De îndată ce Babcia își concentrează atenția pe altceva, mama își freacă fruntea și, pentru o clipă, închide ochii. Pare epuizată – poate mai obosită decât am văzut-o vreodată, iar eu am așteptat-o la linia de sosire la fiecare dintre cele opt maratoane ale ei.

– Mamă, spun încet. Ești bine?

– Am nevoie ca spitalul ăsta să se adune și să-și dea seama ce se întâmplă cu ea. Nu pot să-mi tot iau liber, am o decizie în așteptare și e...

Se oprește brusc din vorbit, apoi își ridică privirea spre mine și se încruntă.

– E prea mult, Alice. Pur și simplu, nu ai cum să înțelegi.

Orice rară licărire de vulnerabilitate din partea mamei este întotdeauna urmată de o reamintire a cât de vital de importantă este ea și, adesea, o mică lovitură ca aceasta – o reamintire a cât de neimportant este rolul meu în comparație cu al ei. Aproape zilnic vorbesc cu mama și, după standardele celor mai mulți dintre prietenii mei, suntem deosebit de apropiate, dar este o apropiere anevoioasă, căci „apropiat“ de Julita Slaski-Davis înseamnă să te afli într-o poziție dificilă. Aproape în fiecare zi ajungem să ridicăm vocea una la alta. Este vorba despre dinamica familiei noastre – ea nu înțelege această viață a mea care se învârte în jurul copiilor mei; eu nu înțeleg viața ei, care se învârte în jurul legii, dar oricum ar fi, ne iubim cu ardoare. Mama era hotărâtă ca eu să îi calc pe urme și să devin măcar avocat, iar până spre sfârșitul vieții mele de adolescent, nici măcar nu m-am îndoit de faptul că acesta urma să fie drumul meu. Abia în anul de dinaintea facultății mi-am dat seama că nu trebuia să urmez Dreptul, dar când am decis ca, în schimb, să îmi „irosesc viața“ și să studiez jurnalismul, relația mea cu mama s-a schimbat pentru totdeauna.

Relația noastră s-a schimbat din nou cu două săptămâni înainte de absolvire, în ziua în care i-am spus că sunt însărcinată, iar bomboana de pe colivă a fost atunci când nici măcar nu m-am deranjat să îmi caut un loc de muncă pentru absolvenți. Nu părea să aibă vreun rost, din moment ce nu aveam nici o intenție de a lucra timp de câțiva ani după nașterea copilului meu, iar pentru mama acest lucru era de neiertat. Oare nu înțelegeam cât de crâncen au luptat înaintașele mele în timpul primului și al celui de-al doilea val de feminism pentru ca eu să am dreptul la o carieră? Cum aș fi putut să le trădez acceptând o viață în care eram dependentă de un bărbat?

Chiar și acum, zece ani mai târziu, tot nu am curajul să-i spun mamei că nu a fost un accident conceperea lui Callie, ci a fost mai degrabă rezultatul unei decizii atent cântărite, pe care Wade și cu mine am luat-o, și anume că nu aveam să calc pe urmele mamei mele nici măcar în abordarea maternității.

Mama a studiat, şi-a construit o carieră, iar apoi, la patruzeci şi trei de ani, a intrat în panică şi s-a gândit că, probabil, la urma urmei, ar fi mai bine să aibă un copil. O iubesc şi o admir foarte mult pe mama, dar mi-am petrecut o viaţă întreagă în care am fost mereu pe locul doi, după munca ei, şi eram hotărâtă să nu-mi fac niciodată copiii să se simtă de parcă ar fi fost rezultatul unui gând întârziat. Wade şi cu mine am făcut mai întâi copiii, căci amândoi eram absolut convinşi că aveam să îmi găsesc calea spre un fel de carieră odată ce ei vor fi la grădiniţă.

Apoi a apărut Eddie.

Viaţa are un fel al ei de a-ţi reaminti că eşti la voia întâmplării şi că până şi planurile bine puse la punct se pot transforma într-o clipă în haos. De aceea, acum, când aş putea fi tentată să o condamn pe mama pentru disperarea ei de a se întoarce la muncă în timpul acestei crize medicale prin care trece Babcia, mă străduiesc, în schimb, să am răbdare cu ea. Mama stă aici de două zile, singură, cu excepţia puţinului timp pe care l-am petrecut cu ea. Nu are fraţi sau surori, iar eu sunt singurul ei copil. Tata este la pensie, dar este plecat într-o excursie de golf în Hawaii, cu vechii lui prieteni din mediul academic, iar ea este mult prea mândră să-l roage să vină acasă. În acest moment, mama mea poartă pe umerii săi greutatea întregii lumi. Dacă are nevoie să se retragă o vreme în munca ei pentru a avea parte de un răgaz emoţional, aşa să fie.

– Bine, mamă, spun eu încet. Eddie merge la şcoală mâine... După ce îl las, pot să vin direct la spital şi să stau cu ea, dacă tu vrei să mergi la birou şi să recuperezi puţin.

– Bine, spune ea, ridicând bărbia. Mulţumesc, Alice. Da, te rog.

Babcia îmi ia mâna şi o duce spre cutie. Ridic un teanc de fotografii şi hârtii, iar apoi împing masa pliantă la o parte, ca să pot să le aşez pe toate în poala ei. Mâinile ei se mişcă încet şi neîndemânatic în timp ce sortează acest prim teanc de fotografii. Sunt toate o confuzie răvăşită de tehnologii de imprimare şi epoci – fotografii cu Pa şi cu mama, cu mine şi cu copiii mei, dar şi cu însăşi Babcia de-a lungul a zeci de ani, inclusiv câteva fotografii rare cu îndrăgiţii lor câini, de pe vremea când Babcia şi Pa locuiau în casa lor cea mare din Oviedo. Dar, după ce dă la o parte câteva straturi din stivă, Babcia se opreşte asupra unei singure fotografii, pe care eu nu am mai văzut-o

niciodată – este o imprimare sepia pe hârtie groasă, veche. Luciul de pe fotografie este crăpat, dar imaginea este clară încă.

Este un tânăr ce stă cu dezinvoltură pe un bolovan, iar în spatele lui se vede o pădure. Poartă nişte cizme jerpelite, atât de uzate, încât prin vârful celei stângi i se vede o şosetă zdrenţuită. Hainele de pe el sunt la fel de ponosite, dar zâmbeşte larg la cameră. Este incredibil de slab, dar, în ciuda obrajilor sfrijiţi ce i se văd pe sub barba rară, tot este chipeş. Este ceva izbitor în ochii lui – pare că-şi reţine un râset.

Ridicând fotografia, Babciei îi tremură mâinile şi oftează când o duce spre obraz, lipind-o de pielea ei. Închide ochii pentru o clipă şi îşi înclină capul spre imagine, apoi se întoarce şi mi-o dă mie.

Îmi dau seama că, pentru bunica mea este preţioasă, aşa că încerc să o iau cu tot respectul cuvenit. Mă uit fix la fotografia din mâinile mele şi mă surprinde faptul că acest tânăr îmi este atât străin, cât şi familiar într-un anume fel.

După o clipă, Babcia ridică mâna spre fotografie şi o întoarce. Pe spate, văd un mesaj scrijelit cu cerneală decolorată – scrisul mic, de mână, este cât se poate de înghesuit.

Fotografiat de Henry Adamcwiz, Dealul Trzebinia, 1 iulie 1941

Îl citesc cu voce tare pentru mama, iar apoi îi dau fotografia înapoi Babciei.

– Sărmana Babcia. Chiar îi lipseşte bunicul, spun, iar mama se încruntă şi se uită din nou la fotografie.

– Sunt sigură că aşa este, spune mama. Dar ăsta nu e tata.

– De unde ştii?

– Tata avea părul negru înainte de a încărunţi. Bărbatul ăsta are părul mai deschis la culoare, asta dacă nu cumva nuanţele de imprimare nu sunt înşelătoare, spune mama, apoi ridică din umeri. În plus... nu ştiu. Tipul ăsta pur şi simplu nu seamănă cu tata. Ochii lui sunt total diferiţi, forma buzelor... Cu toate că, desigur, unele dintre trăsăturile lui au ceva familiar. De fapt,

seamănă foarte mult cu tine. Mama a avut fraţi gemeni. Acesta trebuie să fie unul dintre ei.

– Mă întreb cine a fost Henry Adamcwiz, mă încrunt eu. Şi ١٩٤١ – a fost făcută după război?

– Nu, războiul nu s-a terminat până în 1945, murmură mama, iar apoi ne uităm toate la fotografie, ca şi cum s-ar putea explica de la sine.

Babcia îşi şterge o lacrimă de pe obraz, iar apoi se întinde din nou să ia iPad-ul.

Tomasz, scrie pe ea. Găseşte Tomasz. Te rog, găseşte Tomasz.

– Eşti sigură că nu e Pa? o întreb pe mama, iar ea ia fotografia din mâna mea şi o priveşte cu atenţie, iar apoi dă din cap.

– Sunt foarte sigură.

Babcia pare atât de frustrată acum, încât, dacă ar putea vorbi, sunt destul de sigură că ar ţipa la amândouă. Mă încrunt şi mă uit la mama, care se încruntă la rândul ei la mine. Neputinţa şi frustrarea o fac pe mama să pară mult mai vulnerabilă decât sunt eu obişnuită să o văd, mult mai umană. Simt o altă înţepătură străină de compasiune pentru ea.

– E atât de confuză, murmură mama, iar apoi se uită spre uşă, iar frustrarea face loc furiei. De ce nu mă ascultă personalul? Ar trebui să îi reevalueze starea cognitivă. Este clar că i-a fost afectat mai mult decât limbajul.

Babcia apasă butonul de redare de pe iPad.

Te rog, găseşte Tomasz. Rândul tău.

Înghit în sec şi iau iPad-ul. Mama se holbează acum la tavan, clipind iute – aşa că bănuiesc că rămâne să îi amintesc eu Babciei mele că soţul ei murise. Mă cuprinde o teamă crescândă şi tremur puţin în timp ce răsfoiesc printre ecrane, apoi gem de frustrare şi încerc să-mi fac propria pictogramă.

Pa este m-o-r-t, tastez eu, dar Babcia mă apucă de încheietura mâinii,

scutură din cap cu înverșunare și îmi smulge iPad-ul cu o forță surprinzătoare. Se întoarce la CAA și găsește o pictogramă pe care nu a mai fost nevoie să o folosim de douăsprezece luni – Pa. Vederea imaginii lui face ca durerea din pieptul meu să se intensifice.

Nu Pa. Găsește Tomasz.

Apoi se duce la ecranul „pictogramă nouă“ și începe să tasteze cu un efort chinuitor. Își creează singură o pictogramă nouă. Este o imagine cu niște case și cu o stradă suburbană. O etichetează cu greu: Trzebinia. CAA încearcă să citească acel cuvânt, dar sunt destul de sigură că nu este corect.

– Cuvântul ăsta e și pe fotografie. Este vreun munte din Polonia? o întreb pe mama.

Ea se ridică, apoi se încruntă citind pictograma.

– Acolo a crescut. Vezi?! Este confuză. Ți-am spus eu.

Iau iPad-ul și dau din nou o căutare zadarnică pentru simbolul „mort“ – dar tot ce pot face este:

Nici un Pa. Îmi pare rău.

Babcia scutură din nou din cap, expresia feței sale fiind marcată acum de frustrare, apoi ia iPad-ul și lovește cu degetul în ecran. Arată spre mine, apoi spre fotografie.

Nu Pa. Trzebinia.

Ridică privirea și îmi observă confuzia, după care derulează toate ecranele până când găsește o pagină cu steaguri naționale. Selectează unul în alb și roșu, iar apoi îl adaugă la propoziția ei.

Nu Pa. Trzebinia. Polonia. Tomasz.

Eddie urmărește toate acestea cu o concentrare nemaipomenită și se întinde cu nerăbdare după iPad, pe care Babcia i-l dă pe dată. Iese din aplicația CAA și încarcă Google Maps, apoi tastează rapid Polonia. Harta focalizează pe

Europa, după care se centrează pe Polonia, iar Babcia arată spre jumătatea inferioară a ecranului și se uită la mine ca și cum asta ar trebui să îmi explice totul.

Este rândul meu să iau iPad-ul. Dau înapoi pe CAA, copiez numele orașului și apoi îl lipesc în Google Maps. Eddie chițăie încântat când ecranul focalizează din nou pe oraș, iar apoi bate din palme. Habar n-aveam că știe să folosească Google Maps. Îmi notez în minte să îi menționez asta profesoarei sale, căci el pare foarte încântat de asta.

Babcia îi zâmbește lui, iar apoi mie. Îi zâmbesc și eu și, pentru o clipă, stăm cu toții acolo rânjind ca proștii.

– Crezi că asta e tot ce și-a dorit? o întreb pe mama, care ridică din umeri.

– Să vadă o hartă? presupune mama aproape ironic.

Babcia se uită mai întâi la mama, iar apoi la mine, după care așteaptă un pic și, când își dă seama că tot nu o înțelegem, face o grimasă. Îi oferim toată atenția noastră, dar suntem neputincioase și, în curând, se tulbură din nou. Nu știu ce să încerc în continuare, dar Eddie este cel care ne salvează încă o dată. El glisează cu degetul pe ecran și revine la CAA, iar apoi îi întinde Babciei iPad-ul și își sprijină mâna pe antebrațul ei.

De fiecare dată când văd vreun film în care un personaj are autism, iar singura trăsătură definitorie a acestuia este lipsa de empatie, am un impuls aproape copleșitor de a sparge televizorul. Uneori, Eddie este dificil, chiar înnebunitor, dar are o inimă imensă. E posibil ca el să nu vorbească niciodată sau să nu trăiască independent, dar ceea ce nimeni nu îți va spune vreodată este că o îmbrățișare dată la momentul oportun de băiețelul care urăște îmbrățișările îți poate schimba complet ziua. Edison Michaels înțelege frustrarea mai bine decât orice altă persoană pe care o cunosc. Îi recunoaște până și cele mai subtile cărți de vizită, căci frustrarea definește fiecare aspect al vieții sale.

Babcia tastează, apoi redă cuvintele doar pentru a se asigura că le auzim cu toții.

Găsește Tomasz. Te rog, mami. Găsește Tomasz. Trzebinia. Polonia.

De această dată, când Babcia se uită la mine, mă opresc în loc şi mă concentrez cu adevărat asupra ei. Ochii îi sunt strălucitori şi limpezi. Pare hotărâtă şi frustrată, dar nici pe departe dezorientată. Tot nu am nici o idee despre ce vrea, dar sunt inexplicabil de convinsă că ea ştie.

– Mamă, spun încet, nu cred că este confuză.

– Alice, pare să ne spună că soţul ei mort este în Polonia, oftează mama. Bineînţeles că este confuză. Pentru numele lui Dumnezeu, tata se află într-o urnă din camera ei de la azil!

În următoarele câteva minute, Babcia repetă din nou şi din nou ceea ce spusese mai devreme prin intermediul CAA.

Găsește Tomasz. Te rog, mami. Găsește Tomasz. Trzebinia. Polonia.

Mama clatină din cap şi răsuflă, după care se îndepărtează de pat.

– Acum vrea să vorbească despre Polonia, murmură ea. Acum, când nu mai poate vorbi. Știi la fel de bine ca mine cât de reținuți erau ea și Pa când era vorba să ne spună despre viața lor din Polonia. În adolescență, am avut amândouă momentele noastre în care aproape că o interogam pe femeia asta cu privire la război, dar ea punea întotdeauna capăt discuției.

Găsește Tomasz. Mami, găsește Tomasz.

Mă uit din nou la mama, iar ea îşi ridică mâinile în sus.

– Îți spune mami, pentru numele lui Dumnezeu! zice mama exasperată, dar eu mă aplec și editez eticheta de pe poza mea, apoi apăs tare pe pictogramă.

Alice.

– E mai bine? îi spun mamei, iar ea oftează ca scoasă din sărite.

Babcia se întinde din nou după iPad.

Găsește Tomasz, Alice. Te rog, găsește Tomasz. E rândul tău.

Iau iPad-ul și îmi pironesc privirea asupra mesajului ei, apoi inspir adânc și tastez o promisiune pe care nu sunt sigură că o pot îndeplini.

Da, Babcia. Alice găsește Tomasz.

Ea citește mesajul, apoi se uită la mine, iar ochii îi înoată în lacrimi. Îi sărut obrazul îmbătrânit și oftez.

– Presupun că la fel de bine putem să-i spunem ceea ce vrea să audă, zice mama categoric.

Pot să înțeleg de ce a spus-o mama, dar eu nu fac deloc asta. Nu este o falsă promisiune care să vină în sprijinul bunicii mele pentru a-i aduce alinare.

Aceasta este femeia care mă lua de la școală în cele mai multe zile și care mă aștepta întotdeauna acasă cu o tavă de fursecuri proaspete. Aceasta este femeia care a reușit să ajungă la toate serbările și la recitalurile mele școlare, fiindcă mama nu a putut să vină niciodată. Această femeie m-a învățat cum să fac față suferinței provocate de o inimă frântă în adolescență, m-a ajutat să depun cererile de înscriere la facultate și să-mi iau permisul de conducere.

Dar, cumva, cel mai important este că această femeie m-a învățat cum să fiu propriul meu model de femeie, de soție și de mamă. Sunt persoana care sunt astăzi datorită Hannei Slaski, iar acum, fiindcă are nevoie de mine, nu o voi dezamăgi. Intenționez cu sinceritate să fac tot ce pot pentru a o ajuta să găsească ceea ce caută.

Capitolul 8

Alina

Chiar şi în cele mai negre vremuri, viaţa îşi creează un ritm, iar zilele se confundă între ele. Primul an de ocupaţie nu a făcut excepţie de la această regulă. Fiecare zi se desfăşura conform unei rutine, iar acea rutină, pentru mine, începea şi se încheia cu gândul la Tomasz. De obicei, nici măcar nu îmi dădeam voie să mă gândesc la posibilitatea ca eu să fi tânjit după un bărbat mort.

Erau atât de multe lucruri pentru care trebuia să îmi fac griji.

Din ziua în care fraţii mei au plecat, trăiam ca într-o colivie. Părinţii mei mi-au spus că eu nu aveam voie să părăsesc ferma, cu toate că îmi permiteau să mă întâlnesc din când în când cu Justyna la limita dintre proprietăţile noastre. M-am opus acestei decizii şi, la început, am fost sigură că aveam să găsesc o cale prin care să-i fac să se răzgândească. Aveam prieteni în oraş – Emilia, Truda şi Mateusz erau în oraş şi, în plus, categoric nu eram mai în siguranţă la fermă decât în comună. Vedeam adesea camioane naziste huruind pe drumul ce trecea prin faţa casei noastre. De când am intrat sub ocupaţie, până şi ziarele îşi încetaseră activitatea, altele decât publicaţiile de propagandă nazistă, pe care tata refuza să le citească. Acum erau interzise şi transmisiunile radio – tata şi-a distrus preţiosul lui aparat radio după ce s-a dat decretul că va fi executat orice polonez care se afla în posesia unui astfel de dispozitiv.

Dacă nu puteam să plec de la fermă, eram ruptă de întreaga lume.

Eram disperată să aud orice veste, dar speram, mai ales, să aflu veşti despre

lagărele de muncă forţată sau despre Varşovia, unde nu puteam decât să presupun că rămăsese Tomasz. Când tata mergea în oraş, îl imploram să mă lase şi pe mine să îl însoţesc, dar nimic din ce spuneam eu nu-l convingea. Îmi promitea că întreabă de gemeni şi de Tomasz, dar, în cea mai mare parte a timpului, nu primea nici o veste, iar eu, cu aroganţa mea de adolescentă, eram sigură că puteam face mai mult.

– Ai auzit, desigur, de lapanka, mi-a spus tata cu nonşalanţă într-o zi.

– Jocul? am întrebat eu, încruntându-mă. Da, bineînţeles, îl jucam când eram copii...

Lapanka semăna foarte mult cu jocul englezesc „leapşa“. Tata a ridicat din umeri.

– Şi naziştii joacă lapanka, Alina. Blochează capetele unei străzi din comună şi îi adună pe toţi cei care se află între ele, după care, pentru cel mai neînsemnat motiv, îi duc într-un lagăr sau într-o închisoare.

– Eu nu le-aş da nici un motiv, am spus eu încordată.

– Îmi poţi arăta cartea ta de identitate?

Am clipit la el, derutată fiind de ceea ce mi se părea o schimbare bruscă a subiectului. Ni se ordonase de curând să avem la noi, în permanenţă, cărţile de identitate, dar eu eram încă în proces de a mă obişnui să o ţin pe a mea mereu la mine şi, în plus, ne aflam în sufragerie, aşa că ştiam că eram destul de în siguranţă.

– Este în camera mea, tată.

– Ei bine, iată motivul tău, Alina, a spus tata categoric. Dacă s-ar întâmpla să vină un soldat la tine şi te-ar prinde fără cartea de identitate, te-ar duce de aici sau poate că te-ar împuşca pe loc. Înţelegi tu? Îmi spui că vrei să mergi în comună, dar nici măcar aici, acasă, nu-ţi aminteşti principalele cerinţe pentru a rămâne în siguranţă.

După aceea, mama mi-a cusut buzunare la toate fustele, pentru actele de

identitate, iar eu fierbeam de furie faţă de tata. Eram convinsă că era nedrept cu mine, că eram perfect capabilă să-mi amintesc regulile dacă mi-ar fi dat şansa de a dovedi că sunt în stare să o fac. Problema cu furia este că cere multă energie pentru a fi întreţinută, iar însăşi natura situaţiei noastre, cu gemenii care erau plecaţi, făcea ca toată energia mea să fie rezervată pentru munca la fermă.

Faptul că mi se permitea sau nu să părăsesc ferma pentru a trece pe la oamenii din comună devenise o discuţie inutilă, căci, în majoritatea timpului, nu aveam nici măcar energia necesară pentru a merge până la limita dintre ferme ca să pălăvrăgesc cu Justyna. A rămas la fel de irelevant şi faptul că aveam sau nu buzunar la fustă, fiindcă, în cele mai multe dintre dimineţi, tot uitam să bag în el cartea de identitate. Încă nu avusesem parte de controale inopinate din partea soldaţilor ca să ne verifice cărţile de identitate la fermă şi, deşi povestea tatei despre raziile tip lapanka din oraş mă speriase puţin, încă nu îmi dădeam seama cât de aproape era pericolul.

Munceam cu mama pământul de luni până sâmbătă, uneori lucrând pe câmp înainte de răsăritul soarelui şi până după ce acesta apunea. Duceam animalele la păscut înainte de răsărit, dădeam drumul găinilor să umble prin curtea casei, apoi mă alăturam părinţilor mei pe câmp. Aproape tot ceea ce trebuia făcut se făcea manual, un ciclu nesfârşit de laborios de arat, plantat, plivit şi recoltat, iar apoi din nou arat. Mama, tata şi cei doi fraţi voinici ai mei se străduiseră să ţină pasul chiar şi cu ajutorul meu timid, dar gemenii erau plecaţi acum, iar reumatismul tatei se agrava ori de câte ori venea frigul, rămânând în sarcina mea şi a mamei să ne străduim, efectiv pe cont propriu, să menţinem volumul obişnuit de muncă. Băşicile de pe mâini mi s-au mărit până când s-au împreunat, după care s-au spart, iar pielea crudă s-a transformat treptat în bătături groase şi murdare, care îmi brăzdau fiecare palmă. Ziua petreceam atât de mult timp stând aplecată la câmp, încât noaptea trebuia să stau în poziţie fetală deoarece, dacă încercam să stau întinsă, spatele îmi era cuprins de spasme.

Îmi făceam griji pentru fraţii mei şi pentru Tomasz, dar, în timpul zilei, simplul fapt de a supravieţui îmi consuma atât de multă energie, încât gândurile la cei care lipseau erau doar un zgomot de fundal pe sub teroarea constantă. Trebuia să muncim din greu pământul, pentru că de el depindea

însăşi supravieţuirea noastră. În timpul zilelor istovitoare, nu aveam capacitatea de a mă gândi la altceva decât la muncă şi la spaima care făcea să-mi îngheţe sângele în vine de fiecare dată când vedeam vreun vehicul nazist în apropierea porţii noastre.

Numai după ce înceta activitatea frenetică, la ora de culcare, îmi permiteam să mă concentrez asupra lui Filipe, a lui Stanislaw şi a lui Tomasz. Mă rugam pentru fraţii mei cu toată energia pe care o mai aveam, apoi deschideam sertarul, căutam inelul mamei şi, preţ de un moment, îmi fixam atenţia asupra lui Tomasz.

Uneori retrăiam o amintire, alteori îmi imaginam o reîntâlnire, iar adesea mă gândeam la ziua nunţii noastre, plănuind acel moment victorios în detalii iraţionale, stabilind inclusiv numărul de maci roşii ca rubinul pe care aveam să îi port în buchet. Îl vedeam încă atât de clar în mintea mea – ochii verzi şi surâzători, zâmbetul în colţul gurii, felul în care părul îi cădea pe frunte, iar el îl dădea pe spate din obişnuinţă, doar pentru ca imediat să îi alunece din nou în faţă.

Problema era că, odată ce gândurile despre Tomasz îmi acaparau mintea, venea imediat şi dorul disperat. În secundele liniştite dinainte să adorm, eram uneori cuprinsă de disperare în faţa neputinţei mele şi mă trezeam cu senzaţia de nisip în ochi, căci plânsesem până mă luase somnul.

Nu aveam puterea de a-mi schimba soarta. Nu aveam decât răsuflarea din plămâni şi o mică fărâmă de speranţă că, dacă aş fi mers mai departe, aş fi supravieţuit până când altcineva avea să îmi schimbe lumea.

Cotele de producţie au tot crescut. În cele din urmă, tata a trebuit să încarce în căruţă toate câte produseserăm noi şi să le ducă în oraş pentru a le preda soldaţilor. În schimb, aceştia i-au dat cupoanele de raţie alocate familiei noastre. Prima dată când s-a întors cu mâncare, am crezut că am înţeles cumva greşit aranjamentul.

– Trebuie să te duci să colectezi mâncarea în fiecare zi?

– Nu, Alina, a spus tata nervos. Asta trebuie să ne ajungă toată săptămâna.

Raţiile nu erau doar sărace, ci erau de neconceput. Tata se întorsese acasă cu o pungă de făină, cubuleţe de unt şi brânză, şase ouă şi nişte carne la conservă.

– Cum vom trăi noi din asta? i-am întrebat pe părinţii mei. Avem atâta muncă de făcut. Cum ne vom îngriji doar noi trei de fermă, când ei ne hrănesc numai cu resturi?

– Sunt destui care o duc şi mai rău decât noi, a spus mama.

– Mai rău?

Părea de neînchipuit. Mama mă privea tot mai impacientată, dar tata a fost cel care a vorbit de această dată.

– Asta înseamnă aproape şapte sute de calorii pe zi pentru fiecare dintre noi. Evreilor li se alocă doar câte două sute de calorii de persoană pe zi. Şi, copilă, tu crezi că munca noastră la fermă e grea? Vino cu mine în oraş data viitoare şi ai să vezi cum sunt tratate echipele de muncă formate din evrei.

– Vreau să merg în oraş, am spus eu ridicând bărbia. Tu nu mă laşi să merg.

– Nu eşti în siguranţă acolo, Alina! Ştii ce le-au făcut monştrii ăia unor fete din comună? Ştii ce ar putea...

– O să ne descurcăm, l-a întrerupt brusc mama, apoi am tăcut cu toţii.

Mi se părea că aveam de ales: fie încălcam regulile şi supravieţuiam, fie respectam regulile şi muream de foame, iar pe mine mă îngrozea gândul că părinţii mei aveau să aleagă cea de-a doua variantă. Mi-am dres glasul şi am sugerat:

– Am putea să păstrăm o parte din mâncare, doar un pic? Am putea lua doar câteva ouă sau nişte legume...

– Invadatorii spun că fermele noastre aparţin acum Reichului, a spus tata. Dacă păstrăm din producţia noastră, ne-ar putea întemniţa sau chiar mai rău

de atât. Să nu mai sugerezi așa ceva, Alina.

– Dar...

– Gata, Alina, a spus mama categoric.

M-am uitat la ea cu frustrare, dar apoi am observat poziția hotărâtă pe care o luase. Limbajul trupului său mi-a transmis ceea ce nu rosteau cuvintele ei: mama avea un plan, dar nu avea de gând să mi-l împărtășească.

– Fă-ți treaba și nu mai pune atâtea întrebări. Când va fi nevoie să-ți faci griji, eu și tata îți vom spune să o faci.

– Nu sunt un copil, mamă, am țipat eu frustrată. Mă tratezi ca pe un copil!

– Ești un copil! a spus tata.

Vocea îi tremura de patos și frustrare. Ne-am privit stăruitor unul pe celălalt, și am văzut lacrimi strălucind în ochii tatălui meu. Acest lucru m-a șocat atât de tare, încât nu prea am mai știut ce să fac – mi-a pierit într-o clipă dorința de a insista și de a mă certa cu ei. Tata a clipit repede, apoi a tras adânc aer în piept și a spus cu asprime:

– Ești copilul nostru și ești singurul motiv pentru care ne-a mai rămas să luptăm. Vom face tot ceea ce trebuie să facem pentru a te proteja, Alina, și ar trebui să te gândești de două ori înainte de a te îndoi de noi.

Nările i s-au umflat brusc și a arătat cu degetul spre ușă, în timp ce lacrimile au început să îi curgă din ochi.

– Du-te și fă-ți afurisitele alea de treburi.

Am vrut să insist și aș fi făcut-o dacă nu ar fi fost acele lacrimi șocante din ochii tatălui.

Din ziua aceea, mi-am plecat capul și am continuat în ritmul în care munca mistuia viața din mine.

Într-o zi neobișnuit de caldă de sfârșit de toamnă, lucram la plantația de fructe de pădure care se afla chiar lângă casă, în locul în care panta devenea mai abruptă. Adia un vânt timpuriu, iar soarele strălucea acum în toată splendoarea lui, așa că mă bronzam. La ora prânzului, m-am schimbat în rochia mea preferată – o rochie de plajă ușoară, cu flori, pe care o moștenisem de la Truda. Cu siguranță nu era o ținută obraznică – nu dețineam nici o ținută obraznică– dar alesesem rochia aceea pentru că decolteul ei însemna că mă puteam bucura de căldura soarelui pe brațe și pe partea superioară a pieptului. Stăteam pe vine și culegeam fructele de pădure coapte, pe care le așezam apoi într-un coș de răchită, smulgând periodic buruienile, pe măsură ce le descopeream, și aruncându-le într-o grămadă de lângă peticul de pământ. Tata avea o zi anormal de proastă – îl dureau șoldurile atât de rău, încât mama alesese să rămână în casă cu el pentru a-l îngriji.

Am auzit camionul apropiindu-se, apoi încetinind. Mi-am ținut respirația, așa cum făceam întotdeauna când auzeam mașini trecând cu zgomot pe lângă casă, dar am eliberat-o în grabă când am văzut camionul intrând pe aleea noastră. În momentul în care huruitul motorului s-a oprit, s-a auzit sunetul ușii din față deschizându-se.

Atunci mi-am adus aminte de cartea mea de identitate. Îmi amintisem să o pun în buzunarul fustei mai groase pe care o purtasem în acea dimineață, dar când m-am schimbat, la prânz, mi-am lăsat fusta pe pat, iar actele mele erau încă în buzunar.

M-am rugat ca ei să plece fără să se apropie de mine, dar chiar și făcând asta, tot m-am ridicat în picioare, deoarece nu mă așteptam prea mult ca rugăciunea să-mi fie ascultată și nu voiam ca, atunci când aveau să vină, să stau acolo singură și ghemuită la pământ. De data aceasta erau doar doi. Unul din ei era de vârstă mijlocie, chel și atât de gras, încât mă înfuria gândul la câtă mâncare trebuia să înfulece pentru a-și menține acea constituție. Însoțitorul lui era surprinzător de tânăr, probabil de aceeași vârstă cu frații mei. M-am întrebat dacă nu cumva acelui soldat îi era frică să se afle departe de familia lui, așa cum le era, cu siguranță, fraților mei. Pentru o clipă, am simțit o urmă de empatie, dar aceasta a dispărut aproape instantaneu atunci când am văzut privirea de pe chipul tânărului. La fel ca tovarășul său mai în

vârstă, expresia lui era o mască plină de dispreț, în timp ce cerceta cu privirea mica noastră casă. Chiar dacă între noi era o oarecare distanță, eram sigură de curbura batjocoritoare a buzei sale și de felul în care i s-au umflat nările. Cu umerii țepeni și cu felul în care își ținea mâna pe tocul din piele prins la șold, unde avea pistolul, era clar că acest tânăr căuta pur și simplu o scuză pentru a-și elibera furia.

Iar eu stăteam în picioare pe câmp, într-o rochie de plajă și fără cartea de identitate, ca un steag roșu fluturând în vânt în fața unui taur furios.

Bărbatul mai în vârstă s-a apropiat de casă, dar tânărul stătea în picioare și se uita în jur. A urmărit cu privirea linia copacilor de la marginea pădurii care acoperea dealul ce se înălța în spatele meu, apoi s-a apropiat tot mai mult de locul în care stăteam. Mi-am dorit și mi-am dorit și mi-am dorit să am o cale de a mă face invizibilă, în timp ce tânărul s-a întors cu fața la mama și la tata, privirea lui alunecând pe lângă mine.

Pentru o secundă, am crezut că nu mă observase sau că nu i-a păsat de mine într-atât încât să-mi acorde măcar vreo urmă de atenție, dar exact când sentimentul de ușurare a început să mă cuprindă, iar eu am expirat aerul pe care mi-l reținusem, tânărul soldat s-a încruntat, după care și-a înclinat aproape curios capul. Era ca și cum nu mă văzuse la început, iar abia târziu își dăduse seama că eram acolo. Și-a ridicat din nou ochii, numai că, de data aceasta, privirea i-a rămas pironită asupra privirii mele. Un dezgust vizibil i se citea în ochi, dar amestecat cu o lăcomie intensă și tulburătoare. Mi s-a întors stomacul pe dos și mi-am întors privirea de la el cât de repede am putut, dar încă îi simțeam ochii asupra mea, arzându-mă cumva, până când m-am luptat să-mi reprim un impuls copleșitor de a-mi încrucișa brațele peste corp.

Știam că nu puteam să stau acolo, încremenită. Dacă aș fi făcut asta, aș fi atras și mai multă atenție asupra mea, iar asta nu ar fi făcut decât să crească riscul ca ei să se apropie de mine, iar dacă o făceau, eram terminată. Știam că nu aveau să mă lase să intru în casă pentru a-mi lua actele – ar fi fost un act de bunătate, iar bunătatea nu era ceva ce naziștii considerau că ar fi meritat polonezii. Ei ne considerau Untermensch sau rasă inferioară – pe scara lor rasială perversă – situându-ne doar puțin mai presus de evrei. Trebuia să mă prefac că sunt ocupată – trebuia să fiu ocupată – nu așa trebuia noi să ne

salvăm? Să fim productivi, să menţinem ferma în funcţiune, să producem cu orice preţ – de la invazie încoace, aceasta fusese mantra noastră. Am încercat să mă conving că strategia avea să mă salveze şi acum, chiar şi confruntată cu o intensitate atât de directă a privirii acestui soldat. Picăturile de adrenalină din corp mi s-au transformat într-un potop şi am simţit cum sudoarea de pe şira spinării îmi curge odată cu ea. Am început să mă mişc, dar mişcările îmi erau sacadate, iar palmele atât de umede, încât atunci când m-am aplecat să ridic coşul de răchită, acesta mi-a alunecat din mână direct pe pământ. Sutele de fructe de pădure pe care le culesesem s-au vărsat, iar eu mi-am ridicat din nou privirea, panicată, şi l-am văzut pe soldat râzând cu dispreţ, batjocorindu-mă fără să scoată un cuvânt.

Am căzut în genunchi şi am început să le adun.

Mâinile îmi tremurau atât de tare, încât nu-mi puteam coordona mişcările şi, de fiecare dată când ridicam un pumn de fructe de pădure spre coş, tot atâtea îmi cădeau pe jos. Nu a fost nevoie să ridic privirea ca să ştiu că ochii lui erau încă aţintiţi asupra mea. Simţeam intensitatea atenţiei lui, de parcă privirea aceea mi-ar fi putut pătrunde prin haine. Dacă aş fi fugit, m-ar fi împuşcat, iar eu eram prea îngrozită ca să gândesc suficient de limpede şi să găsesc vreo sarcină pe care să o pot face în mod justificat, care să mă îndepărteze de privirea lui. Eram complet goală sub ochii lui şi mă simţeam expusă căutăturii aceleia stăruitoare, aşa îmbrăcată cum eram în rochia uşoară, de vară, pe care o alesesem cu un optimism atât de inocent şi cu speranţa unei după-amiezi plăcute la soare.

Îi auzeam, din casă, pe soldatul mai în vârstă şi pe tata, care încercau să poarte o conversaţie în germană, dar era greoaie şi ciudată, căci tata ştia doar puţin mai multă germană decât mine. A fost o discuţie liniştită, după care tata a spus ceva despre Oświęcim, un oraş nu departe de al nostru.

Iar în tot acest timp, tânărul soldat se uita stăruitor la mine.

Soldatul mai în vârstă s-a răstit la tata, s-a întors pe călcâie şi s-a îndreptat spre maşina lui. Soldatul cel tânăr a vorbit atunci pentru prima dată. S-a întors leneş spre tata, le-a aruncat o privire plină de dispreţ părinţilor mei, după care şi-a aţintit din nou privirea asupra mea şi a vorbit îndeajuns de tare ca eu să aud o propoziţie spusă la foc automat, pe care nu am putut să o

traduc. Soldatul mai în vârstă l-a strigat, iar cei doi s-au îngrămădit în mașină și apoi au plecat.

M-am prăbușit la pământ, tulburată de cât de tensionat fusese acel moment și tulburată de faptul că, inclusiv acum, după ce plecaseră, stomacul mi se învolbura încă violent. Mi-am apăsat burta cu mâinile, fiind atât de concentrată asupra disconfortului din corpul meu, încât abia dacă am observat-o pe mama apropiindu-se de mine.

– Ești bine, a spus ea brusc. Suntem bine.

– Nu aveam actele la mine, m-am înecat eu.

Mama a mormăit nervoasă.

– Alina, dacă ar fi verificat...

– Știu, am spus eu, cu vocea frântă. Știu, mamă. Tot uit de ele, dar voi încerca să fiu mai atentă data viitoare.

– Nu, a spus mama, clătinând din cap. Tu uiți tot timpul, Alina. Nu vom risca din nou. O să-ți țin eu actele și o să ne asigurăm că, dacă ești afară, pe câmp, eu sunt aproape de tine.

Cușca din jurul meu se micșora tot mai mult, dar, după cele cinci minute care tocmai ce trecuseră, nu mă deranja deloc.

– Ce au vrut? am întrebat-o pe mama.

– S-au rătăcit și aveau nevoie de indicații pentru a ajunge la cazarmă. Tata crede că la Oświęcim voiau să ajungă, a spus ea, iar apoi s-a uitat spre deal, cu privirea pierdută pentru o clipă.

Când s-a uitat din nou la mine, și-a încrețit sprâncenele:

– Eu... trebuie să porți o eșarfă când ești pe câmp sau una dintre pălăriile tatei. Ar trebui... acum trebuie să-ți ascunzi întotdeauna părul. Și trebuie să...

S-a uitat în jos, la trupul meu, și și-a trecut mâna prin păr.

– Poate că trebuie să porţi hainele fraţilor tăi.

S-a oprit din nou, apoi mi-a aruncat o privire cercetătoare, oarecum neajutorată.

– Înţelegi ce-ți spun, Alina?

– Am făcut ceva greşit, mamă? Ce mi-a spus soldatul acela?

– Vorbea cu tata, a spus mama, iar apoi a suspinat. I-a spus tatei că are o fiică frumoasă.

Mi-a întâlnit privirea şi a ridicat din sprâncene.

– Trebuie să facem tot ce ne stă în putință pentru a ne asigura că următorul soldat care va trece pe aici nu va vedea o fată frumoasă. Nu putem să te ascundem cu totul, aşa că trebuie să încerci să te ascunzi în alte moduri. Da?

Nu voiam să mă mai simt atât de expusă vreodată în viaţa mea. Am vrut să ard rochia aceea de vară şi să port un palton peste tot pe unde mergeam pentru tot restul vieţii mele. Nu mă gândisem niciodată prea mult la aspectul meu fizic până atunci, însă, în acea zi, am urât felul în care arătam. Mi-am urât părul des şi castaniu, ochii mari, albaştri, şi mi-am detestat curbura sânilor şi a şoldurilor. Dacă ar fi existat vreo cale de a deveni invizibilă, aş fi acceptat-o cu plăcere. Am fost tentată să intru iute în casă şi să mă schimb în hainele mari şi terne ale fraţilor mei chiar în clipa aceea.

Mama a căzut în genunchi lângă mine şi m-a ajutat să adun ultimele fructe de pădure care îmi căzuseră.

– Dacă se vor apropia vreodată de tine, a spus ea brusc, nu te zbate. Mă înţelegi, Alina? Să-i laşi să facă ce...

I se întâmpla atât de rar să îşi caute cuvintele. Am închis ochii strâns, iar ea s-a întins spre mine şi m-a apucat de antebraţ până când i-am deschis din nou.

– Dacă pot obţine de la tine ceea ce îşi doresc, nu va fi nevoie să te ucidă. Ține minte asta.

Am dat din cap, iar strânsoarea mamei din jurul braţului meu a devenit dureroasă.

– Violul este o armă, Alina, a spus ea. La fel cum şi uciderea liderilor noştri a fost o armă, şi să ne ia băieţii de lângă noi a fost o armă, şi înfometarea crâncenă este o armă. Te văd puternică în faţa tuturor celorlalte tactici ale lor, aşa că vor încerca să te controleze prin alte mijloace – vor încerca să-ţi ia puterea din interior. Dacă vin după tine, fii îndeajuns de isteaţă şi de curajoasă încât să treci peste instinctul de a încerca să fugi sau să opui rezistenţă. Atunci, chiar dacă îţi va fi rănit trupul, tot vei supravieţui.

Am plâns, dar ea mi-a susţinut privirea până când am dat din cap printre lacrimi. Abia atunci i s-a înmuiat privirea.

– Alina, a oftat ea, acum înţelegi de ce nu vrem să te duci în oraş? Toţi suntem vulnerabili. Toţi suntem neputincioşi. Dar tu, fiica mea, eşti naivă şi frumoasă, iar asta te expune la riscuri pe care abia acum începi să le înţelegi.

– Da, mamă, am spus eu sufocată.

Sincer, nu îmi doream să mai ies vreodată din casă, darămite din fermă. Din ziua aceea, am dat uitării pentru multă vreme orice gând de a mai merge în oraş.

Nu a fost singura dată când soldaţii au venit la poarta noastră – verificările inopinate ale actelor de identitate şi vizitele neanunţate pentru a băga spaima-n noi au devenit curând un mod de viaţă. Aceste momente erau mereu terifiante, dar niciodată nu m-am mai simţit atât de expusă, căci aceea a fost ultima dată când un soldat a venit la poarta noastră şi m-a găsit lucrând de una singură pe câmp. De atunci înainte, mama a fost mereu pe lângă mine, ţinând actele noastre de identitate bine cuibărite în buzunarele lenjeriei ei de corp. Acea zi a fost, de asemenea, şi ultima dată când un soldat a venit la noi acasă şi m-a găsit purtând propriile-mi haine, dar şi ultima dată când cineva a venit la noi la poartă şi m-a găsit cu pletele acelea lungi ale mele curgându-mi pe umeri.

În acea zi de toamnă, un tânăr soldat nazist îmi răpise inocenţa, fără să se apropie la mai puţin de treizeci de metri de mine.

Duminica, Truda şi Mateusz o scoteau pe Emilia la plimbare pe dealul dinspre oraş, iar apoi coborau panta până la casa noastră pentru a lua masa de prânz împreună cu noi. Îi vedeam coborând dealul – în mod inevitabil, Emilia era de mână cu sora mea, ţinând strâns în cealaltă mână o bucată de hârtie sau un buchețel de flori sălbatice. Mateusz venea întotdeauna imediat în spatele lor, iar eu înțelegeam că acesta era un gest menit să le protejeze, dar ştiam şi că, la urma urmei, era unul inutil. Dacă un soldat ar fi vrut să ne facă rău, nimeni nu putea să schimbe asta, nici măcar cumnatul meu înalt şi puternic.

Emilia se adaptase repede la viața alături de noua ei familie şi era clar că Truda şi Mateusz o adorau la rândul lor. Fetița aceea iubea două lucruri cel mai mult pe lumea asta – să vorbească cu un milion de kilometri pe oră şi florile de toate felurile. Pentru a se pregăti pentru vizita săptămânală, ea aduna un mic buchet din parcul de la capătul străzii lor sau ne desena mamei şi mie fel de fel de flori cu nişte creioane colorate de care Truda îi făcuse rost. În cele mai multe dintre săptămâni, florile erau viu colorate, stângace şi caricaturale, iar rezultatul final era, în general, o lucrare veselă, care îmi încălzea inima de cum o vedeam. În alte săptămâni, desena în tuşe groase, folosind doar un creion negru. Indiferent de ceea ce desena, reacționam întotdeauna cu surpriză şi încântare la cadoul ei, iar ea, în schimb, mă răsplătea cu zâmbetul său. În majoritatea duminicilor, zâmbetul radiant al Emiliei era punctul culminant al săptămânii mele.

Îmi înmâna micul ei cadou în fiecare săptămână, după care mă întreba cu sufletul la gură dacă aveam veşti despre Tomasz. Şi mă prefăceam în fiecare săptămână că eram convinsă încă de faptul că el era bine şi că era doar o chestiune de timp până când avea să se întorcă acasă.

– Bineînțeles că da. Este în viață, este bine şi face tot ce-i stă în putință pentru a se întoarce la noi.

– Cum poți fi atât de sigură de asta?

– Mi-a promis, prostuțo. Iar Tomasz nu m-ar minți niciodată.

– Mulțumesc, soră mai mare, ofta ea şi mă îmbrățişa strâns.

Viaţa la fermă a fost grea, dar liniştită în cea mai mare parte a primilor ani. Teoria mamei părea corectă – ţineam capul plecat şi munceam din greu şi, în afară de acele sporadice controale inopinate, ocupaţia făcea ravagii doar în jurul nostru. Eram flămânzi şi ne era dor de băieţii noştri, dar viaţa era aproape tolerabilă.

Duminica mi se amintea mereu că viaţa în oraş nu era nici pe departe atât de simplă. La acele prânzuri duminicale, Truda şi Mateusz erau stoici, dar Emilia era încă mult prea mică pentru a-şi ascunde trauma. Îi alunecau pe buze, pe nepusă masă, fraze tulburătoare, la întâmplare, la care nici unul dintre noi nu ştia cu adevărat cum să reacţioneze.

– Şi apoi evreii reparau clădirea, dar soldatul a zis „evreu împuţit“ şi l-a lovit pe bătrân cu lopata peste faţă şi...

– Gata cu discuţiile astea la masa de prânz, Emilia.

Truda îi vorbea întotdeauna cu un amestec perfect de fermitate şi blândeţe în glas. Emilia arunca o privire în jurul mesei, îşi dregea gâtul, apoi se întorcea în tăcere la mâncarea ei. Într-o altă săptămână, purtam o conversaţie liniştită despre găini, când Emilia s-a uitat la mine şi mi-a spus fără preambul:

– Femeia aia era moartă în iazul din parc, Alina. Plutea cu faţa în apă şi avea pielea umflată, iar apa s-a făcut roz.

– Emilia! s-a crispat Truda, dar era neliniştită. Ţi-am spus... ţi-am spus să nu te uiţi... ţi-am spus...

Cu fruntea încruntată, Emilia ne-a privit pe toţi cei de faţă.

– Mai mănâncă ceva, copilă, a spus mama în grabă şi a ridicat farfuria Emiliei pentru a-i pune în ea încă o clătită de cartofi. Nu te gândi la astfel de lucruri.

După prânz, adulţii sorbeau din cafeaua diluată, iar eu mergeam adesea cu Emilia pe treptele de lângă hambar, pentru ca ea să poată vorbi în voie câteva minute. Uram faptul că acest copil dulce şi inocent era înconjurat de moarte şi urâciune, dar vedeam şi că avea nevoie să vorbească despre aceste lucruri, chiar dacă restul familiei noastre nu suporta să le audă.

– Îmi place de Truda și de Mateusz, dar mi-e dor de Tomasz și de tata, mi-a spus ea într-o duminică.

– Și mie mi-e dor de ei.

– Nu-mi plac soldații răi din oraș. Și nu-mi plac oamenii morți de peste tot. Și nu-mi place când se aud împușcături în noapte, iar eu nu știu dacă glonțul este pentru mine.

– Știu.

– Totul este prea înspăimântător și vreau să se oprească acum, a spus ea.

– Și eu.

– Nu vrea nimeni niciodată să vorbească despre asta. Toți se supără pe mine când aduc vorba. De ce vor să se prefacă că nu se întâmplă nimic? De ce nu putem vorbi despre asta?

– Ăsta e felul nostru de a fi, Emilia.

I-am zâmbit cu tristețe, după care am tras-o aproape de mine pentru a o îmbrățișa.

– Uneori, când vorbești despre anumite lucruri, ele par mai reale. Înțelegi asta?

Dând din cap, Emilia a oftat din greu.

– Da, înțeleg. Dar eu mă simt mai bine când vorbesc despre ele. Vreau să le înțeleg.

– Poți să vorbești cu mine. Nici eu nu le înțeleg, dar întotdeauna te voi asculta.

– Știu, soră mai mare, a spus ea, iar apoi, într-un final, i-a revenit pe buze micul ei zâmbet.

Capitolul 9

Alina

Pentru o familie din regiunea noastră, deţineam un număr neobişnuit de mare de găini, iar asta fiindcă în anii secetoşi, atunci când culturile nu dădeau roade pe solul nostru sărac, familia mea a supravieţuit mereu bazându-se pe o dietă constantă de ouă. Acum, acele ouă trebuia să fie atent adunate şi numărate, iar eu nu îndrăzneam să scap pe jos nici măcar unul, deoarece naziştii ne stabiliseră o cotă de producţie de douăzeci de ouă pe zi.

Uneori, găinile nu făceau decât optsprezece sau nouăsprezece ouă. În primele rânduri când nu am avut suficiente ouă, am intrat într-o panică de mi-a îngheţat sângele în vene, în timp ce căutam după celelalte, şi când, într-un final, m-am recunoscut învinsă şi le-am dat părinţilor mei vestea, mi s-a făcut rău de la stomac. A doua zi găseau unul sau două în plus şi, dat fiind faptul că tata ducea ouăle în oraş de două ori pe săptămână, întotdeauna se completau înainte ca soldaţii să-şi dea măcar seama că lipsiseră.

Întotdeauna ne îndeplineam cota. Foarte rar se întâmpla să avem un ou sau două în plus, dar nu au fost niciodată în minus. O vreme am crezut că Fecioara Maria îmi asculta rugăciunile şi că ne binecuvânta, dar cu timpul am devenit mai cinică.

Încă o recoltă de vară a venit şi s-a dus şi am presupus că predasem până la ultima fărâmă din producţie, după cum am fost instruiţi. În mod normal, aceasta era o perioadă aglomerată pentru mine şi pentru mama, fiindcă, după ce terminam de recoltat, puneam la conservat cât de mult puteam pentru a ne ajunge pe durata lunilor de iarnă. Acum însă nu mai aveam nici un surplus de

conservat, iar serile ne erau, de obicei, libere. Mi s-a părut ciudat şi am fost surprinsă să îmi dau seama că îmi era dor de orele nesfârşite din anii trecuți, petrecute mereu alături de mama, în care puneam la murat sau la conservat legume.

Dar apoi, m-am trezit într-o noapte şi am fost derutată de mirosul greoi de zahăr din aer. M-am uitat lung la tavan o vreme, întrebându-mă dacă nu cumva aveam halucinaţii sau visam chiar, dar mirosul a persistat, iar eu eram tot mai confuză. Am coborât din pat să deschid uşa şi am dat de mama care stătea aplecată peste sobă. În sufragerie, mirosul de zahăr şi de căpşuni se simţea inconfundabil de puternic. Lumina pe ulei era stinsă, camera fiind iluminată doar de pâlpâitul molcom al focului ce se întrezărea prin plita sobei. Mama privea fix în oală, distantă şi gânditoare.

– Ce faci? am întrebat-o eu.

A tresărit din zăpăceala ei, după care s-a uitat aspru la mine.

– Spăl oala, a spus ea brusc. Treci înapoi în pat!

– Eu... mamă, am spus, simţindu-mi deodată gâtul uscat.

M-am uitat la oala de pe foc, am inspirat adânc mirosul puternic şi m-am forţat să subliniez evidentul.

– Ăla-i gem, mamă. Văd că faci gem.

Mama a privit din nou spre oală preţ de o clipă. A mai amestecat un pic, după care s-a întors din nou cu faţa spre mine, cu un fel de provocare în privire.

– Desigur că nu e gem, a spus ea.

A ridicat lingura pentru ca eu să văd siropul scurgându-se de pe ea. S-a format o picătură, apoi a căzut, iar apoi încă una, dar mama a rămas într-o tăcere absolută pe când timpul trecea încet, eu uitându-mă la lingură, iar mama uitându-se la mine. Mi-a sărit somnul şi am înghiţit brusc nodul din gât, după care m-am forţat să îmi ridic din nou privirea spre mama. Privirea ei devenise atât de intensă, încât mi-a fost greu să mă uit la ea, aşa că ochii mei

se plimbau de la mama la lingură. În camera aflată în penumbră, gemul gros și roșu arăta exact precum sângele. În casă era foarte cald din cauza focului, însă pe mine m-a trecut un fior din cap până-n picioare.

Mama a pus din nou lingura în gem, a început să amestece și, privind lung în oală, a murmurat:

– Dacă ar fi gem, ar însemna că reţin din producţia noastră, iar dacă aş fi prinsă făcând asta, aș fi executată. M-ar împușca sau m-ar spânzura sau m-ar omorî în bătaie.

A făcut o altă pauză lungă, iar mie mi s-a părut că liniștea aceea era încărcată de teroarea evidentă a adevărului din afirmaţia ei.

– Acum, mi-aș asuma eu vreodată un asemenea risc?

În ochii ei juca o provocare deschisă, de parcă mama mă stârnea să o contrazic, de parcă dacă eu aș fi afirmat ceea ce era mai mult decât evident, acesta ar fi fost lucrul care i-ar fi cauzat moartea. Tremuram acum. Mă confruntatm cu realitatea situației noastre într-un fel pe care îl evitasem cu ușurință până acum.

Mi-am coborât bărbia și am clătinat din cap.

– Nu, mama. Bineînțeles că nu ai face asta, am rostit eu.

– Bine. Du-te în pat acum.

M-am dus. M-am întors repede pe călcâie și am fugit în camera mea și, chiar dacă era deranjant de cald, m-am băgat sub păturile mele și le-am tras până peste cap. Într-un final, m-am cufundat într-un somn agitat, dar, când m-am trezit a doua zi ca să admir răsăritul de la fereastra mea, nu am mai avut cum să evit adevărul.

Mama ascundea mâncare de naziști. Iar acum, că eram sigură de asta, voiam să știu exact până unde ajunsese înșelăciunea ei.

Era greu să numeri găinile atunci când erau afară în timpul zilei – în special pentru că erau libere să umble prin curtea casei și prin hambarul nostru mare.

Pe seară, alergam după ele să intre în hambar şi le închideam acolo pentru a le feri de vulpi. M-am hotărât ca, în următoarea seară, să îmi confirm bănuielile. Am închis găinile în hambar, le-am lăsat să se cuibărească, iar apoi m-am întors să le număr.

– Avem douăzeci şi trei de găini, în afară de cocoşi, i-am spus mamei când am intrat în casă.

S-a uitat la mine şi s-a încruntat.

– Nu. Sunt fix douăzeci, cu tot cu cocoşii, a zis ea iute.

– Poate că au venit câteva străine, fiindcă tocmai ce le-am numărat.

– Avem exact douăzeci, Alina, a spus tata categoric.

Cuvintele s-au izbit de pereţii căsuţei noastre, iar atunci am ştiut.

– Avem douăzeci de găini, am rostit eu lent.

Gem, ouă... Unde se termina? Am început să fiu atentă la proviziile pe care le aducea tata atunci când mergea să ia raţia şi să le compar cu mâncarea de pe masa noastră. Eram departe de a duce un trai luxos, dar toţi trei mâncam aproape zilnic ouă, în ciuda faptului că tata aducea în fiecare săptămână, atunci când se întorcea din oraş, şase ouă. Întotdeauna puneam gem pe pâine, iar eu presupusesem că era rămas din vara de dinainte de război, dar acum am studiat atent borcanul din care mâncam.

Mâncasem luni de zile din borcanul ăla. Gemul nu părea că se împuţina vreodată.

M-am întrebat ce aş fi mâncat eu dacă nu ar fi fost gemul şi ouăle alea în plus. M-am întrebat ce altceva mai făceau părinţii mei despre care nu voiau ca eu să aflu. Curând, aveam să mă uit la gemul de căpşuni de pe biscuitul meu şi să mă simt oarecum panicată la gândul că mama îşi riscase viaţa ca să mi-l dea mie, dar şi că poate era ultimul.

Într-o dimineaţă, pe când eu şi mama adunam ouăle, am aşteptat până când ea a dat colţul hambarului ca să verifice şi în curtea casei. Am fugit înăuntru să

iau lampa pe ulei, iar apoi m-am forțat să cobor în cavitatea întunecată a pivniței. Îmi fusese greu să intru în acel loc chiar și atunci când am eram înconjurată de întreaga familie, pe când se profila amenințarea unui bombardament. Intrând înăuntru, inima îmi bubuia în piept, dar aproape că mi-a stat în loc văzând că mai erau acolo doar un singur borcan prăfuit cu gem și doi cartofi înmuguriți.

Am realizat atunci că, mai rău decât gândul că mama ținea ascunse provizii de mâncare, exista posibilitatea ca noi să fi epuizat deja ceea ce avea ea. Am urcat scara și am ieșit din pivniță, iar apoi m-am dus înapoi la mama.

– Mamă, am spus eu înecat. Am rămas fără mâncare, nu-i așa?

– Nu, a spus ea, continuându-și munca de parcă nici nu vorbisem.

Am privit-o fără a-mi veni a crede, iar apoi am apucat-o de braț ca să o fac să se uite la mine.

– Dar am mers în pivniță.

M-a făcut să tac printr-o singură privire sceptică, iar apoi a izbucnit în râs.

– Alina, a spus ea, de când mergi tu în pivniță?

– Am fost pur și simplu îngrijorată...

– Am să te anunț eu când va fi nevoie să-ți faci griji. Până atunci, muncește din greu și nu mai pune atâtea întrebări.

– Dar, mama, am spus eu neliniștită, am nevoie să înțeleg.

– Uneori, a nu înțelege este cel mai înțelept lucru pe care îl ai de făcut.

Mama a oftat și s-a uitat la mine.

– Nu însemnăm nimic pentru invadatori, Alina. Săraci eram deja, așa că nu mai au ce să ne ia, iar dacă ei cred că pun mâna pe toată producția noastră, ne lasă în pace... în cea mai mare parte. Dar dacă vor începe să fie atenți la noi, atunci eu și cu tine vom discuta despre asta. Până atunci, trebuie să ai

încredere că tatăl tău şi cu mine îţi vom purta de grijă.

Gemul a continuat să fie prezent mult timp după ce ar fi trebuit să se termine, la fel cum prăjitura de cartofi continua să apară duminica, iar în cele mai multe dintre dimineţi, mama îmi servea în tăcere o grămadă de ouă alături de raţia mea de fulgi de ovăz. Duminica, după prânz, am văzut-o strecurând în haina Trudei cartofi, ouă şi, uneori, până şi o pungă mică de cereale sau de zahăr. Am observat că toţi păreau prea slabi şi traşi la faţă, dar Emilia îşi păstra cumva culoarea în obraji. Am văzut sacii mari de grâu şi de zahăr pe care îi dezvelea tata în fundul căruţei după un drum „spontan“ la oraş pentru a o „vizita pe Truda“.

Supravieţuiam doar pentru că părinţii mei luau pe ascuns din recoltele noastre şi mai făceau câte o incursiune ocazională pe piaţa neagră. Era înfloritoare pe atunci, căci toţi cetăţenii polonezi se aflau în aceeaşi situaţie.

Din ziua aceea, nu am mai luat-o pe mama la întrebări. Voiam să protestez mai mult, întotdeauna plănuiam să o fac, doar că nu ştiam cum aveam să supravieţuiesc odată ce se termina mâncarea. Chiar şi cu acele puţine calorii în plus, mă trezeam din când în când ameţită pe câmp şi atât de epuizată, încât trebuia să mă aşez şi să mă odihnesc în mijlocul unei sarcini. Fără acea cantitate mică de hrană suplimentară, ştiam că nu aş fi avut cum să ţin pasul cu munca pe care părinţii mei aveau nevoie să o fac pentru a menţine ferma în funcţiune.

Aşa că, în loc să caut să aflu adevărul de la părinţii mei, am adăugat în tăcere încă un val la râul de teroare care mă însoţea în fiecare oră din viaţa mea.

Uneori, când semănam, pliveam sau recoltam în grădina de legume, mă ridicam în picioare să îmi întind spatele cuprins de durere şi, când priveam spre cer, observam înălţându-se un turn de fum negru. Abia dacă mi-a atras atenţia la început, căci se vedea mereu fum în zare, încă de când începuse ocupaţia. Însă, treptat, am băgat de seamă că acesta era diferit de fumul care se ridica atunci când naziştii dădeau foc clădirilor noastre – fiindcă acela venea, pleca şi se deplasa, pe când fumul acesta ciudat rămânea mereu exact în acelaşi loc.

Iniţial, fusese un reper ocazional, dar, pe măsură ce un an de ocupaţie nazistă a ajuns la doi, uşor, uşor, fumul a devenit vizibil aproape în fiecare zi. Cu timpul, am făcut o legătură timidă între ciudatul turn de fum şi mirosul îngrozitor ce persista greoi în aer uneori, ca o pătură bolnăvicioasă ce acoperea întreg districtul.

Când fumul se ridica în rotocoale şi când nu adia vântul, duhoarea aceea dezgustătoare nu era niciodată prea departe. Era un miros care nu semăna cu nimic altceva – nicidecum ceva ce puteam recunoaşte, ci, mai degrabă, ceva ce mă făcea să îmi vină rău şi, uneori, să fiu inexplicabil de speriată. Curând, nu mai voiam nici măcar să mă uit la linia neagră de fum de pe albastrul profund al cerului, de parcă simpla vedere a acestuia îmi părea o ameninţare.

În zilele senine, erau momente în care mă puteam păcăli pe mine însămi gândindu-mă că ne întorseserăm înapoi în timp, în anii de dinainte ca Tomasz să fi plecat din Trzebinia. Într-o astfel de zi lucram eu cu mâinile, însă mintea mi-a zburat în altă parte. Mi-am imaginat că Tomasz cobora dealul fluierând, că venea să ia masa cu noi şi că îl făcea pe tata să râdă cu vreo poveste scandaloasă din viaţa lui de licean. Sau că Filipe venea cu paşi mari de pe câmp pentru a o ruga pe mama să îl lase să meargă în vizită la Justyna. Mi-am ridicat privirea către cer şi am ignorat pentru o clipă oboseala pe care o simţeam de atâta timp; uitasem cum era să te simţi „revigorat“.

Eu şi mama pliviserăm buruienile de dimineaţă, dar când am ieşit din casă, după prânz, starea mea de spirit, plină de speranţă şi de melancolie, s-a dezumflat pe loc atunci când am văzut că iar începuse fumul. Până după-amiază, în vreme ce noi semănam pe cealaltă parte a grădinii de legume, linia cenuşie şi negricioasă se înălţase atât de mult, încât părea că se întinsese pe tot cerul.

– Nu te mai uita, mi-a zis mama scurt. Nu îl faci să dispară dacă te uiţi la el.

M-am înroşit la faţă, după care mi-am întors privirea spre ea şi i-am văzut supărarea de pe chip. Îmi dădeam seama că nici ei nu-i plăcea prezenţa acestuia mai mult decât mie, aşa că am îndrăznit să o întreb pentru prima dată:

– Ce crezi că e?

– Știu ce e. Provine dintr-un lagăr de muncă forţată pentru prizonieri, a spus mama deodată. E doar un cuptor.

– Un cuptor? am repetat eu, uitându-mă din nou la turnul de fum și încruntându-mă. Ăla trebuie să fie un cuptor foarte mare.

– E pentru a încălzi apa, mi-a spus ea. Sunt mulţi prizonieri în lagăr.

Prizonieri de război, în cea mai mare parte. Nu fac decât să încălzească apă pentru dușuri și spălătorie.

Părea să aibă sens, așa că mi-am spus mie însemi că nu era nimic de temut la turnul ăla de fum, că reacţia mea viscerală faţă de el era doar o reacţie exagerată; că procedasem corect atunci când încercasem să îl ignor cu totul.

Dar când l-am văzut din nou a doua zi și în ziua care a urmat, dar și când, curând, a persistat zi și noapte, adânc în sufletul meu, am știut că mama se înșelase.

Tot nu știam ce însemna fumul acela, însă eram din ce în ce mai sigură că reprezenta încă un semn al faptului că laţul de la gâtul poporului meu se strângea și mai tare.

Am aflat de moartea lui Filipe cu totul întâmplător. Gemenii fuseseră trimiși împreună la o imensă fermă de muncă, aflată la sute de kilometri depărtare de noi, unde lucrau cu tineri de peste tot din Polonia, unul dintre aceștia fiind însărcinat cu administrarea lagărului. Mai târziu, bărbatul a fost „promovat“ de naziști și trimis să ocupe un post mai mare în Cracovia. În drum spre noua lui funcție, a trecut prin Trzebinia și ne-a căutat.

La doar câteva luni după ce au ajuns în lagăr, Filipe a fost indignat de unele lucruri care se petreceau acolo și a încercat să intervină – fără succes, desigur, căci lagărul era bine păzit, iar câțiva soldați și-au îndreptat într-o clipă armele spre el. Moartea lui nu mi s-a părut deloc o fatalitate, deși, privind retrospectiv, poate că ar fi trebuit să mi se pară.

Nu aveam pe cine să îngropăm, nici un cadavru pentru care să se facă o slujbă. În schimb, am aflat că a murit și asta a fost tot. Nu s-a făcut nici o verificare, nu a existat nici o înștiințare oficială, doar tăcere acolo unde, de luni bune încoace, tot de tăcere avuseserăm parte. Nu se schimbase nimic, doar că nimic nu mai era la fel, căci odată am avut doi frați, iar acum nu mai aveam decât unul.

Asta era ceea ce le făcea familiilor ocupația. Le spărgea în bucăți, fără să le ofere un final sau o explicație. Din când în când, ca în cazul Emiliei și al Trudei, cioburi la întâmplare erau lipite la loc într-un mod cu totul nou. Dar în cea mai mare parte? Pentru noi, opresiunea a însemnat pierdere fără motiv și suferință fără rost.

După asta, se pare că părinții mei s-au închis în ei înșiși, iar noi am continuat să trăim și să muncim în căsuța aceea mică, fără să discutăm vreodată deschis despre agonia ce zăcea în toate, fiecare dintre noi purtându-și de unul singur povara durerii sale. Am mers mai departe doar pentru că m-am agățat de un fir de optimism care nu mai pierea. Poate că mișcarea de rezistență avea să producă un imapct. Poate că Stanislaw avea să se întoarcă la noi. Poate că Tomasz avea să-și găsească drumul spre casă. De fiecare dată când tata mergea în oraș, îl așteptam la ușă, cu sufletul la gură.

– Ai vreo veste de la Tomasz sau de la Stani? îl întrebam eu, iar el clătina din cap, sărutându-mă adesea pe creștet sau dându-mi o îmbrățișare.

– Îmi pare rău, Alina. Azi nu.

– Ai întrebat?

– Pe toți pe care i-am putut întreba, copilă. Jur.

Dar apoi, tocmai când mi se mai alinase durerea pierderii lui Filipe, tata s-a întors de la oraș, unde fusese pentru a ne lua rația de mâncare. Pe atunci era iarnă și zăpadă pretutindeni, așa că am terminat de îngrijit animalele pe la jumătatea dimineții și m-am retras înăuntru, lângă foc, sa croșetez ciorapi împreună cu mama. Am auzit scârțâitul porții deschizându-se și am fugit la ușă să îl salut pe tata, așa cum făceam mereu, dar umerii lui lăsați și ochii roșii au vorbit de la sine.

– Tomasz sau Stani? am întrebat eu inertă.

L-am văzut pe tata uitându-se dincolo de mine, în casă, şi i-am urmărit privirea.

Mama s-a ridicat de pe scaun, iar culoarea din obraji i-a pălit într-o secundă, moment în care am ştiut că citise adevărul în ochii tatălui meu, comunicând cu el fără cuvinte, în felul acela al lor pe care şi-l perfecţionaseră de-a lungul a treizeci de ani de căsnicie. Scoţând un vaiet, a căzut în genunchi şi şi-a acoperit faţa cu mâinile. M-am uitat din nou la tata şi am clătinat din cap.

– Nu, am şoptit eu.

El a oftat adânc, tremurat.

– Stani, a spus el înecat, pe când ochii i se umpleau de lacrimi. Dizenterie.

S-a întâmplat ca peste noapte, de parcă fraţii mei nici nu ar fi existat vreodată.

Una era ca naziştii să aibă drept de viaţă şi de moarte asupra noastră, însă de unde venea abilitatea asta a lor supranaturală de a şterge complet existenţa a doi tineri care au însemnat atât de mult pentru noi? Cât ai bate din palme, părinţii mei ajunseseră ca, dintr-o familie cu patru copii, să fie o familie cu două fiice. Orice părinte ar fi suferit pentru o astfel de pierdere, însă tata a fost copleşit pentru multă vreme de o depresie devastatoare. Îl surprindeam stând în picioare pe câmp, privind în gol, iar uneori trebuia ca mama să îl forţeze să îşi mănânce raţia sărăcăcioasă. Când Truda, Mateusz şi Emilia ne vizitau duminica, tata se dădea deoparte de restul familiei şi se uita în gol. Era ca şi cum renunţase. Mă temeam că, fiindcă războiul îi răpise fiii şi că numele lui nu avea să mai dăinuie după ce ar fi murit el, nu mai vedea nici un rost în a merge mai departe. Mama era curajoasă în timpul zilei, dar mă trezeam uneori noaptea şi o auzeam plângând uşor, nemaiputând să se abţină.

Nu îmi mai rămânea decât să sper la Tomasz. Mereu mă gândisem la el ca la întreg universul meu, dar când totul în jur a devenit urâţenie şi durere, am tânjit după el cu o intensitate care m-a speriat. Eram furioasă pe Dumnezeu fiindcă lăsase să se întâmple astfel de lucruri ţării mele, iar adesea, în timpul zilei, îmi juram că nu aveam să mă mai rog vreodată. Nu mai voiam să fiu

catolică, nu mai voiam să fiu un om credincios dacă Dumnezeu permitea lucruri atât de oribile, nu voiam să mai am deloc de-a face cu El.

Însă cedam în fiecare noapte, și tot în fiecare noapte făceam o pace tăcută măcar cu Maica Domnului. Preț de numai câteva clipe, lăsam deoparte supărarea și confuzia ca să o pot implora să mijlocească pentru mine și să îl țină pe Tomasz în siguranță.

Dar nu i-am mai cerut tatei să întrebe de Tomasz în oraș și nici nu m-am mai rugat să primesc vești de la el. Orice veste primită în lunile ce trecuseră schimbase lucrurile, și niciodată în mai bine, așa încât mi-am spus că până și tăcerea asurzitoare era de preferat zgomotului, dacă zgomotul se încheia întotdeauna cu suferință.

Capitolul 10

Alice

O conving pe mama să se întoarcă acasă pentru a doua oară și să îi aducă iPad-ul ei Babciei. Eddie are nevoie de al lui, așa că nu îl putem lăsa aici, însă nu mi se pare corect să o lăsăm pe Babcia fără voce. Mama aduce iPad-ul, după care caut în App Store aplicația CAA. Este o aplicație extrem de scumpă – aproape trei sute de dolari. Mama mormăie când vede prețul, dar, în orice caz, introduce parola și o cumpără. Odată ce Babcia își dă seama de ceea ce fac, apasă iar și iar pe butonul mulțumesc.

În sfârșit, e timpul să mergem acasă. Nu mă pot gândi decât la cum am să îl culc pe Eddie și am să îmi torn un pahar sănătos de vin, dar Callie mă întâmpină la ușă, clocotind de furie.

– N-o să-ți vină să crezi ce mi s-a întâmplat azi! E scandalos!

Eddie arată de parcă ar fi copilul meu – aceiași ochi verzi, același păr bălai, aceleași trăsături esențiale. Înainte ca pediatrul să îl treacă pe risperidonă, pentru a-l ajuta cu mișcările repetitive, Eddie avea până și statura mea mică. Totuși, acum are cu treisprezece kilograme mai mult, așa că „statura aia mică“ a devenit invizibilă în prezent. Dar Callie e leită Wade și așa a fost mereu – este înaltă și lată în umeri, având aceeași nuanță a părului și aceiași ochi de un albastru-închis. I-a moștenit și intelectul, dar și viziunea lui în alb sau în negru asupra vieții.

– Ce e, Callie? o întreb eu oftând.

Pune mâinile în șolduri și ridică bărbia sfidător. Recunosc semnele indignării

la fiica mea și mă pregătesc mental. Ce s-o mai fi întâmplat azi? A îndrăznit cineva să insinueze din nou că ea nu ar avea dreptate? Sau poate că vreun profesor a pus-o să facă echipă pentru o temă cu un elev mai puțin înzestrat decât ea? Exact la fix, Callie își varsă furia.

– A venit o suplinitoare și m-a pus să particip la ora obișnuită. De parcă eu eram un copil normal. E un abuz împotriva drepturilor omului.

Eddie se trânțește pe fotoliul său bean bag din camera din față. Își pune titirezul în poală, iar eu îmi dau acum seama că l-a cărat toată ziua după el. Îmi doresc să o fi întrebat pe femeia din magazin cum o cheamă, să îi pot trimite un bilet de mulțumire. Telecomanda așteaptă exact acolo unde a lăsat-o de dimineață, pe partea dreaptă a fotoliului, așa că încarcă aplicația YouTube pe televizor, după care își pune un videoclip cu Locomotiva Thomas. Nu mai vrea să se uite la ele în public, iar în ultima vreme, la școală, reacționează violent dacă profesoara încearcă să îl pună să se uite la vreunul. Ea e de părere că este îndeajuns de conștient din punct de vedere social pentru a înțelege că este probabil puțin cam mare să se uite la ele, însă nu dispune de limbajul necesar pentru a vorbi cu noi despre asta, așa că vrea să le vadă doar în secret. Acest lucru aproape că îmi frânge inima. Mă bucur că încă se mai delectează cu ele acasă, așa cum mă bucur că îl pot lăsa în pace acum. Probabil că se va uita la vreo șase episoade înainte de cină. Cred că ăsta este echivalentul lui Eddie pentru paharul ăla de vin de care am nevoie disperată în acest moment.

Îmi mut privirea de la fiul meu, care nu poate comunica, la fiica mea, care nu se poate abține să nu comunice, oftez și mă înarmez cu răbdare. Aceste momente de ireală discrepanță, ce fac parte din obligațiile mele de părinte, au loc periodic și reușesc mereu să le gestionez, dar simt cum răbdarea îmi alunecă printre degete de această dată și mă străduiesc să mă pot controla. Rezerva mea de răbdare devine o frânghie de salvare pe care pur și simplu nu o pot apuca, și spun cuvintele care trebuie, însă ele alunecă prea brusc, așa că îmi revărs toată forța sarcasmului meu de adult asupra fiicei mele de zece ani.

– Mă îndoiesc că a fost o „oră obișnuită“, Callie. Nu cred că se fac „ore obișnuite“ la o școală care atrage elevi supradotați.

– A fost o oră obișnuită. Nu a fost programul meu avansat, așa că, pentru

cineva ca mine, a fost la fel de simplu ca pictatul cu degetele.

Mă enervează aroganța demonstrativă. Poziția depărtată a picioarelor ei, mâinile puse în șolduri, bărbia scoasă în față, felul în care privirea îi zboară spre Eddie, ca și cum ar încerca să sublinieze evidentul. Eu sunt copilul tău foarte înzestrat, nu copilul tău cu nevoi speciale. Merit mai mult de atât fiindcă sunt inteligentă, nu fiindcă am probleme.

Cresc un monstru, iar această bruscă realizare mă înfurie foarte tare. Îi imit poziția corpului și îi spun categoric:

– Nu-ți va face nici un rău o zi în care să fii tratată ca toți ceilalți, Callie.

– Știam eu că nu vei înțelege. Tata înțelege. Tata știe cât de frustrant este să ai un potențial intelectual nelimitat și să fii pus să colorezi ca un... ca un...

Face o pauză, apoi se mai uită o dată la Eddie, dar de data aceasta își lasă privirea să zăbovească asupra lui înainte de a spune cu amărăciune:

– Ca un retardat.

Urăsc atât de mult cuvântul ăsta. Mă afectează conotația de inutilitate pe care o are, imaginile pe care le inspiră, ale instituțiilor cu celule capitonate și copii lăsați în urmă. Văd roșu în fața ochilor numai când îl aud.

– Pascale! spun eu. Du-te în camera ta, acum.

Nările i se umflă în timp ce se uită la mine, apoi izbucnește în lacrimi și o ia la fugă pe scări în sus, spre camera ei. Wade apare în ușa de la bucătărie. Poartă șorțul meu; un model pe alb și roz neon, pe care mi l-a dăruit de Ziua Mamei, anul trecut. Wade este atât de înalt, încât șorțul abia dacă îi ajunge până în partea de sus a coapselor. Îl poartă peste cămașa și pantalonii lui de serviciu, arătând de-a dreptul ridicol.

Dacă nu aș clocoti de mânie, probabil că aș fi izbucnit în râs la vederea lui. În schimb, mă holbez la el și sper că va spune ceva – orice – care să demonstreze măcar un pic de empatie.

– În astfel de zile – spune el, începând exact așa cum am nevoie, dar

terminând propoziția complet dezamăgitor, concentrându-se asupra lui Callie – cred că ar trebui să luăm în considerare posibilitatea de a o muta într-o clasă cu copii mai mari, supradotați, care au același nivel de gândire ca ea. Ea nu este un copil talentat obișnuit – este supradotată, așa că este frustrant pentru ea să trebuiască să...

– Nu, spun eu, mult prea brusc.

El tace, iar eu trag adânc aer în piept pentru a mă liniști, apoi încerc să-mi îndulcesc tonul. Aceasta este o dispută veche – căci eu sunt hotărâtă ca ea să aibă atât niște prieteni de vârsta ei, cât și provocări academice, iar Wade pare să creadă că prietenii sunt oarecum supraestimați și vrea doar ca ea să lucreze la nivelul potențialului ei.

– Îmi pare rău. Pur și simplu, nu pot purta din nou această conversație, nu astăzi. Te rog... mâine?

El ezită, apoi dă din cap și întreabă cu întârziere:

– Bine. Cum a fost cu Babcia?

– Am să-ți povestesc după ce mănânc, am oftat. Ce gătești? Miroase ceva bine.

– Doar niște friptură de pui și legume.

Mă conduce în bucătărie și văd haosul – oale și tigăi înșirate peste tot pe bancuri, pachete deschise de ingrediente lăsate pe toate suprafețele posibile, chiar și resturi de legume pe jos. Omul ăsta înțelege la propriu cum să creeze și să manipuleze nanoparticule pentru a face tot soiul de chestii medicale și industriale pe jumătate magice, dar nu poate să bage la cap regula conform căreia dacă scapi ceva pe jos, îl ridici. Dar nu pot să țip la el că e dezordine în bucătărie, căci, tehnic vorbind, acum mă ajută, deși știu că va servi masa, va mânca, iar apoi se va retrage în biroul lui pentru a recupera munca pe care nu a terminat-o în această după-amiază, iar dezastrul acesta din bucătărie va rămâne în seama mea.

Asta este o problemă pentru mai târziu. Acum el este în bucătărie, așa că,

deocamdată, e problema lui, iar eu o să profit cât mai pot de puțin timp pentru mine. Mă duc direct la dulap, scot o sticlă de merlot și îmi torn un pahar.

– Wade, spun eu.

El mă privește cu nerăbdare, ca și cum aș fi pe cale să îl ridic în slăvi sau să îi mulțumesc. Este vizibil dezamăgit când, în schimb, întreb:

– Poți să-mi aduci o farfurie cu mâncare când e gata?

– Ai de gând să mănânci în baie în seara asta?

Omul are câteva calități care-l salvează – cel puțin mă cunoaște la fel de bine cum îl cunosc și eu pe el.

– Mai mult ca sigur. Ai vreo problemă cu asta?

Wade zâmbește, apoi clatină din cap.

– Iubito, suntem căsătoriți de atât de mult timp, așa că sunt foarte conștient că nu sunt prea multe lucruri pe care tu să nu le faci într-o cadă de baie.

Beau jumătate din vin dintr-o înghițitură prelungă, apoi umplu din nou paharul înainte de a face câțiva pași spre ușă. Mă lovește un alt gând, așa că mă întorc la dulap, scot o cutie de supă și i-o dau lui Wade.

– Și Eddie trebuie să mănânce. Pe mai târziu. Mulțumesc. Și... nu te zgârci la cartofi!

Rămân scufundată în cadă până când mi se încrețește pielea. Uneori, este singurul meu refugiu, iar Wade are dreptate – nu sunt multe lucruri pe care nu le pot realiza în varianta mea relaxată, stând în cadă. Citesc ore în șir de fiecare dată când întâmpinăm vreo nouă provocare cu Eddie și, de cele mai multe ori, o fac de pe iPad sau de pe Kindle-ul meu, chiar aici în apă. Wade se temea că mă voi electrocuta într-o zi, așa că a instalat un cablu arcuit în tavan. Acum, dacă scap dispozitivul, acesta sare în sus în loc să cadă în apă.

Locul acesta, gresia albă și strălucitoare, imponderabilitatea mângâietoare a apei, liniștea magnifică și fortifiantă... Aici, gândurile mele curg neîntrerupt. Callie știe să nu mă deranjeze în baie și, deși Eddie mă caută până la urmă dacă are nevoie de mine, de cele mai multe ori rămâne blocat în problema pe care o are, oricare ar fi aceea, până când merg eu la el. Și, în general, are o problemă. Timpul meu de baie e o binecuvântare.

Mă bucur de baie. Sunt încă în cadă – complet imobilă, în afară de mișcările blânde ale brațelor mele în timp ce citesc. Simt în mod constant că mă grăbesc atunci când vine vorba despre orice altă sferă a vieții mele, dar nu și aici. Acesta este singurul răsfăț pe care mi-l ofer, dar îl iau cu lăcomie – în perioadele stresante, fac baie în fiecare zi. Și da, în zile precum cea de azi, aș da orice pentru a savura un pahar sau două de vin aici, chiar și cina. Nu pot spune că friptura de pui este o masă deosebit de prietenoasă cu baia, dar mă descurc eu. În cele din urmă, când apa se răcește pentru a doua oară, oftez și mă întorc în lumea reală.

După aceea, îl conving pe Eddie să-și ia melatonina – singura modalitate prin care va dormi mai mult de câteva ore. Apoi, îl conving pe Eddie să-și spele dinții măcar pe jumătate, o sarcină pe care încă o urăște, chiar dacă am încercat toate periuțele de dinți pentru nevoi speciale, toate aromele de pastă de dinți și toate tehnicile cunoscute pe fața pământului. Apoi, îl conving pe Eddie să se urce în pat și, după ce se pune la somn, trec prin camera fiicei mele. Ea citește – întotdeauna citește – atât de mult, încât este o provocare să găsesc lecturi suficient de complexe pentru a o atrage, dar care să nu acopere teme prea mature pentru ea din punct de vedere emoțional. Astă-seară este absorbită, pentru a mia oară, de Ghidul autostopistului galactic, iar când o sărut de noapte bună, abia dacă își ridică privirea din carte.

Așadar, încă nu e pregătită să-și ceară scuze. Știu că va urma și asta, așa că îi spun că o iubesc și o las în pace.

Nu mai am cum să amân inevitabilul – bucătăria aia are nevoie de atenție, așa că mă îndrept spre ea. Îmi trebuie mai bine de o oră pentru a îndrepta dezastrul pe care l-a făcut Wade în seara asta când a gătit, dar, așa cum bănuiam, nu e de găsit pe nicăieri. Încerc să nu-i port pică pentru asta, căci m-a ajutat astăzi și, făcând-o, mi-a depășit cu mult așteptările. Totuși, în timp ce fac curățenie, îmi zboară gândul din nou la Babcia și mă gândesc la cât de

simplă ar fi fost această situație dacă Wade ar fi fost altfel – Wade, nu Eddie. Nu-mi pot permite să-mi doresc ca Eddie să fie altfel. Numai faptul de a da voie acestui gând să zăbovească în mintea mea ar fi ca o trădare față de fiul meu.

Într-un final, când intru în dormitorul meu și al lui Wade, sunt surprinsă să constat că și el este în cameră – credeam că lucrează în birou, dar a făcut un duș și acum își trage pijamaua pe el. Mă așez pe pat și îl privesc îmbrăcându-se.

– Vrei să vorbim despre asta? mă întreabă el blând.

Oferta este surprinzătoare, dar este cu siguranță bine-venită. Mă reazem de perne și îmi îndoi genunchii, iar apoi îmi încolăcesc brațele în jurul lor, făcându-mă mai mică, de parcă asta m-ar face și mai puternică.

– Babcia tot întreabă de Pa.

– Sărmana Babcia, oftează Wade. Oare a... uitat?

– Nu cred că a uitat. Mama crede că e confuză, dar eu încep să cred că vrea altceva. Poate că vrea niște informații despre Pa, dar nu știe cum să le ceară.

– Asta sună destul de frustrant.

– Este, suspin eu, iar acum, îmbrăcat în pijama, Wade se apropie de pat și se așază lângă mine.

Mă întoarce ușor, iar eu mă mișc pentru a-i da voie să-mi maseze umerii. Presiunea și frământarea se simt uimitor, dar chiar când încep să mă relaxez, el îmi depune un sărut blând, dar prelung, pe gât.

Există un subînțeles în acel sărut – o ofertă și o cerere, iar asta mă irită până în măduva oaselor. Serios? Crede că am chef de sex după ziua pe care am avut-o?

Încerc să mă dau subtil la o parte din calea lui și continui să vorbesc ca și cum nu aș fi observat sărutul.

– Sincer, nu știu ce ne-am fi făcut dacă nu era aplicația CAA a lui Eddie. Se pare că nu-și mai poate mișca mâna dreaptă așa cum ar trebui, nu cred că poate să scrie.

– Aha.

– Acum, ce și-ar dori să aflu eu? A trăit alături de Pa o viață întreagă, ce nu s-a gândit să-l întrebe niciodată? După șaptezeci și ceva de ani petrecuți alături de cineva, ce secrete mai poate avea față de tine?

Se lasă un moment de tăcere, timp în care soțul meu meditează la acest lucru, apoi spune cu prudență:

– Tu ai secrete față de mine, dar suntem împreună de mai bine de zece ani.

– Nu am secrete față de tine, spun eu crispată.

Wade oftează și se lasă pe spate, cufundându-se în perne. Mă întorc și mă încrunt la el.

– Nu am.

– Tot timpul ești supărată pe mine și, de cele mai multe ori, habar n-am de ce.

– Serios, Wade? Habar n-ai de ce?

Ridică din sprâncene.

– Continuă, spune el, tachinându-mă. Ia-ți asta de pe suflet. Este evident că vrei să te descarci. Ce am mai făcut azi? Sunt un tată de rahat? Sunt un soț de rahat? Lucrez prea mult? Nu înțeleg cât de grea este viața ta? Nu înțeleg ce înseamnă să-ți sacrifici cariera?

Îl fixez cu privirea, apoi mă ridic, îmi iau perna și mă îndrept spre ușă.

– Du-te, Alice, strigă el după mine, cu un ton plat. Fugi și plânge-ți de milă fiindcă Wade cel Mare și Rău a încercat să te facă să ai o conversație matură.

– Idiotule, spun eu, întorcându-mă spre el din pragul ușii și încruntându-mă

printre lacrimi. O să moară, Wade. Babcia o să moară și eu nu știu cum să o ajut, iar tu îți găsești să vorbești taman azi despre problemele din căsnicia noastră?

Văd cum o scurtă străfulgerare de remușcare îi traversează chipul, moment în care trântesc ușa și intru în camera lui Eddie. Fiul meu doarme ghemuit în colțul patului său, însă plapuma este alături, pe podea. Este greoaie și, în ceea ce mă privește, inconfortabil de groasă, dar presiunea ei îl ajută pe Eddie să își mențină calmul, cu toate că are și tendința de a aluneca din pat atunci când el este agitat. Trag plapuma peste el și îl învelesc, apoi mă aplec sub pat și trag salteaua extensibilă.

Este deja pregătită, căci sfârșesc destul de des aici. De obicei, vin aici ca să-l ajut pe Eddie să doarmă, dar în seara asta o fac pentru mine. Poate că Wade are dreptate. Poate că fug, dar tot ce știu este că azi am nevoie de consolare din partea lui, nu de pretenții, iar dacă nu pot primi asta, am să mă mulțumesc, în schimb, cu spațiul dintre noi.

Capitolul 11

Alina

Încă de la invazie, naziştii îi executau pe toţi cetăţenii care ofereau sprijin material evreilor, dar, fiindcă unii oameni nu s-au lăsat descurajaţi de acest lucru, ei au extins decretul. Acum îi executau şi pe membrii familiei unei astfel de persoane, incluzând femeile şi copiii. Pentru o infracţiune la fel de inocentă precum a-i oferi unui evreu un pahar cu apă, o întreagă familie avea să fie măcelărită.

Despre această nouă hotărâre am aflat în acelaşi mod în care am aflat despre multe dintre greutăţile din Trzebinia, adică de la Truda şi Mateusz, la prânzul de duminică. Ningea în acea zi, iar Emilia purta o haină neagră, care îi venea cu câteva numere mai mare, moştenită de la unul dintre copiii de pe strada lor. Florile pe care ni le aducea în dar încetaseră să mai vină atunci când s-a lăsat frigul, însă Emilia încă îmi aducea câte un desen în fiecare săptămână, realizate adesea pe spatele unor broşuri de propagandă, fiindcă lui Mateusz şi Trudei le era din ce în ce mai greu să facă rost de hârtie.

În acea săptămână, mi-a dăruit o lucrare în cărbune, o imagine întunecată, cu un trandafir căruia îi lipseau multe dintre petale. Aveam acum un teanc de astfel de desene în camera mea, motivele fiind tot mai sumbre, pe măsură ce lumea din jurul nostru era secătuită de lumină. În ultima vreme, Emilia desena în cărbune mai mereu, conturând flori aflate în diferite etape de degradare şi, ocazional, abstracte, tăioase şi derutante. Eu primeam în continuare fiecare cadou cu un zâmbet surprins, iar ea părea mereu foarte fericită că îmi făcuse pe plac. Starea de spirit din picturile ei mă îngrijora, dar le-am păstrat pe toate – aveam o grămadă de desene pe care le ţineam în

sertar, alături de inelul meu prețios.

În acea zi, conversația de la prânz s-a concentrat în jurul noii pedepse pentru ajutarea evreilor. În tristețea ei, Truda era încruntată, pe când Mateusz tremura vizibil de frustrare.

– Suntem pur și simplu fără speranță, a spus Truda cu voce jalnică. De fiecare dată când mă gândesc că nu se poate mai rău, ei sondează noi profunzimi ale cruzimii.

– Asta îi va descuraja foarte mult pe cei care se ocupă cu ajutorarea evreilor care se ascund, a murmurat tata, iar privirea lui a zburat pentru o clipă la mine. Pot fi oamenii nobili, dar, când îi amenințI cuiva copiii, simpla idee îl poate face chiar și pe cel mai curajos dintre oameni să se gândească de două ori înainte să facă acte eroice.

– De ce îi urăsc atât de mult naziștii pe evrei? a răbufnit Emilia în stilul ei obișnuit.

Toată lumea s-a holbat la ea, căutând o modalitate de a-i răspunde, până când ea a dat puțin înapoi.

– De ce ne urăsc atât de mult? Ce le-am făcut noi lor?

Crescuse chiar sub ochii mei, în fiecare săptămână fiind un pic mai puțin inocentă decât în precedenta. Avea mai puțin de nouă ani, dar Emilia părea uneori mai matură decât mă simțeam eu.

– Hitler vrea pământ și putere, și este mult mai ușor să convingi o armată de oameni să moară pentru tine când ai un dușman împotriva căruia să lupți, a spus tata blând. Iar evreii sunt un dușman ușor de vizat, căci oamenii vor urî întotdeauna ceea ce este diferit.

– În orice caz, unii oameni tot îi vor ajuta pe evrei, a spus brusc mama.

Am simțit că încerca să ne liniștească într-un fel.

– Pe unii nu îi va descuraja nici o pedeapsă. Unii îi vor ajuta indiferent de amenințările porcilor ălora.

– Iar unii fac o grămadă de aur de pe urma adăpostirii evreilor, astfel încât nu-i va dezarma nici măcar ameninţarea cu moartea propriilor familii, a oftat Mateusz.

Era prima dată când auzeam de un astfel de aranjament şi am fost şocată.

– Cine ar face aşa ceva?

– Ei sunt cei mai răi dintre compatrioţii noştri, Alina, cei care profită de pe urma suferinţei celor nevinovaţi, a spus Mateusz, încruntându-se deodată. Ei sunt mai rău ca nişte porci, la fel ca naziştii.

– Răul este mai aproape de casă decât crezi, a rostit mama în barbă, ridicându-se pentru a-şi curăţa farfuria. De asta nu avem încredere în nimeni din afara acestei familii.

Nu aveam cum să nu observ subînţelesul din vorbele ei – mama insinua ceva. Am aşteptat ca cineva să detalieze, dar, în schimb, tata i-a aruncat mamei o privire exasperată.

– Nu trebuie să plecăm urechea la zvonuri, Faustina. În vremurile astea, bârfa ucide oameni.

Tata avea un ton disprețuitor, dar eu tot m-am încruntat la ei.

– Despre cine vorbiţi? Cunoaştem pe cineva care ar face aşa ceva?

– Te rog să încetezi, Alina, a spus Truda, dând din cap înspre Emilia.

Am aruncat o privire la „surioara“ mea. Se uita la mine cu atenţie, iar eu m-am simţit brusc stânjenită că am fost din nou redusă la tăcere în faţa ei.

– M-am săturat să mă trataţi cu toţii ca pe un copil! am exclamat eu. Vreţi să fac pe proasta, să mă prefac că nici ochi nu am să văd. Chiar nimeni din familia asta nu are încredere în mine?

– Avem încredere în tine, a spus mama încordată. Nu avem încredere în toţi ceilalţi. Și, Alina, ai doar şaptesprezece ani. Trebuie să accepţi că avem

motive pentru care ţinem secrete faţă de tine. Am spus prostii. Te rog să mă ierţi.

– Eu nu am secrete faţă de tine, soră mai mare, a spus Emilia cu ezitare. Toată lumea s-a uitat la ea, iar ea şi-a ridicat bărbia.

– Îi spun totul Alinei, pentru că mă lasă să vorbesc cu ea.

– Știu că așa faci, babisu, am spus eu încet și m-am întins peste masă pentru a-i strânge mâna. Și știi că îmi place să vorbesc cu tine.

Emilia a dat din cap, iar apoi s-a încruntat la restul adulţilor aflaţi la masă, ca şi cum, într-un fel, ne-ar fi dezamăgit pe amândouă. Atunci, Truda a schimbat subiectul, iar conversaţia a mers mai departe, însă, mult timp după plecarea oaspeţilor noştri, eu m-am tot gândit la comentariul mamei. L-am întors pe toate părţile, gândindu-mă la toţi oamenii pe care îi cunoşteam în oraş, dar şi la fermele de prin împrejurimi. Unii erau uşor de eliminat – oameni precum tatăl Justynei, Jan, care îşi exprimase clar ura faţă de evrei. Dar în afară de aceştia? Toată lumea era disperată după mâncare – aproape toată lumea era îngrozitor de săracă – iar aurul putea cumpăra mâncare de pe piaţa neagră. În ciuda dezgustului simţit de Mateusz, îmi imaginam că aproape toţi cei pe care îi cunoşteam ar fi fost de acord să îi adăpostească pe evrei dacă le-ar fi ieşit bani buni din asta.

În dimineaţa care a urmat, când s-a dus să ia apă, am urmat-o pe mama la fântână şi, de îndată ce am rămas singure, am întrebat-o direct:

– Despre cine ai vorbit aseară, când ai spus că oameni pe care îi cunoaştem adăpostesc evrei pentru bani?

– Știam că mă vei întreba asta azi, a murmurat mama.

– Ei bine, eu...

Am făcut o pauză, apoi am spus cu frustrare:

– Mamă, trebuie să mă laşi să mă maturizez. Până şi Emilia se maturizează, dar tu şi tata mă ţineţi închisă ca pe un copil.

– Într-o zi, când războiul acesta se va fi sfârşit, vei privi înapoi şi, odată cu trecerea timpului, lucrurile care acum îţi par a fi amăgiri nedrepte îţi vor părea atunci binecuvântări, a spus mama, iar privirea i-a rămas pierdută. Poate că n-o însemna prea mult, dar tot ce îţi mai putem oferi este să te protejăm atunci când avem posibilitatea să o facem, iar uneori asta înseamnă să te cruțăm de povara grea a secretelor. Într-o bună zi, ne vei fi recunoscătoare că te-am ținut ocupată și că te-am făcut să te concentrezi pe supraviețuire. Într-o bună zi, fata mea, toată această suferință va mai dăinui doar în amintirea ta și vei fi liberă.

Acesta părea un vis prea puțin realist pentru ca eu să-mi irosesc energia sperând la el. M-am înmuiat chiar în timp ce o spunea, iar lacrimile mi-au inundat ochii. Am clipit pentru a le alunga, iar apoi am șoptit:

– Chiar crezi asta?

Ea a suspinat cu tristețe.

– Alina, dacă n-aș crede asta, nu m-aș putea ridica din pat dimineața.

A venit din nou primăvara, dar era greu să găsești vreo bucurie în felul cum înfloreau florile sălbatice din iarba de pe câmpurile noastre. Mama și cu mine ne-am reluat programul frenetic de pregătire a culturilor pentru noul sezon, dar într-o zi, când lucram împreună pe câmp, am văzut-o pe Justyna apropiindu-se de marginea proprietății sale. Mi-a făcut timid semn cu mâna.

– Cred că prietena ta vrea să staţi de vorbă, a murmurat mama.

– Pot să merg? am întrebat-o eu.

Mama a dat din cap, iar eu m-am ridicat în picioare și am fugit în întâmpinarea ei.

– Bună! am spus eu, entuziasmată de perspectiva unei conversații cu altcineva în afară de membrii familiei mele. Ce-ai mai făcut? Nu te-am mai văzut de luni întregi.

– Știu, a spus ea plecându-și privirea. Tata m-a tot pus la treabă. Sunt sigură că este la fel și în cazul tău.

– Așa e, am oftat, dar apoi am observat felul în care strângea din buze. Justyna, eşti bine?

– Mătușa mea... mama..., a început ea să vorbească, după care a tras aer în piept și a spus iute: Nu știu exact ce se întâmplă, dar cred că mătușa Nadia ar putea ști ceva despre Tomasz al tău.

Mi-a sărit inima din piept, căci m-am gândit pe dată la ce putea fi mai rău.

– O, nu, Justyna... sunt veşti proaste?

Justyna a clătinat grăbită din cap, dar apoi a ridicat din umeri.

– De fapt, nu știu. I-am auzit pe tata și pe mama șușotind. Se certau – tata vrea să rămânem, dar mama vrea să mă ducă la celelalte surori ale ei din Cracovia. A zis că e prea periculos în țară zilele astea. Tata a zis ceva de Nadia, iar mama a spus cu siguranță „Tomasz Slaski“. Nu am auzit prea multe, dar am auzit foarte clar partea asta.

– I-ai întrebat despre ce vorbeau? am șoptit eu printre buzele-mi brusc amorțite.

Justyna a dat din cap, dar apoi privirea i-a devenit tristă.

– Nu au vrut să-mi spună. Tata s-a enervat foarte rău când l-am întrebat, iar mama este foarte supărată dintr-o anumită cauză – a plâns foarte mult aseară. Dar o știi pe mătușa Nadia, Alina. Ea e atât de... bună și ea însăși a suferit atâtea pierderi, încât sunt convinsă că ar fi înțelegătoare față de situația ta. Dacă ai găsi o cale de a te întâlni cu ea, știu că ți-ar spune tot ce știe.

Casa Nadiei se afla la doar câteva străzi distanță de la intrarea în Trzebinia, chiar pe partea dinspre noi a orașului. Puteam să dau o fugă până acolo ca să vorbesc cu ea și tot aș fi fost înapoi acasă în mai puțin de o jumătate de oră.

M-am întors să mă uit înspre casă și am văzut ochii mamei pironiți inevitabil asupra mea.

– Nu eram sigură dacă trebuia să-ţi spun. Ştiu că părinţii tăi nu te vor lăsa niciodată să te duci la ea, a spus Justyna, urmărindu-mi privirea.

Am înghiţit dând din cap.

– Totuşi, nu puteam să nu-ţi spun. Dacă Filipe... înainte... ei bine, dacă cineva ar fi avut veşti de la el, orice veste, aş fi vrut să ştiu.

Puteam oare să o rog pe Truda să treacă pe la Nadia pentru mine? Am respins imediat ideea. Ea nu s-ar fi jucat niciodată cu pericolul, nici într-un milion de ani, dar chiar dacă aş fi putut-o convinge să o facă, nu mi-aş fi iertat-o niciodată dacă, în cazul în care Nadia era amestecată în ceva periculos, sora mea şi familia ei ar fi suportat consecinţele. Indiferent de ce veşti ar fi avut Nadia despre Tomasz al meu, mă îndoiam că ar fi ajuns în posesia lor fără nici un risc.

– Ce ai de gând să faci? m-a întrebat Justyna.

Mi-am ridicat numai puţin bărbia.

– Singurul lucru pe care îl pot face.

Era o noapte neobişnuit de răcoroasă şi îmi lăsasem fereastra deschisă pentru ca, atunci când avea să vină vremea să ies afară, părinţii mei să nu audă scârţâitul ramei de lemn care se mişca. M-am aşezat în pat complet îmbrăcată, dar ascunsă într-un morman de pături, fiindu-mi groază de clipa nu foarte îndepărtată în care urma să mă desprind de căldura lor. Era lună plină, dar pe cer pluteau crâmpeie de nori. Uitându-mă pe fereastră în timp ce aşteptam, priveam ivindu-se şi ascunzându-se lumina lunii.

În lunile care au trecut de la izbucnirea războiului, câte poveşti nu auzisem eu despre oameni care plecaseră de acasă şi pur şi simplu nu se mai întorseseră niciodată?

Uneori, familiile lor aflau care le fusese soarta, dar adesea rămâneau pur şi simplu pierduţi. Nu puteam să-i cer mamei actele de identitate, iar părinţii mei m-ar fi prins cu siguranţă dacă aş fi încercat să le iau eu singură, aşa că trebuia să fac acest drum fără să am la mine documentele, când trecuse bine de ora stingerii. Dacă mă vedea măcar vreun soldat, aş fi fost terminată.

Cum urma să se încheie această poveste pentru familia mea? Oare părinţii mei aveau să se trezească a doua zi, să observe că dispărusem, fără a mai afla vreodată ce s-a întâmplat cu mine? Nu aveau să mai poată trăi fără mine, mai ales acum, când băieţii muriseră. Ferma avea să se ruineze, iar soldaţii i-ar fi dus şi pe ei de aici.

Sau urma să ies pe fereastră, să alerg iute pe deal în sus şi să cobor la vale, pe partea cealaltă, să bat la uşa Nadiei fără să am parte de incidente şi să o implor să-mi spună ce ştia. Dacă avea veşti proaste, măcar aş fi ştiut. Mi-am imaginat că mă întorceam plângând acasă şi mi-am simţit muşchii încordaţi. Era o posibilitate reală ca această călătorie să fie un sfârşit, şi nu un început.

Mă convinsesem cu mult timp în urmă că, decât să fie una proastă, mai bine să nu primesc nici o veste, dar asta în condiţiile în care nu aveam cum să obţin vreuna. Acum, când ştiam că poate mă aştepta vreo informaţie despre Tomasz chiar de cealaltă parte a dealului, nu aveam cum să rămân indiferentă. Aş fi trecut prin foc de armă pentru ea. Doar că am sperat şi m-am rugat să nu fiu nevoită să o fac.

Trebuia să profit de această şansă, căci riscul pe care mi-l asumam ar fi putut schimba totul pentru mine. Dacă aş fi ştiut unde era Tomasz, aş fi putut încerca să îmi dau seama cum să ajung la el.

Şi, cu acest gând în minte, am ieşit cu grijă pe fereastră. Aerul era atât de rece, încât răsuflarea îmi ieşea pe nări în rotocoale de aburi. Mi-am înghiţit frica, m-am uitat înspre deal, după care m-am forţat să fug.

În orice zi obişnuită eram lentă şi destul de neîndemânatică, dar adrenalina a fost de partea mea şi m-am mişcat cât de repede am putut. Nu voiam să o apuc pe cărarea pe care mergeau toţi, pentru că nu era cel mai rapid traseu şi bănuiam că, dacă aveam să fiu prinsă pe neaşteptate de vreun echipaj de patrulare nazist, asta s-ar întâmpla pe o cărare bătătorită. Nu văzusem

niciodată soldaţi în pădure, dar dacă aveau să fie pe acolo, nu se putea ca ei să cunoască acel teritoriu la fel de bine ca mine. Urcasem dealul de o sută de ori, prin toate punctele pe unde putea fi urcat. Cele mai frumoase momente din viaţa mea se întâmplaseră în vârful lui şi cunoşteam acel loc ca-n palmă.

Aşa că am suit pe cea mai abruptă parte a povârnişului, ruta directă spre oraş, dar şi cu cel mai anevoios urcuş. M-am trezit că am rămas fără aer înainte de a ajunge în vârf, dar m-am forţat să merg mai departe, în ciuda faptului că simţeam că s-ar putea să-mi explodeze plămânii şi că inima îmi bătea atât de tare în piept, încât mă temeam că era posibil ca oamenii aflaţi la sute de kilometri distanţă să o audă.

În timp ce mă apropiam de vârf, am avut o senzaţie de înţepătură în ceafă şi, chiar în clipa când am identificat-o ca fiind senzaţia de a fi urmărit, de undeva din spatele meu, s-a auzit sunetul unei crengi trosnind. Mi-am spus că era doar în imaginaţia mea, dar sentimentul că mai era cineva acolo nu s-a diminuat nici măcar pe măsură ce am înaintat tot mai iute şi, în curând, am fost convinsă că auzeam paşi uşori în spatele meu. Dar să fi fost, oare, imaginaţia mea sau paranoia, ori chiar mai era cineva acolo? Nu puteam risca să mă opresc şi să verific. Mi-am spus că probabil era Justyna – poate că venea să mă însoţească? Apoi mi-am spus că erau mama sau tata, care o luaseră pe urmele mele. Preţ de o clipă doar, acesta mi s-a părut a fi cel mai nefericit caz. Ar fi fost groaznic ca ei să mă prindă – dezamăgirea şi furia lor ar fi fost greu de înfruntat.

Logica a corectat repede această idee, căci, desigur, să fiu prinsă de părinţii mei furişându-mă afară era departe de a fi cel mai rău deznodământ din acel moment, iar cu paşii aceia care se apropiau, chiar am început să mă rog ca părinţii mei să fie, într-adevăr, pe cale să mă prindă, fiindcă acum eram convinsă că cineva o făcea. Cu siguranţă, mă urmărea cineva prin pădure. Cineva care nu dorea să strige pentru a-şi dezvălui identitatea. Mama sau tata ar fi strigat. La fel şi Justyna.

Nu-mi mai păsa dacă reuşeam sau nu să ajung acasă la Nadia – de fapt, acum nici măcar nu mai eram atât de sigură că mai trebuia să merg acasă la ea, indiferent dacă aş fi ajuns, ca prin miracol, în vârful dealului, după care aş fi coborât teafără pe cealaltă parte a lui. Căci, dacă mă urmărea vreun soldat, ce explicaţie inocentă i-aş fi putut da eu lui pentru escapada mea de la miezul

nopții prin pădure, până acasă la ea?

Brusc, nu mai fugeam spre un loc – în schimb, fugeam ca să-mi salvez viața. De-atâtea ori îmi fusese mie teamă în timpul războiului, dar ceea ce am simțit în acel moment a fost mai profund decât simpla frică. A fost o fugă instinctivă, cu tot corpul, o îndepărtare de pericol – acționam cu certitudinea că moartea era pe cale să mă înhațe, iar eu am simțit teroarea acestei constatări în fiecare celulă a trupului meu.

Când m-am apropiat de luminiș, mi-am auzit numele. Nu a fost un strigăt și nici măcar o chemare, ci mai degrabă o șoaptă disperată, iar când sunetul a fost procesat de creierul meu, panica, neîncrederea și ușurarea s-au contopit atât de brusc, încât toate gândurile mele au luat-o puțin razna. Alergam prea repede ca să mă opresc deodată, dar am încercat să o fac și așa, în același timp în care am dat să mă întorc pentru a vedea dacă îl identificasem corect pe posesorul acelei voci. Poate că deloc surprinzător, am sfârșit întinsă pe pământ, simțindu-mi capul învârtindu-se, în vreme ce îl priveam pe urmăritorul meu cum mă ajungea în sfârșit din urmă și cum se prăbușea la pământ, lângă mine.

– După ce îmi trag sufletul și după ce îți tragi și tu sufletul, îmi vei da explicații, Alina Dziak, a gâfâit Tomasz.

Părea extenuat, dar era în șoapta lui un filon de umor binevoitor.

– Cum de ai știut că sunt aici? Am fost foarte atent. A fost din cauza ouălor, nu-i așa? Știam eu că am luat prea multe. Ești supărată că am furat de la familia ta? Am făcut-o doar pentru că aveți atâtea găini... nu credeam că le va fi simțită lipsa.

Mi-am masat capul, căutând să simt forma unui cucui. Oare mă lovisem la cap? Probabil că visasem ultimele minute lungi în care fusesem urmărită, iar acum aveam halucinații cu cea mai profundă dorință a mea. Dar degetele nu au dat peste nici o umflătură – mă durea fundul, dar restul trupului îmi părea nevătămat. Numai că, dacă nu eram rănită, de ce îl vedeam brusc pe Tomasz? Oare îmi pierdusem mințile?

– Eu...

Am încercat să vorbesc, dar cuvintele mi-au rămas blocate pe limbă. Eram prea derutată ca să sper. O rază de lună i s-a strecurat deodată pe chip, iar eu m-am uitat clipind la el, încercând să înţeleg ceea ce vedeam. Era părul lui Tomasz, mai lung, dar care îmi părea cunoscut, şi erau ochii frumoşi ai lui Tomasz, umbriţi din cauza întunericului, şi era faţa lui Tomasz, chiar dacă ascunsă sub o barbă rebelă. Chiar înainte ca speranţa să-mi răsară în suflet, m-am simţit atrasă de el în mod inevitabil. M-am trezit târându-mă pe jos fără să mă gândesc, cu lacrimile curgându-mi şiroaie pe obraz. Încă mai eram speriată, dar acum eram speriată pentru că pur şi simplu nu-mi venea a crede ochilor.

– Eu...

– Eşti rănită? a întrebat el şi a scurtat distanţa rămasă ca să se apropie de mine.

Am întins mâna şi i-am atins chipul cu neîncredere, şovăielnic, doar cu vârful degetelor, ca nu cumva contactul să fie prea brutal, iar el să dispară. Dar Tomasz nu a fost atât de sfios – mi-a cuprins faţa în mâini şi s-a uitat la mine, cercetându-mi repede expresia în semiîntuneric.

– Alina, Doamne, Alina, te rog să-mi spui că nu eşti rănită. Nu aş putea suporta asta. Îmi pare rău că te-am urmărit – încercam să-ţi atrag atenţia fără să te strig, dar nu am ştiut ce altceva să fac. Ei nu trebuie să mă găsească aici.

Am continuat să-l privesc neîncrezătoare, iar el şi-a coborât deodată mâinile pe umerii mei şi m-a scuturat uşor.

– Alina, dragostea mea, mă sperii. Te rog, spune-mi că eşti bine.

Date fiind circumstanţele, am făcut singurul lucru raţional posibil – l-am pocnit. Aveam încă mâinile făcute pumni şi, plângând, l-am izbit în piept cu latul pumnului din nou şi din nou.

– Tomasz! Eu te sperii pe tine? M-ai speriat de moarte!

Mi-a dat pumnii la o parte, dar, în loc să mă îndepărteze de el, m-a tras la el în poală şi mi-a lipit faţa de umărul său, şoptindu-mi:

– Șșș... Îmi pare rău, dragostea mea, îmi pare atât de rău.

M-am desprins de el pentru a-i apuca gulerul hainei în pumni, după care l-am scuturat zdravăn. În adâncul sufletului meu, am observat cât de murdar era. Am simțit sub degete asprimea noroiului uscat în lâna gulerului său.

– Ce faci aici?

– Mă ascund? mi-a răspuns el, oferindu-mi un zâmbet ușor crispat.

L-am zgâlțâit furioasă.

– Tomasz! De cât timp te ascunzi în pădure?!

– Șșș!

Îndemnul lui să tac a fost puţin mai imperativ acum, căci eu, în confuzia şi în şocul meu, țipam.

– Doar de câteva săptămâni. Eu...

S-a uitat la mine confuz.

– Stai... Tu nu știai că sunt aici? Cum m-ai găsit?

– Săptămâni? am tresărit eu, după care m-am uitat la el. Eşti aici de câteva săptămâni şi nu ai venit să mă anunţi că eşti bine? Ai idee cât de frică mi-a fost?

– Alina, a şoptit el, mustrându-mă uşor. Doar ştiai că mă voi întoarce după tine.

– Chiar ştiam! am răspuns eu, însă apoi am început din nou să plâng. Dar mi-a fost frică. Mi-am făcut griji că ai fost rănit... sau că poate ţi-ai făcut un rost altundeva.

Mi-a dat părul pe spate.

– Ți-am spus-o în seara de dinainte de a pleca. Noi suntem meniți să fim

împreună. Întotdeauna m-am întors la tine şi am s-o fac mereu, mereu.

În acel moment, ne-am oprit amândoi şi ne-am privit unul pe celălalt zâmbind timid. Mi-am şters lacrimile şi mi-am propus să mă opresc imediat din plâns, fiindcă şi aşa erau destule motive de plâns pe atunci, însă, din locul în care mă aflam în acea seară, lucrurile mi-au părut pe dată mult mai luminoase. Am hotărât că urma să am îndeajuns de mult timp pentru reproşuri mai târziu, aşa că i-am cuprins în mâini obrajii ţepoşi şi l-am tras tare lângă chipul meu ca să-l pot săruta. Ah, a fost divin să fiu din nou acolo cu el, a fost divin să îmi contopesc buzele cu ale lui şi să îl respir cu totul – mirosul de pădure din părul lui crescut peste măsură şi hainele lui, şi chiar mirosul sudorii lui, doar pentru că erau toate ale lui Tomasz, iar toate acestea făceau ca întoarcerea lui să fie mult mai reală. Când ne-am separat, amândoi aveam obrajii uzi de lacrimi.

În viaţă, sunt anumite momente pe care nerăbdarea le denaturează. Are un fel al său de a ne deforma aşteptările, exagerându-le cumva. Acesta nu a fost unul dintre acele momente. Fiecare detaliu din clipa în care eu şi Tomasz ne-am reîntâlnit a fost la fel de delicios cum speram, iar când m-am cufundat în braţele lui a fost minunat, întocmai cum au promis toate orele acelea pe care le-am petrecut visând.

– Unde ai fost? am răsuflat eu.

– La început am fost în Varşovia, a spus el, iar apoi a oftat şi a spus-o din nou, clătinând din cap. Apoi, în aceste ultime luni, mi-am croit drum înapoi spre tine. Nu a fost uşor să mă întorc.

Avea doar douăzeci şi unu de ani, însă purtarea i se schimbase cu totul. Avea umerii lăsaţi, iar acum, că stăteam în poala lui şi eram suficient de aproape pentru a-i vedea chipul în întuneric, mi-am dat seama că, pe sub barbă, obrajii îi erau traşi, iar strălucirea din ochii aceia verzi şi frumoşi se stinsese. Totuşi, îl iubeam cu o ferocitate care aproape că mă speria. Murdar, înfometat, mizerabil şi obosit – în afară de o constatare în treacăt, nu am procesat nimic din toate astea. Îl iubeam atât de profund, încât nu am văzut decât că era din nou al meu. Acest fapt era de necontestat, aşa că orice altceva ar fi putut foarte frumos să se ducă naibii.

– Va fi bine, i-am promis eu. Acum suntem din nou împreună, asta e tot ce contează.

– Știu, dragostea mea. Dar trebuie să înțelegi că nimeni nu trebuie să afle că sunt aici, nici măcar părinții tăi. Am niște probleme, a recunoscut el.

Dar înainte de a mă gândi măcar la ce ar fi putut însemna asta, mi-am dat seama că, probabil, nu avea habar despre moartea lui Aleksy sau despre cât de grea devenise viața pentru noi aici.

– Trebuie să-ți spun ceva, am șoptit eu, privindu-l drept în ochi.

Pentru o clipă, abia dacă l-am recunoscut în el pe băiatul pe care îl iubeam. Părea dintr-odată bătrân, obosit și epuizat de război și de tristețe.

– Dacă despre tatăl meu este vorba, am auzit deja, a șoptit el.

Am răsuflat, simțindu-mă ușurată că nu trebuia să-i dau eu vestea, dar amărăciunea din ochii lui era atât de apăsătoare, încât a trebuit să îmi întorc privirea. Tomasz nu m-a lăsat să fac asta. Și-a așezat mâinile pe umerii mei în sus, iar apoi în părul meu, după care mi-a cuprins obrazul în palmă și m-a întors din nou cu fața la el. Ochii ni s-au întâlnit, iar fluturii mei din stomac au început să danseze sub intensitatea iubirii din privirea lui.

– Știu ce a făcut familia ta pentru sora mea, Alina, și cum ai salvat-o în acea zi. Te-am iubit înainte... știi că te-am iubit mereu, încă dinainte de a înțelege ce înseamnă asta. Dar felul în care ai avut tu grijă de ea...

Vocea i s-a frânt, iar el s-a oprit, a inspirat brusc, după care a continuat pe un ton inegal:

– Dacă nu am fi deja logodiți, te-aș cere în căsătorie chiar acum.

– Și aș spune din nou „da“, am șoptit eu.

Mi-am atins buzele de ale lui, dar când a vrut să mă sărute din nou așa cum se cuvine, m-am dat puțin înapoi.

– Stai puțin, Tomasz. Povestește-mi despre acele „probleme“. Cine te caută?

Invadatorii?

A oftat, dar nu a permis să se creeze distanţă între noi – de fapt, s-a înclinat şi şi-a lipit fruntea de a mea, iar apoi a închis ochii. I-am închis şi eu pe ai mei şi, pentru o clipă, am rămas amândoi în tăcere.

– Toţi, Alina. Mi-aş dori să nu fiu nevoit să-ţi spun asta, dar am probleme cu toată lumea, a şoptit el timid. Polonezii, naziştii... am impresia că am reuşit să enervez întreaga lume.

Mi-am încolăcit braţele în jurul gâtului său, dorindu-mi să îl îmbrăţişez şi mai strâns, dar am deschis ochii pentru a-l privi.

– Ce naiba ai făcut? l-am întrebat eu cu ezitare.

– Am făcut câteva greşeli în Varşovia, a recunoscut el. De atunci încoace, am încercat să le repar. Încă mai încerc.

Am aşteptat să-mi povestească, dar a deschis ochii o clipă mai târziu şi s-a uitat în altă parte, a răsuflat tremurat, după care s-a uitat din nou la mine cu o privire stăruitoare.

– Nu vreau să vorbesc acum despre asta, Alina – te rog, nu-mi cere s-o fac. Vom avea timp pentru aceste discuţii mai încolo. Vreau doar să te ţin în braţe şi să simt măcar preţ de cinci minute din acest război blestemat că viaţa merită din nou trăită.

Am văzut disperarea din privirea lui, iar asta mi-a cam frânt inima.

– De ce te holbezi la mine în loc să mă săruţi? l-am întrebat eu.

Atunci şi-a lipit din nou buzele de ale mele, iar asta a fost tot ce îmi lipsise şi tot ce avusesem nevoie în absenţa lui. Acasă, îmi tot spuneam eu, sunt acasă, fapt ce nu avea nici un sens, de vreme ce stătusem închisă în casă un timp care îmi părea a fi o veşnicie în acel moment. Dar braţele lui Tomasz erau un altfel de acasă, iar mie îmi fusese dor de acea îmbrăţişare atât de mult timp. După câteva minute, când ne-am separat, mi-a cuprins din nou faţa în mâini şi m-a privit în ochi.

– Alina, știi că întotdeauna voi ajunge la tine? Jură-mi că știi asta. Nu știu ce ne așteaptă, dar când nu suntem împreună, nu mă gândesc decât la un singur lucru, și anume cum să mă întorc la fata mea.

– Știu. Și eu simt la fel, i-am jurat eu, iar el m-a sărutat încă o dată.

– Acum chiar trebuie să-mi spui cum m-ai găsit. Am fost neglijent?

– Nu te-am găsit eu. Mă duceam acasă la Nadia Nowak, am spus.

A devenit brusc încordat și s-a desprins puțin de mine.

– De ce te duceai acolo?

– Justyna i-a auzit pe părinții ei certându-se și zicând ceva de Nadia, de tine..., am spus eu cu precauție.

Tomasz a expirat, apoi s-a îndepărtat puțin de mine. Era, în mod evident, tulburat de această veste, iar eu i-am mângâiat ușor obrazul cu dosul mâinii mele.

– Alina, a spus el, uitându-se la mine cu bănuială. Ce știi tu despre Nadia Nowak?

– Ce vrei să spui? Desigur că o cunosc. Este sora lui Ola și... știu că i-a murit bărbatul, iar cei mai mulți dintre copii i-au fost luați de lângă ea.

Se uita în continuare la mine, precaut, dar eu am clătinat din cap.

– Tomasz, nu înțeleg. Ce vrei să spui?

– Asta e tot ce știi? a insistat el, iar eu m-am încruntat.

– Ce altceva să mai fie?

– Mă simt nevoit să-ți cer să nu te apropii de casa Nadiei, te rog. Și trebuie să stai cât mai departe de Jan Golaszewski.

– Mă duceam la Nadia doar ca să întreb de tine, Tomasz. Eram atât de

disperată să aflu veşti despre tine, iar acesta a fost primul semn pe care l-am avut în tot acest timp, aşa că trebuia să încerc. Iar tata mi-a interzis de mult timp să o vizitez pe Justyna acasă şi mă ţine atât de ocupată, încât abia dacă apuc să mai vorbesc cu ea pe câmp, aşa că nici în privinţa asta nu ai motive de îngrijorare, i-am spus cu blândeţe.

El a dat din cap, apoi m-a tras din nou lângă el, cufundându-şi faţa în părul meu.

– Spune-mi, spune-mi totul. Te rog, Tomasz. Unde te ascunzi?

A ezitat doar o clipă înainte de a recunoaşte:

– În pădure, deocamdată. Voiam atât de mult să-ţi spun că sunt bine şi că sunt aici, dar... mi-a fost teamă că, făcând asta, te-aş fi pus în pericol. M-am gândit că, dacă aş aştepta aici, aş fi cu ochii pe familia ta şi aş face tot ce mi-ar sta în putinţă pentru a mă asigura că eşti în siguranţă. Şi am văzut-o pe Emilia trecând pe aici duminica, aşa că este un loc foarte bun pentru mine. Sunt aproape de voi şi sunt în siguranţă, dar fără a vă pune în pericol pe nici unul dintre voi prin prezenţa mea.

– Tomasz, dar este o pădure! am spus şocată. Aici nu ai unde să te ascunzi şi nici unde să te adăposteşti de vremea rea. Nu ai cum să rămâi aici!

– Am câteva locuri în care mă pot face nevăzut. Pădurea e prea mică pentru ca cineva să încerce să se ascundă aici, aşa că nu e ca şi cum naziştii verifică zilnic locul. Este în regulă momentan.

– Cum dormi?

Simţind îngrijorarea din tonul meu, m-a privit afectuos.

– Mă descurc, Alina.

– Şi mâncarea, cum faci...

Mă gândeam la orânduirea situaţiei lui şi, cu cât îmi dădeam seama mai bine, cu atât eram mai speriată.

– Te rog, nu-ți face griji pentru mine. Sunt atât de mulți cei care o duc și mai rău decât mine.

– Mama spune asta mereu, am zis eu, simțindu-mă frustrată dintr-odată. Dar Tomasz, doar pentru că suferința noastră nu este cea mai grea, asta nu înseamnă că nu contează.

L-am sărutat încă o dată, tare și repede.

– Promite-mi că vei fi în siguranță.

– Voi fi, a spus el, dar a spus-o prea ușor, iar eu l-am apucat din nou de guler.

– Nu înțelegi, Tomasz. Eu pur și simplu nu aș suporta dacă ți s-ar întâmpla ceva. Promite-mi și vorbește serios.

– Ba înțeleg, m-a asigurat el cu răbdare.

În ochi i s-a ivit sclipirea unor lacrimi, iar brațele sale s-au strâns în jurul meu.

– În prima noapte în care m-am întors aici, am venit la fereastra ta. Nu am îndrăznit să privesc înăuntru. Mi-era prea frică să mă uit, fiindcă nu eram convins că vei fi acolo, iar când în sfârșit te-am văzut dormind, Alina, liniștită și sănătoasă, în siguranță, și erai al naibii de frumoasă, iar eu nici măcar nu am putut... nici măcar nu pot...

Vocea i s-a frânt, iar el mi-a prins cu putere partea de sus a brațelor în strânsoarea lui. O lacrimă i-a curs din ochi, alunecându-i pe obraz, și am început și eu să plâng. Înțelegeam momentul pe care îl descria, căci eu îl trăiam chiar în timp ce el îl povestea.

– Nici măcar nu am cuvinte pentru a-ți descrie acel sentiment de ușurare, moje wszystko. Este îndeajuns să spun că m-am simțit atât de ușurat, încât am plâns în acea noapte. Îți promit că îmi voi asuma doar riscurile pe care voi fi nevoit să mi le asum, căci înțeleg cu adevărat cât de mult contează pentru tine ca eu să fiu în siguranță.

Mult timp am stat așa, scăldați într-o liniște mulțumitoare. Timp de minute în

şir, am avut din nou tot ce îmi trebuia pe lumea asta şi am fost mai fericită decât îmi aminteam să fi fost eu vreodată. Umbra realităţii s-a ivit mult prea curând, fiindcă, oricât de mult mi-aş fi dorit, nu puteam să rămânem aşa la nesfârşit.

– Nu ştiu cum am să te pot lăsa, dar nu mai pot rămâne mult afară, am şoptit eu în cele din urmă. Dacă părinţii mei îmi observă lipsa, vor fi mai vigilenţi mâine, iar eu nu am să mai pot veni să te văd.

– Să nu mai vii să mă vezi, a spus el.

Am tresărit şi am dat să îl contrazic, dar el a scuturat din cap şi mi-a apăsat buzele cu degetul.

– Este prea riscant, Alina, este un miracol că te-am văzut măcar în seara asta. Dar, să mă ierte Dumnezeu, nu mai pot sta departe de tine acum. Voi aştepta până când se va face foarte târziu şi, presupunând că e sigur, voi veni în schimb la fereastra ta, e bine?

– Vei veni?

– Voi veni, mi-a promis el, iar apoi a oftat. N-ar trebui, dar voi veni.

Amintindu-mi de pericolul în care se afla, mi-am înghiţit nodul din gât, m-a sărutat, iar apoi ne-am despărţit braţele cu blândeţe. S-a ridicat în picioare şi m-a ajutat şi pe mine să mă ridic, după care am mers în tăcere până la marginea pădurii.

– Te iubesc, Alina, a murmurat el.

– Şi eu te iubesc. Foarte mult, am şoptit eu.

Ne-am dat un ultim sărut sub clar de lună înainte ca el să mă îndemne uşor să plec acasă. După primii paşi, m-a prins de mână şi m-am întors să îl privesc. Atunci am alunecat în timp, trecând din nou prin anii aceia grei, până în noaptea în care mi-a cerut mâna. Pentru o clipă, am fost aceeaşi fată răsfăţată de dinainte de război, iar el, băiatul musculos şi înfumurat care m-a cerut în căsătorie. Undeva în timp, aşa vom rămâne mereu, şi am simţit certitudinea

acestui lucru până în măduva oaselor.

– Nu mă pot gândi decât că e un miracol, Alina, a şoptit Tomasz, cercetându-mi chipul cu privirea. Faptul că tu m-ai găsit în această seară mă face să cred că acesta a fost un dar de la Dumnezeu. Poate că, în cele din urmă, El mă poate ierta.

Întunericul îi revenea în ochi. Aveam atât de multe să ne spunem unul altuia, dar nu mai era timp nici măcar să începem conversaţia.

– Vom vorbi mâine, Tomasz, i-am şoptit. Da?

Mi-a dat drumul la mână cu reticenţă, iar privirea lui a zburat pentru o clipă spre câmpul din spatele meu, după care a şoptit:

– Somn uşor, moje wszystko.

– Ai grijă de tine, Tomasz.

Când am urcat pe fereastră, în casă era încă linişte. Mi-am scos haina şi pantofii şi m-am băgat sub pături, dar chiar şi după ce am închis ochii, tot m-am împotrivit somnului.

În schimb, m-am lăsat pradă strălucirii calde a ceva ce era cu mult mai remarcabil, ceva aproape miraculos. Bineînţeles că eram entuziasmată de întoarcerea lui şi, în egală măsură, m-am simţit uşurată să primesc din nou, în viaţa mea, o sclipire de fericire şi un licăr de speranţă.

Capitolul 12

Alice

În zilele cu şcoală, mă trezesc la cinci dimineaţa din obişnuinţă, şi nu din nevoie. Îi organizez lui Eddie calendarul vizual, îi pregătesc hainele şi îi fac ghiozdanul – titirezul pe care încă îl ia cu el peste tot pe unde merge, locomotiva Thomas, jucăria lui de pluş, în caz că o vrea, şase tuburi de Go-Gurt, o conservă de supă şi şase perechi de chiloţi de schimb, fiecare într-o pungă separată, cu fermoar, în eventualitatea în care se mai întâmplă accidente inevitabile.

Când termin de pregătit echipamentul lui Eddie, este ora şase, iar în casă este încă linişte. Îmi torn o ceaşcă de cafea şi merg în sufragerie, unde pornesc televizorul pe un canal de ştiri, iar apoi mă pierd instantaneu în zgomotul de fundal. Mă uit prin cameră, la cărţile nesfârşite de pe rafturi şi la praful de pe pervazul ferestrei, de care ar trebui să mă ocup la un moment dat.

Asta este camera mea preferată, iar eu mă simt mai acasă în această casă decât în oricare alta în care am mai locuit. Am cumpărat-o în urmă cu şase ani, când Wade a primit prima din ceea ce avea să fie o serie de promovări. Nu că am fi putred de bogaţi, dar el câştigă mult peste ceea ce înseamnă un salariu obişnuit în zilele noastre, iar eu nu prea îmi dau seama cum funcţionează sistemul lui de prime, dar se pare că aduce o grămadă de bani. Este ceva legat de indicatorii de performanţă a echipelor pe care le conduce şi, o dată la câteva luni, obţine o victorie la locul de muncă, după care apare o altă depunere uriaşă în cont, iar Wade vrea să bem şampanie, iar eu îl ascult cum încearcă să îmi explice. Dau din cap şi zâmbesc, dar niciodată nu înţeleg cu adevărat, fiindcă pur şi simplu nu am un sistem de referinţă pentru lumea

lui.

Nu am avut niciodată un loc de muncă bazat pe indicatori de performanţă. Ultima slujbă pe care am avut-o a fost cea de meditatoare pentru bobocii de la secţia de engleză. Chiar şi atunci, am făcut-o pentru că toţi cei pe care îi cunoşteam lucrau, iar banii îi cheltuiam, în cea mai mare parte, pe mâncat în oraş şi pe haine. Mama şi tata erau peste măsură de obsedaţi de educaţia mea, şi cred că este de înţeles, cariera fiind cea mai importantă parte a vieţii mamei mele, iar tata fiind academician la acea vreme. Au fost mai mult decât fericiţi să mă susţină financiar pe tot parcursul anilor de facultate.

Când vine vorba despre bani, mi-a fost mult mai uşor să mă bazez pe părinţii mei decât pe soţul meu. În ceea ce priveşte situaţia familiei mele, eu sunt zi de zi un amestec de recunoştinţă, vinovăţie şi frustrare. Dacă nu am fi decis să formăm încă de tineri o familie şi dacă, odată ce ne-am dat seama că Eddie nu avea să fie un copil normal, nu am fi decis că eu ar trebui să rămân acasă pe termen lung, aş avea şi eu o carieră, iar lucrurile ar sta altfel.

Dar lucrurile nu sunt diferite şi nici nu mi s-au părut vreodată egale.

Nu mă simt astfel din cauza a ceea ce spune sau face Wade. Uneori mă întreb dacă, propunându-mi să fiu o mamă casnică, m-aş mai fi simţit atât de incomod în legătură cu toate acest circumstanţe. În schimb, această viaţă mi s-a întâmplat pur şi simplu, iar acum am unele zile în care casa asta frumoasă se aseamănă oarecum cu o cuşcă aurită.

– Mami.

Tresar şi îmi ridic privirea pentru a o vedea pe Callie stând în prag. Este palidă în această dimineaţă, părul ei blond ca mierea şi ciufulit după somn încadrându-i umerii, iar ochii săi mari şi albaştri îi joacă în lacrimi.

– Ursuleţ, oftez eu, revenind în mod automat la porecla pe care i-am dat-o eu şi Wade pe când era doar un bebeluş. Ce este?

Las ceaşca de cafea pe masă şi îmi deschid braţele pentru ea. Traversează în fugă camera şi se avântă spre mine.

– Îmi pare rău că i-am zis retardat lui Eddie.

– Oh, Callie. Știu că îți pare rău. Ieri a fost o zi proastă pentru toți, nu-i așa?

– Dar poate că tu nu cunoști originea cuvântului, mami. E un cuvânt oribil. Odată a fost un termen medical legitim, dar de zeci de ani e folosit ca să denigreze persoanele cu dizabilități. Am căutat pe etymologyonline.com. Am comis o infracțiune motivată de ură împotriva frățiorului meu mai mic. Iar el nici măcar nu știe, ceea ce e și mai rău, fiindcă doar tu și eu și tati știm ce om groaznic sunt. Cum mă vei mai putea ierta vreodată?

O strâng mai tare în brațe și îmi ascund un zâmbet în timp ce îmi trec degetele prin părul ei.

– Nu ești perfectă, Callie Michaels. Ai voie să faci greșeli.

– O infracțiune motivată de ură e mai mult decât o simplă greșeală, spune ea plângând de-a binelea acum.

– Acum, că înțelegi de ce m-am supărat atât de rău pe tine în legătură cu acel cuvânt, îl vei mai folosi vreodată?

– Glumești? suspină ea, desprinzându-se de mine și privindu-mă cu ororare.

Chipul îi este inundat de lacrimi și mă întreb cât o fi reușit să doarmă. Simt ghimpele vinei înțepându-mă, fiindcă nici măcar nu am verificat dacă s-a băgat în pat aseară. Se mai întâmplă așa în casă la noi. De obicei, verific ce face Eddie. Callie a învățat să-și poarte singură de grijă, dar asta nu e bine.

– Desigur că nu îl voi mai folosi niciodată. Acum că știu ce înseamnă, nu aș mai fi în stare.

– Ei bine, asta-i tot ce contează. Să-i ceri scuze mai târziu lui Eddie și s-o lăsăm baltă.

– Dar e de neiertat...

– Puiule. Analizezi prea mult acum, spun eu cu blândețe, iar ea se oprește.

– Ah, spune ea, iar apoi a suspinat nefericită. Bine.

– Ca să te revanşezi faţă de Eddie, uită-te astă-seară împreună cu el la un videoclip cu trenuri. Totul va fi iertat.

– Bine, mami.

O îmbrăţişez din nou strâns şi îmi aşez capul pe al ei.

– Îmi pare rău că te-ai simţit frustrată ieri la şcoală, Callie.

– Îmi pare rău că m-am purtat ca o râzgâiată din cauza asta, mami.

Uit uneori că are şi ea problemele ei. Uit că lumea este la fel de misterioasă pentru Callie, care vede prea mult din ea, precum este şi pentru Eddie, care înţelege atât de puţine. La fel cum Eddie are nevoie de mine ca să îi croiesc un drum prin lumea asta, aşa simte şi Callie nevoia să o ajut să meargă pe propriul ei drum.

– Să îi trezim pe băieţi şi să ne începem ziua? o întreb eu.

– Mai putem sta cinci minute? şopteşte ea şi se cuibăreşte şi mai aproape de mine. Uneori, îmi place când suntem doar noi două.

– Şi mie, ursuleţ, îi răspund eu şoptit. Şi mie.

Ajung la spital pe la ora nouă dimineaţa, fiind exact în grafic astăzi.

Babcia moţăie uşor când intru în salon, aşa că mă aşez tăcută pe un scaun de lângă patul ei.

Are iPad-ul la îndemână, lăsat pe măsuţa pliabilă. Imediat în spatele lui, se află o colecţie de ceea ce bănuiesc că sunt cele mai valoroase obiecte din universul bunicii mele. În vârful teancului este un pantof din piele, lucrat manual, de mărimea piciorului unui nou-născut. Este evident că pantoful e foarte vechi şi nu chiar bine lucrat – cusătura este grosieră şi neuniformă, fiind realizaţi dintr-o piele veche, în mai multe nuanţe. Mă întreb dacă a fost

al mamei și de ce l-o fi păstrat Babcia, de ce mi-l arată mie acum.

Sub pantof sunt două scrisori – cea de deasupra este într-un plic destul de modern, având pe el numele meu și scrisul îngrijit al Babciei. Plicul este cam șters, așa că știu că nu este nou, însă, chiar și fără să am acest indiciu, tot aș fi sigură că a fost scris în urmă cu aproape zece ani, căci adresa de pe el este cea din Connecticut. Trebuie să-mi fi scris această scrisoare pe vremea când eram la facultate, căci la câteva luni după ce am absolvit, eu și Wade am decis să ne mutăm din nou aici, în Florida.

Deschide ochii exact în acest moment și ridică mâna spre încheietura mea. Ne zâmbim una alteia, după care dă din cap înspre scrisoare, așa că o deschid și despăturesc hârtia din interior.

Scumpa mea Alice,

Ce mai faci, frumoasa mea nepoată? Sper că te bucuri din plin de ultimul tău semestru la facultate. Sunt atât de mândră de tine pentru că vei obține diploma. Știai că mama ta a fost primul membru al familiei mele care a făcut asta? Sunt atât de fericită că trăim în America, unde ai atâtea oportunități.

Draga mea, am nevoie să îmi faci o favoare. Este una imensă și tot ezit să îți cer asta, dar simt că mi se scurge timpul și sunt tot mai disperată. Având în vedere boala lui Pa, aici o să fie tot mai multă nevoie de mine, așa că asta s-ar putea să fie ultima mea șansă de a pleca.

Mai sunt capitole neîncheiate ale vieții mele din Polonia – lucruri rămase nerostite și, chiar mai important, întrebări care nu și-au găsit răspunsuri. Sunt convinsă că știi deja cât de greu îmi este să vorbesc despre război și despre viața mea de acasă, dar sunt unele lucruri pe care pur și simplu trebuie să le știu înainte să mă duc în pace. Dar acum am 85 de ani, dragă Alice, și s-au făcut aproape 65 de când am părăsit Polonia în mare grabă. Știu că acum este o lume cu totul nouă în locul celei pe care o cunoșteam eu. Mi-aș dori să te invit să mi te alături într-o scurtă vacanță acolo. Îți voi plăti eu drumul – pur și simplu, am nevoie de cineva care să mă ajute să planific excursia și de cineva care să mă însoțească. Tu ești atât de inteligentă, draga mea, și atât de

isteață, încât descoperi tot felul de lucruri din studiile și din lucrările tale – poate că te-ai putea gândi la asta ca la un proiect de absolvire în domeniul istoriei propriei tale familii.

Am rugat-o pe Julita mai demult și, pentru o vreme, chiar am crezut că va veni cu mine, dar acum este foarte ocupată cu noua ei slujbă și, în plus, dacă plec, voi avea nevoie să aibă ea grijă de Pa.

Dacă mi-ai putea acorda din timpul tău, am putea pleca pentru două săptămâni să vizităm casa străbunilor mei și să încercăm să aflăm câteva informații care mă interesează. Ar însemna totul pentru mine, Alice, cu adevărat. Am putea pleca de îndată ce vei absolvi, iar apoi, ca expresie a recunoștinței pe care ți-o port, am putea călători la Paris sau la Roma, ca să poți vedea mai mult din Europa.

Cu dragoste multă,

Babcia

Data scrisorii mă aruncă imediat înapoi în timp, cea mai tumultuoasă perioadă din viața mea. Pa tocmai ce fusese diagnosticat cu demență – la doar câteva săptămâni după ce mama a fost numită în cadrul tribunalului districtual. Tata încă mai era profesor de economie la Universitatea din Florida, însă se gândea să se pensioneze pentru a putea călători – fără mama, dat fiind faptul că a acceptat și el, în cele din urmă, că ea vorbea serios când spunea că speră să lucreze până când aveau să-i cedeze trupul sau creierul. Wade își termina cea de-a doua facultate și era angajat pentru prima dată cu normă întreagă.

Iar apoi, când s-au afișat rezultatele finale, am observat un declin în ceea ce privește performanțele mele academice din ultimul semestru de facultate, fiindcă, în cea mai mare parte a timpului, mă obseda modul în care urma să spun familiei mele că anul următor, în loc să merg la un internship, aveam să devin mamă.

Ridic ochii din scrisoare, iar privirea mi se înceţoşează în vreme ce mă întorc

aici și acum. Babcia mă privește cu nerăbdare, iar eu am un sentiment zdrobitor de suferință în fața acestei oportunități ratate. Dacă mi-ar fi trimis scrisoarea, aș fi mers oricum cu ea – însărcinată sau nu. Cu toate astea, nu mă surprinde faptul că nu mi-a cerut asta odată ce a aflat că eram însărcinată. Babcia a respectat dintotdeauna această atenție unică pe care vreau să o acord familiei mele.

Acum, Babcia ia cu stângăcie cealaltă scrisoare în mâna stângă și o așază pe măsuța pliantă, lângă mine. O deschid cu grijă – aceasta este cu siguranță mult mai veche decât prima. Deși despăturesc hârtia aspră, învechită, tot îmi este teamă că urmează să se rupă în bucăți. Simt că ar trebui să mă ocup de ea doar purtând mănuși din bumbac, ca și cînd m-aș afla într-un muzeu.

Cerneala este ștearsă în mare parte, numai câteva rânduri din josul scrisorii fiind mai vii. Este scrisă în polonă, însă este atât de vagă, încât nu sunt convinsă că cineva care ar cunoaște limba chiar ar putea înțelege prea mult din ea. Abia pot desluși primele rânduri, dar văd numele din partea de jos. Tomasz.

Mă uit la ea fără să înțeleg, dar acum plânge în tăcere și se întinde să îmi ia din mâini, cu multă grijă, scrisoarea mai veche. O împăturește din nou, după care o pune pe măsuța plaintă. Lacrimile îi curg șiroaie pe obraji, dar le șterge cu dosul palmei și se întinde cu hotărâre după iPad. Toate pictogramele de care are nevoie sunt salvate pe ecranul favorite, așa că îi ia doar o clipă ca să înceapă discuția.

Alice.

Găsește Tomasz.

Alice avion Polonia. Alice avion Trzebinia.

Babcia foc Tomasz.

Mă privește cu nerăbdare, după care apasă butonul rândul tău. Iau iPad-ul cu durere în suflet. Mâinile îmi tremură puțin în timp ce tastez răspunsul.

Babcia nu avion...

Îmi smulge brusc iPad-ul din mână.

Da, tastează ea, iar eu am impresia că ne aflăm în mijlocul unei discuţii ciudate, timp în care ea îşi petrece următoarele câteva minute contrazicându-mă, accesând pictogramele de pe ecranul de utilizate recent.

Babcia bolnavă.

Babcia bătrână.

Babcia nu avion.

Alice avion.

Alice avion Trzebinia.

Găseşte Tomasz.

Babcia foc Tomasz.

– Dar... nu mă pot duce în Polonia, Babcia, protestez eu cu voce tare, uitând pentru un moment că nu are nici un sens să o fac.

Ea apasă pe butonul repetare de pe iPad, după care se uită la mine şi, când pur şi simplu o privesc ca să încerc să îmi dau seama cum să îi explic cât de absurd e acest lucru, ea apasă pe butonul repetare din nou şi din nou.

Apoi, lasă iPad-ul jos, îşi încrucişează braţele pe piept şi mă priveşte cu încăpăţânare. Ţine bărbia ridicată. Maxilarul încordat. Babcia arată exact cum arăta fiica mea aseară, când am intrat pe uşă.

– Dar..., mă opun eu slab.

Nu puteam să plec de lângă Callie şi nu puteam să plec de lângă Wade şi, categoric, nu puteam să plec de lângă Eddie. Nici nu pot încerca să-mi închipui cum aş putea să fac ca asta să funcţioneze. Wade nu şi-ar lua niciodată liber; Eddie nu ar accepta niciodată absenţa mea; aş scoate-o din sărite şi pe Callie – Doamne, ar fi un coşmar pentru ei. Pe lângă asta, nici nu ştiu la ce întrebare vrea Babcia să-i răspund. Cine sunt aceşti oameni? Ce

dracu’ ar trebui să însemne Babcia foc Tomasz? Să zicem că aș face înconjurul lumii pentru ea, dar ce aș face măcar când aș ajunge acolo?

Babcia ori îmi citește gândurile, ori se gândește la exact același lucru. Se întoarce din nou la ecranul de pornire și găsește aplicația FaceTime, după care îmi arată cu degetul înspre pictogramă. Când mă uit din nou la ea neînțelegând, glisează cu degetul pe pictograma cameră, apoi apasă pe ea și se deschide galeria foto. Este goală, fiindcă acesta este iPad-ul mamei, iar ea nu prea este genul bunicii-paparazzi, dar, în orice caz, înțeleg mesajul.

Bunica mea vrea să-și mai vadă pentru ultima dată pământul natal.

Bunica îmi dă acum iPad-ul, iar eu deschid aplicația CAA și navighez printre pictograme, întrebându-mă cum se presupune că ar trebui să utilizez eu acest limbaj limitat ca să-i spun că „nu e nici o șansă ca eu să aranjez un zbor spre Polonia și să fac niște poze, în special nu așa din scurt, și nu avem idee de cât timp ți-a mai rămas, așa că ar trebui să plec imediat“.

Cum să îi spun femeii care mi-a oferit infinită dragoste și acceptare întreaga mea viață că prima favoare pe care mi-a cerut-o ea vreodată este una pe care trebuie să i-o refuz? Cum să-i spun persoanei care mi-a dat totul că acel singur lucru pe care îl vrea de la mine este prea mult? Răspunsul vine repede.

Nu pot. Când matroana familiei îți spune să faci un lucru, trebuie să îl faci.

Dar îmi cere ceva ce nici măcar nu sunt sigură că pot realiza fizic, având în vedere timpul pe care îl avem. Însă nu există nici o pictogramă pentru „poate“ în aplicația CAA – conceptul este prea vag pentru copiii ca Eddie, iar programul a fost gândit pentru ei. În schimb, navighez la ecranul de Notițe ca să scriu cuvântul poate, dar sunt surprinsă să văd că sunt deja alte însemnări acolo.

Trzebinia

Ul. Świętojańska 4, Trzebinia

Ul. Polerechka 9B, Trzebinia

Ul. Dworczyk 38, Trzebinia

Alina Dziak

Emilia Slaska

Mateusz and Truda Rabinek

Saul Eva Tikva Weiss

Proszę zrozum. Tomasz.

Confuză, ridic privirea spre ea. Însemnările sunt în polonă, limbă pe care știe foarte bine că nu o cunosc. Ridic iPad-ul ca să poată vedea ecranul, după care mă duc pe Google, accesez Google Translate și tastez cuvintele „Mă înțelegi?“. Apăs pe redare, iar cuvinte care nu au nici un sens pentru mine năpădesc atmosfera, dar Babcia face ochii mari și dă din cap cu entuziasm. Ne zâmbim reciproc, după care mă întorc la secțiunea Note de pe iPad și mă doare din nou sufletul.

Simt ațintită asupra mea privirea bunicii, pătrunzătoare și curioasă, și disperată, și plină de speranță. Înghit în sec, cu greu, după care îmi ridic ochii spre ea. Ne privim una pe cealaltă în tăcere, până când ea dă din cap doar o dată, iar apoi pare mulțumită. Se cufundă din nou în perne și închide iar ochii, pe buze stăruindu-i umbra unui zâmbet. Habar n-am ce o fi crezut ea că a citit pe chipul meu acum, dar mi-am petrecut restul zilei stând la căpătâiul ei, încercând să-mi dau seama dacă există vreo cale de a face lucrurile să meargă.

Capitolul 13

Alina

Eu şi Tomasz ne-am creat imediat rutina unor vizite nocturne în timpul cărora ne dădeam săruturi inocente şi o îmbrăţişare ciudată peste pervazul ferestrei, dar ne era imposibil să vorbim prea mult, căci părinţii mei dormeau întotdeauna chiar de cealaltă parte a peretelui. Aveam un milion de întrebări, dacă nu chiar mai multe, pe care voiam să i le adresez – atâtea lucruri pe care îmi doream să i le spun sau să îl aud spunându-mi-le –, dar toate se rostogoleau în fragmente de conversaţie, fiindcă el nu îndrăznea niciodată să stea mai mult de câteva minute o dată.

– Lasă-mă să vin în pădure, îl rugam eu. Aici ne e prea greu să vorbim aşa cum trebuie.

– Nu cred că e o idee prea bună, Alina, îmi răspundea el şoptit. Dacă părinţii tăi te prind că ieşi din casă, nu vei avea cum să le explici.

– Dar dacă ne prind vorbind aici...

– Dacă ne prind vorbind aici, îţi promit că am să dispar atât de repede, încât vei crede că am devenit invizibil.

Iată-l pe băiatul înfumurat de care mă îndrăgostisem, arogant în convingerea lui că m-ar fi putut proteja. Părea să creadă că, venind la noi acasă, lua asupra lui riscul întâlnirii noastre, dar eu nu eram atât de sigură de asta. Problema era că nu aveam cum să mă cert cu el – în special pentru că trebuia să vorbim în şoaptă. Voiam explicaţii, dar disperarea mea de a mă întâlni cu el în pădure era şi mai profundă de atât. Voiam să îl ţin în braţe, să îl sărut şi să vorbesc

deschis cu el. Poveștile lui Tomasz îmi lipseau aproape cu disperare. Îmi lipseau basmele și exagerările, până și informațiile bizare despre ținuturi îndepărtate, despre biologie și știință, dar nu aveam timp pentru astfel de conversații îndelungate când noi șușoteam peste pervaz. Acele vizite din fiecare seară erau un lux pasager, unul care îmi părea tot mai scurt, însă nu am îndrăznit să mă simt dezamăgită, fiindcă cel puțin se întorsese, iar eu eram foarte conștientă de cât eram de norocoasă că aveam măcar atât.

După numai câteva zile de la întoarcerea lui Tomasz, eu și mama am mers să ne ocupăm de pământul de lângă proprietatea familiei Golaszewski, unde l-am găsit pe Jan stând în patru labe și plivind buruienile. Eu mergeam în față și mi-am dat seama că eram suficient de aproape încât să consider că ar fi politicos să îl salut.

– Bună, Jan, am spus eu cât de politicos am putut. Ce mai faci?

Jan și-a coborât sprâncenele stufoase și cenușii, iar fruntea i s-a încrețit în timp ce se uita la mine.

– Ola a luat-o pe Justyna. M-am gândit că ai vrea să știi.

– Jan, l-a salutat mama scurt, apropiindu-se.

– Faustina, i-a răspuns Jan la fel de brusc.

– Unde a plecat Justyna? am întrebat eu cu ezitare. La... la oraș?

– Da, la oraș, mi-a confirmat Jan, dar fața i se înroșise, nările i se umflaseră, iar eu am știut că nu era mulțumit de turnura pe care au luat-o lucrurile. În orice caz, a plecat, și asta-i tot.

I-a mai făcut încă o dată mamei un semn scurt din cap, apoi și-a aruncat uneltele în țărână, după care s-a întors cu spatele și a plecat, traversând câmpul pentru a se duce acasă. Jan mi s-a părut dintotdeauna impunător, însă, în acea zi, parcă părea mai mic, poate pentru că mi s-a părut evident faptul că, în ciuda fanfaronadelor și a energiei lui, era și el un simplu om, unul foarte singur de această dată.

– Îmi pare rău că ți-a plecat prietena, Alina, a murmurat mama pe când ne întorceam acasă.

– Mulţumesc, mamă.

O vedeam atât de rar pe Justyna, încât ştiam că abia dacă aveam să-i simt lipsa.

Eram totuşi tristă, dar probabil că nu la fel de tristă cum aş fi fost dacă asta s-ar fi întâmplat în urmă cu câteva săptămâni.

În nopţile cu lună plină, când chiar puteam să îl văd bine pe Tomasz, îmi era clar că obrajii lui deveneau tot mai supţi pe zi ce trece. Am decis că voi găsi o modalitate de a-i aduce ceva de mâncare.

Eram conştientă că aş fi furat mâncare de la mama mea – care probabil că fura mâncare de la naziști – dar îmi era mult mai frică de mama decât de invadatori, iar asta însemna ceva. Prima dată când i-am dat lui Tomasz o cană cu resturile de la cina mea, disperarea aceea de foame teribilă din privirea lui a făcut să merite groaza pe care am simțit-o când am pitit mâncarea.

– Cum ai făcut rost de asta?

– De la cina mea, am spus eu.

El a ezitat, dar eu i-am făcut semn cu mâna înspre mâncare.

– Te rog, Tomasz! Dă-i bătaie, eu am mâncat destul.

A râs cu neîncredere.

– Alina Dziak. În țara asta nu am mai avut destul de când a început ocupația. Nu mă minți. Eşti piele şi os.

– Te rog, mănâncă. De cele mai multe ori, eu primesc două sau chiar trei mese pe zi – nu este vreun lux, dar supraviețuiesc. Dar tu...

Nu știam cum să atrag atenția asupra fizicului său ce părea că se micșorează într-un ritm alert, așa că, după ce am făcut o pauză, i-am luat pur și simplu mâna într-a mea și i-am șoptit:

– Tomasz, mă tem pentru tine. N-o poți ține tot așa. Nu știu ce faci și este evident că nu vrei să-mi spui. Dar, cu siguranță, presupune mult să te furișezi și să încerci să stai cu ochii-n patru. Lasă-mă să-ți dau măcar resturile din resturile pe care ni le dau ei.

A luat o bucată de pâine și a mirosit-o aproape cu suspiciune. Apoi a îndesat-o în gură și a făcut ochii mari.

– Sunt destul de sigur că naziștii nu vă dau și gem de căpșuni lângă pâine, a spus el cu prudență, iar eu am ridicat din umeri.

– Nu ești singurul om din district care desfășoară activități sub acoperire. Se pare că mama are ascuns pe undeva un depozit misterios.

– Să facem o înțelegere, dragă Alina, a spus Tomasz gânditor, în timp ce lua niște cartofi din cană. Dacă îmi poți da câte ceva de mâncare, eu mănânc jumătate, iar restul îl voi da prietenilor mei. Este bine așa?

– Dar abia dacă îți ajunge ție ce e de mâncare aici, am șoptit cu disperare. Te rog, poți să mănânci tu asta, iar mâine voi încerca să aduc mai multă mâncare pentru prietenii tăi?

– Ei bine, dacă ai cum să faci asta fără să te pui în pericol pe tine sau pe mama ta cea șireată, atunci...

Chiar în acel moment, ușa de la dormitorul meu s-a deschis, iar tata a apărut în prag – cu ochi tulburi și încruntat.

– Alina, a spus el deodată. Cu cine naiba vorbești?

Am privit agitată pe geam, dar Tomasz plecase. În schimb, mi-am ridicat privirea către cer și, când am început să mă rog cu disperare pentru o minciună convingătoare, mi-am dat seama că aveam deja una.

– Mă rugam, am spus eu.

– Te rugai, a repetat tata, fără a încerca măcar să-şi ascundă suspiciunea.

– Da. Mă rugam. Pentru Tomasz.

Tata s-a încruntat şi mai mult.

– Mergi la somn, a spus el. Avem o grămadă de treabă de făcut mâine.

A făcut un pas în spate către uşă, dar a ezitat.

– Lasă uşa deschisă.

M-am suit repejor în pat, cu inima bătându-mi nebuneşte şi cu privirea aţintită asupra ferestrei. Tomasz nu s-a întors înapoi, dar de dimineaţă, cana goală fusese strecurată înapoi pe fereastră şi ascunsă în aşternut.

În noaptea de după ce tata ne-a surprins vorbind, Tomasz a venit la geam la fel ca mai înainte, însă era încruntat. Încă dinainte de a vorbi, am ştiut că venea să îşi ia rămas-bun.

– Îmi pare rău, mi-a şoptit el. A fost riscant, ştiam că este riscant. Eu...

– Nu, mie îmi pare rău, i-am răspuns eu şoptit. Am fost neglijentă, am vorbit prea tare. Promit că am să fiu mai atentă.

A oftat, după care şi-a ciupit podul nasului. Era plin de anxietate şi, când m-am întins pe fereastră să îmi pun mâna pe umărul lui, i-am simţit încordarea pe propria-mi piele. Tomasz s-a înclinat spre mine şi m-a sărutat pe obraz.

– Alina, nu mai e înţelept să facem asta, mi-a şoptit el nefericit. Nu mai putem continua aşa.

Mi-am muşcat buza.

– Dar cum altfel aş putea să te văd? Poate că am putea să le spunem pur şi simplu mamei şi tatei.

– Nu, m-a întrerupt el, vocea fiindu-i o șoaptă disperată. Nu, ei nu trebuie să știe, Alina. Nu pot... E și așa destul de rău că tu știi că sunt aici. Nu e sigur. Știi asta, nu-i așa?

– Cum aș putea ști? Nici măcar nu înțeleg ce ai făcut.

A oftat și m-a privit rugător.

– Dacă le spunem părinților tăi, nu cred că ne vor mai da voie să ne vedem.

– Bineînțeles că da!

– Alina..., a spus el cu blândețe. Te rog să ai încredere în mine, moje wszystko. Părinții tăi te iubesc și își vor dori să fii în siguranță. Și nu ești deloc în siguranță dacă te întâlnești cu mine.

– Dar...

– Chiar dacă mă înșel, iar ei sunt de acord să ne vedem în continuare, este prea riscant să mai afle și altcineva secretul nostru. Dacă află cineva că te vizitez...

A ridicat bărbia, după care m-a privit drept în ochi.

– Nu-mi pasă ce se întâmplă cu mine. Chiar nu-mi pasă. Dar dacă ți se întâmplă ție ceva din cauza mea?! Nu aș putea...

Apoi s-a oprit, cu ochii pironiți asupra ușii de la dormitorul meu.

– Am să găsesc o cale să vin să te văd în timpul zilei. Ar fi mai bine așa? Dacă ne-am întâlni în pădure?

– La lumina zilei? a spus el, de parcă propunerea mea era absurdă, dar eu am ridicat din umeri.

– Poate că uneori, înainte de război, oamenii se mai plimbau pe deal. Dar acum? În afară de Truda, de Mateusz și de sora ta, care vin să ia prânzul la noi duminica, tu ești singurul om pe care l-am mai văzut pe acolo de câțiva ani. Este cel mai sigur loc de întâlnire pe care l-am putea găsi vreodată.

Mă privea sceptic, așa că i-am aruncat o privire pătrunzătoare.

– Stai acolo de săptămâni întregi și nu ai fost observat, Tomasz. A fost măcar cineva pe punctul de a te găsi? Cine anume crezi tu că ne va prinde împreună acolo?

– Mai mult ca sigur că părinții tăi ar băga de seamă dacă ai veni zilnic în pădure.

– Știu. Le-aș cere permisiunea să mă plimb prin pădure, dar nu le-aș spune de ce vreau să merg acolo.

A oftat din greu.

– Ce motiv ai putea avea ca să vii în fiecare zi în pădure, Alina?

– Nu ești tu singurul descurcăreț în această relație, am șoptit eu, dar străduindu-mă să adopt un ton de tachinare și vesel, la care el a râs reticent.

– Bine, Alina Dziak. Să vedem ce poți face.

La micul dejun, am ținut discursul pentru pregătirea căruia am stat trează jumătate de noapte.

– Mamă, am spus eu, m-am decis să îmi iau un angajament spiritual și să spun rozariul pentru țara noastră în fiecare zi. Am să mă trezesc mai devreme dimineața și voi petrece o oră în rugăciune, pe deal.

Mama a pus cafeaua pe masă și a ridicat o sprânceană la mine. Ea și tata s-au uitat unul la altul. În cele din urmă, și-a ațintit din nou privirea asupra mea, dând scurt din cap.

– Chiar te rog, du-te pe deal și roagă-te, dar nu vreme de o oră – aici nu-i mănăstire. Ai timp douăzeci de minute și vei rămâne la marginea pădurii. Te pot striga oricând, așa că nu te lăsa prea distrasă de rugăciune.

Mi-a fost aproape imposibil să-mi ascund zâmbetul când am spus:

– Încep de mâine.

Mama a ridicat din umeri.

– Poate că rugăciunile tale sunt cele ce îl vor inspira pe Dumnezeu să pună capăt acestui coşmar, aşa că mai bine-ai începe cât mai repede.

Nu-mi venea să cred ce noroc aveam – primeam în fiecare zi câte douăzeci de minute singură cu Tomasz, liberă să vorbesc cu el, să îl îmbrăţişez şi să îl văd în miezul zilei. Mi-am mâncat mult prea repede biscuitul, iar apoi, de parcă lucrurile nu erau îndeajuns de minunate, mama m-a prins de umăr în clipa în care mă pregăteam să fug de acasă şi mi-a pus ceva în mână. M-am uitat în jos, iar apoi am tresărit. Mi-a dat o bucată sănătoasă de pâine.

– Mamă!

– Ca să te ajute, a spus ea încetişor. În timpul de rugăciune.

A rostit cu subînţeles ultimele trei cuvinte, dar eram prea entuziasmată ca să îmi dau voie să mă mai gândesc la asta şi la toate pericolele pe care le-ar putea presupune. În schimb, i-am zâmbit cât de inocent am putut, mi-am pus la pachet micul dejun, iar apoi m-am dus să îmi iau mătăniile din camera mea. Am făcut un spectacol exagerat din a ţine mătăniile în mâinile deschise, iar asta doar ca să mă asigur că mama le vede. Chiar şi după ce am ieşit din casă, am mers încet pe câmp, fiindcă nu eram convinsă că părinţii mei nu se uitau după mine – nu aveam cum să par prea doritoare să-mi încep „timpul de rugăciune“. Ştiam că povestea mea era şubredă, dar alta mai bună nu am putut inventa, chiar şi după ce mi-am stors creierii jumătate de noapte.

Pădurea era deasă, un melanj curios de ramuri de brad de un verde-închis deasupra, iar dedesubt, crengi de mesteacăn de un verde luminos. Cea mai mare parte din pământul ce împresura dealul fusese complet defrişat pentru a deveni teren agricol, dar acest mic petic de pădure era atât de stâncos şi de abrupt, încât a fost lăsat să crească des şi sălbatic. Aproape că mă aşteptam să îl văd pe Tomasz stând pe bolovanul lunguieţ şi plat din luminişul acela mare din vârf, aşa cum făcea mereu în zilele de dinainte de război, dar, pe măsură ce mă apropiam, mi-am dat seama că acum, fiindcă se ascundea, ar fi mult prea expus acolo. Era cât pe-aci să-l strig, apoi mi-am dat seama cât de

prostească era ideea aceea.

Dacă era în adâncul pădurii, nu l-aş fi găsit niciodată – şi tocmai ăsta era şi scopul, nu-i aşa? Nici măcar nu se aştepta să vin astăzi – când am plănuit asta aseară, ne-am gândit că avea să-mi ia mai mult timp ca să-i conving pe părinţii mei că trebuia să vin. Am intrat chiar în cea mai deasă porţiune de pădure şi am găsit un buştean pe care m-am aşezat. Eram dezamăgită şi deprimată, însă nu mă puteam întoarce atât de curând acasă, nu fără a trezi suspiciune, iar eu nu aveam de gând să ruinez acest plan genial încă din prima zi.

– Alina, m-a strigat o voce caldă, iar eu m-am răsucit pe călcâie, dar tot nu îl puteam vedea.

– Tomasz?

– Uită-te în sus, moje wszystko, a spus el, cu amuzament în glas.

Stătea aninat pe o crăcană, mult prea sus ca eu să mă simt liniştită, mai ales când picioarele i se legănau de o parte şi de alta a unei ramuri ce abia dacă părea îndeajuns de zdravănă încât să îi susţină măcar greutatea lui firavă. Mi-a zâmbit, apoi a coborât cu uşurinţă din copac şi a făcut câţiva paşi spre mine.

– Acela nu e un loc sigur în care să te ascunzi, m-am opus eu în timp ce m-am ridicat de pe buştean şi am alergat spre el.

A ridicat uşor din umeri şi a spus:

– Nu mai e nimic sigur, Alina.

A spus acele cuvinte sub formă de glumă, dar avea şi o tristeţe în glas. Mi-a amintit de faptul că acum, când puteam să vorbim în sfârşit, aveam atâtea lucruri rămase nediscutate.

– Spune-mi. Spune-mi acum despre problema asta, i-am cerut eu, dar el a sărit peste câţiva bolovani ca să ajungă la mine, după care şi-a încolăcit braţele în jurul meu.

– Este atât de minunat să te pot strânge din nou în braţe în lumina zilei, mi-a

şoptit el la ureche.

Mi-am lipit faţa de gâtul lui şi am închis ochii, respirându-i aroma. Curând, mi-am ridicat privirea spre el şi, pur şi simplu, l-am privit în plină zi pentru prima dată de când s-a întors. Mă priveşte şi el la rândul său şi, pe neaşteptate, ne oferim unul altuia un zâmbet plin de mulţumire. Chiar şi mort de slab, chiar şi mânjit pe obraz, chiar şi cu barba neîngrijită şi părul nepieptănat, mie tot îmi părea chipeş. În acel moment, lumea era de-a dreptul perfectă – lumina dimineţii furişându-se prin frunzişul de deasupra noastră, mirosul de rouă de pe pământ, păsările din depărtare şi, ceea ce era mai bine decât orice, braţele lui Tomasz în jurul meu. Mi-a dat după ureche o buclă nărăvaşă, după care s-a aplecat să mă sărute încet şi cu dulceaţă.

– Într-o zi, am să te iau de aici, mi-a şoptit el. Într-o zi, vom merge într-un loc sigur, într-un loc paşnic. Într-o zi, când îmi vei fi soţie, vom avea cea mai frumoasă casă de pe cea mai frumoasă stradă şi cei mai drăgălaşi copii din oraş, iar toată lumea o să spună: „Ia uite la Tomasz şi Alina, iubiţi din copilărie, iar acum îmbătrânesc împreună“. Vei fi una dintre femeile acelea care îmbătrânesc frumos. Îmi şi imaginez – chiar şi când vei ajunge o babcia bătrână, vei fi de o frumuseţe răpitoare, iar eu nu voi fi în stare să-mi iau ochii sau mâinile de pe tine.

– Mereu ai fost un visător, am oftat eu, fiind distrasă cu plăcere.

M-am simţit uşurată să văd o fărâmă din vechiul Tomasz, uşurată că această latură mai jucăuşă a iubitului meu supravieţuise oricărui lucru care îl ţinuse departe de mine atât de mult timp. În acele nopţi incoerente de la fereastra mea, am văzut sclipiri ale unui bărbat care îşi purta vinovăţia şi tristeţea ca pe o mască. Să-i văd ieşind la iveală această latură mai luminoasă mi-a adus o senzaţie de uşurare la fel de mare ca şi aceea de a-l ţine strâns la piept.

– Aşadar, cum ţi-ai convins părinţii? m-a întrebat el.

– Le-am zis că vreau să mă retrag să spun rozariul, i-am spus eu şi am scos mătăniile din buzunar ca să i le arăt.

A pufnit în râs.

– Și părinții tăi au crezut cu adevărat că tu faci plimbări meditative prin pădure ca să te rogi? m-a întrebat el cu neîncredere.

Am chicotit și mi-a sărutat din nou părul.

– Trebuie să ai încredere în mine, l-am dojenit eu ușor. Secretele tale sunt în siguranță cu mine, Tomasz.

– Nu am nici o îndoială în această privință, a rostit încet. Dar am, mai presus de orice, responsabilitatea de a te ține în siguranță. Este și așa destul de riscant să ne întâlnim acum.

– Te-ai alăturat mișcării de rezistență? l-am întrebat eu.

Armata clandestină poloneză se lupta de ceva vreme cu naziștii – mai degrabă un factor perturbator decât un adversar pe măsură – dar Truda ne aducea din când în când zvonuri despre un ziar secret și despre transporturi cu provizii, întârziate sau distruse de atacurile organizate. Îmi era teamă pentru Tomasz, dar mă simțeam și mândră când mă gândeam că ar putea fi implicat în aceste eforturi. Aveam sentimentul că eliberarea noastră era doar o chestiune de timp dacă eroi precum Tomasz Slaski erau prezenți la datorie.

– Mă opun în singurul mod pe care îl cunosc, mi-a șoptit el. Ai încredere în mine?

M-am tras puțin de lângă el ca să îl pot privi neîncrezătoare.

– Cum de mă poți întreba măcar așa ceva. Tu ai încredere în mine?

– Din toată inima, Alina, a spus el.

Intensitatea din privirea lui îmi tăia răsuflarea, dar nu am mai fost distrasă de această dată. L-am privit pătrunzător și am spus:

– Atunci, trebuie să îmi povestești tot.

– Așa voi face, mi-a promis el. De îndată ce am să pot, îți voi povesti fiecare detaliu înfiorător. Dar astăzi... să stăm pe aici, pe undeva, și să ne prefacem că e doar o zi obișnuită și că, în jurul nostru, lumea nu se duce dracului.

Am suspinat și l-am lăsat să mă poarte departe cu toată pălăvrăgeala despre acea viață glorioasă de după război, pe care aveam să o împărtășim odată ce toată urâțenia și toate luptele încetau. I-am dat pâinea, iar el a pus-o în buzunar, dar mi-a promis că va mânca cel puțin jumătate din ea. Mi-am dorit să îl cred, dar, într-un fel sau altul, știam că „prietenii“ lui din rezistență aveau să beneficieze de răsfățul dat de generozitatea mamei mai mult decât însuși Tomasz.

Ne-am sărutat de rămas-bun și, cu toate că era abia nouă dimineața, ne-am urat noapte bună, căci el nu mai risca să vină la fereastra mea. Am luat-o la fugă peste câmp, spre fermă, și am fost surprinsă să o găsesc pe mama plivind buruieni chiar la marginea pădurii – mult mai aproape de ascunzătoarea lui Tomasz decât bănuisem. Era îndeajuns de aproape încât, dacă am fi vorbit la un volum normal, probabil că ne-ar fi auzit, așa că m-am simțit deodată foarte bucuroasă că am vorbit în șoaptă. Când m-a văzut apropiindu-mă, mama m-a întrebat ironic:

– Ți-ai alinat sufletul?

– Oh, da, mamă, i-am răspuns eu și m-am apucat cu entuziasm de sarcinile mele din acea zi.

Capitolul 14

Alice

Când mama vine de la birou în această după-amiază, Babcia se odihnește liniștită.

– Cum s-a simțit azi? mă întreabă mama.

– Deci, se pare că poate înțelege măcar câteva cuvinte vorbite în polonă, îi spun. Cât de multă polonă mai știi?

– Din păcate, deloc, spune mama. Vorbeam un pic când eram mică, dar când tata studia pentru a obține diploma de doctor aici, a trebuit să învețe foarte repede engleza, iar Babcia încerca să o învețe și ea în același timp. La noi în casă, au interzis limba polonă pe vremea când aveam patru sau cinci ani, astfel încât să fim cu toții nevoiți să folosim engleza acasă, iar de atunci nu am mai vorbit în polonă.

Îi arăt istoricul mesajelor din CAA și notițele lui Babcia de pe iPad, iar ea se oprește și își trece degetul peste un rând.

– Alina, citește ea, încruntându-se. Hmm...

– O cunoști?

– Nu, dar...

Mama își încrețește sprâncenele, iar apoi se uită la mine gânditoare.

– Mai ţii minte? A vrut să te numesc Alina.

Mă uit la ea cu privirea pierdută.

– Nu știam asta.

– Sigur că știai.

– Categoric nu, mamă.

Mama pare brusc puțin nostalgică.

– Mi-a spus că este o tradiție de familie. Eu am crescut purtând un nume neobișnuit, cel puțin aici este neobișnuit, şi nu am vrut să ți se întâmple asta și ție. Tatăl tău a sugerat să folosim o variantă americană a acestuia, iar „Alice“ era cea mai apropiată.

– Dacă Alina este tradiție de familie, de ce te-a numit pe tine „Julita“?

– Ei bine, asta aproape că-mi dovedește punctul de vedere. Sunt convinsă că mi-a spus la un moment dat că Julita era din partea tatei, deci presupun că Alina era din partea mamei.

– Mamă, nu mi-ai spus niciodată asta, râd eu uşor.

Mama se încruntă.

– Dar cred că ți-am spus, pentru că tu i-ai dat propria ta interpretare cu numele lui Pascale.

M-am uitat la ea fără să-mi vină a crede.

– Mamă, e deja destul de exagerat să ajustezi numele de „Alina“ la „Alice“. Ce naiba de legătură crezi că are Pascale cu asta?

– Alina – Alice. Ally – Callie, spune mama.

Apoi face o pauză și spune cu suspiciune:

– Vrei să-mi spui că a fost o simplă coincidenţă? Ce alt motiv ai putea avea ca să-i dai fiicei tale un nume care se prescurtează aproape exact ca porecla ta?

– Mamă, am botezat-o pe Callie după Blaise Pascal, aşa cum Eddie este botezat după Thomas Edison – a fost visul lui Wade să-şi numească copiii după oameni de ştiinţă celebri şi s-a întâmplat ca mie să-mi placă aceste nume. Nici măcar nu am observat treaba cu porecla până când nu mi-ai atras atenţia.

– Eh, spune mama, şi râdem încet amândouă.

Mă dezmeticesc repede însă, spunând:

– Crezi că Alina a fost mama Babciei?

– Nici nu ştiu. A spus doar că era o tradiţie de familie...

Mama se încruntă, după care se uită din nou la iPad.

– Totuşi, Dziak nu-mi este deloc cunoscut. Numele de fată al Babciei era Wiśniewski.

Apoi, mama ia scrisoarea pe care mi-a scris-o Babcia şi îşi trece privirea peste scrisoarea mai veche – cea pe care nu o putem citi de fapt. În cele din urmă, îi arăt pantofiorul, iar chipul îi este brăzdat de un sentiment de recunoaştere şi surpriză.

– Am uitat complet de pantoful ăsta, murmură ea. Nu l-am mai văzut de zeci de ani.

Îl ia în mână şi, cu cea mai mare grijă, îl cuibăreşte la ea în palmă.

– A fost al tău? o întreb.

Ridică din umeri.

– Habar n-am. În afară de certificatul de înscriere în cadrul colegiului medicilor din SUA, aceasta a fost probabil cea mai de preţ comoară a tatei. O

ținea într-o cutie căptușită, așezată în partea de sus a dulapului său și, când eram foarte mică, o scotea uneori și stătea pur și simplu în fotoliu doar ca să se uite la ea. De fapt, îmi amintesc că îl întrebam din nou și din nou ce era, fiindcă îmi răspundea mereu cu glume prosteşti... Odată mi-a spus că era o mașină a timpului, altă dată mi-a zis că era un portal către o altă lume... lucruri de genul ăsta, râde ea ușor, după care pune pantoful la loc pe masă. Poate că s-a săturat să-l tot întreb, căci, în cele din urmă, nu l-a mai scos, cel puțin nu când eram eu prin preajmă. Știu că nu ai înțeles niciodată asta, Alice, pentru că am încercat să fim deschiși cu tine în legătură cu tot ce am putut încă de când erai mică. Sex, moarte, Moș Crăciun... știi cât de mult îmi plăcea să-ți spun adevărul, atât cât puteai pricepe tu în fiecare etapă a vieții tale.

Această abordare îmi păruse incomodă uneori – cum ar fi atunci când am intrat peste părinții mei într-un moment foarte ciudat, iar a doua zi dimineață m-au așezat la masă și mi-au vorbit cu o profunzime atroce despre dragoste, sex și intimitate și despre motivul pentru care nu era nimic rușinos sau jenant în legătură cu întreg incidentul. În mod oarecum ironic, cel mai jenant moment din viața mea nu a fost atunci când am surprins trupurile goale ale părinților mei în flagrant, ci lunga autopsie de a doua zi. Lăsând la o parte acea conversație, mereu am apreciat la ei sinceritatea. Niciodată nu a existat vreun moment în care să o întreb pe mama despre ceva și ea să pună punct conversației – pur și simplu, nu era asta metoda ei de a mă crește.

– Ei bine, știi că Pa și Babcia aveau o viziune diferită asupra acestor lucruri, spune mama acum. Când eram copil, desigur că vorbeam despre anumite aspecte, dar erau, de asemenea, și o mulțime despre care nu discutam. Părinții mei aveau un întreg arsenal de amintiri pe care nu puteau suporta să le înfrunte. Era interzis tot ce avea legătură cu războiul. Mama vorbea mult despre copilăria ei, dar tata nici măcar asta nu reușea să facă.

Mama ezită brusc, după care pune pantoful pe măsuța pliabilă și se uită la trupul adormit al Babciei.

– Poate că este o teorie nebunească, dar mă întrebam uneori dacă tata nu era cumva evreu.

Mă uit la ea cu surpriză.

– Dar venea mereu cu noi la slujbă de Crăciun și de Paște.

– Da, dar biserica catolică era pasiunea mamei în mod categoric. Tata nu a mers nici măcar o dată acolo fără ea. Și chiar și atunci când se ducea, nu se împărtășea niciodată, iar după ce s-au mutat la azilul de bătrâni, am impresia că mama îl ducea la o sinagogă. Am întrebat-o de câteva ori despre asta, chiar și în mod direct o dată, dar ea mi-a ignorat întrebarea și a spus că doar petreceau puțin timp cu niște prieteni care s-a întâmplat să fie evrei. Vreau să spun – acel azil de bătrâni are o comunitate evreiască foarte bună, așa că asta avea un oarecare sens. Dar...

Ezită, apoi ridică din umeri.

– Au plecat din Polonia în mijlocul Holocaustului și îmi amintesc că mama mi-a spus că au fost îngroziți când au ajuns aici și și-au dat seama că America nu era paradisul multicultural pe care îl credeau ei. Te avertizez, nu am nici o idee despre ce li s-a întâmplat de fapt în Polonia, dar dacă Pa chiar era evreu? Ei bine, nu trebuie să fii vreun istoric ca să știi că ar fi fost iadul pe pământ.

Îmi cobor privirea spre Babcia și simt o presiune în piept când încerc să mi-i imaginez pe bunicii mei dulci și buni supraviețuind în Polonia ocupată de naziști. Pa era genul de om pe care îl întâlnești doar de câteva ori în viață – inteligent și hotărât, dar totuși umil și generos până peste poate. În ceea ce o privește pe Babcia, ea este tare ca piatra, dar a fost dintotdeauna foarte optimistă și uneori se încrede prea iute în bunătatea oamenilor.

Nici măcar nu pot începe să înțeleg ce fel de rezistență trebuie să fi avut bunicii mei pentru a supraviețui acelui război și pentru a rămâne niște suflete bune, așa cum au făcut-o.

– Ți-au cerut să îi duci înapoi în Polonia? o întreb pe mama încetișor.

– Da și nu, spune mama. Tata a fost neclintit în hotărârea de a nu se mai întoarce niciodată acolo. Cred că de aceea mama nici măcar nu a luat în calcul această idee până când nu s-a îmbolnăvit el. Apoi m-a întrebat pe mine imediat după ce am acceptat postul de la tribunalul districtual, iar eu pur și simplu nu aveam cum să-mi iau concediu. De fapt, nu putea fi o perioadă mai proastă pentru nici unul dintre noi. Și, sincer, m-am enervat oarecum fiindcă

a așteptat atât de mult, așa cum mă enervează acum toată prostia asta cu fotografia. Știi prea bine, Alice, când erai tu mică, eu și tatăl tău am fost în Europa de câteva ori, cu mult timp înainte ca tata să se îmbolnăvească. De ce nu mi-a cerut asta atunci? Dacă tot ceea ce își dorea erau niște simple poze, aș fi adăugat cu plăcere o oprire în Polonia.

– Și nu e nimeni acolo cu care să putem lua legătura? Chiar nimeni?

– Ani la rând i-a trimis săptămânal scrisori surorii ei.

Mama se uită din nou la iPad, apoi se întinde după el și îl deblochează.

– Ei bine, am crezut că e vorba despre sora ei, dar acum îmi amintesc că spunea că încearcă să-i scrie „Ameliei“. Dar uite, aici a scris Emilia Slaska. Mă întreb dacă ea e cea căreia îi scria?! Slaska... Slaski, o fi vreo greșeală de tipar... Mă întreb dacă nu cumva era o rudă din partea tatei.

– Au pierdut legătura? întreb eu, iar mama se uită la mine.

– Oh, nu. Emilia sau Amelia, sau cum o fi chemând-o pe ea, nu i-a răspuns niciodată. Cred că, în cele din urmă, Babcia a trebuit să accepte că a murit. Sunt convinsă că știi istoria Poloniei la fel de bine ca mine. Chiar și după ce s-a terminat războiul, țara s-a aflat timp de zeci de ani sub ocupație comunistă, iar lucrurile erau încă foarte grele acolo. Cine știe ce s-o fi ales de sora asta a ei, dacă mai trăia măcar după ce s-a terminat războiul. Știi, eram deja adult când Babcia a renunțat la scrisorile acelea. Cred că a trimis sute de-a lungul anilor...

Mama face o pauză, apoi adaugă încet:

– De fapt, poate că au fost mii.

– Biata Babcia, șoptesc eu, cu gâtul înfundat. Nici măcar nu-mi pot închipui cum o fi fost să renunți așa la tot și să nu știi ce s-a întâmplat cu oamenii pe care i-ai lăsat în urmă.

Rămânem în tăcere o clipă îndelungată, apoi mama mă întreabă:

– Așadar, a înțeles când i-ai spus că nu poți pleca?

– Eu...

Înghit în sec, cu greu.

– Nu i-am spus că nu pot pleca. Nu încă. Îmi e greu să îi spun prin CAA. Trebuie să îi explic toate motivele pentru care este imposibil. Va trebui să mă gândesc în seara asta cum să o formulez.

– Sunt sigură că înțelege că îți cere prea mult.

– Nu știu, spun eu.

Îmi e prea greu să-i explic mamei de ce sunt atât de tentată să încerc să îmi croiesc o cale prin dificultățile vieții de familie și să duc, de fapt, la îndeplinire această căutare nebună, căci multe dintre motivele mele încep cu momentele în care mama era prea ocupată cu munca pentru a-mi oferi ceea ce îmi trebuia, iar Babcia a umplut acel gol.

– Cine știe ce o fi în mintea ei? Probabil că e confuză, oftează mama. Poate că mâine va uita că a întrebat asta.

– Poate, accept eu slab, dar apoi văd cât e ceasul. Trebuie să mă duc să-i iau pe copii de la școală. Îi aduc un pic mai târziu pe la ea.

– Bine, oftează mama, dar apoi privirea ei obosită se luminează puțin. O aduci și pe Callie de data asta?

– Da, mamă.

Oftez și eu.

– Și pe Callie.

Mă întorc la căpătâiul Babciei peste o oră, de data aceasta însă, cu ambii copii de mână. Eddie se urcă în pat pentru a se cuibări lângă ea. Trage măsuța pliabilă peste picioarele lor și încearcă să învârtă de prețiosul său dreidel. După câteva încercări, Callie se enervează, i-l smulge din mână și îl pune în mișcare. Eddie trage aer în piept încântat, apoi scâncește și bate din palme.

Callie o salută pe Babcia, dar apoi cade repede pradă unei conversaţii cu mama, despre ziua ei la şcoală. Ochii Babciei îmi urmăresc mişcările prin salon. Îmi ţin corpul ocupat doar pentru a-mi consuma energia frenetică, generată de gândurile mele nebune. Arunc la gunoi câteva flori vechi, aflate în vază încă de la începutul săptămânii, şi ajustez şi reajustez jaluzelele pe măsură ce lumina soarelui de după-amiază devine prea puternică. Sunt vag conştientă că Babcia foloseşte iPad-ul, dar mă sperii când acesta vorbeşte în locul ei.

Alice acasă acum.

Mă întorc surprinsă spre Babcia. Mă priveşte pătrunzător, iar apoi revine la iPad.

Alice acasă acum. Mai târziu, Alice avion Polonia.

– Despre ce vorbeşte? se încruntă Callie.

– E foarte bolnavă, îi spune mama cu tristeţe. Nu gândeşte logic în acest moment, draga mea. Nu trebuie să-ţi faci griji.

Dar, pentru mine, Babcia gândeşte foarte logic. Şi devine tot mai evident că nu are de gând s-o lase baltă.

Capitolul 15

Alina

În următoarele câteva săptămâni, eu și Tomasz am stat zilnic în pădure ținându-ne de mână și îmbrățișându-ne – fericiți fiind doar pentru că eram împreună. În cele mai bune zile, îmi spunea o poveste – era, de regulă, o poveste despre cum noi fugeam de aici și plecam departe de război și de ocupație, de tristețe și de foamete. Într-una din zile, stăteam pe un buștean, cu spatele rezemat de trunchiul unui copac, iar el era întins pe pământ, cu capul în poala mea, și eu mă jucam în voie prin părul lui. De când se întorsese, îi tunsesem părul și baraba de câteva ori – strecurând foarfeca în haina mea ca să îl ajut să se îngrijească. Am făcut o treabă deplorabilă, dar am simțit o plăcere imensă fiindcă am putut să fac acest lucru mărunt pentru el.

– Unde-ai vrea să mergem azi? m-a întrebat el.

Am cântărit preț de un moment întrebarea, trecând prin numărul restrâns de țări despre care știam câte ceva, dar m-am oprit asupra fanteziei lui favorite.

– America, am spus eu.

– Vai, America este o țară foarte bogată, doar știi asta. Am locui cu siguranță într-un conac, a spus Tomasz, iar un zâmbet larg i s-a întipărit pe chip când a ridicat privirea spre mine.

– M-aș mulțumi cu o casă, am oftat eu, fiindcă voiam ca fantezia să fie un pic mai realistă măcar în acea zi.

Dar apoi m-am oprit, gândindu-mă la locuința micuță a părinților mei și la cât

de mare era cea în care trăiseră odinioară Tomasz, Aleksy și Emilia. Chiar și în Polonia, cuvântul „casă“ putea să însemne atât de multe lucruri diferite. Nu aveam idee cum arătau casele în țările bogate, așa cum era America.

– O casă mare, te avertizez.

– Ei bine, am avea nevoie de o casă mare, a aprobat el, iar când mi-am coborât privirea asupra lui, ochii i s-au încrețit la colțuri. Pentru cei unsprezece copii ai noștri, desigur.

– Unsprezece! am icnit eu, după care am râs. Asta-i fantezia mea, Tomasz, așa că eu aleg numărul de copii pe care-i avem. Vom avea o familie mică – numai patru.

M-am oprit, iar apoi am adăugat:

– Bine, poate cinci, dar categoric nu mai mult de șase.

– Iar eu voi fi medic, desigur.

– Desigur.

– Pot să fiu medic specialist în această fantezie?

– Specialist? am zis eu și m-am uitat la el surprinsă. Ce fel de specialist?

– Un doctor de copii, a zâmbit el.

– Copiii au propriii lor doctori?

Acest lucru părea la fel de improbabil precum ideea ca noi să locuim într-un conac.

– În Varșovia, au, mi-a spus Tomasz. Sunt convins că așa este și în țările bogate, cum este America. Se numesc pediatri.

– Nu știam că vrei să practici tipul ăsta de medicină.

I-am zâmbit confuză, iar el a tras brusc aer în piept, după care a răsuflat încet.

– În Varşovia, la facultate, am studiat în spitale, sub îndrumarea a diverşi specialişti. De exemplu, la spitalul evreiesc, am cunoscut un chirurg.

Chipul i-a fost brăzdat de o urmă de tristeţe şi regret.

– Numele lui este Saul. M-a inspirat foarte mult. M-a făcut să mă gândesc că poate găsesc ceva în specializarea lui. Dar chirurgia nu e de mine. Mie îmi place să vorbesc cu oamenii, să îi liniştesc. Îmi place ideea că, dacă vom găsi vreodată o cale să plecăm din Polonia şi voi putea studia din nou, îmi voi dedica viaţa copiilor.

– Nu e nevoie să plecăm din Polonia ca să poţi studia din nou, am râs eu încet.

Tomasz şi-a întors privirea spre mine, iar ochii îi scânteiau de tristeţe.

– Poate că da.

– Dar când vor pleca naziştii, se vor redeschide şi universităţile. Te vei putea întoarce în Varşovia. Şi, crede-mă Tomasz, de această dată, nimeni nu mă va mai împiedica să vin cu tine.

– Alina, a rostit deodată Tomasz, după care s-a mişcat pe pământ, astfel încât să stăm faţă în faţă.

M-a prins de mâini şi le-a ţinut pe amândouă între ale lui, sprijinindu-le în poala mea. Mi-am dat seama după intensitatea expresiei de pe chipul său că avea să-mi spună ceva ce nu voiam să aud. Am rezistat nevoii ciudate de a-mi astupa urechile ca un copil.

– Chiar şi după ce se va termina războiul, nu vom putea rămâne aici. Vor trece mulţi ani până când universităţile vor funcţiona cum ar trebui, iar eu nu am să pot niciodată să-mi clădesc o viaţă în Varşovia sau în Cracovia. Vom avea nevoie de un nou început.

– Dar... eu nu pot părăsi Polonia, am spus eu neliniştită. Mi-am întors privirea spre el. Părinţii mei, chiar şi Truda şi Emilia sunt aici. Trebuie să rămânem aici pentru Emilia.

O tensiune bruscă s-a ridicat între noi, iar mie nu mi-a plăcut asta deloc – mai ales când Tomasz încerca să devieze de la acea afirmație cu încă una dintre poveștile lui naive.

– Poate că am să-ți construiesc o casă din turtă dulce, mi-a zis el brusc, pe un ton relaxat. Apoi, dacă vreodată ți se face foame, poți să mănânci casa.

– Poate că am să-ți construiesc o biserică, i-am spus eu, iar el, auzind tonul meu categoric, și-a arcuit sprâncenele.

– Credeam că rugăciunea de dimineață este doar un pretext pentru întâlnirile noastre. Să nu-mi spui că te gândești să depunem jurămintele?

El mă tachina în continuare, dar eu eram foarte serioasă acum. Mi-am smucit mâinile dintre ale lui și m-am ridicat în picioare, bolborosind:

– În biserică nu ai voie să minți, Tomasz. Dacă îți construiesc o biserică, vei fi nevoit să-mi spui adevărul despre toate lucrurile pe care nu le înțeleg.

A rămas în tăcere, întinzându-se numai cât să ia de pe jos o ramură pe care o răsucea între degete. Avea o expresie sobră și privirea distantă.

– Îmi e teamă să-ți spun, a recunoscut el pe un ton inegal, apoi s-a uitat fix la mine, iar în ochii lui era o durere atât de necruțătoare, încât am uitat că eram furioasă pe el, așezându-mă din nou pe buștean doar pentru a mă apleca și a-l lua de mână.

I-am văzut umbrele din privire, de parcă trăia un coșmar. Dar apoi s-a scuturat, s-a uitat la mâinile noastre și a recunoscut:

– Am făcut niște greșeli oribile. Acum încerc să le repar și să mă fac un om de onoare. Tot ce îmi doresc pe lumea asta este să fiu un bărbat demn de o femeie ca tine. Am să îți spun cu timpul, promit. Dar acum? Tu știi care este miza acestui război, deși sunt convins că părinții tăi încă te protejează și te tratează ca pe un copil uneori.

– Așa e! am exclamat eu plină de frustrare. Chiar așa fac. De asta nu suport când și tu faci la fel.

– Nu fac asta, mi-a spus el rugător.

– Ba exact asta faci, i-am tăiat-o eu.

Am auzit-o pe mama strigându-mă de pe câmp, cu exasperare în ton, așa că m-am separat de Tomasz, dar nu prea voiam să îl las acolo după discuția tensionată pe care am avut-o. Mi-am lipit încă o dată buzele de ale lui.

– Tomasz, am rostit eu cu blândețe. Mai spune-mi iar. Despre noi.

Un zâmbet i-a alungat încordarea de pe chip.

– Ne este predestinat să fim împreună, a șoptit el, trecându-și degetele pe obrazul meu în jos. Am fost făcuți unul pentru altul, iar toate celelalte lucruri de pe lume ar trebui să se rezolve de la sine, căci noi vom fi împreună. Te iubesc.

– Și eu te iubesc.

I-am oferit un ultim sărut pe buze, iar apoi m-am forțat să mă ridic în picioare.

– Noapte bună, Tomasz. Ne vedem mâine-dimineață?

Atunci el a rămas jos, însă mi-a zâmbit cu tristețe și, cu ezitare, mi-a dat drumul la degete.

– Mă voi gândi la tine în fiecare minut până atunci.

M-am întors să plec, dar apoi m-am oprit și l-am privit peste umăr.

– Tomasz?

– Da, Alina?

– A venit vremea, dragostea mea. A venit vremea să îmi spui adevărul despre situația ta.

A înghițit cu greu și a dat din cap.

– Sunt puternică, la fel ca dragostea noastră. Orice-ai avea să-mi spui, nu va schimba nimic.

– Nu-mi poți promite asta, moje wszystko, a șoptit el.

– Pot, am spus eu ridicându-mi bărbia. Și o fac. Mâine?

A închis ochii și a tras aer în piept, dar când i-a deschis apoi, a dat din cap, iar eu am știut că, data viitoare când urma să-l văd, avea să-mi spună adevărul.

Speram doar să fiu pregătită să-l ascult.

A doua zi, l-am găsit pe Tomasz stând în luminiș, în câmp deschis, pentru prima dată de când ne-am reîntâlnit. Când m-a văzut venind, a întors privirea, chipul fiindu-i cuprins de regret și de vinovăție.

M-am apropiat în liniște și m-am așezat lângă el, dar el nici nu a încercat să mă atingă.

– O privesc pe Emilia trecând pe aici cu familia ei duminica, a spus el absent.

Am stat așa puțin, ascultând sunetele liniștitoare ale pădurii.

– Duminica stau într-un copac din apropierea potecii pentru a o putea vedea. O ține mereu de mână pe Truda.

– Da, șoptesc eu.

– Mateusz vine mereu în spatele lor. Mergând, cercetează cu privirea posibilele pericole. Îmi dau seama că și el este un tată bun pentru ea.

– Este.

– Te-am văzut și pe tine stând împreună cu ea pe scări, după prânz, a zis el, după care a zâmbit blând. Observ că sora mea vorbește la fel de mult ca înainte.

– Așa e.

– Ce e hârtia pe care o are mereu la ea când vine în vizită?

– Desene, murmur eu. Desenează pentru mine și pentru mama. Flori, în general.

Nu i-am spus cât de întunecate deveniseră acele imagini. Părea că avea multe griji pe cap și fără să știe asta.

– Sunt foarte bune, este cu adevărat o artistă.

– Isteață fată. Este tristă și speriată, dar este iubită, a adăugat el, după care s-a uitat drept la mine. Alina, cei mai mulți dintre copiii evrei din Trzebinia sunt acum morți.

M-am încruntat când a schimbat brusc subiectul conversației noastre.

– Ei bine, da... știu.

– Mulți au murit de foame sau au fost duși în lagăre de concentrare, au fost munciți până și-au dat ultima suflare sau au fost executați.

M-am uitat la el confuză.

– Știu asta, Tomasz. Este îngrozitor și trist, dar știu.

– Poate, dar știi care e diferența între Emilia și copiii evrei?

M-am străduit să aflu un răspuns, dar, într-un sfârșit, nu am putut decât să scot un oarecum neputincios:

– Nu... nu știu.

– Toți sunt copiii lui Dumnezeu, dar și copiii patriei noastre. Ei sunt atât speranța, cât și viitorul nostru ca națiune și ca specie, iar asta-i tot ceea ce ar trebui să conteze.

S-a foit pe bolovan, apoi s-a ridicat în picioare și m-a luat de mână.

– Astăzi, să ne plimbăm în timp ce vorbim. Știu că nu ai voie să te îndepărtezi prea mult de câmp, dar nu te pot privi în ochi când îți povestesc asta.

Așa că am mers în liniște, ieșind de pe potecă, de-a lungul formațiunilor stâncoase, unde panta era abruptă. După câteva momente, mi-a strâns mâna și mi-a spus ușor:

– Dacă Emilia ar fi fost un copil evreu din Varșovia, azi s-ar fi aflat într-un ghetou. Știu că mâncarea de aici nu e îndestulătoare, dar copiii din ghetou mănâncă rumeguș și pietre ca să-și umple burticile lor goale, fiindcă, după o vreme, foamea și durerea se simt la fel, iar ei nu au nevoie decât de alinare. Și știu că oamenii se tot îmbolnăvesc pe aici, dar copiii din ghetou mor cu o asemenea repeziciune, încât autoritățile nu mai fac față numărului de cadavre. Și știu că Emilia e speriată aici, dar ea mai zâmbește încă. Copiii din ghetou nu zâmbesc, căci în viața lor nu mai e nici un crâmpei de bucurie. Nu mai e nimic în afară de frică, de suferință și de foamete. Și...

A inspirat profund, iar apoi a spus cu tristețe:

– Alina, dacă Emilia ar fi fost un copil evreu din Varșovia, s-ar afla în acel ghetou. Și poate că ar fi acolo din cauza mea.

M-am oprit în loc. Încercasem să mă pregătesc pentru ceva rușinos, dar am fost atât de îngrozită să aud acea afirmație, încât nu mi-am putut ascunde reacția.

– Ce? am spus eu cu o voce răgușită.

Simțeam cum mi se scurge sângele din vene. Și Tomasz părea mult mai palid decât de obicei. A oftat din greu și a început să-și frece ceafa. A continuat să mă privească, de parcă încerca să-și dea seama dacă exista o cale de a evita, chiar și în acel moment, să fie sincer cu mine, sau poate că mă analiza să vadă dacă, la urma urmei, putem să rezist adevărului. Tăcerea s-a prelungit prea mult și nu am mai putut suporta încă o astfel de secundă. Privirea mi-a devenit mai aprigă și mi-am încrucișat brațele pe piept:

– Explică-mi, am șoptit cu înverșunare.

A închis ochii, iar eu am ridicat vocea.

– Explică-mi, Tomasz!

I s-a întunecat privirea și a coborât umerii.

– Îți mai amintești când ți-am spus că vreau să devin medic pediatru? mi-a șoptit el.

– Bineînțeles, am spus eu pe un ton rigid.

– Eu... era... chirurgul. Mai știi când ți-am povestit despre chirurg?

M-am înmuiat atunci. Numai puțin, căci am recunoscut strădania din glasul lui Tomasz și mi-am dat seama că eram pe punctul de a asculta un nou gen de poveste de-a lui – o poveste pe care nu știa cum s-o spună. M-am holbat la el și, în clipa aceea, a trebuit să mă forțez să mă concentrez pe faptul că îl cunoșteam pe acest bărbat de o viață întreagă. Era un om bun. Poate că asta nu avea să fie o poveste frumoasă, dar bărbatul care mi-o spunea era, în esență, un om frumos. Dacă ceea ce îmi spusese adineauri era adevărat, trebuia să existe un motiv pentru care a făcut-o, cu toate că, în acel moment, nici măcar nu eram în stare să încerc să-mi închipui care era acela.

Dar aveam încredere în el, măcar atât cât să-i dau șansa să îmi explice. L-am luat de mână, iar el m-a privit surprins.

– E în regulă, Tomasz, am spus cu blândețe. Doar spune-mi. Nu plec nicăieri.

Am luat-o din loc iar, ținându-i strâns mâna într-a mea. M-a urmat, a inspirat profund, iar apoi a spus-o în grabă, cu un tumult de cuvinte.

– În Varșovia, am luptat de partea armatei poloneze până când ne-au înfrânt.

S-a dat o luptă infernală, dar nu am fost pe măsura lor, nu în cele din urmă. Naziștii ne-au luat prizonieri, pe mine și pe un grup de prieteni de-ai mei de la facultate, și ne-au dat de ales – fie ne alăturam Wehrmachtului, fie aveau să ne ucidă familiile și să ne arunce în închisoare. Ne-au zis că au informații despre noi toți și că știu unde se află familiile noastre, iar eu m-am gândit că, dacă aș fi făcut ce-mi cereau, i-aș fi putut salva pe tata și pe Emilia, poate

chiar şi pe tine, iubită Alina, căci ce mă făceam dacă ştiau deja că eram logodiţi? Am simţit că nu am de ales. Nu am ştiut ce altceva puteam să fac, aşa că m-am alăturat Wehrmachtului.

A scuipat cu amărăciune ultimul cuvânt.

– Am purtat uniforma aia jegoasă şi am făcut tot ce mi s-a ordonat.

Mi-am amintit cum fraţii mei mi-au povestit că studenţii din Varşovia fuseseră înrolaţi în Wehrmacht, dar şi cum i-am luat atunci în derâdere, fiindcă am fost convinsă că Tomasz nu s-ar supune unui asemenea ordin. Dar un lucru pe care îl ştiam mult prea bine despre Tomasz era cât de profundă îi era iubirea faţă de familia lui, cât de profundă era dragostea lui pentru mine. Îi descoperiseră singura slăbiciune care l-ar fi convins să îşi trădeze patria.

– Ai ucis oameni? l-am întrebat eu pe un ton inegal.

– Există lucruri şi mai rele decât crima, Alina, mi-a şoptit el. Mi-am trădat compatrioţii, iar într-o zi... într-o zi, când Polonia va fi întreagă, poţi fi sigură că laşii ca mine vor da socoteală. În special eu. M-am dus în Varşovia ca să învăţ să vindec, dar, în schimb, le-am impus ideologia. M-au plăcut pentru că eram puternic şi iute şi pentru că...

Acum s-a oprit cu totul şi am auzit plânsul pe care încerca să şi-l înăbuşe.

– Comandantul a spus că aveam un fel al meu de a linişti oamenii. Unitatea mea a fost însărcinată să mute familiile în cartierul evreiesc. Copilaşii erau foarte speriaţi, iar mamele lor, extrem de îngrozite, dar le-am spus că va fi bine. Nu trebuia decât să facă ceea ce le spuneam noi şi avea să le fie bine. Dar nu a fost bine, nici măcar la început, fiindcă nu aveau suficient spaţiu şi mâncare, aceasta fiind doar o modalitate de a-i îngrămădi pe toţi laolaltă ca să fie mai uşor de rănit. Au construit un zid în jurul ghetoului. Acolo este iadul pe pământ şi nu ai cum să scapi din el, iar eu îi conduceam pe copii înăuntru şi le promiteam că vor fi bine.

Nu şi-a mai putut reţine plânsul, iar eu nu am mai putut suporta să ascult povestea asta fără să-l îmbrăţişez. M-am oprit, m-am întors spre el şi mi-am încolăcit braţele în jurul mijlocului său. Mi-am lipit obrazul de pieptul său şi

i-am ascultat bătăile inimii, ele venind tot mai repede și tot mai intense pe măsură ce amintirile și rușinea ieșeau la lumină. M-am luptat în tot acel timp – simțeam groază și repulsie față de acțiunile lui, dar și un sentiment crescând de înțelegere.

Căci, în sfârșit, căpăta un înțeles întunericul pe care îl zăream uneori în el. Își avea rădăcinile în mortificarea și regretul de cea mai profundă natură – luase decizii ce trădaseră valorile care îl făceau pe Tomasz Slaski omul care era.

La un moment dat, s-a prăbușit la pământ, dar eu l-am urmat, iar apoi l-am împins până când s-a sprijinit de trunchiul unui copac. Tomasz tot nu putea să mă privească în ochi, așa că m-am așezat în poala sa și i-am cuprins obrajii în palme.

– Spune-mi totul, dragostea mea, am șoptit eu.

Lacrimile i s-au rostogolit pe față, înnodându-i-se în barbă, după care și-a ridicat ochii către coronamentul pădurii.

– Tatăl tău m-ar omorî dacă ar ști ce am făcut.

– Poate că nu, dacă ar ști de ce, Tomasz.

– Tatăl tău e un om bun. S-ar fi opus.

– El nu te va judeca, Tomasz, și nici eu nu o fac.

– Polonezii au să mă omoare într-o bună zi, asta dacă nu pun naziștii mâna pe mine mai întâi. Oamenii buni, așa cum e tatăl tău, mă vor găsi și mă vor ucide pentru ceea ce am făcut.

Am clătinat din cap cu înverșunare, iar apoi l-am sărutat apăsat – cel mai bun lucru la care m-am putut gândi ca să-l opresc să mai vorbească astfel. A înghițit în sec, iar apoi mi-a întâlnit din nou privirea.

– Tomasz, am spus eu categoric. Spune-mi restul.

A tras adânc aer în piept, iar apoi a oftat.

– Într-o zi, patrulam prin ghetou și l-am văzut pe el. Saul Weiss.

– Prietenul tău chirurg?

– Da. El și soția lui, Eva, fuseseră aduși acolo. Fuseseră târâți afară dintr-un apartament drăguț de lângă spital într-o încăpere jalnică, pe care erau nevoiți să o împartă cu alte două familii. La început, m-am prefăcut că nu îl recunosc, pentru că îmi era rușine că făceam parte din ceea ce i se întâmpla lui. M-am uitat în altă parte și am continuat să merg, dar apoi am privit în spate și știi ce a făcut? Mi-a zâmbit. Prietenos, Alina. Mi-a zâmbit.

Abia dacă reușeam să înțeleg cuvintele care alunecau pe buzele lui Tomasz, fiindcă plângea din nou. Am început și eu să plâng, m-am aplecat și i-am șters cu sărutări lacrimile de pe obraji, după care mi-am frecat nasul de al lui.

– Sunt tot aici, dragostea mea, am șoptit eu. Continuă să vorbești cu mine.

– Dar ar fi trebuit ca el să mă urască, doar că a refuzat să se înjosească pe sine prin ură. Aveam o istorie comună – o prietenie – și a fost bun cu mine până și în acele circumstanțe. Saul Weiss a pierdut totul din cauza celor ca mine, oameni care nu au avut curajul să ia atitudine, și totuși?! El a ales să zâmbească. Aceea a fost ziua în care s-a rupt ceva în interiorul meu și am știut că nu mai puteam să îndur.

– Cum ai ieșit din Varșovia?

– Prin conductele de canalizare, a spus el, după care și-a lipit fruntea de a mea și s-a oprit o clipă pentru a se aduna. Am mers prin canalizare. Eu, Saul și soția lui, Eva.

– Le-ai permis să fugă cu tine?

– Nu, a râs el amarnic, fiind ulterior cuprins de tristețe. Tu tot mai crezi că eu sunt eroul acestei povești, Alina, dar încerc să îți spun că sunt ticălosul. Ei mi-au permis să fug cu ei. M-am întors să îi cer scuze lui Saul. L-am târât după mine în fața unui magazin gol, căci trebuia să îmi joc rolul, dar, odată ce am rămas doar noi doi, eu am fost cel care a plâns, iar peste câteva zile, când s-a apropiat timpul plecării, s-a încrezut în mine într-atât de mult, încât să mă

invite să plec cu ei. Îşi cheltuiseră ultimii bani ca să plătească un ghid care să-i conducă prin conducte. Cinstit să fiu, am crezut că este o misiune sinucigaşă – de asta am acceptat, de fapt, să îi însoţesc. Nu aveam nici un gând cu privire la ceea ce aveam să fac dacă am fi reuşit să ieşim, căci nici măcar nu părea o posibilitate, iar moartea părea o opţiune mult mai bună decât să stau acolo, în uniforma aia şi să putrezesc în interior. Am fost cel mai surprins să văd lumina zilei la periferia Varşoviei. Saul şi Eva nu mai aveau nici un plan de acolo, aşa că am luat-o la pas. Pe drumul de întoarcere spre casă, am dormit pe sub poduri şi prin hambare.

– Dar... cum? Aţi bătut tot drumul de întoarcere pe jos? Sunt sute de kilometri, Tomasz. Este...

– Aproape imposibil, nu-i aşa? a zis el cu tristeţe. Mă înţelegi acum. Am trecut prin atâtea situaţii-limită, încât mă tot gândeam că, din clipă în clipă, totul avea să se sfârşească, dar norocul sau Dumnezeu sau soarta a fost de partea noastră, căci, în cele din urmă, am întâlnit un fermier binevoitor, care ne-a pus în legătură cu gruparea Zegota – un consiliu clandestin de ajutorare a evreilor – care are susţinerea guvernului din exil. Nu am fi reuşit niciodată să străbatem zona controlată de Guvernul General fără ajutorul lor.

Am rămas o vreme într-o tăcere apăsătoare. Într-un final, m-am aşezat pe pământ, lângă el, şi mi-am înfăşurat braţele în jurul mijlocului său, după care mi-am sprijinit capul pe pieptul lui. Mi-am lăsat mintea să evoce imagini cu tot ce îmi povestise, chiar şi părţile pe care nu îmi doream să mi le imaginez, căci ele făceau acum parte din Tomasz, iar eu voiam să îl cunosc şi să îl înţeleg în totalitate.

După un timp, şi-a dres vocea:

– Trebuie să înţelegi, Alina. Saul şi Eva mi-au salvat viaţa, iar misiunea mea este să-i ajut. Stau ascunşi în apropiere şi, până când îi voi putea răsplăti, voi face tot ce-mi stă în putinţă pentru a-i ajuta să se ascundă.

– Furi mâncare pentru ei?

– Da, dacă găsesc. Uneori prind păsări, alteori veverițe. Când pot, fur de la fermieri – doar pentru că ştiu că, oricum, naziştii iau totul, aşa că, în realitate,

fur de la ei. Am luat ouă de la tine din ogradă, pentru că ai foarte multe găini și m-am gândit că nu le veți simți lipsa, însă doar când am fost cu adevărat disperat.

Am simțit că trebuia să spun cuvintele cu voce tare doar ca să pun un nume întregii situații. Mi-a mai luat alte câteva minute ca să îmi fac curaj să le rostesc, însă, chiar și atunci, abia le-am șoptit.

– Îi ajuți pe evrei să se ascundă? Da?

– Am trei grupuri de prieteni care se ascund la câțiva kilometri de ferma ta, inclusiv Saul și Eva. Mulți alții sunt ascunși în casele din comună și, din când în când, îi ajut și pe ei, dar, de obicei, lor le aduc mâncare alții care lucrează cu Zegota. Este incredibil de periculos să te furișezi în oraș.

– Tot ceea ce mi-ai spus este incredibil de periculos! am exclamat eu, îndepărtându-mă de el. Nu înțelegi? Naziștii au dat un decret conform căruia, dacă ajuți un evreu chiar și cu un pahar de apă, te vor ucide pe tine și pe întreaga ta familie! Cum ai putut să nu-mi spui nimic despre asta? Eu sunt familia ta, Tomasz, dar la fel este și Emilia. Ai fi putut să te ascunzi singur, fără ei, și ar fi fost mult mai puțin periculos...

– Saul și Eva au un nou-născut, m-a întrerupt Tomasz, iar expresia i-a devenit brusc dură. Am clipit din ochi.

– Un copil?

– Da. Eva a născut în urmă cu câteva săptămâni, imediat după ce am ajuns aici. Tikva nu poate mânca nimic altceva în afară de laptele mamei sale, iar Eva nu poate face lapte decât dacă îi aduc eu mâncare. Să las un nou-născut să moară de foame, Alina?

Mi-a susținut privirea, iar frustrarea l-a făcut să-și scurteze cuvintele.

– Saul este un om bun, un om mult mai bun decât mine. Dar este evreu, așa că invadatorii l-ar lăsa să moară de foame ca pe un animal sau, mai rău, l-ar închide într-un lagăr și l-ar pune să muncească până și-ar da duhul. Iar copilul acela este cea mai frumoasă păpușică pe care ai văzut-o vreodată. Oh, dar s-a

născut din părinţi evrei, aşa că presupun că merită şi ea să moară? Aşadar, i-ai pune pistolul la tâmplă şi ai apăsa pe trăgaci?

– Nu spune lucrurile astea, am protestat cu înverşunare.

Plângeam, copleşită şi speriată, dar Tomasz nu s-a lăsat intimidat de lacrimile mele.

– Dar asta susţii când îmi spui că ar fi trebuit să-i las în urmă.

O tristeţe paralizantă i-a traversat chipul, iar privirea lui mă implora să îl înţeleg.

– De asta nu aveam de gând să te anunţ că sunt aici. Aveam de gând să stau ascuns şi să găsesc modalităţi de a te ajuta, dar nu intenţionam niciodată să te las să mă vezi. Ştiu că ar fi fost o cruzime, dar ar fi fost mai sigur pentru tine. Aş alege dragostea noastră mai presus de orice altceva, dar nu te voi alege pe tine mai presus de ceea ce este corect, nu de această dată. Nu aş fi bărbatul pe care îl meriţi dacă nu i-aş ajuta pe aceşti oameni.

S-a oprit brusc şi şi-a trecut mâna prin păr, frustrarea fiindu-i întipărită pe faţă.

– Monştrii nu ar trebui să simtă o dragoste mare ca a noastră, nu-i aşa? Trebuie să dovedesc că nu sunt un monstru. Te rog, nu-mi cere să mă opresc. Te rog.

Riscurile pe care şi le asuma Tomasz erau inacceptabile, dar, în timpurile de atunci, totul era inacceptabil, căci situaţia devenea tot mai rea de fiecare dată când ne acceptam soarta. Am avut o izbucnire bruscă şi surprinzătoare de claritate. Trebuia să luptăm – chiar dacă nu cu pistoale şi arme, ci doar cu puterea spiritului nostru, iar pentru fiecare dintre noi, rezistenţa însemna ceva diferit. Pentru mine, rezistenţa însemna să fac tot ceea ce Tomasz avea nevoie să fac, chiar dacă asta implica moarte sigură pentru amândoi. Am privit acest gând cu dârzenie, derutată de propriul meu curaj. În orice caz, revelaţia lui Tomasz nu m-a făcut să mă întreb dacă el era persoana pe care o credeam eu, ci dacă eu eram persoana care credeam că sunt. Chiar ştiind cu siguranţă că relaţia mea cu el era în esenţă o condamnare la moarte, nu m-am simţit deloc

descurajată.

De-a lungul anilor, ajunsesem să mă văd exact așa cum se așteptau ceilalți să fiu; mică de statură, frumoasă și delicată, prea feminină pentru a fi de mare folos la fermă, răsfățată și leneșă, imatură și poate chiar puțin prostuță.

Cu siguranță, nu eram curajoasă. Cu siguranță, nici nu aveam o fire eroică sau nobilă.

Dacă aș fi fost într-adevăr acea fată, gândul de a-mi risca viața pentru Tomasz m-ar fi îngrozit. Aș fi fugit la mii de kilometri în sens opus. Dar tot ce voiam să fac în acel moment era să găsesc o cale de a-l ține în siguranță, o cale de a-i oferi pace, o cale de a-i ajuta prietenii. Dragostea pe care o simțeam pentru el era atât de mare, încât mi-a eclipsat temerile și a luat pe umerii ei poverile lui, ca și cum ar fi fost ale mele. Iubirea noastră îmi era acum oglindă, iar în ea mă puteam vedea clar pentru prima dată. Nu mai vedeam o fată răsfățată și prostuță, îndrăgostită de un coleg de școală. Vedeam o femeie care simțea o dragoste foarte altruistă, foarte matură.

– Nu-ți voi cere să te oprești, am spus, iar el a ridicat privirea spre mine. De fapt, am de gând să găsesc o cale de a te ajuta.

A clătinat imediat din cap.

– Nici o șansă, Alina...

– Nu, am spus eu categoric, dar încet. Să nu îndrăznești să-mi spui că e prea periculos. Acum e periculos și să te iubesc pe tine, dar nu aș putea să mă opresc nici dacă aș încerca. Chemarea ta este chemarea mea. Facem asta împreună, căci ce-mi spui tu mereu?

– Suntem meniți să fim împreună, a șoptit el, dar privirea îi era serioasă. Totuși, nu te pot lăsa să riști mai mult decât o faci deja, Alina.

– Nu trebuie să mă lași să fac nimic, Tomasz, i-am spus cu blândețe, iar el mi-a oferit un zâmbet trist și reticent. Nu știu cât de mult te pot ajuta, dar trebuie să încerc. Chiar dacă pot să aduc puțin mai multă mâncare pentru această mamă și pentru prețiosul ei prunc. Dar acum...

Am inspirat adânc şi am privit înapoi spre câmpuri. Nu o auzisem pe mama strigând, dar cu siguranţă că o făcuse şi probabil că era pe cale să vină să mă caute.

– Sunt plecată de prea mult timp şi trebuie să mă întorc.

Mi-am lipit buzele de ale lui. Tomasz Slaski era epuizat – epuizat fizic şi emoţional. Dar între noi doi era un alt nivel de sinceritate – o intimitate diferită de tot ceea ce experimentaserăm până atunci, născută din cel mai profund tip de vulnerabilitate.

Mă lăsase să-l văd, să văd fiecare parte din el – chiar şi ruşinea lui. Iar eu, în schimb, nu puteam să-i ofer decât înţelegere şi acceptare. Aveau să treacă mulţi ani până să apreciez cât de profund a fost acel moment; ce uşurare trebuie să fi fost pentru el. În acel moment, nu făceam decât ceea ce dragostea pe care i-o purtam mă obliga să fac. Pur şi simplu, acţionam din instinct.

– Te iubesc, a spus el.

L-am sărutat pentru ultima oară şi am închis ochii pentru a-i simţi mirosul.

– Şi eu te iubesc, Tomasz. Şi nu eşti un monstru, nu pentru mine, am spus, după care m-am uitat la el şi am izbucnit din nou în lacrimi. Eşti un erou, dragostea mea. Ştiu că încă nu te simţi aşa. Dar vei vedea într-o zi.

În ziua aceea, când am coborât de pe deal, mama s-a uitat la mine încruntată.

– Ai plâns, a spus ea.

– Ce? m-am prefăcut că nu ştiu. Nu, poate că răcesc.

– Ai răcit, a repetat ea oftând. Apoi a zis, aproape pentru ea însăşi: Alina crede că răceşte.

Ştiam că nu m-a crezut, dar nu aveam timp să-mi fac griji pentru asta.

Mă gândeam deja la cină şi la cât de multă mâncare aş fi putut să ascund pentru Tomasz şi pentru prietenii lui.

Capitolul 16

Alina

Vara anului 1941 înainta spre toamnă, iar până atunci, turnul acela de fum, de care mă temusem atât de mult la începutul războiului, devenise un reper permanent. Mirosul înțepător, care mă deranjase atât de tare la prima sa apariţie, a devenit la fel de familiar ca mirosul găinaţului de găină de pe câmp. Găseam pete ciudate de cenușă pe haine și în păr și, când nu era vânt, aceasta poposea pe câmpuri ca o zăpadă fină. Am învăţat să o ignor. A trebuit să o ignor, pentru că pur și simplu nu puteam scăpa de ea.

Tomasz trăia încă în pădure, lipsit de adăpost, iar îmbrăcămintea lui era foarte subțire – atât de subțire, încât încercam să îmi dau seama cum aș putea să-i aduc pe ascuns câteva haine de-ale fraților mei înainte ca vremea să se răcească și mai mult.

Știam că îi era deja frig – în unele dimineți mă duceam să-l văd și îl găseam moțăind în vreun trunchi de copac scorburos, căci acum trebuia să se ghemuiască în timpul nopții, buzele fiindu-i vinete și tremurând din toți rărunchii.

– Ești prieten cu Nadia Nowak, nu-i așa? l-am întrebat într-o zi.

El s-a încordat.

– O cunosc pe Nadia, da.

– Acum, că e un pic mai frig, nu poți să rămâi la ea? Sau măcar să te ascunzi cu unii dintre prietenii tăi evrei?

– Nu, nu pot să stau cu Nadia, este mult prea riscant să încerc măcar să fac asta. Iar în ceea ce-i privește pe prietenii mei, este prea greu să tot intru și să ies din ascunzătorile lor. Trebuie să pot pleca în fiecare seară pentru a putea face rost de mai multă mâncare pentru noi toți.

L-am crezut când mi-a spus că avea să găsească el o soluție, dar eram îngrijorată pentru cât de departe avea să meargă cu această misiune de a-și ajuta prietenii. Înțelegeam acum că vinovăția resimțită din pricina deciziilor luate la Varșovia îi punea în mișcare fiecare gând, dar eram speriată de punctul în care îl va duce asta. Se angajase deja într-o misiune sinucigașă și supraviețuise; cât timp avea să treacă până când o va face din nou?

La asta mă gândeam eu într-o dimineață, în timp ce mergeam să mă întâlnesc cu el, atât de pierdută în gândurile mele, încât nici nu am fost atentă la ceea ce se întâmpla în jurul meu. Am auzit mișcare în fața mea și mi-am ridicat privirea. M-am uitat drept în ochii unui soldat care stătea la câțiva metri distanță de mine. Am fost atât de surprinsă, încât am țipat fără să mă gândesc. Sunetul ascuțit și pătrunzător a răsunat în toată pădurea, iar soldatul a luat pușca de pe umăr și a ridicat-o spre fața mea.

– Te rog, am răcnit eu, clătinând din cap. Te rog, nu.

Răpăi în germană spre mine, dar nu am reușit să înțeleg nimic și m-am uitat la el pierdută. Am ridicat mâinile deasupra capului, în caz că asta îmi cerea, dar el mi-a aruncat o privire nerăbdătoare și, spre surprinderea mea, mi-a spus în poloneză:

– Ce cauți aici?

– Alina, a strigat mama din spatele meu, părând ciudat de exasperată. Vrei să mergi mai încet, copilă?

– Mamă..., am icnit eu.

Am încercat să mă întorc cu fața spre ea pentru a o avertiza să nu se apropie, dar nu mi-am putut lua ochii de la soldat și, în cele din urmă, nu a mai contat – era oricum mult prea târziu pentru a o avertiza. Am simțit-o apropiindu-se de mine și l-a salutat pe soldat.

– Bună dimineața, a spus ea.

Tonul ei era dezinvolt şi cald, de parcă nu era nimic ieşit din comun la scena peste care tocmai dăduse. I-am aruncat o privire neîncrezătoare.

– Ce cauți în pădurea asta, cucoană? a întrebat soldatul, mutând puşca dinspre mine spre mama, iar apoi din nou spre mine.

– Am luat-o pe cărare ca să mergem în vizită acasă la fiica mea din oraş, a spus mama cu uşurință.

Apoi, cu o îngrijorare convingătoare a adăugat:

– Căutaţi pe cineva?

Am văzut un alt soldat apropiindu-se de mai sus, de pe deal, iar un altul venea în spatele său. Cercetând cu privirea dealul ce se înălța în jurul meu, am văzut şase soldați, dispuşi în formație, toți fiind cu ochii ațintiți asupra mea şi a mamei în acel moment. Mi-a sărit inima din piept şi a trebuit să dau tot ce am avut mai bun în mine ca să mă abţin să nu mă uit în sus. Dacă Tomasz era chiar deasupra noastră? Dacă adormise din nou în câmp deschis? Trebuia să presupun că nu avea acte de identitate asupra lui şi, în plus, dacă i-ar fi aruncat o singură privire, ar fi ştiut că se ascundea de ceva. Nu era nimic mai mult decât un sac de piele şi oase, ţinute laolaltă de nişte zdrenţe.

– În acest district se ascund evrei, a anunțat soldatul. Străbatem pădurile în căutare de fugari.

– Aici? a spus mama, părând uşor neîncrezătoare.

A râs în voie şi destul de tare.

– Cine s-ar ascunde în peticelul ăsta de pădure? Dacă e cineva aici, îl veți găsi într-o clipită.

A arătat cu degetul înapoi, vag, spre casa noastră.

– Locuim la doar câteva sute de metri distanță. Credeți-mă când vă spun că nu e nimeni în această pădure. Aş şti dacă ar fi cineva aici.

– Documentele? a întrebat soldatul, şi tocmai când credeam că voi muri de frică, mama a băgat calm mâna pe sub cămaşă, apoi a făcut un pas înainte şi i-a înmânat actele noastre de identitate. S-a uitat peste ele, apoi a dat scurt din cap, a aruncat hârtiile înapoi spre mama şi a făcut semn cu puşca să ne continuăm drumul pe cărare.

Mama a îndesat hârtiile în maioul ei, şi-a strecurat mâna pe după cotul meu şi m-a condus pe lângă soldaţi, spre vârful dealului. Am dat să întorc capul spre ei ca să văd ce se întâmplă, dar ea m-a zdruncinat tare şi a murmurat aprig:

– Privirea în faţă, Alina!

Mai multe camioane naziste erau staţionate la poalele dealului de pe partea Trzebiniei, în locul unde iarba creştea înaltă şi unde copacii fuseseră defrişaţi pentru a face loc de case. Eu şi mama am trecut chiar pe lângă acele camioane goale, braţul meu fiind încă blocat în strânsoarea mortală a cotului său. Am parcurs străzile rămase până la casa Trudei într-o tăcere neînduplecată şi oribilă. Când Truda a deschis uşa, am izbucnit în cele din urmă în lacrimi.

– Adu-i nişte ceai, a oftat mama, iar apoi şi-a pironit privirea asupra mea. Alina, fata mea, am fost mai mult decât răbdătoare cu tine, dar e timpul să-mi spui adevărul.

Emilia a venit în fugă pe hol şi a strigat cu încântare în glas:

– Alina! De data aceasta ai venit tu la mine acasă...

Feţişoara i-a căzut când mi-a văzut lacrimile.

– Oh, nu... ce este?

– E totul bine, i-am spus eu.

Am încercat să afişez un zâmbet, dar nu am putut să-mi stăpânesc plânsul, iar Truda s-a uitat urât la mine şi a trimis-o în grabă pe Emilia să se joace afară.

Mama şi cu mine stăteam una lângă alta la masa din bucătăria Trudei. Truda ne-a făcut ceai, după care a ieşit afară la Emilia, iar în tot acest timp, eu am

plâns şi am evitat privirea mamei. Eram atât de panicată, încât nu-mi puteam pune ordine în gânduri. Dacă m-aş fi dus pe deal cu două minute mai devreme, probabil că am fi fost împreună când au venit soldaţii. Ştiam acum că nu mai puteam risca niciodată astfel de întâlniri, chiar dacă soldaţii nu-l găsiseră pe Tomasz în urma raziei făcute. După un minut sau două, deşi suspinele mele nici măcar nu dădeau semne că încetează, mama a oftat din greu.

– Nu te mai agita, Alina. Nu are rost să faci atâta dramă din asta.

– E de la spaimă..., am spus eu, prea puţin convingătoare.

Mama şi-a dat ochii peste cap.

– Mi-am dat seama de secretul tău, a spus ea.

Afirmaţia ei a complicat neaşteptat de mult o situaţie deja îngrozitoare. Oare chiar îmi ştia secretul sau doar credea că îl ştie? Şi dacă ea credea că „secretul“ meu era altul? De asemenea, nici nu am vrut să o enervez, căci mama era o femeie formidabilă şi nu voiam să o supăr. M-am gândit la toate acestea cât de repede am putut, apoi m-am uitat înapoi la ceaiul meu.

– Nu ştiu ce vrei să spui, mamă, i-am şoptit eu cât de inocent am putut, dat fiind faptul că adrenalina îmi inundase organismul, iar inima îmi bubuia din nou, dar apoi mi-a dat o palmă peste ceafă şi a mormăit ceva în sinea ei care suna a suspiciune, cum ar fi că nu sunt vreo idioată.

– Când s-a întors? a întrebat ea categoric.

Inima îmi bătea atât de tare în piept, încât eram sigură că o putea auzi.

– Eu...

– Alina, Tomasz s-a întors şi se ascunde. Am dreptate? Rugăciune pentru patria aflată în război, m-a luat ea în râs.

M-am holbat la ea şocată, dar apoi a chicotit.

– Chiar dacă nu am fi bănuit deja, ne-am fi dat noi seama cât de curând, când

ai fi insistat să mergi pe deal și în zilele cu ploaie.

Privirea i s-a înmuiat doar puțin și a murmurat:

– Cândva, am avut și eu optsprezece ani și am fost îndrăgostită.

– De ce nu mi-ai spus că știai?

– Ei bine, ca să fiu sinceră, mi-a fost frică să o fac. Nu știam de ce tu sau el ați fi crezut vreodată că ar fi o idee bună ca el să se ascundă de noi, așa că așteptam să îmi spui tu ce se întâmplă. Între timp, am hotărât să rămân pe câmp, în apropiere, în caz că s-ar fi ivit semne de belele, iar tu ai avut noroc că am făcut-o, având în vedere ce s-a petrecut astăzi.

Mi s-a făcut greață atunci și, ridicând ceaiul la gură, mâinile mi-au tremurat puțin. Eu și mama am rămas în tăcere o vreme, apoi m-a întrebat:

– Trebuie să-mi spui acum, Alina. De ce se ascunde?

M-am uitat la ea alarmată.

– Nu știu, am mințit.

Ea a ridicat din sprâncene spre mine și mi-a pătruns până în adâncul sufletului cu una dintre privirile ei. Am simțit cum mă înroșesc la față și am început să transpir.

– Nu știu!

– Este vorba despre mișcarea de rezistență? a întrebat ea.

Apoi s-a lăsat pe spate în scaun și a adăugat cu dezinvoltură:

– Sau a încercat să-i ajute pe unii dintre cei care se ascund?

Nu am scos nici un cuvânt, dar ea trebuie să fi citit adevărul pe chipul meu. A mârâit, iar asta a sunat ca o aprobare. M-am uitat surprinsă la ea.

– Mamă?

– Ce?

– Dacă – nu spun că așa este – dar dacă ar ascunde niște prieteni evrei...

– Tot nu aș înțelege de ce nu mi-ai spus asta mai devreme.

– Dar poate că a încercat să mă protejeze...

– Atunci, nu este nici pe departe atât de inteligent pe cât am crezut că este. Pentru că, dacă ar fi fost, ar fi știut că orice contact cu tine înseamnă pericol pentru noi toți, dar că tata și cu mine am fi înțeles.

Caldă și neașteptată, speranța a înflorit în pieptul meu.

– Înțelegeți? m-am înecat eu.

– Îți amintești când Filipe a vrut să se alăture rezistenței? m-a întrebat mama.

Vorbea atât de rar despre fiii pe care i-a pierdut, încât m-a luat puțin prin surprindere.

– Îmi amintesc...

– Și noi l-am descurajat. Credeam cu toții că ar fi fost mai în siguranță dacă ținea capul plecat. Îți amintești?

– Da, mamă.

– Ei bine, ne-am înșelat, Alina. A murit oricum, dar poate că dacă ne-am fi ridicat și am fi luptat...

Vocea i s-a întrerupt. Și-a dres-o, apoi a expirat.

– Ne-am străduit atât de mult să vă ținem pe toți în siguranță. Am făcut tot ce ne-a stat în putință să vă protejăm. Dar nu a fost deloc suficient, iar acum îmi pare atât de rău că nu am găsit, în schimb, vreo modalitate de a opune rezistență. Poate că am fi putut schimba ceva – dacă nu pentru Filipe, atunci pentru altcineva. Pasivitatea noastră ne face vinovați, Alina. Eu și tatăl tău discutăm de ceva timp despre cum am putea îndrepta asta, dar încă nu s-a ivit

ocazia potrivită. Prietenii lui au un adăpost?

– Prietenii lui au, dar el nu are...

– Atunci, ce se va face când va veni iarna?

M-am uitat la ea, iar ea a ridicat din sprâncene spre mine.

– Nu mai e mult, Alina. Nu o să mai poată trăi în pădure odată ce dă zăpada. Spune-mi că aveţi un plan.

– Se ascunde în copaci, uneori se ascunde după buşteni. Dar a început să adoarmă în timpul zilei şi...

M-a înecat plânsul.

– El spune că va face faţă, dar sunt atât de speriată.

– Înţelegi în ce necazuri serioase s-a băgat?

– Înţeleg.

– Trebuie să ştiu că înţelegi ce necazuri ai tu, Alina. Tu îl ajuţi. Poate că doar cu jumătăţi de măsură, dacă tot ceea ce faci este să îl săruţi prin pădure şi să-i strecori nişte firimituri, dar tot se cheamă că îl ajuţi. Dacă el îi ajută pe evreii care se ascund, atunci şi tu o faci, iar asta se pedepseşte cu moartea.

Privirea ei era pătrunzătoare şi rămăsese pironită pe chipul meu. Am apucat-o de antebraţ şi am strâns-o tare. Trebuia să înţeleagă. Trebuia să ştie cât de mult îl iubeam. Trebuia să ştie că mi-aş fi asumat orice risc pentru a-l ajuta.

– Mamă. Este Tomasz. Dacă n-aş fi eu, ar fi singur pe lume. Chiar dacă e o situaţie periculoasă, nu l-aş putea abandona niciodată.

M-am şters la ochi cu mâna pe care o aveam liberă, apoi am spus categoric:

– În plus, mamă, el ajută o familie – un nou-născut va muri dacă noi nu-i sprijinim. Cum aş putea să-mi pun propria viaţă mai presus de cea a acelui prunc?

Mama s-a holbat la mine. Mi-a cercetat chipul și lacrimile de pe obraji, apoi a dat din cap, ca și cum ar fi fost mulțumită.

– Nu poți, a spus mama. Și nici eu nu pot. Lasă-mă să te ajut.

Când ne-am întors și am suit dealul, nu mai era nici urmă de camioanele soldaților, pădurea fiind din nou liniștită și tăcută. Am scrutat cu disperare vârfurile copacilor, dar nu a fost chip să-l văd pe Tomasz. Am încercat să mă conving că rămăsese în copaci sau că se ascunsese într-un buștean găunos și că supraviețuise raziei, dar nu aveam cum să știu ce se întâmplase.

– Crezi că aș putea să-l strig? am întrebat-o pe mama.

Ea a clătinat din cap.

– Am ceva să-ți arăt. Întoarce-te acasă pentru câteva ore și îl poți căuta mai târziu.

Tata ne-a întâmpinat în ușa casei, cu îngrijorare în privire.

– Unde ați fost în tot timpul ăsta?

Mama a trecut pe lângă el, apoi a anunțat:

– Alina are nevoie de ajutorul ăla despre care am discutat. Supraveghează drumul și pădurea – au fost soldați pe aici.

Tata a dat din cap scurt, după care s-a poziționat în fața ferestrei de la bucătărie. Mama a traversat încăperea și a împins la o parte masa noastră de pe covorul greoi pe care stătea. A ridicat covorul și am tresărit, căci, lipită de dosul acestuia era o trapă. De îndată ce a pliat covorul, mama a deschis o ușă rudimentară, aflată în podea, dezvăluind intrarea într-un spațiu aflat sub casa noastră.

– Mamă! am spus eu înfundat.

– Taci, a spus ea nerăbdătoare. Este ceea ce este.

Era o a doua pivniță; aparent, un spațiu de depozitare mai mic decât cel mare, pe care îl aveam sub hambar. Era o pivniță despre care nu am știut niciodată, în toți anii petrecuți în acea casă. Presupun că aș fi observat niște denivelări în podea dacă aș fi trecut peste covor – dar nu s-a întâmplat niciodată, căci, de când mă știam, masa stătuse exact în acel loc, chiar deasupra ei. M-am apropiat de ea pentru a privi în jos, în acel spațiu.

Era o scară acolo și, cu toate că eram curioasă să știu ce putea fi jos, întunericul părea absolut sufocant, iar eu nu aveam nici cea mai mică intenție să cobor pentru a afla. Mama s-a întors în bucătărie și a aprins micul felinar cu ulei, care stătea pe banca de acolo și pe care mi l-a dat mie. L-am ținut tăcută în mână, în timp ce ea cobora pe scară, iar apoi a întins mâna în sus, făcându-mi semn să i-l dau ei.

– Vino, a spus ea.

– Dar...

A luminat spațiul din jurul ei pentru a-mi arăta că locul acela era mai mare decât părea inițial, iar privirea i-a devenit nerăbdătoare.

– Alina, încă te mai sperie întunericul? Ideea de a muri de mâinile naziștilor pentru că ți-ai ajutat prietenul aflat în afara legii abia dacă te face să clipești, dar gândul de a coborî o scară te face să tremuri?! Ce prostie, copilă!

Așa că am urmat-o pe scară, coborând în întuneric. Aerul de acolo de jos se simțea apăsător, chiar și cu trapa deschisă ori cu felinarul aprins. Nu eram convinsă că aș fi putut supraviețui două minute în acel loc, dar, de îndată ce am pus picioarele pe podea, am văzut mâncarea. Erau zeci de borcane de conserve și o grămadă de cartofi, plus câțiva saci de făină și de zahăr. Un coș cu ouă fusese așezat pe podea.

În ritmul în care luasem din ea, era mai multă mâncare decât am fi putut consuma noi trei în câteva luni. Zeci și zeci de bucățele ascunse pentru noi – fiecare dintre ele le-ar fi garantat moartea părinților mei dacă naziștii ar fi găsit acest loc.

– Cum ai ascuns asta de noi? am întrebat cu răsuflarea întretăiată.

– Am început să ne facem rezerve cu mult înainte de război, la primul semn de probleme pomenit în ziare. În ziua în care invadatorii i-au ucis pe primar și pe Aleksy, am mutat aici tot ce aveam, iar de atunci încoace, am tot adăugat când am putut, pentru cazul în care lucrurile s-ar fi înrăutățit. Venim aici doar în mijlocul nopții, când suntem siguri că dormi, a spus ea, iar apoi a râs puțin. Așa te-am prins „rugându-te“ la fereastră acum câteva luni. Tata aștepta să ducă jos niște ouă și să mai aducă gem. Atunci te-a auzit vorbind.

A înclinat capul spre mine.

– Vorbeai cu Tomasz în acea seară, da?

Am dat din cap, oftând.

– Abia ce se întorsese.

Am procesat acest lucru, apoi m-am uitat din nou în jur. I-am aruncat din nou o privire nesigură mamei.

– De ce nu mi-ai spus niciodată despre locul ăsta?

– Este responsabilitatea părinților să se îngrijească de copiii lor și s-a întâmplat ca noi să avem o modalitate de a face asta, a spus ea simplu. Nu era nevoie ca tu să știi. Nu a fost ca și cum am fi ascuns pivnița intenționat – când erați mici, nu v-am spus de existența acestui loc pentru că știam că voi, copiii, ați fi făcut năzbâtii dacă ați fi aflat de el. Și niciodată nu am intenționat să îl folosim în acest fel. A fost noroc, nu strategie – pur și simplu, o reminiscență de dinainte ca bunicul vostru să construiască o pivniță mai mare în hambarul cel nou.

Mama și-a pus ușor mâna pe umărul meu.

– Poate că îi va fi de folos lui Tomasz. Nu are căldură, dar nu se face niciodată atât de frig aici jos. Îi putem da acest felinar – totuși, nu ne putem lipsi de prea mult ulei, dar poate va fi suficient pentru când va avea nevoie. Și am păstrat mâncarea strict până când va trebui folosită, dar cum băieții s-au dus și cum e atât de greu să le ducem provizii Trudei și Emiliei, nu cred că le putem folosi pe toate la timp. Este o adevărată crimă să vezi risipă de

mâncare în vremuri atât de grele.

A făcut o pauză, iar apoi a spus ridicând din umeri:

– Mie și tatei ne-ar face o deosebită plăcere dacă Tomasz ar putea distribui aceste alimente prietenilor săi evrei. Am tot căutat o modalitate de a-i ajuta.

– Mamă, am șoptit eu. Te-ar ucide dacă ar afla asta.

– Ei bine, Alina, a spus ea cu nonșalanță, există totodată pericolul ca, dacă îl vor găsi pe Tomasz și vor afla că l-ai sprijinit, să te omoare și pe tine. În vreme de război, cu toții ne asumăm riscuri pe care le putem suporta.

– Ce știe tata? am întrebat, aruncând o privire tensionată spre trapă.

– Știe același lucru ca mine.

– Tomasz a servit în Wehrmacht, am spus fără să vreau. În Varșovia. Are asta vreo importanță pentru voi?

Mama a clipit spre mine, iar apoi a suspinat.

– Un tânăr polonez de treabă ca Tomasz Slaski nu li s-ar fi alăturat niciodată ticăloșilor ălora decât dacă nu ar fi avut de ales. Am dreptate?

– Ai dreptate, am șoptit eu.

– Deci nu, nu va avea nici o importanță.

– Și tata îl va lăsa pe Tomasz să se ascundă aici?

– Te lasă să te întâlnești în fiecare zi cu el în pădure, așa că asta nu e cu mult diferit, a spus mama ironic.

Am simțit cum roșeața îmi alunecă în obraji, iar ea a râs încet.

– De ce crezi că te urmăresc eu?! Nu doar cu soldații ai putea avea probleme, copilă.

– Când poate veni Tomasz?

– Aşteaptă încă o oră sau două, apoi du-te să-l cauţi şi spune-i să vină diseară, la lăsarea întunericului.

Capitolul 17

Alina

Am aşteptat aproape două ore, apoi m-am îndreptat spre pădure cât de calm am putut. Gândurile îmi zburau în toate părţile – încă încercam să mă obişnuiesc cu realitatea că părinţii mei ştiau şi că Tomasz ar fi putut locui în curând sub acoperişul nostru. Când am ajuns în vârful dealului, l-am văzut coborând dintr-un copac şi alergând spre mine.

– I-am văzut venind şi te-am văzut şi pe tine venind, dar erau chiar sub mine şi nu am putut face nimic, a spus înfundat, trăgându-mă aproape de el. Doamne, Alina, îmi pare atât de rău... Nu mai putem face asta. Este prea riscant, a fost o prostie din partea mea să...

– Părinţii mei ştiu, am rostit eu brusc, iar el s-a încordat ca şi cum ar fi fost pe cale să o ia la goană. Stai aşa. Ştiu, dar vor să te ajute.

– Să mă ajute? a repetat el.

Părea neîncrezător, de parcă i-aş fi sugerat ceva complet absurd, iar asta mi-a frânt inima şi mai mult.

– Ţi-am spus că au mâncare ascunsă pe undeva? Mai avem o altă pivniţă. Trapa se află sub covorul pe care stă masa din casă de la noi. Au zis că te poţi ascunde acolo.

Tomasz a clipit, apoi mi-a cuprins umerii cu palmele.

– Alina, a spus el categoric. Este foarte drăguţ din partea părinţilor tăi şi

foarte drăguț din partea ta, dar nu pot accepta această ofertă.

– Dar de ce nu? am întrebat cu disperare. Nu eşti în siguranţă aici, Tomasz. Mi-e atât de teamă pentru tine.

Când am terminat de vorbit, plângeam în hohote, iar el m-a tras din nou cu putere la pieptul său.

– Te-ar ucide dacă m-ar găsi acolo şi nu pot...

Și-a înăbuşit cuvintele în părul meu.

– Este destul de egoist din partea mea să ne întâlnim în felul ăsta, dar am crezut că vor face o legătură între noi doi doar dacă ne vor prinde împreună. Dar dacă mă ascunzi în casă la tine...

– Asta nu e treaba ta, am spus eu.

– Tu eşti treaba mea.

– Dacă spui adevărul, atunci vei avea puţină milă de mine şi ne vei lăsa să te ajutăm. Părinţii mei au încercat să găsească o modalitate prin care să ducă mâncarea la cei care au nevoie de ea, aşa că poate că tu eşti răspunsul la rugăciunile lor.

Când a rămas încremenit în braţele mele, am adăugat încet:

– Tomasz... îţi poţi închipui cât va însemna această mâncare pentru tânăra familie de care ai grijă?

– Eu...

– Şi mai sunt şi alţii? Alţii care se ascund? Mama are un sac întreg de cartofi.

– Îmi poţi da doar mâncarea, moje wszystko? m-a implorat el. O să le-o duc celor care au nevoie de ea. Nu trebuie să stau în casa voastră, unde naziştii m-ar putea găsi. Dacă ar fi să fac ceea ce îmi ceri, ar trebui să vin şi să plec din casa ta cel puţin o dată pe zi. Este mult prea periculos.

M-a luat prin surprindere și mi-am încrucișat brațele peste piept.

– Tomasz, îți amintești când ai spus că sunt răsfățată?

– Eu... da...

– Ei bine, sunt obișnuită să fac cum vreau eu, am spus categoric. Iar atunci când știu că e spre binele tău, nu mă dau în lături de la șantaj. Așa că, fie vei veni să stai cu noi, fie voi găsi o altă cale de a duce mâncarea celor care au nevoie de ea.

M-a privit impasibil, așa că am ridicat din sprâncene și am adăugat încet:

– Poate că aș putea să-i fac o vizită Nadiei Nowak? Poate că are ea niște idei despre cum să distribui chiar eu aceste alimente.

A făcut ochii mari.

– Alina Dziak, a spus el fără să-i vină a crede. Asta-i..

– Asta e înțelegerea.

Am ridicat din umeri.

– Accepți sau nu.

– Nu-mi dai de ales.

– Exact asta intenționam să fac, am spus eu.

El a clătinat din cap spre mine, vizibil frustrat.

– Mai am și alte trucuri în mânecă, Tomasz. Nu mă face să le folosesc.

– Care sunt aceste trucuri? a întrebat el, încruntându-se și mai mult acum.

M-am înclinat spre el și mi-am atins buzele de ale lui.

– Le păstrez pentru data viitoare când mă vei subestima, am spus încet, apoi

i-am dat la o parte părul de pe ochi.

El încă se încrunta la mine, așa că l-am sărutat din nou, apoi m-am îndepărtat pentru a mă întoarce în casă, strigându-i cu blândețe peste umăr:

– Vino după ce se întunecă. Vom fi pregătiți să te primim.

Capitolul 18

Alice

Acasă mă mişc în virtutea inerţiei. Wade munceşte până târziu, căci recuperează timpul pierdut ieri – are un proiect cu materiale plastice, care îi dă bătăi de cap, aşa că nici nu mă miră. De îndată ce copiii sunt în pat, îmi torn un pahar de vin, pun nişte muzică şi mă cufund în canapea.

Alice avion Polonia.

Este o rugăminte absurdă. Complet nerezonabilă. Complet nepractică.

Pur şi simplu, habar n-am cum aş putea să o refuz. Dacă Babcia mi-ar cere luna de pe cer chiar în această clipă, aş fi nevoită să încerc să găsesc o cale de a i-o aduce. Şi cred că tot ce-mi cere este să mă urc în avion, să fac nişte poze şi să mă întorc acasă. Cât de repede aş putea pleca? Cât de repede aş putea să mă întorc? Nici măcar nu ştiu unde este Trzebinia. Din geografia Poloniei, tot ce ştiu cu adevărat este că se află în Europa şi că are capitala la Varşovia.

Aş putea să caut totul pe laptopul lui Wade. Îmi este la îndemână, aşezat pe măsuţa de cafea din faţa mea. Nu mă întind după el. În schimb, ascult muzica şi aştept până când îl aud pe Wade parcând maşina în garaj.

De când ne-am certat aseară, nu ne-am spus nici un cuvânt unul altuia, dar cu toate astea, ştiu că azi va veni cu flori şi că va fi disperat să-mi câştige iertarea. Exact la ţanc, intră în casă cu un buchet de trandafiri roşii, cu tulpini lungi, şi cu o expresie chinuită de remuşcări pe chip. Pun paharul de vin lângă laptop şi mă ridic, iau trandafirii şi accept sărutul pe care mi-l oferă.

– Îmi pare rău, șoptește el.

– Și mie, îi răspund în șoaptă.

– Ce fac copiii? Ce mai face Babcia? Tu ce mai faci? întreabă Wade.

– De ce nu mergi să iei cina, iar eu te pun eu la curent în timp ce mănânci?

– ...și dacă aș vrea să merg, tot ar fi imposibil.

În seara asta, Wade a ascultat în tăcere în timp ce eu vorbeam, lucru care îmi amintește cumva de anii de la începutul relației, când eu eram cea vorbăreață, iar el era cel calm și științific. Obișnuia să mă uimească faptul că cineva atât de strălucit părea să aibă un interes infinit pentru orice aveam eu de spus – în primele luni ale relației noastre, am vorbit de mai multe ori până la răsăritul soarelui și mă simțeam mai importantă ca oricând. În prezent, suntem foarte departe de asta, dar, preț de o clipă, mă simt cu adevărat bine când îmi amintesc că genul ăsta de oameni eram noi doi, de parcă am fi mers într-o scurtă vacanță înapoi, într-un loc special, pe care obișnuiam să îl vizităm.

Privirea lui Wade este inexpresivă când întreabă:

– Vrei să mergi?

– Nu contează ce vreau eu, spun ferm. Cum aș putea fi în stare să-i las pe copii?

Nici nu-mi intră bine în grații după ce m-a ascultat pălăvrăgind pe această temă în ultimele patruzeci și cinci de minute, și, dintr-o singură lovitură, iată-l din nou pe lista mea neagră.

– Iisuse, Alice, spune Wade.

Exasperarea lui se arată imediat în toată splendoarea ei.

– Dă-mi măcar puțin credit. Pentru numele lui Dumnezeu, am un doctorat. Mă descurc să am grijă singur de doi copii câteva zile.

O furie oarbă se năpustește asupra mea, atât de vie și de neașteptată, încât nu pot să văd dincolo de ea. Sunt un munte de furie clocotitoare, efervescentă, și nu am nici cea mai vagă idee despre ce ar trebui să fac cu toată această mânie, așa că mă uit la el cu gura căscată.

– Serios? spun eu când furia mi se estompează îndeajuns de mult încât să pot să vorbesc din nou. E simplu ca bună ziua, nu-i așa?

– Da, atât este de simplu, spune categoric soțul meu.

Se lasă pe spate în scaun și își încrucișează brațele pe piept.

– Nu spun că aș face totul în felul tău, dar ne-am descurca.

Este rândul meu să mă las pe spate în scaun și să îi oglindesc exact atitudinea – încrucișându-mi brațele peste piept și ridicându-mi puțin bărbia.

– Și cum ar fi asta, Wade? Ce ai face cu Eddie, de exemplu?

Am încălcat regula tacită a vieții noastre de familie: nu se atrage atenția asupra elefantului din încăpere. Absența relației lui Wade cu Eddie este un spectru fantomatic, pe care îl vedem cu toții, dar pe care nu îl abordăm niciodată în mod direct. Roșeața de pe obrajii soțului meu sugerează că este stânjenit de întrebare, dar nerăbdarea nu dispare din privirea lui.

– Ar merge la școală. Ca un copil normal.

– Nu poate face față unui program școlar normal, Wade, spun eu la obiect. Chiar și profesorii lui sunt de acord cu asta.

– Ei bine, s-ar descurca timp de o săptămână. Poate că a venit vremea să-l forțăm un pic mai mult.

– Să-l mai forțăm puțin? repet eu cuvintele fără să înțeleg, dar îmi simt sprâncenele coborând, pe când fața mea ia o expresie batjocoritoare.

– Da, Alice, spune Wade nervos.

Face o pauză, apoi spune cu precauție:

– Treaba e că, uneori, poate îl cocoloșești puțin...

– Îl cocoloșesc? oftez eu, iar asta e tot – gata.

Îmi trântesc mâinile pe masă, pregătită să mă ridic, dar suntem căsătoriți de zece ani – Wade chiar mă cunoaște prea bine.

– Să nu îndrăznești să pleci, mormăie el. M-ai întrebat ce aș face eu, iar exact asta îți spun. Nu ai dreptul să-mi tai elanul doar pentru că nu-ți place răspunsul meu.

– Ai idee cât de greu i-ar fi lui Eddie dacă l-ai trimite pur și simplu la o clasă cu program întreg, fără planificare sau explicații?

– Poate că dacă i-ai da o șansă copilului, te-ar surprinde.

– Ce vrea să însemne asta?

– Înseamnă că, încă de când Eddie era doar un bebeluș, ai fost convinsă că ceva nu este în regulă cu el și nu i-ai dat niciodată șansa de a-ți dovedi că te-ai înșelat.

– Ah, sigur, Wade. Totul e din cauza mea, nu-i așa?! Doctorii și profesorii și terapeuții se înșală cu toții.

– Nu spun că e un copil obișnuit. E clar autist, Alice. Nu sunt orb. Mă gândesc doar că poate...

Wade începe cu înverșunare, dar apoi, sunetul acelui ton aspru, ce răsună peste tot în bucătăria noastră, trebuie să-i fi ricoșat în urechi, fiindcă tresare și se oprește. Când începe din nou, își ascunde imediat agresivitatea, vorbind aproape prea blând.

– Mă tem că îl subestimăm, draga mea. Asta-i tot. Spun doar că, dacă ți-ai petrece la fel de mult timp provocându-l, pe cât petreci protejându-l, poate că viața ta ar fi altfel. Și dacă ai slăbi blestematele alea de frâie măcar un pic, atunci poate că aș putea...

Mă ridic atât de repede și atât de brusc, încât răstorn scaunul, care se

prăbușește pe gresie. Zgomotul făcut este asurzitor, răsunând peste tot în jurul nostru. Wade tace, dar îndârjirea lui de a nu se da bătut este evidentă. Eram restanți cu această ceartă. Poate de săptămâni, poate de ani buni. Se pare că amândoi am căutat un motiv pentru a pune cărțile pe masă, iar momentul potrivit a sosit acum.

Nu vreau să mă cert cu el. Nu vreau să-l rănesc. Dar trebuie să-l fac să înțeleagă, iar singurul mijloc prin care pot face asta este prin a fi sinceră.

– Nu ai putea face față, Wade, am spus eu.

El ridică din sprâncene spre mine.

– Îți bați joc de mine? Sunt responsabil pentru trei sute de oameni la serviciu, Alice. Pot să mă ocup de copiii noștri pentru câteva zile. Doamne, ar fi doar o nenorocită de vacanță.

Simt o senzație ciudată în piept, de parcă ceva prețios se sfărâmă și se destramă, ceva care se încorda sub presiune de ani întregi. Adevăruri nerostite cad peste tot astăzi, și se pare că există o picătură care nu mai are loc în acest pahar.

Mă întorc pe călcâie și mă îndrept spre sufragerie. Trântesc ușa în urma mea, apoi mă întorc în fotoliu. Dau pe gât ultima înghițitură de vin din pahar, apoi mă întind după laptop. Deschid poza pe care am făcut-o cu însemnările Babciei și încep să caut rapid pe Google. Îmi ia cam două minute să confirm că unele dintre notițe sunt adrese, iar Google le cartografiază cu ușurință, așa că iau asta ca pe un fel de confirmare cosmică, care îmi amplifică hotărârea de a o ajuta. Apoi, caut numele. Îmi apar o mulțime de pagini – sunt, în mare parte, pagini de pe rețele de socializare, ale unor tineri cu același aranjament de nume, dar apoi găsesc o pagină de Wikipedia dedicată lui Henry Adamcwiz.

Henry Adamcwiz (1890-1944) a fost un fotograf american, cunoscut pentru reportajele sale din țările aflate sub ocupație nazistă în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. A fost parte dintr-un efort timpuriu, dar nereușit, de

a alerta guvernele american și britanic cu privire la brutalitatea crescândă a naziștilor față de populația evreiască din Polonia, lucrând alături de Consiliul Zegota pentru a scoate ilegal filme și documentare din Polonia ocupată, prin intermediul unor curieri. A fost executat de forțele naziste în timpul revoltei din Varșovia, în anul 1944...

Caut frenetic pe Google, uitându-mă la hărți, la Google Translate și la calendar. Descopăr că pot zbura la Cracovia și că pot ajunge în orașul copilăriei Babciei într-o oră. Am nevoie de câteva zile pentru a mă pregăti, iar apoi trebuie să mă întorc într-o săptămână, așa că mă hotărăsc să rămân patru nopți. Zborurile de ultim moment sunt scumpe – obscen de scumpe – și, în sfârșit, asta îmi dă de gândit. Acționez din impuls și, în ciuda a ceea ce mama mea insinuează uneori, eu nu sunt impulsivă. Lucrurile pe care ea le vede ca fiind impulsive de-a lungul vieții mele reflectă lipsa mea de curaj, nu impulsivitate – toate momentele în care nu am îndrăznit să o avertizez în prealabil că îmi doream cu disperare să urmez o cale diferită de cea pe care ea o alesese ea pentru mine.

Pot să mă ocup de copiii noștri pentru câteva zile. Doamne, ar fi doar o nenorocită de vacanță.

Ușa se deschide la perete și Wade dă buzna înăuntru.

– Ce faci? mă întreabă el, cu privirea ațintită asupra computerului din poala mea.

Îmi ridic calm privirea spre el.

– Poți să te ocupi de copiii noștri pentru câteva zile, mai știi? Va fi o vacanță.

– Alice. Haide, nu pot să-mi iau concediu de azi pe mâine. Doar știi asta, spune el lipsit de răbdare.

Mă tratează cu superioritate. Condescendent. Ca și cum aș fi un copil prostuț, și nu femeia care îi ține întreaga lume la un loc – adică exact ceea ce sunt eu.

– Îi voi spune Babciei să nu moară până când nu îți va permite ție programul de lucru, spun cu amărăciune, după care aleg biletele.

– Alice... ce faci?

Aud anxietatea bruscă din tonul lui Wade. Nu poate vedea ecranul, dar poate vedea expresia de pe chipul meu, iar ceva din ea îl face să fie foarte stresat. Ei bine, așa și trebuie.

Las browserul să completeze datele cardului de credit, apoi, înainte de a-mi pierde curajul, apăs cu degetul pe mouse pentru a activa butonul de cumpărare.

Vă rog să nu apăsați butonul „înapoi“ al browserului dumneavoastră. S-ar putea să dureze câteva secunde.

Pentru o fracțiune de secundă, mă simt triumfătoare, dar apoi îmi dau seama de ceea ce am făcut și simt cum ritmul cardiac îmi crește încontinuu, până când adrenalina îmi năvălește în organism și abia dacă mă pot forța să respir. Mă uit panicată la Wade și, pentru prima dată, intră și el în panică.

– Ally..., spune el, apoi ocolește în grabă măsuța de cafea pentru a se holba la ecranul laptopului. Iubito, ce ai făcut?

Abia atunci fac un lucru rațional, mă gândesc la câți bani am irosit pe zboruri și la cât de imposibil este totul și izbucnesc în lacrimi. Wade îmi ia laptopul din brațe chiar în momentul în care acesta emite acel ding care indică faptul că achiziția a fost efectuată cu succes.

Rămâne tăcut în timp ce citește chitanța de plată care acum este încărcată pe ecran. Mă uit la el și văd cum i se încordează maxilarul și cum i se umflă nările. Nu se uită la mine, nu pentru mult timp.

– Alice..., începe să spună în cele din urmă, dar eu ridic brusc mâna spre el.

– Nu, îi spun eu. Nu face asta. Doar... nu.

– Am să te las o vreme să te calmezi, oftează el și lasă laptopul pe fotoliu, fără alte ceremonii.

Ricoșează de suprafața îmbrăcată în piele, iar apoi se oprește aproape de margine. Nici unul din noi nu se întinde după el, de parcă ne e frică să-l atingem fiindcă ne-ar putea otrăvi. Wade se întoarce și se îndreaptă spre ușă, dar chiar înainte de a ieși din cameră, îmi aruncă o ultimă privire peste umăr.

– Dar trebuie să vorbim în seara asta.

Capitolul 19

Alice

Wade se retrage în biroul lui, dar când trec pe lângă uşa închisă, aud pocnetul ritmic al clapelor de la pianul său electronic. Când este stresat sau se gândeşte la vreo problemă complexă, face unul din două lucruri: fie aleargă kilometri întregi, fie îşi pune căştile pe urechi şi se aşază la pian, încercând să înveţe concerte imposibil de dificile – un obicei care i-a rămas din copilărie, când mama sa a anticipat în mod corect că un băiat atât de îndrăgostit de matematică se va bucura de provocarea şi de simetria artei muzicale. În săptămânile care au urmat diagnosticului lui Eddie, Wade a lucrat la Concertul nr.3 al lui Rahmaniov până când a suferit o formă serioasă de leziune cauzată de mişcări repetate la ambele mâini. El spune că distragerea atenţiei părţii conştiente a creierului său cu un alt tip de muncă îl ajută să proceseze lucrurile.

Suspectez de mult timp că Wade suferă de exact aceeaşi problemă pe care o avem cu Callie – creierul său funcţionează prea repede şi, dacă nu se ocupă cu ceva foarte intens, tinde să se încordeze.

Şi asta e cam opusul mecanismului meu de adaptare, căci şi eu sunt supărată, aşa că fac o baie. În seara asta, îmi fac timp să aprind câteva lumânări parfumate – cele cu miros de trandafir – pentru că îmi amintesc de frumoasa grădină de trandafiri a Babciei din vechea ei casă. Torn toată sticla de amestec de bule în apă, iar spuma de deasupra se înalţă până când se revarsă peste suprafaţa netedă de gresie din baie, dar nici măcar nu-mi pasă. Mă scufund în apă şi mai trag un plâns, fiindcă sunt absolut confuză în legătură cu ceea ce trebuie să fac în continuare.

Ar trebui să fie simplu. Ar trebui să sun la compania aeriană și să anulez biletele.

Doar că nu sunt sigură că asta vreau să fac. Se dă o bătălie în interiorul meu; jumătate din mine este bucuroasă și disperată să meargă în această misiune nebună, dar cealaltă jumătate este la fel de disperată să rămână acasă.

Stau în baie mult prea mult timp. Bulele se sparg încet-încet. Apa se răcește. Umplu din nou și din nou cada cu apă fierbinte și mi se încrețește pielea, dar tot nu mă mișc. Când ușa se deschide încetișor, e puțin după miezul nopții, iar eu încă stau în cadă, plângând din când în când. Lumânările s-au stins și, chiar dacă s-au terminat de mult, parfumul lor și mirosul de ceară persistă, lăsând în aer un miros dulceag, bolnăvicios. Wade intră ușor în cameră, ca și cum s-ar aștepta ca eu să dorm și i-ar fi teamă să nu mă trezească, dar apoi lasă în jos capacul de la vasul de toaletă și se așază pe el.

– Chiar vrei să faci asta, spune el.

Este o afirmație, nu o întrebare, dar îmi doresc foarte mult ca lucrurile să fie atât de simple. Mă uit la el cu ochii înceţoşaţi.

– Nu știu. Știu că e prea mult să cer asta. Știu că va fi prea dificil pentru familia noastră, dar... simt că ar trebui să o fac.

– Ally, suspină Wade. Nu știu cum am ajuns aici. Tu știi?

Urăsc când nu pot ține pasul cu el într-o conversație, iar aceasta abia ce a început, dar deja nu am habar despre ce vorbește. Cercetez baia din privire, apoi mă întorc la el fără să înțeleg nimic.

– Aici?

– Îți amintești cum era la început? Vorbeam despre orice. Cândva, mă sunai pentru că citeai vreun articol într-un ziar care te interesa sau pentru că vedeai ceva neobișnuit în drumul tău de la magazin spre casă, și îmi plăcea asta la tine...

O tristețe disperată i se strecoară pe chip, răsuflă, iar apoi adaugă:

– Îmi plăcea asta la noi. Acum îţi rezervi bilete pentru Europa fără să-mi spui. Locuim în aceeaşi casă, dar nu am nici o idee despre ceea ce se întâmplă în capul tău. Eşti măcar fericită? Tu...

Glasul i se frânge şi se opreşte pentru o clipă înainte de a mă întreba în şoaptă:

– Alice, tu mă mai iubeşti?

Se lasă un moment de tăcere dureroasă. Ne privim unul pe celălalt – fiind îndeajuns de aproape încât să ne atingem, în ciuda oceanului de distanţă care ne desparte.

– Eddie, spun eu.

Acel singur cuvânt alunecă brutal, marcat de anii de emoţii reţinute.

Wade înghite în sec şi priveşte în altă parte, înspre gresia albă şi strălucitoare de pe podea.

– Eddie a schimbat totul.

La fel cum între Eddie şi lume există o cortină de haos, aşa există acum o cortină de haos între mine şi Wade, căci lumea mea se învârte în jurul fiului meu, iar soţul meu nu a găsit deloc o modalitate de a se conecta cu el. Urăsc acest lucru chiar şi în cele mai bune zile ale mele, dar chiar acum, privindu-l pe Wade, mă întreb, pentru prima dată, dacă şi el îl urăşte. Mi-a fost uşor să presupun că eşecul lui Wade de a forma o legătură cu Eddie a fost o formă intenţionată de a sta îmbufnat – universul nu i-a oferit fiul pe care şi-l doreşte, aşa că refuză să-l recunoască pe acela pe care îl are. Dacă mă forţez să las emoţiile deoparte şi mă oblig să fiu raţională, acest tip de comportament nu îi stă în fire lui Wade. Este mai confortabil să-mi spun că Wade este de vină în această situaţie, fiindcă alternativa ar fi că Wade nu ştie cum să se conecteze cu Eddie sau că este prea speriat să încerce.

– Am găsit un ghid turistic, spune Wade, schimbând iar brusc subiectul, lucru care mă face să mă simt din nou pierdută.

Îi fac un semn vag către prosoape, iar el îmi întinde unul, apoi mă privește în tăcere ieșind din cadă. Odată ce am prosopul înfășurat strâns în jurul meu, mă uit din nou la el.

– Un ghid care să meargă să viziteze acele locuri pentru Babcia?

E perfect logic. Putem anula acele bilete de avion nespus de scumpe și putem plăti pe cineva care este deja în țară să meargă să facă niște fotografii pentru Babcia. Nu prea înțeleg de ce mă simt atât de dezamăgită de soluția găsită de Wade, având în vedere că, de fapt, aceasta îmi rezolvă toate problemele.

– Nu.

Se încruntă, apoi îmi aruncă privirea aia arogantă, cea pe care o urăsc din tot sufletul, cea pe care o are uneori, când este prea ocupat să fie genial, iar eu nu țin pasul cu el.

– Cineva care te poate duce în acele locuri, Ally. Vorbește fluent engleza și polona, are un master în istorie modernă și este ghid turistic autorizat. Numele ei este Zofia. Tocmai ce am vorbit la telefon cu ea și pare perfectă. Se ocupă mereu de chestii legate de istoria familiei – mi-a spus că, de fapt, tururile de istorie a familiei și a războiului reprezintă cea mai mare parte din afacerea ei. Dar, de obicei, trebuie să faci rezervare cu luni bune înainte, iar acum e liberă doar pentru că cineva a anulat întâlnirea de săptămâna viitoare, așa că ți-am făcut o rezervare pe loc. Te va duce în oraș și te va ajuta să vezi lucrurile pe care Babcia vrea să le vadă. Mi-a spus că cele trei zile pe care le-ai rezervat ar trebui să fie suficiente pentru a vizita orașul și pentru a vedea bine zona – este un loc destul de mic.

– Ce... ce ai făcut? Dar...

– Orașul se numește Trzebinia, nu-i așa?

Mă uit la el cu neîncredere.

– Cum de știi asta?

– Ai lăsat paginile deschise pe laptop...

Ridică din umeri, apoi privirea lui o întâlnește din nou pe a mea.

– Poți să îi trimiți un e-mail și să faceți niște planuri, dar esențial este că vei lua avionul luni seară, astfel încât să ajungi în Cracovia marți. Ea îți va face rezervare la un hotel și se va întâlni cu tine acolo miercuri dimineață, punct din care va prelua ea totul.

Am intrat în panică atunci când am rezervat biletele, dar acela a fost un act fulgerător de furie, pe care intenționasem pe jumătate să îl repar. Această panică este diferită; seamănă puțin mai mult cu frica, fiindcă am o bănuială că sunt pe cale să mă aflu cu totul și cu totul depășită de situație. Îmi ciupesc podul nasului și încerc să respir adânc, căci habar n-am dacă ar trebui să țip la Wade pentru că mă dădăcește sau să-i mulțumesc că m-a ajutat. Ridic brusc privirea spre el, încercând să mă decid cum să reacționez, dar mi se strânge inima când îl văd cum stă.

Are umerii lăsați și se uită la gresia plină de spumă, cu vădită suferință în ochi. Îmi simte însă privirea asupra lui și ridică bărbia pentru a se uita la mine. Când privirile ni se intersectează, simt atât de multe lucruri – tristețe, fiindcă lucrurile sunt atât de distruse între noi; confuzie, pentru că încă nu știu cum să reacționez la intervenția lui de acum, și dragoste. Dragoste, poate că cel mai mult dintre toate. În ultimii ani, bărbatul acesta mi-a frânt inima de mai multe ori decât pot suporta, m-a dezamăgit pe mine și l-a dezamăgit pe fiul nostru. Dar, până la urmă, dragostea pe care i-o port nu a pălit nici măcar un pic și sunt furioasă pe mine însămi că i-am dat uneori motive să creadă contrariul.

– Știi, de luni întregi, poate chiar ani, încerc să-mi dau seama cum să fac să fie totul mai bine, vorbește el greoi.

Oboseala i se întipărește pe chip, chiar dacă își schimbă poziția pentru a-mi evita din nou privirea.

– Am tot ce mi-am dorit vreodată. Pe tine. Casa asta. Slujba. Această familie... în cea mai mare parte. Dar în fiecare zi am impresia că te îndepărtezi un pic mai mult de mine, iar tu ești cheia pentru toate astea. Dacă te pierd pe tine, Alice... restul se duce de râpă.

Această declarație este atât de directă, încât îmi taie respirația. Wade îmi ia mâna și o lipește de obrazul lui, iar apoi închide ochii. Mă holbez la el, cum stă acolo atât de vulnerabil și, ei bine, dintre toate locurile din lume în care am fi putut avea această conversație, el este așezat pe vasul nostru de toaletă. Se pare că, la urma urmei, tot mai am câteva lacrimi de plâns, căci, văzându-l pe chipeșul și briliantul meu soț atât de disperat, în sfârșit, să ne rezolve problemele când, pentru atât de multă vreme, m-am temut că nici măcar nu-i păsa că le-am fi avut, mi se împăienjenește din nou privirea.

– Babcia înseamnă totul pentru tine, iar tu însemni totul pentru mine, îmi șoptește el acum. Și eu o iubesc, bineînțeles, dar... chiar dacă am spus prostii și te-am supărat, știu că nu ai fi rezervat acele bilete dacă, într-o anumită măsură, nu ai fi vrut să mergi. Așa că, știind asta, voi face tot ce-mi stă în putință pentru a te ajuta să ajungi acolo.

– Cred că faci o confuzie între două probleme separate, spun eu pe un ton neuniform.

El îmi aruncă o privire ironică.

– Chiar așa?

– Problema cu Babcia nu are nimic de-a face cu...

– Hai să facem un experiment de gândire, spune Wade.

Îmi dă drumul la mână, apoi se reazemă pe bazinul de toaletă și ridică din sprâncene spre mine.

– Imaginează-ți o situație în care am avea un al doilea copil, dar se întâmplă ca el să fie exact la fel de înzestrat ca sora lui mai mare. Nu... provocări. Spune-mi, cum ar arăta viața ta până în acest punct?

Nu-mi pot da voie să-mi imaginez asta. Nu-mi pot permite nici măcar pentru o secundă să-mi doresc un fiu diferit. Avem fiul pe care îl avem. Îl iubesc așa cum este și îl voi iubi mereu. Mă încordez și scutur din cap.

– Știi cum ar arăta.

– Fă-mi pe plac, Ally. Ai fi plecat în această călătorie dacă am fi avut nişte copii mai obişnuiţi de şapte şi de zece ani?

„Într-o clipită.“

Detest deja acest joc, dar îmi oferă o claritate surprinzătoare. Îmi tot spun că familia mea are nevoie ca eu să rămân aici. Dar poate că nu e vorba despre familia mea – nu Callie şi Wade sau grupul, în mod colectiv, sunt cei care mă împiedică să plec pentru câteva zile. Ci Eddie, pentru că, spre deosebire de soţul meu genial şi de fiica mea la fel de genială, Eddie are nevoie de mine. Wade se ridică în picioare şi îşi pune cu grijă mâinile pe umerii mei. Îi întâlnesc cu reticenţă privirea.

– Ai fi mers în excursie, Ally, îmi şopteşte el. Pentru că, dacă Edison s-ar fi născut altfel, tu ai fi avut încredere că eu m-aş îngriji de copiii noştri.

– Am încredere în tine, spun eu, dar cuvintele sună rigid, aşa că minciuna nu este convingătoare.

Wade oftează, apoi îmi îndepărtează cu tandreţe de pe umăr o şuviţă umedă de păr.

– Mereu am avut de gând să mergem în Europa, nu-i aşa? spune el cu blândeţe. La naiba, am fost plecat de vreo şase ori la conferinţe, dar tu nici măcar nu ai clipit cât timp m-ai aşteptat aici, acasă. Urma să fim familia care îşi lua copiii în vacanţe peste hotare, ca să le lărgească orizonturile şi să le arate lumea. Ştiu că acest lucru nu este cu adevărat posibil pentru noi acum, dar a fost ceva ce ţi-ai dorit dintotdeauna, chiar mai mult decât mine. Când erai mică, ai fost în atâtea vacanţe minunate cu Pete şi Julita, aşa-i?

– Nu vreau să fac această excursie pentru a merge în vacanţă, spun eu în defensivă.

– Ştiu. Nici măcar nu spun asta. Spun că... asta înseamnă ceva pentru tine şi că, după ani buni, asta e prima dată când te văd străduindu-te pentru altceva decât pentru copii.

– Copiii sunt importanţi. Ei sunt... această familie este munca mea de-o viaţă,

la fel cum sunt pentru tine slujba și cercetările tale.

– Înțeleg asta. Chiar înțeleg. Copiii sunt importanți, spune Wade cu ezitare, dar la fel este și Babcia, nu-i așa?

Când dau din cap, el adaugă încet:

– Să știi că este în regulă să îți dorești ceva ce nu ne implică pe mine și pe copii. Noi suntem importanți, dar – la naiba, Ally – la fel ești și tu.

Nu-mi amintesc când mi-a spus ultima dată aceste cuvinte. Aproape că mi se frânge inima când le aud și încep să plâng din nou. Îi răspund lui Wade dând din cap printre lacrimi, iar el mă îmbrățișează strâns. Stăm așa câteva clipe, până când răcoarea din aer ajunge la mine, iar eu mă desprind din îmbrățișarea lui și caut un Kleenex pentru a-mi șterge ochii. Deschid ușa spre dormitor și ies pentru a-mi lua o pijama, iar Wade mă urmează, privindu-mă în tăcere. De îndată ce mă îmbrac, zâmbește blând.

– Deci, iubito... despre asta e vorba?

Sunt liniștită. Sunt consolată. Mă simt susținută acum, dar sunt încă sfâșiată și, ca să fiu sinceră, sunt încă speriată. Ridic puțin din umeri.

– Pot să mă mai gândesc în seara asta?

– Sigur, spune el, apoi colțul gurii i se ridică și îmi arată zâmbetul acela obraznic care a reprezentat jumătate din motivul pentru care m-am îndrăgostit la început de el. Adică, ai plătit deja biletele de avion, iar eu tocmai am cheltuit o mică avere pentru un ghid privat timp de trei zile, dar, desigur, du-te și gândește-te și tu la asta.

– Doamne, șoptesc eu, după care închid ochii și înghit în sec. Chiar și lăsând la o parte grijile pentru familie, tot sunt cam stresată. Nu prea știu ce vrea Babcia – nu precis. Și nu știu cum să-l pregătesc pe Eddie pentru asta, inclusiv cum să te pregătesc pe tine pentru...

– Lasă-l pe Eddie în seama mea, spune Wade.

Deschid ochii și mă holbez la el.

– Ce ai face cu el în zilele în care nu e la școală?

– M-am gândit deja la asta. Ideal ar fi să meargă la școală și să urmeze programul întreg, dar dacă ești absolut sigură că nu poate face față la asta...

– Nu poate.

– Atunci, îl voi lua cu mine la birou.

Odată, la un moment dat, mi-am dorit cu disperare ca Wade să-l ia pe Eddie la serviciu într-o vizită, dar el a susținut tot timpul că era prea riscant – are un birou foarte mare și haotic, plin de teancuri înalte de hârtii și de cărți de referință grele – și se află într-un complex de cercetare industrială, despre care el insista că e plin de pericole. Callie l-a vizitat pe Wade la serviciu de mai multe ori. Eddie nu. Asta a fost numai decizia lui Wade.

– Dar...

– Știu, Alice, mă întrerupe el brusc.

Tac.

– Știu că ți-am spus că e o idee proastă atunci când m-ai întrebat, dar m-am gândit cu adevărat la asta abia astă-seară și putem face lucrurile să meargă. Vreau să-l forțez puțin săptămâna asta, să-l scot din zona lui de confort.

E târziu. Suntem amândoi epuizați. Ne uităm unul la celălalt și îmi dau seama că amândoi încercăm cu disperare să evităm ca discuția să escaladeze într-o ceartă. Chiar și cu toată tensiunea, aceasta este totuși o ceartă mai sinceră decât oricare dintre cele pe care le-am avut în trecutul recent, care au fost întotdeauna presărate cu ironii și aluzii pasiv-agresive.

– Hai să privim asta ca pe o chestiune științifică, spune Wade ușor mai relaxat. Teoria mea este că eu și Eddie ne putem înțelege foarte bine săptămâna aceasta dacă încălcăm unele dintre regulile tale. Dacă experimentul este un eșec, vom respinge teoria și voi admite că trebuie să facem lucrurile în felul tău. Poate că voi înțelege un pic mai bine de ce ești atât de rigidă cu privire la modul în care trebuie să se desfășoare rutina lui.

Bine?

– Simt că nu prea am de ales.

– Ei bine, Ally Michaels, oftează Wade şi îmi cuprinde faţa cu mâinile pentru a mă privi cu tandreţe. Într-un fel sau altul, vom supravieţui cu toţii. Tu, eu, Callie... şi da, chiar şi Edison.

Se apleacă şi mă sărută încet, apoi îşi sprijină fruntea de a mea.

– Te iubesc.

În ciuda tensiunii dintre noi, în ciuda distanţei din aceşti ultimi ani, ştiu că Wade mă iubeşte şi ştiu că eu îl iubesc pe Wade. Uneori îl şi urăsc într-un fel, dar, în cea mai mare parte, îl iubesc. Aşa e uneori în căsnicie. Aşa stau lucrurile; nu toţi anii vor fi blânzi cu voi, căci viaţa nu este întotdeauna blândă. Am trecut printr-o perioadă dificilă – o perioadă foarte dificilă – dar ştiu că mai mergem încă pe acelaşi drum. Dau încet din cap, iar un zâmbet i se aşterne pe faţă.

– Şi eu te iubesc, îi şoptesc, după care îl sărut aprig. Te iubesc atât de mult, Wade, şi te voi iubi mereu. Indiferent de ceea ce se mai întâmplă în viaţa noastră, te rog să nu te mai îndoieşti niciodată de asta.

– Vino în pat, îmi şopteşte el, trăgându-mă de mână în timp ce se întoarce.

Noaptea trecută, acelaşi ton sugestiv s-a simţit ca o povară şi m-a înfuriat.

În seara asta, abia aştept să mă reconectez cu el şi mă bucur că îl las pe el să îmi arate calea.

Capitolul 20

Alina

Era întuneric beznă când s-au auzit bătăile timide în uşă, iar eu mi-am ţinut respiraţia când tata a deschis. Tomasz stătea pe prispă, cu pălăria zdrenţuită lipită de piept şi cu ochii plecaţi.

Mama l-a dat pe tata la o parte, apoi l-a apucat pe Tomasz de umeri şi l-a ţinut departe de ea, privindu-l cu groază.

– Tomasz Slaski! a oftat ea. Eşti numai piele şi os. Stai jos.

A plescăit din limbă, apoi l-a împins spre masă.

– Ce-ai făcut cu pâinea pe care ţi-am trimis-o prin Alina? Nu ai împărţit-o tu pe toată cu fraţii şi cu surorile noastre evreice?

– Soţia prietenului meu a născut..., a spus el stins, în timp ce se cufunda într-unul dintre scaune. I-am dat fiecare gură de pâine pe care am putut să i-o dau.

– Asta ia sfârşit de azi înainte.

Văzând că nu reacţionează, l-a apucat din nou de umeri, de data aceasta pentru a-l scutura puţin.

– Mă auzi, tinere? Nu le vei fi de nici un ajutor dacă nu mănânci mai întâi tu însuţi. De acum înainte, lasă-mă să te îngraş puţin. Îţi voi arăta imediat pivniţa şi vei vedea bogăţia pe care o avem de împărţit.

Tomasz s-a uitat la mine, iar eu mi-am înăbuşit un chicotit văzându-i amestecul de bucurie şi de nedumerire de pe chip. Ceva mai târziu, după ce şi-a umplut burta de supă, ouă şi pâine, ba chiar şi de câteva pahare de votcă pe care i le-a furnizat tatăl meu, Tomasz a coborât în pivniţă pentru a arunca o privire în jur. Eu m-am aşezat la marginea spaţiului întunecat. M-a privit amuzat.

– M-ai şantajat să vin aici, iar acum nu cobori să-mi vizitezi palatul?

– Ba am să cobor, am recunoscut, iar apoi am tresărit. Dar întunericul mă sperie. Nu ştiu cum vei rezista tu toată ziua.

– Întunericul e ca somnul, a ridicat el din umeri. Şi, categoric, oriunde e mai mai bine decât să dormi într-un copac, ca o veveriţă.

– Eşti supărat că te-am forţat să vii? l-am întrebat eu timid.

A oftat şi şi-a trecut mâinile prin păr.

– Mi-e greu să-ţi răspund acum la asta. Mi-e greu să fac ceea ce ar trebui să fac, pentru că aici este cald şi sunt puţin beat, salteaua este atât de confortabilă, iar burta mea este atât de plină..., a spus el cu un zâmbet reticent, dar zâmbetul i s-a topit repede, fiind înlocuit de îngrijorare. Vă sunt recunoscător, ţie şi părinţilor tăi, dar nu-mi voi ierta niciodată dacă se va dovedi a fi o greşeală.

– Rămâi aici în noaptea asta? a strigat mama la el, din cealaltă parte a sufrageriei, unde îşi făcea patul. Ţi-ar prinde bine o noapte bună de odihnă.

– Ar fi mai bine dacă nu aş rămâne, i-a răspuns el. Cei mai mulţi dintre prietenii mei nu ar avea probleme o zi sau două, dar nu şi Saul şi Eva. Fermierul care îi ascunde nu face altceva decât strictul necesar pentru a-şi primi aurul, iar Eva are mare nevoie de mâncare.

– Am făcut ieri o pâine. Poţi lua tot ce a mai rămas din ea şi un borcan întreg de gem din sezonul trecut şi am să vă fierb nişte ouă, dar numai dacă dormi. O să punem ceasul să sune, aşa că poţi să pleci şi să te întorci înainte de răsăritul soarelui.

Tomasz a urcat câteva trepte pe scară, până când a ajuns lângă mine. Părea aproape copleşit de emoţie – făcuse ochii mari, iar maxilarul îi era încordat.

– Mulţumesc, doamnă Dziak, a spus aspru, apoi privirea i s-a îndreptat spre tatăl meu, care îşi încălzea spatele la foc.

– Vă mulţumesc, domnule Dziak. Pentru curajul dumneavoastră. Generozitatea dumneavoastră. Bunătatea dumneavoastră faţă de mine.

– Dacă n-ar fi fost războiul ăsta blestemat, ai fi fost fiul nostru până acum, a spus tata categoric.

Tomasz mi-a întins mâna şi a strâns-o.

– Într-o bună zi, mi-a şoptit el, apoi a zâmbit, iar inima mi-a stat în loc. Într-o zi, cât mai curând, dragostea mea.

– Dormi cât mai poţi, Tomasz, i-am şoptit eu. Putem vorbi mâine.

Acum, că Tomasz era în pivniţă, trebuia să menţinem un program strict. Părăsea casa chiar înainte ca părinţii mei să se culce, luând cu el orice merinde îi oferea mama, şi se întorcea dimineaţa, de obicei înainte de răsărit. Când se întorcea acasă, mă trezeau ori el, ori mama, iar eu îmi petreceam o bucată din timp vorbind cu el în pivniţă. Cât timp stăteam acolo, mama pregătea micul dejun şi, pentru că era acolo să vegheze, lăsam trapa deschisă.

Chiar şi cu lumina ce se revărsa prin ferestrele de la etaj, nu m-am putut obişnui niciodată cu întunericul din pivniţă. De fiecare dată când coboram pe scară, mă lua cu rău de la stomac, din cauza beznei şi a mirosului de mucegai şi praf. Stăteam pe patul improvizat, iar Tomasz îşi încolăcea braţele în jurul meu ca să mă ajute să trec peste acea panică, apoi săream unul de lângă altul cu vinovăţie, ori de câte ori o auzeam pe mama apropiindu-se de uşa deschisă.

Am vorbit despre foarte multe lucruri în acele săptămâni. Am vorbit despre agonia despărţirii căreia îi supravieţuiserăm şi visam cu ochii deschişi la

viitorul nostru. Acum, că nu mai existau secrete între noi, Tomasz mi-a povestit totul despre munca pe care o întreprindea și despre temerile pe care le avea cu privire la prietenii lui.

– Unii fermieri fac acest lucru doar pentru bani, iar eu mi-aș dori să nu fim atât de disperați încât să apelăm la acei oameni, mi-a spus Tomasz. Omul care îi găzduiește familia lui Saul mă face, într-adevăr, să fiu foarte stresat. Vrem să îi mutăm din acea casă cât mai repede posibil, dar este foarte dificil să găsim niște locuri potrivite.

– Și ceilalți pe care îi ajutați?

– Este doar o mână de oameni, Alina. Nu pot călători prea departe, fiindcă trebuie să merg pe jos în fiecare noapte, așa că le duc mâncare doar celor de la fermele la care pot ajunge de aici. La început, nu am folosit fermele goale, pentru că am presupus că țăranii au fost mutați pentru a le face loc coloniștilor germani, dar până acum nu a fost semn de așa ceva în acest district, iar adăpostul era prea bun pentru a-l irosi. Totuși, e de neînțeles de ce naziștii ar evacua fermele fără însă a se folosi de case.

– Poate că fermierii fug în orașe? Întotdeauna m-am întrebat dacă e mai ușoară viața acolo.

Tomasz a râs cu amărăciune:

– Nu din câte am văzut în Varșovia. Nici pe departe.

Nu aveam nici soluții, nici viziune, dar adoram să-l ajut să poarte povara problemei.

Cândva, duminica era pentru mine cea mai bună zi a săptămânii, dar, acum, aproape că era cea mai proastă. Hotărâserăm că era prea periculos să le spunem Emiliei sau chiar Trudei și lui Mateusz adevărul despre Tomasz. Cu cât erau mai puțini oamenii care ne cunoșteau secretul, oftase tata, cu atât mai mari erau șansele noastre de a-l păstra, și ar fi fost prea mult să-i ceri unui copil de opt ani să țină un secret atât de mare ca acesta.

Asta însemna că Tomasz stătea ascuns în pivniță, chiar sub sora lui, în timp

ce ea era așezată la masa din sufragerie și discuta cu noua ei familie. Știam că îi era foarte greu să facă asta. Îi vedeam încordarea de pe chip în dimineţile de duminică, înainte ca ei să sosească, şi suferința reînnoită seara, după ce plecau.

– Tot e mai bine așa decât să fiu atât de departe de ea, mi-a murmurat într-o zi, când am deschis trapa, după plecarea ei. Dar abia aștept ziua în care o voi putea îmbrățișa din nou.

– Până când va veni ziua aceea, o voi îmbrățișa eu pentru tine, i-am promis. De atunci înainte, de fiecare dată când o îmbrăţişam la masa din sufragerie, îi spuneam:

– Această îmbrățișare este din partea lui Tomasz, surioară, iar ea îmi zâmbea mereu.

– Eşti sigură că este încă bine, Alina? mă întreba ea.

– Bineînţeles că da, îi spuneam, doar că de data asta chiar spuneam adevărul.

– Cum poți fi atât de sigură?

– Pentru că mi-a promis, prostuțo, iar el nu ar încălca niciodată o promisiune făcută mie.

Și acel ritual a devenit o parte a ritmului nostru de viaţă din acele săptămâni. Noaptea, stăteam trează până când era timpul ca Tomasz să plece din nou, doar ca să ne putem oferi un sărut cast, de faţă cu părinţii mei, atunci când el pornea la drum.

– Ai grijă de tine, îi şopteam, în timp ce se strecura pe uşă afară.

Iar el se întorcea întotdeauna spre mine, oferindu-mi acelaşi zâmbet hotărât şi încrezător înainte de a dispărea în noapte, de parcă faptul că nu era deloc în siguranţă era un detaliu minor, de care nu trebuia să-mi fac griji.

Capitolul 21

Alice

Am emoții pentru când îi voi spune lui Callie că plec, dar asta până când îmi trece prin minte că încă nu i-am spus mamei și că mai trebuie să mă gândesc cum să-i spun lui Eddie, așa că persoana cu care îmi va fi cel mai ușor să vorbesc azi este, de fapt, Callie. Iau mașina și o duc la cursul ei de balet de sâmbătă dimineața, dar mă uit în oglinda retrovizoare și o văd stând absolut nemișcată, privind în jos, la cartea din poala ei. Este un manual – poate cel de franceză. Părul ei auriu este strâns într-un coc gros chiar în vârful capului, iar ea pare senină și mai concentrată decât are dreptul să fie un copil de zece ani.

– Callie, îi spun eu veselă. Ghici ce? Plec într-o excursie.

– Oh? răspunde ea pe un ton moderat.

Privirea îi alunecă pentru o clipă între mine și Eddie, care se uită pe fereastră, dar cu ochii deja în manual, mă întreabă:

– Unde mergeți?

– Doar eu, o lămuresc. Mă duc în Polonia.

Callie închide cartea și, privind la drum, simt cum ochii ei îmi fac, practic, găuri în ceafă.

– Fără Eddie? spune ea îngrozită.

– Pentru câteva zile, tati va avea grijă de Eddie. Totul va fi bine, spun eu.

Întâlnesc pentru scurt timp privirea lui Callie în oglinda retrovizoare. Clipește spre mine.

– Mamă! Mai mult ca sigur că tati nu se va descurca bine cu Eddie pentru câteva zile. Știe tata cumva ceva despre viața lui Eddie? Nici măcar nu folosește aplicația CAA. Și nu știe să folosească filtrul de cafea, iar tu știi prea bine cum e tata dimineața dacă nu-și bea cafeaua. Și ai văzut ce face când încearcă să gătească. Oh, și te rog, nu mă face să încep să vorbesc despre viața mea... tata nu va ști unde să mă ducă sau când să mă ia. Nu. Așa ceva nu va merge deloc, mamă. Adică, îl iubesc foarte mult pe tata, dar nu prea este pregătit pentru asta.

Sunt sigură că m-aș simți vinovată în acest moment dacă indignarea lui Callie nu ar fi al naibii de ilară. Încerc să păstrez o expresie blândă, dar nu reușesc să-mi ascund amuzamentul, iar când zâmbetul învinge, mă las dusă de val și încep chiar să și râd.

Callie nu râde cu mine. Când o privesc din nou în oglindă, este un amestec adorabil de revoltă și de neliniște.

– Callie Michaels, chicotesc eu. Veți fi bine fără mine pentru câteva zile. Îl poți ajuta pe tata cu rutina lui Eddie. Poți să-l înveți tu cum să folosească aplicația CAA atunci când își va da seama, în sfârșit, că trebuie să o facă. Și știi ceva, ursuleț? De fapt, sunt puțin geloasă că tu, probabil, vei ajunge să vezi acel moment, iar eu nu.

– Mamă, te rog. Nu va fi amuzant. Tata refuză de ani buni să folosească aplicația.

– Exact. Dar nu a trebuit niciodată să se descurce singur cu îndeplinirea rutinei lui Eddie, iar tu știi la fel de bine ca mine că nu are cum să facă asta fără CAA.

Callie tace. Mă uit din nou la ea în oglindă și văd că se uită pe fereastră. Pare cu adevărat speriată.

– Va fi bine, ursuleț, îi spun cu blândețe.

– Nu-mi place asta, mamă, spune ea.

– Trebuie să fac asta pentru Babcia şi, sinceră să fiu, după ce ţi-am auzit micul discurs, cred că trebuie să o fac şi pentru tine.

– Acum ştiu că ţi-ai pierdut minţile. Crezi că-ţi abandonezi familia pentru mine?

Acum se încruntă la mine şi îmi dau seama că se pregătește de o îmbufnare în toată regula.

– Într-o zi, fetițo, vei avea propria ta familie, asta dacă îți dorești una. Și nu vreau să crezi că a deveni mamă înseamnă că întreaga ta viaţă trebuie să se învârtă în jurul copiilor şi al partenerului tău. Noi avem o situaţie dificilă, dar asta nu e tocmai o scuză. Eu şi tata nu am fost nişte modele foarte bune pentru ceea ce reprezintă o viaţă de familie echilibrată.

Inspir adânc, apoi recunosc:

– În plus, asta chiar contează pentru mine. Am emoţii ştiind că plec de lângă voi, dar trebuie să o fac.

Callie oftează nerăbdătoare şi se cufundă din nou în scaun.

– Bine. Sper însă că îţi dai seama – îl voi ajuta pe tata cu lucrurile elementare, dar, dacă o dă de tot în bară, va fi pe cont propriu.

Încep din nou să râd, iar de data aceasta ne intersectăm privirile în oglindă şi îmi oferă un zâmbet resemnat.

– Bravo ţie, mamă. Ce este în Polonia?

– Câteva locuri speciale din copilăria Babciei.

– Vrea doar să vizitezi nişte locuri?

– Şi să fac fotografii. Cred că mai sunt şi altele de făcut, dar nu prea ştiu ce anume. Știi că îmi este greu să comunic cu ea, însă e cât se poate de limpede că vrea să merg acolo.

– Deci...

Se gândește la asta pentru o clipă, apoi se luminează la față.

– E ca și cum ai pleca într-o misiune. Nu ești complet sigură în ce constă misiunea, dar mergi oricum și speri să îți dai seama pe drum. Ce șmecher, mamă.

– Ai grijă cum vorbești, Callie.

Ea zâmbește și revine la cartea ei. Când ajungem la sala de balet, sare din mașină și își ia geanta de pe bancheta din spate, apoi, pentru prima dată în mulți ani, se apropie de fereastra mea și îmi dă un pupic pe obraz.

– Oh, spun eu surprinsă. Mulțumesc, ursuleț. Te iubesc.

Luând-o la fugă spre sală, îmi face cu mâna dezinvolt peste umăr. Zâmbesc în sinea mea în timp ce mă întorc la spital, mulțumită că ea, Callie, a fost, în cele din urmă, de acord cu această mică aventură, după care ziua pare să devină și mai bună atunci când ajungem în salonul Babciei, fiindcă nu numai că Eddie știe drumul spre el și mă conduce acolo cu entuziasm, dar și Babcia este mai întremată astăzi. Când intrăm în salonul ei, stă deja în șezut, iar chipul i se luminează când ne vede. Eddie se urcă în pat lângă ea și se ghemuiește acolo. Iau iPad-ul mamei de pe măsuță și, cu mâinile tremurânde, îi dau veștile Babciei.

Alice avion Polonia.

Babcia citește simbolurile de pe ecran. Urmăresc cum ochii îi trec de câteva ori peste enunț, apoi își ridică privirea spre mine, iar pe chipul ei istovit se întipărește un zâmbet. Ochii i se umplu de lacrimi, iar un suspin ușor îi alunecă de pe buze. Nu are nevoie de cuvinte pentru a-și exprima recunoștința. Expresia de pe fața ei spune totul.

Și, numai pentru o clipă, nu mă mai frământă deloc povestea asta. Știu că își dorește mai mult decât niște simple fotografii, iar ea nu are cum să-mi spună despre ce este vorba, așa că va trebui să sper că pot da peste acul din carul cu fân. Este o nebunie, dar acum sunt sigură că fac ceea ce trebuie.

Desigur, această certitudine se evaporă în secunda în care mama dă buzna în salon, învăluită într-un nor de parfum scump și de agitație. Poartă un costum negru, formal, în ciuda faptului că e weekend. Știu că va merge la birou astăzi – e ceva tipic pentru ea. Pentru mama, weekendurile nu au însemnat niciodată mare lucru.

– Vin de la administrația spitalului, îmi vine ea în întâmpinare, iar eu îmi dau seama, după maxilarul ei încordat, că probabil o biată recepționeră tocmai a încasat o mușturuială zdravănă. Doamne! Am vrut să văd dacă putem primi un interpret polonez, dar se pare că nimeni nu știe să facă rost de unul așa din scurt, darămite în weekend. Serios, la taxele pe care le percep aici, ai crede că am putea...

– Se simte bine, mamă, spun eu încet. Ne descurcăm cu aplicația CAA.

Știu că mama e foarte îngrijorată pentru Babcia. Mi-aș dori doar ca, în loc să-și concentreze toată energia pentru a se lupta și a înjosi spitalul, să admită că suferă și că se simte singură și speriată. Poate că ar trebui ca timpul pe care l-a petrecut exercitându-și superioritatea să-l fi alocat unei convorbiri telefonice sincere cu tata, una care să se încheie cu rugămintea sau cu cererea ca el să le spună pur și simplu amicilor lui de golf că soacra lui este bolnavă și că trebuie să se întoarcă acasă.

Atunci îmi trece prin cap că ea nici măcar nu știe că va rămâne singură câteva zile, fiindcă nu i-am spus încă. Respir adânc.

– Mamă, spun brusc. Mă duc în Polonia.

Ea clipește spre mine.

– Ce?

– Luni după-amiază. Eu și Wade ne-am hotărât aseară. Am rezervat bilete de avion și am și un ghid care îmi va arăta împrejurimile...

– Cred că îți bați joc de mine, Alice. Nici măcar nu știu de unde să încep – este atât de tipic ție, nu-i așa?!

Pentru o femeie de șaptezeci și șase de ani, cu o carieră de succes, mama, atunci când e supărată, poate fi impresionanta personificare a unei copile nesuferite de paisprezece ani. Mijește ochii și încearcă să dea lovitura sub centură.

– Din nou, ca la facultate. Alice are un impuls, așa că Alice merge drept înainte și acționează în consecință. Ai chef să te răzvrătești? Ignoră zece ani de pregătire și de muncă pentru Facultatea de Drept și studiază în schimb jurnalismul. Ești excitată? Rămâi gravidă cu profesorul asistent...

– Mamă, nu a fost profesorul meu asistent..., mormăi eu, deși nu are nici un rost, pentru că ea știe foarte bine că Wade nu mi-a fost vreodată profesor – ce interes să fi avut eu în nanotehnologie?! Mama nu caută să fie realistă – ea caută efectul dramatic.

– Te simți copleșită? adaugă ea acum, sarcasmul din tonul ei devenind tot mai ascuțit. Renunță de tot la carieră înainte de a-i da măcar o șansă și rămâi acasă ca o gospodină din anii 1950. Și urmează lovitura de grație – îți e milă de o bătrână confuză, pe patul de moarte? Pentru numele lui Dumnezeu, sari într-un avion...

– Mamă! exclam eu. Oprește-te!

Mami rănită, spune iPad-ul lui Eddie. Mama și cu mine ne privim una pe alta într-o liniște tensionată, până când iPad-ul Babciei anunță: Alice bine. Julita obraznică.

Vocea este robotică, desigur, dar asta nu înseamnă că nu este acuzatoare. Atât eu, cât și mama ne întoarcem brusc spre pat. Babcia se uită țintă la noi – fără să fie nevoie de cuvinte pentru a ne comunica nemulțumirea ei față de felul cum am ridicat vocea și față de reacția lui Eddie. Arunc o privire spre fiul meu, iar el se uită la mine, vizibil îngrijorat și confuz. Îi ofer un zâmbet, încercând să proiectez un calm pe care nu-l simt deloc. Mama este în formă bună astăzi și se pare că vom scoate la iveală toate dezamăgirile pe care am reușit să i le provoc în trecut.

– Mamă, spun eu inspirând adânc. Putem vorbi afară, te rog?

Mama mârâie răspunsul, apoi mă urmează pe hol. Stăm faţă în faţă, ca nişte luptători într-un ring, cu respiraţia întretăiată.

Această conversaţie nu este deloc nouă pentru noi, aşa că amândouă ştim cum va decurge de aici înainte. Asta este partea în care eu cedez – poate că mai târziu voi face oricum ceea ce vreau, dar în acest punct al conversaţiei, de obicei recunosc că are dreptate doar pentru a pune capăt tensiunii dintre noi. Chiar şi atunci când nu este de-a dreptul răutăcioasă, cum s-a întâmplat azi, mama mă poate juca pe degete în orice discuţie. A fost procuror timp de patruzeci de ani – ştie cum să se facă înţeleasă. Într-un fel, este de fapt mai uşor să mă cert cu această versiune emoţională a ei, căci nu este atât de raţională pe cât ar fi în mod normal. Poate că de aceea, astăzi, voi ignora înclinaţia mea automată de a consimţi.

– Nu este confuză, spun categoric. Ştie exact ce vrea. Nu ştiu de ce este atât de important pentru ea, dar e limpede că e important.

– Deci, pur şi simplu, ai de gând să mă laşi aici şi să mă descurc cu toate astea? spune mama.

Îmi e greu să mă abţin să nu fac ochii mari de şoc, pentru că deodată înţeleg despre ce este vorba cu adevărat în această mică ceartă. Mamei nu-i pasă că mă duc acolo; îi pasă că plec.

Simpla idee că formidabila judecătoare Julita Slaski-Davis se teme de ceva – darămite de ceva atât de banal precum a rămâne singură – este uluitoare. O iubesc pe mama – o admir, îi port resentimente, mă simt intimidată de ea, simt atât de multe lucruri despre şi faţă de ea, însă ceea ce nu se întâmplă adesea este să mă surprindă, dar nu sunt sigură că mi-a părut vreodată rău de ea.

– Poate că a venit timpul să-l suni pe tata...

– Nu-i cer să vină acasă.

– Ar înţelege, mamă. Ar veni imediat dacă i-ai cere asta.

– Eu nu sunt tu, Alice Slaski-Davis, şuieră ea, apelând la numele meu întreg,

ca și cum aș fi un copil, refuzând de asemenea, în mod previzibil, să recunoască faptul că am luat numele de familie al lui Wade fără nici măcar o cratimă! Mama e, mai presus de toate, consecventă; a fost oripilată de această decizie acum zece ani și se pare că încă o mai doare.

– Nu mă bazez și nu mă voi baza niciodată pe un bărbat pentru a trece peste asta. Este...

– Ascultă, o întrerup eu, fiindcă știu că suntem pe cale să o luăm din nou de la capăt cu discuția despre cum Alice-nu-este-o-feministă-adevărată, iar asta nu se termină niciodată bine sau, de fapt, nu se termină deloc. Nu vreau să mă cert cu tine în legătură cu tata. „Sau cu Wade. Sau cu numele meu de familie. Sau despre capacitatea mea năucitoare de a supraviețui fără a avea o carieră.“ Vreau doar să înțelegi de ce îmi doresc să fac asta pentru ea. Mi-a dat locuri reale, nume reale... „Cel puțin, așa sper.“ O să mă duc în Polonia și o să fac niște poze pentru ea, poate că am să o sun și pe FaceTime de câteva ori, asta dacă fusurile orare se aliniază cum trebuie. Nu prea înțeleg de ce e atât de important pentru ea, dar e clar că este, și numai Dumnezeu știe cât timp mai are de trăit.

– Ce naiba crezi că vei reuși să obții cu asta? Cine călătorește jumătate de glob pentru a face niște fotografii? Este o misiune de nebuni.

– Ei bine, spun încetișor, gândindu-mă la comentariile lui Callie despre Wade făcute azi-dimineață în mașină. Lasă-mă să aflu pe propria-mi piele.

După aceea, îl pregătesc pe Eddie și o sărut pe Babcia pe obraz.

Astăzi e sâmbătă. Îi spun eu prin intermediul iPad-ului. Alice acasă mâine. Alice avion Polonia luni. Se uită la mine și își încrețește fruntea a confuzie.

– Vezi? spune mama cu amărăciune.

Stă într-un colț, cu brațele încrucișate pe piept.

– Ți-am spus că avem nevoie de un translator.

Mă uit la iPad și, pentru o clipă sau două, nu-mi dau seama ce o derutează pe

Babcia. Știe simbolurile pentru azi și pentru Alice și pentru acasă și pentru avion, ba chiar nu a avut vreo problemă în a identifica steagul Poloniei.

Este vorba despre zile. Denumirile sunt în engleză, așa că nu poate folosi decât pictogramele create de ea însăși și pe cele pe care le cunoaște deja. Mă izbește un gând neașteptat și mă duc la meniul setări de pe iPad.

Polski.

Schimb limbile și mă întorc la ecranul cu pictograme. Babcia se uită din nou, iar apoi îmi zâmbește și dă din cap. Ia iPad-ul și aștept cât timp umblă ea pe dispozitiv, preț câteva minute. Își face un selfie, face o grimasă, îl șterge și repetă acest proces de mai multe ori, până când este aparent mulţumită de rezultat. În cele din urmă, dispozitivul îmi citește un șir de cuvinte într-o polonă robotică. Mă uit la pictograme și observ că a creat una nouă, căreia i-a adăugat un selfie cu ea zâmbind, înconjurat de niște fețe zâmbitoare de clip art. Trec din nou iPad-ul pe limba engleză și dau pe recitire.

Babcia fericită. Babcia mândră.

Cinci minute mai târziu, mama, asistenta-șefă și Babcia știu cu toţii cum să folosească aplicaţia CAA pe post de traducător (unul lipsit de eleganţă). Iau prețioasa scrisoare de la Babcia și îi fac o serie de fotografii, încercând să o surprind în lumina potrivită pentru ca Zofia, ghidul turistic polonez, să aibă măcar o șansă de a o traduce.

– Bine, acum plec, spun, arătând spre ușă.

Babcia radiază de fericire. Mama se uită la mine impasibilă.

– Nu voi veni mâine, trebuie să pregătesc totul pentru copii. Dar voi fi înapoi acasă peste șase zile și voi încerca să ținem legătura la telefon și prin mesaje.

Mama îmi aruncă în continuare privirea aceea inexpresivă. Oftez și o sărut pe Babcia, apoi ocolesc patul și mă aplec să o sărut și pe mama pe obraz. În ultima clipă, mă apucă de antebraţ, după care se ridică și mă sărută și ea pe obraz.

– Mult noroc, spune ea categoric.

Îi mulțumesc, dar apoi o iau la fugă pe ușă înainte ca ea să poată adăuga inevitabilul vei avea nevoie de el, spulberând euforia blândă pe care mi-o oferă urarea ei. De îndată ce eu și Eddie ne aflăm în mașină, strâng din dinți și îl sun pe tata.

– Ally, mă salută el călduros. Ce mai faci? Cum se mai simte bunica ta?

– Nu prea bine, tată, recunosc eu. Ți-a spus mama că nu poate vorbi?

– Mi-a spus. Iar mama ta pare să creadă că spitalul nu se descurcă.

– Da, știu...

– Dar tu crezi că mama face pe dura, așa, ca de obicei.

Râd ușor. Îl iubesc cu adevărat pe tata, mai ales versiunea lui de pensionar atât de relaxat.

– Într-un fel, da. Dar, tată... de fapt, cred că mama are nevoie de tine. Știu că nu vrea să-ți ceară să vii acasă, dar cred că trebuie să o faci. Babcia m-a rugat să plec în Polonia, iar eu mă voi duce, așa că mama va fi singură...

– Stai așa, dulceață, spune tata cu răbdare. Care-i treaba cu plecarea ta în Polonia?

– E complicat, murmur eu. Babcia m-a rugat să mă duc acolo și tot nu știu de ce, dar mă duc, în orice caz.

– Ei bine, asta e neașteptat. Ce distractiv pentru tine!

Râd de ușurința cu care tata a acceptat misiunea mea nebunească.

– Este aproape exact opusul felului în care a decurs conversația cu mama când i-am povestit, îi răspund eu. Este stresată până peste cap – e prinsă între munca ei și vizitele la Babcia la spital – și sunt puțin îngrijorată de cum va face față dacă se întâmplă ceva cu Babcia cât timp sunt eu plecată. Poți să vii?

– Bineînțeles că pot, spune tata oftând din greu. Dacă mi-ar fi cerut, aș fi venit acasă de îndată ce s-a îmbolnăvit Babcia. Știi asta, nu-i așa?

– Știu, tată, oftez și eu. Chiar știu.

– Ei bine, când treci de la statutul de mamă casnică la cel de călător internațional?

– Mâine după-amiază, spun eu, după care înghit în sec.

– Presupun că nu am să te mai văd până când te întorci, spune tata. Fă-mi o favoare, Alice, și adu-mi niște votcă. Chestii bune, cât mai tari cu putință. Cred că o să am nevoie de ea ca să mă descurc cu mama ta când Babcia, în cele din urmă, se va duce.

– Încă nu mă pot gândi la asta, recunosc eu.

– Ei bine, draga mea fiică, am tras biletul câștigător la loteria soacrelor atunci când am cunoscut-o pe mama ta, așa că nu-mi place să spun asta, dar Babcia are nouăzeci și cinci de ani. Mai devreme sau mai târziu, va trebui să o lăsăm cu toții să plece.

Capitolul 22

Alina

După câteva săptămâni în care Tomasz a stat la noi în casă, am început să îmi închipui că lucrurile ar putea continua așa la nesfârșit. Ar fi trebuit să știu că nu avea să dureze pentru totdeauna. Dacă ceva din acest război fusese consecvent, acela era faptul că lucrurile se înrăutățeau mereu.

În dimineața în care totul s-a schimbat, tocmai îmi luasem rămas-bun de la Tomasz, iar mama era pe cale să închidă trapa pentru ca el să poată dormi. Am ieșit din casă și m-am îndreptat spre câmp, știind că ea mă urma îndeaproape, gândindu-se deja la sarcinile din ziua respectivă. Tata fusese în oraș să livreze producția din acea săptămână, dar când a intrat pe poartă, l-am auzit strigând. A sărit din căruță și a luat-o la fugă – ceva ce tata nu făcea niciodată, din cauza reumatismului.

– Alina! a strigat el alergând spre ușă. Fugi, Alina! Pentru numele lui Dumnezeu, fugi!

A dispărut înăuntru, iar eu am grăbit pasul ca să-l ajung din urmă.

– Ce s-a întâmplat?

Masa fusese mutată și trapa redeschisă. Mama și tata stăteau pe vine lângă ea, șușotindu-i ceva lui Tomasz.

– Nu mai este timp. Coboară în pivniță. Acum, a spus mama categoric.

– Dar ce este...

M-a apucat de antebraţ şi, împingându-mă cu stângăcie sub masă, am simţit tremurul care pusese stăpânire pe ea. Asta m-a speriat şi m-a făcut să tac, aşa că am coborât repede pe scară, iar Tomasz m-a luat în braţe. Mi-a apăsat buzele cu degetul arătător şi m-a condus la saltea, după care s-a aşezat lângă mine. Pivniţa a rămas în beznă, iar apoi am auzit bufnitura puternică a trapei şi a covorului, dar şi târşâitul mesei care era trasă la locul ei.

La vremea aceea, de vreo câteva săptămâni, fusesem deja în acea pivniţă mică în fiecare zi, dar niciodată cu zăvorul tras, şi chiar şi cu trapa deschisă, tot mă panicasem de fiecare dată. Acum, ochii mei începuseră să se adapteze la lumina difuză, dar, cumva, creierul meu nu reuşea să se adapteze la senzaţia de zăpuşeală din aer. De fiecare dată când trăgeam aer în piept, eram convinsă că aceea era ultima dată când o făceam.

Inspiră. Oh! Am găsit nişte aer!

Expiră. Asta va fi ultima dată. Acum mă voi sufoca.

Inspiră. Oh! La urma urmei, tot mai este puţin aer.

Ştiam că nu aveam să rezist nici două minute acolo, darămite două ore, aşa că a trebuit să-l întreb pe Tomasz ce se întâmplă.

– Tomasz, am început să spun, dar el şi-a apăsat palma de gura mea – tare, aşa cum făcusem şi eu cândva pentru Emilia.

I-am desprins degetele de pe faţa mea, dar am stat acolo, cu el, fierbând de frustrare, de confuzie şi – destul de curând – de furie autentică.

Dar am auzit huruitul camionului care se apropia tot mai mult – şi am ştiut când a ajuns chiar în faţa uşii de la intrare. Până când acel zgomot nu a răsunat, am fost mai mult supărată decât speriată. De acolo, din subteran, se simţea ceva de rău augur în sunetul acela – felul în care zdrăngănea prin pământ, de parcă pivniţa se prăbuşea în jurul nostru, îmi amintea atât de viu de primele atacuri aeriene şi de teroarea care părea să nu se mai sfârşească nicicând. Habar n-aveam care era mai exact pericolul de data aceasta, căci întreaga noastră viaţă reprezenta unul în acel moment. Ştiam doar că, dacă mama şi tata m-au ascuns, trebuie să fi fost într-adevăr unul semnificativ.

S-au auzit saluturi înăbuşite, dar nu într-atât de înăbuşite încât să ascundă subtextul. Am simţit rigiditatea din vocile soldaţilor, precum şi politeţea plină de speranţă a mamei.

– Hübsche tochter?

Eram deja confuză, cu nervii întinşi la maximum şi îngrozită, dar, la auzul acelor cuvinte, mi-a îngheţat sângele în vene, fiindcă am ştiut atunci cine era soldatul care se afla în casă.

O fiică drăguţă.

Era tânărul soldat din acea zi de toamnă, ultima dată când am mai purtat o rochie. Se întorsese şi întreba de mine. Eram prea înspăimântată ca să pot striga, dar, în egală măsură, eram prea îngrozită ca să mă controlez şi nu puteam gândi îndeajuns de raţional încât să ştiu sigur ce aveam de făcut în continuare.

Braţele lui Tomasz s-au strâns în jurul meu şi, ridicându-şi mâna, a început să-mi mângâie uşor părul. Am închis ochii şi m-am cufundat în îmbrăţişarea lui, iar el mi-a oferit cel mai delicat sărut pe tâmplă. Nu înţelesesem niciodată expresia „a-ţi lua forţa de la cineva“ până în acea clipă, căci, având în vedere că întreg universul meu îmi scăpa de sub control, singurul lucru care mi-a adus liniştea în acel moment au fost braţele lui puternice în jurul meu şi căldura trupului său lângă mine.

– A plecat la Varşovia..., am auzit-o pe mama spunând. Are grijă de nepotul ei bolnav...

Nepotul bolnav? Nici măcar nu aveam un nepot – minciuna mamei era scandaloasă şi ridicolă şi, în plus, nu avea nici un sens ca ea să o spună. În tot timpul acela în care supravieţuiserăm, nu mai făcuse niciodată ceva atât de nebunesc. Am început să mă crispez din nou, căci mai mult ca sigur că avea să fie prinsă şi mai mult ca sigur că aveam să plătim cu toţii pentru asta. Oare îşi pierduse minţile?

Apoi, vocile soldaţilor – mai puternice acum, mai hotărâte şi din ce în ce mai aproape, până când... vai, Doamne, erau în casă. Stăteau exact deasupra

noastră, lângă masa care era așezată chiar deasupra pivniței.

În acel moment, Tomasz m-a îmbrățișat atât de strâns, încât presiunea din jurul brațelor mele subțiri ca trestia a început să doară, așa că m-am concentrat asupra acestui disconfort. Aveam nevoie ca stimulul să mă țină cu picioarele pe pământ pentru că, în afară de acea durere ușoară, nu mai cunoșteam decât frica. I-am auzit intrând în dormitorul meu – am auzit cum au râs de viața noastră simplă – i-am auzit trecând din nou pe lângă masă, în drum spre camera fraților mei, ca să mă caute.

Și apoi am auzit ușa de la intrare închizându-se. Toată lumea era acum afară, vocile s-au stins din nou, până când camionul a pornit, iar apoi a fost liniște.

Eu și Tomasz am așteptat foarte mult timp. M-am gândit că poate mama și tata își vor vedea de treburile lor pe afară și că ne vor lăsa acolo jos o vreme, până când s-ar fi convins că suntem în siguranță, dar timpul s-a scurs și ușa nu s-a deschis, iar vocile lor nu s-au mai auzit. În cele din urmă, Tomasz s-a mișcat doar puțin și a scos pe nas un sunet pe care nu l-am recunoscut inițial. M-am întors spre el și am așteptat. Mă obișnuisem cu întunericul până în acel moment, dar, cu toate astea, mi-a luat o clipă să realizez că avea chipul strălucitor.

– De ce? am șoptit.

Nu știam ce întrebare puneam. De ce plângi? De ce nu se întorc înăuntru? De ce acest război?

– I-au spus tatălui tău la punctul de rații. I-au spus să se ducă acasă și să pregătească o valiză. I-au spus că vor veni.

– După mine? Dar...

– Nu, Alina. Soldații au venit după voi toți.

– Dar asta e din cauza mea? Pentru că eu...

N-am spus-o, fiindcă nu voiam să-l fac să se simtă prost – dar era oare din cauza faptului că l-am ajutat?

– Este pur și simplu pentru câmpuri, Alina. Azi-dimineață, când a mers la punctul de rații, i-au spus lui Bartuk că se creează un Interessengebiet – o „zonă de interes“ în jurul marilor lagăre de muncă forțată, că el trebuie să vină acasă, să-și facă un bagaj și să se pregătească imediat de plecare. Măcar acum știm de ce au plecat majoritatea vecinilor tăi. În acest moment, sunt zeci de mii de prizonieri în lagăre – o armată de forță de muncă gratuită – iar rațiile voastre sunt insuficiente, și totuși mult mai mari decât cele pe care le primesc muncitorii.

– Și unde au plecat părinții mei?

– Alina, moje wszystko... nu contează unde sunt părinții tăi, trebuie să plecăm acum. Cât de repede putem.

– Să plecăm de acasă?

– Să plecăm... din district, cel puțin.

– Să plecăm? Vrei să plecăm acum? Părinții mei au dispărut, iar noi habar n-avem unde sunt... Ești nebun? Trebuie să rămân! Trebuie să încerc să-i ajut!

– Ce se întâmplă e mai presus de părinții tăi, Alina, a șoptit Tomasz. Tatăl tău a auzit o discuție despre un gard care împrejmuiește întreg districtul. Cine știe dacă ferma voastră se va afla în interiorul acelei linii de delimitare, dar trebuie să plecăm în caz că așa va fi.

– Dar părinții mei...

– Sunt oameni rezistenți și descurcăreți, a spus el, dar încercarea lui de a mă liniști a fost cu totul neconvingătoare.

Mai devreme, fusesem convinsă că nu aș fi putut suporta să rămân nici două minute în pivniță, dar am stat acolo toată ziua. Ne-am înghesuit împreună sub păturile de pe saltea și am ascultat ceasul de la etaj bătând orele. Am plâns puțin și, uneori, plângea și Tomasz.

Când, într-un final, a început să mi se facă somn, m-a ajutat să urc și a scos apă proaspătă din fântână, cât timp eu am folosit toaleta. Nu am putut să

facem focul sau să aprindem lumina, în caz că cineva supraveghea casa de la distanță, așa că, în schimb, am bâjbâit prin întuneric. Când a venit momentul să coborâm pe scară, mi-am dat seama cât de greu avea să ne fie să tragem masa și covorul peste noi înșine, fără să fim ajutați din afară, dar Tomasz făcuse deja un plan cu părinții mei pentru o astfel de situație. A tras masa doar puțin peste covor, astfel încât două dintre picioarele ei să nu se mai sprijine pe acesta, dar masa încă acoperea trapa. Cu puțin noroc, oricui ar fi venit în vizită, și care nu mai fusese până atunci, i s-ar fi părut doar că măsuța noastră nu era bine așezată pe covor. A fost ciudat când el a coborât înăuntru pe sub masă, dar acum, când a tras trapa, covorul s-a așezat normal peste ea.

S-a băgat din nou sub pături cu mine și m-a ținut în brațe cât timp am dormit, dar când ceasul de sus a bătut ora 2.00 dimineața, m-a trezit cu un sărut pe frunte.

– Trebuie să plec, mi-a spus el.

Eram disperată gândindu-mă la asta și am încercat să-l conving să rămână, dar era insistent.

– Trebuie să aflu dacă știe cineva unde au fost timiși părinții tăi și să îi duc ceva de mâncare Evei. Voi lipsi câteva ore, fiindcă va trebui să merg în Trzebinia ca să mă întâlnesc cu Nadia.

– Spune-mi, am murmurat eu. Nadia este persoana ta de legătură cu Zegota? De asta erai tu atât de hotărât să nu mă apropii de casa ei?

El a dat din cap în tăcere.

– Da. Ea coordonează eforturile pentru această regiune.

– Și Jan era supărat pentru că ea îi ajuta pe evrei? am presupus eu.

Tomasz a clătinat din cap.

– Îți amintești de fermierul în care nu aveam încredere?

Am rămas cu gura căscată.

– Jan ascunde evrei în casa lui? am spus fără să-mi vină a crede. Asta... nu are nici un sens, Tomasz.

– S-a izolat în jumătatea din față a casei pentru că este prea prost să vadă dincolo de propaganda nazistă, așa că este convins că prietenii mei sunt purtători de boli, a spus Tomasz, cu un dezgust evident. Și le permite lui Saul și Evei să folosească doar un loc foarte mic din spatele casei, astfel încât să existe un tampon între ei. Să nu te amăgești, Alina. Face asta numai pentru aur. Nadia l-a abordat doar pentru că eram disperați. A trebuit să găsim un loc sigur în care Eva să poată naște.

– De asta au plecat Justyna și Ola.

– Ola nu a vrut nimic din toate astea. S-a înfuriat pe Jan și pe Nadia pentru că au pus în pericol viața Justynei.

Tomasz m-a mângâiat pe obraz.

– Lasă-mă să vin cu tine în seara asta, l-am implorat.

– Nu, Alina. Nu când trebuie să merg în oraș. Ar fi rău dacă m-ar prinde încălcând restricțiile stării de asediu, dar aș avea măcar o șansă de a-i duce cu vorba și de a scăpa de pericol. Dar tu o să atragi prea mult atenția, dragostea mea. Deocamdată, trebuie să rămâi ascunsă aici.

– Dar dacă nu te mai întorci? am șoptit.

I-am apăsat mâna de maxilarul meu, încercând să-mi opresc clănțănitul dinților.

– Crezi că ar putea ei să mă împiedice să mă întorc, Alina? După tot ce am trăit? După toate prin câte am trecut ca să mă întorc aici, la tine? a șoptit Tomasz, după care mi-a atins buzele cu ale lui. Nici o șansă, moje wszystko. Dar dacă nu mă întorc așa de repede cum intenționez, rămâi ascunsă aici. Mâncarea și apa îți vor ajunge timp de săptămâni întregi, iar eu mă voi asigura că Nadia știe să vină după tine.

Și-a umplut micul rucsac cu niște cartofi și cu o mână de ouă, apoi a ieșit din

pivniță, a tras covorul și masa, după care și-a continuat drumul.

Capitolul 23

Alina

Am auzit ceasul bătând ora unu, apoi două, apoi trei. Iar în tot acest timp, am aşteptat şi mi-am stăpânit valurile de panică şi de frică pe măsură ce m-au năpădit. Voiam să urlu din cauza a cât de nedrept era totul, voiam să fiu supărată pe Tomasz fiindcă mă lăsase singură în pivniţă în cea mai proastă zi din viaţa mea, voiam să mă întorc în timp şi să-mi îndes capul sub perna de pe patul meu de la etaj, prefăcându-mă că nu se întâmplă nimic din toate astea.

Doar ce trecuse de ora cinci dimineaţa, când am auzit un sunet de sus. A fost un zgomot înfundat de mişcare, după care trapa a fost ridicată şi, când l-am recunoscut pe Tomasz în prag, m-a podidit plânsul. A aşteptat să tragă din nou trapa, după care m-a consolat.

– Ai aflat ceva?

– Da.

– Bine. Unde au fost duşi?

– La Oświęcim, mi-a spus el.

– Bine, am zis eu şi am răsuflat uşurată. Bine. Deci, în oraş?

Nu suna rău deloc. Oświęcim era un loc destul de drăguţ, semăna cu Trzebinia, având multe fabrici şi locuinţe. Pentru o clipă, mi i-am imaginat pe amândoi lucrând la o linie de producţie nazistă – nu era ideal, dar m-am

simţit încrezătoare că ar fi putut supravieţui acolo.

– Nu, Alina. Nu în oraş. Au fost duşi în lagărul de muncă forţată, mi-a spus Tomasz, după care a tras adânc aer în piept. Deşi sunt două acolo, nu am putut afla în care dintre ele i-au dus.

S-a năruit reveria aceea despre părinţii mei care lucrau la o linie de producţie şi, în schimb, acum îi vedeam înghesuiţi ca sardelele, laolaltă cu alte zeci de mii de fermieri. Tomasz mă avertizase. Dar mă durea inima.

– Nu contează în care lagăr, nu-i aşa? am presupus eu, fiind cuprinsă de un sentiment apăsător. Oricum nu-i putem salva. Ori Nadia Nowak are abilitatea de a sfida întreaga armată nazistă?

– Nu. Nu contează în ce lagăr sunt, a recunoscut el cu greu.

– Dar ei vor aştepta acolo până când se va fi încheiat războiul. Vor munci din greu şi se vor feri de probleme, aşa cum au făcut-o întotdeauna, am spus eu cu o oarecare hotărâre, până când m-a lovit un gând.

M-am încordat puţin.

– Aşteaptă – astea sunt lagărele cu acele cuptoare?

– Da, a şoptit Tomasz. Ei numesc lagărul mai mic Auschwitz. Lagărul mai mare se numeşte Birkenau.

S-a foit în pat, trăgându-mă mai aproape de el.

– În ambele lagăre sunt cazane mari şi...

– Mama a spus că acele cazane sunt doar pentru încălzit apă, l-am întrerupt, vorbele mele sunând uşor isteric până şi pentru propriile urechi.

– Nu ştim sigur. Nimeni din afara lagărelor nu ştie sigur, a spus el, dar apoi a tras aer în piept şi tonul i s-a înăsprit. Totuşi, naziştii au fost văzuţi transportând camioane pline de cenuşă pentru a o arunca în râu, existând suspiciuni cum că ar putea fi rămăşiţele unora dintre prizonieri. Poate că părinţii tăi vor avea noroc sau poate că vor reuşi să găsească o modalitate de a

supraviețui. Dar mii de oameni au intrat în lagăre, mii de evrei din mai multe națiuni, mii de polonezi catolici, așa cum sunt părinții tăi, dar și mii de prizonieri politici... Numai recent însă au fost nevoiți naziștii să își extindă spațiile de locuit. Toți acești prizonieri se duc undeva și – fie că sunt uciși, fie că sunt munciți până își dau sufletul – cel mai probabil că locul unde sfârșesc este în cazan.

Acesta era noul Tomasz – bărbatul sfâșiat de greutăți și de remușcări, realistul care îi luase locul frumosului meu visător. Îmi spunea adevărul verde-n față, considerând că aveam nevoie să fiu trezită la realitate. Pentru o clipă, l-am urât pentru asta, până când mi-am amintit că nimic din toate astea nu se întâmpla din vina lui. Atunci am început să plâng, iar el mi-a acoperit fața cu sărutări.

– Nu se mai întorc, Alina.

– Dar poate...

– Nu se mai întorc, mi-a șoptit el. Dacă pot găsi o cale să ieșim din Polonia, trebuie să profităm de ea. Promite-mi că vei veni cu mine dacă găsesc o cale.

– Să ieșim din Polonia? am repetat printre suspine. Nici măcar nu e posibil așa ceva. Cum am putea ieși din Polonia?

– Nu știu exact. Nu încă, a recunoscut el. Am întâlnit un fotograf acum câteva luni. Documenta activitatea grupării Zegota și știu că se folosea de curieri pentru a scoate filmele din țară. M-a întrebat atunci dacă aș putea întreprinde o călătorie pentru el. Am fost tentat, Alina, îți spun sincer. S-a întâmplat chiar înainte de a ne reîntâlni și era cât pe ce să plec, m-am gândit să încerc să fug și poate că tu m-ai fi putut urma după aceea, dar nu m-am putut convinge să te părăsesc. Acum... ei bine, nici măcar nu știu dacă mai e prin preajmă, dar Nadia încearcă să dea de el. Dacă îl putem găsi și ne va ajuta, moje wszystko, nu există altă opțiune. Nu pentru noi, nu acum. Nu avem de ales, trebuie să plecăm.

– Dar am putea rămâne! am șoptit. Am putea trăi sub acoperire, așa cum ai făcut tu...

– Nu vreau o astfel de viaţă pentru tine, Alina.

– Dar am putea rămâne aici...

– Mâncarea se va termina în cele din urmă, iar dacă gardul va fi construit înainte de asta, vom rămâne blocaţi în interiorul acestei zone.

– Am putea încerca să ajungem în oraş...

– Nu vreau o astfel de viaţă pentru noi, Alina, a repetat Tomasz, ridicând vocea şi înăsprindu-şi din nou tonul, până când m-am îndepărtat de el. Da, ar putea exista modalităţi prin care să supravieţuim aici – poate am putea face rost de acte de identitate false. Am putea să ne mutăm în Cracovia sau în Varşovia şi să încercăm să trăim la vedere. Poate că am fi prinşi şi ucişi. Poate că am supravieţui şi am suferi oricât de mulţi ani de foamete şi de abuz ne mai rezervă războiul. Dar nu avem cum să trăim aici. Şi nu avem cum să ne construim viaţa pe care am plănuit-o. Nu şi dacă rămânem.

A oftat din greu, apoi m-a tras din nou aproape de el.

– Am nevoie ca tu să fii în siguranţă.

– Dar aici este acasă, am spus eu. Polonia este casa noastră. Ce altceva este acolo pentru noi?

– Acasă nu este ţara în care ne aflăm, acasă suntem noi. Acasă este viitorul pe care ni-l planificăm şi la care visăm. Îl putem construi oriunde. Şi da, eşti o zvârlugă firavă – am mârâit în semn de protest, iar el a râs uşor – dar te ţii tare, Alina, şi cred că şi tu ştii asta acum. Văd asta în tine – o dorinţă arzătoare de a supravieţui, o dorinţă arzătoare de a avea o viaţă mai bună. Este scânteia sălbatică de indignare din ochii tăi atunci când crezi că nu eşti la curent cu vreun secret. Este tăria de care ai dat dovadă când ai decis să mă susţii ştiind că, dacă faci asta, ai putea fi ucisă. Şi dacă putem pleca împreună de aici?

Tonul i s-a înmuiat din nou, până când m-a implorat cu blândeţe.

– Imaginează-ţi numai, moje wszystko. Eu aş putea începe să studiez din nou

și să devin în sfârșit doctor, poate că tu ai putea merge la studii. Am putea face rost de locuri de muncă, de o casă, am putea avea copii într-o zi, le-am putea oferi și lor un viitor. Nu înțelegi? Să rămânem înseamnă să acceptăm să murim de mâna monștrilor acestora, iar ei ne-au luat deja destule amândurora. Singura noastră opțiune este să încercăm să fugim.

– Și dacă încercăm și nu reușim?

– Atunci...

A făcut o pauză, și-a căutat cuvintele pentru o clipă, după care a șoptit:

– Ei bine, Alina, cel puțin vom cădea împreună. Merită, nu-i așa?

I-am strâns mâna, am inspirat tremurat, apoi am închis ochii. Într-un fel, mă simțeam de parcă nu mai aveam nimic de pierdut, dar aveam ceva de pierdut, iar acel ceva stătea chiar lângă mine, implorându-mă să încerc să fug.

Eram mai mult decât speriată. Dar dacă Tomasz pleca, nu prea aveam de ales, pentru că a rămâne în urmă nici măcar nu mai era o opțiune.

– Bine, am șoptit. Bine.

Capitolul 24

Alice

Îmi petrec următoarele treizeci și șase de ore într-un maraton panicat de organizare disperată, care o amuză pe fiica mea și îl derutează pe fiul meu. Eddie mă privește în tăcere, în timp ce eu caut pe internet modalități de a-i comunica faptul că pleacă mami. În cele din urmă, scriu o poveste socială pe care Wade să i-o poată arăta în fiecare zi lui Eddie pentru a-i reaminti unde mă aflu, după care creez un calendar pe care poate număra zilele. Îi scriu instrucțiuni precise lui Wade, punându-l să bifeze câte o zi în fiecare dimineață, astfel încât Eddie să vadă câte nopți de somn mai rămân până mă întorc. Printez o fotografie cu mine și o lipesc în josul calendarului, apoi colorez totul în jurul ei cu un marker verde-deschis, pentru a accentua mesajul.

Când termin, mă uit în ochii verzi și frumoși ai fiului meu și izbucnesc în lacrimi. Eddie se gândește pentru o clipă, apoi pleacă în tăcere. Se întoarce peste câteva minute cu iPad-ul în mână și mă întreabă:

Mami doare?

Mă calmez, îl asigur că sunt bine, îl așez în fața videoclipului cu Locomotiva Thomas și încep să îi notez programul zilnic pentru Wade. Încerc să găsesc un echilibru între a vrea ca Wade să facă totul exact cum trebuie și a-i oferi doar elementele de bază pentru a putea trece cu bine peste fiecare zi. Problema este că, în cazul lui Eddie, nu prea există „destul de bine“. Totul trebuie să fie exact cum trebuie. Știu că Wade nu înțelege asta, așa că știu că nu o va respecta. Habar n-am ce se va întâmpla cu fiul meu cât timp voi fi eu

plecată.

În cei şapte ani de când s-a născut, întreaga lume s-a schimbat pentru mine. M-am alăturat unui club din care nu mi-am dorit niciodată să fac parte – clubul mamelor de copii cu autism – şi taxa de membru a fost viaţa pe care o plănuisem până atunci. Cineva mi-a spus odată că a avea un copil cu autism este ca şi cum ai face o călătorie într-o ţară a cărei limbă nu o vorbeşti, iar la vremea respectivă, analogia aceasta mi s-a părut inteligentă şi potrivită. Dar în ultimii ani, pe măsură ce handicapul lui Eddie a devenit cu adevărat evident, m-am întrebat dacă nu cumva, în loc să se refere la a te afla într-o cu totul altă ţară, se referea la a te afla pe o cu totul altă planetă.

Acum plec de lângă Eddie pentru şase nopţi. Călătoresc înapoi în timp, întorcându-mă într-o etapă din viaţa mea în care nu aveam un fiu care să îmi acapareze cea mai mare parte a atenţiei. Oare îmi va fi dor de el? Îmi voi face griji pentru el? Sau – cea mai înfricoşătoare posibilitate dintre toate – mă voi simţi uşurată atunci când mă voi elibera de responsabilitatea îngrijirii lui? Îl iubesc pe Eddie – Doamne, îl ador. Dar, adeseori când mă gândesc la viaţa pe care o trăiesc alături de fiul meu, mă simt complet singură şi infinit copleşită.

Partea maliţioasă din mine speră ca, în următoarele şase zile, Wade să simtă cum este. Este partea din mine care ştie că e inutilă toată această documentare pe care o fac despre rutina lui Eddie, căci soţul meu este mult prea arogant pentru a se obosi să o urmeze.

Am un doctorat, Ally. Pot să mă descurc câteva zile cu doi copii.

Este vorba despre respingerea ocazională a complexităţii rolului meu în familia noastră, lucru care mă enervează – rareori exprimată atât de explicit, dar sugerată implicit în foarte multe dintre interacţiunile noastre din ultimii ani. Chiar şi acum, când îl văd cu ochi buni pe Wade pentru cât de mult mă sprijină, ştiu că subestimează gradul de dificultate la care s-a angajat în săptămâna care urmează.

Şi, în primul rând, mă preocupă Eddie, dar şi Callie intră în ecuaţie. E o fetiţă frumoasă, dar înzestrarea ei este ea însăşi o provocare uneori. Este îngrozitoare atunci când nu este suficient de bine stimulată, aşa că programul ei este foarte încărcat, iar mintea ei funcţionează la un milion de kilometri pe

oră tot timpul. Este nevoie de o monitorizare atentă, pentru că, atunci când totul o copleșește, tinde să cedeze. Wade nu a fost niciodată nevoit să se confrunte cu această latură a ei. Ce ar face măcar dacă ea ar fi supărată?

Inspir adânc și îmi promit că, orice s-ar întâmpla, vor supraviețui. Vor supraviețui cu toții. Și, la fel ca ei, voi supraviețui și eu.

Am organizat tot ce se putea organiza, i-am trimis prin e-mail ghidului turistic tot ce trebuia și mi-am făcut bagajul cu precizie militară, dar, în momentul în care pășesc în aeroport, imensitatea a ceea ce las în urmă coboară în jurul meu ca o ceață groasă și, dintr-odată, nu mă mai pot gândi la altceva. Simt doar frică, anxietate și regret – ce lucru prostesc și impulsiv am făcut! Dacă li se întâmplă ceva lui Eddie sau lui Callie, iar eu mă aflu în cealaltă parte a planetei? Mi-ar lua zile întregi să ajung acasă. Și – Doamne – dacă se întâmplă ceva cu Babcia? În orice caz, ce anume cred eu că voi afla pentru ea? Nici măcar nu știu ce caută.

– Alice, spune Wade deodată.

Mă întorc spre el și sunt brusc conștientă că mă hiperventilez în mod audibil. Mă prinde de brațe și mă privește fix.

– Nu am să te dezamăgesc, spune el ușor. Copiii vor fi bine. Îți promit.

– A fost o greșeală, răsuflu eu. Am fost impulsivă și furioasă și sunt supărată...

– Nu, mă întrerupe el, dar o face cu blândețe, cu atenție.

Mă frapează tandrețea din glasul lui și mă opresc din protestat pentru a-i acorda suficient timp ca să îmi explice. Inspiră adânc, apoi își ridică mâna de pe brațul meu și îmi cuprinde cu blândețe fața între palme.

– În acești ultimi ani, ai trăit și ai respirat pentru familia noastră. Ești o soție minunată. O mamă strălucită. Dar, Ally...

Trage din nou ușor aer în piept, apoi privirea îi devine rugătoare.

– ...oricât de grozav este, nu ți-ai dorit să fii doar asta, iubito. Știu că această călătorie este de dragul Babciei. Dar, de asemenea, sper că este și pentru tine. O șansă ca tu să arunci o parte din greutatea vieții noastre de familie și ca eu să o prind, pentru ca și tu să poți face altceva. M-am gândit puțin de când am vorbit aseară. De când suntem noi împreună, nici măcar pentru o clipă nu mi-ai cerut să pun nevoile mele pe locul doi. Ei bine, săptămâna asta vreau să vezi cum se simte asta, ca să știi că eu chiar te apreciez. Poate că ne vom putea da seama de toate astea și, într-o bună zi, vom putea împărți mai bine această povară. Nu știu ce înseamnă asta sau cum o vom face, dar vreau să fiu un soț mai bun pentru tine. Un tată mai bun pentru... pentru Eddie.

Este pentru prima dată în ultimii ani când face referire la Eddie cu numele de alint. Este, de asemenea, punctul cel mai apropiat în care a ajuns Wade de a recunoaște faptul că l-a dezamăgit pe fiul nostru și că, astfel, m-a dezamăgit și pe mine. Probabil că ar trebui să fiu supărată din cauză că o recunoaște – că, de fapt, el știe exact ce ne-a făcut în acești ani în care și-a neglijat obligațiile emoționale.

Dar nu sunt supărată.

Pentru că nu e o noutate pentru mine, nu e o noutate pentru Wade, iar acum nici nu mai e ceva nerostit. Este ceva excepțional în faptul că acest lucru îngrozitor a fost spus între noi și, pur și simplu, pot respira din nou. Știu că îmi va fi greu să mă urc în avionul ăla. Nici măcar nu-mi pot imagina cum voi dormi la noapte, știind că sunt atât de departe de ei, știind că sunt pe cont propriu.

Dar Wade are dreptate. Este o șansă pentru mine. Cumva, este simultan o șansă pe care el mi-o oferă și o șansă pe care eu o iau cu lăcomie numai pentru mine, însă cam așa ar trebui să funcționeze un parteneriat – amândoi facem ca asta să se întâmple, pentru Babcia și pentru mine.

Habar n-am ce mă așteaptă în Polonia. Habar n-am cum voi găsi răspunsuri când nici măcar nu știu care sunt întrebările, dar provocarea pe care o oferă acest obiectiv mi se pare dintr-odată divină.

– Du-te, spune Wade și mă sărută ușor pe frunte. Te iubesc. Nu te voi

dezamăgi. Du-te în călătorie și încearcă să te distrezi și tu puțin, bine?

Trebuie să plec înainte să fiu copleșită de lacrimi, așa că o fac – mă răsucesc pe călcâie, apuc valiza strâns în mână și pornesc spre ghișeul de check-in.

Capitolul 25

Alice

Sunt îngrijorată cu privire la bariera lingvistică, având în vedere că singurele cuvinte pe care le știu în polonă sunt Jen dobry – „bună“, și cumva, în timpul petrecut cu Babcia când eram mică, am învățat expresia Iść potty – „du-te la oliță“. Nici unul dintre ele nu pare să-mi fie de vreun folos în toți pașii pe care trebuie să-i urmez înainte de întâlnirea de mâine cu Zofia. Dar, imediat ce trec de vamă, îl întâlnesc pe șoferul de la hotel, care mă așteaptă cu un iPad în mână, ce afișează logoul hotelului și numele meu. Se prezintă într-o engleză cu un ușor accent.

– Mă bucur să vă cunosc, spune el. Eu sunt Martyn. Călătorie lungă? Să vă duc la hotel.

Mă instalez pe bancheta din spate a mașinii de lux, ultimul model, și privesc pe geam orașul care trece pe lângă mine. Totul este mult mai modern decât mă așteptam, cu șantiere aparent nesfârșite și, pe măsură ce ne deplasăm prin oraș, răsar blocuri după blocuri de clădiri moderne. Traficul este foarte aglomerat, chiar mai rău decât traficul cu care sunt eu obișnuită acasă. Anumite drumuri, cu o singură bandă, reușesc să găzduiască simultan mai multe tipuri de mijloace de transport – mașini și autobuze, o linie de tramvai și traficul pietonal și de biciclete, amândouă fiind surprinzător de intense. La periferia orașului, lăsând la o parte reclamele abundente în limba polonă, aproape că m-aș putea simți ca acasă. Dar, pe măsură ce pătrundem în oraș, dispare și modernitatea de pe fațadele clădirilor care mărginesc străzile, până când sunt înconjurată de clădiri din piatră și cărămidă, care nu ar fi putut arăta cu mult diferit nici măcar acum o sută de ani.

Holul hotelului este somptuos, cu acele candelabre uriașe de cristal ce atârnă din tavan și cu podelele de marmură bine lustruite. Aud multă engleză vorbindu-se printre ceilalți oaspeți care se amestecă în mulțime – de fapt, multă engleză cu un accent la fel ca al meu. Șoferul îmi aduce valiza, iar eu mă apropii de tejghea.

– Doriți să vă cazați?

Tânăra recepționeră mă salută în engleză, din nou.

– Da, mulțumesc. Sunt Alice Michaels. Am aranjat să mă cazez mai repede.

– Un moment, spune recepționera, iar degetele îi alunecă pe tastatură, apoi se uită la mine și face o grimasă. Îmi pare rău, doamnă Michaels, camera dvs. nu este încă gata.

– Oh, dar ghidul meu mi-a spus că a primit confirmare pentru sosirea mai devreme! Tocmai am aterizat după un zbor de o noapte și nu am dormit deloc...

– Îmi pare rău. Nu va dura mult, poate încă o oră sau două? Vă puteți lăsa bagajul aici. Ce-ar fi mergeți să vă plimbați puțin, să vă luați ceva de mâncare și să vă întoarceți după-amiază devreme?

Am clipit spre ea. Ceea ce vreau să fac este să-mi pun capul pe o pernă și să dorm puțin. Probabil că explorarea unui oraș străin pe cont propriu nu m-ar încânta nici măcar într-o zi normală, darămite când sunt atât de obosită? La naiba, nu.

– Dar...

Îmi zâmbește plină de încredere și scoate o hartă de sub birou.

– Sunteți aici. Aici este Centrul Vechi, iar piața este și ea acolo. Distracție plăcută!

Mă uit la ceasul de pe perete și văd că este ora 11.45 aici, în Cracovia, ceea ce înseamnă că acasă este 5.45. Chiar dacă ajung în cameră, tot nu pot suna încă și mai și mor de foame.

Se pare că mă duc să mă plimb.

Pe stradă e aglomerat. Traficul este maniacal, cu maşini, tramvaie şi autobuze veşnic înghesuite, care se întrec pentru spaţiul îngust al străzii. Trotuarul este şi el plin de oameni, toţi mergând în aceeaşi direcţie în care mă îndrept şi eu, aşa că mă strecor în mulţime şi o iau la pas. Bicicletele trec pe lângă mine pe trotuar, iar câţiva adulţi sunt pe patine şi pe role. Deşi este amiaza unei zile de marţi, mergând laolaltă cu această mulţime, mă simt, într-un fel, de parcă m-aş îndrepta către o petrecere sau către un festival. În curând, începe zona de restaurante – branduri pe care le ştiu de acasă, precum şi nume de restaurante necunoscute, care promit „mâncare poloneză autentică“, chiar şi „bucătărie americană autentică“. Mă frapează florile de peste tot din jurul meu – plante reale cu petale viu colorate sunt aşezate în ghivece, pe mese, şi în jardinierele dispuse de-a lungul străzii, atârnând până şi de la balcoane, iar în braţele bărbaţilor şi ale femeilor care trec pe stradă se odihnesc flori tăiate. Dragostea lui Babcia pentru flori începe să aibă tot mai mult sens.

Plănuiam să mă opresc în primul loc drăguţ în care nimeresc, dar continui să merg, căci toată lumea merge, şi mă gândeam că am să mă simt singură, dar nu e aşa. Trotuarul este pavat cu o piatră cubică delicată, formată din cărămizi de granit pătrate, uşor denivelate. Poate că ar fi imposibil să mergi pe el cu tocuri, dar eu port doar pantofi din pânză, şi până şi trotuarul mi se pare fermecător.

În curând, ajung într-o piaţă vastă, şi e clar că atât eu, cât şi mulţimea suntem aici pentru că ăsta e un loc care te-ar atrage. Pe margine sunt biserici imense, bogat ornamentate, restaurante şi magazine, pe când în centru sunt tineri care ţin în mână sforile uriaşe ale unor baloane cu heliu, mai sunt şi standuri de limonadă, covrigi ori cafea. Un tânăr se joacă cu nişte beţe enorme, pe care e înfăşurată sfoară, iar el scufundă sfoara într-o găleată mare, în care este un amestec de apă şi spumă, astfel încât, atunci când o înalţă în aer, bulele uriaşe plutesc în jurul pieţei. O mulţime de copii mici ţipă şi aleargă să le spargă sau să încerce să le prindă. Alţi artişti stau aşezaţi pe perne şi cântă din voce, la acordeon sau la chitară. Câţiva dintre aceştia au căţeluşi sau pisoi adorabili, care stau ca sedaţi pe perne lângă ei, privindu-şi răbdători stăpânii cum lucrează. Este o zi magnific de însorită, soarele este formidabil, iar când păşesc în piaţă, închid ochii doar pentru o clipă şi absorb totul – soarele,

râsetele copiilor care aleargă prin spațiul unde nu sunt mașini, mirosul de cârnați, de bere și chiar de fum de țigară.

Mă întreb dacă Babcia a vizitat vreodată Cracovia, dacă a vizitat vreodată această piață. Mă întreb dacă, în urmă cu șaptezeci și ceva de ani, arăta la fel ca acum – clădirile par vechi, așa că, în mod sigur, arăta la fel. Îmi caut telefonul în buzunar și fac câteva fotografii rapide, la întâmplare, apoi întorc aparatul foto și îmi fac un selfie în piață, cu clădirile și mulțimea în spatele meu. Mă uit la fotografie și nu mă pot abține să zâmbesc, căci arăt epuizată, dar și fericită. Mândră. Entuziasmată.

Îi trimit toate pozele mamei și o rog să i le arate Babciei, apoi traversez piața și ajung la un restaurant cu jardiniere cu mușcate roșii și albe, dispuse de-a lungul zonei de mese din exterior. Meniul afișat este în întregime în polonă și ezit o clipă înainte de a mă îndrepta spre chelner.

– Masă pentru o persoană? spune el în engleză. Când dau din cap surprinsă, întinde mâna sub tejghea și spune:

– Meniu în engleză?

– Da, vă rog. Cum de ați știut că vorbesc engleză?

– Presupunem că toată lumea vorbește engleza, până când ni se spune altceva.

El ridică din umeri.

– Toți tinerii polonezi vorbesc engleza, la fel și majoritatea turiștilor, așa că... e de înțeles, nu?

Așezându-mă la o masă, plănuiesc să comand cel mai sigur fel de mâncare pe care îl pot găsi, poate doar un sandviș, poate o cafea tare, adică, poate, cu puțină cofeină, astfel aș putea să stau trează până la o oră mai rezonabilă de culcare și să mai explorez puțin. Dar apoi citesc meniul, care nu oferă însă nici un fel de sandvișuri. În schimb, au hering și supe, cârnați și bucăți ciudate de carne de porc, ceva numit bigos și tocănițe, iar apoi câteva pagini de varietăți de piroști. Și lista de băuturi este la fel de decadentă – votcă,

vinuri și beri. Atât de multe beri.

– V-aţi hotărât? mă întreabă ospătarul. Închid meniul.

– Da, vă rog, spun eu. Vreau o bere și niște piroști.

– De care, domnișoară?

– Surprindeți-mă, îi sugerez eu, iar el râde dând din cap.

Piroștile sunt o revelație, dar berea mi se urcă direct la cap, așa că mă simt un pic prea fericită când mă întorc la hotel, fiind mai mult decât pregătită pentru un pui de somn atunci când ajung în cameră. Acasă este 7.30 dimineața, așa că îmi târăsc picioarele spre patul din camera de hotel și îl sun pe Wade pe Skype.

– Iubito, mă salută el.

Când intră în funcțiune transmisia video, văd că stă la masa din bucătărie. Este ras, iar părul îi pare umed. Poartă o cămașă bine călcată – eu calc hainele de obicei, dar săptămâna aceasta am fost în criză de timp, așa că știu că a avut el vreme să o calce singur.

Arată perfect aranjat și nu este deloc agitat. Sunt surprinsă și oarecum impresionată.

– Bună, îi spun.

– Ai ajuns cu bine?

– Da. Tocmai am luat prânzul în piața din Centrul Vechi. Este...

– Cum anume? mă întreabă el când mă opresc, iar eu zâmbesc nesigur.

– Știi, de fapt, este un oraș destul de uimitor.

Un zâmbet larg i se întipărește pe față, iar eu sunt uimită de cât de chipeș este

în această dimineață. Familiaritatea are un fel al ei de a masca acest tip de observație. Cred că, în acest moment, mă bucur de toate avantajele de a face ceva complet neobișnuit.

– Grozav, iubito, spune el, și pare încântat pentru mine, ceea ce mă face și mai fericită.

– Și e totul bine acolo?

– Oh, desigur. E totul bine, spune el, și zâmbește din nou. Totul este sub control.

Doar că, fix în acest moment, se aude zgomotul unei sticle spărgându-se, iar zâmbetul relaxat al lui Wade devine panicat. Se ridică în picioare și văd că poartă doar boxeri, după care Callie dă buzna în cameră, îmbrăcată fiind în pijamale și țipând cât o țin plămânii, iar Eddie vine în urma ei, strângându-și în brațe plușul, Locomotiva Thomas, și plângând. Ultimul lucru pe care îl văd înainte ca ecranul să se întunece este chipul scăldat în lacrimi al lui Eddie, în timp ce acesta ia telefonul lui Wade de pe masă.

Cuprinsă fiind de adrenalină, formez din nou numărul, iar Eddie îmi răspunde după primul ton. Se uită la iPad și pare incredibil de tulburat.

– Eddie, șoptesc, atingând ecranul cu vârful degetului.

– Eddie, te iubesc, spune el, iar apoi lasă telefonul pe masă.

Se leagănă înainte și înapoi, rămânând încă vizibil doar la marginea ecranului. Văd că-și ciupește partea superioară a brațelor.

– E în regulă, dragul meu, spun eu, după care strig furioasă:

– Wade Michaels! Ce naiba se întâmplă acolo?

– E totul în regulă, strigă Wade de undeva de pe fundal. Totul este sub control, Ally, eu doar...

– Mamă...

Callie îi smulge telefonul lui Eddie, iar acum fața ei se vede pe tot ecranul.

– Nu este sub control. Ți-am spus că tata nu este în stare să facă asta. Tata a zis că Eddie nu are nevoie de melatonină, așa că abia a adormit și ne-a ținut pe amândoi treji jumătate de noapte, iar tata nu a reușit să folosească fierul de călcat, așa că a reușit să-și facă o gaură în pantaloni și nu știm exact ce mănâncă Eddie la școală și tocmai ce a spart un pahar pentru că tata nu a vrut să-i dea cana pentru bebeluși...

Mai are loc încă o luptă pentru telefon, după care apare din nou Wade.

– E totul bine, spune el categoric. Totul este sub control. Dar acum trebuie să ne pregătim pentru școală și pentru serviciu, așa că va trebui să ne luăm rămas-bun și vom vorbi cu tine mai târziu. Bine?

În mod evident, nu e nimic bine, iar dorința mea de a rezolva totul în locul lui este aproape copleșitoare. Dar să-l văd pe soțul meu, de obicei imperturbabil, care era atât de convins că asta va fi ca o plimbare în parc, în această stare de panică, este oarecum satisfăcător. Așa că inspir adânc, apoi îl întreb ușor:

– I-ai arătat lui Eddie orarul vizual și povestea socială pe care i le-am pregătit?

Îmi confirmă cele mai negre temeri ale mele atunci când spune disprețuitor:

– E în regulă, Alice. Totul e în regulă.

– Bine, atunci, spun relaxată, deși de fapt bănuiesc că lucrurile sunt pe cale să se înrăutățească pentru soțul meu, având în vedere că este clar că nu mi-a citit recomandările, așa că probabil habar n-are de programul pe care-l are Callie după școală în săptămâna aceasta.

– Ei bine, vorbim mâine-dimineață, cam la aceeași oră?

– Sigur, sigur...

Închid, iar amintirea feței tulburate a lui Eddie îmi trece prin fața ochilor și aproape că aș putea intra în panică, doar că berea încă mă face să mă simt atât de moale și de somnoroasă, încât mă conving că poate pot amâna panica

pentru mai târziu. Adică nu prea am cum să-i ajut atât de mult acum. Mă fac un ghem mic pe pat și adorm repede, iar când mă trezesc, mă așteaptă un mesaj de la Callie.

Mamă, mi-am setat mesageria pe iPad ca să ținem legătura cât timp ești plecată. Mi-e dor de tine și te iubesc foarte mult.

Suspin și răspund.

Callie Michaels, știi că nu ai voie cu mesaje text. Și nu ești la școală?

Răspunsul ei vine instantaneu.

Îți promit că le voi folosi doar cu tine. Da, sunt la școală, dar i-am explicat domnului Merrick ce fac și i s-a părut un proiect de extensie foarte bun pentru tehnologie și geografie. Deci, ai văzut ceva șmecher? Poți să faci niște poze pentru mine?

Îi trimit fotografiile din piață și îmi răspunde imediat.

Mami! E atât de tare! Tocmai vorbeam la oră despre persoanele din viața noastră care ne inspiră și voiam să vorbesc despre bunica, dar am vorbit despre tine în schimb, fiindcă este atât de uimitor că faci asta. Nu-ți face griji pentru tata și pentru Eddie. Aș vrea să-ți spun că sunt bine, dar, în schimb, îți voi aminti că peste câteva zile te vei întoarce acasă și că te voi ajuta să cureți

mizeria. Haha. Te iubesc, mami.

Decid să mă concentrez pe partea din mesaj care nu mă face să vreau să dau fuga acasă chiar în acest moment. Fiica mea chiar crede că sunt o sursă de inspiraţie. Nu am făcut decât să iau un afurisit de avion de una singură, iar Callie crede că asta e uimitor. E ceva atât interesant, cât şi deprimant în asta.

Şi eu te iubesc, ursuleţ.

Las iPad-ul jos şi mă uit pe fereastră. Afară e încă lumină. Plănuiam să mă culc devreme şi să comand ceva de la room service, dar brusc mor de nerăbdare să văd cum arată piaţa într-o seară în care oraşul şi-a încheiat o zi de lucru. Mă încalţ, îmi aranjez părul şi ies din nou să mă plimb.

Capitolul 26

Alina

Noaptea următoare, când ceasul a bătut ora ١٠.00, Tomasz mi-a zis:

– Vino cu mine.

Aţipisem uşor în braţele lui, dar m-am trezit imediat când am auzit asta.

– Ieri ai spus că e prea periculos.

– Ieri a trebuit să merg la patru ferme din apropiere, după care să merg în oraş şi să mă întâlnesc cu Nadia. Astăzi mă duc numai până la casa familiei Golaszewsky de alături, doar pentru Eva. Traseul de azi e cu mult mai puţin riscant, iar mie mi-ar face plăcere să-mi cunoşti prietenii.

Să rămân singură, fără el, în pivniţa asta, pentru a doua noapte la rând, era ultimul lucru din lume pe care îmi doream să-l fac, aşa că am ieşit din ascunzătoare şi ne-am strecurat în bezna nopţii. Era lună plină, iar cerul era senin, însă tot am reuşit să mă conving de faptul că fiecare umbră din zare era un soldat nazist. Pe când traversam câmpul spre casa familiei Golazewski, tremuram de frică.

– Nu ştiu cum faci tu asta în fiecare noapte, îi şoptesc eu.

– Vei înţelege când vei vedea copilul, mi-a spus el încet.

Casa familiei Golaszewski era mult mai mare decât propria mea casă; solul lor era foarte fertil, ferma lor având mai mult profit decât a avut a noastră

vreodată. De-a lungul anilor, Jan a anexat multe camere casei, iar acum era o amestecătură de materiale și de stiluri de construcție. Tomasz a evitat să o ia prin fața casei, astfel că m-a condus prin spatele clădirii. Cunoșteam planul casei, așa încât am fost surprinsă să văd unde ne-am oprit.

– Știind ce părere are Jan despre evrei, nu-mi vine să cred că le-a oferit prietenilor tăi propriul lui dormitor, i-am șoptit lui Tomasz.

Tomasz a oftat.

– I-a închis în spatele unui perete fals, dragostea mea. Chiar și ieșirea este blocată – sunt captivi dacă Jan nu mișcă o bibliotecă grea din camera lui. În plus, de îndată ce i-a mutat acolo, a încuiat ușile înspre partea din spate a casei și s-a mutat în partea din față, în vechiul dormitor al fiului său, pentru a acționa ca un tampon între ei, Eva și Saul și spațiul său. Dacă nu mergeam să le duc mâncare prin gura de aerisire, ar fi murit în câteva zile. Nu te amăgi, situația lor este cumplită.

Mi-a venit în gând o amintire despre dățile în care am fost acasă la familia Golaszewski în copilărie, înainte ca relația dintre Jan și tata să se deterioreze. Țineam minte că eram uimită de cât de mult spațiu aveau – mă minuna faptul că părinții aveau propriul dormitor, dat fiind faptul că părinții mei dormeau întotdeauna în sufragerie. Mi-am amintit de acel dormitor gigantic și mi-am amintit și de colțișorul micuț din spate, care adăpostise cândva o bibliotecă. Nu ar fi fost nevoie de cine știe ce efort ca să zidească acel colțișor, dar ar fi lăsat o cavitate foarte îngustă.

– Cum vorbești cu ei, am început eu să întreb, dar Tomasz și-a dus degetul la buze și s-a aplecat la pământ.

În praful de la baza zidului era așezată o pietricică.

– Am conceput un sistem, astfel încât să știu dacă au fost descoperiți. Dacă piatra se află aici, sunt în siguranță dacă bat în trapă. Se deschide din interior, a murmurat el, apoi s-a ridicat și a bătut într-unul dintre panourile de lemn de pe zid.

Panoul a tremurat, apoi a alunecat în jos pentru a dezvălui un gol în perete, la

nivelul feței. Am zărit pentru prima dată ochii mari, căprui, și pometii înalți ai Evei, precum și chipul ei delicat, în formă de inimă, despre care știam că ar fi fost uimitor de frumos dacă nu ar fi fost atât de subțire. În spatele ei, vedeam partea de interior a peretelui fals, iar, așa cum mă temusem, spațiul era atât de mic, încât cei doi abia aveau loc să se miște.

Totuși, preț de o clipă, ea nu a părut tulburată de situația lor dificilă, căci toată atenția îi era îndreptată spre mine, iar ochii îi erau luminoși.

– Tomasz! Ea este faimoasa Alina? a șoptit ea entuziasmată.

– Ea este, a spus Tomasz, strecurându-și brațul pe după umerii mei și strângându-mă. Alina, fă cunoștință cu Eva Weiss.

– Bună, am spus, simțindu-mă brusc întimidată. Îmi pare atât de bine să te cunosc.

A mai fost o mișcare la fereastră, iar apoi a apărut Saul, zâmbindu-mi larg.

– Eu sunt Saul, iar plăcerea e de partea noastră, m-a asigurat el, întinzându-se peste rama ferestrei pentru a-mi strânge mâna.

Degetele lui erau subțiri ca paiul, dar strânsoarea lui era puternică. Părul său facial era foarte închis la culoare, ceea ce intra într-un contrast șocant cu pielea de un alb fantomatic a feței sale.

– Am auzit atât de multe despre tine.

– Atât de multe, a spus Eva, aruncând o privire oarecum jucăușă către Tomasz. În toate acele luni pe care le-am petrecut călătorind, în fiecare zi era vorba despre același lucru – Alina în sus, Alina în jos. De parcă nu a fost de ajuns că era dispus să traverseze Polonia pe jos pentru a se întoarce la tine, a trebuit să încerce să ne facă și pe noi să ne îndrăgostim de tine.

I-am aruncat o privire lui Tomasz, apoi am chicotit văzând sentimentul de jenă care i se așternuse pe față. S-a uitat la mine și a ridicat din umeri cu tristețe.

– Nu ar trebui să te surprindă faptul că te purtam în gând, a spus el.

Am simțit o fierbințeală în obraji.

I-am răspuns în șoaptă:

– Și eu te-am purtat în gând.

– Îți mulțumesc pentru tot ce a făcut familia ta pentru noi, Alina, a murmurat brusc Saul.

– Nu a fost nimic, am spus eu în grabă, dar vorbind serios.

Orice făcuserăm, nu a fost suficient. Nu pentru aceşti oameni, care mi s-au părut pe dată amabili şi cordiali, în ciuda circumstanţelor disperate în care se aflau. În acel moment, mi-a fost ruşine că nu găsisem o modalitate de a face mai mult, de a face ceva real pentru ei, dincolo de a-i da lui Tomasz să le aducă firimituri de mâncare care, probabil, oricum aveau să se strice.

– Prostii, a spus Eva, făcând ochii mari. V-aţi riscat vieţile pentru noi, iar mâncarea... mâncarea este probabil singurul motiv...

Și-a dres brusc glasul, apoi a ridicat o mână osoasă.

– Ei bine, lăsă-mă să îţi arăt.

S-a aplecat, apoi s-a îndreptat de spate, aducând cu sine un ghemotoc.

– Vrei să o ții în brațe? m-a întrebat Eva cu blândețe.

– Eu... nu prea am prea experiență cu bebelușii, am recunoscut.

– Ține-o cu grijă la pieptul tău și sprijină-i capul – este încă destul de firavă, a spus ea, trecând micuțul ghemotoc prin deschizătura din perete.

Cei câțiva bebeluși pe care îi ținusem în brațe în trecut erau rozalii și perfecți, cu obrajii durdulii de la laptele gras și cu zâmbete angelice. Din prima clipă în care am văzut-o, Tikva Weiss arăta diferit. Avea doar câteva luni, dar pielea de pe fața ei îi atârna peste scobiturile obrajilor și se întindea peste pomeți, ca și cum nu ar fi existat nimic între cele două suprafețe.

Uşurimea legăturii în care era înfăşurată părea incredibilă – am tras puţin pătura, doar ca să mă asigur că înăuntru era un bebeluş întreg.

Era atât de mică – parcă prea mică, dar Tomasz avusese dreptate. Copila era perfectă, adorabilă şi merita din plin fiecare risc pe care şi-l asumase el pentru a ajuta această familie.

– Cum spuneai că o cheamă? i-am întrebat pe Saul şi pe Eva.

– Ea este micuţa noastră Tikva, a murmurat Saul.

M-am uitat la el, iar el a zâmbit.

– Numele ei înseamnă speranţă în ebraică.

Am întins mâna şi mi-am trecut degetul peste pielea catifelată de pe faţa bebeluşului. I-am îndepărtat smocul subţire de păr negru de pe frunte. Am ţinut-o un pic mai strâns, un pic mai sus în braţele mele. În acel moment, mi-am dat seama că nu ţineam în braţe doar un copil – ţineam în braţe toată speranţa care le mai rămăsese pe lume acestor doi oameni. Mi s-au umplut ochii de lacrimi şi am clipit iute pentru a le alunga. Ştiam că trebuie să mă adun. Mila mea nu i-ar fi făcut nici un bine acestei mici familii.

Tomasz s-a uitat în jos, la copilul din braţele mele, apoi m-a înghiontit uşor cu umărul:

– Într-o zi, în curând, va veni şi rândul nostru, mi-a şoptit la ureche.

Căldura respiraţiei lui pe pielea urechii mele mi-a dat fiori, dar unii plăcuţi, în sfârşit. Mi-am ridicat privirea de la copil doar pentru o clipă şi ne-am zâmbit blând.

Am stat acolo doar cinci sau zece minute. Tomasz a golit oala de noapte pentru Saul şi Eva, le-a adus apă proaspătă care să le ajungă câteva zile, apoi le-a dat toată mâncarea. Am ţinut copilul în braţe aproape tot timpul, până când a început să se foiască şi să se agite, iar Eva mi-a spus că probabil i se făcuse din nou foame.

Când i-am dat înapoi micul ghemotoc pe fereastră, am vrut să spun ceva –

orice. Am vrut să-mi cer scuze și să implor iertare, nu pentru ceva ce greșisem, ci pentru tot ceea ce nu făcusem. De-a lungul anilor în care am fost sub ocupație, m-am lăsat protejată și m-am concentrat doar asupra propriului meu instinct de autoconservare.

M-am simțit neajutorată pe tot parcursul războiului, dar, în acea noapte, am realizat cu un oarecare șoc că, de fapt, nu am fost niciodată neputincioasă. Aș fi putut să iau atitudine în orice moment – ca Tomasz, chiar ca Filipe sau ca alte mii de oameni despre care auzisem zvonuri, dar nu am îndrăznit niciodată să-mi întind mână pentru a oferi ajutor. Nu înțelegeam încă profunzimea îngrozitoare a răului existent în ideologia nazistă, dar, cumva, sub lumina lunii din acea noapte, am simțit pierderea umanității, o pauză în bătăile inimii existenței noastre comune pe această planetă.

Acea copilă ar fi trebuit să fie dolofană, obrajii ei ar fi trebuit să fie roz și ar fi trebuit să trăiască într-o casă, nu într-o gaură de șoarece. În vreme ce i-am dat-o mamei sale în acea cameră ascunsă, mi-a fost rușine de lașitatea mea, de parcă asta ar fi fost chiar lucrul care a împins-o acolo. Dacă aș fi făcut ceva, orice, oare bătaia aripii acelui fluture ar fi mutat vreo crenguță din drumul pe care l-a parcurs familia asta spre a fi blocată în spatele acelui zid?

– Trebuie neapărat să ne întoarcem, a spus Tomasz cu regret.

– Mi-a făcut plăcere să te cunosc, a spus Saul, cu o voce atât de caldă, încât m-a durut inima.

– Și vă mulțumesc din nou, a adăugat Eva cu sinceritate.

Nu am putut să vorbesc, nu am putut decât să-mi forțez un zâmbet și să dau din cap, dar pe când eu și Tomasz ne îndepărtam de casă, am început să plâng. Tomasz m-a luat de mână și m-a ținut strâns în timp ce mergeam, dar nu s-a oprit decât atunci când am ajuns pe câmpul de lângă casa mea. S-a uitat la mine și a oftat neputincios.

– Alina...

– Nu e corect.

– Știu. Tot ce putem face este să încercăm să-i ajutăm. Nu putem schimba războiul și, cu siguranță, nu putem schimba lumea. Dar putem face puținul ăsta pentru ei – să-i ajutăm să se ascundă, să le ducem mâncare, să le fim prieteni. Este mult mai mult decât fac unii dintre compatrioții noștri. Ar trebui să fii mândră de asta.

– Dar copilul..., am șoptit eu cu o voce gravă, iar un alt suspin mi-a alunecat de pe buze. Tomasz, copilul este blocat acolo, cu ei, iar ei sunt ținte sigure. Naziștii nu trebuie decât să o audă plângând.

– Trebuie să credem că mai există speranță, a spus Tomasz categoric. Contrar tuturor așteptărilor, au reușit să ajungă până aici. Asta înseamnă ceva, dragostea mea. De fapt, poate că înseamnă totul în astfel de vremuri.

Capitolul 27

Alina

– Tomasz, spune-mi despre prietenul tău fotograf.

Era foarte târziu, dar nu puteam să dorm. De fiecare dată când închideam ochii, vedeam chipul tras al acelui copil. Tomasz a căscat tare, apoi şi-a curăţat gâtul. Avea vocea aspră de somn când a spus:

– Îl cheamă Henry Adamcwiz. Este american.

– American? am repetat eu. Ce caută el aici?

– Părinţii lui sunt polonezi, dar au emigrat în America, iar el s-a născut acolo. Lucrează pentru un ziar important din America, iar acum se documentează despre ocupaţie. Mi-a spus că locuieşte în Florida, a zis Tomasz. Acolo e climat tropical – aproape că nu există iarnă. Poţi merge pe jos de acasă de la el până pe plajă. Îţi vine să crezi?

Am închis ochii şi mi-am dat voie să visez pentru un minut. Nu fusesem niciodată pe plajă, dar aveam o idee despre cum arăta. Mi-am imaginat nisipul, apa şi căldura şi nu m-am putut abţine să zâmbesc.

– Dacă el ne poate ajuta, noi va trebui să scoatem ilegal din ţară nişte fotografii?

– Filme. Nu sunt developate.

– Cu ce sunt fotografiile?

– Data trecută au fost nişte fotografii din lagăre, câteva fotografii cu evreii din ghetouri şi, mă crezi sau nu, era până şi una cu mine stând pe dealul vostru. A făcut-o când a venit în vizită la mine ca să mă roage să fac eu cursa.

– Mi-ar plăcea să o văd.

– Sunt convins că eram răvăşitor de chipeş.

Am râs uşor.

– Sunt convinsă că aşa a fost.

– Henry mi-a spus data trecută că este mereu în căutare de curieri şi a fost de părere că sunt îndeajuns de descurcăreţ încât să fiu unul bun. Data trecută era destul de disperat – sper doar că mai este încă aşa. Se întâmplă să fii logodită cu un student la medicină briliant, care a excelat la cursurile de imobilizare gipsată. I-am spus că îmi voi fixa filmul cu ghips pe braţ, pentru a-l păstra în siguranţă, iar el a fost încântat de această idee.

– Asta e...

– Genial? a propus Tomasz.

Îi puteam auzi sarcasmul din voce, dar eu doar am oftat.

– Spune-mi sincer, Tomasz. Cât de riscant este acest lucru?

– Ei bine, cel mai mare risc în acest moment este ca Henry să nu aibă nevoie de noi sau să nu aibă o rută de ieşire din ţară.

– Data trecută, când ai decis să nu mergi, care a fost planul?

– Nadia mi-a spus că pe omul care a mers în locul meu l-au ascuns în remorca unui camion de aprovizionare pentru a-l strecura aproape de front, după care a plecat pe jos. Ea ştie că a reuşit să ajungă pe teritoriul sovietic, dar nu ştiu dacă filmul a ajuns sau nu la destinaţie.

Auzisem o mulţime de poveşti despre sovietici în decursul anilor – la un moment dat, ei au ocupat jumătate din Polonia, în timp ce naziştii ocupau

cealaltă jumătate. Poveștile care ne parveniseră de pe teritoriul aflat sub dominație sovietică nu erau mai puțin înfiorătoare decât cele de pe partea noastră. Dacă acesta era și planul nostru, bănuiam eu că eram pe cale să sărim din tigaia încinsă direct în foc, iar speranța fragilă care înmugurise în sufletul meu a început să pălească.

– Și ai decis să nu te duci din cauza mea?

– M-am gândit că poate l-aș fi putut convinge pe Henry să te lase să vii cu mine, dar...

A suspinat, mângâindu-mi brațul de sus în jos.

– Ei bine, aș fi apărut din senin la fereastra ta într-o noapte și ți-aș fi spus că sunt un om căutat, apoi ți-aș fi cerut să fugi cu mine, părăsind un loc de o relativă siguranță pentru a intra într-unul de un pericol extrem. Nu mi s-a părut corect și m-am gândit că, dacă ai fi avut măcar un pic de simț al realității, ai fi spus oricum nu.

– Probabil că aș fi spus nu, recunosc eu. Dar nu pentru că nu aș fi vrut să fiu cu tine, ci doar pentru că mama și tata se bazau atunci pe mine.

Mi s-a pus un nod în gât numai când m-am gândit la mama și la tata.

– Nu mă mai pot gândi la asta, am șoptit eu, ținându-l și mai aproape de mine. Spune-mi o poveste. Spune-mi despre noi doi.

Apoi, pentru că știam că i-ar plăcea, am adăugat:

– Povestește-mi despre cum o să trăim noi în America, așa ca Henry. Lângă plajă, unde nu vine iarna.

– Bine.

A zâmbit, apoi a râs suav:

– O să ne cumpărăm o casă mare în Florida. Vom avea o mașină, bineînțeles.

– Bineînțeles.

– Iar eu voi fi pediatru. Vrei şi tu o slujbă?

– Ei bine, da, mulţumesc, am spus eu, după care am meditat preţ de o clipă înainte de a mă decide: Cred că voi lucra într-o bibliotecă.

– Şi copiii noştri? Pe ei cum îi cheamă?

– Hmm... Poate că fiul nostru se va numi Aleksy, după tatăl tău.

– O alegere minunată, a şoptit Tomasz, iar apoi mi-a sărutat părul.

– Iar fiicei noastre îi putem spune Julita? După mama ta?

– Nu ar trebui să îi onorăm şi pe părinţii tăi?

– Oh, vom mai avea şi alţi copii, nu mai ţii minte? Cel puţin încă trei. Îi putem onora mai târziu.

A râs încet, iar aşa ne-am convins să trecem de la pesimism şi teamă la un fel ciudat de fericire, care ne-a încurajat spiritul. Mai devreme, în acea noapte, fusesem foarte hotărâtă să mă lepăd de gândirea mea copilărească, dar m-am dedat cu totul unei fantezii cu un final fericit pentru noi după doar câteva ore în care am visat cu ochii deschişi alături de Tomasz. Chiar şi după tot ceea ce văzusem, când eram cu el, mai puteam încă să cred că viaţa ar putea fi un basm.

Apoi am dormit, iar a doua zi ne-am trezit în întuneric, având parte de ceasuri nesfârşite de intimitate şi linişte, în timp ce îl aşteptam pe Henry. Părea că nu ne mai rămăsese nimic de făcut, decât să ne bucurăm de acele ore preţioase şi să ne bucurăm unul de celălalt în toate modurile în care nu avuseserăm niciodată timp sau intimitate să o facem cu adevărat. Ne-am înfruptat din intimitate în acelaşi mod în care ne-am înfruptat din mâncare, împărtăşind un fel de lună de miere fericită, de parcă războiul nu continua să se dea deasupra noastră, de parcă noi aveam să trăim cu adevărat acel final fericit.

Şi, în acele prea scurte zile petrecute în pivniţa de care fusesem cândva atât de îngrozită, mi-am dovedit o dată pentru totdeauna că puteam fi fericită oriunde, dar numai atât timp cât Tomasz era lângă mine.

Capitolul 28

Alice

Zofia este mult mai tânără decât mi-am imaginat. Mă salută călduros în engleza ei cu un uşor accent, după care mă conduce spre un restaurant pentru a lua micul dejun. Chelneriţa entuziastă o salută pe Zofia spunându-i pe nume şi ne conduce la o masă, iar apoi se duce înăuntru pentru a ne aduce nişte cafele.

– Ce mi-ai recomanda să mănânc aici? o întreb pe Zofia.

Ea îmi zâmbeşte.

– Depinde de cât eşti de curajoasă. Pentru că ceea ce îţi recomand sincer este smalec pe pâine proaspătă de secară, dar nu sunt sigură că papilele tale gustative americane îl vor aprecia. Practic, este untură de porc. Condimentată, bineînţeles. Chiar delicioasă.

Îmi imaginez că mănânc untură groasă şi gelatinoasă şi nu-mi pot reţine o grimasă, dar Zofia râde şi sugerează:

– O să comand o porţie. Poţi să guşti de la mine.

Se duce la micul stand, unde o casă de marcat este momentan nesupravegheată, şi ia două meniuri. Mi le pasează pe amândouă, dar arată spre cel de deasupra.

– Între timp, ai putea comanda ceva din acest meniu – mic dejun în stil american.

Mă mulțumesc cu bacon și ouă și, în timp ce așteptăm mâncarea, Zofia îmi propune:

– Hai să planificăm excursia în Trzebinia, spune ea. Este un loc foarte mic, dar nu prea știm ce vrem să aflăm, nu-i așa?

– Cam așa ceva.

– Ei bine, ieri după-amiază mi-am făcut temele cu detaliile pe care mi le-ai trimis prin e-mail, spune Zofia și scoate din geantă un iPad.

Îl așază pe masă și încarcă o aplicație de cartografiere genealogică.

– Un lucru de care mulți dintre turiștii care vin aici nu își dau seama este că foarte puține dintre registrele noastre de naștere, de deces și de căsătorie sunt digitalizate sau chiar centralizate. Ieri după-amiază, de îndată ce am primit e-mailul tău, am fost cu mașina până în Trzebinia, doar ca să pot căuta dosarele la consiliul municipal. Unora chiar le place să o facă singuri, dar tu pur și simplu nu ai timp. Am scanat înregistrările relevante, astfel încât să nu ratăm nimic.

– Nu mă deranjează, o asigur. Dar sunt curioasă, ce fel de lucruri căutai?

– În principiu, am vrut să văd dacă pot să-mi dau seama cine au fost ei toți, spune ușor Zofia. Vestea bună este că am reușit să îi identific pe câțiva dintre ei. Emilia era sora mai mică a bunicului tău. Julita și Aleksy Slaski au fost părinții lui. Acum, nu am reușit să găsesc înregistrate datele de deces pentru Emilia sau Aleksy, dar Julita a murit la nașterea Emiliei.

Apoi, după ce apasă de mai multe ori pe ecran, Zofia îmi arată o pagină scanată ce conține cuvinte în polonă, care inițial nu au nici un sens pentru mine – până când îmi sare în ochi numele lui Pa.

Tomasz Slaski, 1920.

– Înregistrarea pentru data nașterii, îmi spune Zofia, iar eu iau iPad-ul și mă uit pe pagină.

Ea întinde mâna și dă mai departe pentru a-mi arăta fotografia unei pagini

scrise de mână în mod similar.

– Acesta era unul dintre celelalte nume, Alina Dziak. S-a născut la câțiva ani după bunicul tău. Bunica ta ți-a mai scris și numele de Truda Rabinek – ei bine, se pare că era sora mai mare a Alinei. S-a căsătorit cu Mateusz Rabinek la începutul anilor 1930. Nu am găsit în registru datele de deces pentru Truda, Alina sau Mateusz.

– Asta înseamnă că sunt încă în viață?

– Alina ar avea peste 90 de ani, iar Truda și Mateusz mai bine de o sută, așa că este puțin probabil. Pentru orice eventualitate, am verificat în cartea de telefoane, dar nu am avut noroc nici acolo. Din nefericire, în acest caz, lipsa înregistrării datelor morții nu este un indicator de încredere că ei mai sunt în viață. Înregistrările noastre din perioada războiului sunt, în cel mai fericit caz, disparate. Naziștii au ținut registre meticuloase în lagărele de concentrare, dar multe dintre ele au fost distruse în timpul eliberării, iar pe aici, decesele din comunitate au fost înregistrate la întâmplare.

– Deci, acești oameni – Alina și sora ei – erau rude cu Babcia?

– Habar n-am, îmi spune Zofia. Nu am putut găsi pe nicăieri o înregistrare a bunicii tale.

– Oh..., spun eu, încruntându-mă. Cu siguranță s-a născut aici.

– Ei bine, de fapt este destul de puțin probabil, având în vedere că nu există nici o înregistrare cu data nașterii ei sau cu cea a botezului, spune Zofia.

În vocea ei se simte regret, dar și finalitate, iar eu încă mă gândesc la asta când spune:

– Acum, cealaltă familie pe care a menționat-o...

– Nu, așteaptă, o întrerup eu. Babcia s-a născut cu siguranță aici. Nu știm prea multe despre viața ei, dar știu sigur că s-a născut și a trăit în Trzebinia. La fel ca toată familia ei – a avut și ea frați și surori, cu toții s-au născut în casa în care au locuit până la război.

Sprâncenele perfecte ale Zofiei s-au tras în jos, după care s-au încreţit.

– Nu ştiu ce să spun, Alice, zice ea, ridicând uşor din umeri. Nu există date despre ea. De fapt, nu am reuşit să găsesc nici o dată despre familia Wiśniewski pe plan local. Eu presupun că s-a născut în altă parte şi că s-a mutat aici pe vremea când era copil, iar asta probabil că ar explica totul. Este valabil acelaşi lucru şi pentru Saul, Eva şi Tikva Weiss. Ştii ceva despre ei?

Mă mai gândesc încă la Babcia, căci, deşi eu ştiu atât de puţine lucruri despre viaţa ei de dinainte de a se muta, totuşi, un lucru pe care l-a afirmat sus şi tare este că, înainte de a emigra, Trzebinia a fost întreg universul ei, şi îmi amintesc perfect că mi-a povestit că s-a născut în casa în care a şi crescut. Mă oblig să mă concentrez din nou asupra Zofiei.

– Nu, nu am mai auzit aceste nume până acum.

– Aici, în Polonia, Eva este un nume popular printre creştini şi evrei, dar Saul era un nume popular printre familiile de evrei, cu precădere în acea perioadă, iar Tikva este, în mod categoric, un nume evreiesc. Adică, este un cuvânt în ebraică. Nici aceşti oameni nu sunt menţionaţi pe nicăieri, aşa că am încercat să caut în registrele evreieşti pentru naşteri, căsătorii şi decese din oraş. Din nefericire, nu am găsit nici o referire la vreunul dintre ei, deci asta înseamnă probabil că nici ei nu erau localnici.

– Dezamăgitor, murmur eu. Mai e vreun alt loc unde putem verifica?

– Dacă nu cumva mai ştii de vreo altă localitate, atunci nu. Sper că Hanna nu te-a trimis să afli care le-a fost soarta acestor oameni, căci dacă aşa este... ei bine, s-ar putea să nu mai existe o altă cale pentru a o face, mai ales într-un interval de timp atât de scurt.

– Nu cred că despre asta e vorba, spun încet. Ea pare mai interesată de Pa, ca să fiu sinceră, oricât de puţin sens ar avea asta. De când ne-am dat seama că poate vorbi cu noi prin intermediul iPad-ului, a tot întrebat de el.

– Ceea ce mi s-a părut cel mai interesant la lista pe care ţi-a dat-o bunica ta nu a fost faptul că numele lui Tomasz era trecut acolo – ci cuvintele în polonă din jurul lui.

Își trece vârful degetului peste cuvintele Proszę zrozum. Tomasz.

– Asta se traduce vag prin „vă rog să-l înțelegeți pe Tomasz“. Ai vreo idee despre ce ar putea să însemne asta?

– Nu știu... Adică, oare cum aș putea să înțeleg eu un bărbat cu care a trăit mai bine de șaptezeci de ani, un bărbat care acum este mort?

– Scrisoarea pe care mi-ai trimis-o a fost, de asemenea, interesantă. El începe prin a-i povesti despre cum stau ei doi împreună în timp ce ea citește, dar ea râde de el, fiindcă el se îndoiește că ar putea ajunge acolo unde este ea. Apoi, el îi spune că războiul a fost haotic... și că viața este oarecum riscantă, așa că vrea ca ea să-i cunoască sentimentele.

Ea ridică privirea și râde ușor.

– Se pare că bunicul tău era un romantic.

– Așa se pare, spun eu, dar apoi mă încrunt puțin, căci până în perioada când s-a îmbolnăvit Pa, abia îmi amintesc să-i fi văzut atingându-se măcar. Totuși, se pare că asta s-a estompat la bătrânețe.

– Atâtea zeci de ani de căsnicie au acest efect asupra unui bărbat, râde Zofia. Apoi spune:

– Acum, unele dintre cuvintele de aici sunt ilizibile, dar cred că esența este că dragostea lui pentru ea a fost marea forță motrice din viața lui și că, dacă ar fi fost despărțiți, el ar fi găsit întotdeauna drumul înapoi spre ea, căci au fost făcuți unul pentru altul. Nu se vede cui îi este adresată, pentru că primele rânduri sunt prea șterse, dar, având în vedere că este scrisă de bunicul tău, iar bunica ta se află în posesia ei, nu cred că mai este vreun mare mister. Însă, în ceea ce privește aceste ultime rânduri, trebuie să îmi dau puțin cu presupusul, fiindcă lipsesc cuvinte pe ici, pe colo, dar cred că spune că erau împreună când a scris-o. Apoi vorbește despre o posibilă despărțire, iar acum ne cere să-l înțelegem pe Tomasz... Mă întreb dacă nu cumva s-au pierdut unul pe celălalt, pentru o vreme, în timpul războiului, iar ea vrea să știe acum ce a făcut el cât timp au fost despărțiți.

– Dacă asta este ceea ce caută, cu siguranță este imposibil de găsit.

– Dacă nu cumva, ca prin miracol, una dintre persoanele de pe lista ei este în viață, iar noi am putea să o găsim și s-ar întâmpla ca ea să știe – altfel, nu vom putea afla niciodată ceva atât de specific.

– Știu că e o nebunie să vin aici cu atât de puține informații, dar... chiar și mută, poate fi foarte convingătoare.

– Mai e și altceva?

– A spus de câteva ori Babcia foc Tomasz – doar că nu am idee ce ar putea să însemne asta.

– Ei bine, în această scrisoare vorbește despre dragostea lor ca fiind focul ce reprezintă forța motrice din viața lui, ceva în sensul ăsta, oricum. Poate că se referă la pasiune? sugerează Zofia.

– Nu m-am gândit la asta. Pe dispozitivul ei există un simbol pentru dragoste, dar se poate să nu îl fi găsit? spun eu, gândind cu voce tare. Cu siguranță că despre asta e vorba.

– Un mister a fost deja rezolvat, zâmbește Zofia. Hai să mâncăm, apoi mergem în Trzebinia să vedem ce putem afla, nu-i așa?

Chelnerița se apropie cu două farfurii de mâncare. Așază pâine proaspătă și un bol cu smalec în fața Zofiei, apoi lasă ouăle și feliile de bacon în fața mea. Zofia taie un pătrățel de pâine, apoi întinde pe el o lingură de untură și mi-l oferă mie.

– Oh, spun eu, dregându-mi glasul. Chiar nu știu...

Ochii Zofiei se încrețesc puțin la colțuri când zâmbește.

– Este o delicatesă, crede-mă.

Bag în gură întreaga bucată și, în timp ce mestec, o privesc surprinsă. Smalecul este sărat și gustos, iar textura sa nu este nici pe departe atât de grețoasă pe cât mă așteptam. Întreg efectul produs de smalecul delicat și de

pâinea aspră pune stăpânire pe mine pe măsură ce mestec, până când îmi pot imagina foarte ușor că mănânc o farfurie întreagă din chestia asta.

– Ei bine? întreabă Zofia, râzând din nou. Revenim aici într-o altă zi pentru micul dejun și pentru smalec?

Râd încet și dau din cap.

– Bine, m-ai convins. Data viitoare, smalec.

Capitolul 29

Alina

În cea de-a treia noapte petrecută în pivniță, când ceasul a bătut ora ١٨.00, Tomasz începuse să vorbească despre faptul că trebuia să meargă afară să ia câteva ouă proaspete, ca să nu se irosească, pe când eu încercam la fel de mult să-l conving să rămână în mica noastră bulă doar pentru încă o noapte. Am auzit ușa de la etaj deschizându-se, iar o voce a strigat încetișor „Tomasz?“, și uite așa ne-a găsit Henry Adamcwiz pe noi.

Tomasz l-a ajutat să intre în pivniță, apoi a închis trapa și, pentru prima dată în două zile, am aprins mica lampă cu petrol. Aceasta a dat modestului nostru cuibușor de amor o strălucire gălbuie, romantică, iar eu l-am putut vedea din nou pe Tomasz. Ochii ni s-au întâlnit, iar cu acea privire ne-am vorbit în tăcere despre toate secretele pe care le împărtășiserăm în întuneric. Petrecuserăm împreună două zile glorioase, consolându-ne unul pe celălalt și odihnindu-ne amândoi, iar eu eram mai mult decât tristă din cauză că acele minunate ore ajunseseră la final.

Henry era mult mai scund decât Tomasz și mult mai bătrân decât mă așteptam. Vorbea fluent polona, dar avea un accent pregnant, și, ascultându-l, am avut nevoie de câteva minute de concentrare crâncenă înainte de a-l putea înțelege cu ușurință.

– Mă bucur să te cunosc în sfârșit, Alina, a spus el strângându-mi mâna. Într-adevăr, Tomasz vorbește atât de frumos despre tine. Când a decis să rămână aici doar pentru tine, am știut că ești o fată specială.

– Mulțumesc, am spus eu roșind.

– Ei bine, asta, dar și pentru că a avut tendințe sinucigașe, a spus Henry râzând.

M-am încruntat, dar nu am avut timp să mă concentrez asupra comentariului, căci Tomasz a spus imediat:

– Dă-ne niște vești bune, Henry. Ești aici, așa că presupun că ai câteva.

– Credem că traseul pe care l-am folosit cu ultimul nostru curier va funcţiona în continuare, cu unele ajustări. De când a trecut ultimul băiat pe acolo, linia Frontului de Est s-a modificat semnificativ, deci va fi o călătorie mai lungă, dar sperăm să vă scoatem din Polonia cam în același mod.

– Bine, a dat Tomasz din cap.

S-a înclinat în față, și-a frecat mâinile, apoi s-a lăsat din nou pe spate, ca și cum era prea entuziasmat ca să stea nemișcat. Privirile noastre s-au întâlnit din nou, iar Tomasz mi-a oferit un zâmbet larg. În acel moment, am simțit că detaliile erau irelevante – Tomasz părea la fel de încântat de parcă am fi fost deja liberi și în siguranță, așa că, în ciuda realității noastre, m-am simțit și eu la fel ca el doar pentru o secundă.

– Înainte de a te entuziasma prea tare, lasă-mă să-ți explic ce îți propun. Jakub a construit o ladă mare de lemn. Din exterior, arată ca mai multe lădițe făcute stivă. Este loc pentru două persoane înăuntru, deși el susține că va fi strâmt și inconfortabil, că probabil va fi puțin loc pentru bagaje – poate o valijoară cu mâncare și apă. Vă veți afla în fundul camionului, așa că va trebui să faceți întreaga călătorie stând în interiorul lăzii, fără pauză. Va dura cel puțin o zi întreagă – chiar și mai mult dacă va trebui să se oprească pentru a dormi, ceea ce speră să evite, dar...

Eu și Tomasz ne-am privit unul pe altul. Zâmbetul lui larg pierise acum. Mă evalua – se asigura că am înțeles ce înseamnă asta. Fără pauze de baie. Fără intimitate. Fără lumina zilei. Ne-ar fi fost la fel de rău cum ne era în situația noastră actuală din pivniță, unde m-am umilit, fiind nevoită să folosesc oala de noapte de față cu el – dar avea să fie și mai rău, pentru că, în pivniță, măcar puteam să stau în picioare, să mă întind și chiar să fac pași dacă anxietatea devenea prea intensă.

Puteam s-o fac? Numai gândul la asta mă făcea să mă simt rău şi, în ciuda strălucirii lămpii, pereţii pivniţei se apropiau brusc de mine. Dar trebuia să fiu realistă – şi nu aveam de ales decât să fiu curajoasă. Mi-am ridicat bărbia şi m-am uitat direct la Henry.

– Şi după aceea?

– Şoferul nostru vă va duce într-un loc cu deschidere spre râul Don. Acolo se află un localnic cu o barcă, el vă va trece pe cealaltă parte. Stalin i-a eliberat pe polonezii pe care îi ţinea sub control, aşa că, teoretic, odată ce veţi ajunge pe celălalt ţărm şi vă veţi afla pe teritoriul sovietic, veţi fi liberi.

Am avut nevoie de câteva clipe pentru a procesa acest ultim cuvânt, iar când am reuşit, am rostit neîncrezătoare:

– Liberi?

– Liberi..., a repetat şi Tomasz, dar mai lent, ca şi cum i-ar fi savurat gustul pe limbă.

Ne-am intersectat privirile şi ne-am zâmbit din nou unul altuia.

– Da, aţi fi liberi, deşi, a spus Henry cu băgare de seamă, călătoria nu s-ar sfârşi, iar voi nu aţi ieşi încă din pădure. După ce veţi traversa râul, va trebui să mergeţi pe jos până într-un oraş numit Voronej – nu e departe de Frontul de Est, dar se află încă sub control sovietic strict. Acolo vă puteţi îmbarca într-un tren care vă va duce până la Buzuluk. Vreau doar să mă asigur, prietenii mei, că înţelegeţi în ce vă băgaţi. Va fi şi o călătorie neplăcută, şi lungă, va dura cel puţin câteva săptămâni. Trenurile sunt supraaglomerate de concetăţenii voştri polonezi, recent eliberaţi din gulaguri şi din lagărele de muncă forţată. Cu toţii sunt disperaţi să ajungă la Buzuluk.

– Ce se întâmplă la Buzuluk? a întrebat Tomasz.

– Acolo se reformează şi se antrenează Corpul II al armatei poloneze. Dar am auzit că şi acolo condiţiile sunt dificile – mâncarea e puţină, bolile sunt în floare, iar unii refugiaţi polonezi suferă enorm. Dar trebuie să ajungeţi la Buzuluk, fiindcă urmează să vină un transport cu haine din Marea Britanie

pentru a le ține de cald noilor trupe poloneze pe timpul iernii. Dacă totul merge așa cum sper, ofițerii britanici care aduc transportul de haine vă vor căuta și, când se vor întoarce în Marea Britanie, vă vor lua pe amândoi cu ei și vă vor duce la Ambasada SUA. De acolo vă va prelua fratele meu.

– Fratele tău fiind...?

– Este judecător în America. Are relații la guvern. Sperăm că, dacă le vom arăta cât de rău stau lucrurile aici, vor interveni. Eforturile noastre nu au dat încă roade, dar... poate că acest nou film va fi cel care îi va motiva.

A oftat din greu și a ridicat trist din umeri spre mine.

– Vom continua să încercăm. Este tot ceea ce putem face.

– Vom face și noi tot ceea ce trebuie, nu-i așa, Alina? a spus Tomasz, cercetându-mă cu privirea, iar eu am zâmbit vag în timp ce am dat din cap.

– Așa vom face.

Orice entuziasm pe care îl resimțisem în fața perspectivei libertății era acum bine înăbușit de avertismentele lui Henry cu privire la călătoria anevoioasă care ne aștepta. Încă părea imposibil. Încă se simțea imposibil.

– Poftim...

Henry a scos din rucsacul său un sul de pânză și o canistră mică, apoi o cutie de conserve și câteva sticluțe. I le-a dat lui Tomasz.

– Îmi pare rău, asta e tot ce am putut găsi. Va ieși un ghips convingător?

Tomasz a citit etichetele și a verificat recipientele, apoi a tresărit.

– Nu prea am cu ce să lucrez aici.

– Este foarte greu să faci rost de materiale medicale, după cum bine știi.

– Da, a murmurat Tomasz, examinând cu atenție echipamentul.

A ridicat din umeri.

– Dar voi face să funcţioneze.

– Nu putem să luăm pur şi simplu filmul cu noi? am întrebat eu.

A fost o pauză, apoi Tomasz a spus cu blândeţe:

– Dacă suntem prinşi, este mai bine ca filmul să nu fie descoperit.

– Şi, odată ajunşi pe teritoriul sovietic, veţi da de mulţi oameni disperaţi – orice lucru care are o potenţială valoare comercială este expus riscului de a fi furat. Filmul trebuie ascuns, a spus Henry uşor. Acum, am cumpărat aceste ruble pentru voi – nu e mult, dar probabil că veţi avea nevoie să vă faceţi rost de câteva haine noi, iar mâncarea s-ar putea să fie greu de găsit acolo. S-ar putea să fie nevoie de inventivitate, dar ai dovedit cu prisosinţă că eşti capabil de asta. Şi, în cele din urmă, veţi avea nevoie de actele voastre de identitate pentru a avea acces în tabăra de la Buzuluk. Sunt foarte mulţi oameni care încearcă să pătrundă acolo, înţeleg că, în afară de cei care îşi pot dovedi cetăţenia poloneză, celorlalţi le refuză strict intrarea.

I-a aruncat o privire lui Tomasz.

– Mai ai actele?

– Da, am reuşit să-mi păstrez paşaportul de dinainte de război, a spus Tomasz, dar mie mi-a sărit inima din piept.

– O, nu, am şoptit eu şi m-am întors panicată spre Tomasz. Ţi-a dat mama cartea mea de identitate înainte să-i ducă de aici?

El a scuturat din cap, încruntându-se, iar eu am început să tremur.

– Pe a mea o ţinea mereu asupra ei, pentru că nu ne separam niciodată şi pentru că eu tot uitam de ea. Eu... Cartea de identitate era tot ce aveam. Nu am paşaport.

Henry a deschis gura, apoi a închis-o la loc. Tomasz a închis ochii. Speranţa se scurgea din mine, pe când disperarea se grăbea să îi ia locul. Regretam

amarnic. Mama îmi păstrase actele doar pentru că fusesem nesăbuită la începutul perioadei de ocupație – neatentă și leneșă, în ciuda faptului că îmi riscam propria viață. Proastă, proastă, proastă.

– Putem ajunge la Buzuluk fără pașaport, nu-i așa? a întrebat brusc Tomasz. Henry a dat din cap cu prudență.

– Bineînțeles că da. Veți sta ascunși în spatele unui camion. Nimeni nu vă va verifica actele.

– Iar mie mi se va permite accesul în tabără? Cu pașaportul meu?

– Din câte am înțeles, da.

– Atunci – Tomasz s-a uitat la mine și a ridicat din umeri – ajungem la Buzuluk și sperăm la ce-i mai bun. În cel mai rău caz, Alina mă va aștepta afară?

– Tabăra este imensă, Tomasz. Deja sunt zeci de mii de oameni înăuntru. Mă îngrijorează faptul că nu-ți dai seama cât de dificil v-ar fi amândurora dacă v-ați separa acolo. De fapt, cunoscându-te așa cum te cunosc, prietene, am vaga bănuială că, dacă veți ajunge la Buzuluk, iar Alina va fi lăsată singură în afara taberei, vei refuza și tu să intri, iar asta va face ca întreaga misiune să fie în van, a spus Henry cu un ton sec, de frustrare.

A suspinat și și-a frecat tâmplele.

– Nu, am impresia că singurul mod în care putem continua de aici este ca eu să mă întorc la Nadia și să văd dacă putem obține niște acte false pentru Alina. Este singura noastră șansă de reușită aici.

Tomasz mi-a strâns mâna, iar eu am dat din cap. Henry și-a desfăcut larg mâinile.

– Asta ar fi oricând destul de greu de făcut, dar problema noastră este că nu mai avem timp, pentru că... Dacă facem asta, trebuie să o facem mâine.

– Mâine? am vorbit eu înecându-mă, iar dacă înainte mă simțisem neliniștită, acum mi se făcuse rău de-a dreptul.

Am clipit iute, refuzând să-mi dau voie să plâng. Henry m-a privit înțelegător.

– Îmi pare rău, Alina. Jakub nu poate risca să facă asta când are un tovarăș de drum. Am avut noroc astăzi, dar s-ar putea să treacă luni bune până când se va mai întâmpla acest lucru.

– Nu, e în regulă, am spus eu, ridicând bărbia cu încăpățânare. Voi fi bine.

– Nadia știe despre asta? Va ști să aibă grijă de prietenii mei după ce eu voi pleca? a întrebat Tomasz.

Henry a dat din cap, iar Tomasz a oftat.

– În regulă, bine. Totuși, va trebui să mă duc să-i văd, cel puțin pe Eva și pe Saul.

– O să te las să te ocupi de asta, a murmurat Henry.

Ne-a dat instrucțiuni referitoare la punctul de întâlnire, care nu era departe de casa mea – în afara drumului principal, la periferia dinspre Trzebinia. L-am văzut urcând la etaj, iar apoi eu și Tomasz am rămas singuri.

– Cât timp avem la dispoziție?

– Cam unsprezece ore, a murmurat Tomasz.

– Dacă Henry nu-mi poate face rost de pașaport...

– Atunci vom pleca oricum, a spus el categoric. Suntem oameni descurcăreți, dragostea mea. Vom ajunge în tabără și vom găsi o cale de a intra acolo. Îți promit.

Am răsuflat, iar apoi am dat din cap.

– În afară de palton, mai am nevoie de un singur lucru. L-am luat de mână și l-am condus în dormitorul meu. Am dat la o parte desenele Emiliei și am scos inelul mamei.

– Ni l-a dat mama. Pentru nunta noastră, am șoptit eu, ridicându-l cu grijă în mână.

Mi-am amintit atunci atât de viu noaptea în care mi l-a dăruit și cum mi s-a părut mie că plecarea lui Tomasz la facultate era cel mai rău lucru din lume. Am simţit că acea variantă naivă a mea îmi era ca un prieten cu care pierdusem de mult legătura. Tomasz m-a sărutat ușor pe frunte.

– De îndată ce vom ieși din țara asta uitată de Dumnezeu, Alina, am să te fac soția mea. Primul preot care ne iese-n cale..., mi-a promis Tomasz. Îți voi pune acest inel pe deget și va ști toată lumea – eu sunt al tău și tu ești a mea.

– Este mult prea mare, nu-l pot purta până nu găsim un preot și un bijutier, am râs eu încet, dar am izbucnit din nou în lacrimi.

Am închis ochii pentru o clipă, după care am șoptit apăsat:

– Dacă pot sta cinci minute la lumina lămpii, am să îl cos în tivul paltonului meu, ca să nu se piardă în timpul călătoriei.

– Avem ceva vreme, nu trebuie să ne grăbim. Ia-ți timp să arunci o privire în jur și să-ți iei rămas-bun. Știu...

A făcut o pauză, apoi a șoptit:

– Dragostea mea, știu că nu e ușor. Știu că totul este înspăimântător. Dacă ar fi existat o altă cale...

L-am sărutat apăsat pe buze și am inspirat adânc.

– Mama mi-ar spune să încetez cu îmbufnarea și să-mi pun cizmele de lucru, am zis eu cu hotărâre. Pot să mă îmbufnez și să plâng în spatele camionului nazist care s-ar putea să ne ducă la pierzanie.

– La pierzanie? a râs Tomasz, iar apoi a clătinat din cap. Către libertate, Alina. Iar eu voi fi acolo să te țin în brațe. O să te țin în brațe pe toată durata călătoriei.

– Atunci, voi trece cu bine peste asta.

I-am zâmbit și am crezut cu toată inima în ceea ce i-am spus:

– Atât timp cât ești cu mine, pot trece peste orice.

Capitolul 30

Alice

În drum spre Trzebinia, Zofia îmi dă o lecţie de istorie – un rezumat rapid al istoriei vieţii polonezilor, până la desfiinţarea comunismului şi la aderarea ţării la Uniunea Europeană. O întreb despre mormintele şi monumentele pe care le văd răspândite pe marginea drumului. Unele sunt complex realizate, altele sunt într-atât de mici, încât, dacă nu ar fi florile sau felinarele aşezate lângă ele, pe pământ, aproape că ar putea trece neobservate.

– Unele sunt pentru preacinstirea sfinţilor sau a Maicii Domnului, îmi explică ea, arătând spre un monument din piatră împodobit cu panglici albastre. Acesta, de exemplu, este de la o sărbătoare recentă, care o cinsteşte pe Fecioara Maria. Altele sunt morminte sau monumente ridicate în memoria celor dispăruţi. Unele sunt moderne, altele sunt foarte, foarte vechi, iar multe sunt de pe vremea războiului. La sate, sunt morminte peste tot, dar a fost chiar mai rău în Varşovia. Am văzut fotografii cu morminte improvizate pe străzi – fără piatră funerară, fără nici o modalitate de a comemora persoana respectivă.

Oftează din greu.

– În acel război au murit şase milioane de cetăţeni polonezi. Dimensiunea morţii şi a suferinţei este de neînchipuit pentru mintea noastră din ziua de azi.

După aceea, o vreme ne continuăm drumul în tăcere. În curând, ieşim de pe autostradă şi intrăm în Trzebinia, iar eu îmi dau seama imediat că este un oraş industrial. Primele străzi sunt mărginite de fabrici şi de întreprinderi mari, iar astăzi, cel puţin, chiar şi la nivelul străzii, aerul este vizibil poluat. Când

ajungem în zona rezidențială, Zofia își îndreaptă cu dezinvoltură degetul arătător spre o clădire dărăpănată de pe partea stângă.

– Aceasta este singura sinagogă de aici rămasă în picioare după război, îmi spune ea. La începutul războiului, erau câteva mii de evrei în oraș, patru sinagogi, o comunitate înfloritoare. Până la sfârșitul războiului, toate au dispărut. Sinagoga care a rămas este nefolosită și prost întreținută. Nu poți reconstrui o comunitate când nu mai este nimeni care să se ocupe de reconstrucție.

Îmi încordez gâtul pentru a privi în urmă, la sinagoga ce se pierde în depărtare în spatele nostru, și nu știu ce să-i răspund. Desigur, am învățat despre război în timpul orelor de istorie de la școală, dar niciodată detaliat și niciodată nu mi s-a părut pe deplin real – părea prea mare, prea îngrozitor și prea străin pentru a se fi întâmplat cu adevărat într-un trecut atât de recent.

Brusc, mă gândesc din nou la neputința Babciei și a lui Pa de a ne împărtăși povești din viața lor de aici și mă întreb care au fost toate lucrurile pe care cu siguranță le-au văzut și le-au trăit și despre care, acum, eu nu voi mai afla niciodată, indiferent de cât de bine va decurge această călătorie. Ce se întâmplă când se pierd povești cum sunt ale lor? Ce se întâmplă atunci când nu mai ai pe nimeni căruia să îi transmiți mai departe experiența ta sau când, pur și simplu, nu reușești să o împărtășești?

Nu e pentru prima dată când mi-aș fi dorit ca măcar o dată, când am întrebat-o pe bunica mea despre război, în loc să-mi fi zis „a fost o perioadă teribilă, nu vreau să vorbesc despre asta“, să fi fost capabilă să îmi spună ceva mai mult. Orice altceva. Poate că, dacă mi-ar fi putut împărtăși o parte din povestea ei, aș fi putut învăța din ea, mi-aș fi putut învăța copiii din ea, am fi putut construi o lume mai bună cu ajutorul lecțiilor dure pe care, cu certitudine, ea le-a învățat.

Zona rezidențială se termină brusc, ultimul rând de case dând într-o pădure deasă, răspândită pe un deluşor. Drumul ia o curbă bruscă prin pădure, pe o parte a dealului, și, dintr-odată, suntem înconjurate de câmpuri, drumul nemaifiind nici măcar asfaltat. Fiindcă dealul adăpostește orașul de aceste câmpuri, peste câteva sute de metri am senzația că suntem în mijlocul pustietății – nu se prea văd decât terenuri agricole. Există câteva petice lungi

şi subţiri de culturi, dar majoritatea câmpurilor din această parte a oraşului arată de parcă ar fi fost abandonate – iarba este înaltă şi presărată cu flori sălbatice în nuanţe de mov şi roşu. Pe măsură ce briza blândă trece peste flori, acestea par că îmi fac cu mâna în semn de salut.

– Adresa pe care ţi-a dat-o este nu departe pe acest drum, murmură Zofia. Ne îndreptăm spre casa de acolo, aflată pe stânga. Este destul de neobişnuit să vezi o casă de dinainte de război în acest district. Suntem norocoase că mai este încă acolo.

– Pentru că este atât de veche?

– Nu, ci pentru că, în general, fermele din această regiune nu au supravieţuit ocupaţiei. Aş spune că ceea ce a salvat-o pe aceasta este materialul de construcţie – dacă ar fi fost din cărămidă, ar fi dispărut şi ea. Naziştii au descompus toate clădirile din cărămidă, pentru că nu au putut fabrica îndeajuns de repede cărămizi, scopul fiind acela de a extinde cea de-a doua parte a Auschwitzului – lagărul pe care l-au numit Birkenau, spune ea. Nu este departe de aici, şi sunt destul de sigură că această proprietate a fost inclusă în cei douăzeci de kilometri pe care i-au desemnat drept „zonă de interes“. Practic, au eliberat fermele de toţi rezidenţii lor, astfel încât să poată ridica un gard mare şi să se asigure că nimeni nu vedea, din greşeală, ce făceau în lagăr. Au făcut-o sub pretextul înfiinţării unei ferme de muncă imense, ceea ce a şi fost adevărat, bineînţeles. Au cultivat o mare parte din acest teren, dar adevăratul lor scop era tăinuirea.

– Nici măcar nu-mi pot imagina cum ar fi să trăiesc într-o casă atât de mică, recunosc eu.

Casa este, probabil, de dimensiunea sufrageriei pe care o am acasă, poate chiar mai mică.

– Erau alte vremuri. Oamenii aveau alte aşteptări.

Zofia opreşte pe alee, apoi se uită la mine.

– Şi iată-ne aici.

Mă uit de pe alee la casă şi la pădurea ce se întinde pe dealul de dincolo de ea şi, spre surprinderea mea, recunosc scena din faţa ochilor mei. Nu am mai fost niciodată aici şi nu ştiu nimic despre viaţa Babciei din timpul războiului, dar ştiu totul despre copilăria ei. Am auzit de pădurea aflată pe dealul din spatele casei ei şi despre comuna de pe cealaltă parte a acestuia. Mi-a spus că a locuit într-o casă foarte mică, dar cu un hambar mare. Mi-a spus că pământul era sărăcăcios, fiind stâncos, iar majoritatea câmpurilor lor erau într-o pantă abruptă.

Şi exact asta este scena ce se desfăşoară în faţa mea.

– Dealul ăla se numeşte Dealul Trzebiniei? o întreb pe Zofia.

Ea înclină capul.

– Nu cred că acel deal are o denumire oficială, dar comuna Trzebinia se află pe partea cealaltă, deci presupun că ar avea sens.

– Babcia mi-a povestit atât de puţine lucruri despre viaţa ei de după ce a început războiul, dar îmi spunea întotdeauna poveşti despre copilăria ei, despre viaţa alături de fraţii, sora şi părinţii ei, la mica lor fermă, îi spun Zofiei. Mi-a descris numai locul acesta şi este exact aşa cum l-a descris.

În momentul în care cobor din maşină, mă simt complet luată prin surprindere de valul de emoţii intense care înfloresc în mine. Este ceva neaşteptat de profund în a fi aici – în această ţară care a fost casa bunicii mele şi un loc pe care am înţeles întotdeauna că l-a iubit enorm cândva şi de care i-a fost mereu dor. Simt privirea răbdătoare a Zofiei zăbovind pe chipul meu şi încerc să clipesc pentru a-mi alunga lacrimile, dar una îmi scapă şi mi se rostogoleşte pe obraz.

– Ai nevoie de un minut? mă întreabă ea cu blândeţe, iar eu îmi dreg vocea şi scutur din cap.

– E o prostie..., murmur eu în ciuda sentimentului de jenă. Nu-mi vine să cred că sunt aici. Am cunoscut-o dintotdeauna ca fiind cealaltă versiune a ei, ştii? Şi asta e ca o privire în...

Îmi curăț gâtul, nesigură că mă exprim în mod adecvat.

– Asta e doar o fermă, nu-i așa? Una neimpresionantă, nici măcar nu putem fi convinse că este cea despre care mi-a vorbit ea. Nu știu de ce sunt atât de emoționată.

– Privești totul în mod greșit, Alice. Poate că pentru oricine altcineva ar putea fi „doar“ o fermă, dar pentru tine?! Numai prin dorința ta de a veni aici se vede clar ce dragoste profundă îi porți bunicii tale. Aceasta ar putea fi o parte din propria ta istorie și este o istorie care, până în acest moment, a fost pierdută pentru tine. Am mai ajutat oameni să dea de urma strămoșilor lor și înainte, iar cele mai neînsemnate lucruri sunt uneori cele mai intense.

Dau din cap, iar o altă lacrimă îmi curge pe obraz.

– Mi-aș fi dorit să fi venit aici când putea și ea călători cu mine, șoptesc, apoi îmi șterg nerăbdătoare lacrima de pe obraz și îmi mai limpezesc încă o dată gâtul. Mi-aș fi dorit ca ea să-mi fi putut spune mai multe despre viața ei de aici. Mi-aș fi dorit ca ea să fie aici, lângă mine, și să-mi spună lucrurile pe care vrea să le știu.

Mă uit la casă, cum este așezată pe acel delușor ciudat, încadrată de pădurile verzi și dese din spatele ei și de acel albastru intens și dramatic al cerului de deasupra. Mirosul de praf și de iarbă atârnă greu în jurul meu, iar briza îmi răscolește părul. Inspir aerul ăla de țară, ținându-l adânc în plămâni, ca și cum aș putea să păstrez amintirea lui, ca și cum l-aș putea lua cu mine acasă.

Curtea este împrejmuită cu un gard din sârmă ruginit și scund, prevăzut cu o poartă în față. Lacătul de pe poartă mi se pare inutil, oricum ar fi ușor să sari gardul, și am senzația că, dacă ai pune puțină presiune, balamalele ar ceda. Zofia se apropie de poartă, apoi se uită cu nerăbdare înapoi spre mine când vede că ezit.

– Încălcăm proprietatea...?

– Dacă ai o problemă cu încălcarea proprietății, poate că ai străbătut jumătate de glob degeaba, râde ea.

Eu încă mai ezit, iar ea își flutură brațul într-un gest larg.

– Uită-te la proprietate, Alice. Nu locuiește nimeni aici. Este, cel mai probabil, abandonată, dar e așa de zeci de ani, lucru deloc neobișnuit. Generațiile mai recente fie nu pot, fie nu vor să trăiască din parcelele astea mici, așa că, uneori, pământul a sfârșit, pur și simplu, prin a fi lăsat în urmă. În cazul de față, poate că aici nu a mai rămas nimeni care să preia proprietatea după război.

– Sunt urme de mașină în iarbă, subliniez eu, iar Zofia ridică din umeri.

– Nu sunt atât de proaspete.

Peste porți, prin iarbă, văd ceea ce reprezintă un fel de alee rudimentară, care trece pe lângă casă – dar are dreptate, iarba se revarsă și de-a lungul acestei poteci, semn că abia dacă este folosită. Zofia sare gardul și începe să meargă de-a lungul așa-zisei poteci. Sunt încă stresată că trebuie să încalc proprietatea, dar se pare că nu prea am de ales.

– Sunt șerpi pe aici? strig eu după ea, iar vântul poartă spre mine râsul ei ușor la întrebarea mea.

Decid să iau asta ca pe un nu și mă cațăr cu băgare de seamă peste gard, apoi alerg un pic până o ajung din urmă pe Zofia. Mergând, mă uit la căsuță. Acoperișul este făcut din țigle ondulate din beton, dar s-a lăsat pe alocuri. Pereții par încă destul de rezistenți, dar acoperișul arată de parcă ar putea să se prăbușească de îndată ce vreo frunză se va așeza pe el. Văd două construcții din lemn lângă casă – o mică latrină în spate și ceea ce presupun că este un hambar, în față. Acoperișul hambarului chiar a cedat, împreună cu unul dintre pereții săi înguști.

Stâlpii de electricitate de pe șosea trec chiar pe lângă casă, iar eu am vaga bănuială că latrina s-ar putea să nu fie conectată la o rețea de canalizare. Nu prea mă pricep să apreciez dimensiunea spațiilor, dar fratele lui Wade are ca hobby o fermă în Vermont. Proprietatea aceea are opt hectare, iar aceasta pare a fi pe jumătate cât ea. Casa îmi pare și mai mică acum, de aproape. Casa de la Oviedo a Babciei și a lui Pa era de cel puțin zece ori mai mare, poate chiar și mai mult. Știu că, înainte să stea în casa aceea mare, au locuit și

prin alte părți ale Americii – mama își amintește că a trăit în niște locuri foarte obișnuite în copilărie până când i-a fost recunoscută diploma de medic a lui Pa, dar, cu toate astea, pentru Babcia, trecerea de la această viață la cea în care s-a văzut pusă odată ce a ajuns în SUA trebuie să fi fost un adevărat șoc cultural.

Păşesc cu grijă prin iarba înaltă până când reușesc să fac o fotografie care să includă atât casa, cât și hambarul, după care i-o trimit mamei.

Te rog să i-o arăți Babciei. Aceasta este prima adresă rezidențială de pe lista ei. Nu găsim data nașterii Babciei înregistrată aici, în Trzebinia, iar ghidul s-a gândit că asta ar putea însemna că s-a născut în altă parte, dar locul acesta arată exact așa cum mi-a descris ea casa copilăriei sale.

Acasă este ora 6.00 dimineața, așadar știu că mama este în drum spre spital, unde merge înainte de serviciu, dar mă aștept să mai treacă ceva timp până când îmi va răspunde. Eu și Zofia ne plimbăm separat pe lângă casă. Ea se îndreaptă spre hambar; eu mă apropii de una dintre ferestrele mici de pe lateralul casei pentru a trage cu ochiul înăuntru. Îmi este greu să privesc prin perdeaua zdrențuită și prin praful adunat pe geamul ferestrei, dar, din ceea ce reușesc să văd, se pare că locuința a fost împărțită în mai multe cămăruțe. Pe măsură ce ochii mei se adaptează la întunericul din interior, pot vedea un fel de cameră de zi – o sobă pântecoasă, o canapea extensibilă și o mică zonă de servit masa. Masa și unul dintre scaune sunt deplasate de la locul lor, de parcă cineva s-ar fi ridicat prea brusc de la cină și nu a reușit să le mai așeze așa cum trebuia.

Deodată, mă întreb dacă nu cumva această casă a rămas abandonată încă din timpul războiului. Dacă da, privesc printr-o fereastră, dar văd înapoi în timp, în urmă cu aproape optzeci de ani. Habar n-am cum sau de ce a ajuns Babcia să părăsească acest loc, dar este neașteptat de straniu să mă gândesc că s-ar putea să privesc tocmai acel moment din viața ei. Poate că stătea chiar la masa aceea atunci când a sosit clipa în care viața ei s-a schimbat pentru totdeauna și poate că acea călătorie începută atunci s-a încheiat tocmai în

America, alături de familia noastră.

În momentul în care mă îndepărtez de fereastră, mă sună mama.

– Bună, zâmbesc în fața camerei.

– Bună, Alice, spune mama. Am aici o bunică tare emoționată.

Întoarce telefonul către Babcia, căreia lacrimile îi curg șiroaie pe obraji, și zâmbește spre mine ca și cum tocmai aș fi descoperit Sfântul Graal.

– Jen dobry, Babcia, îi spun, iar ea îmi zâmbește încântată și aplaudă stângaci.

Întorc obiectivul camerei și mă plimb în jurul casei – îi arăt câmpurile, hambarul învechit, până și curtea năpădită de buruieni ce împrejmuiește casa. Mergând, îmi mut privirea de la pașii mei la ecran, pentru a-i vedea reacția. Observ bucuria, tristețea și dorul care i se strecoară pe chip și știu că am ajuns în locul potrivit.

Nu mă pot abține să-mi imaginez un alt mod în care s-ar fi jucat scena de față dacă am fi întreprins împreună această călătorie acum zece ani. I-aș fi pus un milion de întrebări, dacă nu chiar mai multe. Poate că mi-ar fi răspuns la câteva.

– Alice, mă întrerupe mama, după câteva minute, după care fața ei acaparează din nou tot ecranul. Trebuie să plec la birou. Atunci, despre asta e vorba? Pare...

Privirea mamei alunecă de la cameră, apoi revine asupra mea. Ridică din umeri și zâmbește, iar aprobarea ei bruscă e de-a dreptul amețitoare:

– Știi ceva? Dintr-odată pare incredibil de fericită.

– Bine, spun eu și îi zâmbesc larg. Bine.

Fac o pauză, gândindu-mă din nou la absența acelui certificat de naștere, apoi întreb:

– Mamă, ți-a spus vreodată că s-a născut în casa în care a și crescut?

– Corect. Ea, frații ei gemeni și sora ei s-au născut cu toții acasă.

Mă uit la Zofia. Are capul înclinat într-o parte și privește curioasă la iPad.

– Hm, murmură gânditoare Zofia.

Ridică puțin vocea, confirmând:

– Frați gemeni, zici?

– Bună ziua, spune mama, încruntându-se. Cine este acolo, Alice?

Reglez camera astfel încât mama să o poată vedea pe Zofia, iar Zofia îi face cu mâna și zâmbește.

– Mamă, ea este Zofia. Zofia, ea este mama mea – doamna judecător Julita Slaski-Davis.

– Îmi pare atât de bine să vă cunosc, Julita, spune Zofia. Spune-mi, Hanna era mezina familiei?

– Așa e. Obișnuia să-mi spună că ea era fetița cea răsfățată, deși nu-mi pot închipui că, în contextul copilăriei ei, răsfățată însemna același lucru ca acum.

– Știți numele fraților ei?

Mama pare neobișnuit de nesigură.

– Întotdeauna am crezut că numele surorii era Amelia, dar apoi am văzut lista pe care a întocmit-o săptămâna trecută pentru Alice și scria Emilia, așa că nu sunt foarte sigură...

– Emilia era sora mai mică a lui Pa, îi confirm mamei, iar ea oftează.

– Chiar nu înțeleg deloc cum se potrivesc toate astea. Îmi amintesc clar că mi-a spus că îi scria surorii ei, dar poate că mă înșel...

– Poate numele părinților ei..., o îndemnă Zofia. Știți care erau?

– Îmi amintesc doar numele mamei ei. O chema cu siguranță Faustina, râde puțin mama. Biserica Catolică a canonizat o Sfântă Faustina... Dumnezeule mare, să fie vreo douăzeci de ani, iar Babcia a fost la fel de entuziasmată ca un copil într-un magazin de dulciuri.

– Ah. Mama ei s-a numit Faustina, iar tatăl ei se numea...

Zofia bagă mâna în geantă și își scoate iPad-ul, apoi spune:

– Bartuk. Da?

O văd pe mama că se uită pe lângă ea și aud un fel de mișcare în afara ecranului. Mama se încruntă.

– Ce este, mamă? E totul în regulă?

– Așteaptă un minut, Alice, spune mama, iar camera o arată mergând spre pat.

Lasă telefonul jos pentru o clipă, pe noptieră cred, și tot ce pot vedea este tavanul salonului de spital.

– Mamă? Ești bine?

Camera se învârte sălbatic și, pentru o clipă, este blocată de un deget. Se mută, iar atunci văd chipul Babciei.

– Bună, Babcia, murmur eu, din obișnuință.

Pare tulburată și frustrată, iar eu mă uit neputincioasă la ecran.

– Mamă? Poți să-i dai iPad-ul? Cred că vrea să ne spună ceva.

– Alice, ai spus că încă înțelege polona vorbită? mă întreabă Zofia cu blândețe.

Eu dau din cap, iar ea întinde mâna spre telefon.

– Te superi dacă... pot să...?

Îi dau telefonul, iar Zofia zâmbeşte uşor la cameră. Vorbeşte foarte încet şi cu grijă în polonă timp de câteva minute. O singură lacrimă se rostogoleşte pe obrazul Babciei, dar dă din cap. Zofia se uită la mine şi zâmbeşte.

– Ei bine, ăsta e un mister rezolvat.

– Este?

– Alina Dziak a fost cea mai mică dintre copiii Faustinei şi ai lui Bartuk Dziak. Au avut patru copii – o fiică, Truda, băieţii gemeni, şi apoi Alina. Mi-am amintit componenţa familiei doar pentru că datele la care s-au născut gemenii şi Alina sunt destul de apropiate şi mi-a părut atât de rău de biata Faustina, spune Zofia confuză, dar apoi se dezmeticeşte. Alice, tocmai am întrebat-o pe bunica ta dacă ea este Alina şi a dat din cap că da.

Fac ochii mari.

– Cum? Mamă? Tu asculţi?

O văd pe mama cum îi întinde iPad-ul Babciei, iar ea îşi ia telefonul înapoi. Faţa ei umple ecranul şi se încruntă.

– Numele ei este Hanna, spune mama încordată. Este confuză.

– Nu am găsit nici urmă de documente pentru Hanna în acest district, nici măcar vreo familie de proveniență care să poarte acest nume, îi spune Zofia cu blândeţe mamei. Nu are nici o logică. Dacă aceasta este casa copilăriei ei, iar ea şi fraţii săi s-au născut aici, familia Wiśniewski ar fi fost înregistrată pe undeva.

Mama clatină din cap, dar apoi aud pe fundal, din salon, sunetul electronic al declanşatorului camerei foto. Mama îşi întoarce privirea de la ecran, iar apoi aud iPad-ul Babciei spunând Alina, moment în care mama face ochii mari şi neîncrezători. Încet, întoarce camera de filmat şi o văd pe Babcia stând pe pat, cu iPad-ul sprijinit stângaci în poală, cu faţa spre mama.

Pe chipul Babciei este aşezată o mască de pură determinare. A creat o

etichetă pe ecranul iPad-ului pentru Alina, cu tot cu un selfie nou-nouț pentru imagine. După o clipă sau două, Babcia ne aruncă o privire nerăbdătoare, apoi își ridică degetul arătător de la mâna stângă, îl îndreaptă spre ecran, apoi îl înfige în propriul ei piept.

– Sfinte Sisoe, spun eu.

– Asta e o confirmare destul de definitivă, spune Zofia.

– Nu. Nu cred asta, spune mama.

Întoarce din nou camera și se încruntă la ecran.

– Alice, nu înțeleg. Nu are nici un sens. M-a mințit toată viața mea? Nu. Eu nu...

– Mamă, o întrerup cu grijă. Mai ții minte că și-a dorit să mă numești Alina? Poate că are măcar un pic de sens.

Expresia mamei se înăsprește. Ne uităm una la cealaltă pentru o clipă, apoi camera captează din nou sunetul iPad-ului Babciei vorbind.

Alina foc Tomasz. Babcia foc Tomasz. Alina foc Tomasz.

– Iisuse, acum se supără, murmură mama.

Este vizibil frustrată și se uită țintă la cameră.

– Mă duc să o calmez. Alice, vorbim mai târziu. Trebuie să mă gândesc la asta.

Apelul se întrerupe brusc, iar eu oftez și mă uit la Zofia.

– Așadar, bunica mea a adoptat o identitate falsă acum optzeci și ceva de ani. Asta e ceea ce presupunem noi?

– Da, cred că este deducția corectă.

– Ai idee de ce?

– Există un număr infinit de explicaţii posibile. Falsificarea identităţii era o industrie înfloritoare în Polonia ocupată.

Zofia ridică din umeri.

– Poate că, la un moment dat, a intrat în conflict cu naziştii şi a trebuit să se ascundă. Nu prea avem cum să ştim, decât dacă găseşte ea o modalitate de a ne spune.

Mă uit din nou în jurul fermei. Nu sunt prea multe lucruri aici, dar îmi dau seama că nu sunt deloc pregătită să plec, aşa că îmi găsesc o scuză pentru a rămâne.

– Cred că o să mai fac câteva fotografii... Aş vrea să le trimit câteva soţului şi copiilor mei.

– Nu te grăbi, Alice.

Zofia zâmbeşte, apoi se îndepărtează de mine, spunându-mi:

– Îţi las puţin spaţiu, da? Te aştept la maşină.

După ce am fotografiat fiecare detaliu peste care am dat în jurul vechii case a Babciei, eu şi Zofia ne întoarcem în oraş. Următoarea adresă se află la doar o milă distanţă de fermă, adânc cuibărită pe o alee îngustă. În timp ce Zofia întoarce maşina pe mica stradă, eu cercetez cu privirea copacii falnici de pe trotuar.

– Castani dulci, îmi explică Zofia. Sunt peste tot prin parcul acela imens de la capătul străzii. Ce loc frumos. Bănuiesc că trebuie să fi fost o adresă destul de prestigioasă pe vremea bunicii tale.

Aici sunt câteva case foarte vechi şi foarte mari şi, când intrăm prima dată pe stradă, categoric mă aştept să ne îndreptăm spre una dintre ele. Sunt dezamăgită totuşi, pentru că numărul spre care ne-a îndrumat bunica mea se întâmplă să fie al uneia dintre casele recent modernizate de pe alee.

– Cred că am avut noroc cu ferma, dar orice spera ea să găsim aici pare să fi dispărut de mult, spune Zofia.

– Nu pare că am prea multe de făcut aici, în afară de a face nişte fotografii ca să-i arăt cum arată acum, spun eu cu un oftat.

În orice caz, batem la uşă şi descoperim că proprietarii de acum sunt un cuplu de tineri profesionişti, iar casa a fost vândută de cel puţin două ori în ultimii douăzeci de ani, aşa că femeia care răspunde la uşă nu are idee de ce şi-ar fi dorit bunica mea o poză cu această locuinţă. Totuşi, este o persoană caldă şi prietenoasă, iar după ce îi explicăm de ce ne aflăm acolo, este într-atât de amabilă, încât se oferă să ne arate casa, în eventualitatea în care este important acest lucru. Când intrăm în holul ultramodern, devine clar că orice şi-ar fi dorit Babcia să găsim aici a dispărut de mult.

Plecăm cu mâna goală – şi ştiam că s-ar putea întâmpla aşa – dar este dezamăgitor după ce am văzut ferma şi am descoperit numele real al Babciei. A trecut de mult de ora prânzului şi începe să îmi chiorăie stomacul. Zofia sugerează să luăm o pauză, aşa că ne întoarcem în piaţa oraşului pentru asta.

– Să vedem ce ne aduce această după-amiază.

Îmi face cu ochiul şi ne aşezăm la masă.

După ce mâncăm, o las pe Zofia să-şi bea cea de-a doua cafea, cea de care are „nevoie disperată“, iar eu mă îndrept spre o alee din apropiere, pentru a găsi puţină intimitate şi pentru a-mi suna familia.

– Unde eşti, mami? mă întreabă Callie de îndată ce o sun.

Conexiunea nu este grozavă aici, aşa că transmisia video a chipului ei nu este la fel de clară cum a fost ieri în oraş, însă, cu toate astea, îmi este suficient să o văd ca să simt pentru prima dată fiorul dorului de casă. Îl resping şi păstrez un ton relaxat al vocii.

– Ne aflăm într-un orăşel numit Trzebinia, locul unde s-au născut Babcia şi

Pa, îi spun eu. Cum stau lucrurile pe acolo?

– Ah, ştii tu, spune ea. Nu-ţi face griji, acum îl ajut mai mult pe tata – aproape că a reuşit să se descurce cu chestiile elementare. Aproape.

Încerc să râd, dar şi tresar în acelaşi timp, iar expresia lui Callie devine un pic mai tristă.

– Mami. Când tati pleacă cu serviciul, ne lipseşte foarte mult, dar acum este atât de diferit. Mi-e foarte dor de tine.

– Şi mie mi-e dor de tine, ursuleţ, spun cu tristeţe.

Ochii mari ai lui Callie se umplu de lacrimi, iar ea clipeşte iute.

– Mă rog, spune ea, şi pentru doar o secundă pare mult mai matură faţă de cei zece ani pe care îi are, încât mă doare un pic mai tare inima.

Expiră, apoi mă întreabă veselă:

– Ai mai descoperit ceva mişto azi?

O pun la curent cu ceea ce s-a întâmplat la fermă, apoi îi promit că îi voi trimite câteva fotografii. Când Wade răspunde la telefon, revine şi dorul de casă. Stând acasă, petrec o grămadă de timp făcându-mi griji în legătură cu lucrurile care par să nu meargă în căsnicia mea. Abia acum, când mă aflu în cealaltă parte a lumii, îmi este foarte limpede că unele lucruri sunt încă întregi. Legătura dintre noi pare mai puţin vibrantă decât era odată, dar Wade este încă cel mai bun prieten al meu şi mă simt încă profund, iremediabil atrasă de el.

– Hei, spun încet.

– Bună, încântătoarea mea soţie, spune el zâmbind. Cum merg lucrurile în fascinanta Europă?

– Vai, fascinant, glumesc eu, întorcând camera pentru a-i arăta priveliştea aleii.

Când întorc din nou camera, el râde.

– Am vizitat casa copilăriei Babciei şi, cât timp eram acolo, am sunat-o pe mama, încât să poată să o vadă şi Babcia. A fost destul de uimitor. De fapt, un moment foarte special, mă bucur că am reuşit să fac asta pentru ea. Şi ghici ce? Numele adevărat al Babciei este Alina.

– Nu se poate.

– E adevărat. Mama mi-a povestit zilele trecute că a încercat să o convingă pe ea să-mi dea mie numele ăsta, dar nu aveam nici o idee de unde a apărut, spun eu.

– Incredibil. Ai vreo idee de ce a folosit un alt nume odată ce s-a mutat aici?

– Nu ştim încă. Oh, şi apropo, Zofia este minunată – o excelentă şoferiţă şi e şi foarte bine informată. Bine lucrat.

– Mulţumesc.

Wade face o plecăciune falsă la cameră, după care ne oprim amândoi. Lucrurile par mai liniştite acasă astăzi, dar am emoţii când vine momentul să îl întreb despre Eddie.

– Este la el în cameră, se uită la videoclipurile lui, spune Wade, „auzind“ în mod corect întrebarea pe care nu i-am adresat-o, ceea ce mă emoţionează. Este bine, Alice. Ieri l-am luat cu mine la birou şi s-a împrietenit cu unii din echipa mea.

Fac ochii mari când aud asta.

– Serios?

– Desigur, spune Wade şi ridică din umeri. Ei bine, dacă stai să te gândeşti, biroul meu este un fel de loc ideal pentru Eddie. Adică, sunt reguli peste reguli peste reguli, iar totul este scris. I-am dat pur şi simplu manualul de siguranţă pentru vizitatori, l-a citit, iar apoi a stat liniştit în biroul meu toată ziua şi s-a jucat cu iPad-ul lui. Ah, apoi a venit cu mine la o şedinţă, a stat jos şi s-a jucat cu titirezul ăla o vreme. Probabil că ajută şi faptul că nici unul

dintre șobolanii mei de laborator nu este deosebit de vorbăreț – într-un fel, Eddie s-a simțit ca acasă.

Wade face o pauză, apoi își drege glasul și recunoaște cu vădită dificultate:

– M-a făcut să mă întreb de ce nu l-am mai luat cu mine până acum.

Simt un val brusc de confuzie, căci sunt oarecum încântată și ușurată de această mărturisire, dar mă simt și revoltată instantaneu. În acești ultimi ani, am renunțat să mai încerc să-l conving pe Wade să creeze o conexiune cu Eddie, dar înainte de asta?! În primii ani?!

Pe atunci, încercam tot timpul.

Fii un om mai bun, Alice. Nu o spune.

Nu. O. Spune.

– Ți-am spus cu mulți ani în urmă că ar trebui să-l iei cu tine la birou într-o zi. Ți-am spus că i-ar plăcea. Ți-am spus că echipa ta ar înțelege, dar ai zis că ar fi prea periculos, dar eu ți-am spus-o, am rostit eu.

Maxilarul lui Wade se încordează.

– Știu că mi-ai spus, spune el cu rigiditate.

Trebuie să redirecționez această conversație înainte de a se transforma într-o ceartă, dar am nevoie de mai multe informații despre fiul meu, așa că încerc să par mai senină când întreb:

– Și a dormit noaptea trecută? A mâncat?

Wade se uită acum la cameră cu o oarecare precauție.

– I-am dat melatonina aseară și, da, a dormit destul de bine. A întrebat din când în când de tine pe iPad. Pascale i-a arătat cu degetul calendarul pe care i l-ai făcut.

Privirea i se înmoaie, la fel și tonul, în timp ce mă liniștește din nou, așa cum

am nevoie cu disperare.

– Totuși, nu e nimic ce nu putem rezolva, dragă. Totul este în regulă.

Pentru o secundă, nu mă pot gândi decât la bietul meu băiat, derutat de absența mea, întrebând din nou și din nou de mine, dar fără să poată înțelege cu adevărat de ce am dispărut eu într-o zi, pe când el era la școală. În momentul în care simt cum tensiunea începe să-mi străbată trupul, mă forțez să mă gândesc la cât de rău ar fi putut decurge totul – la cât de rău mă așteptam să fie – și la lucrurile bune care au rezultat deja din această călătorie. Dacă Wade ar putea să-l ia pe Eddie cu el la serviciu în foarte rarele ocazii când sunt bolnavă sau când nu pot jongla cu programul lui Eddie și al lui Callie...

Întreaga mea viață ar fi diferită.

Aș avea un plan de rezervă pentru clipele în care am nevoie disperată de unul. Din când în când, aș avea șansa unui moment de respiro.

Aș avea pe cineva care să mă ajute când am nevoie de o pauză, cineva cu care să împart momentele bune și momentele proaste. Adică tot ce mi-am dorit încă de la bun început.

Deschid gura pentru a spune ceva de genul ăsta, dar, în ultima secundă, îmi atrage atenția un morman de obiecte de pe fundalul fluxului video, obiecte ce nu își au locul acolo.

– Wade... ce e aia de pe blat?

Wade se uită în spate, apoi ridică din umeri.

– Conserve de supă.

– De ce... Wade, de ce sunt șase cutii de supă de-a lui Eddie pe blat?

– Nu știu, Alice. Nu le-am observat până acum. Cred că Eddie le pune acolo...

Își curăță gâtul, apoi adaugă cu vizibilă nedumerire:

– ...dintr-un anumit motiv.

Există un singur motiv pentru care Eddie așază supa pe blat. O face atunci când îi este foame, iar eu întârzii ori sunt ocupată cu altceva, iar el vrea să mă grăbească. Dacă sunt șase cutii de supă acolo, probabil înseamnă că a cerut cina și nu a primit-o, așa că a încercat să grăbească lucrurile scoțând o cutie. Și fiindcă nu a funcționat, a încercat din nou, și din nou...

– Wade, ce a mâncat la cină în ultimele două seri? am întrebat.

Tonul meu a devenit din nou aspru – recunoștința pe care am simțit-o cu o clipă în urmă a dispărut. Intru în modul „mama-tigru“, iar Wade știe asta. Chiar și prin intermediul fluxului video ușor pixelat, îi pot vedea privirea defensivă.

– În prima seară, i-am dat ceva de la McDonald’s, așa cum am mâncat eu și Pascale, iar aseară am mâncat macaroane cu brânză.

– Cât iaurt a mâncat ieri?

– E bine, Alice, mi-o taie Wade. Mănâncă. Mă ocup eu de el. O încercare de a diversifica nu poate să-i fie decât benefică. Cât de sănătos crezi că este pentru el să mănânce doar două alimente ca bază pentru întreaga lui dietă?

– Cât de sănătoase crezi că sunt McDonald’s și macaroanele cu brânză?! exclam eu fără să-mi vină a crede. Fă-i naibii supa! Știam eu că așa vei face, Wade. El nu mănâncă nimic solid sau care are cocoloașe. Are simțurile...

– Ascultă, o să-i dau supa.

Tonul lui Wade capătă o nuanță urgentă, conciliantă, fiindcă se pare că își dă seama că tensiunea care a fiert pe durata celei mai mari părți din această conversație este pe cale să dea în clocot. Chiar și tonul vocii sale mă frustrează acum, pentru că nu recunoaște că am dreptate – el pur și simplu nu vrea să intre într-un meci de urlete cu mine, când mă aflu la opt mii de kilometri distanță.

– Doar că nu am observat că o așeza acolo, bine? M-am gândit doar că i-ar

prinde bine să încerce diferite alimente, să se obișnuiască și cu alte texturi, astfel încât dieta lui să nu fie atât de restrictivă. În orice caz, nu moare de foame, nu în două zile, și a mâncat o grămadă de iaurt. L-am făcut să mănânce chiar și Go-Gurt cu etichetă nouă...

– Nu poți să-i schimbi întreaga rutină, Wade! îl întrerup eu, pierzându-mi răbdarea. Am lucrat cu el toată viața lui pentru a-l aduce în acest punct.

– Alice, spune Wade.

Vocea lui este foarte domoală acum.

– Mă străduiesc, bine? Ne-am înțeles că tu vei merge în această călătorie, iar eu mă voi ocupa de lucrurile de acasă. Ne-am pus de acord până și că voi face asta în felul meu. Am făcut o greșeală cu supa, dar am să o repar azi.

Concilierea rapidă este pe de-a-ntregul la fel de frustrantă precum a fost escaladarea rapidă, căci chiar vreau să-l fac să înțeleagă cât de important este ca Eddie să primească supa aceea, dar chiar atunci o observ pe Zofia care merge pe după colț. Este cu ochii în propriul telefon și nu pare să fie atentă la mine, dar cu siguranță că a auzit cel puțin o parte din conversație și mă simt puțin stânjenită. Îmi umflu obrajii și expir, apoi îmi întorc privirea de la telefon pentru un minut, iar ochii mi se umplu de lacrimi.

– Mai bine aș pleca, spun brusc.

– Nu vrei să vorbești cu Eddie? se încruntă Wade.

Scutur din cap și vărs o lacrimă. Sunt prea supărată ca să vorbesc cu Eddie și știu că el ar vedea prin orice fațadă pe care aș încerca să o construiesc. Nu are rost să-l supăr și mai tare pe bietul copil.

– Nu. Zofia s-a întors și avem treburi de rezolvat, eu chiar... poate că pot să sun diseară.

– Să ai o zi bună, Alice, spune el, dar maxilarul îi este încă încordat.

– Și tu, Wade, îi răspund eu.

Mi-a fost dor de el când a răspuns la telefon, însă, în momentul în care închid, simt doar ușurarea că îmi iau rămas-bun. Mă simt incredibil de frustrată și îmi ia câteva minute până să îmi dau seama că l-am întrerupt pe soțul meu în timp ce încerca să-mi spună ceva despre noua etichetă de pe Go-Gurt.

Și acum, că mă gândesc mai bine, mi se pare că mi-a zis ceva despre cum Eddie mănâncă iaurt din tuburile cu noua etichetă – ceva de care eram ١٠٠٪ sigură că nu va fi niciodată posibil.

Capitolul 31

Alina

Eu şi Tomasz împachetam mâncarea în găleţi pentru a le-o duce lui Saul şi Evei, când el s-a oprit dintr-odată şi s-a uitat la mine.

– Poate că, în loc să ducem noi mâncarea acolo, ar putea veni Saul şi Eva aici. În felul acesta, ar putea să o mănânce pe toată.

– Ne va lăsa Jan să-i scoatem de acolo? am întrebat eu nesigură.

Tomasz a făcut o grimasă şi a clătinat din cap.

– Nu, ar fi furios dacă l-am trezi.

– Ei bine, nu vor încăpea prin trapă.

– Ne va fi uşor cu Tikva. Şi poate că reuşim să mai dăm la o parte, foarte discret, doar câteva dintre scândurile de pe peretele din jurul trapei. N-am avea nevoie de mult mai mult spaţiu pentru a-i putea trage şi pe Saul şi Eva prin ea. Jan nu va fi prea încântat, dar, dacă suntem îndeajuns de atenţi încât să nu-l trezim, nu va descoperi nimic până mâine-dimineaţă, iar noi vom fi fost de mult plecaţi când va afla el. Ştiu că e doar o soluţie de scurtă durată, dar s-ar simţi mult mai confortabil aici, chiar dacă va fi vorba despre numai câteva nopţi.

A făcut o pauză, apoi a dat din cap, aparent hotărât.

– Alina, cred că pot face ca asta să meargă.

– Părinţii mei nu se vor supăra, am spus eu fără să mă gândesc.

Tomasz s-a uitat la mine cu tristeţe, iar eu mi-am dres vocea.

– Adică, dacă reuşesc să vină acasă...

Am decis să încercăm măcar – ne mai rămăsese încă puţin timp la dispoziţie, aşa că am pornit-o pe acel drum anevoios peste câmp pentru a ajunge în spatele casei de alături. Când ne-am apropiat, Tomasz şi-a dus degetele la buze, aşa cum făcuse în noaptea precedentă. S-a aplecat să verifice dacă piatra era acolo, iar apoi, încruntat, s-a ridicat. Mi-a făcut un semn cu mâna să aştept acolo, după care s-a strecurat pe după colţ, iar apoi de-a lungul zidului, înspre partea din faţă a casei. Eu am rămas în colţul din spate, însă, de la locul meu, mi-am întins gâtul să-l pot urmări.

Când a ajuns la colţul din faţă al casei, umerii i s-au prăbuşit. Întorcându-se pentru a se strecura pe lângă el, i-am zărit chipul în lumina lunii, durerea din expresia lui fiind atât de vie, încât mi-a tăiat respiraţia. Tomasz nu mai încerca să se ascundă – în schimb, s-a îndepărtat de zid, cu mâna întinsă de parcă încerca să dea de cineva.

Ştiam că îmi spusese să aştept acolo unde eram, dar nu am putut, nu după ce i-am văzut expresia de pe faţă. Am repetat acelaşi drum pe care tocmai îl parcursese el, păşind cu grijă pe lângă zidul casei.

– Nu, Tomasz.

Cuvintele răguşite au fost purtate prin aerul nopţii, de altfel liniştit.

– Nu trebuie să fii aici. Au întrebat de tine. Dacă s-au întors după tine?

– Dacă tu ai impresia că te las să te descurci de unul singur cu asta, a răspuns Tomasz înfundat, te înşeli amarnic, fratele meu.

Am vrut să rămân în spatele casei, dar picioarele mele păreau să aibă o altă idee. M-au propulsat în mod automat pe urmele lui Tomasz, iar când am ajuns la colţul din faţă al casei, am respirat profund şi m-am forţat să privesc în jurul ei.

La început, nici măcar nu am fost în stare să înțeleg scena din fața mea. Sub lumina strălucitoare a lunii, Saul era prăbușit pe treptele din față, trupul fără vlagă al Evei fiind cuibărit la el în poală. Am tresărit când am recunoscut chipul pierdut al micuței Tikva, cu trupul ei firav strâns între piepturile părinților ei. Fața lui Saul era încremenită într-o mască de durere mult prea profundă pentru a fi înțeleasă – maxilarul îi atârna moale, ochii îi erau larg deschiși – iar acum, că eram mai aproape de el, puteam să observ că singurele mișcări pe care le făcea erau clipitul sporadic din pleoapele umflate, precum și inspirația, iar apoi expirația sacadată a pieptului său.

– Saul, a șoptit Tomasz. Ce s-a întâmplat?

Saul s-a întors spre vocea lui Tomasz, dar privirea îi era dezorientată. A clipit din nou, apoi a scuturat din cap, după care o convulsie i-a zdruncinat tot corpul și le-a tras pe Eva și pe fetiță mai sus, în dreptul gâtului, podidit de o serie de suspine cutremurătoare.

Am rămas după colțul din față al casei, incapabilă să mă uit în altă parte, dar mult prea speriată ca să mă apropii. Tomasz însă s-a așezat chiar lângă prietenul său și și-a trecut brațul peste umerii lui.

– Saul, a spus din nou Tomasz, iar de data aceasta, glasul lui s-a frânt. Îmi pare atât de rău, prietene. Îmi pare atât de rău.

– Soldații știau tot – știau chiar și despre tine și Nadia.

Saul a plâns, iar eu am surprins întreaga forță a agoniei din expresia lui în clipa în care s-a întors cu fața către Tomasz.

– Tomasz, acum mi-au luat totul. Nu mai am pentru ce să trăiesc. Fugi ca să-ți salvezi viața, dar pe mine lasă-mă să mor. Te rog, lasă-mă să mor.

Tomasz a rămas pe scară, alături de Saul, atât de mult timp, încât mi-au amorțit picioarele și a trebuit să mă las în jos pentru a mă așeza pe pământ – totuși, am rămas la colțul casei. Nu mă puteam convinge să mă apropii de ei – pe de o parte, din respect pentru dreptul la intimitate al lui Saul în timp ce

jelea, iar pe de altă parte, pentru că mi s-a făcut rău văzând cadavrele și simțind mirosul greoi de sânge din aer.

De fiecare dată când închideam ochii, îmi apărea în minte chipul micuței Tikva. Dormea când am ținut-o la pieptul meu, dar acum, că i-am văzut chipul încremenit pe vecie, nu-mi mai puteam aminti inocența clipei în care se afla în brațele mele, în siguranță. Și cel mai rău lucru era acela că știam, după ce fusesem martoră la moartea lui Aleksy și a primarului, că această imagine făcea acum parte din mine. După ce asistasem la acest moment, nu aveam să mai fiu niciodată aceeași.

După un timp, Tomasz s-a ridicat în picioare și s-a apropiat de mine. Fața și barba îi erau ude de lacrimi și, îmbrățișându-mă, tremura.

– Alina, mi-a șoptit. Trebuie să te rog ceva. Poți să aștepți cu el?

– Să aștept cu el? i-am șoptit la rândul meu, trecându-mi frenetic privirea spre bărbat și spre cadavrele aflate la doar câțiva metri distanță. Unde te duci?

– Este plin de sângele lor, a șoptit Tomasz. Are nevoie de haine curate. Va trebui să mă întorc la tine acasă și să iau ceva de îmbrăcat pentru el.

– Nu putem să mergem cu toții? Nu putem să-l luăm cu noi?

– Trebuie să..., Tomasz s-a oprit.

A lăsat privirea în pământ, iar apoi s-a uitat la mine. Trebuie să le îngropăm mai întâi, dragostea mea. Este minimul pe care îl merită.

Mi-am închis ochii strâns pentru un moment, după care, plină de speranță, am sugerat:

– Dar înăuntru sunt haine de-ale lui Jan.

– Jan este responsabil în totalitate de moartea soției și a copilului lui Saul, Alina. Nu pot să-i cer asta.

Am vrut să spun nu, iar vechea Alina ar fi făcut-o. Dar eram hotărâtă ca acum să fiu adult și să-l fac pe Tomasz mândru de femeia care devenisem. Totuși,

nu îmi era ușor să accept să rămân singură cu un bărbat și două cadavre care mă înspăimântau, într-un loc în care era evident că fuseseră naziști în ultimele ore, mai ales având în vedere probabilitatea ca aceştia să se întoarcă. Am strâns din dinţi când am spus:

– Putem măcar să-l mutăm la adăpost?

– Interiorul casei este..., Tomasz s-a oprit, iar apoi a clătinat din cap. Nu intra acolo, dragostea mea. Am văzut prin ușă. Este un dezastru.

Mi-a dat părul la o parte de pe față și mi-a șoptit:

– Chiar nu cred că se vor mai întoarce aici astă-seară. Încă nu poate să-mi spună ce s-a întâmplat, dar fie l-au lăsat intenţionat în viaţă, fie s-a ascuns cumva de ei. Iar dacă se vor întoarce, vor veni cu o mașină, așa că vei vedea luminile sau vei auzi motorul cu mult înainte de a se apropia de casă – ia-l în hambar și ascundeți-vă. Bine?

Mi s-a întretăiat respirația, mi-am mușcat buza cu putere și m-am forțat să dau din cap. Am simțit o apăsare în piept, de parcă frica m-ar fi putut sufoca și pe mine. Tomasz a dat din cap spre Saul, încurajându-mă să mă duc lângă celălalt bărbat, iar eu am scâncit puțin în timp ce mă forțam să mă apropii de cadavre. Mi-am spus să nu mă mai uit la copil. Mi-am spus că aș putea să stau cu el și să mă prefac că nu erau acolo.

Dar nu m-am putut uita în altă parte, Tikva fiind cea pe care o priveam în timp ce mergeam. Pe măsură ce mă apropiam, mirosul de sânge a devenit copleşitor, iar stomacul mi s-a întors pe dos din nou şi din nou. M-am luptat să-mi reprim nevoia de a vomita, dar am mers la Saul şi m-am aşezat chiar lângă el, așa cum făcuse Tomasz.

– Bună, Saul, sunt Alina, am spus eu cu multă blândețe. Tomasz se duce să-ți aducă haine curate. Eu o să rămân cu tine. Nu ești singur. Suntem aici pentru tine.

Bărbatul s-a întors spre mine și mi-am dat seama că încerca să își fixeze privirea asupra mea.

– Mulțumesc pentru bunătatea ta, Alina, a spus el cu vocea înecată.

Am dat din cap o dată și, când am dat să mă uit din nou în altă parte, a răbufnit:

– Nu știu dacă ei l-au prins pe Jan sau dacă el ne-a turnat. Dar trebuie să le fi spus totul – totul – unde ne ascundeam, cum supraviețuiam. Au vrut să îl predăm pe Tomasz, i-au spus Evei că o vor lăsa în viață dacă le spune unde îl găsesc, dar ea a fost mult mai inteligentă de atât, frumoasa și geniala mea soție. Dar apoi au luat-o pe Tikva din brațele Evei...

– Nu trebuie să-mi spui, am șoptit eu grăbit, dar el nu părea să mă audă.

– ...și au pus-o la pământ și au împușcat-o în piept pentru că au crezut că vom vorbi, dar nu-și dădeau seama? Odată ce o împușcau pe ea, noi oricum nu mai aveam pentru ce trăi. Iar apoi soția mea...

Atunci mi-am dat seama că nu vorbea deloc pentru mine. Era la fel ca în acele momente petrecute în fiecare duminică alături de Emilia în fața casei mele. La fel ca micuța Emilia, Saul avea pur și simplu nevoie să spună cuiva ce se întâmplase cu familia lui, iar acum, că era pregătit să vorbească, s-a întâmplat ca eu să fiu singurul spectator.

– Eva era isterică, iar soldatul care o ținea a... izbit-o de perete, iar ea a tăcut și am putut vedea că avea craniul... Am încercat, dar... era... nu... Așa că speram să fiu eu următorul și să putem călători împreună în viața de apoi, dar nu am tresărit și, când ele nu au mai fost, nici nu am încercat să mă lupt să scap. Sergentul era atât de supărat că nu m-am zbătut... a spus să fiu lăsat în viață. A spus că era o pedeapsă mai aspră să fiu lăsat singur să mor încet.

Glasul lui Saul s-a frânt din nou.

– I-am implorat să mă împuște. Vreau să fiu cu familia mea.

Nu știam ce să răspund la asta, iar tot ce mi-a venit în minte a fost să fac așa cum făcuse Tomasz, să-mi trec brațul peste umerii subțiri ai lui Saul. S-a prăbușit din nou, complet distrus, șoptind:

– Cât de mult trebuie să mă urască Dumnezeu... de mă lasă să sufăr aşa? Cu siguranţă...

– Nu spune asta, am zis eu cu înverşunare, iar Saul a tresărit, de parcă abia acum ar fi observat că eram acolo.

Îmi părea rău că îi vorbeam atât de aspru, dar ştiam prea bine că singurul mod în care puteam supravieţui întunericului era să ne agăţăm de o urmă de speranţă. Nu mai aveam ce altceva să fac pentru Saul, în afară de a-mi strecura braţul pe după umerii lui şi de a-i arăta ceea ce îi mai rămăsese – şi tot ce mai avea era credinţa lui.

– Trebuie să crezi că, dacă Dumnezeu ţi-a permis să trăieşti până în acest punct, este pentru un scop. Trebuie să crezi că ţi-a mai rămas ceva de făcut pe acest pământ înainte de a fi luat la ceruri. Agaţă-te bine de ceea ce ţi-a mai rămas, Saul Weiss. Şi dacă tot ceea ce ţi-a mai rămas este credinţa ta, atunci agaţă-te de ea cu fiecare fărâmă de putere pe care o mai ai, mă auzi?

A clipit spre mine. Pentru o clipă, am crezut că am mers prea departe şi am fost zguduită de un regret intens. Cine eram eu să îi vorbesc atât de aspru despre credinţa lui acestui evreu, chiar în momentul în care se îngrijea de trupurile tot mai reci ale întregii sale familii? Respiraţia cutremurătoare a lui Saul se auzea din ce în ce mai greoaie şi mai iute, dar apoi a dat brusc din cap, şi-a întors privirea spre câmp şi a închis ochii.

Înşiruirea de cuvinte care i-au alunecat de pe buze erau într-o limbă pe care nu o cunoşteam, dar tradiţiile noastre erau irelevante în acel moment – profunzimea pierderii lui transcendea orice diferenţă dintre noi. Nu eram un evreu şi o catolică, nu eram nici măcar bărbat şi femeie – eram pur şi simplu două fiinţe umane care deplângeau un act inuman.

Am închis strâns ochii, să nu mă uit din greşeală la chipul copilului de lângă mine, şi mi-am plecat capul pentru ca eu şi Saul să ne rugăm împreună.

Când s-a întors, Tomasz era foarte tăcut, ducând în mâini două găleţi pline cu provizii, dar şi un rând de haine pentru Saul, pe care le ţinea pe umeri. A

vărsat proviziile pe pământ, după care a umplut găleţile la fântâna din apropiere. Ducându-mă puţin mai departe pentru a le oferi un pic de intimitate, minunatul meu Tomasz l-a ajutat pe Saul să cureţe cadavrele şi, în cele din urmă, l-a ajutat şi pe el să se spele şi să se îmbrace.

Saul a insistat să sape el mormântul, dar era prea slăbit şi, într-un final, a fost nevoit să accepte să fie ajutat. Lucra cu vădită dificultate, până când trebuia să se oprească, după care Tomasz muncea cu furie cât timp se odihnea Saul, pregătit fiind să îi ia locul. Nu aveau vreme să sape adânc sau cu grijă – în schimb, nu căutau decât să le ofere Evei şi micuţei Tikva demnitatea unui loc de veci.

Saul şi-a purtat mai întâi soţia pe braţe la mormânt. Era aproape calm în acele clipe, culcând-o cu grijă în el, vorbindu-i cu blândeţe şi sărutându-i fruntea. Când Tomasz i-a pus în braţe trupul bebeluşului lor, calmul a dispărut cu totul. Saul a început din nou să jelească tare şi neconsolat. S-a aplecat să aşeze copilaşul la pieptul Evei, iar apoi i-a înfăşurat cu grijă braţele în jurul fiicei lor. În ultima clipă, Saul s-a aplecat din nou şi a scos unul dintre panto-fiorii de piele din picioarele Tikvei. Privindu-l pe omul acela cum se ridica de lângă familia pe care o lăsa în pământ, ştiam cât de aprig îşi dorea să fi fost acolo, cu ele.

Când Tomasz a acoperit mormântul cu pământ, Saul a căzut în genunchi lângă el, spunând rugăciuni printre plânsete cutremurătoare şi ţinând pantofiorul strâns la piept.

Tomasz şi-a şters lacrimile şi a venit repede lângă mine. Ne-am îmbrăţişat, iar el mi-a şoptit apăsat:

– Nu mai avem timp.

– Ştiu, i-am şoptit şi eu. Dar... nu îl putem lăsa aici. Îl putem duce la cineva?

Tomasz s-a dezlipit atunci de mine şi m-a privit.

– Nu, am spus eu imediat. Nu, Tomasz. Nu putem rămâne aici. Chiar tu ai spus-o, dacă rămânem...

– Nu intenționez deloc ca noi doi să rămânem, m-a întrerupt el. Nu eşti în siguranță – ei îți cunosc numele, știu cum arăți – nu poți rămâne, Alina. Nu am de gând să stau cu mâinile-n sân şi să privesc cum...

– Acum știu şi cine eşti tu, am exclamat eu. N-ai auzit ce a spus Saul? Tocmai de asta trebuie să plecăm.

– Ei ştiu cine sunt eu, deci nu e decât o chestiune de timp până când vor afla cine este Emilia, a spus brusc Tomasz.

Nu mă gândisem la asta, iar de îndată ce a spus-o, mi s-a întors stomacul pe dos.

– Trebuie să le spun celorlalți prieteni ai mei să fugă. Trebuie să o avertizez pe sora ta şi să o duc pe Emilia într-un loc sigur. Dar...

Mi-a cuprins brațele cu palmele lui şi m-a ținut strâns, privindu-mă insistent în ochi şi şoptindu-mi:

– Alina, tu trebuie să pleci. Nu putem rata această şansă.

– Cum? Nu! Nu pot merge singură, Tomasz! am țipat eu şocată, pe când ochii lui frumoşi şi albaştri mă implorau, iar glasul i se frângea într-un plânset.

– Știu. Știu că e prea mult ce-ți cer şi, cu toate astea, îți cer chiar mai mult de atât.

M-am uitat la el fără să înțeleg, după care privirea lui s-a îndreptat spre Saul, care încă plângea în genunchi lângă mormânt.

– Tomasz...

– Este slăbit. Este în stare de şoc. Va trebui să-l duci în spate, dacă nu fizic, atunci emoțional. Dar ai să vezi, după ce se va face bine... El e calificat – un specialist complet pregătit, ce posedă cunoştințe şi abilități imense, poate face atât de mult bine. Poate ajuta sute, dacă nu mii de oameni. Ar fi de neiertat ca eu să plec în seara asta, când ar putea merge el în locul meu.

– Nu! Nu-mi cere asta! Nu pot...

– Te rog, moje wszystko.

– Nu pot pleca fără tine.

– Te implor, Alina, a spus Tomasz.

Mă privea în continuare cu acea expresie intensă, dar am auzit schimbarea din tonul lui. Luase o hotărâre, deci nimic din ce spuneam eu nu avea să îl facă să se răzgândească.

– Cum ar putea să funcţioneze măcar povestea asta? Are măcar acte de identitate? Nu vor fi acte de identitate evreieşti? Îl vor primi măcar în tabără?

– Nu putem risca, a murmurat Tomasz.

Mi-a dat drumul uşor, iar eu am deschis ochii şi l-am văzut strecurându-şi mâna în buzunarul pantalonilor. A scos cu grijă un act de identitate, pe care l-a deschis ca să mi-l arate. Sub lumina lunii, i-am văzut paşaportul zdrenţuit. Pe o pagină era o fotografie minusculă cu el, dar imaginea era ponosită şi atât de întunecată, încât nici măcar eu nu l-aş fi recunoscut.

– Este dinainte chiar de a pleca la facultate, de pe vremea când tata mă ducea în vacanţe. Cu siguranţă că cei din tabără nu vor observa niciodată diferenţa. Acum, că amândoi avem barbă, această fotografie nu se aseamănă deloc cu nici unul dintre noi. Iar părul lui e mai închis la culoare, dar fotografia este atât de întunecată, încât sunt sigur că va putea intra. Sunt convins de asta.

– Nu vreau să fac asta, am spus eu cu vocea înecată.

– Nu este pentru totdeauna, a spus Tomasz, apoi s-a oprit pentru a trage cu disperare aer în piept. De îndată ce restul prietenilor mei vor fi în siguranţă, de îndată ce Emilia şi sora ta vor fi în siguranţă, am să găsesc o cale de a veni după tine. Henry va aranja să fac rost de acte false şi ne vom întâlni în Buzuluk.

Plângeam amândoi în acel moment – ne agăţam unul de celălalt, fiecare dintre noi încercând cu disperare să îl facă pe celălalt să se răzgândească.

– Nu sunt îndeajuns de puternică pentru a face asta. Nu sunt îndeajuns de

curajoasă. Nu sunt isteață...

– Ești toate aceste lucruri, Alina Dziak, și chiar mai mult, a spus Tomasz cu înverșunare. Tu ești focul care face ca inima mea să bată și energia care mi-a alimentat visurile chiar și în timpul acestui război. Tu ești totul pentru mine. Te cunosc mai bine decât oricine altcineva, tocmai de aceea am încredere în tine și te implor ca, în această seară, să îl conduci pe acest om spre un loc sigur.

Nu am putut să-l refuz. Am vrut cu disperare să... să spun nu, să invoc slăbiciunea, să îmi înfig picioarele în pământul patriei mele și să mă agăț strâns de Tomasz, chiar dacă asta ar fi însemnat moartea.

Dar nu puteam să-l dezamăgesc. Nu puteam să-l decepționez. Și chiar și atunci, am înțeles că acest lucru era ceva ce Tomasz trebuia să facă. Înainte de a putea începe o viață nouă împreună, trebuia, pur și simplu, să își ierte vina de a se fi supus Wehrmachtului din Varșovia. Date fiind profunzimea pierderii sale și circumstanțele imposibile cu care se confrunta acum Saul, Tomasz nu ar fi putut rezista niciodată șansei de a-i oferi o ieșire sigură din Iad omului care cândva făcuse același lucru pentru el.

– Te rog, moje wszystko, a șoptit Tomasz. Te rog.

I-am cuprins capul în mâini și l-am sărutat, iar acel sărut a spus tot ce nu aveam timp să ne spunem.

– Vom găsi întotdeauna drumul înapoi unul spre celălalt, Alina, a spus el, dintr-o suflare, când ne-am despărțit. Dragostea noastră este mai mare decât acest război, asta ți-o jur.

Capitolul 32

Alice

Următoarea adresă a Babciei ne poartă la o clinică medicală, localizată într-o clădire istorică imensă, la intersecția a două străzi liniștite. Clădirea a fost restaurată cu drag și cu bogăție de detalii – la ușa din față este montată o rampă pentru scaunele cu rotile, precum și o ușă glisantă automată din sticlă. Zofia îmi spune că pe sigla mare de deasupra ușii scrie pur și simplu Clinica Medicală Trzebinia, dar că nici unul dintre numele medicilor care figurează pe ea nu se termină cu „Slaski“.

– Asta ar fi fost un pic prea ușor, râde Zofia.

Dar privirea mi-a alunecat asupra unei plăcuțe de bronz de lângă ușa din față pentru că, deși este în polonă, un cuvânt spune într-adevăr Slaski.

– De fapt, spun eu sarcastic, și arăt spre placă.

Zofia face ochii mari, iar apoi citește încet: „În amintirea domnului doctor Aleksy Slaski. Un exemplu de lider și de curaj pentru toți, 1939“. Zofia îmi oferă un zâmbet trist.

– Hmm... Poate că, la urma urmei, suntem pe drumul cel bun.

Fac câteva fotografii cu plăcuța și cu clădirea, iar apoi o urmez pe Zofia înăuntru și cercetez interiorul. Deși este după-amiază, sunt doar două persoane așezate pe scaunele desemnate pentru pacienți, dar în spatele biroului de recepție stau doi tineri, un bărbat și o femeie. Tânărul vorbește la telefon, dar femeia lasă căștile jos când intrăm în încăpere și se uită la mine

cu o intensitate care mă face să mă simt destul de inconfortabil. Mă întreb ce anume din înfățișarea mea trădează faptul că eu sunt străina, și nu Zofia. Apropiindu-ne de birou, Zofia salută recepționerii în polonă, apoi face un gest spre mine și mă prezintă, dar revine la engleză când spune:

– Alice a venit aici din Statele Unite și face cercetări despre istoria familiei sale. Credem că Aleksy Slaski se poate să fi fost străbunicul ei.

– De fapt, nu se poate, o întrerupe tânăra pe Zofia, după care ne zâmbește politicos și cu regret.

– De ce spuneți asta? se încruntă Zofia.

– Ei bine, Aleksy Slaski a fost străbunicul meu, iar bunica mea a fost singurul lui copil.

La început, nu îmi dau seama dacă ar trebui să fiu dezamăgită sau confuză, dar optez repede pentru confuză, așa că mă hotărăsc să clarific.

– Bunica ta a fost Emilia?

Femeia face ochii mari, apoi recunoaște cu precauție:

– Da, ea este...

– Ei bine, spun eu, iar inima începe să-mi bată cu putere când îmi dau seama că am dat peste o legătură cu cineva care se află de fapt pe lista Babciei. Iar recepționera a spus „este“, nu „a fost“, deci... Emilia trăiește!

– Fantastic, chiar speram să o putem găsi...

– Poate că ar trebui să discutăm între patru ochi, murmură femeia.

Se ridică în picioare și ne face semn către un hol.

– Vă rog să mă urmați.

Închide ușa în urma noastră și intrăm într-o mică sală de ședințe. Femeia ne oferă în continuare același zâmbet politicos, dar și-a încrucișat brațele peste

piept și privirea i s-a îngustat doar puțin.

– Ce anume vrei de la Emilia? mă întreabă ea direct. E vorba despre bani?

– Vai, nu, spun eu, clătinând din cap. Nu vreau nimic de la ea, ci doar să intru în legătură cu ea. Tomasz Slaski a fost fratele ei și bunicul meu.

Acum, urma de suspiciune din privirea femeii devine mai pronunțată.

– Îmi pare foarte rău, nu se poate.

Zâmbesc confuză și vreau să o contrazic:

– Cu siguranță este...

– Nu știu de unde ați luat informațiile, dar Tomasz Slaski a murit în 1942, mă întrerupe ea cu blândețe.

Eu și Zofia ne privim încurcate.

– Sunt foarte sigură de asta. Îi vizitez din când în când mormântul, împreună cu bunica mea.

– Dar...

Amintirile îmi revin în prim-plan. Mă gândesc la îmbrățișările blânde ale bunicului meu și la felul în care rarele lui izbucniri de râs puteau să lumineze o încăpere. Era mai plin de viață decât aproape orice altă persoană pe care o cunosc, iar asta numai datorită felului în care se arunca în brațele vieții, ca și cum s-ar fi aflat în permanență în căutarea unei oportunități de a face o diferență sau de a dărui iubire. Dar această tânără femeie nu știe asta, iar acum se uită la mine cu o compasiune evidentă.

– Tomasz nu este un nume neobișnuit în Polonia, la fel ca Slaski. Cred că ai greșit familia.

– Dar străbunica ta a fost Julita, nu-i așa? mă îndeamnă Zofia.

– Da, dar...

– Nu îmi dau seama care este confuzia, dar știu că datele noastre sunt corecte, spune Zofia. Eu însămi am făcut cercetările legate de istoria familiei. Aleksy și Julita Slaski au fost cu siguranță părinții lui Tomasz Slaski, născut în ١٩٣٠, iar el este bunicul lui Alice.

– Ei bine, îmi pare rău, spune femeia, adoptând acum o oarecare poziție defensivă, dar nici eu nu mă înșel – nu în legătură cu asta.

Încep să devin un pic disperată, așa că încerc o altă abordare.

– Cum vă numiți?

– Sunt Lia Truchen.

– Îmi pare foarte bine să te cunosc, Lia, spun încet, sperând să readuc conversația pe un făgaș cald și să dispersez tensiunea ciudată care începe să se acumuleze. Chestia este că... bunica mea are acum nouăzeci și cinci de ani și este destul de bolnavă. A plecat din Polonia în timpul războiului și nu s-a mai putut întoarce. Mama crede că bunica mea obișnuia să-i trimită scrisori Emiliei, poate chiar sute de scrisori de-a lungul anilor, încercând să reia legătura cu ea odată ce războiul s-a încheiat. Nu știm exact ce voia, dar părea să fi fost foarte important pentru ea.

– Emilia este, de asemenea, foarte bătrână și destul de bolnavă, spune Lia încet. Sunt sigură că înțelegi de ce nu vreau să o supăr. Dacă nu i-a răspuns bunicii tale la scrisori, trebuie să fi avut un motiv.

Lia se străduie din răsputeri să nu fie nepoliticoasă – privirea ei mă imploră mai degrabă să o înțeleg. Iar eu înțeleg că vrea să-și protejeze bunica – probabil chiar mai bine decât majoritatea oamenilor, dar asta nu înseamnă că pot lăsa lucrurile așa.

– Poate că ar putea vorbi la telefon...

– Emilia e foarte plăpândă..., spune Lia puțin mai ferm de această dată.

– Poate...

Simt că acest moment îmi scapă printre degete, așa că mă chinui să o readuc

pe Lia de partea mea.

– Nici eu nu vreau să o supăr pe bunica ta – ar fi groaznic. Dar poate că, dacă i-ai putea povesti despre bunica mea, poate că ar fi interesată...

– Cine este bunica ta?

– Bunica mea este Hanna Slaski..., răspund eu automat.

Dar Zofia spune în acelaşi timp cu mine:

– Se numea Alina Dziak înainte de căsătorie.

– Alina sau Hanna?

Lia se uită la noi, fără a-şi mai masca deloc suspiciunea.

– E complicat, am oftat eu, după care îi explic pe scurt evenimentele de azi-dimineaţă. Dar ideea este că Emilia ar putea să o cunoască drept Hanna sau drept Alina. Dar, cu siguranţă, se numeşte Slaski. Numele de familie de care suntem siguri, pentru că l-a luat când s-a căsătorit cu bunicul.

– Ei bine, dacă s-ar fi măritat cu un polonez, s-ar fi numit Alina Slaska, remarcă Lia.

O privesc pe Zofia cu nedumerire, iar ea dă din cap.

– Ei bine, da. Este o convenţie poloneză de a schimba unele sufixe pentru a indica sexul – în general, o femeie s-ar numi „Slaska“, şi nu „Slaski“. Dar observ tot timpul acest lucru când vine vorba despre clienţii mei americani – de obicei, convenţia nu persistă după emigrare.

– Oricum nu contează – nu o cunosc sub nici unul dintre cele două nume. Sunt convinsă că bunica nu a menţionat-o niciodată, oftează Lia. Încă sunt de părere că ai greşit familia, poate chiar oraşul.

– Nu, bunica mea a zis cu siguranţă Trzebinia, am identificat până şi casa copilăriei sale. În plus, toate celelalte detalii se potrivesc, spun eu.

Mă uit la Zofia, apoi verific:

– Îmi scapă mie ceva aici?

– Totul se aliniază perfect, spune Zofia, încruntându-se acum la Lia. Eu și Alice suntem foarte sigure de ceea ce știm. Ești sigură că această confuzie nu e la capătul firului tău?

– Vă dați categoric seama cât de supărător ar fi pentru mine să mă duc la bunica mea de optzeci și cinci de ani și să-i spun că o americancă crede că iubitul ei frate mai mare a trăit cu șaptezeci și cinci de ani mai mult decât a făcut-o de fapt.

Lia nu este foarte nepoliticoasă și nu ne dă afară din clădire, nu chiar. Oricum, Zofia și cu mine ne aflăm iute afară, în soare.

– Familia asta trebuie să fie bogată, spune Zofia.

– Dar i-am spus că nu vrem bani, spun eu neputincioasă.

Ea ridică din umeri.

– Dacă ești nepoata lui Tomasz, poate că el avea dreptul la o parte din oricare ar fi fost moștenirea lăsată de Aleksy. Iar dacă aceasta a fost una semnificativă, poate că este stresată din cauza a ceea ce ar însemna pentru familia ei.

Zofia aruncă o privire în spate, spre clădire.

– Nu m-ar surprinde dacă a inventat povestea cu mormântul doar ca să-i servească drept scuză pentru a refuza să colaboreze cu noi.

– Cum rezolvăm asta?

Zofia se oprește-n loc gânditoare, dar apoi dă încet din cap.

– Ei bine – datele de naștere din registre erau clare. Cel puțin din câte am putut vedea, în parohia aceasta s-a născut un singur Tomasz Slaski în acea perioadă. Din punctul meu de vedere, singurul lucru pe care îl avem de

clarificat este povestea Liei.

– Poate că este vorba despre o altă familie cu un nume asemănător.

– Care sunt șansele ca, într-un orășel micuț ca acesta, să existe doi Aleksy Slaski, care s-au căsătorit cu câte o Julita, după care au avut copii cu numele de Emilia și Tomasz?

– Ei bine..., întreb eu cu ezitare, cât de comune sunt aceste nume?

– Nu atât de comune, râde Zofia.

Ezit, aruncând o privire înapoi spre uși. Apoi îmi îndrept postura și spun:

– Așteptți puțin aici? Și dacă de data asta mă aruncă fizic afară, încerci tu să mă prinzi înainte să mă lovesc de trotuar?

Mă întorc la tejghea, unde Lia și acel tânăr stau cap în cap și șușotesc furios. Nu mă observă decât atunci când sunt aproape de ei, iar eu mă aplec și le spun:

– Lia, înțeleg că vrei să-ți protejezi bunica, probabil că și eu aș face la fel. Dar bunica mea nu mai are mult timp de trăit și m-a trimis într-o goană după cai verzi pe pereți pentru că ea caută ceva. Nu am cum să nu mă gândesc că Emilia ta ar putea să facă puțină lumină în toate lucrurile astea. Și, cine știe, poate că această confuzie este o parte din puzzle?! Așadar, te-ai putea măcar gândi să vorbești cu ea? Spuneți-i că Alina Dziak sau Hanna Wiśniewski încearcă să ia legătura cu ea, asta e tot ce-ți cer. Și...

Lia se holbează la mine, dar eu mă întind peste birou, mă servesc cu un pix și cu un bilețel autocolant, apoi îmi mâzgălesc numele și numărul de telefon mobil.

– Mai rămân aici câteva zile, spun eu. Sună-mă oricând.

Lia ezită, dar când îi susțin privirea, în cele din urmă dă din cap. Îi transmit mulțumirile mele, apoi mă răsucesc iute pe călcâie și plec înainte ca ea să se răzgândească. O găsesc pe Zofia rezemată de zidul clinicii. Mă cercetează cu grijă, apoi râde.

– Ce naiba i-ai spus?

– Am avut senzația că ne-a trântit ușa în nas, recunosc eu. Așa că mi-am pus piciorul în ușă și m-am asigurat că, dacă se răzgândește, are o modalitate de a mă contacta. Asta e tot ce pot face, nu-i așa?

Mai târziu în acea seară, după ce am luat cina și am băut un pahar de vin la restaurantul de la parterul hotelului, iau telefonul și o sun pe mama. Se îndreaptă spre spital când o sun, iar salutul ei pare neobișnuit de discret.

– Bună, Alice.

– Bună, mamă. Cum a fost azi?

– Bine, spune ea, dar pare distantă.

– E totul în regulă cu Babcia?

– Oh, ea e bine. Sunt doar obosită și un pic confuză din cauza acestei chestii cu identitatea ei secretă. Nu înțeleg de ce nu mi-a spus că și-a schimbat numele, oftează mama.

– Știu, murmur eu. Îmi pare rău, mamă. Nu știu ce să zic.

– Sper doar să se refacă într-atât de bine încât să-mi explice. Mă gândeam că prietena ta de acolo sau vreun traducător ar putea să o întrebe despre asta, dar nu văd ce rost ar avea, căci cum ar putea să ne spună ce s-a întâmplat dacă nu poate vorbi? Există un milion de motive pentru care și-ar fi putut schimba numele, așa că nu vom ghici niciodată, iar aplicația CAA nu prea are un buton pentru asta.

Mama se lasă pe spate, apoi își drege glasul și întreabă:

– Cum merge restul expediției prin Polonia?

– Bine. Am aflat că Emilia Slaski este încă în viață. Am dat peste nepoata ei astăzi, iar numele ei este Lia, ceea ce cu siguranță e doar o prescurtare a numelui bunicii sale.

– Aşadar, vei reuşi să vorbeşti cu această Emilia? Poate că ea ne poate spune ce s-a întâmplat cu Babcia.

– S-a întâmplat ceva ciudat, de fapt. Lia a susţinut, fără să se clintească, faptul că fratele Emiliei, Tomasz, a murit în 1942, dar... ei bine, este evident că nu a murit.

– Deci, atunci este o încurcătură?

– Da, cu siguranţă, spun eu. Zofia pare să creadă că Emilia bănuia că eu urmăream moştenirea ei sau ceva de genul ăsta şi că încerca astfel să-şi protejeze familia, dar...

Fac o pauză, apoi recunosc cu reticenţă:

– Ca să fiu sinceră, instinctul îmi spune că nu e aşa.

– Ei bine, uneori trebuie să ai încredere în instinctul tău, spune mama uşor.

Şi, Alice, având în vedere că eşti în Polonia, în ciuda dezaprobării mele subtile...

Strâmb din nas, dar îi simt zâmbetul în voce când continuă.

– Presupun că ştii deja acest lucru, dar am de gând să ţi-l reamintesc în orice caz. Trebuie să ţii mereu minte că, uneori, nu este suficient numai să baţi la uşi.

– Ce altceva mai e de făcut într-un astfel de caz?

– Uneori, dacă îţi doreşti ceva îndeajuns de mult, trebuie să dărâmi naibii uşa.

– Dacă ar fi să creez un poster motivaţional al Julitei Slaski-Davis, exact ăsta ar fi sloganul.

Zâmbesc în sinea mea. Mama râde.

– Cât se poate de corect, fata mea. Sunt la spital, aşa că am să intru acum. Vorbim mâine?

– Mulțumesc, mamă.

Chiar și după ce eu și mama ne luăm rămas-bun, continui să mă gândesc la sfatul ei. Acasă aplic în mod automat acest nivel de determinare al mamei, cu scopul de a primi ajutor și sprijin pentru Eddie, însă, când vine vorba despre relaționarea cu bărbatul cu care împart patul, e o cu totul altă poveste. De ce nu am forțat tensiunea dintre mine și Wade în ultimii ani? Fără îndoială că am fost educată să abordez lucrurile în mod direct, așa că nu prea știu cum am reușit să mă aflu în situația în care foarte multe lucruri rămân nerostite în propria mea casă.

Fac o baie, câștigând ceva timp de gândire înainte de a-l suna din nou pe Wade. Când sunt acolo, acasă, prinsă în rutina de zi cu zi, nu am niciodată spațiul și timpul necesar pentru a încerca să fiu un observator neutru al dinamicii familiei noastre, dar acum încep să reflectez asupra tiparelor pe care noi le-am adoptat. Mă gândesc la resentimentele pe care le am față de Wade – acel sentiment îngrozitor, amestecat cu vinovăție și confuzie, fiindcă mă aflu în acest rol în care sunt cumva pivotul domestic al familiei noastre, dar nu sunt deloc furnizorul financiar aflat pe picior de egalitate, așa cum am presupus întotdeauna că voi fi – într-un fel, fiind atât o întreținută reticentă, cât și șeful operativ al familiei. Mă gândesc la modul în care am lăsat această tensiune să se acutizeze atât de mult în timp. Nu sunt deloc o femeie timidă, așa că de ce nu am fost mai categorică acasă? De ce nu am insistat asupra absenței conexiunii dintre Wade și Eddie? De ce nu am cerut un parteneriat egal în educația pe care trebuie să le-o dăm copiilor?

Sunt îngrozită de ceea ce aș putea pierde dacă aș face-o.

Poate că mă agăț prea strâns de lucrurile pe care le pot controla – rutina pe care eu am pus-o în aplicare pentru Eddie, treburile din casă care îmi plac făcute exact așa cum trebuie – pentru că toate lucrurile din viața mea pe care nu le pot controla se desfășoară la un nivel mai adânc, mai amplu și mai larg. Mă dau peste cap încercând să controlez lumea care îl înconjoară fiindcă pe el nu-l pot schimba deloc.

Nu-l pot repara pe Eddie, pentru că Eddie nu e stricat. El este pur și simplu diferit și așa va fi mereu, pentru că așa este el. Așa va arăta întotdeauna viața mea – probabil până la bătrânețe, căci Callie va crește și va pleca de

acasă, dar Eddie nu va trăi niciodată independent.

Nu am plâns după viaţa pe care credeam că o voi trăi şi, mai mult ca sigur, nu am plâns după fiul pe care credeam că îl voi avea. Am trecut direct la a-l accepta pe fiul care mi-a fost dat, ceea ce reprezintă exact mecanismul de adaptare opus celui pe care soţul meu l-a aplicat în această situaţie.

Mă scufund puţin mai adânc în cadă, lacrimile inundându-mi ochii în momentul în care mă izbeşte un val de dor atât de intens, încât mă străduiesc din răsputeri să rămân pe loc. Vreau să fug la aeroport şi să zbor chiar acum spre casă, să îi iau în braţe pe Wade şi pe copii şi să îi ţin atât de strâns, încât să nu mai poată pleca nicicând de lângă mine. Chiar şi pe Wade, poate că mai ales pe Wade. De fapt, eu şi el avem nevoie unul de celălalt pentru a atinge un fel de echilibru.

Abia aştept să-i aud vocea lui Wade şi să dizolv tensiunea care persistă între noi chiar înainte de a merge la culcare. Acum este ora 22.00 în Cracovia, ceea ce înseamnă că e ora ١٦.•• acasă şi, fiindcă este miercuri, el şi Eddie ar trebui să fie în sala de vizionare de la balet, urmărind cursul lui Callie. Ies repede din baie, îmi trag halatul de la hotel pe mine şi sun, dar când apelul se conectează, devine imediat evident că nu sunt în sala de vizionare de la balet.

– Wade? spun eu surprinsă.

– Eddie, te iubesc, îmi răspunde Eddie, cu surpriză şi încântare în ton. Telefonul se mişcă puţin, iar chipul lui acaparează tot ecranul. Se uită fix în telefon, apropiindu-l prea mult.

Eddie pare extrem de fericit – ochii lui mari şi verzi debordează de bucurie. Eddie arată de parcă tocmai ce ar fi primit un fel de cadou peste măsură de magic. Eddie arată de parcă apelul meu ar fi cireaşa de pe un tort deja excepţional. Asimilând toate acestea, recunosc brusc zidul de cărămidă din spatele lui.

– Bună, puiule, spun eu blând. Tati te-a dus la gară, nu-i aşa?

– Bună, Alice, spune Wade, de undeva din afara ecranului. Da, ne-am gândit că nu prea are rost să o privim pe Pascale la cursul de balet, aşa că am ieşit la

plimbare. Odată ajunşi pe strada de lângă gară, Eddie a intrat pe pilot automat şi aproape că m-a târât până aici, deci bănuiesc că mai faci şi tu asta din când în când.

Nu l-aş lua niciodată pe Eddie la o astfel de plimbare spontană. N-aş risca niciodată. Dacă s-ar întâmpla ceva şi ar suferi o cădere nervoasă? Dacă ar fugi de lângă mine? Eu îmi planific ieşirile cu Eddie aşa cum planifică profesorii excursiile – programez lucruri, le notez în orarul lui vizual, pun în balanţă riscurile, fac planuri de urgenţă.

Dar asta înseamnă şi că nu ajung să văd niciodată acelaşi sentiment de bucurie şi surpriză de pe chipul lui Eddie, sentiment pe care Wade a reuşit să îl obţină acum. Nu există surprize în viaţa lui Eddie alături de mine. Mă simt complet tulburată de gelozia pe care o simt.

– Dacă el stă toată ziua la şcoală joia, mergem acolo vineri dimineaţă, dar parcăm în acelaşi loc ca pentru balet, aşa că presupun că ştie drumul..., spun eu, cu o voce stinsă.

Apoi tac, urmărind cum privirea lui Eddie părăseşte ecranul telefonului pentru a se concentra pe ceva din faţa lui. Bănuiesc, după emoţia tot mai mare din ochii lui, că se uită la un tren care se apropie.

– Care este planul de astă-seară? îl întreb pe Wade.

– Supa este planul de astă-seară, spune el.

Se află încă în afara ecranului, dar nu am cum să nu observ nota de amărăciune din tonul lui.

– De asta ai sunat? Ca să mă verifici?

– Am sunat pentru că am avut o zi emoţionantă şi derutantă şi am vrut doar să-ţi aud vocea, spun eu.

Este uluitor cum eu mi-am dorit sincer ca prin acest apel să creez o legătură cu el, dar la mai puţin de şaizeci de secunde de la începerea lui, face un astfel de comentariu şi, într-o clipă, intru în defensivă, iar amărăciunea din tonul

meu se potrivește instantaneu cu nivelul celei din tonul său. Nu este de mirare că suntem într-un asemenea haos. Mă simt de parcă ne-am afla de o parte și de alta a unei punți foarte lungi și ne este amândurora teamă să pornim spre ea. De fiecare dată când unul din noi face un pas înainte, celălalt face un pas înapoi, în caz că podul nu poate suporta greutatea noastră. Nu pot să mă lupt cu el în seara asta, pur și simplu nu am rezervele emoționale necesare. Respir adânc și spun pe un ton uniform:

– Dar cred că acum nu e momentul potrivit pentru această discuție. Vorbim mâine.

Chipul lui Eddie dispare de pe ecran, iar în locul lui îl văd pe Wade. Are cearcăne adânci sub ochi și, pentru prima dată de când suntem împreună, nu s-a bărbierit într-o zi de lucru.

– Nu închide, Ally, murmură el. Trebuie să-ți spun ceva... și, ține-te bine, va fi șocant.

Îmi dau seama că e pe cale să facă o glumă și râd puțin cu nerăbdare.

– Mă țin bine, glumesc și eu la rândul meu. Dă-i drumul.

– Doi copii? Sunt în mod semnificativ mai dificil de gestionat decât trei sute de șobolani de laborator. Asta nu-i vacanță. Și îmi pare foarte rău pentru mai devreme, și îmi pare rău pentru treaba cu supa.

Oftează din greu, apoi spune ironic:

– Să se știe că, în acest moment, îmi pare rău pentru aproape tot.

– Și mie îmi pare rău, șoptesc eu, după care ating ecranul cu degetul arătător, simțind din nou, până în suflet, acea înțepătură de dor.

Mă uit drept în ochii lui de pe ecran, iar vocea mea, aspră de emoție, se aude sufocată:

– Îmi e foarte dor de tine, Wade.

– Și mie mi-e dor de tine.

Aud huruitul trenului care se apropie, iar apoi văd cum pala de vânt se joacă în părul lui Wade. Vreau să-l întreb despre noile etichete de Go-Gurt și să-l văd iar pe Eddie, să văd că Eddie chiar e bine. Dar e clar că acesta nu e momentul potrivit să vorbim, fiindcă Wade trebuie să urle în telefon când trenul se apropie.

– Hai să vorbim cum trebuie mâine, când nu voi mai fi la gară!

Râd și dau din cap, apoi îmi sărut degetul și îl apăs pe cameră.

– Te iubesc, șoptesc eu.

El îmi citește pe buze și îl văd cum repetă după mine.

Capitolul 33

Alina

Întorcându-ne spre casa familiei mele, Saul a încercat din răsputeri să ne convingă să îl lăsăm în urmă, dar era prea epuizat pentru a veni cu un argument convingător. În cele din urmă, a renunțat să mai încerce cu Tomasz, iar când a vrut, în schimb, să mă convingă pe mine, m-am trezit pusă în poziția îngrozitoare de a fi de partea lui Tomasz.

– Trebuie ca tu să mi te alături în această călătorie, m-am forțat eu să spun. Este nevoie de Tomasz aici.

Avea să dureze cel puțin șase ore ca ghipsul să se usuce, iar Tomasz ar fi vrut ca acesta să fie aproape închegat înainte de a ne îmbarca în camion. Planul inițial ne-ar fi făcut să ne întoarcem la casa familiei mele, având suficient timp pentru ca ghipsul să se întărească, dar acum am ajuns înapoi la fermă chiar când ceasul a bătut ora 3.00 dimineața. Mă urcam în camion cu ghipsul moale de-a binelea.

– Va trebui să fii foarte atentă, mi-a șoptit Tomasz, clătinând din cap în timp ce îmi înfășura bandajul pe antebraț.

Mă holbam la scândurile podelei din casa copilăriei mele, încercând să mă conving de faptul că asta chiar avea să fie ultima dată când mă aflam acolo, neputând suporta să privesc cum îmi înfășura ghipsul în jurul recipientului de pe încheietura mâinii mele.

– Asigură-te neapărat că nu-l lovești până nu se usucă. Trebuie pur și simplu să arate realist, altfel cineva ar putea suspecta că există ceva de valoare acolo.

Şi nu lăsa ca ghipsul să se ude. Chiar şi după ce s-a întărit, filmul trebuie să rămână uscat.

– Mai jos, spre încheietura mâinii, Tomasz, a spus Saul.

Vocea lui era brusc puternică, de parcă nu şi-ar fi pierdut întreaga lume cu doar câteva ore mai devreme. Tomasz a ajustat bandajul moale care urma să căptuşească ghipsul, mutându-l puţin mai departe de cotul meu.

– Mai bine?

– Da. Ai foarte puţine materiale. Este mai bine să faci un ghips scurt, dar gros, ca să mascheze recipientul. Ţine minte că, în acest caz, nu trebuie, de fapt, să îi stabilizezi mişcarea braţului, însă dacă ar fi fost vorba despre o fractură reală... ei bine, acest lucru ar fi inadecvat. Cu toate astea, date fiind circumstanţele noastre, dacă cineva ştie măcar să pună la îndoială dimensiunea lui, Alina poate spune că fractura ei a fost chiar deasupra de încheietura mâinii şi că medicul a făcut tot ce a putut face cu materialele pe care le-a avut la dispoziţie.

Am privit în jos, la Saul. Stătea pe podea, rezemat de unul dintre pereţii pivniţei. Avea braţele încolăcite în jurul picioarelor, genunchii strânşi la piept şi, cu ochii goi şi faţa palidă ca moartea, a privit în sus, spre noi, cum stăteam pe patul improvizat. Mi-a întâlnit privirea, iar tonul i s-a înmuiat puţin când a sugerat:

– Dacă cineva te întreabă cum te-ai rănit, spune că ai căzut şi că te-ai sprijinit în mâna întinsă în faţă – încheietura a suportat impactul. Spune că osul a fost repoziţionat de un chirurg de teren, că a fost o durere agonizantă, o durere intensă şi arzătoare. Cu astfel de detalii, cel puţin povestea e realistă.

Când m-am uitat înapoi la Tomasz, acesta a dat din cap cu subînţeles spre Saul, iar eu am înghiţit în sec. Deoarece cunoştinţele medicale erau, în mod evident, o a doua natură pentru Saul, se revărsau din el chiar şi în acel moment în care sufletul îi era plin de durere şi de suferinţă. Înţelegeam de ce Tomasz credea că asta era important, dar nu făcea decât să sublinieze decizia pe care o luaserăm deja – că Tomasz avea să rămână, iar Saul avea să plece. Chirurg genial sau nu – omul stătea aşezat pe podeaua pivniţei, plângând

intermitent, iar din când în când avea perioade în care rămânea în tăcere şi se legăna înainte şi înapoi ca un copil, ţinând acel pantofior de piele lipit de obrazul lui.

Cea mai mare responsabilitate pe care o avusesem până atunci a fost când a trebuit să-i găsesc Emiliei un adăpost temporar – fusese copleşitor şi terifiant – dar asta o eclipsa cu mult. Nu doar că eram un curier pentru fotografiile lui Henry, împotriva voinţei mele, dar mai târam după mine şi un om care tocmai trecuse printr-o tragedie şi suferise o traumă inimaginabilă. În loc să-l urmez pe Tomasz, trebuia să o iau eu înainte. Tomasz se aplecă în întregime peste braţul meu, adoptând o poziţie destul de ciudată şi blocându-mi momentan vederea către ghipsul pe care îl realiza. Fără să mă gândesc, am întins mâna pentru a-i atinge şuviţele groase de păr. Avea nevoie cu disperare să se tundă, iar dorinţa mea aprinsă de a avea timp să mai fac încă o dată asta pentru el era aproape iraţională. Un lucru atât de neînsemnat, dar ar fi fost atât de frumos să am grijă de el în felul acesta, ca şi cum asta i-ar fi putut aminti, cât timp aveam să fim despărţiţi, de cât de mult ţineam la el. Când s-a ridicat, mi-a zâmbit cu tristeţe.

– O să fie bine, să ştii. Tu o să fii bine.

– Şi tu mă vei găsi, am spus eu, şi nu pentru prima dată.

De fapt, repetasem asta aproape tot drumul de întoarcere de la ferma lui Golaszewski, verificând din nou şi din nou că încă înţelegeam planul.

– O să rezolvi treburile de aici şi o să faci aceeaşi călătorie – ne întâlnim la Buzuluk.

– Exact aşa este.

– Şi dacă cei din tabără nu acceptă faptul că paşaportul tău îi aparţine lui Saul?

– Atunci, vei găsi tu o cale de a-i face să accepte.

– Şi dacă ne prind înainte să ajungem la graniţa sovietică? Ce fac atunci?

– Asta nu se va întâmpla.

A respins simpla sugestie de parcă ar fi fost cu totul imposibil, ceea ce m-a făcut să-mi pierd răbdarea și, cumva, să mă înfurii, având în vedere că nu aveam cum să știm cât de sigur era acest plan. Din câte știam noi, rezultatul probabil era ca eu să fiu interceptată de naziști și trebuia să fiu pregătită.

– Răspunde-mi, Tomasz. Dacă vom fi interceptați înainte să părăsim districtul, iar Saul are asupra lui un pașaport cu numele tău? Ce se presupune că ar trebui să facem atunci?

– Nu se va...

– Știm amândoi că aceasta este o posibilitate! am exclamat, după care mi-am coborât vocea. Te căutau deja în Varşovia fiindcă ai dezertat din Wehrmacht, iar acum eşti căutat pe plan local pentru că Jan le-a spus că lucrezi pentru gruparea Zegota.

Tomasz a oftat și a dat din cap.

– Așa că spune-mi – ce fac eu dacă suntem prinși?

Cine era femeia asta care privea pericolul drept în față? Fusese cu mine în tot acest timp – am văzut frânturi din ea în ziua aceea când am fost în piața orașului și am salvat-o pe Emilia, iar apoi din nou, când am decis să îl sprijin pe Tomasz, în ciuda riscurilor. Mă pregăteam acum să plec pentru totdeauna, iar din fetița speriată de odinioară nu mai rămăsese decât o fărâmă.

Tomasz se uita cu atenție la bandaj, în timp ce îl tot înfășura peste antebrațul meu, pe când umflătura cauzată de recipientul lunguieț dispărea încetișor în grămadă. După o vreme, a șoptit:

– Dacă e să ți se întâmple ceva și se pierde filmul, nu rămân prea multe de făcut în această privință. S-ar putea ca Henry să îți dea alte instrucțiuni atunci când îl vom întâlni la punctul de preluare. Cât despre mine...

În cele din urmă, și-a ridicat privirea spre mine, iar ochii îi înotau în lacrimi.

– Pur și simplu, trebuie să am încredere că vei reuși. Trebuie să cred că mă

vei înjura peste câteva zile, când vei fi extraordinar de liberă pe teritoriul sovietic, dar va începe să te mănânce pielea de sub ghips și nu-ți vei putea strecura mâna pe sub el ca să te scarpini. Este singurul mod prin care te pot privi plecând.

Am întins mâna stângă și i-am cuprins maxilarul, iar el și-a odihnit capul în palma mea.

– Urăsc când suntem despărțiți, Alina. Urăsc asta, dar nu avem altă soluție.

– Ești sigur că facem ceea ce trebuie, am șoptit eu.

M-a privit în ochi și a dat din cap.

– În toată viața mea n-am fost mai sigur de atât.

Am răsuflat, după care mi-am îndreptat puțin spatele.

– Bine atunci, Tomasz. Bine.

Încrederea mea venea și pleca în valuri și, pe măsură ce ne apropiam de punctul de întâlnire, eu mă îndoiam din nou de tot planul. Tomasz nu mai mergea cu pași mari în fața mea – era în spatele meu și aproape că îl trăgea după el pe Saul, care se străduia să țină pasul. Tomasz ne tot amintea că trebuia să ne grăbim, că nu aveam voie să ratăm camionul. De fiecare dată când spunea asta, eu nu mă puteam abține să mă întreb dacă nu cumva ne-ar fi fost mai bine așa.

Henry ne aștepta, plimbându-se de-a lungul drumului principal. Veneau zorii, iar întunericul dispărea cu fiecare secundă care trecea. De îndată ce ne-a văzut, a venit cu pași repezi spre noi. I-am văzut confuzia de pe chip când și-a dat seama că mai era și o a treia persoană în grupul nostru.

– Se poate să fi pus mâna pe Nadia, iar acum mă caută pe mine, a strigat Tomasz înainte ca Henry să poată măcar întreba. Trebuie să ne grăbim.

Henry s-a holbat la noi, privirea lui zăbovind asupra ghipsului de pe brațul

meu.

– Ce s-a întâmplat?

– Merge Saul în locul meu și trebuie să plece acum.

Henry a rămas în tăcere pentru o clipă. Când clipa a început să se prelungească, Tomasz a făcut un pas spre bărbatul mai în vârstă și și-a coborât vocea atât de mult, încât abia l-am putut auzi.

– Nu mai e timp, Henry, a murmurat Tomasz. Ei știu cine sunt, ce am făcut... Vor începe să mă caute în curând, asta dacă nu o fac deja. Jakub trebuie să pornească la drum cât mai repede, în caz că vor organiza puncte de control. Pur și simplu, nu mai e timp de discuții.

– Tomasz, a spus Henry, cu buzele încrețite. Ești sigur de asta?

– Nu există o altă cale.

Henry a oftat și și-a trecut degetele prin păr, apoi a aruncat mâinile în sus și s-a întors spre mine.

– Ai filmul?

– Da.

– Ai rublele?

Am mângâiat geanta de piele pe care mi-o trecusem peste umeri și care era acum ascunsă sub haine.

– Da.

– Și știi planul? a spus el, scoțând din buzunarul hainei un plic mic.

Am dat din cap, iar el a ridicat plicul chiar în fața mea.

– Aici este noua ta carte de identitate, pe numele Hanna Wiśniewski. Este un fals, și nu unul deosebit de convingător, dar mai bine de atât nu am putut face

într-un timp atât de scurt, așa că va trebui să te descurci.

Am luat plicul și am dat să-l pun în buzunarul paltonului. Henry a clătinat din cap și a spus cu neîncredere:

– Bagă-l în lenjeria intimă, Alina! Trebuie să-l protejezi cu prețul vieții tale. Mă înțelegi? Dacă nu ai actele de identitate, înseamnă că nu poți fi primită în tabără, iar soldații britanici vor căuta filmul meu în interiorul taberei!

Lacrimile mi-au înțepat ochii, dar am clipit în timp ce împingeam plicul sub haine, în geanta de piele, lângă ruble. Henry s-a uitat de la mine la Saul și mi-a aruncat o privire oarecum disperată.

– Doamne, Dumnezeule, a mormăit el. Asta-i...

– Henry. Alina e în stare să facă asta, a spus Tomasz categoric. Ea va duce filmul acolo unde trebuie să ajungă. Este la fel de descurcăreață și de capabilă ca mine. Acum, hai să mergem.

Am apucat cu frenezie brațul lui Henry.

– Dacă eu... dacă se întâmplă să fim capturați? E ceva ce pot face?

A răsuflat din răsputeri, după care m-a scrutat cu privirea.

– Dacă veți fi capturați și mai ai timp, distruge filmul. Găsește o cale. Altfel, trebuie doar să sperăm că, orice s-ar întâmpla cu trupul tău, cei care vă prind nu vor acorda atenție ghipsului, căci dacă vor găsi acel film, nu va trece mult timp și ne vor găsi pe mine și pe colegii mei.

Stăteam pe marginea drumului discutând despre posibilitatea execuției noastre de parcă nu ar fi fost mare lucru – pentru că, în schema lucrurilor, nu era. În acele circumstanțe, moartea nu era decât unul dintre multele lucruri care ți se puteau întâmpla.

– Bine, am spus cu rigiditate. Am înțeles.

Henry ne-a condus spre o pistă și, în curând, a început să se vadă și camionul. Nu mă pregătisem să văd un bărbat în uniformă Wehrmacht, rezemat de

camion și fumând o țigară. Am dat tot ce-a fost mai bun în mine să nu mă întorc și să nu o iau la fugă în direcția opusă.

– Ăla este Jakub, a spus Henry calm.

Și bineînțeles că el era, căci cine altcineva putea conduce liber pe drumurile către Frontul de Est dacă nu un șofer din Wehrmacht, care conducea un camion al Wehrmachtului? Doar că nu mă pregătisem pentru această priveliște. Am ezitat, atrăgând din nou mânia lui Henry.

– Trebuie să ne grăbim, Alina, doar știi care este miza aici, fato!

A fost nevoie de mai multă forță decât îmi dădusem seama vreodată că aveam eu pentru a mă pune din nou pe picioare și a mă îndrepta spre bărbatul în acea uniformă și, ulterior, pentru a-mi pune viața în mâinile lui.

– Eu sunt Jakub, a spus șoferul când ne-am apropiat.

– Alina, am spus eu automat.

– Nu, m-a corectat Henry nervos. Tu nu ești Alina. Cine ești tu?

M-am uitat la el, dar mintea mea era goală.

– Eu... nu-mi amintesc.

– Hanna Wiśniewski, a spus Henry nerăbdător. Ești Hanna Wiśniewski.

– Știi care este planul?

Jakub a aruncat o privire spre noi, cu sprâncenele ridicate. Am înghițit în sec în timp ce am dat din cap. Jakub a privit încruntat în direcția lui Tomasz, care acum alerga spre noi – purtându-l pe Saul în brațe.

– Cine merge? Acolo, categoric nu e loc pentru o a treia persoană.

– Doar eu și Saul – bărbatul care este cărat în brațe, am spus eu nefericită. Jakub a tresărit.

– Sigur sunteți pregătită pentru asta, doamnă?

– Bineînțeles că da, a spus categoric Tomasz, care ne ajunsese în sfârşit din urmă.

În interiorul camionului, se vede rândul de raţii aşezate în cutii pe peretele din fund, în spatele mai multor butoaie şi al altor containere goale. Jakub m-a ajutat să urc în camion, iar Tomasz a făcut acelaşi lucru cu Saul, după care a sărit sus ca să stea lângă mine. Henry era la sol, dar ne privea şi îşi frângea mâinile.

– Trebuie să vă asiguraţi că faceţi liniște, a spus Jakub. Poate că pe drum puteți să şoptiţi sau să vorbiți încet, dar dacă încetineşte camionul, din orice motiv, sau dacă se opreşte, trebuie să presupuneți că fac o livrare sau o preluare şi să păstraţi o tăcere absolută. Tuşiţi sau strănutaţi măcar, nu doar voi doi sunteți morți, ci şi eu.

– Ce transporţi? am întrebat, cuprinsă brusc de spaima că urma să ne ascundem în spatele unui camion plin cu explozibili.

Încă un lucru de care să fiu îngrozită – moartea prin explozie accidentală.

– Doar fructe şi legume proaspete, cultivate de prizonierii de la Auschwitz.

După aceste cuvinte, a adăugat cu amărăciune:

– Ofițerii superiori din linia întâi cer produse proaspete, iar dacă sunt îmbibate cu sângele poporului nostru, este cu atât mai bine.

Jakub s-a îndreptat spre cutii. A scos o şurubelniță din buzunar, a deschis un panou, apoi l-a ajutat pe Saul să urce înăuntru. Tomasz s-a întors spre mine, iar eu i-am cuprins faţa în palme şi i-am căutat cu disperare privirea, pândind vreun semn de ezitare pe care să-l pot exploata pentru a-l convinge să vină cu mine, aşa cum plănuisem. Părea doar hotărât, iar când am recunoscut acest lucru, am simțit cum tot curajul meu mă părăsea din nou, fiind înlocuit în schimb de o panică teribilă.

– Nu vreau să fac asta, am spus cu vocea pierită, într-un ultim moment de

ezitare. Nu pot...

– Poți, a șoptit Tomasz scurt, netezindu-mi părul pe cap și acoperindu-mi chipul cu sărutări blânde. Știu că poți.

– Dar... în schimb, lasă-mă să rămân. Cu tine. Până când vei putea pleca și tu. Saul poate merge singur.

– Alina, ai deja ghipsul pe braț, a spus el cu mare blândețe. Henry a aranjat asta pentru noi doar datorită acelui film. Nu există o altă cale.

– Dar am putea...

Am început să protestez, dar vocea mi s-a stins. Am putea... Ce? Nu mai era nici ghips, nici nu mai aveam cum să mai facem rost de altul. Dacă l-am fi dat jos, trebuia să ne gândim la o altă modalitate de a scoate ilegal filmul din țară – și până și acest lucru fusese destul de greu de aranjat. Tomasz și-a întins mâna pentru a-mi atinge bărbia, ridicându-mi privirea înapoi spre el.

– Saul nu poate pleca singur, Alina.

Privirea lui a alunecat în spatele meu, iar apoi a adăugat încet:

– E distrus, dragostea mea. Abia se ține pe picioare.

– Dar... dacă nu ai să mă mai găsești niciodată?

– Alina, a spus el foarte încet. Nu știi deja?

– Nu o spune, m-am înecat și am scuturat cu înverșunare din cap. Să nu îndrăznești să o spui, din moment ce mă urci în camionul ăsta și mă trimiți singură acolo.

– Dar, Alina, a șoptit Tomasz și a ridicat mâna pentru a-și apăsa vârful degetului arătător pe buzele mele. Este singurul adevăr pentru care trăiesc. Restul a dispărut. Suntem făcuți unul pentru celălalt... meniți să fim împreună. Nu contează ce se va întâmpla în această viață sau în următoarea, Alina. Noi vom găsi întotdeauna drumul înapoi unul spre celălalt.

– Dar dacă nu mă poți găsi? l-am întrebat eu lăcrimând.

El mi-a șters lacrimile și mi-a șoptit:

– Promite-mi doar un ultim lucru..., a spus el acum, privirea alunecându-i pentru o clipă asupra lăzii din spatele meu, că vei avea grijă de Saul.

Tomasz și-a strecurat degetul arătător sub bărbia mea, forțându-mă să-i întâlnesc privirea.

– Promite-mi, Alina. Este un om bun, un om mai bun decât mine. Gândește-te la oamenii pe care îi poate ajuta cu abilitățile pe care le are. Trebuie să ai grijă de el atât timp cât are nevoie de tine.

Niciodată nu i-am putut refuza nimic lui Tomasz, cu atât mai puțin în acea zi. Mi-am dat seama, după maxilarul lui încordat și după determinarea feroce din privirea sa, că lucrurile pe care mi le cerea însemnau enorm pentru el.

Mai întâi, trebuia să mă îndepărtez de el și, de parcă asta nu era deja o cerință imposibilă, trebuia să mai și continui strădania sa de a-l ajuta pe Saul să scape.

– Alina, îmi promiți? m-a întrebat Tomasz pentru ultima oară.

Am închis ochii, căci nu mă puteam uita la el în timp ce făceam asta, dar apoi am dat din cap.

– Fată bună.

S-a înclinat înainte, iar atunci m-a sărutat din nou. Acest sărut era diferit de oricare altul pe care îl împărtășiserăm. A fost o rugăminte, o promisiune și un rămas-bun. Când ne-am separat, el plângea încet, iar inima mea amenința să-și croiască drum prin piept și să iasă afară. Am vrut să-l implor să găsească o altă cale, dar știam că nu avea nici un rost să fac asta. Și, în plus, nu mai era timp pentru lașitate.

M-am târât atunci în ladă și, așa cum mă temusem, era minusculă, largă de aproape un metru, iar de-a curmezișul măsurând cât lățimea camionului. Mirosul de pin și de praf era copleșitor. Era suficient loc pentru ca amândoi

să stăm jos și destul pentru a sta ghemuiți, astfel încât să ne putem întoarce dacă era nevoie. M-am așezat în spatele lui Saul și am închis ochii. Chiar atunci, l-am simțit pe Tomasz cum se apleacă înăuntru și îmi pune ușor două degete pe buze.

– Care este numele tău? m-a întrebat el. Noul tău nume.

Aveam un gol în minte și am început să mă panichez din nou.

– Nu știu, Tomasz. Deja nu-mi mai amintesc. Nu pot să fac...

– Hanna Wiśniewski, a strigat Henry impacientat. Repetă-l în gând până când îți rămâne în minte, Alina. Învață-l.

– Învață-l și tu, am spus eu, apucându-l frenetic pe Tomasz de mână înainte ca el să și-o poată retrage. Va trebui să știi ce nume folosesc ca să mă poți găsi, nu-i așa?

– L-am memorat deja, dragostea mea. Numele tău este Hanna Wiśniewski, a șoptit Tomasz. Drum bun, Hanna.

– Așa va fi, am spus eu cu câtă dârzenie am putut, având în vedere că abia îmi stăpâneam plânsul. Ne vedem la Buzuluk.

Apoi, Tomasz și Jakub au sigilat ușa, iar Saul și cu mine am rămas singuri, blocați în întuneric.

– Ești bine? i-am șoptit lui Saul.

– Crezi că așa se simt și ele? mi-a răspuns el șoptit.

Îi puteam auzi panica crescândă din voce.

– Cine?

– Familia mea din acel mormânt, a spus el puțin mai tare acum. Senzația de sufocare, întunericul... așa s-ar simți, nu-i așa?

Fiecare mușchi din corpul meu s-a încordat. Pentru un minut, cuvintele lui m-

au azvârlit într-o asemenea spirală de panică, încât aproape că m-am convins pe mine însămi că mă aflam într-un mormânt, dar m-am forțat să resping panica și să mă întorc la realitatea prezentă.

Concentrează-te pe fiecare respirație, Alina.

Inspiră. Oh! Am găsit niște aer!

Expiră. Asta va fi ultima dată. Acum mă voi sufoca.

Inspiră. Oh! La urma urmei, tot mai este puțin aer.

– Nu, am rostit eu înecat cuvintele pe care el avea nevoie să le audă, chiar dacă nici eu nu credeam în ele în acel moment. Nu cred că ele se simt așa. Cred că ele s-au eliberat de astfel de trăiri. Cred că te așteaptă dincolo, că sunt în siguranță și liniștite.

Atunci l-am simțit relaxându-se, chiar dacă singurul lui răspuns a fost un plâns înăbușit.

Capitolul 34

Alice

Când eu și Zofia pornim în cea de-a doua călătorie spre Trzebinia, ea vorbește în timp ce conduce, trecând automat în modul de ghid turistic. În vreme ce ea pălăvrăgește, eu continui să îmi pierd concentrarea. Toate aceste informații sunt de-a dreptul interesante, dar adevărul este că sunt cu mintea în altă parte.

Mă gândesc la aceste zile care mă așteaptă cu brațele larg deschise și la faptul că nu am absolut nici o idee despre ce să fac cu ele. Și chiar mai tulburător decât atât, cuvintele spuse de mama aseară, la telefon, îmi tot dau târcoale, provocându-mi tot felul de idei nebunești.

Uneori trebuie să dărâmi naibii ușa.

– Care e planul? mă întreabă Zofia în momentul când ieșim de pe autostradă și intrăm în orășel.

Oftez și mă las pe spate în scaun. Sunt pe punctul de a spune că nu știu, dar apoi îmi vine în minte că, dintre toate locurile pe care le-am vizitat ieri, doar unul singur ne-a dezvăluit o pistă.

– Din nou la clinică, te rog, spun eu.

De această dată, o rog pe Zofia să rămână în mașină, sperând că Lia va fi mai deschisă cu mine dacă intru singură în clinică.

– Ca de la verișoară la verișoară? sugerează Zofia zâmbind.

– Ceva de genul ăsta, spun eu.

Sunt stresată de mor când îmi amintesc cât de hotărâtă era Lia ieri spunând că nu mă poate ajuta, dar mă forțez să înaintez spre clinică. Când mă vede în zona de recepție, Lia mârâie de-a dreptul, iar eu ridic mâinile ca și cum asta o va liniști.

– Vino cu mine, spune ea brusc, scoțându-și căștile de pe urechi și aruncându-le pe birou.

Îi fac cu mâna colegului ei și îi spun ușor:

– Bună.

– Bună, spune el nesigur.

O urmez pe Lia pe hol, după care intrăm în sala de ședințe.

– Ți-am spus că..., mă întâmpină ea cu vizibilă frustrare, iar eu ridic din nou mâinile și încerc să o fac să înțeleagă.

– Ascultă, spun eu foarte încet. Ești singura mea pistă și îmi dau seama că îți iubești bunica la fel de mult cum o iubesc și eu pe a mea, așa că înțeleg de ce nu vrei să mă ajuți. Dar sper că poți înțelege și tu situația în care mă aflu eu. Singurul lucru concret pe care l-am găsit de când am ajuns aici este casa în care a copilărit – care nu îmi destăinuie nici un secret. Și pe tine. Așadar, se pare că există o confuzie în ceea ce-i privește pe bunicul meu și pe Tomasz Slaski al tău, însă, dacă îmi poți acorda câteva minute, poate am reuși să rezolvăm asta. Ai spus că Emilia îi vizitează încă mormântul, nu-i așa?

– Da, spune Lia.

Tristețea i se ivește în privire, iar eu știu în această clipă că nu minte în legătură cu asta.

– În fiecare lună. Obișnuia să meargă mai des când era mai tânără. A fost eroul ei.

– Bine, spun eu.

Trag apoi aer în piept și întreb cu speranță:

– Deci, îmi poți spune unde este mormântul?

Lia ezită doar puțin, iar eu îmi ajustez cureaua genții, căci am emoții prea mari ca să stau nemișcată în timp ce aștept răspunsul ei. Tăcerea se prelungește puțin, așa că încerc să fac o glumă.

– Promit că nu voi campa acolo timp de o lună și că nu o voi teroriza pe bunica ta încercând să dau de ea. Aș vrea doar să îl văd.

– Bine, oftează Lia.

Traversează camera și ajunge în dreptul unui dulap, din care scoate o bucată de hârtie și un pix. Le așază pe amândouă pe masa de ședințe din centrul încăperii, după care mâzgălește o adresă.

– Nu este ușor de găsit, trebuie să ieși din oraș. O iei pe drumul principal, apoi se face o curbă în jurul dealului care se poate vedea înspre est din aproape orice punct din oraș. Acolo este o proprietate veche – aceasta este adresa. Noi mergem cu mașina până la fermă, dar bunica mea are singura cheie de la poartă, așa că va trebui să parchezi pe alee și să sari gardul.

Cunosc exact locul pe care îl descrie – nu are cum să fie altul decât casa familiei Babciei. Cu toate astea, sunt prea stresată ca să-mi fac speranțe, așa că o întrerup cu blândețe pentru a o întreba:

– Este Świętojańska nr.4? întreb.

În mod previzibil, greșesc total pronunția numelui străzii, dar nu într-atât de mult încât Lia să nu înțeleagă, căci privirea i se îngustează.

– Nu înțeleg, se încruntă ea. Știi deja unde este?

– Casa aceea..., apuc eu să spun.

Vocea însă îmi este puțin răgușită, așa că fac o pauză să-mi curăț gâtul, apoi

întreb:

– De ce mormântul se află în spatele acelei case?

– Casa este abandonată, a rămas așa de la război încoace, nici măcar comuniștii nu au vrut-o, îmi spune Lia. Dar el nu este îngropat acolo unde este casa, ci pe dealul din spatele ei. Doar că eu te îndrum spre casă fiindcă e mult mai ușor să ajungi acum la mormânt dinspre partea aceea decât dinspre partea cu orașul. De-a lungul porțiunii de deal dinspre noi, sunt acum case noi, așa că drumul este blocat.

– Dar acel loc anume...? De ce acolo, pe acel deal?

Lia îmi dă hârtia și se încruntă.

– Habar n-am. Acum spune-mi cum de ai știut adresa aceea.

– A fost casa în care a copilărit bunica mea, îi spun eu, iar ea face ochii mari.

Are loc o pauză stânjenitoare în timp ce ea meditează la asta, după care Lia recunoaște:

– Ei bine, este o coincidență destul de mare.

– Cu siguranță că nu poate fi o coincidență, spun eu cu neîncredere.

– Întreaga zonă a fost invadată de naziști. Au fost îngropate suflete nefericite în locuri de neînchipuit de pe aici – fratele bunicii mele este norocos că are măcar o piatră funerară. Dar am să fiu sinceră cu tine – nu știu cum a ajuns să fie îngropat acolo. De obicei, bunica mea nu este prea dornică să vorbească despre cele mai negre zile din viața ei, înțelegi? Nu vrea să vorbească despre război, iar noi am renunțat să o mai întrebăm.

Râd ușor și dau din cap.

– Știu exact cum este.

– De fapt, de asta nu te pot lăsa să vorbești cu ea, spune Lia cu blândețe. Pare că este o altă femeie în zilele în care mergem la mormântul lui. O consumă

foarte mult să-i onoreze memoria și nu vreau să-i cer mai mult de atât. Însă, dacă asta te ajută, chiar te rog să-i vizitezi mormântul.

Ea ridică din umeri.

– Doar că, în afară de acest lucru, nu cred că mai pot face și altceva ca să te ajut, bine?

– Mulțumesc, spun eu, apoi mă năpustesc asupra ei și o îmbrățișez. Ea încremenește, iar apoi îmi întoarce scurt îmbrățișarea și dă din cap spre ușă.

– Mult noroc.

O jumătate de oră mai târziu, eu și Zofia stăm într-un luminiș din pădurea aflată în spatele casei în care a copilărit bunica mea, uitându-ne la cel mai înfiorător lucru pe care l-am văzut în toată viața mea.

Tomasz Slaski. 1920–1942

Numele lui este gravat în granitul roșu, șlefuit, al unei pietre funerare înalte. Piatra este curată, fiind, în mod clar, întreținută cu dragoste. Un aranjament de flori mixte, aproape proaspete, se ofilește pe iarba din fața pietrei, aceasta din urmă fiind înconjurată de lumânări care ard fără fum, cu fitilurile neaprinse acum, dar negre de la utilizările anterioare. Sunt chiar și câteva felinare cu led, de diferite forme și mărimi. Zofia se apleacă și pornește unul dintre felinare, iar acesta se aprinde fără întârziere.

Îmi întorc din nou privirea spre piatră și mă uit iar la nume. De data aceasta, observ că pe piatra funerară, sub nume și date, a fost atașată o medalie. Inscripția de pe medalie este în ebraică.

Eu și Zofia privim mormântul în tăcere pentru o vreme, ca și cum ar fi un puzzle pe care l-am putea rezolva dacă ne-am holba suficient de mult timp la

el, dar nu trece mult până când îmi dau seama că pur și simplu nu mă mai pot uita la el. Mă întorc cu spatele și răsuflu tremurat.

– Biata Emilia, murmură Zofia.

Mă uit din nou la ea și constat că se lasă pe vine până la nivelul medaliei. Își trece foarte ușor degetul peste caractere.

– Aceasta este medalia acordată celor Drepți între Popoare. Indică faptul că acest Tomasz Slaski și-a asumat un mare risc în timpul războiului pentru a ajuta poporul evreu. Înseamnă că numele lui este înscrustat pe Zidul de Onoare din Grădina Drepților între Popoare din Ierusalim.

Face o pauză, apoi își pleacă capul.

– Este un lucru important. Într-adevăr, o mare onoare.

– Este pur și simplu îngrozitor, spun eu, ridicându-mă în picioare și încruntându-mă.

Mă simt brusc irascibilă, ca și cum nu aș mai avea loc în propria mea piele, și tremur pentru că, în ciuda zilei toride, mă trece un fior pe șira spinării în timp ce mă uit la un mormânt despre care știu că nu este al bunicului meu, cu toate că pe el stă scris numele lui.

– E atât de înfiorător, nu-i așa?

Mâna îmi tresare pe telefon și îl ridic pentru a face o fotografie, dar imediat ce o fac, las în grabă telefonul în jos. Zofia se ridică și îmi aruncă o privire curioasă.

– Nu pot să i-o arăt, spun răspicat. Ar... o va supăra atât de mult!

Zofia își înclină capul în semn de aprobare.

– Dar ăsta este un mister pe cinste, nu-i așa?

– Este numele lui Pa, iar acela e anul în care s-a născut, dar este evident că nu poate fi bunicul.

– Nu, aprobă încet Zofia și se ridică în picioare. Dar Emilia Slaski nu știe asta.

– Cum s-a putut întâmpla așa ceva? șoptesc eu. Crezi că pentru asta ne-a trimis Babcia aici? Să-i spunem surorii lui Pa adevărul?

Nu am cum să răspund la această întrebare și nu mă surprinde faptul că Zofia rămâne în tăcere. Continuăm să privim mormântul pentru alte câteva minute, apoi mă întreabă:

– Cum au ajuns bunicii tăi în SUA?

– Nici măcar asta nu știu. Tot ce știu este că mama s-a născut în luna ianuarie a lui ’43 și că ei erau deja stabiliți acolo la acea vreme.

Zofia se încruntă.

– Nu poate fi corect.

Mă ridic și o privesc nedumerită.

– Nu, sunt sigură că e corect.

– Trebuie să fi plecat înainte de război.

– Știu că au fost aici când a început războiul, de fapt, asta e tot ce știu.

– Dar... au plecat în timpul ocupației?

– Probabil că da.

– Este greu de crezut.

Zofia clatină încet din cap, cu sprâncenele încrețite.

– Era aproape imposibil să ieși de pe teritoriul controlat de naziști.

– Tot ce știu este că, din Anglia, au venit cu o barcă. Habar n-am cum au ajuns de aici până în Anglia.

Zofia expiră, după care se uită din nou la piatra funerară.

– Gândesc puțin cu voce tare acum, dar... crezi că Emilia ar fi putut presupune că fratele ei a murit, însă, de fapt, el să fi fost în drum spre America? Trebuie să fi fost foarte tânără când s-a întâmplat totul. Se poate ca ea sau chiar altcineva să fi confundat un alt cadavru cu al lui? Pentru că dacă tipul ăsta a murit în 1942, iar Tomasz a fugit din Polonia în 1942...

– Asta ar putea fi singura explicație, spun eu.

Îmi simt lacrimile în gât, lacrimi pe care probabil că am să le vărs mai târziu, fiindcă, deși nu înțeleg nimic din ceea ce se întâmplă, singurul lucru pe care îl știu cu siguranță este că, pentru Emilia Slaski, este absolut tragic.

– Ăsta e un loc foarte ciudat pentru un mormânt, nu-i așa?

– Poate că, pur și simplu, aici a murit, sugerează Zofia.

– În spatele casei bunicii mele?

– În timpul războiului, o grămadă de oameni s-au ascuns în petice de pădure.

– Și bunicul meu a fost eroul care a salvat evreii? Sau celălalt?

Privesc piatra de mormânt pentru ultima dată și mă ia cu fiori pe șira spinării. Mi-l amintesc atât de bine pe bunicul – nu-mi pot închipui că și-a lăsat sora să îl creadă mort în toți acești ani. Îmi este mult mai ușor să mi-l imaginez făcând acte de eroism pentru a-și ajuta compatrioții, căci a fost unul dintre cei mai generoși oameni pe care i-am cunoscut vreodată.

– Zofia? o întreb eu încet.

– Da?

– Ai idee cum putem descâlci asta fără a o implica pe Emilia? Sau dacă ar trebui să-i spunem sau nu, în cazul în care se întâmplă să dăm de ea?

Zofia îmi aruncă un zâmbet trist.

– Nu-mi place să spun asta, Alice... dar cred că singura cale de a continua este prin intermediul Liei Truchen.

Când intru în clinică pentru a patra oară, o las din nou pe Zofia în mașină. Simt că am făcut un progres mai mare în această dimineaţă şi se poate să fi avut parte chiar de câteva momente în care a existat o conexiune între mine şi Lia. Când intru în încăpere, observ că ea ajută un pacient, dar colegul ei mă vede şi îi dă un cot uşor, iar apoi arată înspre mine. Cum se uită Lia aşa la mine, se vede o frustrare vizibilă în privirea ei, dar apoi îşi fixează un zâmbet pe faţă, termină de servit pacientul şi mă conduce înapoi în sala de şedinţe.

– Lia..., inspir adânc, după care răbufnesc. Am văzut mormântul. Cu siguranţă că acolo sunt numele bunicului meu şi anul naşterii lui, dar nu poate fi el, fiindcă el a murit abia anul trecut. Mi se pare că singurul mod în care vom înţelege vreodată acest lucru este dacă tu sau chiar eu am putea vorbi cu Emilia...

– Ascultă, Alice, îmi spune Lia categoric. Îmi pare rău pentru tine. Chiar îmi pare rău. Am făcut tot ce am putut ca să te ajut, dar ceea ce îmi ceri acum este pur şi simplu imposibil.

– Poate că ai putea doar să o menţionezi pe Alina...

– În fiecare lună o ducem la acel mormânt, spune Lia brusc. În ultima duminică a fiecărei luni, merge la slujbă îmbrăcată în cele mai bune haine ale ei, apoi se opreşte la piaţă să cumpere flori, iar apoi noi, nepoţii, urmând o listă, o ducem cu toţii, pe rând, până acolo. Şi ştii de ce mergem cu rândul?

Când clatin din cap, privirea Liei devine tăioasă.

– Pentru că, Alice, la aproape optzeci de ani de la moartea lui, frumoasa şi curajoasa mea bunică încă mai plânge uneori când îi vede mormântul, iar asta e sfâşietor. Înţelegi măcar ce-mi ceri?

– Imaginează-ţi că Emilia ar fi fost pe patul de moarte şi te-ar fi trimis pe tine în America, iar tu erai în locul meu, o implor eu.

– În acest moment, avem o doamnă în vârstă supărată, spune Lia. Dacă facem cum îmi ceri tu, vom avea două doamne în vârstă supărate, şi atunci ce obţinem? Nimic. Cel mai probabil, bunica mea va fi la fel de nedumerită de toate astea ca noi două, iar dacă nu i-a răspuns niciodată bunicii tale la scrisori, mai mult ca sigur că există un motiv pentru asta. Te rog, te rog să nu mă mai deranjezi aici – acesta este locul meu de muncă.

Mă pregătesc să plec. Sunt pe cale să ies pe uşă şi să mă recunosc înfrântă. Merg până în sala de aşteptare şi mă îndrept spre uşă, iar apoi mă gândesc la cum am să plec din acest loc şi am să-mi trăiesc restul vieţii fără să ştiu de ce m-a trimis Babcia aici.

E prea târziu pentru ca Babcia să-mi spună povestea ei. E prea târziu pentru mine să mai înţeleg toate momentele, fie ele importante sau nesemnificative, care au dus la formarea familiei pe care o am acum în America. Probabil că e prea târziu chiar şi pentru mine să îi explic Babciei cât de importantă a fost ea în viaţa mea şi cât de profundă este dragostea pe care i-o port.

Dar nu e prea târziu ca eu să îmi înfig cu putere picioarele în covor şi să mă dedic trup şi suflet acestui mister deconcertant. Lia este singura mea legătură cu Emilia – singura mea legătură cu „a-l înţelege pe Tomasz“.

Uneori trebuie să dărâmi naibii uşa.

Nu pot să plec. Nu pot renunţa atât de uşor. Mă aşez hotărâtă pe unul dintre scaunele de aşteptare de lângă uşă şi îmi ridic privirea spre Lia. Se uită la mine fără să-i vină a crede.

– Nici nu se pune problema să rămâi aici, îmi strigă ea, fără să ţină cont de pacienţii confuzi care stau pe scaunele din jurul meu.

– Nu plec nicăieri până când nu accepţi să vorbeşti cu ea pentru mine.

Ridic din umeri. Îmi este incomod să fiu atât de dificilă. Adică, la un moment dat... Ei bine, cam asta era viaţa pe care credeam eu că o voi trăi. În tinereţea mea idealistă, chiar credeam că urma să fiu genul de jurnalist care să descopere adevăruri de mult îngropate, o femeie care să găsească o cale de a spune poveştile care trebuie spuse.

– Bine, spune Lia, așezându-se din nou la birou și punându-și căștile, iar în următoarea perioadă, se descurcă de minune să mă ignore.

După un timp, Zofia îmi trimite un mesaj.

E totul bine acolo? A trecut o oră și încep să-mi fac griji.

Îmi ridic privirea spre Lia și o surprind uitându-se la mine. Îmi evită privirea, iar eu sper că ăsta e un semn că o obosesc.

Lia a refuzat să mă ajute, așa că, practic, am luat un loc până când se răzgândește.

Zofia îmi răspunde cu un emoji șocat, iar puțin mai târziu scrie:

Anunță-mă dacă ai nevoie de ceva. Aștept la cafeneaua de peste drum. Și... mult noroc!

Mai trece o oră, apoi încă una. Nici una dintre revistele de pe măsuța de cafea de lângă mine nu este în limba engleză, dar le răsfoiesc oricum, încercând să pară că nu fac mare caz de impasul în care ne aflăm.

Dar pe interior?

Cedez nervos, la fel ca Eddie în cea mai proastă zi a lui. Am o adevărată harababură în gânduri – mă îndoiesc de maniera nebunească de acțiune pe care mi-am propus-o și, ca să fiu sinceră, de aproape fiecare decizie pe care

am luat-o eu în ultima săptămână, de când am decis să vin aici. Doctorii vin să ia pacienţii şi se holbează la mine de fiecare dată. Pacienţii intră, se holbează la mine, merg la consultaţie, apoi ies, se holbează şi mai insistent la mine, după care pleacă. Mă simt de parcă aş fi pe o scenă, iar spectacolul se numeşte ceva de genul Priviţi-o pe Alice Michaels pierzându-şi demnitatea într-o ţară străină.

Aproape de ora prânzului, Lia se apropie de mine şi, preţ de câteva clipe, cred că am câştigat. Înainte de a putea măcar sărbători, se aşază cu hotărâre pe scaunul de lângă mine şi îşi lasă capul în mâini.

– Nu poţi să stai aici, spune ea cu disperare. Pari o persoană rezonabilă, aşa că am să te rog să te gândeşti mai bine la asta. Am treabă de făcut, Alice – pacienţii îmi tot pun întrebări şi nu pot permite să continui aşa. Nu mă vei face să mă răzgândesc.

– Nu plec nicăieri până nu o faci, spun eu scurt, iar apoi ridic bărbia, sperând să arăt ca Babcia sau precum Callie atunci când se încăpăţânează în mod evident. Lia mijeşte ochii şi se aşază din nou, îndreptându-şi coloana.

– Corect, nu-mi dai de ales. Am avut răbdare. Te-am rugat frumos, de mai multe ori, iar acum te avertizez. Acesta este un loc de muncă, iar dacă nu-mi respecţi rugămintea de a pleca, nu îmi rămâne decât să chem poliţia ca să te scoată afară.

Bine, nu mă aşteptam la asta. Mă încrunt la ea.

– Lia... te rog...

– Cinci minute, Alice. Apoi sun la poliţie.

În mintea mea, o aud pe mama încurajându-mă. Uneori trebuie să dărâmi naibii uşa, Alice. Mă las pe spate în scaun şi îmi încrucişez braţele peste piept.

– O modalitate mult mai uşoară de a scăpa de mine ar fi să accepţi să vorbeşti cu bunica ta.

Lia mârâie și se retrage în spatele biroului ei. Se consultă mult cu colegul ei, apoi trec câteva minute, timp în care eu sunt ocupată să mă rog cu toată ființa mea ca amenințarea cu poliția să fi fost una goală. O văd ridicând telefonul, dar mă prefac că nu observ, căci poate blufează și, în mod evident, ajung la sufletul ei, așa că, poate dacă mai stau puțin pe aici...

Peste câteva minute se deschid ușile, iar doi polițiști pășesc în încăpere. Se îndreaptă spre tejghea, iar Lia, încruntată, arată spre mine. Polițiștii se apropie de mine.

– Vi s-a cerut să plecați, spune brusc cel mai în vârstă dintre cei doi. Vă mai dăm o ultimă șansă de a pleca de bunăvoie. După aceea, vă vom escorta noi afară și veți merge direct la mașina noastră, iar apoi la secție, ca să vă punem sub acuzația de încălcare a proprietății.

Sunt sigură că îmi pot auzi înghițitul pietrificat în timp ce mă ridic în picioare și dau din cap.

– Plec, zic eu.

– Și, doamnă..., spune celălalt ofițer, pe când eu îmi iau geanta, pregătindu-mă să fug spre ușă.

– Da?

– ...dacă vă mai vedem pe aici, vă vom aresta.

Arunc o ultimă privire rugătoare către Lia, care se uită la mine cu mâinile încrucișate pe piept, apoi mă grăbesc să ies pe ușă afară și mă întorc la mașina Zofiei. Odată ajunsă înăuntru, mă prăbușesc pe scaun și încerc să-mi trag sufletul.

– Tocmai ce ai fost arestată? oftează Zofia.

– Aproape, mormăi eu și îmi acopăr ochii cu mâinile. Nu-mi vine să cred că am făcut asta.

Zofia pornește mașina și pleacă de pe loc cu o viteză ce poate fi descrisă doar ca fiind amețitoare, dar legală. Suntem aproape de a intra pe autostradă, când

izbucneşte în râs şi, în cele din urmă, râd şi eu cu ea.

– Ori eşti foarte, foarte hotărâtă să faci asta pentru bunica ta, ori eşti complet nebună. În acest moment, nu prea-mi dau seama despre care dintre ele este vorba.

– Nici eu, recunosc eu, iar râsul încetează. Dar totul a fost în zadar.

– Să ne întoarcem mâine? se oferă Zofia.

– Şi ce să facem? întreb eu. Să facem rost de o cursă gratuită până la secţia de poliţie?

– Ei bine, cum ai vrea să îţi petreci ziua de mâine? Ai alte idei? Ți-a mai dat și alte informații de la care să pornim?

– Nu, recunosc eu şi mă uit din nou la telefon, începând să răsfoiesc printre fotografiile pe care le-am făcut notițelor Babciei şi ecranului aplicației CAA pe care o foloseşte ea. Citesc fiecare însemnare cu voce tare.

– Trzebinia. Ei bine, am venit aici.

– Da.

– Ul. Świętojańska 4.

– Casa în care a copilărit.

– Da. Ul. Polerechka 9B.

– O casă istorică, frumos renovată, aflată pe o alee superbă, mărginită de castani dulci. Habar n-avem de ce a fost importantă.

Oftez din greu.

– Ul. Dworczyk 38.

– Clinica medicală unde a lucrat Aleksy Slaski.

– Emilia Slaska.

– Străbătuşa ta.

– Alina Dziak. Adevăratul nume al bunicii mele.

– Da.

– Saul Eva Tikva Weiss.

– N-avem nici cea mai vagă idee.

– *Proszę zrozum. Tomasz.*

– E puţin spus că pronunţi îngrozitor, dar, da, ne cere să îl înțelegem pe Tomasz.

– Lucru pe care habar n-avem cum să-l facem.

– Şi asta e tot?

– Singurul lucru pe care l-a mai spus a fost că Babcia foc Tomasz, spun eu, apoi mârâi de frustrare. Şi ştiu că noi credem că asta înseamnă doar dragoste, ceea ce e drăguţ, dar chiar...

– Nu ne e de prea mare ajutor. Uite, familia mea are o vorbă, Alice, şi cred că se aplică perfect pentru ziua de azi.

Mă uit la ea, iar ea zâmbeşte.

– Totul arată mai bine după nişte votcă.

Încercăm mai multe sortimente de votcă locală la un restaurant din piaţa oraşului Cracovia şi ne străduim să găsim alte moduri în care putem aborda acest mister.

– Bine, hai să ne gândim la Lia, murmură Zofia. Lia este recepţioneră, nu-i

așa?

– Așa pare.

– Dar străbunicul ei a fost cândva proprietarul clădirii. Pură coincidență sau mai există încă o legătură de familie?

– Ce vrei să spui?

– Poate că afacerea este încă deținută de familie. Poate că Emilia a devenit și ea medic sau poate că unul dintre copiii ei o deține acum.

Zofia își scoate telefonul din buzunar și, după o căutare rapidă pe Google, avem o listă cu medicii generaliști de la clinică.

– Agnieszka Truchen este unul dintre proprietari. Trebuie să fie mama Liei, sau cel puțin o rudă...

Găsim online câteva fotografii învechite și neclare cu Agnieszka, dar nu are nici un cont pe rețelele de socializare, iar toate datele ei de contact trimit la clinică. Zofia este cu ochii în telefonul său, căutând același lucru ca mine, dar eu mă holbez la fotografiile de pe propriul meu ecran. Oricât de neclare ar fi acele imagini, cred că pot vedea o asemănare cu mine. Îmi întorc telefonul spre Zofia.

– Crezi că seamănă cu mine? o întreb.

– Este greu de spus, din cauză că fotografiile sunt de o calitate atât de proastă. Dar da, se pare că există o asemănare. Ai văzut-o la clinică astăzi?

– Nu, erau câțiva doctori care tot ieșeau să cheme pacienți, dar aș fi observat-o.

– Am putea suna și am putea cere să vorbim cu ea, sugerează Zofia, apoi se uită la ceas. Nu e chiar ora cinci...

– O să-mi recunoască accentul..., spun eu timid.

Zofia zâmbește.

– Pe al meu nu-l vor recunoaşte.

Găseşte numărul de telefon pe site-ul clinicii, iar apoi îl formează. O aud vorbind în polonă, dar convorbirea se termină repede şi umerii i se prăbuşesc.

– Agnieszka încă deţine clinica, dar alţi doctori se ocupă de tratarea pacienţilor, oftează ea. S-a pensionat acum câţiva ani.

– Bineînţeles că da, murmur eu, dar apoi mă înveselesc din nou. Dar cum rămâne cu însăşi Emilia? N-am putea să o căutăm în cartea de telefoane?

– Ei bine, a avut cel puţin un copil, aşa că mai mult ca sigur este căsătorită şi, având în vedere vârsta ei, aş spune că, practic, nu e nici o şansă ca ea să-şi fi păstrat numele de familie, spune Zofia cu regret.

Căutăm oricum şi, deloc surprinzător, străbătuşa mea de optzeci şi şapte de ani nu pare să aibă o pagină de Facebook. După aceea, comandăm un al doilea rând din mixul de votcă locală, iar lucrurile o iau puţin pe arătură.

– Ei bine, dacă Lia nu vrea să ne spună unde este Emilia, poate că am reuşi plătind un detectiv particular să o găsească...

– Am putea să punem anunţuri de o pagină întreagă la ziare, în care îi cerem Emiliei să ne contacteze...

– Am putea intra prin efracţie în clinica medicală şi să vedem dacă găsim adresa Agnieszkăi...

– Poate că aş putea să-mi anulez zborul de întoarcere şi să rămân ascunsă în faţa clinicii până când Agnieszka vine în vizită, în speranţa că va fi mai cooperantă... sau măcar atât de cooperantă, încât să nu cheme poliţia...

– Poate că am putea fura nişte unghii tăiate de-ale Liei pentru a face un test ADN...

– Sau am putea oferi o recompensă de un milion de dolari oricui rezolvă misterul!

Auzind asta, Zofia se uită la mine.

– Ai un milion de dolari? întreabă ea plină de speranță.

Fac o pauză, apoi mă întristez.

– Sunt o mamă casnică, așa că nu, nu prea am.

– Ah. Asta a sunat promițător pentru o clipă.

Râdem un pic prea tare când ospătarul se apropie de noi cu nota de plată, așa că mergem la o plimbare pentru a ne limpezi mintea, iar apoi luăm o masă delicioasă la un alt restaurant din piață. În timp ce mâncăm, discutăm despre orice altceva, numai despre misiunea mea nu. Îi povestesc Zofiei despre copiii mei și despre cât de greu mi-a fost să plec de lângă ei. Am amintit și de cât de greu mi-a fost să îl las pe Wade singur cu ei, precum și despre revelația surprinzătoare pe care încep să o am, cum că e posibil să mă fi agățat prea strâns de Eddie. Zofia îmi povestește despre munca ei și despre unele dintre căutările răvășitoare și pline de speranță din domeniul istoriei de familie, căutări în care a fost implicată. Sunt total absorbită de discuție și mă bucur de răgazul în care îmi este distrasă atenția de la groaznica fundătură în care a ajuns căutarea pe care m-a rugat Babcia să o fac.

Nu ne dăm seama când trece timpul, așa că tresar când văd ceasul de pe perete.

– Trebuie să mă întorc și să-mi sun familia, spun eu, dar, în ciuda prostelii din seara asta, mă simt categoric mai bine decât mă simțeam înainte. Mulțumesc pentru seara asta, Zofia.

– Nu trebuie să-mi mulțumești, chiar deloc. Te conduc înapoi la hotel și o luăm de la capăt mâine-dimineață.

Îmi zâmbește cu blândețe.

– Nu te descuraja, Alice. Ne gândim noi la ceva.

Îl sun pe Wade fără să-i trimit mai întâi mesaj, căci acum este ora 22.31, ora Cracoviei, ceea ce înseamnă 17.31, ora Floridei, și știu că sunt toți acasă.

Callie răspunde la telefon încă de la primul ton, plângând.

– Mami, se smiorcăie ea.

– Iubito! am suspinat eu. Ce s-a întâmplat?

– Tata a uitat să mă ia de la clubul de franceză și se închidea, iar ei l-au sunat, dar el nu a răspuns, doamna Bernard s-a enervat, iar eu nu mi-am putut aminti numărul de telefon al bunicii și nu știam ce să fac, spune ea.

Apoi ochii i se umplu din nou de lacrimi. O altă lacrimă îi alunecă pe obraz și coboară vocea în timp ce șoptește:

– Mami, poți să vii acum acasă?

– Oh, ursuleț..., îi șoptesc.

Amețeala de la votcă dispare rapid.

– Dar, până la urmă, el te-a luat de acolo, nu?

– Nu.

Ea se încruntă.

– Doamna Bernard m-a dus cu mașina la tati la serviciu și m-a lăsat la recepție. Iar recepționerul a trebuit să se ducă să-l caute, pentru că el era într-o ședință.

– Și unde a fost Eddie în tot acest timp? întreb eu. Sigur nu la școală...

– Oh, nu, spune ea.

Înainte ca eu să pot răsufla ușurată, adaugă:

– A fost cu tata, deoarece l-au trimis azi acasă fiindcă a făcut o criză în clasă și a aruncat cu un scaun în domnul Bailey. Și Eddie a avut cinci accidente în pantaloni astăzi, dar nu-ți face griji, i-am pus deja hainele murdare în mașina de spălat.

– De ce faci asta în locul lui tati? întreb eu, deşi îmi este greu să vorbesc, căci sunt atât de furioasă, încât abia mă pot concentra îndeajuns de mult încât să pun întrebarea.

– Tata e în biroul lui, pe Skype, conectat din nou cu cei de la serviciu. A trebuit să-şi termine şedinţa, spune Callie.

Întoarce camera telefonului, ca să-mi arate două cutii de supă deschise, care aşteaptă pe blat.

– Nu-ţi face griji, mami, acum îi pregătesc cina lui Eddie.

– Nu, Callie, nu..., oftez eu. Nu, tu nu ştii să foloseşti plita, scumpo, o să te arzi.

– O încălzesc la microunde, spune ea în defensivă, şi chiar atunci aud sunetul cuptorului cu microunde.

Callie este destul de mare şi de matură pentru a folosi cuptorul cu microunde sau aragazul – dacă ar şti cum, dar eu nu i-am arătat niciodată, pentru că, sincer, nu a trebuit niciodată să ştie. Aproape că numai eu gătesc la noi în casă. Nici măcar nu mi-a trecut vreodată prin cap că poate ar trebui să împart aceste sarcini – nu pentru binele meu, ci pentru binele lor.

– Cât timp ai gătit-o, scumpo? întreb eu, cu inima-n gât.

– Mi-am dat cu presupusul. M-am gândit că zece minute ar fi de ajuns, spune ea cu inocenţă, iar eu strâng telefonul puţin mai tare în mână când o văd că se ridică în picioare şi se îndreaptă spre cuptorul cu microunde.

Acesta se află pe un raft de sus, astfel încât Eddie să nu poată ajunge la el. Ca să scoată supa fierbinte, va trebui să ridice mâinile deasupra capului.

– Nu atinge aia! spun eu îngrozită, iar Callie se încruntă la cameră.

– Dar de ce?

– O să fie foarte fierbinte, ursuleţ. Doar... nu.

Inspir adânc şi încerc să-mi păstrez calmul.

– Dragă, fă-mi o mică favoare, bine?

– Bine, mami.

– Vreau să te duci la tati în birou, să-i întrerupi şedinţa şi...

– Dar a spus să nu...

– Callie, ascultă-mă, îi spun eu categoric. Mergi în biroul lui tati şi spune-i că e mami la telefon şi că e o urgenţă.

– Bine, spune Callie, iar apoi oftează. Doar că nu vreau să dau de belea, mami.

– Dacă cineva „dă de belea“, spun eu cu ferocitate, acela va fi tati.

Este un copil al mileniului ei, asta-i cert – Callie se îndreaptă automat spre biroul lui Wade de la etaj, camera de filmat fiind orientată spre înainte, ca să pot vedea încotro se duce, apoi deschide uşa de la biroul lui pentru a mi-l arăta pe Wade stând la calculatorul cel mare. Îl recunosc pe tehnicianul de laborator care se vede pe monitorul uriaş şi recunosc, de asemenea, că ecranul cu notiţe pe care îl partajează este plin de formule matematice. Îmi dau seama că Wade este absorbit, căci, atunci când Callie intră în cameră, nici măcar nu-şi întoarce privirea de la ecran.

– Nu acum, Eddie..., spune el, fără să se întoarcă să vadă despre care copil este vorba.

– Tati, spune Callie cu ezitare. Mami vrea să discute cu tine.

Văd cum umerii lui Wade înţepenesc. Cu reticenţă, îşi ia rămas-bun de la şoarecele lui de laborator şi observ mica pauză pe care o face înainte de a se întoarce spre telefon. Acum, când e cu faţa la mine, i se citeşte peste tot vinovăţia. Callie întoarce obiectivul camerei şi îi dă telefonul. Se uită în jos la ecran, îmi cercetează expresia, apoi oftează şi spune cu blândeţe:

– Callie, ne poţi lăsa pe mine şi pe mami câteva minute singuri?

– Să nu îndrăznești să te atingi de cuptorul cu microunde, Callie Michaels! strig agitată, iar pe chipul lui Wade se strecoară confuzia.

– Dar supa este gata..., protestează Callie, iar Wade face ochii mari.

– Callie, du-te jos și nu atinge cuptorul cu microunde. Citește o carte sau ceva până când termin de vorbit cu mami, spune Wade și, odată ce ușa se închide, ridică telefonul și se uită fix în ochii mei. Alice, te rog să nu exagerezi.

– Eddie a aruncat cu un scaun și a fost trimis acasă de la școală? Ai uitat să o iei pe Callie? Callie spală pantalonii murdari ai lui Eddie și încearcă să-l hrănească, în timp ce tu și Jon vă jucați cu formule? Sunt atât de furioasă acum, încât nici nu știu de unde să încep...

– Eddie a avut o noapte proastă și apoi a avut o zi proastă. S-ar fi întâmplat chiar dacă ai fi fost tu aici – nu puteam face nimic ca să împiedic asta.

– Îți bați joc de mine, Wade? îl iau eu în derâdere. Bineînțeles că ai fi putut împiedica asta. Dacă ai fi avut vreo idee despre cum să relaționezi cu el, ai fi știut azi-dimineață că are o zi proastă și ai fi putut să rămâi acasă cu el ca să treceți peste asta, așa cum aș fi făcut și eu.

– Ne-am lovit de o piedică majoră cu acest proiect de materiale plastice, Alice. Nu am putut să rămân acasă cu el. Și echipa mea are nevoie de mine. Încerc să jonglez cu un milion de lucruri săptămâna asta, pentru ca tu să poți fi acolo...

– Când am sunat, Callie tocmai se pregătea să scoată supa din cuptorul cu microunde. Supă care se gătea acolo de zece minute.

– La naiba..., mormăie Wade, apoi își trece mâna liberă prin păr. Ei bine, de ce nu știe să-l folosească?

Asta atinge un punct sensibil. Ar trebui să știe cum să îl folosească, doar că am obiceiul de a face eu însămi fiecare chestie din casa aia.

– Are doi părinți, Wade, ripostez eu. La fel de bine ai fi putut s-o înveți și tu.

El oftează greu, apoi murmură:

– Serios, Alice, am avut o zi infernală azi. Ultimul lucru de care am nevoie în seara asta...

– Callie are zece ani, spun eu categoric. Da, e înzestrată, dar tot are zece ani. Nu te poți aștepta să se ocupe ea de toate doar pentru că tu ai treabă la serviciu.

Suspin și mă frec la ochi.

– Știam eu că nu trebuia să plec.

– E o singură zi proastă, Alice, spune Wade. Am și eu voie să am o zi proastă.

– Dar știam că așa se va întâmpla, spun eu.

Par afurisită. De fapt, vorbesc exact ca mama – și urăsc asta – dar sunt atât de furioasă, încât nu mă pot opri.

– Știam că mă vei dezamăgi...

– Nu te-am dezamăgit niciodată, spune Wade, iar acum este și el furios.

– Eddie are șapte ani, Wade, spun eu cu nonșalanță. Spune-mi un singur moment de când e el când nu m-ai dezamăgit.

Vorbește votca. Vorbește dezamăgirea. Călătoria mea nu a dus la nimic și va trebui să recunosc în fața lui Callie și a Babciei, și chiar și în fața lui Wade, că am eșuat. În orice caz, am spus ceva ce nu mai pot retrage, ceva care a depășit cu mult limita a ceea ce este acceptabil. Pe ecran, văd cum Wade face ochii mari de șoc și de o durere profundă, pe care rar l-am văzut afișând-o. Sunt încă supărată, însă asta nu înseamnă că nu-mi doresc din răsputeri să îmi pot lua înapoi cuvintele. Dar nu pot, așa că amândoi ne uităm fix în camerele telefoanelor, într-o tăcere rigidă și incomodă. Este rândul lui Wade să se lupte pentru a-și controla furia, dar, în ceea ce-l privește, câștigă bătălia și vorbește calm și echilibrat.

– O să mă duc jos, spune el. O să mă duc să văd ce face Edison și o să-i cer

scuze lui Pascale. Mă duc să salvez supa. Am să mă ocup de spălatul hainelor. Apoi, voi începe rutina de seară și voi încerca să mă pregătesc pentru ziua de școală de mâine.

Inspiră adânc, apoi adaugă:

– Ceea ce nu am de gând să fac este să intru într-un meci de țipete cu tine pe FaceTime. Nu cred că este o idee prea bună să vorbești cu Eddie în seara asta. Este destul de sensibil astăzi și cred că doar ar înrăutăți lucrurile.

Îi închid telefonul lui Wade fără să-mi iau rămas-bun, apoi îmi cufund fața în pernă și mă las pradă plânsului, dar abia atunci îmi trece prin minte că încă n-am sunat-o pe mama să văd ce face Babcia. Așa că beau niște apă, apoi îmi fac o cafea și mă uit la televizor o vreme, până când simt că vocea mea ar putea reveni la normal și că m-am mai liniștit.

O sun pe mama printr-un apel vocal, fiindcă nu vreau să-mi vadă fața. Răspunde după primul ton.

– Nu pot vorbi mult, Alice.

– Ce se întâmplă?

– Babcia a avut un fel de cădere acum câteva ore și a fost mutată la terapie intensivă, spune mama.

Aud frustrarea din vocea ei când murmură:

– Îl aștept pe neurolog, dar el e de o jumătate de oră în încăperea de alături cu un alt pacient. Asistenta mi-a spus că a suferit un alt accident cerebral minor. A spus că, pentru cineva de vârsta ei, nu este ceva neobișnuit, dar îngrijorător e că se tot întâmplă...

– Babcia e bine?

– Nu e bine, Alice, spune mama brusc. Cred că este vremea să acceptăm că zilele în care era bine au trecut.

Știu că timpul ei alături de noi se apropie de sfârșit. Dacă nu, de ce aș mai fi

în Polonia, în această goană după cai verzi pe pereți? Dar îmi vine să plâng când o aud pe mama rostind aceste cuvinte.

– Poți să-mi trimiți un mesaj când vei afla ce se întâmplă? suspin eu.

– Alice...

Aud părerea de rău din vocea mamei, însă, cunoscând-o așa cum o cunosc, există categoric riscul ca asta să fie oricum urmată de un fel de asprime și, astă-seară, eu nu pot face față acestui lucru.

– Trebuie să plec, spun eu. Să-mi dai mesaj, bine?

Și, pentru a doua oară pe ziua de azi, îi închid telefonul cuiva pe care îl iubesc.

Douăzeci de minute mai târziu, plângând încă, primesc un mesaj de la mama.

Vestea bună e că azi a avut o hemoragie minoră și că nu există leziuni noi, dar starea Babciei nu mai este considerată stabilă. În sfârșit, dr. Chang îmi face rost de un traducător. Vrea să discute cu Babcia dacă e pregătită sau nu să semneze un ordin de neresuscitare.

Apoi, peste câteva minute, când încerc să redactez un răspuns, primesc un alt mesaj.

Apropo, tatăl tău a sosit acum câteva minute. Să presupun că nu ai avut nimic de-a face cu asta? Poate că nu este singurul care ar trebui să se gândească să vină acasă mai devreme.

– Mă gândesc la asta, mamă, șoptesc eu în camera de hotel goală. De fapt,

numai la asta mă gândesc.

Capitolul 35

Alina

Am crezut că aveam să fiu îngrozită în vreme ce era încărcat şi restul camionului. În mod cert, a fost cel mai periculos moment dintr-o serie de momente periculoase. Dar, ascultând râsetele şi glumele soldaţilor naziști care se ocupau de asta, în loc de îngrozită, m-am simţit furioasă. Ştiam că probabil eram la Auschwitz, iar asta însemna că era posibil ca părinţii mei să fie prin apropiere.

Aceştia erau oamenii care mi-au luat părinţii? Ei erau cei care i-au ucis lui Saul familia?

Brusc, m-am simţit copleşită de revoltă. Mă epuizaseră anii de ocupaţie într-atât de mult, încât aproape că uitasem cum era să fiu indignată. Şi, cum ascultam eu aşa hohotele de râs nepăsătoare, am fost străbătută de o mânie criminală teribilă, mai ales atunci când mi-am dat seama că Saul era chiar în spatele meu, având parte de acelaşi fundal sonor şi întrebându-se probabil aceleaşi lucruri. M-am întins în spate şi i-am strâns umărul lui Saul cu putere. După o clipă, şi-a aşezat mâna tremurândă peste a mea.

Ceva mai târziu, am auzit uşa cabinei închizându-se, iar motorul a pornit din nou.

După aceea, timpul şi-a pierdut sensul. În cea mai mare parte, eu şi Saul am stat într-o tăcere absolută, mişcându-ne doar atunci când amorţeala sau necesitatea o cereau. Valiza conţinea borcane pline cu apă, iar pe măsură ce se goleau, le refoloseam, în mod stânjenitor, pentru nevoile noastre. Pusesem la pachet ultimii biscuiţi din raţiile familiei şi nişte gem, alături de cea din

urmă pâine făcută de mama – după standardele lui Saul, acesta fiind un veritabil festin dacă trebuia să ne ajungă doar pentru câteva zile. Mă aşteptam să îmi fie foame, dar în schimb, a trebuit să mă forţez să mănânc din când în când, iar atunci când, oferindu-i mâncare şi apă, Saul mă ignora, trebuia să mă mişc cu stângăcie până când puteam să-i duc la gură borcanele şi pâinea. Era un schelet ambulant. Ştiam că circumstanţele pur şi simplu nu-i permiteau să reziste prea mult timp fără mâncare, aşa că l-am hrănit ca pe un copil.

Eram infinit conştientă de frică, de sufocare, de durerea resimţită pentru părinţii mei şi de dorul de Tomasz, de mâncărimea provocată de ghips şi de înţepăturile aşchiilor care mi se înfigeau în orice parte a pielii ce se întâmpla să se atingă de lada de lemn. Era ca şi cum întreaga lume s-ar fi oprit în loc, mai puţin suferinţa mea. Uneori, camionul încetinea sau oprea, iar eu auzeam voci şi mă resemnam complet în faţa a ceea ce părea a fi o fatalitate. Acesta era categoric sfârşitul. Fuseserăm descoperiţi, eram terminaţi, venise moartea, eşuaserăm. Însă, în ciuda terorii trăite, camionul pornea din nou, de fiecare dată, şi mergeam mai departe, până la următoarea oprire şi la următoarea sperietură.

Când zgomotul camionului era suficient de puternic, încercam să încep o conversaţie în şoaptă cu Saul – orice pentru a uşura plictiseala, orice pentru a-mi distrage atenţia de la modul în care mintea mea analiza toate posibilităţile oribile care ni se aşterneau în faţă. Uneori îmi răspundea cu mormăieli, dar, de cele mai multe ori, nu-mi răspundea deloc.

Am avut impresia că dormea mult sau poate că se pierduse cu totul în amintirile din acea noapte, în primele etape delicate ale unei vieţi care se anunţa plină de suferinţă, amplificată de teroarea situaţiei noastre actuale, precum şi de privarea senzorială îndurată în cavitatea complet întunecată în care eram captivi. În cele din urmă, am acceptat că nu voia să vorbească, ori poate că era atât de epuizat încât pur şi simplu nu mai putea să o facă. Uneori plângea foarte încet şi, la început, am detestat asta, dar mi-am dat curând seama că putea fi şi mai rău, căci alteori rămânea în tăcere şi simţeam o neliniște sufocantă la gândul că murise şi că eram prinsă în ceea ce putea fi considerat sicriul meu, respirând încă lângă un cadavru emaciat. Îmi ţineam răsuflarea preţ de o clipă ca să mă pot concentra asupra mişcărilor pieptului

său la spatele meu, doar pentru a mă asigura că respiră. Au fost însă dăţi în care aveam nevoie de ore întregi ca să-mi fac curaj pentru asta, fiindcă ştiam care era realitatea situaţiei mele. Chiar dacă Saul ar fi murit, aş fi fost blocată cu el în acea ladă până când aveam să ne oprim, iar eu nu puteam face nimic în legătură cu asta. Pe atunci, mirosul din interiorul lăzii devenise atât de puternic, încât aveam impresia că pot gusta în aer transpiraţia şi excrementele noastre – un alt fel de moarte, o închisoare vie a propriilor vieţi.

Pierdusem socoteala dăţilor în care camionul oprise şi pornise în drumul său, aşa că am fost surprinsă când s-a oprit, după care am auzit paşi în remorca acestuia şi foşnet de cutii de carton ce erau mişcate, dar nici o conversaţie. Atât eu, cât şi Saul ne-am încordat când paşii s-au apropiat de noi, dar nici unul dintre noi nu s-a relaxat nici chiar când Jakub a strigat încet:

– Sunteţi bine? Am ajuns la râul Don, dar trebuie să ne grăbim – întârzii la centrul de comandă pentru a livra ultimele provizii.

Ne-a ajutat să ieşim, nesiguri, din ladă, apoi ne-a coborât pe amândoi pe pământ, căci aveam muşchii prea înţepeniţi ca să coborâm pe picioarele noastre. În cele din urmă, Jakub ne-a dat valiza, după care a început să mute cutiile de colo-colo. Mi-a luat o clipă să îmi dau seama că încerca să scoată afară, din spatele încărcăturii de provizii, lada în care călătoriserăm.

– Ce faci? am suspinat eu.

M-a privit confuz.

– Trebuie să mă debarasez de ladă şi să fac ultima livrare.

– Să te debarasezi de ladă?

– Nu pot să o iau cu mine la centrul de comandă, mi-a explicat el calm. Dacă va încerca cineva să o descarce, îşi va da repede seama că nu e ceea ce pare a fi. Aş fi terminat.

– Dar ai mai folosit-o o dată. Cu celălalt curier.

– Frontul era mult mai aproape de casă atunci, iar o unitate de rezistenţă a

ascuns lada până am făcut drumul înapoi. Aici suntem adânc în ceea ce era teritoriul sovietic, doar că nu cunosc pe nimeni la care să o ascund.

– Dar... sunt atât de mulți cei care au nevoie de ajutorul tău. Atât de mulți care...

– Nu le sunt de prea mare folos mort, nu-i așa? m-a întrerupt Jakub, dar nu cu răutate. Dacă am construit-o o dată, o pot construi din nou. Cel mai bine ar fi să o porniți spre râu. Nu știu la ce oră vine barca voastră. Mai aveți mâncare?

– Puțină, am șoptit eu, dar nu voiam să renunț atât de repede la problema lăzii. Poate că ai putea să o lași aici...

– Ia ăștia, a spus Jakub, și mi-a aruncat un pumn de morcovi.

Nu i-am prins – în schimb, s-au împrăștiat la picioarele mele, iar eu m-am luptat să îi adun de pe jos.

– Încearcă să-l convingi pe prietenul tău să mănânce și el câțiva. Se pare că va avea nevoie de hrană dacă veți merge pe jos în curând.

– Dar...

Jakub a dat din cap spre pădure.

– Ești pregătită pentru asta? m-a întrebat el încet. Lucrurile vor continua să fie dificile de aici încolo, să știi.

Ne-am uitat amândoi la Saul, care se prăbușise lângă un copac. Se făcuse din nou ziuă – stătusem în ladă o zi întreagă – și tovarășul meu nu părea deloc mai lucid după îndelungatul interval de timp petrecut în interiorul camionului. Era slab, dar la fel eram și eu, iar dacă se oprea din mers, pur și simplu nu aveam cum să-l pot căra în spate, însă nici nu l-aș fi lăsat în urmă. Îi făcusem lui Tomasz o promisiune și intenționam să mi-o îndeplinesc.

– Nu știu, am recunoscut.

Jakub m-a privit înțelegător.

– Ia-o din loc, fato. Și mult noroc.

Jakub i-a făcut cu mâna lui Saul, care a ridicat, la rândul său, mâna.

– Mulțumesc, am șoptit eu amorțită.

Am luat valiza și am mers încordată până la Saul. Din spate am auzit zgomotul lăzii prăbușindu-se la pământ și pe Jakub făcând-o țăndări. Mi s-au umplut ochii de lacrimi, dar nu mi-am putut permite să privesc în urmă. În schimb, mi-am strecurat mâna în jurul brațului lui Saul și l-am condus spre linia copacilor, după care l-am ajutat să se așeze pe pământ. Avea umerii lăsați, cotul sprijinit pe genunchi și palma peste ochi.

Am aruncat în grabă borcanele de dulceață care conțineau excrementele noastre, apoi am scos ce ne mai rămăsese din biscuiți și din pâinea uscată, precum și puțina apă pe care o mai aveam.

– Trebuie să mănânci din nou, am murmurat.

Saul a deschis ochii. Era de parcă s-ar fi trezit dintr-un somn adânc și îngrozitor, fiind, cel puțin, din nou conștient.

– Alina, a spus el brusc.

– Da? am răspus eu, surprinsă de discursul neașteptat.

Și-a înclinat capul spre mine și a rostit încet:

– Mulțumesc.

M-am temut că traversarea râului avea să fie un calvar, dar ne-am urcat, pur și simplu, într-o bărcuță cu un bătrân fermier arțăgos și am fost trecuți pe partea cealaltă – fără dramă, fără tensiune, fără luptă. Ne aflam cu câțiva kilometri la vest de front, așa că, deși auzeam bombardamente în depărtare, cu siguranță nu reprezentau o amenințare pentru noi. În orice caz, după cele mai stresante douăzeci și patru de ore din viața mea, traversarea râului a fost un moment plăcut de pace. Când barca s-a oprit pe partea cealaltă, fermierul

ne-a făcut un semn din cap spre malul râului. Nu vorbea polonă, iar nici eu şi nici Saul nu-i cunoşteam limba, dar am murmurat oricum mulţumiri, după care am dat să coborâm din barcă. Acest act a părut să îi provoace o reacţie aproape violentă fermierului, care ne-a blocat calea cu o vâslă şi a început să arate cu degetul spre valiză.

– Cred că vrea bani, a şoptit Saul.

Am băgat mâna adânc sub haine, am bâjbâit prin geantă şi am scos câteva monede, iar apoi mi-am întins palma spre fermier, care le-a luat pe toate cu o privire încruntată şi mormăind ceva. Habar n-aveam cât îi dădusem – şi nici cât îmi mai rămăsese – dar nu-şi mai flutura vâsla înspre noi, aşa că eram liberi să plecăm.

L-am ajutat pe Saul să coboare pe malul râului, apoi am coborât şi eu. Când picioarele mele au atins pământul sovietic, m-am oprit şi am tras adânc aer în piept. Dacă Tomasz ar fi fost cu mine, l-aş fi apucat chiar atunci şi l-aş fi sărutat din plin pe buze. Apoi i-aş fi spus toate gândurile care îmi treceau prin minte – cât de dulce era gustul aerului aici, cât de uimitor era să fii în viaţă şi să fi ajuns atât de departe, cât de aproape eram noi de viaţa la care visasem. Însă, în schimb, îl aveam pe Saul – care a mers în susul malului, după care s-a uitat la mine întrebător. Tot ce am putut face a fost să-mi ţin minte gândurile. Mi-am promis că, într-o zi, îi voi povesti lui Tomasz totul despre acel moment. Până atunci, trebuia să merg mai departe.

– Haide, Saul, am murmurat eu în timp ce urcam pe malul râului până am ajuns lângă el. Încă nu am ajuns acolo, dar suntem mult mai aproape decât eram.

– Câte mile? m-a întrebat el.

– Nici nu ştiu, am recunoscut eu. Dar ştiu că e la est şi că nu e departe.

I-am oferit braţul meu. Saul s-a sprijinit de mine doar o clipă, apoi a părut că se ridică la înălţimea sa maximă şi s-a scuturat.

– Ajunge, a murmurat el. E timpul să mergem mai departe.

După aceea, a mers pe jos tot drumul până în comună. A trebuit să ne oprim de câteva ori ca să se odihnească, dar a reușit să îl parcurgă pe tot, fără prea mult ajutor.

A trebuit să aşteptăm o zi întreagă trenul care avea să ne ducă spre Buzuluk, timp în care nu am avut unde să mergem, aşa că am dormit pe peron. Eu şi Saul ne-am înghesuit într-un spațiu îngust de lângă nişte băi, protejându-ne valiza şi mâncarea sărăcăcioasă cu propriile trupuri în timp ce dormeam. În ciuda hoardelor de suflete poloneze înfometate din jurul nostru, care aşteptau acelaşi tren, în ciuda betonului de care ne rezemam spatele şi a adierii răcoroase care nu a încetat cu adevărat toată noaptea, chiar am dormit atât de bine, încât, când m-am trezit a doua zi de dimineață, am crezut că întreaga călătorie fusese un vis.

Am plecat de lângă Saul pentru a căuta o baie şi, cât timp am fost plecată, am dat întâmplător peste o localnică ce vindea pâine uscată refugiaților. I-am dat mai mulți bănuți – din nou, fără să știu cât de mult sau cât de puțin îi dădusem – iar când m-am întors la Saul, aveam nu una, ci două pâini întregi ascunse sub haină. O vreme, am fost îngrijorată că am cumpărat prea multă şi că avea să se facă rea, dar, până la urmă, s-a dovedit că pâinea aceea ne-a salvat viețile.

După întunericul din camion, călătoria cu trenul a fost ca o plimbare în parc pentru mine, cu toate că eu şi Saul ne aflam într-un vagon de vite, laolaltă cu alte câteva zeci de străini, toți aflați în diferite stări de sănătate şi de curățenie. Nici măcar nu era suficient loc pentru ca toți să putem sta jos în acelaşi timp, aşa că noi, pasagerii, printr-un acord tacit, am făcut cu rândul, stând în picioare, epuizați, ore în şir, pentru a le face loc şi celorlalți să se odihnească.

Credeam că eu o dusesem greu în timpul războiului, dar era evident că oamenii aceştia suferiseră în moduri pe care nici măcar nu mi le puteam închipui. Femeia de lângă mine – care aproape că stătea peste mine – era plină de răni sângerânde şi puteam să văd păduchii care se târau printre firele ei de păr încâlcite. Izbucnea în plâns din când în când, apoi la fel de brusc se şi oprea, închidea ochii şi se lăsa fără vlagă peste mine, ca şi cum ar fi leşinat.

Bărbatul care călătorea cu ea era la fel de slab precum Saul, dar pielea lui căpătase nuanța unui gălbui luminos. În tren se aflau copii prea traumatizați ca să mai plângă – stăteau în tăcere – și unii dintre ei chiar călătoreau singuri. Nu erau toalete, așa că oamenii se ușurau printr-o gaură din podeaua trenului, dar când o mâzgă suspect de urât mirositoare a început să se rostogolească pe podea, mi-am dat seama că unii dintre bolnavi nu-și puteau aștepta rândul.

Aveam valiza cu mine și am avut grijă de ea în cea mai mare parte a timpului – îmi era prea teamă că, punând-o pe podea și atingându-se de excremente, mi-aș fi bătut joc de mâncare. De asemenea, eram prea speriată să o deschid în tren, ca nu cumva să fim năpădiți de mulțimea înfometată. În schimb, am ridicat puțin partea de sus, mi-am strecurat cu stângăcie o mână înăuntru și am scotocit. Procedând astfel, atunci când mi se părea că nu se uita nimeni la noi, îi dădeam pe furiș bucățele de pâine lui Saul. Prefăcându-mă că mă scarpin pe nas cu mâna dreaptă, cea înfășurată în ghips, îmi duceam pe sub ea, la gură, mâna stângă, în care aveam mâncarea, hrănindu-mă astfel și pe mine. În mai puțin de o zi de la plecarea din gară, eu și Saul văzuserăm deja destule ca să știm că, dacă îndrăzneam să adormim în același timp, cineva ne-ar fi furat valiza. După aceea, am dormit în schimburi scurte – dacă ăla se putea numi somn, având în vedere disconfortul fizic aproape imposibil pe care îl resimțeam amândoi.

Însă, oricât de îngrozitoare ar fi fost toate astea, eu le preferam în detrimentul cavității camionului – briza răcoroasă și lumina care se strecurau prin crăpăturile din pereții vagonului de vite schimbau lucrurile. Acele frânturi de lumină erau de fapt licăriri ale unui lucru și mai prețios – prin crăpăturile din peretele vagonului de vite vedeam libertate, în timp ce, încet-încet, îmi dădeam seama că mă aflam în afara Poloniei ocupate. Deși eram departe de a fi în siguranță și departe de stabilitate, mă eliberasem în sfârșit de naziști.

Pe măsură ce a început să se consolideze conștientizarea acestui lucru, mi s-a luat o piatră de pe inimă. Era răsăritul a ceva ce, în acea clipă, îmi lipsise vreme de ani buni – speranța că aveam să supraviețuiesc. Pe măsură ce trenul înainta, deveneam tot mai convinsă că totul va fi bine, fiindcă, dacă eu și Saul am reușit să ajungem atât de departe, atunci, cu siguranță, avea să o facă și Tomasz. Dacă la sfârșitul acestei călătorii, noi doi nu ne mai aveam pe lumea asta decât unul pe celălalt, acest lucru, pentru mine, era un motiv mai mult

decât suficient pentru care să sper.

Pentru cei mai mulți dintre oamenii aflați în acel vagon de tren plin de boală, de moarte și de duhoare, cu siguranță că acela era un moment prost din viața lor, dar eu... eu mă simțeam de parcă aș fi dat peste însuși începutul viitorului la care visasem.

*

Călătoria spre Buzuluk a durat două săptămâni întregi. Trenul se oprea periodic, dar rareori se întâmpla să fie mâncare disponibilă, iar când era, acele biete creaturi înfometate cu care călătoream se năpusteau asupra ei ca niște animale. Eu și Saul am reușit să facem ca pâinile să ne ajungă pe toată durata călătoriei – doar în ultima zi am rămas complet fără mâncare. Am fost norocoși. Au murit mai multe persoane din vagonul nostru, iar în timpul acelor opriri ocazionale, însoțitorii de tren le aruncau pur și simplu cadavrele pe câmpurile străbătute de șine.

Când însoțitorul de tren a trecut pe lângă noi, a deschis ușile și a anunțat că am ajuns la Buzuluk, eu și Saul ne-am întors unul spre celălalt și ne-am oferit câte un zâmbet plin de încântare și de surpriză, ca și cum am fi vrut să spunem: Trăim. Îți vine să crezi? În loc să slăbească, la fel ca majoritatea tovarășilor noștri de călătorie, el devenise mai puternic pe parcursul drumului, iar când am coborât pe peronul de la Buzuluk, Saul chiar ne-a deschis calea. Era devastat, bineînțeles, dar devenise îndeajuns de puternic încât să pună un picior în fața celuilalt și să se deplaseze cu propriile puteri.

Ne-am oprit în Buzuluk și am mers la câteva magazine înainte de a ne îndrepta pe jos spre tabără. Hainele noastre erau dezgustătoare, așa că le-am înlocuit cu cele mai ieftine și mai călduroase pe care le-am găsit. Nu mi-am păstrat decât paltonul, și i-am spus lui Saul că asta se datora faptului că „nu mirosea prea rău“, dar adevărul era că aveam încă inelul de la mama în tivul acestuia. Am cumpărat mai multă pâine uscată și niște biscuiți. Speram că, odată ajunși în tabără, aveam să primim mâncare adevărată, dar nu puteam fi

siguri de asta, așa că am vrut să fim pregătiți.

– Ei bine, a spus el încet, în vreme ce îi urmam pe cei din urmă rătăciți ai mulțimii din tren spre tabăra armatei, ce crezi că ne așteaptă în continuare?

– Să sperăm că, am spus eu, un pat frumos și o pătură. Un loc în care să ne culcăm și în care să ne întindem cu adevărat. Și mâncare... Oh, mâncare caldă. Imaginează-ți asta!

Am râs amândoi, optimiști fiind cu privire la tabăra în care ne așteptam să fim primiți. Abia când procesul de înaintare a mulțimii a început să încetinească, după care s-a oprit cu totul, ne-am dat seama că era o problemă. În curând, soldații au început să meargă de-a lungul cozii formate, vorbind cu oamenii, și am văzut cum majoritatea celor din fața noastră se întorceau și o porneau înapoi spre gară, înjurând și clătinând din cap.

– Ce se întâmplă? l-a întrebat Saul pe soldat, în timp ce se apropia de noi.

– Tabăra e plină, a spus el. Sovieticii spun că avem nevoie doar de 30 000 de soldați – avem deja peste 70 000 de oameni. Nu vă așteaptă nimic aici. Va trebui să vă întoarceți de unde ați venit.

– Dar trebuie să așteptăm în această tabără. Ne întâlnim aici cu soldații britanici atunci când vor veni cu un transport de uniforme. Nu ne putem întoarce.

Ca să fiu sinceră, sugestia ca cineva să se întoarcă în acel tren era una ridicolă – pur și simplu, îi trimitea pe oameni la moarte. În afară de expunerea la boli, nimeni dintre cei care au fost îndeajuns de norocoși încât să aibă mâncare pentru călătorie nu mai avea suficientă pentru a supraviețui și drumului de întoarcere. Soldatul a ridicat din umeri spre noi și a dat să meargă mai departe.

– Nu, am spus eu categoric și am întins mâna pentru a-l apuca pe soldat de braț. Vorbesc serios. Ne întâlnim cu englezii aici, nu ne vom întoarce.

– Alina..., a spus Saul foarte încet, întinzându-mi brațul în semn de consolare.

– Nu am ajuns până aici ca să fiu acum întoarsă din drum, i-am șoptit cu furie lui Saul. Și nici tu.

Soldatul m-a privit de sus în jos – iritarea din ochii lui fiind înlocuită de ceva ce mi-a plăcut și mai puțin. Scânteia bruscă de interes din privirea sa mi-a amintit de cât de rău m-am simțit stând expusă în câmpul de căpșuni în acea zi de la începutul războiului. De data aceasta însă, soldatul care se holba cu interes stătea chiar lângă mine, iar mâna mea era pe brațul lui. Mi-am retras mâna în grabă și m-am dat puțin înapoi spre Saul, ca și cum el m-ar fi putut proteja.

– Poate că m-aș putea lăsa convins să fac o excepție pentru o fată frumoasă ca tine, a spus soldatul, aplecându-se până când fața lui a rămas foarte aproape de a mea, eu putând să-i simt respirația mirosind a cafea. M-am luptat din greu cu impulsul de a-mi arăta repulsia sau de a mă da la o parte și am simțit cum mi s-au înmuiat genunchii de ușurare când s-a îndreptat de spate, până în momentul când a adăugat ferm:

– Dar doar pentru tine. Nu și pentru iubitul tău.

– Nu! am exclamat, scuturând frenetic din cap. El trebuie să vină cu mine. Trebuie.

Rândul din jurul nostru aproape că se dizolvase – până și cei care intenționau să rămână și să spere la ce e mai bun se îndepărtaseră de mine, speriați, fără îndoială, că gardianul era pe cale să mă împuște. Tot ce știam era că viitorul meu se afla dincolo de tabără. Trebuia să intru înăuntru și îi făcusem o promisiune lui Tomasz, așa că trebuia să-l iau pe Saul cu mine. Am început să implor.

– E doctor. Sunt sigură că ați avea nevoie de doctori în tabără dacă aceasta e plină, mai ales dacă oamenii dinăuntru sunt la fel de bolnavi cum par a fi toți cei de aici.

– Avem doctori, a spus el, apoi și-a înclinat bărbia spre mine. Ce altceva mai ai de oferit, frumoaso?

– Mâncare?

– Încearcă din nou.

Aveam o idee destul de clară despre ce și-ar putea dori soldatul de la mine, iar asta îmi provoca, la propriu, greață – stomacul meu gol amenința să încerce să se golească și mai mult. Pe atunci, ne folosiserăm deja majoritatea rublelor, așa că tot ce aveam să-i mai ofer soldatului erau niște monede, iar eu îmi dădusem seama că acestea nu valorau, de fapt, prea mult. Trebuia să mă gândesc la ceva, căci nu plecam nicăieri altundeva, decât dincolo de acele porți.

– Am niște monede, am sugerat eu, scotocindu-mi buzunarul și scoțând de acolo ce mai rămăsese din ele.

– Te rog, m-a luat el în derâdere. Nu mă insulta. Astea-s firimituri.

– Aur, am spus eu cu greu.

Am suspinat, după care am spus-o din nou.

– Am aur.

– Aur? a spus el neîncrezător, iar eu l-am văzut pe Saul ridicând din sprâncene lângă mine.

Am scotocit în partea de jos a hainei mele după umflătură, iar apoi am ridicat tivul. Soldatul a continuat să se uite la mine fără să înțeleagă, așa că i-am luat mâna și am așezat-o lângă umflătură.

– Vezi? E un inel. Din aur masiv. Dacă îmi împrumuți briceagul tău, ți-l dau ție. Sunt convinsă că e suficient pentru a te încuraja să-l lași pe prietenul meu să intre cu mine.

– Îl tai eu, a spus soldatul brusc, iar următorul lucru de care mi-am dat seama a fost că scosese un cuțit din buzunar și tăiase tivul pe toată lungimea cusăturii.

Inelul a căzut în palmele mele deschise, iar eu tremuram când i l-am oferit. Soldatul mi l-a smuls și l-a ascuns iute în buzunar.

– Aveţi acte de identitate poloneze? Nimeni nu intră fără ele, să ştiţi asta. Nu pot face nimic în această privinţă.

– Avem, am spus eu. Amândoi.

– Adevărate?

– Bineînţeles, am răspuns eu ca şi cum m-ar fi jignit.

Apoi mi-am ţinut respiraţia, dar am eliberat-o cu un sughiţ când el s-a întors cu spatele, îndepărtându-se de noi.

– Dar..., am început eu să protestez, iar el mi-a aruncat o privire insistentă şi ne-a făcut un semn din cap să îl urmăm.

Eu şi Saul am fugit după el tot drumul până la porţi. Ceilalţi gardieni ne-au lăsat să intrăm fără să se uite măcar o secundă la noi, iar apoi soldatul a arătat cu degetul spre un cort zdrenţăros.

– Acolo vă înregistraţi – pregătiţi-vă actele. Şi dacă este într-adevăr doctor, asigură-te că le spui asta. Categoric le-ar prinde bine o mână de ajutor.

După ce s-a întors să plece, soldatul s-a uitat peste umăr la mine şi mi-a făcut cu ochiul.

– Sper să ne mai vedem.

Saul şi-a trecut braţul pe după umerii mei şi m-a întors spre cortul de înregistrare.

– Alina, a spus el încet. Ăsta a fost cel mai curajos lucru pe care l-am văzut eu vreodată.

– Tomasz mi-a spus să am grijă de tine, am spus eu rigidă, dar ceea ce gândeam eu era: „Într-o bună zi, o să-mi găsesc sfârşitul încercând să salvez oameni de dragul lui Tomasz Slaski.“

– De unde ai luat inelul?

– De la mama, am bolborosit eu, iar apoi mi-am dat seama de ceea ce făcusem și a trebuit să strâng tare din ochi ca să mă lupt cu lacrimile. Îl pusesem deoparte. Îl păstram. Pentru nunta mea cu Tomasz.

Am simțit brațul lui Saul încordându-se puțin peste umerii mei.

– Voi găsi o cale, Alina. Voi găsi o modalitate de a te răsplăti pentru asta. Pentru tot.

– Ne-ai salvat deja. El nu ar fi supraviețuit dacă nu ar fi plecat cu tine din Varșovia, iar în ceea ce mă privește, nu sunt convinsă că aș fi supraviețuit dacă nu s-ar fi întors la mine.

Îmi venea să plâng, dar stăteam la coada scurtă care aștepta să se înregistreze și știam că trebuia să rămân calmă. Am încercat să injectez puțină lejeritate în tonul meu.

– Cred că acum suntem chit.

– Nici pe departe, Alina. Dar voi găsi o cale.

Coada a mers mai departe atunci și am înaintat și noi doi, iar când am ajuns în față, cu mâini tremurânde, i-am arătat administratorului actele false pe care mi le dăduse Henry.

– Hanna Wiśniewski, a murmurat el, notându-mi numele, dar abia dacă s-a uitat la hârtiile mele, căci și-a îndreptat imediat atenția asupra lui Saul. S-a uitat cu atenție la pașaportul lui Tomasz, apoi s-a uitat la Saul, iar apoi din nou la pașaportul învechit. Pentru o clipă, m-am așteptat să facă vreun comentariu cu privire la vârsta lui Saul – era cu cinci ani mai mare decât Tomasz, însă arăta și mai în vârstă de atât. Dar războiul ne îmbătrânise pe toți. În schimb, privirea paznicului a rămas ațintită asupra părului lui Saul.

– Nu ești evreu, nu-i așa? a întrebat el.

Saul a ezitat pentru o fracțiune de secundă, așa că am intervenit eu:

– Bineînțeles că nu este. De ce întrebați asta?

– Părul negru, domnișoară. Este o întrebare standard. Am înrolat prea mulţi evrei în primele zile, așa că nu-i mai putem lăsa să intre. Chiar nu sunt făcuţi pentru război – sunt prea laşi.

Furia m-a lăsat fără cuvinte într-o clipă, dar Saul s-a aplecat, m-a luat de mână şi a strâns-o tare. Apoi i-a zâmbit ofiţerului şi a ridicat paşaportul cu destul de multă dezinvoltură.

– Mai aveţi nevoie de ceva de la noi? a întrebat el zâmbind.

– E totul gata. Bine aţi venit.

– Unde mergem în continuare?

– Mergeţi la următorul cort. Vă vor repartiza locuri de muncă şi dormitoare.

Ne-am îndreptat spre al doilea cort, iar eu m-am uitat la Saul.

– Nu ştiu cum poţi să suporţi asta, am şoptit eu tremurând.

– Va fi doar pentru câteva săptămâni, mi-a răspuns el şoptit. Găsim noi o soluţie când Tomasz va ajunge aici. În plus, dacă mă lasă să lucrez ca medic, poate că, în momentul când am să le spun adevărul, vor fi preocupaţi mai mult de abilităţile mele şi mai puţin de originea mea.

A răsuflat, apoi a recunoscut încet:

– Sincer, Alina, nu sunt încă îndeajuns de puternic pentru a suferi din nou din cauza credinţei mele. Nu încă. Să mă ierte Dumnezeu, dar va fi o uşurare pentru mine să rămân sub acoperire măcar o vreme.

Capitolul 36

Alice

Zofia îmi trimite un mesaj și îmi propune să ne întâlnim mai devreme pentru a lua micul dejun și să încercăm să facem un plan, așa că, la ora 8.00 dimineața, ne aflăm deja la restaurantul hotelului. Comand un espresso dublu, fiindcă nu am dormit mai deloc, și comand smalec, pentru a doua zi la rând. Poate că îmi este scris în codul genetic, căci, aparent, îmi place la nebunie.

M-am tot gândit că nu mă așteptam la nimic de la această călătorie, dar se pare că o făceam. Mai am o zi la dispoziție pentru a răspunde la întrebarea nerostită a Babciei, însă nu există nici o cale prin care să aflu cum se aliniază toate aceste lucruri. Tot ce știu cu siguranță este că pe aici pe undeva, în Polonia, trăiește o femeie în vârstă, pe nume Emilia, care vizitează în mod regulat ceea ce s-ar putea să fie doar un mormânt gol, cu numele bunicului meu pe el.

Acasă, Babcia se simte din ce în ce mai rău. Se pare că și Eddie e în cădere liberă. Wade jonglează cu un milion de mingi în același timp, iar unele îi cad în mod inevitabil. Callie se înecă sub greutatea mai multor responsabilități decât ar trebui să aibă un copil de zece ani.

Iar eu sunt în Polonia, la 8 000 de kilometri distanță de ei. Fără să obțin nimic pentru nici unul dintre ei.

– Deci..., spune Zofia ușor. Atunci, ce ar trebui să facem astăzi?

Aproape că uitasem că era acolo. Fac o grimasă când îi întâlnesc privirea.

– Îmi pare rău, Zofia. Am de gând să-mi reprogramez zborul și, dacă se poate, să mă întorc astăzi acasă.

Își înclină capul, privindu-mă gânditoare.

– Ești dezamăgită. Înțeleg asta.

– Pur și simplu, nu prea mai are rost să rămân. Orice și-ar fi dorit Babcia să aflu eu... Se pare că am ajuns într-un punct mort, iar acasă, ea e tot mai bolnavă, așa că...

– Eu mă ocup de multe cazuri ce privesc istoria de familie.

– Știu.

– Uneori, am clienți care vin din toate colțurile lumii în încercarea de a da de urmele strămoșilor lor și ajung aici și nu găsesc nimic. Toată țara a fost distrusă după război. Registre de nașteri, de decese, cadavre, povești – tot felul de lucruri s-au pierdut și nu mai pot fi găsite nicicând. Dar este un lucru care poate fi întotdeauna găsit.

Ridică privirea spre mine, apoi zâmbește ușor.

– Iar acesta este experiența de a fi încercat. Tu nu ai mai fost niciodată aici, Alice. Probabil că nu te vei mai întoarce, nu-i așa?

– Probabil că nu, recunosc eu.

Simt cum mi se pune un nod în gât la gândul oportunităților ratate, care trec pe lângă mine cu fiecare secundă petrecută aici.

– Zborul tău este... mâine?

– Da.

– Ai o cameră de hotel. Pe mine. O mașină. Și o zi întreagă la dispoziție. Să le folosim?!

– Dar... bunica și... familia mea...

Vocea îmi devine răguşită şi fac o pauză pentru a-mi curăţa gâtul.

– Copiii mei. Eddie este... ei nu se descurcă fără mine, asta-i tot.

– Alice, eu încă nu am copii, aşa că poţi să nu mă iei în seamă dacă mă înşel, dar am sentimentul că, indiferent dacă te duci acasă azi sau mâine, rezultatul va fi probabil acelaşi. O să te reintegrezi în propria-ţi viaţă şi o să le duci pe toate, iar peste o săptămână sau două, totul va fi din nou ca înainte. Iar când vei privi în urmă spre această uimitoare călătorie, nu-ţi vei putea aminti decât eşecurile. Bine, nu putem să ne dăm seama ce anume voia bunica ta să găseşti – ştiu că este supărător şi dezamăgitor, dar ai putea, în schimb, să experimentezi puţin mai mult din ţara în care s-a născut ea. Îşi ridică şervetul din poală şi îl aruncă pe farfurie, apoi se ridică în picioare şi dă din umeri.

– Părerea mea, după cum se spune. Eu mă duc să bag benzină, iar tu ia-ţi puţin timp să te gândeşti la asta. Dacă te hotărăşti să rămâi, am câteva idei despre cum am putea să ne omorâm timpul. Sau te pot duce la aeroport, dacă asta vrei. Mă întorc curând şi poţi să-mi spui atunci ce hotărâre vei lua.

Îmi oferă un ultim zâmbet discret, apoi pleacă de la masă. Mă cufund din nou în scaunul meu şi îmi plimb privirea prin sala de mese a hotelului. Oamenii stau în grupuri mici, mâncând, râzând, zâmbind. Toate acele accente şi limbi se amestecă într-un vacarm general de entuziasm. În afară de grupul de bărbaţi din colţ, care sunt îmbrăcaţi la costum, toţi ceilalţi poartă haine obişnuite – în mare parte, îmbrăcăminte sport. Mă întreb dacă toată lumea de aici este în vacanţă. Mă întreb dacă sunt singura persoană din această încăpere care se află aici, dar care nu este cu adevărat aici.

Dintr-odată, totul mi se pare absolut nedrept. Fac ceva la care am visat întregi. Da, această călătorie nu a decurs aşa cum am sperat. Îmi doream să mă întorc acasă cu răspunsuri – în schimb, pare inevitabil faptul că voi pleca de aici cu şi mai multe întrebări.

Îmi dau voie să îmi recunosc eşecul în toată profunzimea lui. Se pare că trebuie să accept faptul că Babcia va muri mai devreme sau mai târziu, firele pe care spera ca eu să le înnod în locul ei rămânând desfăcute.

Mi se pare atât de nedrept că, după toată dragostea pe care mi-a oferit-o,

singurul lucru pe care mi l-a cerut este ceva ce eu nu pot să-i ofer. Vreau să mă îmbufnez. Vreau să fug acasă și să-mi petrec ultimele zile din viața ei alături de ea, implorând-o să mă ierte. Nu vreau să renunț, dar simt că nu am de ales. Oare ce nu am încercat? Ce și-ar mai dori ea ca eu să fac?

Răspunsul vine într-o clipă.

Ea ar vrea să rămân.

Babcia n-ar fi vrut niciodată să mă simt atât de vinovată. N-ar fi vrut să mă îmbufnez sau să irosesc această oportunitate. Știu că, dacă ea ar fi fost aici și m-ar fi sfătuit chiar în acest moment, mi-ar fi aruncat o privire condescendentă și ar fi arătat cu degetul spre ușă. Îi pot auzi vocea în capul meu.

Du-te să vezi o părticică din țara mea, Alice. Probabil că nu vei mai avea o altă șansă.

M-ar pune să arunc o privire prin această țară pe care a iubit-o atât de mult odată și să mă las pradă ei. Mi-ar cere să profit de timpul meu liber și să nu mă simt vinovată pentru asta. M-ar încuraja și mi-ar aplauda curajul de a fi încercat. Mi-ar spune că familia mea va rezista încă o zi fără mine. Mi-ar spune că graba mea de a mă întoarce nu o va face să se simtă mai bine, de fapt, ar fi probabil singurul mod în care aș putea să o dezamăgesc.

După douăzeci de minute, când Zofia se întoarce în hol, o întâmpin cu un zâmbet.

– Bine, deci avem ziua de azi. Ce propui să facem mai întâi?

– Munții sau minele de sare, spune ea, fără să piardă o clipă.

– Unde e mai bine? o întreb.

– Depinde. De ce îți e mai frică, de înălțime sau de spațiile închise?

– Despre ce distanță în subteran vorbim? o întreb.

– O sută treizeci și cinci de metri?

Nu reușesc să-mi dau seama din zbor cum să transform asta în picioare, dar știu că este un drum lung, iar eu urăsc spațiile închise. Tresar și clatin din cap.

– Nu, mulțumesc. Munți să fie.

Zece minute mai târziu, ne aflăm din nou în mașină, înaintăm prin traficul dens și ieșim din oraș. Zofia trece din nou în modul de ghid turistic, indicând repere și obiective istorice, însă de această dată mă oblig să mă concentrez asupra cuvintelor ei, fiindcă, ori de câte ori îmi permit să mă detașez, mă gândesc la situația de acasă și simt cum mă încordez. Din fericire, Zofia este foarte bună în acest rol de ghid turistic, iar în momentul în care ieșim din oraș și începem să urcăm în ținutul muntos, mintea îmi este plină de informații despre regiune, ca și cum ea ar fi efectuat o operațiune rapidă de descărcare a cunoștințelor din mintea ei.

– Trebuie să încerci ociepek, exclamă Zofia dintr-odată și trage brusc mașina în parcarea unei mici colibe de lemn de pe marginea drumului.

Structura este minusculă – cam de mărimea unuia dintre dormitoarele mici de la mine de acasă. Iese fum pe coș și sunt deja cinci mașini parcate acolo.

– Ce este...

– Ociepek, repetă ea, ghicind că am uitat deja cuvântul. Brânză afumată. Nemaipomenită.

Zofia bagă mâna în geantă și scoate telefonul mobil, pe care îl închide.

– Aproape că nu există semnal aici, mă avertizează ea. Cel mai bine ar fi să îl închizi acum, altfel ți se va descărca bateria din cauza roamingului.

– Oh, spun eu ezitând, căci toate conversațiile mele de aseară s-au încheiat într-o notă vagă. Dar s-ar putea ca familia mea să aibă nevoie de mine...

– Ne întoarcem aici în jurul orei 18.00. Ai putea vorbi cu ei în această după-amiază, conform fusului lor orar? sugerează ea.

Mă uit în jos la telefon, apoi oftez și le trimit tuturor un mesaj. Mă înroșesc la față de jenă când îmi dau seama că pot trimite exact același lucru mamei, lui

Wade şi lui Callie.

Nu voi avea prea mult semnal astăzi. Dacă aveţi nevoie de mine, voi fi din nou în aria de acoperire pe la ora 13.00, ora voastră. Putem vorbi diseară. Îmi pare foarte rău pentru ieri şi te iubesc.

Iar apoi o urmez pe Zofia în cabană, unde sunt cu adevărat impresionată de gustul strident şi fin al ociepek-ului afumat. Vânzătorul îmi face cu ochiul şi insistă să încerc şi lichiorul său de lămâie făcut în casă, care are exact gust de limonadă atunci când îl pun prima dată pe limbă, dar mă arde pe gât în jos ca votca. Zofia şi vânzătorul râd de felul în care casc ochii, apoi hohotesc şi mai tare când mă lovesc peste piept, pe măsură ce lichidul îşi croieşte drum spre stomac.

Ne-am întors imediat în maşină, iar Zofia goneşte din nou prin trafic, oprind doar pentru a-mi arăta câteva colibe din lemn impresionant ornamentate şi o privelişte uluitoare ce se vede de la un punct de belvedere, după care mergem mai departe, până în oraşul Zakopane. Se află sus în munţi – atât de sus, încât, în ciuda căldurii verii, pot vedea zăpadă pe unele dintre vârfurile munţilor din spatele lui.

Ne oprim pentru a lua prânzul şi cumpăr câteva suvenire de la magazinele din centrul oraşului: coliere confecţionate din chihlimbar polonez pentru Callie şi pentru mama, o cană pe care scrie Zakopane pentru Eddie, nişte votcă poloneză autentică, aşa cum a cerut tata, şi o a doua sticlă pentru Wade, care merită cu siguranţă ceva de băut după cât l-am chinuit săptămâna asta. Când am crezut că am terminat, Zofia mă conduce din nou la maşină.

– Oraşul este drăguţ, desigur, spune ea zâmbind. Dar motivul pentru care te-am adus cu adevărat aici este telecabina.

Ajungem la staţia de telecabină în toiul după-amiezii şi sunt surprinsă de coada nespus de lungă care aşteaptă să urce în ea. Dar Zofia mă roagă să aştept la capătul ei, după care dispare în mulţime. Se întoarce zece minute

mai târziu.

– Veşti bune, spune ea, făcându-mi semn să o urmez.

Mergem în faţa cozii.

– Ai voie să sari peste rând! Trebuie să-mi promiţi un singur lucru.

– Da?!

– Când ajungi în vârf, mergi să te plimbi, bucură-te de privelişte şi nu te grăbi. Dar nu te întoarce jos înainte de a face un popas la restaurant pentru a bea un pahar de vin. Cam ăsta-i obiceiul, spune ea, după care îmi face cu ochiul şi îşi ia rămas-bun de la mine, lăsându-mă să călătoresc singură până în vârf, pentru că a convins un ghid turistic japonez să-mi dea voie să mă strecor pe un loc liber, alături de cei din grupul său.

Astfel mă trezesc eu în telecabină, la sute de metri deasupra pământului, înghesuită în acel spaţiu îngust, laolaltă cu o duzină de turişti japonezi şi cu ghidul lor.

Este o călătorie în două etape spre vârf, dar, la zece minute după ce ne îmbarcăm, suntem aproape de vârful unui munte imens. Anunţul în engleză din telecabină îmi transmite că ne aflăm la două mii de metri peste nivelul mării.

– Asta înseamnă 6 500 de picioare, îmi oferă ghidul japonez ajutorul lui, iar eu îi ofer un zâmbet plin de recunoştinţă.

Mă despart de grup la telecabină şi încep să urc pe jos ultima porţiune de munte până în vârf. Pe lângă mine trec zeci de oameni care merg în toate direcţiile, dar fluxul de turişti creşte şi scade constant. Chiar în momentul în care ajung în vârf, acesta se întrerupe şi, preţ de câteva momente magnifice, sunt într-adevăr complet singură.

Un semn îmi arată că valea de la poalele versantului de pe această parte este în Slovacia – iar valea de mai jos, unde mă aşteaptă Zofia, este în Polonia. Munţii sunt atât de înalţi, văile atât de joase, iar contrastul dintre nuanţele de

verde vibrant și vârfurile albe, înzăpezite, pe fundalul cerului de un albastru lăptos, este atât de impresionant, încât mă emoționează puțin. Mă învârt încet, admirând la 360 de grade una dintre cele mai uluitoare privelişti pe care le-am văzut eu vreodată.

După trei zile de călătorie, îmi dau seama că, în ciuda dezamăgirilor, aceasta a fost o experiență minunată și că, de fapt, sunt norocoasă că am trăit-o. Poate că nu am să plec acasă cu răspunsuri clare, dar, cumva, șansa de a mă conecta cu rădăcinile vieții bunicii mele a fost satisfăcătoare într-un mod la care nu m-am așteptat niciodată. Iar faptul că am supraviețuit acestei călătorii – cu eșecuri și cu toate cele – mi-a întărit încrederea despre care nici măcar nu bănuiam că este zdruncinată.

În ciuda problemelor de acasă și a propriilor mele probleme de aici, Wade mi-a oferit un adevărat dar săptămâna aceasta. Abia aștept să-i povestesc despre revelația măreață de care am avut parte făcând asta – stând pe vârful unui munte doar de dragul experienței, fără nici un alt motiv. Acest moment este o investiție în mine însămi. Îmi dau permisiunea de a-mi crea o amintire care nu aduce beneficii nimănui în afară de mine. Ador să fiu mamă și ador să fiu soție. Ador chiar să fiu fiică și nepoată. Dar stând aici, pe vârful muntelui, nu sunt nimic din toate astea.

Sunt pur și simplu Alice și, preț de un moment incredibil, sunt absolut prezentă.

La restaurant nu beau doar un singur pahar de vin. Zăbovesc asupra lui, după care beau un al doilea pahar, iar când mă întorc jos la Zofia, îi spun că un pahar a fost pentru mine și unul pentru ea. Ea râde și apoi mă îmbrățișează.

– Alice, în sfârșit te-ai prins cum e treaba asta cu „călătoritul“.

Pe drumul de întoarcere în Cracovia, când trecem pe lângă cabanele cu brânză, îmi dau seama că încă nu mi-am pornit telefonul, așa că îl scot din geantă și apăs butonul de pornire. Îi ia câteva momente să recepționeze semnalul, dar când o face, telefonul meu este năpădit de o avalanșă de mesaje. Sunt inevitabilele mesaje reci de mulțumim că ne-ai anunțat de la

soțul, fiica și mama mea, ca răspuns la faptul că i-am avertizat că urma să rămân fără semnal. Apoi, intră o serie de mesaje complet neașteptate.

Alice, sunt Lia – nepoata Emiliei. Te rog să mă suni înapoi pe acest număr cât de repede poți.

Alice, tot Lia sunt. Am încercat să te sun toată ziua. Te rog, spune-mi că ești încă în Polonia. Sună-mă urgent.

Bună, Alice, mi-e foarte teamă că te-am jignit și îmi pare foarte rău dacă am făcut-o. Polițistul era soțul meu – am vrut doar să te sperii, nu intenționam să îl pun să te aresteze. Te rog să mă suni înapoi.

Și în cele din urmă:

Alice, sunt Agnieszka Truchen. Îmi pare foarte rău pentru încurcătura de ieri de la clinică. Sper că nu e prea târziu să poți vorbi cu noi. Te rog să mă suni imediat pe acest număr dacă mai ești încă în Polonia.

– Lia și Agnieszka au încercat să mă sune, îi spun Zofiei, în ciuda șocului meu.

Zofia se uită la mine surprinsă, dar nu avem timp să discutăm, căci duc deja telefonul la ureche pentru a o suna înapoi pe Lia.

– Alice? îmi răspunde ea cu răsuflarea întretăiată încă de la primul apel.

– Lia, da, îmi pare rău, eu sunt. Astăzi am fost în afara ariei de acoperire a telefonului mobil.

– Dar ești încă în Polonia?

– Da, da, sunt... De ce? Ai...?

Mă întrerupe și vorbește repede, grăbit:

– Poți să vii în Cracovia? În seara asta? Dacă ai nevoie de transport, pot să vin să te iau. Voi veni oriunde te afli.

– Sunt pe drum acum. Hotelul unde stau este acolo.

Fac o pauză, așteptând o explicație, dar când momentul de tăcere începe să se prelungească, o întreb:

– Ce se întâmplă, Lia? Ai spus că nu mă poți ajuta.

Lia trage adânc aer în piept și îi aud remușcarea din voce atunci când murmură:

– Ei bine, eu tot nu pot. Dar bunicii mele i-ar face mare plăcere să vă întâlniți.

Capitolul 37

Alina

Am sperat atât de mult că avea să fie măcar confortabil în tabără, dar am fost foarte dezamăgiţi de realitatea pe care am descoperit-o. Mi se părea că întreaga lume rămăsese la acea vreme fără resurse, căci peste tot pe unde am mers, oamenii erau înfometaţi, murdari şi mizerabili.

Nici tabăra de la Buzuluk nu era cu nimic diferită – de fapt, şi acolo era tot aceeaşi suferinţă cu care ne obişnuiserăm într-o oarecare măsură, dar intens concentrată. Scopul taberei era de a-i pregăti pe cetăţenii polonezi proaspăt eliberaţi să contribuie în lupta alături de trupele aliate, dar nu aveam arme cu care să ne antrenăm, erau mult prea puţine uniforme şi mult prea puţină mâncare. Toată lumea avea păduchi – în câteva zile, până şi eu şi Saul am fost plini – şi nu aveai cum să controlezi asta, deoarece nu exista nici o modalitate de a face baie, cu atât mai puţin de a ne spăla hainele sau părul. În ziua în care am sosit, ni s-a spus că fusese comandat deja pesticid pentru tratarea păduchilor. Peste câteva săptămâni, când transportul a fost adus cu trenul, ne fusese furnizată o singură cutie de substanţe chimice – suficientă pentru a trata câteva zeci de persoane, de parcă asta ar fi făcut vreo diferenţă într-o tabără în care, pe atunci, erau aproape optzeci de mii de suflete.

Şi, la acea vreme, chiar îl înjuram pe Tomasz pentru ghips, pentru că, din cauza păduchilor şi a senzaţiei de mâncărime de sub ghips, aveam mâncărimi până şi în vise.

Saul a fost repede trimis să muncească la clinica medicală, sub numele de doctor Tomasz Slaski – nimeni nu i-a pus la îndoială vârsta şi nici nu a cerut

să-i vadă calificările. Eu am fost declarată „rănită“, din cauza încheieturii mele aparent rupte, și am fost desemnată să ajut la supravegherea copiilor orfani în timpul zilei. Având o experiență atât de limitată cu copiii, am protestat la început. Dar toată lumea trebuia să facă ceva, iar eu nu aveam alte abilități de oferit.

Mă așteptam ca toți acei orfani, băieți și fete, să fie nefericiți și plângăcioși. În schimb, ei se jucau, râdeau și alergau, dând dovadă de o rezistență care m-a uimit. Am ajuns repede să mă bucur de acea sarcină și m-am împrietenit cu femeile mai în vârstă care îndeplineau același rol ca mine. Îmi plăcea în mod deosebit de doamna Konczal, care fusese cântăreață de operă înainte de război și care intona împreună cu copiii cele mai frumoase cântece atunci când trebuia să îi liniștim pentru lecțiile informale pe care ne străduiam să le ținem. Era o muncă grea, dar plină de satisfacții și, în fiecare după-amiază, când îmi terminam tura, aveam un sentiment de intensă mulțumire că făceam ceva util pentru tabără. Abia așteptam să vină Tomasz, pentru a-l putea prezenta copiilor. Abia așteptam să văd mândria din ochii lui în clipa când avea să observe contribuția pe care o aduceam.

Saul era în elementul său în cadrul clinicii – preluase rapid conducerea a ceea ce trecea drept o secție „de chirurgie“ în infirmerie, dar munca lui era mult mai solicitantă decât a mea. Am încercat să-l supraveghez îndeaproape, vorbind cu el în fiecare zi, fără greș, chiar dacă asta însemna uneori că trebuia să aștept ore întregi până când termina cu pacienții lui. Asistentele s-au obișnuit ca eu să aștept în biroul lor improvizat și, curând, când ajungeam acolo, stăteam de vorbă cu ele și chiar le ajutam cu hârțogăraia când puteam. Admiram atât de mult modul în care Saul se purta în acel loc și mi-l puteam imagina cu ușurință pe Tomasz îndeplinind un rol similar odată ce ne-am fi stabilit undeva și și-ar fi încheiat și el pregătirea. Fără a avea aproape nici un fel de materiale medicale, dar cu un număr nesfârșit de pacienți de care trebuia să se îngrijească, Saul era întotdeauna răbdător și de o statornică blândețe – m-au uimit compasiunea și empatia pe care le avea pentru pacienții săi. Când îmi povestea despre ziua pe care o avusese, își descria munca de parcă pacienții i-ar fi făcut lui favoarea de a-i lăsa să îi trateze. Și poate că așa era, căci, în ciuda condițiilor grele, Saul categoric părea că se bucură, știindu-se din nou util.

– Aşteaptă puţin, Hanna, îmi spunea el.

Îmi amintea în mod constant noul meu nume, căci eu uitam în mod constant să răspund la el.

– După ce Tomasz al tău va ajunge aici, îl voi lua din nou sub aripa mea şi, atunci când vor veni englezii după voi, va şti mai multe decât majoritatea profesorilor.

Pe măsură ce săptămânile treceau, ne-am intrat în roluri, dar continuam să ne întâlnim în fiecare zi la cină sau la micul dejun. Pe atunci, mâncărimea de sub ghips devenise înnebunitoare, dar Saul m-a pus să promit că nu mă voi scărpina sub el cu o crenguţă, aşa cum eram tentată să o fac. În schimb, găsise o riglă în corpul administrativ şi, timp de câteva minute minunate pe zi, o strecura cu atenţie pe sub ghips şi, cu cea mai mare grijă, freca pielea în locul meu.

– Trebuie să fim foarte atenţi să nu stricăm recipientul în care e filmul, a murmurat el într-o zi, în timp ce se concentra intens la această sarcină. Şi, de asemenea, trebuie să ne asigurăm şi mai mult că nu-ţi sfâşiem pielea, pentru că, dacă faci o infecţie acolo, va trebui să scoatem ghipsul. Să nu încerci să faci asta singură. Promite-mi.

– Bine, am spus eu, pierdută în senzaţia de uşurare provocată de contactul dintre riglă şi pielea mea.

– Bine, a spus el, râzând de expresia de fericire de pe chipul meu. Mâine, la aceeaşi oră?

Uneori, când eram singuri, îmi povestea despre Eva şi Tikva, despre lunile tandre pe care le petrecuse cu fiica sa, despre anii fericiţi pe care îi trăise alături de soţia lui înainte de război. În alte zile, vorbeam despre părinţii sau despre fraţii mei, ori îmi venea mie rândul să îi împărtăşesc o amintire fericită cu Tomasz. Credeam că, dacă îi povesteam, asta avea să îmi aline dorul pe care îl simţeam, dar, cumva, îl făcea şi mai aprig.

– Tomasz ar trebui să fie aici din clipă în clipă, şopteam eu când simţeam emoţiile crescând şi lacrimile ameninţând să curgă.

– Din clipă în clipă.

Saul zâmbea încrezător, iar eu mă simțeam îmbărbătată, îmi reaminteam planul, mă linișteam gândindu-mă că lucrurile se desfășurau conform acestuia și că totul avea să fie bine. Dar perioadele de tristețe veneau și treceau oricum, mai ales când îmi dădeam seama treptat că, dacă Tomasz nu avea vești despre bunăstarea părinților mei atunci când ajungea aici, trebuia să presupun, și apoi să mă conving pe mine însămi, că erau morți. Când durerea punea stăpânire pe mine, vorbeam cu Saul, și tot Saul era cel care îmi spunea cuvinte de mângâiere. Mi-a devenit un prieten drag și am înțeles pe deplin de ce avea Tomasz o părere atât de bună despre el.

– Rezistă, draga mea prietenă, mi-a spus într-o zi, când ne aflam deja de câteva săptămâni în tabără. Tomasz va veni dintr-un moment în altul, apoi vor veni și englezii și vei începe viața pe care părinții tăi au visat să o ai. O tânără foarte înțeleaptă mi-a spus cândva că trebuie să cred că mi-a fost dat să supraviețuiesc, iar acum, că sunt aici și îi ajut pe acești oameni, văd că avea dreptate...

Ne-am zâmbit cu tristețe, iar apoi a adăugat:

– Va fi la fel pentru tine și Tomasz.

– Pari fericit aici.

– Atât de fericit pe cât este posibil să fiu vreodată cu ceea ce a mai rămas din viața mea. Oriunde se va muta tabăra, voi merge și eu cu ei.

Saul a ridicat din umeri.

– Am auzit că vom fi în curând evacuați în Persia, fiindcă tabăra de aici nu este pregătită pentru iarnă, însă, fie că e acolo, fie că e aici sau chiar pe lună, cred că s-ar putea ca rostul meu să fie acela de a-i ajuta pe acești oameni.

– În ciuda faptului că armata poloneză nici măcar nu ți-ar fi permis accesul în tabără dacă ar fi știut că ești evreu? am spus eu, puțin neîncrezătoare în fața bunăvoinței lui Saul de a ierta.

– Când va veni momentul oportun, voi fi sincer cu privire la identitatea mea – numele meu și originea mea – și vei vedea ceea ce am știut tot timpul. Când un om este un pacient aflat pe masa de operație, iar în sală există o singură persoană cu abilitățile necesare pentru a-i salva viața, pacientul va uita instantaneu că era bigot.

Am râs ușor, dar apoi m-a izbit brusc un gând:

– O să-mi fie dor de tine dacă rămâi. Mi-aș dori mai degrabă să vii cu mine și cu Tomasz. Poate că am putea să ne stabilim cu toții împreună în Anglia – nu te-ar atrage această viață?

– Tu și Tomasz veți avea o viață minunată împreună, m-a asigurat el. Și este o viață pe care o meritați. Nu voi veni cu voi – un nou început vă va face foarte bine amândurora.

Saul îmi devenise un prieten bun – un aliat atunci când, altminteri, aș fi fost singură. M-am bucurat că se gândea din nou la viitorul său, chiar dacă rămăsese cu privirea pironită tot asupra războiului. Mă bucuram că părea să fi întrezărit o lumină la capătul tunelului durerii sale, căci, în primele zile, când aproape că intrase într-o stare catatonică din cauza pierderii soției și a copilului, am crezut că așa ceva era imposibil.

Mi se părea că aproape toată lumea din tabără era bolnavă, iar eu nu făceam excepție. Ne aflam în tabără de aproape două luni, iar eu, în cea mai mare parte a timpului, mă confruntasem cu un virus la stomac, care venea și trecea. Erau nopți în care încercam să mănânc oricare-ar fi fost resturile ce ni se puneau în față, dar reușeam să iau doar o gură sau două înainte ca greața să revină. De fapt, mă simțeam norocoasă – reușeam să tolerez măcar apa, iar Saul m-a asigurat că, atât timp cât se întâmpla așa și puteam să reții mâncarea în stomac cel puțin o dată pe zi, aveam să mă fac bine. Știam că jumătate dintre paturile de la infirmerie erau ocupate la orice oră de pacienți cu diaree acută, iar când se deshidratau complet, de obicei mureau.

Tot ce îmi rămânea de făcut era să mănânc când puteam și să aștept să treacă. Într-o dimineață, la micul dejun, m-am uitat la pâinea ușor mucegăită care ne

fusese servită și a trebuit să o dau deoparte înainte de a vomita. M-am simțit mizerabil în acea zi, am inspirat adânc și am încercat să-mi amintesc că totul era doar temporar.

– Tomasz ar trebui să fie aici din clipă în clipă, am spus eu și am așteptat ca Saul să-mi ofere vorbele de încurajare pe care mi le spunea mereu.

În schimb însă, a spus brusc:

– Eu și Eva chiar nu intenționam să o avem pe Tikva.

M-am uitat surprinsă la el, distrasă pe moment de greața mea, iar el a ridicat din umeri.

– Războiul nu este unul dintre momentele în care oamenii plănuiesc să aducă pe lume un copil, cu atât mai puțin dacă s-ar fi aflat în situația noastră. Dar ne iubeam unul pe celălalt și nu ne aveam decât unul pe celălalt, așa că era firesc să exprimăm asta. Și eu chiar am crezut că am fost atenți, dar aceste lucruri se mai întâmplă. Vrei să știi cum am descoperit că era însărcinată?

– Cum ți-ai dat seama? l-am întrebat eu.

Saul a zâmbit cu tristețe.

– Călătoream dinspre Varșovia cu Tomasz. Eram pe drum de câteva săptămâni, ascunzându-ne pe unde puteam, mâncând ce găsea el pentru noi – el era mult mai bun decât mine la căutat. Într-o zi, a prins în capcană o rață. Îți vine să crezi? Am copt-o la foc și, Alina, a fost ca o mană cerească – ah, gustul și textura, Dumnezeule!

Și-a apăsat degetele pe gură ca un copil încântat, iar eu am râs.

– A fost un miracol. Spune-mi, care a fost ultima dată când ai mâncat ceva copt?

Am râs ușor.

– Nici nu-mi mai amintesc.

– Exact. Și iată-ne acolo, dintre toate locurile din lume, ascunși într-o peșteră, iar Tomasz al tău ne asigură un asemenea ospăț. Eram cu toții atât de entuziasmați, dar Eva a dus carnea de rață la gură și a pus-o pe limbă, iar apoi i s-a făcut rău. A spus că gustul era divin, dar că textura i-a întors stomacul pe dos și nu înțelegea de ce, a spus el.

Bucuria i s-a scurs de pe chip, până când a rămas cu privirea pierdută, dar apoi a îndreptat-o spre mine.

– Alina, înțelegi de ce îți spun această poveste?

M-am holbat la el, iar apoi am auzit un zgomot precipitat în urechi și am știut că urma să mi se facă rău din nou. Dar de data asta a fost mult mai grav, căci am simțit cum tot corpul mi se transforma în gelatină, iar Saul m-a prins în timp ce alunecam de pe scaun spre podeaua de pământ a cortului unde luam masa. Cu ajutorul unuia dintre bărbații mai puternici din sala de mese, Saul m-a cărat afară, la aer curat. S-a așezat lângă mine, și-a pus mâna pe umărul meu și, de îndată ce am fost din nou singuri, a spus:

– Nu am vrut să te șochez. Iartă-mă.

Nu plânsesem în tot acest timp – nici în camion, nici în tren, nici când am sacrificat inelul mamei, nici în tabără. Devenisem o versiune a mea mai curajoasă decât mi-am dat seama vreodată că este posibil, dar asta?

Asta era prea mult.

Nu-mi mai venise ciclul de când plecasem din Polonia, dar avusesem o menstruație neregulată pe tot parcursul războiului, așa că nu i-am simțit lipsa. Dar Saul avea dreptate – chiar și atunci când primisem mâncare adevărată, am fost mult prea sensibilă la ceea ce puteam înghiți. Și, la fel ca Saul și Eva, eu și Tomasz am crezut că am fost atenți, dar am fost amețiți de bucuria de a fi în sfârșit împreună și ne-am aruncat în relația noastră sexuală cu mai puțină grijă decât probabil că ar fi trebuit să o facem.

– Mama va fi atât de supărată pe mine. Și tata. Și oamenii de aici mă vor judeca...

– Nu, nu vor face asta, a spus Saul. Pentru că Tomasz se va căsători cu tine.

– Dar vor ști cu toții înainte de asta, Saul.

Și atunci, pentru prima dată, am rostit cu voce tare un gând căruia, până în acel moment, fusesem prea îngrozită ca să-i dau glas.

– Ar fi trebuit să fie aici până acum, nu-i așa? Și dacă nici măcar nu vine?

– Dacă ar fi aici, ce ar face?

Mi-a luat mai puțin de o clipă pentru a-i răspunde la această întrebare.

– S-ar căsători cu mine. Avea de gând să se însoare cu mine. Mi-a promis că vom găsi un preot chiar în ziua în care urma să ajungem, dar...

– Atunci, Tomasz se va căsători cu tine. Astăzi.

M-am uitat fix la el, fără să înțeleg nimic, iar expresia lui Saul s-a înmuiat.

– Alina, îi voi lua locul doar temporar, căci este exact ceea ce și-ar dori el să fac.

Și, mai târziu în acea zi, exact asta a făcut.

Nunta noastră a stârnit multă emoție printre oamenii pe care îi cunoșteam în tabără – „Tomasz“ își construise o reputație destul de bună de făcător de minuni chirurgicale – iar străinii ne-au adus daruri. Am primit o mică și perfectă floare sălbatică de la o femeie pe care o tratase Saul cu câteva săptămâni în urmă, o pătură nouă și luxoasă de la unul dintre administratorii taberei și, cel mai bun dintre toate, niște săpun de la doamna Konczal – tot personalul orfelinatului s-a unit pentru a face un troc și a-l obține. Ne-am dus în sala de mese pentru a lua cina și, ca prin miracol, bucătarii găsiseră un cârnat proaspăt. Eu și Saul l-am împărțit, și a fost un asemenea dar și așa o binecuvântare, încât, preț de câteva clipe, am simțit o profundă recunoștință pentru efortul și generozitatea prietenilor noștri. Vreme de câteva minute, am uitat cât de greșit era totul și mi-am permis să fiu fericită pentru că mă

simţeam atât de iubită şi de acceptată.

Însă după aceea, doamna Konczal s-a apropiat din nou de noi, având un zâmbet imens pe faţă şi mâinile împreunate în dreptul pieptului.

– Avem o altă surpriză pentru voi. Pentru noaptea nunţii voastre.

Cu o teamă crescândă, am urmat-o până la un cort care fusese aşezat la o parte de toate celelalte corturi – ceea ce era mare lucru, având în vedere că întreaga tabără deborda de oameni disperaţi după adăpost. Era un cort mic, potrivit doar pentru două persoane.

– Surpriză! a exclamat cu mândrie doamna Konczal.

– Mulţumesc, doamnă Konczal, am spus eu.

Aveam buzele amorţite. Nu puteam să mă uit la Saul – nici măcar nu puteam să-mi forţez ochii să se îndrepte spre el. Doamna Konczal m-a sărutat mai întâi pe mine pe obraji, apoi pe Saul, după care ne-a urat noapte bună şi ne-a lăsat în pace.

M-am târât pe salteaua pe care o aşezase pe podeaua cortului, m-am întors pe o parte şi am izbucnit în lacrimi.

– Îmi pare atât de rău, a spus Saul cu disperare. Iartă-mă, Alina – asta nu a fost nici o clipă intenţia mea, nu am crezut că vor...

– Nu mai vine, nu-i aşa? Ce se întâmplă dacă rămân singură cu acest copil?

Saul s-a aşezat lângă mine, şi-a pus mâna peste a mea şi a strâns-o uşor.

– Uite cum stă treaba, Alina, a şoptit el încet. Războiul ne reduce la nimic mai mult decât cea mai egoistă dorinţă a noastră de supravieţuire, însă, dacă ne ridicăm deasupra acestui instinct, se mai pot întâmpla încă miracole. Eu l-am ajutat pe Tomasz, Tomasz m-a ajutat pe mine, tu m-ai ajutat pe mine – în mai multe feluri decât îţi poţi imagina vreodată. Iar acum, în sfârşit, sunt recunoscător pentru oportunitatea de a te ajuta şi eu, la rândul meu, în acest mod neînsemnat. Acesta, draga mea prietenă, este modul în care descoperim ce e mai bun în umanitate, în vremuri în care pare să aibă întâietate ceea ce e

mai rău în ea. Nu ești singură – nu vei fi singură nici măcar pentru o clipă până când va sosi Tomasz. Am călătorit de la Varșovia cu Tomasz, am văzut cu ochii mei că dorința lui de a fi alături de tine este necontenită. Nici de data asta nu va fi diferit și, până în clipa în care el va veni și își va lua locul, indiferent când se va întâmpla asta, voi avea grijă de tine și de copilul tău, ca și cum mi-ați fi propria familie.

Începând din acea zi, totul s-a schimbat. Eu și Saul am fost mutați într-un dormitor pentru cupluri căsătorite – și nu aveam cum să evităm să dormim în același pat în mod constant. Pe atunci, avuseserăm deja parte de mai multe intimități stânjenitoare pe parcursul călătoriei, dar să împart un pat micuț, de o singură persoană, cu un bărbat care îmi era doar prieten nu era ceva ce mă încânta. Dar a venit și frigul, iar corturile de vară nu ofereau nici pe departe un adăpost suficient, așa că, destul de curând, eu și Saul ne bazam pe căldura trupească a celuilalt pentru a nu îngheța de frig. Își încolăcea brațele în jurul meu în fiecare noapte și îi simțeam buzele mișcându-se chiar lângă urechea mea, în timp ce se ruga fără să scoată nici un sunet.

Saul și-a ținut promisiunea. M-a hrănit, dându-se mereu peste cap pentru a-mi face rost de alimente pe care le puteam tolera, și, într-o tabără în care mâncarea era o marfă rară, asta nu era o sarcină prea ușoară. A aranjat să fiu transferată la biroul infirmeriei pentru a-mi face orele de muncă, unde îmi petreceam timpul într-o încăpere încălzită, stând jos, arhivând fișele pacienților și discutând cu personalul medical. În unele zile, când la masă se servea mâncare pe care o puteam înghiți, Saul insista să mănânc și porția lui, iar dacă refuzam, mă forța să o fac, ducându-mi mâncarea la gură exact așa cum făcusem și eu pentru el în lada din camion.

Dacă Saul nu s-ar fi căsătorit cu mine, aș fi devenit o paria; mamele necăsătorite erau intens stigmatizate chiar și pe timp de război. Dacă nu ar fi avut Saul grijă de mine, probabil că aș fi murit de foame la începutul sarcinii, când îmi era atât de greu să mănânc, dar el se străduia din răsputeri să se asigure că mă hrăneam. La acea vreme, aveam deja brațul în ghips de niște luni, așa că acesta era murdar și incomod și începea să se destrame pe la margini. Ceilalți doctori de la infirmerie începuseră să sugereze că, într-adevăr, ar trebui să-l scot, iar Saul a fost cel care a inventat scuză după scuză,

motivând de ce trebuia să-l mai port „încă puțin“.

Saul a fost alături de mine și de copilul meu atunci când Tomasz nu a putut. Știam că, indiferent de ceea ce s-ar fi întâmplat după aceea, aveam să îi fiu veșnic recunoscătoare.

Curând, se făceau trei luni de când eram în tabără. Burta mea rotunjită aproape că nu îmi mai intra în pantaloni și, în sfârșit, îmi trecuse și starea de greață. Mă aflam la infirmerie, ocupându-mă de arhivare, când am auzit pe cineva strigându-l de afară pe Saul. Desigur, îl strigau pe Tomasz, pentru că așa îi spuneam noi în tabără – chiar și eu, de nevoie, lucru care nu mă făcuse niciodată să mă simt în largul meu.

Această voce era imperativă și străină. Saul se afla atunci în salonul improvizat, așa că am ieșit să văd care era treaba cu toată agitația aceea. Nu am recunoscut uniforma acelui soldat și nici limba pe care o vorbea. Tot ce știam era că, la sfârșitul fiecărei propoziții, rostea o versiune măcelărită a celor mai frumoase cuvinte pe care le cunoșteam eu.

– Thomas Slas-kee? a spus bărbatul, iar eu am arătat spre salon, dar bărbatul a arătat cu degetul înspre corpul administrativ al taberei, iar apoi a spus:

– Britanic? Brytyjski? Thomas Slas-kee?

Dintr-odată, am înțeles. Acest om era englez și îl avea pe Tomasz. În mod clar, întârzierea lui Tomasz se datora faptului că planul său se schimbase – se întâlnise în altă parte cu englezii și, în sfârșit, se întorsese să mă ia pe mine! Am țipat și am luat-o la fugă spre corpul administrativ. Îmi făceam planuri în timp ce alergam. Aveam să mă năpustesc asupra lui. Aveam să-l sufoc cu sărutări. Administratorii taberei ar fi fost confuzi, fiindcă credeau că sunt măritată cu altcineva, dar nu puteam să mă înfrânez – nu puteam. Odată ce l-aș fi văzut pe Tomasz, nu l-aș mai fi lăsat să plece niciodată, niciodată.

În fața corpului administrativ, mai erau și alți bărbați care purtau uniforme ciudate, iar eu m-am apropiat de unul și l-am întrebat cu disperare:

– Tomasz Slaski?

M-a privit pentru o clipă fără să înțeleagă, după care i s-a luminat privirea, a dat din cap și s-a uitat întrebător la mine. Și ne-am privit unul pe celălalt – fiecare așteptând ceva. Mi-am pierdut repede răbdarea și am trecut la un alt soldat, dar am obținut cam același rezultat când am rostit numele lui Tomasz.

– Hanna, a spus o voce gravă în spatele meu, dar era Saul, nu Tomasz, și m-am întors cu frenezie spre el.

– Îl au pe Tomasz, Saul!

– Hanna, a spus Saul din nou, cu foarte mare blândețe.

– L-ai văzut? E pe aici, pe undeva...

– Alina.

Am încremenit, speriată de felul neașteptat în care Saul a rostit cu voce tare adevăratul meu nume. Privirea i s-a înmuiat.

– Acești oameni sunt englezi, au venit să livreze uniformele și mă caută pe mine. Înțelegi? Au venit să-l ia pe Tomasz, așa cum am plănuit.

M-am holbat la el, încercând să procesez implicațiile acestui lucru. În cele din urmă, m-a izbit realitatea de-a dreptul teribilă a situației în care mă aflam.

Tomasz ar fi trebuit să ajungă până acum.

Tomasz nu ajunsese, iar noi nu făcuserăm un plan de urgență.

– Trebuie să rămân, am rostit eu, clătinând din cap. Nu pot pleca, trebuie să vină și el, sigur e pe drum...

Saul m-a prins de antebraț și m-a tras în corpul administrativ, iar apoi într-o cameră unde nu eram decât noi doi. Și-a pus mâinile pe umerii mei și m-a privit drept în ochi.

– Trebuie să te calmezi și să te concentrezi, mi-a șoptit el. Trebuie să te

gândești foarte repede la asta. Am ajuns atât de departe cu filmul ăsta, Alina. Ghipsul ăla te chinuie de luni bune, iar tu ai îndurat totul pentru acest moment. Tomasz nu e aici, dar sunt sigur că o să vină. Nu se va opri când va ajunge aici și va afla că am plecat. Oamenii din această tabără îi vor spune unde am plecat și te va găsi. Dar eu nu pot...

S-a oprit, vădit frustrat.

– Alina, dacă rămâi aici, în aceste condiții, șansele ca tu și copilul să supraviețuiți sunt aproape nule, mai ales dacă eu plec cu acești soldați. Și simt că trebuie să o fac. Cum aș putea să nu spun cuiva despre ceea ce se întâmplă acasă? Cum pot să-mi trădez soția, copilul și poporul, irosind această șansă de a ajuta?

O oră mai târziu, mă aflam împreună cu Saul pe locul din spate al unui camion, în drum spre un aerodrom, unde urma să mă îmbarc într-un avion pentru prima dată în viața mea. Nu aveam nici un bagaj pe care să îl luăm cu noi – valiza dispăruse de mult, iar singurele bunuri pe care le mai aveam pe lume erau hainele de pe noi și pantofiorul de piele pe care Saul încă îl lua cu el peste tot pe unde mergea, prins sub elasticul lenjeriei sale de corp.

Capitolul 38

Alice

Emilia Slaski este acum Emilia Gorka. S-a retras după o carieră de succes ca artistă și locuiește într-un bloc de apartamente surprinzător de luxos, cu vedere la Castelul Wawel, aflat la doar șase străzi distanță de hotelul unde stau eu. Când bat la ușa apartamentului ei, simt cum mi se întoarce stomacul pe dos, iar anxietatea nu face decât să se înrăutățească atunci când ușa se deschide și Lia apare în prag.

– Îmi pare foarte rău, spune ea. Încercam doar să o protejez.

– Poftește-le înăuntru, Lia, o mustră o altă femeie din interiorul apartamentului, iar ea se dă la o parte.

După ce am văzut fotografiile mici cu ea de pe Internet, bănuiam eu că semănam, dar acum nu mai am nici o îndoială că sunt rudă cu Agnieszka Truchen. Avem aceiași ochi verzi și, cu toate că părul ei este grizonant, avem aceeași linie familiară a părului, care începe în V, în mijlocul frunții. Se apropie de mine și îmi ia mâinile într-ale ei. Se încruntă și se uită fix la mine, cercetându-mă cu atenție, și se petrece un lucru ciudat, căci rămâne cu privirea ațintită asupra mea, fără să spună nimic, până când se scutură și afirmă:

– Este o plăcere să te cunosc.

– Asemenea, spun eu, iar ea zâmbește. Ea este ghidul meu, Zofia.

Femeia dă din cap spre Zofia, dar apoi se lasă din nou un moment prelung de

tăcere. Agnieszka se uită fix la mine, dar acum pare destul de afectată. Și eu sunt șocată de asemănarea dintre noi, dar nu înțeleg deloc această situație incomodă prelungită.

– Tu trebuie să fii Agnieszka? întreb eu.

– Da, eu sunt Agnieszka Gorka-Truchen. Îmi pare rău, râde ea încet. Doar că nu mă așteptam să arăți...

Se oprește, apoi se uită iar la mine, făcând din nou ochii mari, ca și cum nu i-ar veni să creadă ce vede.

– Lia, îi reproșează ea. Nu pot să cred că te-ai îndoit vreodată de ea.

– Mi-am dat seama că ne era rudă, murmură Lia. Dar ți-am spus, am crezut că a venit aici după bani și, în plus, chiar nu am vrut să o supăr...

Se oprește, iar amândouă se holbează la mine, până când încep să mă simt incredibil de stânjenită. Îmi retrag ușor mâinile și îmi aranjez părul. Agnieszka își drege glasul, iar apoi explică:

– Iartă-ne, Alice. Lia nu ne-a explicat că arăți atât de familiar, asta-i tot. Te rog, vino în living. Mama este foarte nerăbdătoare să te cunoască.

Eu și Zofia o urmăm într-un living mare, ticsit cu rafturi de cărți și decorată cu mobilier masiv, antic. Pe unul dintre fotoliile din piele se află o femeie în vârstă, mărunțică. Părul îi este aranjat cu grijă; poartă un machiaj strident și un set de bijuterii ornamentate, care este aproape la fel de mare ca ea. Tresare când intru în cameră, iar eu îi zâmbesc, dar îmi vine și mie să tresar, căci semăn mai mult cu această străină decât cu propria bunică.

Îmi dădusem eu seama că aș putea împărtăși unele trăsături fizice cu rudele mele îndepărtate de aici, din Polonia, dar, în acest caz, este mult mai mult decât o ușoară asemănare și începe să aibă sens reacția ciudată a Agnieszkăi de când m-a văzut prima dată, căci mă holbez la Emilia exact așa cum a făcut și Agnieszka. Emilia mă privește fix, șocată – acei ochi care au o culoare atât de unică, același verde izbitor pe care îl avem eu și Eddie.

Emilia îşi întinde mâinile spre mine şi văd că îi tremură. Mă apropii de ea în grabă şi, pentru că fotoliul e atât de jos, trebuie să mă aşez pe vine ca să o las să-mi ia mâinile. Pielea ei este moale şi încreţită, la fel ca a Babciei, şi se uită mirată la mine, apoi ridică mâinile, cuprinzându-mi faţa între palme. În curând, plânge – din ochi îi curg două lacrimi amare şi se rostogolesc pe pielea ridată a obrajilor şi mai departe, în jos, spre gât. Începe să vorbească în polonă – cuvinte la foc continuu, încărcate cu acele sunete care încă par foarte străine urechilor mele – şi nici măcar nu ştiu cu cine vorbeşte sau dacă îşi exprimă bucuria ori tristeţea.

– Se simte bine? o întreb pe Agnieszka, aceasta fiind lângă ea.

Agnieszkăi i s-au umplut ochii de lacrimi şi dă din cap.

– Este copleşită. Nu înţelege cum de este posibil aşa ceva. Este evident că eşti nepoata unchiului meu, Tomasz, murmură Agnieszka. Mama spune că zici că eşti geamăna ei de când era mai tânără. Dar... Tomasz a murit în 1942, înainte de a se putea căsători cu Alina, aşa că nu prea înţelegem cum de a ajuns să fie însărcinată cu el.

– Oh, spun eu, încruntându-mă şi scuturând din cap.

Mă simt atât de stânjenită, fiindcă nu-mi pot închipui că Emiliei îi va fi uşor să audă vestea că fratele ei nu a murit, de fapt, în timpul războiului. Dar trebuie spus, aşa că trag adânc aer în piept şi spun:

– Îmi pare foarte rău, dar nu este corect. Tomasz – bunicul meu – a murit abia anul trecut. A dus o viaţă foarte lungă şi fericită în America.

Dintr-odată, se declanşează o avalanşă de polonă la foc continuu – Agnieszka, Emilia, Lia şi Zofia se lansează pe rând în discuţie, timp în care eu mă uit din nou la Emilia, pe când ea plânge şi mă mângâie pe faţă. Pe măsură ce conversaţia avansează, fiecare dintre ele ridică puţin vocea, iar asta sună ca o ceartă pentru urechile mele. Toate tac deodată, iar Zofia mă atinge pe braţ şi îmi spune cu blândeţe:

– Alice, nu crezi că am putea să facem apel video cu bunica ta? Emilia ar vrea să o vadă.

– Le-ai explicat că ea va putea să le înțeleagă vorbind în polonă, dar că nu le va putea răspunde? spun eu, îndepărtându-mă ușor de mâinile Emiliei pentru a mă uita la ea.

Zofia dă din cap.

– Le-am explicat. Emilia a spus că ea s-ar urca într-un avion și ar pleca chiar acum în America dacă doctorii nu ar fi toți niște idioți, inclusiv fiica ei. Nu are voie să călătorească din cauza stării ei de sănătate, murmură Zofia cu blândețe.

Îi zâmbesc Emiliei, pentru că asta sună exact ca ceva ce ar spune bunica mea, apoi îmi scot telefonul mobil din buzunar.

– O suni pe FaceTime? mă întreabă Lia, iar eu dau din cap.

Acum pare disperată să îmi facă pe plac – o schimbare la 180 de grade față de cum s-a purtat ieri, la clinică.

– Atunci, permite-mi să aduc MacBook-ul mare. Vederea ei nu e cea mai bună. Ecranul mai mare o va ajuta pe Babcia să vadă mai bine.

La început, cred că vorbește despre Babcia a mea, dar apoi îmi dau seama că vorbește despre a ei, și bineînțeles că asta are sens, dar vine și ca un șoc, după o viață întreagă în care am fost singura persoană pe care o știu că are o bunică pe care o strigă Babcia, în loc de „bunica“ sau chiar de „buni“. O sun repede pe mama cu un apel vocal. Este la birou, dar e de acord să se ducă imediat la Babcia.

– Cu cine vorbim? mă întreabă mama, oarecum suspicioasă.

– Am reușit să o contactăm pe misterioasa Emilia Slaski, îi spun eu. Sora lui Pa.

– Parcă ai spus că ai ajuns într-o fundătură, spune mama.

– Am ajuns, spun eu. Dar fundătura s-a deschis din nou.

– Ești sigură că este cine trebuie?

Râd ușor în timp ce mă uit la Emilia.

– Când o vei vedea, vei înțelege.

Așteptând ca mama să ajungă la spital, Emilia își retușează rujul – îi tremură mâna când îl ridică la buze, dar se stabilizează când îl folosește, apoi le cere Agnieszkăi și Liei să meargă la bucătărie, unde pregătesc ceai și o cină ușoară pentru Zofia și pentru mine.

Și în tot acest timp, între momentele în care dă ordine familiei ei într-un stil matriarhal, pe care îl cunosc prea bine de la Babcia mea, și cele în care se dichisește pentru o reuniune așteptată de zeci de ani, Emilia se uită fix la mine. La un moment dat, întinde mâna și îmi atinge antebrațul, apoi își retrage mâna și dă din cap, ca și cum nu i-ar veni să-și creadă ochilor.

– Nu pare supărată să afle că fratele ei a fost în viață în tot acest timp, îi șoptesc Zofiei, care face o grimasă și spune:

– Nu crede că a fost în viață. Să sperăm că acest telefon va clarifica lucrurile.

Apoi vine mesajul de la mama.

Sunt cu Babcia acum. Este foarte agitată astăzi și cred că înțelege ce se întâmplă. O să răspund la apelul tău de pe FaceTime, așa că dă-i drumul când ești gata.

– Gata? o întreb pe Lia, care vorbește cu Emilia în polonă.

Îi dau laptopul Liei și ascultăm sunetul familiar al apelului care se conectează.

Lia ajustează camera de pe măsuța de laptop, astfel încât fața străbunicii sale să acapareze tot ecranul. Când apelul este preluat, Emilia scoate un oftat de recunoaștere și încântare, iar apoi, cu o ușoară întârziere, din Florida, vine pe linia de telefonie un același tip de oftat.

– Alina! Duża siostra! strigă Emilia, întinzându-se spre laptop și ținând ecranul între palme.

I se umplu ochii de lacrimi, iar eu mă mișc astfel încât să pot vedea ecranul. Babcia stă în fund pe pat, în spatele ei văzându-se albul imaculat al pernei de spital, dar se apleacă spre camera iPad-ului. Bucuria nedisimulată de pe chipul ei este de neconfundat.

– I-a spus „soră mai mare“, îmi șoptește Zofia.

Emilia începe să vorbească în polonă, dar o face incredibil de repede. Mă uit alarmată la Lia.

– Nu cred că Babcia mea va reuși să țină pasul cu ea, îi șoptesc eu.

Lia îi spune câteva cuvinte ezitante Emiliei, care își dă ochii peste cap și îi spune ceva Babciei. Babcia își dă și ea ochii peste cap, apoi dă din cap cu exasperare.

Zofia își înăbușă un chicotit.

– Emilia tocmai i-a spus bunicii tale că tinerele le consideră proaste pentru că sunt bătrâne și a întrebat-o dacă poate să înțeleagă.

Emilia vorbește din nou, dar cu mult mai puțină vervă în spatele cuvintelor sale – tonul ei este atât de blând, încât ar fi putut să vorbească la fel de bine cu un copil bolnav. Cu toate astea, cuvintele curg într-un flux constant și hotărât, iar eu aștept ca ea să facă o pauză pentru a-i putea cere Zofiei să îmi traducă, dar nu vine nici o pauză. După un timp, îmi dau seama că sunt singura persoană din încăperea de aici, din Cracovia, care nu se străduiește să își rețină lacrimile.

– Zofia? șoptesc eu imperativ.

Zofia se mută în așa fel încât să se așeze pe brațul fotoliului meu, ca să-mi poată șopti la ureche.

– Deci, în primul rând, părinții adoptivi ai Emiliei au fost sora Alinei și soțul ei – Truda și Mateusz. Ea spune că Alina i-a salvat viața, apoi i-a găsit o

familie iubitoare, care i-a oferit o viaţă mai bună decât ar fi putut spera ea vreodată. Îi spune Alinei că Truda şi Mateusz au supravieţuit războiului şi că au trăit până la o vârstă înaintată, fiind fericiţi şi împliniţi. Acum Emilia îi mulţumeşte şi, oh, ce frumos... îi este extrem de recunoscătoare bunicii tale şi îi mulţumeşte Maicii Domnului pentru această şansă de a-i putea spune mulţumesc. Este, pur şi simplu, frumos.

Acum se aude mai multă polonă, dar de data aceasta, Emilia li se adresează Liei, Agnieszkăi şi Zofiei.

– Bine, spune Zofia, încet. Acum ea spune că Tomasz a colaborat cu Consiliul Zegota...

Văzându-mi privirea nedumerită, ea îmi explică:

– Guvernul polonez din exil a înfiinţat o grupare care să îi ajute pe evrei în timpul ocupaţiei. Tomasz a ajutat mai multe grupuri care se ascundeau, inclusiv pe un tânăr doctor şi pe familia sa... Emilia crede că numele doctorului era Saul.

– Saul Weiss?

– Cred că putem presupune că da, spune Zofia în mod absent, căci se concentrează intens asupra Emiliei. Corect, deci Tomasz aranjase o cale de ieşire din Polonia pentru el şi pentru Alina, dar când a venit ziua în care trebuiau să plece, Saul şi familia lui au fost descoperiţi de nazişti. Se pare că se ascunseseră la un fermier, iar acesta îi trădase pe toţi, inclusiv pe Tomasz.

Emilia începe să vorbească din nou, iar eu sunt nevoită să privesc cum i se frânge inima bunicii mele chiar acolo, pe ecranul laptopului, ca nişte imagini derulate în reluare. Nu se tânguie şi nu se jeleşte, dar chipul i se încreţeşte, iar lacrimile îi curg la fel de constant precum cuvintele Emiliei.

Zofia suspină cu tristeţe.

– Soţia şi copilul lui Saul fuseseră ucişi...

– Eva şi Tikva..., şoptesc eu.

Acum, Emilia plânge și ea încet în timp ce vorbește, privind în cameră spre bunica mea.

– Tomasz plănuise deja o evadare – fusese de acord să îndeplinească rolul de curier, să ducă o rolă de film peste graniță și să se întâlnească cu niște soldați englezi. Alina urma să călătorească alături el, dar odată ce naziștii i-au aflat identitatea, Tomasz a refuzat să mai plece. Își făcea griji pentru Emilia și pentru părinții ei adoptivi, deoarece, în acea perioadă, naziștii executau toate familiile celor care îi ajutau pe evrei. Acest lucru a însemnat că Alina a trebuit să plece fără el și să ducă ea însăși filmul.

– Uau, spun eu.

Mă uit din nou la ecran și văd că bunica mea încă plânge încetișor.

– Emilia spune că nu a fost deloc surprinsă când Tomasz i-a povestit ce făcea Alina, căci Alina Dziak era cea mai curajoasă fată pe care o cunoștea.

Zofia vorbește o clipă cu Emilia, iar apoi îmi spune:

– E așa cum ți-am spus la mormânt – era aproape imposibil să ieși din țară în vremea ocupației. Alina a trebuit să fie scoasă clandestin din cel de-al Treilea Reich, să traverseze Frontul de Est și să ajungă pe teritoriul sovietic, iar apoi, cumva, a reușit să ajungă până în America.

– Este o femeie dură, șoptesc eu. Chiar și așa... este uimitor. Ce era pe film?

– Tomasz nu i-a spus, dar Emilia și-a dat seama mult mai târziu. Crede că erau fotografii de la Auschwitz.

Zofia se oprește, ascultând o clipă atunci când Emilia începe să vorbească din nou.

– Ah, deci atunci au decis ca Saul să meargă cu Alina. Emilia crede că Saul probabil a luat și actele de identitate ale lui Tomasz...

Îmi ia un moment să procesez implicațiile acestui lucru. Dar acestea mă izbesc apoi ca un pumn în stomac, iar șocul este atât de intens, încât nici măcar nu pot respira. Dar nu am timp să rămân prinsă în panica mea, căci

Emilia continuă să vorbească, iar Zofia să traducă. Trebuie să-mi reorientez imediat atenția asupra conversației în cauză.

– După ce Alina și Saul au plecat, Tomasz a venit dis-de-dimineață acasă la Emilia și a trezit întreaga familie. Spune că era foarte tulburat și într-o grabă disperată. I-a dat Emiliei un mesaj pentru Alina, după care le-a spus părinților ei adoptivi să fugă imediat. După aceea, a fugit să se predea.

– De ce ar fi făcut asta? șoptesc eu.

Zofia și Emilia vorbesc preț de o clipă, apoi Zofia se întoarce din nou spre mine.

– Tomasz știa foarte multe despre evreii care se ascundeau în zonă. Știa că naziștii erau hotărâți să-l găsească și, inevitabil, asta ar fi însemnat instalarea unor puncte de control pe drumuri.

Ochii Zofiei se plimbă de la chipul Emiliei la al meu.

– Emilia spune că era de-a dreptul disperat – încercase din răsputeri să se gândească la o alternativă, dar singurul mod de a fi sigur că naziștii nu aveau să percheziționeze camionul Alinei la ieșirea din district era să pună capăt urmăririi generale, și nu era decât un singur mod în care ar fi putut face asta...

Îmi mușc buza, privind-o timid pe Babcia. Plânge în hohote, iar mama se învârte neputincioasă pe lângă ea. Emilia continuă să vorbească într-o șoaptă răgușită, iar Zofia traduce:

– Emilia spune acum că este o onoare să-i transmită, în sfârșit, mesajul fratelui ei, că el o va aștepta pe Alina de cealaltă parte, căci, chiar și dincolo de moarte, el își va ține promisiunea că vor fi împreună.

Mă uit la ecranul MacBook-ului.

Maxilarul bunicii mele atârnă moale, lăsând să-i scape un geamăt teribil de durere, care îmi face rău la stomac.

– Alice, spune mama categoric, iar ecranul proiectează fața ei foarte supărată. Ce naiba se întâmplă?

Știu că mama nu o poate auzi pe Zofia. Declarațiile înflăcărate ale Emiliei se aud tare; simt vocea caldă a Zofiei aproape de urechea mea.

Trebuie să-i spun. Trebuie să-i spun.

– Mamă, spun eu pe un ton inegal. Te rog, lasă-mă o clipă.

– Dar e atât de supărată...

Emilia lansează din nou un șir de cuvinte într-o polonă frustrată, iar Agnieszka spune grabnic:

– Ah, poate că mama ta ar putea să întoarcă din nou camera spre bunica ta?

– Mamă! Te rog, o implor eu, și nu mă pot abține – încep să plâng. Este ceva important, mă înec eu printre lacrimi. Te rog, mamă. Te rog.

Mama mârâie, după care obiectivul camerei este reorientat înspre chipul Babciei.

– Vă mai dau un minut, apoi, dacă nu-mi spune cineva ce se petrece aici, pun capăt acestei tărășenii, o aud pe mama avertizându-ne.

Emilia tace momentan, dându-i prietenei sale șansa de a procesa ceea ce a auzit. Suferința și durerea i se citesc Babciei pe față, dar, pe măsură ce o privesc, aceste emoții se schimbă puțin câte puțin, până când, în cele din urmă, pare oarecum ușurată. Emilia vorbește din nou, iar de data aceasta, cuvintele ei alunecă mai lent – Zofia poate ține, în sfârșit, pasul.

– A întrebat-o pe Alina dacă e bine...

Babcia dă din cap, apoi își flutură mâna dreaptă, făcându-i semn Emiliei să continue.

– Îi spune bunicii tale că, după ce s-a încheiat perioada de ocupație, Tomasz a fost distins cu titlul de „Drept între Popoare“ – asta e medalia pe care am văzut-o pe piatra lui de mormânt.

Babcia zâmbește trist acum, dând din cap – mândria ei este evidentă. Toate astea sunt importante și frumoase, dar nici măcar nu mă pot concentra asupra ei deocamdată.

– Dar Emilia a spus categoric că Saul a fost cel care a plecat din Polonia cu Alina, nu Tomasz. Este absolut sigură? îi șoptesc Zofiei, apoi izbucnesc în lacrimi. Pentru că... treaba e că... asta înseamnă că va trebui să-i spun mamei mele...

Emilia se uită la mine și își pune din nou mâna pe brațul meu. Îi șoptește câteva cuvinte Zofiei, care îmi spune cu atenție:

– Da, Emilia este foarte sigură că Tomasz a fost executat. Mateusz a plătit un paznic ca să-i recupereze trupul și să-l poată îngropa înainte de a fugi din oraș. A fost ideea Emiliei să-l ducă pe deal – spune că îl surprindea tot timpul acolo sărutându-se cu Alina și știa că acela era locul în care Tomasz a fost cel mai fericit. Au marcat mormântul cu pietre, iar în anii ’70, când a avut banii necesari, ea s-a întors cu piatra funerară.

– Dar de ce nu a răspuns niciodată la scrisori? i-am spus eu Agnieszkăi. Babcia mea a încercat din răsputeri să dea de ea. I-a scris ani la rând. De ce Emilia nu a răspuns?

Are loc un moment de conversație liniștită, apoi Emilia se întoarce spre cameră cu o privire răvășită.

– Credem că Babcia ta a trimis scrisorile la casa din Trzebinia, îmi spune Agnieszka cu blândețe. Dar chiar și după ce s-a terminat războiul, comuniștii au fost cei care au intrat în posesia casei, așa că mama nu s-a mai întors niciodată acolo. Nici măcar clinica nu am primit-o înapoi decât după anii ’70, după ce mi-am obținut eu calificarea. Așa că mama nu a ajuns niciodată în posesia scrisorilor, dar vrea să știi că a încercat din răsputeri să o găsească pe Babcia ta. Tomasz îi spusese că Alina îl aștepta undeva în Anglia, cel mai probabil folosind numele de Hanna. Așa că, odată ce a fost destul de mare pentru a călători, ăla e locul unde s-a dus mama mea...

– A căutat în țara greșită, șoptesc eu.

– În plus, remarcă Zofia cu tristețe. Chiar dacă știa să o caute pe Hanna, nu ar fi putut ști niciodată să o caute pe doamna Slaski.

*

Le las pe toate în sufragerie și intru într-unul dintre dormitoarele Emiliei. Îi trimit un mesaj mamei, în care îi spun să mă sune după ce se liniștește Babcia, iar după zece sau cincisprezece minute, îmi apare un apel FaceTime pe telefon. Mama primește vestea despre tatăl ei cu stoicism și fără lacrimi, așa cum mă așteptam de la ea, în ciuda faptului că eu plâng în timp ce îi explic.

– Îmi fac griji pentru tine, spune ea, privind în cameră. Iisuse, uită-te la tine. Arăți groaznic, Alice.

Râd ușor și mă șterg la ochi.

– A fost o zi foarte lungă, spun eu, apoi întreb dacă Babcia e bine.

– Este epuizată. Am lăsat-o să tragă un pui de somn, dar pare foarte fericită. Nu știu cum altfel să explic schimbarea din ea, decât spunând că bunica ta pare împăcată. Ăsta este un lucru remarcabil pe care să i-l dăruiești unei bătrâne. Sper că ești mândră de tine și îmi pare rău că nu te-am sprijinit mai mult. Cred că ți-ai dat seama că avea nevoie ca tu să faci această călătorie, chiar și atunci când eu nu am putut.

– Mulțumesc, mamă, murmur eu, și îi sunt recunoscătoare pentru îngăduință, dar o cunosc pe mama și știu că, cel puțin în parte, asta este o deviere. Dar... se pare că reacționezi destul de bine la toate astea, mamă.

Mama oftează, apoi își dă capul pe spate și privește în sus pentru o clipă. Apoi își coboară privirea înapoi la iPad și îmi spune:

– Tata a fost tata, Alice, și a fost un om grozav. Că o fi fost cu adevărat Saul sau Tomasz... eu am fost fiica lui și nu m-am îndoit de asta nici măcar o

secundă cât timp a fost în viaţă. Nu ştiu de ce nu mi-au spus niciodată. Poate că mai târziu, după ce o să asimilez totul, am să fiu supărată ori furioasă, dar, deocamdată... sunt doar tristă pentru Babcia, că nu a putut să ne spună niciodată ce s-a întâmplat acolo, că a aşteptat toată viaţa ei pentru a se simţi împăcată.

Glasul i se frânge şi se opreşte cu grijă înainte de a adăuga:

– Îi transmiţi un mesaj Emiliei din partea mea?

– Bineînţeles.

– Te rog să-i spui că fratele ei şi-a dat viaţa pentru cel mai bun om pe care l-am cunoscut eu vreodată, spune mama brusc. Spune-i că tatăl meu a iubit-o pe mama şi m-a iubit şi pe mine, că a ajutat sute... mii de copii în toată cariera sa şi că a fost cel mai bun tată şi prieten şi soţ şi...

Se opreşte brusc, apoi îşi drege din nou glasul, înainte de a spune calm:

– Pur şi simplu, spune-i că Saul Weiss, dacă pe el l-am cunoscut ca fiind tatăl meu, nu a irosit nici o secundă din viaţa care i-a fost dată. Şi nici mama nu a făcut-o. Asigură-te că Emilia va înţelege că sacrificiul pe care l-a făcut fratele ei nu a fost în van.

– Aşa voi face, mamă, şoptesc eu pe un ton neuniform.

Ochii mamei se umplu de lacrimi şi îmi dau seama că, de această dată, nu va reuşi să le reţină.

Nu mă surprinde când spune cu glas aspru:

– Babcia are nevoie... trebuie să plec. Vorbim mâine.

Sunt în drum spre hotel, secătuită de puteri, dar fericită, şi cred că şi Zofia se simte la fel, pentru că a rămas foarte tăcută acolo unde e, pe scaunul şoferului. E puţin după ora 23.00, ora Cracoviei, şi aud telefonul sunând din geantă. Îmi dau seama că nu i-am sunat încă pe Wade sau pe copii şi mă

înroșesc toată în timp ce mă aplec să îl caut. Mesajul de pe ecran nu este unul la care mă așteptam.

Mami. Sunt pe cale să te sun pe FaceTime. Te rog, te rog, te rog să îmi răspunzi, dar să-ți pui telefonul pe mut, fiindcă nu vreau ca băieții să știe că ne uităm la ei.

Mă încrunt și îi răspund repede.

Ce se întâmplă? E totul în regulă? Nu vei putea să mă vezi, pentru că aici este foarte târziu și sunt într-o mașină.

Ea nu-mi mai scrie, în schimb, intră apelul video, iar eu răspund imediat. Fața lui Callie acaparează ecranul și își duce mâinile la buze, așa că dezactivez sunetul. Apoi merge prin casă și ține telefonul în ușa de la sufragerie.

Wade și Edison stau la masa din sufragerie. Fac ochii mici uitându-mă la ecran, dar nu-mi ia decât câteva clipe ca să-mi dau seama că joacă șah. Aud aplicația CAA a lui Eddie, dar văd că Wade este cel care folosește ecranul.

Rândul tău.

Are loc o pauză, după care Wade și Eddie râd deodată. Râsul lui Eddie este unul poznaș, nuanțat de mândrie, iar cel al lui Wade pare surprins.

– M-ai prins, amice, spune Wade, apoi se uită în jos la iPad, iar aplicația CAA spune: Bine lucrat.

Eddie ia iPad-ul, apoi râde cu încântare și aplaudă de emoție, în timp ce aplicația anunță:

Pion Eddie mâncat pion tati.

Unghiul nu este unul bun – iar iPad-ul lui Callie este prea departe ca să pot fi sigură de asta – dar când Wade se uită la Eddie, cred că văd o licărire de ceva nou în privirea lui. Nu-mi dau seama dacă e vorba despre afecțiune, despre dragoste sau despre mândrie, dar detaliile nici nu contează.

Wade folosește aplicația CAA, iar el și Eddie joacă șah.

A fost o zi importantă – una dintre cele mai emoționante din viața mea. Dar asta... asta aproape că e prea mult. Mă stăpânesc până când Callie se întoarce în camera ei, iar apoi activez sunetul.

– De cât timp durează asta? o întreb eu.

Am vocea răgușită de la cât am plâns acasă la Emilia, dar mă țin tare, sperând să evit răspunsul în cazul în care Callie observă și mă întreabă de ce sună astfel. Totuși, e prea ocupată să chicotească pe seama tatălui ei și îmi spune zâmbind:

– Ei bine, acum câteva zile, tata a încercat să-l învețe pe Eddie regulile ca să poată juca împreună, dar a insistat să o facă vorbind, așa că, în mod evident, a eșuat lamentabil, spune Callie, dându-și ochii peste cap. Dar apoi, în această dimineață, Eddie a găsit cartea cu instrucțiuni în cutia de la setul de șah, a stat și a citit-o pe toată, iar apoi s-a folosit de aplicația CAA și l-a rugat pe tata să joace cu el. Tata a părut că și-a dat seama într-un final că, dacă vor juca împreună, va trebui să comunice cu el după regulile lui Eddie, și nu după cum vrea el. De atunci tot stau acolo. Tata a câștigat fără mare efort primul joc, dar am sentimentul că îl va lăsa pe Eddie să câștige această rundă. M-am gândit că ți-ar plăcea să vezi... știi tu, din moment ce e un miracol că tata ne-a ascultat și pe noi în sfârșit.

– Uneori, spun eu cu vocea înecată, tati trebuie să vadă cu propriii ochi anumite lucruri. Cred că... poate că trebuia să mă fi gândit la asta în urmă cu câțiva ani.

– Oh, te rog, mami, râde Callie. Faci destule pe aici. N-ar trebui să fii nevoită să și gândești în locul lui tati. Cum e vacanța?

– Nu sunt în vac..., încep eu să o corectez, iar apoi mă opresc. Știi, Pascale, astăzi am fost în vârful unui munte și am putut să privesc în două țări diferite deodată. Și am descoperit un secret din trecutul Babciei, care este atât de uimitor – abia aștept să-ți povestesc totul când ajung acasă. Într-o zi, o să venim împreună aici, în Europa, și o să te fac să încerci sauerkraut.

– Ce-i aia?

– Varză fermentată.

– Câh! Mamă! Ce mod mai ai și tu de a face o mâncare scârboasă să fie și mai scârboasă!

Eu și Zofia zâmbim.

– Se pare că lucrurile merg bine acolo fără mine, îi spun lui Callie.

I se înmoaie privirea.

– Mami, ne este dor de tine. Foarte mult. Dar abia aștept să îmi povestești totul despre călătoria ta. Și ne descurcăm bine astăzi. Ne-au mai rămas două nopți, nu?

– Încă două nopți, murmur eu, iar apoi casc. Tare.

Callie râde.

– Ursuleț, am ajuns la hotel, așa că trebuie să închid, dar te rog să-i spui lui tati că-l sun în cinci minute.

– Sigur că da, mamă. Vorbim mâine. Te iubesc.

– Și eu te iubesc, ursuleț, spun eu, după care ea închide telefonul.

Zofia parchează mașina, iar apoi se întoarce spre mine.

– Bucuroasă că nu te-ai dus acasă în dimineața asta?! spune ea, iar eu râd încet.

– Cred că asta e subestimarea anului.

– Bună, Alice.

Wade este precaut când îmi răspunde la telefon. Se uită fix în cameră, de parcă ar fi pe cale să-l muşte.

– Îmi pare rău, spun eu pe nerăsuflate, la care el ridică din sprâncene.

– Ştiu, mi-ai trimis un mesaj...

– Nu, Wade. Chiar îmi pare rău.

Scap un suspin, iar acum pare destul de îngrozit.

– Eddie are nevoie de tine, la fel cum are nevoie şi de mine. Săptămâna aceasta ai făcut cu el lucruri pe care eu nu le-aş fi putut face, iar asta nu poate decât să-i deschidă lumea. Îmi pare rău.

– Ally, şi mie îmi pare rău, şopteşte Wade şi văd cum se înroşeşte la faţă. Au fost lucruri pe care nu le-am înţeles deloc. Acum le înţeleg un pic mai bine.

– Am dezlegat marele mister al Babciei, spun eu printre lacrimi.

Şi apoi, plângând necontrolat, încerc să-l pun la curent cu evenimentele de azi.

– Alice, îmi spune el când mă opresc din smiorcăit, sunt al naibii de mândru de tine.

Doar pentru o clipă, tot haosul din mine se linişteşte, iar mintea îmi rămâne complet încremenită. Am o mare iubire, la fel ca marea iubire a Babciei – adică acest bărbat. Nu este simplă şi nevinovată, căci vieţile noastre nu sunt simple şi nevinovate, iar pe zi ce trece, devine tot mai greu să păstrăm această iubire în centrul atenţiei noastre, fiindcă avem atât de multe altele de gestionat. Dar acum – doar pentru o clipă – zgomotul de fond al gestionării copiilor noştri şi al carierei lui şi dinamica vieţii noastre de familie s-au

limpezit complet, iar dragostea mea pentru Wade creşte până când rămâne singurul lucru la care mă mai pot gândi.

În momentul de faţă, ştiu un lucru sigur: dacă această despărţire ar fi fost pe termen nedeterminat, nu m-aş fi concentrat decât asupra gândului de a mă întoarce la el până când ne-am fi reunit.

Indiferent de cum ar arăta acea reuniune.

Babcia foc Tomasz.

Închid ochii, căci înţeleg în sfârşit.

– Wade?

– Da, iubito? îmi şopteşte el.

Babcia foc Tomasz. Într-un final, înţeleg. „Focul“ nu înseamnă pasiune, nu înseamnă nici măcar dragoste. Înseamnă foc la propriu.

– Babcia vrea să-i duc cenuşa acasă. Vrea să o duc să se odihnească lângă Tomasz.

Privirea lui Wade se înmoaie.

– Ei bine, dragostea mea, atunci asta vom face.

Sunt incredibil de entuziasmată să-mi văd familia şi, pe toată durata zborului spre casă, mi-i imaginez aşteptându-mă la terminalul sosiri. Îmi imaginez că alerg spre ei şi îi îmbrăţişez pe copii, iar toată lumea zâmbeşte şi este încântată să mă aibă din nou acasă. Ştiu că mă amăgesc, fiindcă, având în vedere handicapul lui Eddie, un terminal de sosire este un loc greu de gestionat. Sunetele şi mirosurile nesfârşite, precum şi mulţimea care se înghesuie, formează o furtună perfectă de supraîncărcare senzorială care, combinată cu impactul emoţional al întoarcerii mele, va duce aproape garantat la o cădere nervoasă.

Realitatea mă lovește atunci când avionul aterizează și îmi pornesc telefonul – este însă cel mai bun tip de realitate.

Iubito. Nu știu exact cum ar reacționa Eddie în sala de așteptare aglomerată, așa că am găsit un loc de parcare și te vom aștepta la mașină. Sper că nu ești prea dezamăgită.

Nu „dezamăgită“ este cuvântul pe care l-aș folosi pentru a-mi descrie sentimentele pe care le aveam în timp ce citeam acel mesaj. „Mândră“ și „neîncrezătoare“ sunt probabil mai aproape de adevăr, pentru că Wade a înțeles și a anticipat reacția lui Eddie, iar apoi a găsit propria soluție, fără ca eu să intervin nici măcar o clipă.

Am și eu parte de momentul meu de reuniune fericită, căci văd mașina exact în momentul în care mă vede și Callie pe mine. Stă în picioare lângă ușa ei, dar, în secunda în care privirile ni se intersectează, aleargă spre mine și se avântă într-un șuvoi de pălăvrăgeală pițigăiată și emoționată. Asta înseamnă că rămân câteva clipe singură cu ea înainte de a-l vedea pe Eddie, care este încă țintuit în scaunul său din mașină. Wade stă pe scaunul din față. Amândoi se uită în dispozitivele lor mobile cu aceeași fericire debordantă pe chip – Eddie privind videoclipuri cu trenuri, Wade citind ceea ce pare suspect de asemănător cu un blog pentru mămici. Râd ușor în timp ce mă apropii de mașină.

– Bună, dragilor. Vă bucurați măcar un pic să mă vedeți?

Eddie își ridică privirea și scâncește de încântare, apoi izbucnește în lacrimi – fiind complet copleșit în doar o clipă. Mă grăbesc să-i deschid ușa și să-l cuibăresc la pieptul meu.

– Gata, puiule, mami e aici, îi murmur eu în păr.

Inspir parfumul fiului meu – fiul meu frumos și complicat, copilul care face ca anumite aspecte din viața mea să fie atât de dificile, dar care este și un fel

de rază de soare şi o bucurie la care nu m-am aşteptat. Cât despre aceste greutăţi şi lupte, această rază de soare şi această bucurie, întotdeauna mi-am dorit să le împart cu soţul meu – şi poate, doar poate, că începem să ne apropiem măcar de a face asta.

– Eddie, te iubesc, Eddie, rostește el la pieptul meu, şi ce altceva pot să fac decât să îi răspund şi eu.

Mergem direct la spital. Aparent, Eddie este mândru să-i arate tatălui său că ştie cum să ajungă în salonul Babciei, aşa că insistă să meargă chiar în faţă, ţinându-l pe Wade de mână tot drumul. Eu şi Callie mergem în spatele lor, în vreme ce eu îi explic încet ce am descoperit în călătoria mea.

Apoi ajungem în cameră, iar Babcia, mama şi tata sunt cu toţii acolo. Babcia se odihneşte liniştită, mama stă ţeapănă lângă patul ei, iar tata stă în spatele mamei, cu mâna pe umărul ei.

– Bună, iubirile mele, spune tata, după care urmează un lung şir de îmbrăţişări, până când îşi aţinteşte privirea asupra mea.

Tata se apropie de mine, mă apucă de umeri şi îmi spune cu o seriozitate simulată:

– Spune-mi că ai adus votca aia, copilă.

– Am adus-o, râd eu încet.

– Babcia a tot aţipit întreaga zi, ne spune mama cu rigiditate. Ziua de ieri a consumat-o foarte mult, abia dacă îşi mai poate ţine ochii deschişi astăzi.

În orice caz, Eddie se urcă în pat şi se înghesuie lângă ea. Chiar şi în somn, Babcia îşi înfăşoară braţul în jurul umerilor lui. Stau aşa o vreme, în timp ce noi, ceilalţi, discutăm despre călătorie, despre întoarcerea „spontană“ a tatei, despre programul de lucru al mamei, despre proiectul cu materiale plastice al lui Wade şi despre educaţia lui Callie. Când se trezeşte şi Babcia, puţin mai târziu, îl sărută pe Eddie pe creştet, îi întinde mâna lui Callie, dă din cap spre

Wade, iar apoi, în cele din urmă, ochii ei poposesc asupra mea.

Mă duc spre ea și, cum mă privește printre lacrimi, văd că îmi mulțumește de o mie de ori pe secundă. Apoi caută cu privirea prin salon, până când se oprește asupra iPad-ului mamei, așa că îi dau pe copii la o parte ca să putem „vorbi“.

Mulțumesc. Mulțumesc, Alice.

Babcia fericită. Babcia mândră.

Alice acasă acum. Alice doarme.

Mulțumesc. Mulțumesc, Alice.

O sărutăm pe obraz și ne luăm la revedere, apoi ne întoarcem spre ușă. Când sunt pe punctul de a ieși, se aude iPad-ul.

Babcia foc Tomasz.

Mă întorc spre ea, iar Babcia mă privește cu o speranță disperată în ochi. Mă duc la pat și iau tableta, iar mâinile îmi tremură în timp ce scriu răspunsul meu pe Google Translate.

Da, îți promit, Babcia. Îți voi duce înapoi cenușa și o voi așeza să se odihnească alături de Tomasz.

Când traduc cuvintele în limba polonă, lacrimile i se rostogolesc pe obraji și îmi caută din nou mâna.

Bunica mea este o femeie de nouăzeci și cinci de ani, cu un traumatism cerebral, țintuită într-un pat de spital și având puține șanse de a mai ieși vreodată de acolo. Dar când mă uit la ea, în acest moment, nu văd pacienta bătrână din spital – văd o tânără frumoasă, îndrăgostită nebunește de logodnicul ei, care își dorește cu ardoare să poată fi din nou acasă cu el.

Capitolul 39

Alina

Totul a mers exact așa cum am sperat și cum am planificat, desigur, cu excepția unui lucru foarte important: Tomasz nu era acolo să vadă asta. Eu și Saul am fost duși direct la Ambasada SUA din Londra. Vestea i-a fost transmisă fratelui lui Henry din America și ni s-a spus că trebuia să așteptăm sosirea lui.

Între timp, ni s-a oferit un confort la care nu am fi îndrăznit nici măcar să visăm pe vremea ocupației – așternuturi curate, băi cu apă fierbinte, tratament pentru păduchi și mâncare mai multă decât aveam ce să facem cu ea. Personalul de acolo ne-a făcut rost de un translator și ne-a procurat un fierăstrău.

Când aerul mi-a atins antebrațul pentru prima dată după atâtea luni, am privit în jos, am văzut pielea încrețită și palidă care era acolo și am plâns de ușurare când am putut să mă scarpin în voie.

Ghipsul a căzut în două bucăți la mine în poală, iar sub bandaj era cuibărită o rolă de film, așa cum mă așteptam, dar, chiar sub ea, mai era și o bucată de piele împăturită – o textură și o culoare pe care le-am recunoscut imediat ca fiind tăiate din colțul unei tolbe mai vechi, ce fusese a tatălui meu.

– Ce este asta? a murmurat Saul, dar eu am clătinat nedumerită din cap. L-ai văzut punând asta acolo?

– Eram tulburată...

Saul a desprins cu grijă rola de film de pe ghips și i-a înmânat-o traducătorului pentru a o păstra în siguranță. De îndată ce a făcut acest lucru, și-a întors din nou atenția asupra ghipsului. A ridicat una dintre jumătăți, a privit linia tăieturii sale și a zâmbit ca pentru sine.

– Bine lucrat, Tomasz, a spus Saul încet, iar apoi s-a uitat la mine. A știut pe unde urma să tăiem ghipsul.

A desprins cu mare grijă bucata de piele de prin straturile de bandaj, a dat la o parte câteva resturi de ghips, după care a desfăcut-o. Dar de îndată ce Saul a aruncat o privire în interiorul buzunarului improvizat, mi l-a dat mie.

– Este pentru tine, mi-a spus el cu blândețe. O scrisoare.

Apoi s-a ridicat în picioare, m-a strâns ușor de umăr pentru a mă liniști și m-a lăsat singură. Mâinile îmi tremurau când am deschis buzunarul de piele, iar o bucată de hârtie a căzut din el, ajungând la mine în poală.

Alina,

Poate că stau lângă tine când deschizi această scrisoare, râzând de mine fiindcă m-am îndoit chiar și pentru o clipă că vom reuși. Dar războiul este imprevizibil, la fel cum până și să trăiești este riscant în vremurile acestea. Eu pur și simplu nu știu ce urmează să se întâmple și nu pot suporta gândul că vom fi despărțiți fără să-ți amintesc cine suntem noi.

Moje wszystko, dragostea pe care o simt pentru tine este focul care mi-a alimentat dorința de a fi un om mai bun. Voi tânji după tine până când ne vom reuni și nu voi avea odihnă până când nu te vei întoarce lângă mine, acolo unde îți este locul.

Până când va veni acea zi, ai grijă de tine, dragostea mea.

Tomasz

Când am citit acea scrisoare pentru prima dată, nu am simţit decât vinovăţie – un val imens de tristeţe şi regret ce ameninţa să mă învăluie. Ar fi trebuit să-l aştept. Ar fi trebuit să rămân. Mi-am apăsat gura cu pumnii, împotrivindu-mă din răsputeri unui ţipăt care ameninţa să izbucnească în timp ce mă gândeam la o serie de posibilităţi insuportabile. Dacă Tomasz ajunsese în tabără în orele de când mă lăfăiam eu aici, la Londra, în lux? Dacă aştepta în faţa porţilor chiar în timp ce eu plecam, blocat pe dinafară din cauza supraaglomerării? De ce nu m-am gândit să verific mai bine? De ce nu am mai aşteptat puţin? De ce nu am discutat ce ar fi trebuit să fac în cazul în care el nu ar fi ajuns înaintea soldaţilor britanici?

Dar scrisoarea îmi căzuse în poală, lângă curbura uşoară a stomacului meu, iar când m-am uitat din nou la ea, mi-am amintit de ce acceptasem să plec cu Saul. Era o realitate care încă nu mi se părea adevărată, o realitate de care încă mai uitam din când în când.

Copilul nostru.

Dacă Tomasz ar fi ştiut că rămăsesem însărcinată, ar fi vrut ca eu să fac tot ce mi-ar fi stat în putinţă pentru a ajunge într-un loc mai sigur pentru acel copil, chiar dacă asta însemna să mai fim despărţiţi pentru încă puţin timp. Şi nici măcar atunci nu m-am îndoit vreo secundă că Saul avusese dreptate – să duc la capăt o sarcină în acea tabără era o perspectivă cel puţin fragilă, iar să îngrijesc un nou-născut în acele condiţii era aproape imposibil.

Făcusem ceea ce trebuia, mi-am spus eu. Era posibil să mai dureze câteva săptămâni sau luni până când Tomasz avea să mă găsească, dar m-am calmat, concentrându-mă din nou asupra promisiunii lui că o va face.

În săptămâna pe care am petrecut-o la ambasadă în aşteptarea domnului judecător Adamcwiz, eu şi Saul am făcut un nou plan. Aveam să ne întâlnim amândoi cu judecătorul şi să recunoaştem adevărul despre identităţile noastre. Era firesc, nu mai era nevoie de subterfugii şi, cu siguranţă, mărturia lui Saul avea să aibă o forţă cu atât mai mare, cu cât judecătorul înţelegea că vorbea, de fapt, din proprie experienţă.

Dar, lăsând la o parte vizita judecătorului, știam că nu puteam rămâne la ambasadă pentru totdeauna, așa că eu și Saul speram că cineva putea să ne ajute să găsim cazare altundeva în Marea Britanie. În cele din urmă, Saul avea să încerce să reia legătura cu armata poloneză, dar până la sosirea lui Tomasz, cât timp așteptam, avea să rămână pentru a mă ajuta să-mi fac un fel de viață aici.

De când am ajuns în Londra, au reînceput și grețurile mele matinale – în parte pentru că, după ani întregi de înfometare, mâncărurile grele și consistente care ne erau oferite erau atât tentante, cât și violente pentru stomacul meu fragil. În noaptea în care a sosit judecătorul, m-am simțit foarte rău și, într-un final, mi-am petrecut seara în camera noastră, luptându-mă cu valurile de greață. Saul a fost nevoit să se întâlnească cu judecătorul de unul singur, dar acest lucru nu mă îngrijora. Dacă judecătorul dorea să ne interogheze cu privire la suferințele din Polonia, nimeni nu ar fi putut să povestească mai bine decât Saul Weiss.

În acea seară, Saul s-a întors foarte târziu în camera noastră, dar era surprinzător de îngândurat, cu sprâncenele încruntate și cu buzele țuguiate. S-a îngrijit de mine, așa cum o făcea întotdeauna – m-a învelit în pături și a verificat dacă băusem suficientă apă.

– Sunt bine, Saul. Am vomitat cina, dar nu am nici o problemă în a bea apă, i-am spus eu.

Apoi, puțin nerăbdătoare, l-am întrebat:

– Cum a fost întâlnirea cu judecătorul?

– Este foarte interesat să transmită guvernului său informațiile pe care i le-am oferit, dar a zis că aceștia par hotărâți să închidă ochii. Speră că fotografiile lui Henry se vor dovedi a fi utile, dar... au mai fost și alte fotografii, și alte informații care au reușit să se strecoare din Polonia, iar ei au fost reticenți în a acționa, chiar și având dovezi...

S-a oprit, apoi s-a așezat pe marginea patului și a început să se frece pe tâmple.

– Avem probleme? l-am întrebat eu, cu vocea abia o șoaptă.

– Nu.

– Saul, am spus eu, după care m-am ridicat în șezut și mi-am pus mâna pe antebraţul lui. În mod evident, ceva nu e bine. S-a supărat că am minţit în legătură cu numele noastre?

– De fapt..., Saul a ezitat, iar apoi a înghiţit în sec.

A răsuflat și s-a uitat aproape implorând la mine:

– Alina, nu i-am spus.

M-am uitat șocată la el, apoi i-am căutat nedumerită privirea.

– Dar...

– Mi-a spus că a făcut rost de vize pentru noi, a continuat Saul. Pentru America.

– America? am repetat eu neîncrezătoare.

M-am cufundat din nou în perne și am simţit că se învârte puţin camera cu mine. America.

– Polonezilor le este aproape imposibil să intre acum în America, Alina – până și judecătorului Adamcwiz i-a fost foarte greu să aranjeze asta. Guvernul lor se teme că naziștii trimit spioni deghizați în refugiați, așa că ne-au închis toate ușile. Te rog să mă înţelegi... m-am panicat când a spus că noi avem deja tichetele de îmbarcare. Iar soţia lui Henry, Sally, a zis că ne va lăsa să locuim în casa ei până când ne punem pe picioare. Dar judecătorul a spus că depinde de noi – putem foarte simplu să rămânem și aici, fiind și aici oameni care ne vor ajuta. Dar... America, Alina. Copilul tău ar putea fi american, imaginează-ţi ce oportunităţi ar avea! Și este o lume aflată departe de toată mizeria asta.

Am dat din cap, dar nu am reușit să vorbesc, în schimb, m-am uitat în poală. Saul m-a strâns de umăr.

– Nu trebuie să ne decidem chiar acum. Dar vizele nu sunt pentru Saul Weiss și Alina Dziak. Sunt pentru Tomasz și Hanna Slaski, așa că...

S-a oprit, iar eu m-am uitat la el.

– Tu nici măcar nu vrei să mergi în America, am protestat ușor. Voiai să te întorci în tabără, nu-i așa? Să te înrolezi în armata poloneză?

A dat din cap, apoi s-a oprit, iar când s-a întors spre mine, privirea lui era extrem de serioasă.

– Dar... ceea ce vreau eu nu contează în acest moment, Alina. Nu propun să facem asta pentru mine. Ți-am făcut o promisiune, a spus Saul. Ți-am spus că, până când se va întoarce Tomasz, o să am grijă de tine și de copilul tău ca și cum ați fi ai mei. Și nu mă îndoiesc nici o clipă că asta este exact ceea ce și-ar dori el pentru amândoi.

– Dar cum o să mă mai găsească? am întrebat încet.

– Chiar crezi tu că un lucru mărunt cum este distanța l-ar împiedica să vină după tine? A mai traversat el odată Polonia pe jos până la tine. După treaba asta, i se va părea ușor să se suie într-o barcă și să traverseze Oceanul Atlantic.

La mai puțin de o lună de când am părăsit tabăra de la Buzuluk, eu și Saul stăteam alături de Frederick Adamcwiz pe puntea celui mai încăpător vapor pe care îl văzusem vreodată, privind cu ochii mari de uimire cum insula Ellis se profila înaintea noastră. Eram fascinată, uimită și, ca să fiu sinceră, îngrozită.

Tot ceea ce știam despre această țară erau lucrurile pe care mi le spusese Tomasz, iar mie mi-a fost greu să îl cred chiar și atunci. Acum, Sally Adamcwiz urma să vină să ne ia de acolo, iar noi aveam să ne construim un cămin într-un loc tropical, unde aproape că nu era niciodată iarnă, o casă atât de aproape de plajă, încât puteam merge pe jos până acolo. Eram entuziasmată de posibilitățile acestei noi vieți și atât de plină de speranță,

pentru că știam că Tomasz avea să mă găsească acolo, iar până atunci, îl aveam lângă mine pe dragul meu prieten, Saul. M-am uitat atunci la Saul și am văzut că admira în tăcere apa.

– Aici sunt evrei? am spus eu deodată.

Frederick mi-a zâmbit blând și răbdător.

– Oh, da, Hanna. Sunt mulţi evrei în America.

– Și sunt în siguranță aici? l-am întrebat cu ezitare.

– Ei bine, avem câteva probleme..., a recunoscut Frederick. Mai ales aici, în New York, unde locuiesc eu. În ultimii ani, au existat unele probleme cu niște găști de tineri care îi hărțuiesc pe evreii noștri – câteva incidente în care au vandalizat întreprinderi, au profanat un cimitir... Dar, desigur, nimic care să se asemene cu ceea ce ai văzut în țara ta natală. America este un loc pașnic, vă asigur.

Pe când Frederick vorbea, eu îl urmăream pe Saul. Am observat cum prietenului meu i se scurgea sângele din obraji. Am observat cum mâinile pe care le ținea rezemate de balustradă au început să-i tremure, până când le-a încleștat în jurul acesteia pentru a-și ascunde reacția. Am observat cum a închis ochii, pierdut în ceea ce știam că era un val intens de déjà vu.

Cu toate că înțelepciunea lui cuminte mă impresionase încontinuu până în acel moment, tocmai descoperisem că Frederick Adamcwiz era incredibil de naiv. Știam cu o certitudine absolută că micile probleme dintr-o țară puteau deveni mari tragedii atunci când erau lăsate nesupravegheate. Totul fusese neînsemnat la început în Germania. A fost neînsemnat chiar și în Polonia, iar asta cu mult timp înainte de ocupație. A început cu un mic grup de oameni care hărțuiau, vandalizau și profanau și s-a terminat cu trenuri pline de compatrioți de-ai mei care erau trimiși în cuptoare și aruncați apoi într-un râu.

Atunci mi-am întins mâna spre mâna lui Saul și am strâns-o cu putere. De îndată ce Frederick ne-a lăsat singuri pentru a se duce să-și facă bagajele, m-am întors spre Saul și am scuturat din cap cu înverșunare.

– Ai avut parte de persecuţii şi de suferinţă cât pentru toată viaţa ta, Saul Weiss. Până când nu suntem absolut convinşi că acesta este un loc sigur pentru tine, trebuie să-ţi păstrăm secretul.

– Nu pot trece din nou prin asta. Să mă ierte Dumnezeu, dar nu pot.

– Îl vom păstra doar pentru noi, până când vom şti că acest loc este sigur, i-am promis eu. S-ar putea să mai dureze ceva timp până când va sosi Tomasz. Meriţi câteva luni de odihnă.

Ne-am îmbrăţişat acolo, pe punte – martori ai jurământului de a păstra un secret pe care credeam că, pur şi simplu, aveam să îl dezvăluim într-o bună zi. Nu am avut idee de gravitatea acelei minciuni. Nu ne-am gândit că timpul are un fel al lui de a trece în fugă pe lângă tine, că zilele lungi şi grele devin uneori ani foarte scurţi. Înainte să ne dăm seama, îmi ţineam fiica în braţe, care, cumva, a fost întotdeauna fiica noastră, căci din clipa în care s-a născut, Saul şi-a luat cât se poate de în serios jurământul de a avea grijă de ea. Şi de îndată ce engleza lui a fost la înălţimea provocării, iubitul „ta-ta“ al Julitei studia şi se perfecţiona şi muncea al naibii de mult pentru a ne întreţine pe toţi, iar el făcea toate aceste lucruri sub numele lui Tomasz.

Ziua în care Saul a fost atestat ca doctor în sistemul medical american a fost şi ziua în care a aplicat pentru a urma un curs de pregătire în vederea formării ca chirurg pediatru. Nu am vorbit despre schimbarea specializării pe care o obţinuse acasă, dar amândoi ştiam de ce o alesese. Şi în acel moment, ne aflam prinşi fără speranţă în închisoarea unei minciuni care părea atât de sensibilă şi atât de altruistă la vremea respectivă. Numele meu fals era un lucru – un mic detaliu la care mă adaptasem în cele din urmă, ceva ce aş fi putut oricând îndrepta dacă ar fi fost nevoie. Situaţia lui Saul era însă cu mult mai complicată.

Pe certificatele sale era trecut numele lui Tomasz – Tomasz era angajat, Tomasz deţinea un contract de leasing pentru casa noastră şi, mai târziu, contractul financiar pentru maşina pe care am cumpărat-o.

Tomasz era cel care îşi făcuse rezidenţiatul la spital în calitate de chirurg pediatru.

Tomasz era cel care a urcat în ierarhia spitalului până când a ajuns medic specialist, pregătind zeci de studenți la medicină și salvând sute de vieți pe an.

Numai eu și Saul știam că adevăratul Tomasz era bărbatul cu ochi zâmbitori, cel surprins în fotografia peste care am dat în zilele ce au urmat morții lui Henry, în timp ce o ajutam pe Sally să sorteze fotografiile din colecția enormă de duplicate pe care o strânsese ea din filmele pe care el le trimisese acasă de-a lungul anilor.

Și numai eu știam că pantofiorul pe care Saul îl ținea ascuns în partea de sus a dulapului nostru îi aparținuse de fapt primei sale fiice, Tikva Weiss, pe care a iubit-o cu disperare.

Cu Saul mi-am împărțit casa, cu Saul am împărtășit momentele bune și momentele proaste din viața de părinte. Cu Saul mi-am împărțit patul, fiindcă, după „nunta“ noastră din Buzuluk, devenise o obișnuință să dormim unul lângă celălalt. De puținele ori când am încercat să locuim în dormitoare separate, mă trezeam și îl auzeam țipând și plângând în somn. În cele din urmă, am acceptat realitatea situației noastre. Într-un mod cu totul și cu totul unic, noi doi eram uniți în spirit, dacă nu în trup.

Eu nu am putut fi Eva pentru Saul și, în ciuda a ceea ce credeau toți oamenii din viața noastră, nici pentru mine Saul nu ar fi putut să fie vreodată Tomasz. În schimb, eram cei mai buni prieteni – parteneri din toate punctele de vedere, cu excepția celui care definește de obicei o căsnicie. Am tânjit cumva împreună – fiecare dintre noi rămânând veșnic devotat iubirii sale pierdute. Și am fost fericiți, iar viața pe care am construit-o împreună nu a încetat niciodată să mă uimească. M-am bucurat că i-am oferit fiicei mele o viață în care nu trebuia să cunoască niciodată ce înseamnă foametea sau opresiunea. Am privit cum vizitele anuale ale judecătorului Frederick, când venea de Crăciun cu jucării și cărți, au făcut-o pe Julita să îl adore ca pe un erou. Atunci când a murit el, ea nu ajunsese încă la vârsta pubertății, dar își anunțase deja intenția de a merge la facultatea de drept într-o bună zi – și chiar mai miraculos de atât, a avut oportunitatea de a face din acest vis o realitate.

Dar oricât de binecuvântați eram eu și Saul, am așteptat mereu. În fiecare

seară, în timp ce adormeam, mă uitam spre fereastră și lăsam speranța să pâlpâie doar pentru o secundă, precum scânteia unui chibrit care nu se aprinde până la capăt. Îmi imaginam un scenariu improbabil, în care Tomasz a fost închis undeva, dar chiar și după toate aceste luni care s-au făcut ani, iar apoi decenii, el avea să fie eliberat curând și să vină după mine, exact așa cum îmi promisese. Poate că își pierduse memoria? Poate că fusese rănit și nu mai putea călători?

În adâncul sufletului meu, singurul lucru pe care l-am știut ca fiind adevărat a fost că Tomasz îmi promisese că ne vom găsi mereu unul pe celălalt. Distanța, timpul – în fața unei iubiri atât de mari ca a noastre – aceste lucruri erau categoric irelevante, într-o zi, el avea să apară pe neașteptate, la fel ca data trecută, și viața urma să înceapă din nou cu adevărat.

Niciodată nu am încetat să tânjesc și niciodată nu am încetat să aștept.

Poate că pare o prostie, dar forța speranței pe care mi-o pusesem în Tomasz m-a amăgit. Nici măcar nu m-am gândit la mine și la Saul ca fiind bătrâni până când nu am fost, într-adevăr, foarte bătrâni. Aveam o fiică adultă – o fiică hotărâtă și nemaipomenit de ambițioasă – dar, într-un fel, simțeam că, în toți acei ani anevoioși, în care am muncit din greu, mă agățasem de cel din urmă artefact al unei versiuni copilărești a mea, iar fata inocentă din mine încă mai aștepta ca eroul ei să se întoarcă.

Saul a încetat să mai lucreze ca medic chirurg atunci când în pașaportul său scria că împlinise șaptezeci de ani, dar noi doi știam că avea șaptezeci și cinci. A mai predat la universitate încă zece ani. Își iubea cu patimă munca, de aceea am fost confuză când a decis brusc să se pensioneze. Își ascunsese atât de bine semnele, dar, în timp ce ne așezam în pat după petrecerea de pensionare, m-a rugat să-l însoțesc la un consult neurologic. La numai câteva zile mai târziu, am primit diagnosticul: demență vasculară.

Am plâns împreună, apoi m-a luat de mână și m-a rugat să merg cu el la sinagogă.

– Ar fi o onoare pentru mine, i-am șoptit eu, iar el mi-a zâmbit cu tristețe.

– Mulțumesc, Alina, mi-a șoptit, căci întotdeauna îmi spunea așa când eram

singuri.

– Ce vrei să le spunem Julitei şi lui Alice? l-am întrebat.

O umbră i-a traversat chipul, o licărire de nesiguranţă care, atunci când am văzut-o, aproape că mi-a frânt inima.

– Ele sunt ale mele, nu-i aşa, Alina?

– Cum ar putea să nu fie?

A zâmbit atunci, un zâmbet plin de uşurare şi de recunoştinţă.

– Atunci, le vom spune adevărul.

– Vor înțelege.

– Cum ar putea cineva să înțeleagă?

– Atunci, cel puţin ne vor ierta.

Dar Julita era o femeie ocupată şi abia începuse să lucreze la tribunalul districtual. Din acel moment, starea de sănătate a lui Saul s-a degradat atât de repede, parcă el şi-ar fi amânat moartea până la pensie, dar apoi, aceasta a devenit cât se poate de reală într-o mare grabă. Timp de câteva luni nebuneşti, m-am străduit să le conving pe Julita sau pe Alice să mă însoţească într-o excursie în Polonia cât încă mai puteam pleca. Apoi, în momentul în care eu mi-am dat seama că trebuia neapărat să-i spunem Julitei adevărul, Saul nu mai era în stare să poarte o astfel de conversaţie, iar eu pur şi simplu nu puteam suporta să o fac de una singură.

Cele din urmă instrucţiuni pe care mi le-a dat Tomasz au fost să am grijă de Saul Weiss, iar eu mi-am onorat această promisiune până la ultima suflare a lui Saul. Am ajuns să îl iubesc profund, şi ştiu că şi el m-a iubit. Acest tip foarte diferit de iubire a fost, în mod inevitabil, fundamentul vieţii mele în America şi a fost, într-adevăr, o viaţă frumoasă. Chiar dacă am să tânjesc după Tomasz – prima mea dragoste – până când îmi voi da ultima suflare.

Adevărata mea dragoste.

Acum sunt aproape de acea ultimă suflare, blocată fără speranţă aici, în propriile mele gânduri, tocmai de aceea este absolut şocant că tot ce simt cu adevărat în aceste ore este o pace uluitoare. Totul i se datorează frumoasei mele Alice, cu acei ochi verzi şi zâmbitori, pe care i-a moştenit de la Tomasz al meu – acei ochi pe care i-a transmis mai departe lui Eddie, băiatul nostru special şi perfect. Cumva, se cuvine că Alice a fost cea care mi l-a găsit pe Tomasz, căci ea mi-a amintit întotdeauna de bunicul ei, cel pe care nu îl va întâlni niciodată. Îi împărtăşeşte aceeaşi dragoste de a învăţa, de a cunoaşte şi de a povesti, acelaşi sentiment al compasiunii, aceeaşi capacitate de a avea visuri măreţe – în ciuda circumstanţelor – chiar dacă uneori uită că are voie să facă asta.

Aşteptând eliberarea morţii, privesc în urmă la viaţa mea şi simt singurul lucru care mi-a lipsit în aceste zeci de ani. Sunt împăcată pentru că ştiu că Tomasz al meu mă aşteaptă de partea cealaltă.

În curând, îmi voi da ultima suflare şi îi voi dovedi că a avut dreptate în tot acest timp.

Noi vom găsi întotdeauna drumul înapoi unul spre celălalt.

Întotdeauna.

Capitolul 40

Alice

Mă trezesc în patul meu și aud soneria telefonului mobil al lui Wade. Stă întins lângă mine, ținându-mă strâns la pieptul lui, dar când apelul îl trezește, se întoarce pe o parte pentru a răspunde.

– Bună, Julita, spune el răgușit, iar inima mea, care deja bătea ca nebuna, pare că explodează atunci când îmi dă telefonul.

– Trebuie să vii imediat, spune mama cu rigiditate. Are un alt atac cerebral, unul mare. Au mutat-o la secția de îngrijiri paliative. Pune-ți niște haine pe tine și vino. Nu pierde nici o secundă. Doctorul a spus că s-ar putea să nu mai aibă mult timp de trăit.

Ajung la spital la ora 6.15 dimineața. Personalul a micșorat intensitatea luminii din salon, dar, cu toate astea, este evident că pielea Babciei a căpătat o paloare cenușie, iar respirația ei este superficială. Plâng înainte chiar de a ajunge lângă pat. Tata se apropie de mine, apoi mă îmbrățișează strâns. Nu vorbește, dar, la urma urmei, nu o face pentru că nu mai e nimic de spus.

Babcia își dă ultima suflare chiar la 6.30 a.m. Mama o ține de mâna dreaptă, iar eu de cea stângă. Nu se zbate deloc – nici o tensiune pe chipul său, nici o luptă împotriva acesteia atunci când moartea o ia de lângă noi. Se retrage din viață atât de pașnic, încât la început îmi e greu să accept că a plecat pe veci. Doctorul se apropie de noi și anunță încet, cu smerenie, ora decesului. Mama este calmă în timp ce îi spală mâinile și fața Babciei, apoi avem toți trei un ultim moment împreună cu ea.

Tata este, după cum mă aşteptam, mai afectat de toată situaţia asta decât mama, ai cărei ochi nu varsă o lacrimă până în clipa în care trebuie să părăsim salonul. Ea se întoarce atunci spre pat pentru a o privi pentru ultima dată şi, deodată, aleargă înapoi la trupul mamei sale şi începe să jelească – un plânset animalic, scăpat de sub control, care mă surprinde. Asta mă şochează, dar tata îmi zâmbeşte blând şi murmură:

– Ţi-am spus că o să am nevoie de votca aia.

– Ea este bine?

– Ştiam că asta urma să se întâmple, scumpo. Mama ta este o femeie dură la exterior, dar mama ei a fost ca soarele şi luna pentru ea.

Am ezitat, iar tata mi-a făcut semn din cap spre uşă.

– Mergi acasă, scumpo, murmură el, ducându-se lângă pat. Eu şi mama mai avem nevoie de puţin timp aici, iar tu trebuie să te ocupi de familia ta.

În drum spre casă, sunt tristă, bineînţeles, dar mai ales recunoscătoare. Îi sunt recunoscătoare Babciei pentru fiecare clipă pe care am trăit-o lângă ea, pentru tot ce m-a învăţat despre maternitate, pentru fiecare îmbrăţişare, pentru fiecare gest de afecţiune şi pentru fiecare mâncare pe care mi-a gătit-o vreodată. Şi, mai presus de toate, îi sunt recunoscătoare că mi-a încredinţat mie sarcina de a descoperi un pic din povestea ei, căci nu pot să nu simt că, descoperindu-i trecutul, am găsit şi eu o bucăţică pierdută din mine.

Ezit în pragul uşii. Aud agitaţie dinăuntru şi ştiu că toţi sunt treji. Îmi dau tardiv seama că va trebui să dau vestea familiei mele. Încerc să-mi amintesc: cum anume se comunică moarte unui copil autist, căruia îi este afectat limbajul verbal? Când a murit Pa, anul trecut, am avut timp să ne pregătim – am vorbit cu Eddie despre acest lucru, psihologul lui fiind prezent pentru a ne ajuta. Mi-aş dori să putem face la fel şi de data asta, dar trebuie să le spun acum lui Callie şi lui Wade, iar asta nu suportă amânare.

Intru în sufragerie, iar Eddie stă pe fotoliul bean bag, ţinând titirezul la nivelul feţei şi răsucind încet de mâner, iar pe fundal, la televizor, rulează videoclipuri cu trenuri, ca de obicei. Are iPad-ul în poală. Mă îndrept încet

spre scaunul de alături, iar el își ridică privirea de la titirez și se uită la mine. Îmi dau atunci seama că absența mea, atunci când s-a trezit, nu a părut să-l tulbure deloc – același scenariu ar fi garantat o cădere nervoasă cândva. Totuși, ochii lui verzi sunt puțin triști, îngrijorați, pe când strânge titirezul la piept și se uită în jos la iPad-ul său, de parcă ar fi oarecum speriat, dar nu știe ce să spună.

– Bună, puiule, îi șoptesc eu.

Eddie se așază cum trebuie. Deschide aplicația CAA și apasă pe butonul de repetare.

Babcia sfârșit.

Apoi Eddie se uită din nou la mine, așteptându-mi calm confirmarea. Mă trece un fior pe șira spinării și mă holbez la el, încercând să înțeleg dacă spune ceea ce cred eu că spune. Îl aud pe Wade la ușă și îmi ridic privirea, văzând-o și pe Callie care vine în urma lui, cu ochi somnoroși și încă în pijamale. Știu că probabil sunt amândoi disperați să afle vești, dar atenția mea se întoarce în mod magnetic la Eddie. El repetă din nou cuvintele.

Babcia sfârșit.

De data asta încep să plâng și aud isteria crescândă a lui Callie, care stă în ușă.

– Ce spune? Spune că e moartă? Mami, nu e adevărat, spune-mi că nu e adevărat! Abia ai intrat pe ușă și nu ai spus nici un cuvânt, Eddie nu avea cum să știe asta!

Mă uit spre ei, iar privirea mea o întâlnește pe a lui Wade. Am un nod atât de mare în gât, încât nu cred că aș putea vorbi nici dacă aș încerca, dar nu e nevoie să fac eu cunoscut acest moment dureros familiei, pentru că Wade o trage pe Callie aproape de el și murmură:

– Băiatul nostru știe mai multe decât pare, Callie.

– Dar cum e posibil ca el...

– Nu știu, ursuleț, o întrerupe Wade cu blândețe. Nici eu nu știu cum de a știut. Dar tot spune asta de la șase și jumătate, de când s-a ridicat din pat, așa că, aparent, a știut.

– Dar el nu poate...

Încă mai protestează când o înăbușă plânsul, după care cred că își dă seama. Își acoperă ochii cu mâinile, apoi rostește:

– O să-mi fie atât de dor de ea.

Wade o ridică în brațe și vine lângă mine pe canapea. Ne ghemuim acolo ca un trio înlăcrimat pentru un minut, până când Eddie se ridică în picioare. Îi zâmbesc cu tristețe în timp ce stă stângaci în fața mea. Nu se alătură îmbrățișării noastre. În schimb, își întinde mâna și o așază pe obrazul meu.

Familia pe care o am eu este dezordonată și este diferită, dar în aceste clipe de durere și tristețe, ne simțim mai aproape de a fi o unitate absolută decât ne-am simțit noi vreodată. Viața are un mod al ei de a ne spulbera așteptările, de a ne face speranțele bucăți fără nici o explicație. Dar atunci când într-o familie există dragoste, fragmentele rămase în urmă din visurile noastre spulberate pot fi puse din nou împreună, chiar dacă rezultatul final este un mozaic.

Această familie este o lucrare în curs de desfășurare, dar chiar și astăzi, în suferința noastră, mă simt binecuvântată cu o certitudine din ce în ce mai mare că ne apropiem tot mai mult de a ne da seama cum putem potrivi piesele într-un mod care să funcționeze pentru noi toți.

Epilog

Nu am crezut niciodată că mă voi mai întoarce pe acel deal de deasupra Trzebiniei, aşa că mi se pare ireal să fiu astăzi aici, mai ales cu procesiunea pestriță alături de care merg.

Eddie merge în faţa noastră, aşa cum se întâmplă adesea în ultimele zile. Se uită în iPad-ul său, iar Wade îl urmează îndeaproape. Eddie este acum un maestru în Google Maps şi ne-a ghidat pe tot parcursul drumului dinspre Cracovia, conducându-ne până în acest punct de pe hartă pe care l-am stabilit săptămâna trecută, când ne pregăteam pentru călătorie.

Callie merge în spatele meu, împreună cu părintele Belachacz din Trzebinia şi cu rabinul Zoldak, care a venit aici din Cracovia. Alături de ei, merg încet mama şi tata. Acea parte a micului nostru grup discută împreună despre boomul economic pe care l-a cunoscut Polonia de când a aderat la Uniunea Europeană. Mai devreme, l-am auzit pe preot întrebând-o pe Callie dacă are, într-adevăr, doar zece ani.

– Ei bine, da, a spus ea uşor. Dar am un coeficient de inteligenţă de 150 de puncte. Asta îmi dă clar un avantaj.

Mă aflu în mijlocul grupului, mergând singură. Privesc din nou în jur şi mă gândesc la cât de diferit arată totul în această a doua vizită, acum că sunt aici pentru a-i îndeplini Babciei ultima dorinţă. Iarba este şi mai verde, iar macii de pe câmpurile năpădite de buruieni sunt cu atât mai vii.

Ţin lângă piept urna mică de lemn care ne-a adus astăzi aici. În ea se odihnesc cenuşa lui Babcia şi a lui Pa, împreună cu pantofiorul din piele pentru copii.

Astăzi, porţile acelea ciudate sunt deschise, iar câteva maşini se află deja aici, ceea ce mă surprinde. Pe măsură ce ne apropiem de luminiş, văd că Emilia

este înconjurată de Agnieszka, de Lia şi de un grup de alţi adulţi. Unii ţin în mână flori, alţii au felinare sau lumânări. Emilia este în scaunul ei cu rotile, iar eu mă apropii de ea şi o sărut pe obraji.

– Atât de mulţi oameni, îi murmur eu Agnieszkăi.

– Sunt numai fraţii şi surorile mele, precum şi câţiva dintre copiii lor, îmi explică Agnieszka. Sper că nu te deranjează. Mama a spus că Alina trebuie să fie onorată de întreaga noastră familie, căci nici unul dintre noi nu s-ar fi născut dacă nu ar fi fost ea.

Îmi dau lacrimile, iar Agnieszka îmi face cu ochiul.

– Eşti norocoasă că nu ne-am adus nepoţii sau strănepoţii – asta ar fi făcut ca grupul să se dubleze.

Auzind asta, îmi arunc braţele în jurul gâtului Emiliei, iar ea îmi şopteşte la ureche câteva cuvinte liniştitoare în polonă. Apoi mă întorc şi văd placa pe care a pregătit-o Emilia pentru această zi. Sub gravura pe care apare numele lui Tomasz Slaski, au fost adăugate alte câteva nume:

Alina Slaski 1923-2019

Saul Weiss

Eva Weiss

Tikva Weiss

Acum, şi fără nici un fel de indicaţii, Eddie se îndepărtează automat de mulţime, cocoţându-se pe bolovanul plat de la marginea luminişului, ca şi cum ar fi făcut asta de un milion de ori înainte. Încarcă unul dintre filmuleţele cu trenuri pe care Wade i le-a salvat pe iPad când am plecat de acasă, dar, înainte de a-i putea măcar cere asta, dă volumul la minimum, după care se uită la mine şi îmi zâmbeşte mândru.

Nu sunt sigură că soţul meu a fost cel care i-a explicat fiului nostru cum trebuie să se comporte, dar copilul a fost un înger astăzi. Este ciudat, acum că Wade şi Eddie au format, în sfârşit, o legătură, că există o nouă cale de acces

din lumea lui Eddie spre lumea noastră, iar asta îi este cu siguranţă de ajutor fiului nostru. Acum merge la şcoală trei zile pe săptămână, iar în fiecare dimineaţă de joi, Wade se duce mai târziu la serviciu, pentru că ajută la lecţia de ştiinţe de la clasa lui Eddie.

Eu şi Wade continuăm să abordăm în moduri foarte diferite relaţia cu fiul nostru, existând în mod inevitabil o tensiune în acest sens. Wade vrea întotdeauna să îl împingă pe Eddie în afara zonei sale de confort, iar eu vreau întotdeauna să îi ofer siguranţă şi structură, dar, în acest du-te-vino al stilurilor noastre foarte diferite de abordare, realizăm un fel de echilibru delicat. Eu am de câştigat de pe urma acestui lucru, la fel şi Wade, dar, mai ales, Eddie.

Callie mă ia de mână în timp ce toată lumea se aşază automat în jurul mormântului. Fără nici un preambul, preotul începe slujba scurtă şi respectuoasă pe care am plănuit-o.

Când l-am sunat, în urmă cu câteva săptămâni, pentru a-i cere să ne ajute astăzi, părintele Belachacz a fost confuz iniţial, ceea ce mi se pare normal, având în vedere că întreaga poveste e greu de explicat. La început, i-am spus că aveam nevoie doar de o ceremonie pentru cenuşa bunicii mele, catolică devotată, şi pentru tot ce mai rămăsese din bunicul meu evreu şi din cealaltă familie a acestuia. După ce părintele Belachacz a înţeles cum stă treaba, a spus că ar fi onorat să ne ajute să îi comemorăm şi că se va gândi la ceva. Când am ajuns astăzi aici, ni l-a prezentat pe rabinul Zoldak, care venise tocmai din Cracovia pentru a lua parte la ceremonie.

Nu mă pot gândi la ceva mai frumos sau mai potrivit pentru aceşti oameni decât la o slujbă de comemorare multiconfesională.

Acum, părintele Belachacz îl poftește pe rabinul Zoldak să vină în faţă, iar acesta ne vorbește tuturor, preţ de câteva minute, în limba engleză, despre suferinţă şi dragoste şi despre puterea incredibilă a sacrificiului. Sunt emotivă pe parcursul întregii slujbe, dar emoţia atinge noi culmi atunci când rabinul Zoldak începe să cânte El Malei Rachamim. Pe măsură ce cuvintele ebraice se înalţă în jurul nostru în acel loc, mă izbeşte un tsunami de durere şi de recunoştinţă şi nu mă pot abţine să nu plâng. Îmi plâng bunicul pe care l-am adorat atât de mult şi mă întreb cum s-ar fi simţit el să ştie că, într-o zi, îl voi

duce să se odihnească alături de Eva și de Tikva și de Alina și de Tomasz, într-un moment în care credința lui poate fi practicată în siguranță și cu respectul cuvenit. Apoi mi-l imaginez pe Tomasz Slaski, un om pe care nu am avut niciodată privilegiul să-l cunosc, dar nu e nevoie să-l fi cunoscut pentru a ști că ar fi aprobat fiecare aspect al acestei slujbe și al acestui aranjament, și nu am nici o îndoială că și Babcia mea ar fi făcut la fel.

Preotul mă invită să mă apropii. Mă pun în genunchi pe iarba moale, după care așez cu grijă urna în interiorul gropii din pământ pe care a pregătit-o unul dintre fiii Emiliei. Preotul se lasă pe vine lângă mine și ia o mână de pământ pe care îl presară pe deasupra. Repetă acest gest de încă trei ori, rostind încet:

– În numele lui Dumnezeu, Tatăl cel milostiv, încredințăm trupurile Alinei și al lui Saul către pacea mormântului și, împreună cu ele, amintirea Evei și a Tikvei, cele pe care Saul le-a iubit atât de mult.

Wade ia mistria din rucsacul meu și termină de acoperit urna cu pământ. Mai târziu, fiul Emiliei va aranja să se toarne beton peste acest petic de pământ, pentru ca noi toți să fim siguri că nimeni nu îi va mai deranja.

Apoi, ne ridicăm în picioare și s-a terminat. Au loc discuții liniștite, iar mulțimea începe să se disperseze – se întorc la apartamentul Emiliei din Cracovia, unde aceasta organizează un prânz pentru noi toți. Părinții mei se îndreaptă spre dubă, fiind urmați de Callie, după care Wade îmi aruncă o privire.

– Ești bine? mă întreabă el cu blândețe.

– Sunt bine, de fapt, dar...

Îmi dreg glasul.

– M-ai putea lăsa singură un moment?

– Îl iau eu pe Eddie, se oferă Wade.

Dar apoi ne uităm amândoi la el, cum stă așezat pe bolovanul acela plat și

lunguieț, uitându-se complet relaxat pe iPad-ul lui.

– E în regulă.

Zâmbesc, apoi îi sărut obrazul lui Wade.

– Ne întoarcem la dubă în câteva minute.

Pe când Wade se îndepărtează, mă uit la placă și la piatra funerară și mă gândesc la călătoria din urmă cu zece luni. Călătoria pe care am făcut-o pentru Babcia mi-a deschis orizonturile în moduri pe care abia acum încep să le înțeleg. Am început să notez lucrurile pe care le-am învățat în timpul acesteia, pentru ca Eddie și Callie să le citească atunci când vor fi mai mari, iar proiectul a căpătat o viață proprie – se poate să fi început, fără să vreau, să scriu o carte.

Întotdeauna am crezut că familia mea are nevoie de sută la sută din energia mea, dar învăț că pot să le ofer toată dragostea mea și să-mi fac timp să mă ocup și de alte lucruri care contează pentru mine. Sunt și mai ocupată în aceste zile, dar curios este că mă simt mult mai puțin epuizată.

– Mulțumesc, Babcia, șoptesc eu, în timp ce o adiere ușoară leagănă crengile de deasupra mea. Îți mulțumesc că ai avut încredere în mine să aflu răspunsurile pe care le voiai. Uitasem că știu să fac asta.

Eddie se ridică brusc de la locul lui și se uită în sus, la copacii ce ne înconjoară, căutând ceva. Privindu-l, simt cum mă străbate un fior ciudat:

– Eddie, strigă el. Eddie dragă, vrei să mănânci ceva?

Simt cum fiorul îmi cuprinde întreg trupul, iar apoi, la fel de sigur ca și cum ea și-ar fi încolăcit brațele în jurul meu, o simt pe Babcia acolo cu noi, în acel luminiș, și îi simt pacea, dragostea și recunoștința. Închid ochii și inspir, șoptind pentru ultima dată:

– Rămas-bun, Babcia.

Eddie se ridică și traversează luminișul pentru a-și strecura mâna într-a mea. Mă uit la el printre lacrimi și observ că mă privește răbdător.

Emilia şi verişorii noştri îndepărtaţi ne aşteaptă în Cracovia, iar apoi, în următoarele două săptămâni, eu, Wade, Callie şi Eddie vom explora împreună această ţară. Nu este uşor pentru noi să fim aici, atât de departe de rutina noastră zilnică, de zona noastră de confort, dar facem ca asta să funcţioneze pentru fiecare dintre noi, deoarece este important, iar acesta a fost dintotdeauna visul nostru. Vom avea parte de provocări, de dezamăgiri, de eşecuri, de certuri şi de neajunsuri, dar asta nu ne împiedică să mai încercăm.

Viaţa noastră de familie nu va fi niciodată uşoară, însă acest lucru nu trebuie să ne împiedice pe nici unul dintre noi să ne îndeplinim visurile. I-a costat al naibii de mult pe strămoşii noştri ca noi să avem această viaţă, iar cel mai bun lucru pe care îl putem face pentru a-i onora este să o trăim din plin.

Mulțumiri

Îi adresez cele mai sincere mulţumiri mătuşii mele, Lola Beavis, care a călătorit cu mine în Polonia pentru a mă ajuta cu traducerea şi care m-a sprijinit cu răbdare în munca mea de cercetare pentru această carte. Îi mulţumesc lui Barbore Misztiel pentru ospitalitate şi, în special, pentru că m-a dus să vizitez casa în care a copilărit bunica mea. Îi mulţumesc Renatei Kopczewska pentru serviciile de ghid şi pentru asistenţa în cercetare, precum şi Katarzynei M. pentru sfaturile sale cu privire la problemele de gramatică/traducere în limba polonă.

Îi sunt veşnic îndatorată lui Ashleigh Finch, care mi-a oferit o expertiză şi o perspectivă nepreţuită asupra tulburărilor din spectrul autist în timp ce planificam această carte. Sper doar că am scris despre Eddie şi despre familia sa într-un mod care să facă cinste generozităţii şi curajului ei de a-şi împărtăşi cunoştinţele şi experienţele.

Şi, în cele din urmă, mulţumesc personalului de la Muzeul de Stat Auschwitz-Birkenau, de la Muzeul Insurecţiei din Varşovia şi de la incredibilul Muzeu de Istorie a Evreilor Polonezi POLIN. Ei sunt eroi unici – povestitori însărcinaţi să păstreze vie amintirea a ceea ce nu ar trebui nicicând uitat.

Nota autoarei

Cele mai multe dintre cărţile mele încep ca o şoaptă ce poartă cu ea o idee pe care trebuie să mă străduiesc să o ascult. În cazul acestei poveşti, ideea a trecut pe lângă mine într-o zi de decembrie de acum vreo zece ani, la petrecerea de Crăciun organizată de familia mamei mele.

Stăteam în mijlocul unei puzderii de veri, unchi şi mătuşi, îndopându-mă cu mâncare tradiţională poloneză, aşa cum este, an de an, tradiţia noastră la acea petrecere. Brusc, mi-am dat seama că familia noastră, acum numeroasă, a fost cândva doar un singur cuplu de polonezi catolici – bunicii mei materni. Alungaţi de război, aceştia şi-au construit un cămin la aproape 16 000 de kilometri distanţă de lumea pe care o cunoscuseră dintotdeauna, într-o ţară care adesea nu era deloc ospitalieră cu refugiaţii. Dar şaptezeci de ani mai târziu, mai mult de cincizeci dintre descendenţii lor direcţi cunosc doar această nouă ţară ca fiind acasă. Fie că suntem sau nu conştienţi de acest lucru, deciziile luate de bunicii noştri în timpul războiului ne-au schimbat vieţile.

Ştiam destule despre povestea bunicilor mei şi despre război ca să presupun că drumul care i-a purtat în cealaltă parte a lumii pentru a începe o nouă viaţă nu a fost uşor, însă, cu toate acestea, cunoşteam foarte puţine dintre detaliile acestei călătorii. Bunicii mei au murit amândoi în anii ’80, iar trista realitate este că o mare parte din povestea lor a murit odată cu ei. La fel ca mulţi alţii din generaţia lor, chiar şi după ce războiul s-a încheiat, nu au avut timp pentru a reflecta sau pentru a jeli. Atenţia lor s-a concentrat asupra viitorului, iar rănile fizice, emoţionale şi psihologice lăsate de război au rămas curând blocate sub suprafaţa noii vieţi pe care o făureau. Şi lecţiile pe care le-au învăţat pe parcurs s-au pierdut adesea în timp.

Am început să citesc despre viaţa cetăţenilor polonezi din timpul ocupaţiei naziste doar ca să încerc să îmi imaginez ce au văzut şi au trăit bunicii mei.

Dar, pe măsură ce citeam despre cel de-al Doilea Război Mondial, am fost inspirată de atâtea poveşti de dragoste şi de supravieţuire, chiar şi în faţa unei opresiuni şi cruzimi inimaginabile. Povestea lui Tomasz, a Alinei şi a lui Saul s-a cristalizat în mintea mea în timp ce mă minunam de modul în care nici măcar cea mai neagră faţă a umanităţii nu este îndeajuns de puternică pentru a distruge mila, speranţa sau dragostea. Am hotărât că, pentru a scrie această carte, trebuia să vizitez Polonia cu scopul de a-mi aprofunda cercetările şi, cât timp eram acolo, aveam să încerc să descopăr câteva fragmente din istoria propriei mele familii.

În ٢٠١٧, eu şi minunata mea mătuşă, Lola, am călătorit în Polonia şi am petrecut câteva săptămâni explorând şi făcând muncă de cercetare. În timpul acelor săptămâni, am descoperit că, invers faţă de cum s-a întâmplat în povestea pe care o plănuisem eu de mult timp pentru Alina şi fraţii ei, propria mea bunică a fost trimisă la muncă forţată, în timp ce fratele ei a fost ales să rămână să lucreze la ferma familiei. Şi, exact aşa cum plănuisem pentru Alice, am stat pe peticul de pământ pe care familia bunicii mele îl cultivase timp de generaţii întregi înainte de război şi am privit prin fereastra prăfuită a casei care fusese tot universul bunicii mele înainte ca ura nazistă să-i schimbe viaţa pentru totdeauna. Eu şi mătuşa mea ne-am plimbat pe străzile din Trzebinia, unde s-a născut bunicul meu (imaginea 2), şi am luat masa împreună cu verişori îndepărtaţi (imaginea 1).

Când a venit momentul să folosesc cercetările făcute pentru a scrie, în sfârşit, povestea, am luat propriile mele experienţe din Polonia şi le-am canalizat în această lucrare de ficţiune. În ceea ce mă priveşte, cea mai bună ficţiune conţine întotdeauna nuanţe personale. M-am folosit de ferma familiei bunicii mele ca sursă de inspiraţie pentru cea a Alinei (imaginile 3 şi 4). Acea proprietate din viaţa reală se află înspre nord-est, la o oarecare distanţă de Trzebinia. Mi-am luat libertatea de a-mi imagina că aceasta este localizată mult mai aproape de comună, căci mi-am dorit foarte mult să spun povestea acelui oraş. Acesta a suferit aproape toate nedreptăţile brutale care au fost posibile în timpul războiului – bombardamente puternice, persecuţii îngrozitoare, genocidul împotriva comunităţii evreieşti locale, asuprirea comunităţii catolice şi execuţii ale liderilor civici. Trzebinia din viaţa reală este situată la doar nouăsprezece kilometri de locul unde se află Auschwitz-Birkenau.

Experiența de a mă conecta cu rădăcinile îndepărtate și de a avea ocazia să văd puțin din lumea pe care bunicii mei o cunoșteau ca fiind a lor m-a marcat. Și, deși cazul familiei lui Alice este cu mult mai dificil decât al meu, am încercat să scriu povestea ei în așa manieră încât femei cu situații familiale diferite să se poată regăsi în călătoria ei. Ori de câte ori a fost posibil, m-am inspirat din propriile mele experiențe din Polonia pentru a infuza modul în care Alice a trăit-o pe a ei.

Când am terminat de scris această carte, mă aflam din nou în fața ideii inițiale, cea care mi-a inspirat munca de cercetare cu atâția ani în urmă. Deciziile luate de Alina în timpul războiului aveau să schimbe însăși lumea în care se năşteau urmaşii săi, iar povestea ei avea potențialul de a schimba viețile acestora... dacă ar fi putut găsi o modalitate de a o povesti. Cele mai importante lecții ale istoriei pot fi greu de înfruntat, dar încă și mai greu de împărtășit – suntem însă cu toții mai bogați atunci când aceste lecții persistă de-a lungul generațiilor. Poate că, mai mult decât oricând, avem nevoie de înțelepciunea pe care înaintașii noștri au dobândit-o cu prețul sângelui vărsat, al sudorii, al lacrimilor, și nu numai.

Mi-a făcut plăcere să cercetez și să scriu această poveste și sper din suflet că ți-a făcut plăcere și ție să o citești. Dacă da, ți-aș fi recunoscătoare dacă ți-ai face timp să scrii o recenzie online. Recenzia ta chiar aduce o schimbare – îi ajută pe ceilalți cititori să îmi descopere cărțile.

De asemenea, ador să primesc vești de la cititori. Dacă dorești să iei legătura cu mine, găsești toate datele mele de contact pe site-ul meu, kellyrimmer.com. Te poți abona și la newsletter-ul meu, pentru a primi o notificare atunci când va fi lansată următoarea mea carte.

Și, în cele din urmă, trebuie precizat că, deși acțiunea acestui roman are loc în jurul unor evenimente istorice, cronologia și detaliile au suferit unele modificări, cu scopul de a simplifica narațiunea.

Eu (dreapta), împreună cu mătușa mea, Lola Beavis (stânga), și cu verișoara noastră, Barbore, acasă la ea. Lola a călătorit cu mine pentru a mă ajuta cu documentarea și cu traducerea. (Kelly Rimmer)

Piața orașului Trzebinia: acest loc a fost sursa de inspirație pentru scenele în care Aleksy și primarul sunt executați. (Kelly Rimmer)

Această casă umilă din Wola a fost locuinţa familiei bunicii mele şi sursa de inspiraţie pentru proprietatea familiei Alinei. (Kelly Rimmer)

Casa în sine este abandonată, dar, cu toate acestea, verișorii mei locuiesc în apropiere și mai cultivă încă o parte din teren, producând pentru familiile lor. (Kelly Rimmer)